Bundel - Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte van 6 november 2025

1 Opening

2 Vaststellen van de agenda van 6 november 2025

3 Vaststellen van de behandelvoorraad
- Concept behandelvoorraad commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 6 november 2025

3.1 (Beheerde) Speeltuinen en speelplekken
- Dossier 4899 voorblad
- Beantwoording SV2025 nr 28 over Met stoer spelen leer je vallen en opstaan
- Beantwoording SV2025 nr 63 over Inclusieve speeltuinen
- MV Rijen kinderen bij rommelspeeltuin Fort Luna
- Eindrapportage_Uitdagende speelplekken voor kinderen
- Speelruimte Maken We Samen, beleidskader beheerde speeltuinen
- 2022-03-ontwerpvisie-speelruimte-spelen-in-je-eigen-buurt

3.2 Raadsbrief Versnellingsaanpak Groene Schaalsprong; Schriftelijke vragen Vergroening van de Amerhof
- Dossier 4902 voorblad
- Raadsbrief Versnellingsaanpak Groene Schaalsprong
- Beantwoording SV2025 nr 140 over Hoe staat het met de vergroening Amerhof

3.3 Raadsbrief 'Vernieuwd Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht 2025-2030'
- Dossier 4991 voorblad
- Convenant Samenwerking Deelauto's in Utrecht
- Raadsbrief Vernieuwd Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht 2025-2030

3.4 Voorhangprocedure beleidsveld Openbare Ruimte - Raadsbrief Start voorhangprocedure overdracht Merwedekanaal
- Dossier 4992 voorblad
- Raadsbrief start voorhangprocedure overdracht Merwedekanaal

3.5 Technische sessie vanuit Programma Wervengebied

4 Transcripties
GEHEIM Conceptverslag commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 25 september 2025.

5 Toezeggingen/moties
Ter vaststelling.
- Motielijst commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 6 november 2025
- Toezeggingenlijst commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 6 november 2025

6 Ingekomen stukken
Ingekomen stukken:
Nr. 1 Betreft: Betaald parkeren in Oud Hoograven-Zuid
Nr. 2 Woonboten aan de grond bij overdracht Merwedekanaal
Nr. 3 Grote parkeerproblemen
Nr. 4 Reactie AUHV op initiatiefvoorstel PvdD over hengelsport
Nr. 5 Manifest van de AUHV
- OPENBARE LIJST LIS 6 november 2025

7 Inwonersagendering 'Gevolgen sluiting Loobrug'

Initiatiefnemers: Hans Luijendijk en Marc van Maris
Beleidsveld: Openbare Ruimte
Portefeuillehouder: Susanne Schilderman
Indicatieve behandeltijd: 60 minuten
De initiatiefnemers willen het volgende onderwerp met de gemeenteraad bespreken:
Door de afsluiting van de Loobrug in de Meern is de verkeerssituatie in Vleuten en De Meern aanzienlijk veranderd, met name op de Zandweg van nummer 199-206. Uit het aantal meldingen dat is gedaan over het kruispunt Zandweg-busbaan Veldhuizen kunt u zien dat meerdere gebruikers van dit kruispunt hebben aangegeven dat er onveilige situaties optreden. Automobilisten zoeken mogelijkheden om de Leidsche Rijn zo snel mogelijk over te steken, en vermijden de drukke route Landschapsbaan-Veldhuizerweg, vooral tijdens spitsuren.
Op melding 395452 heeft de gemeente gerespondeerd, ik citeer: "De gemeente gaat de busbaan niet openstellen voor autoverkeer. Dit gaat ten koste van de doorstroming van het openbaar vervoer, brengt risico's voor de verkeersveiligheid met zich mee en vereist ingrijpende aanpassingen aan de infrastructuur, zoals het aanpassen van verkeersregelinstallaties en herinrichten van kruispunten."
Daarnaast erkent u de onveiligheid op de zandweg, ik citeer: "We zien dat automobilisten gebruik maken van de busbaan Veldhuizen. Dit is niet toegestaan en zorgt voor onveilige situaties."
De gemeente is zich dus bewust van de onveiligheid op de Zandweg en het zoekgedrag van automobilisten naar een snelle oversteek van de Leidsche Rijn. Daarom willen we graag met de gemeenteraad in gesprek om mogelijke oplossingen te bespreken.

Dossier 4954 voorblad
Inwonersagendering 'Gevolgen sluiting Loobrug'
Raadsbrief Voortgang afsluiting Loobrug

8 Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen
Beleidsveld: Dierenwelzijn
Portefeuillehouder: Linda Voortman
Indicatieve behandeltijd: 60 minuten
Ingediend door Maarten van Heuven (Partij voor de Dieren)
Dit initiatief stelt voor om te stoppen met hengelmethoden die gepaard gaan met extra dierenleed en om voorwaarden te stellen die ten goede komen aan dierenwelzijn, ecologie en waterkwaliteit. De juridische context maakt een totaalverbod van hengelen nu nog lastig. Dit initiatief beoogt daarom om hengelen, zolang het nog toegestaan is, minder dieronvriendelijk te maken, en de rechten van hengelaars en de belangen van dieren, natuur en milieu te waarborgen.

Dossier 4813 voorblad
Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen
Bijlage 1 Lijst hengelvrije zones
Besluit tot wijziging van Apv artikel voederverbod
Raadsbrief collegereactie Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen

9 Raadsvoorstel Wijziging verordening parkeerbelastingen, planning invoeren betaald parkeren gebieden in blok 2
Beleidsveld: Mobiliteit
Portefeuillehouder: Senna Maatoug
Indicatieve behandeltijd: 120 minuten
Voorgesteld wordt om een half jaar later te starten met de verdere uitbreiding van betaald parkeren in de stad (blok 2) dan aanvankelijk was gepland om daarmee tijd te hebben om de basis op orde te brengen bij de doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem en de parkeerapp.
De planning voor het invoeren van betaald parkeren in de gebieden in blok 2 (2026-2030) start daarmee niet op 1 mei 2026 maar op 1 november 2026. De planning binnen het blok 2 is hierop aangepast en gaat ervan uit dat de 'vertraging' als gevolg van het uitstel wordt ingelopen in anderhalf jaar tijd. Hiermee geeft het college uitvoering aan Motie M312 Eerst verbeteren, dan uitbreiden (aangenomen op 12 juni 2025).

Dossier 4789 voorblad
Raadsvoorstel Planning invoeren betaald parkeren blok 2
Besluit tot Wijziging Verordening Parkeerbelastingen 2026 - DROP
Rapportage Quickscan parkeermanagementsysteem PwC
Planning invoeren betaald parkeren blok 2
Raadsbrief Vervolg invoeren betaald parkeren en concept Uitvoeringsprogramma
CONCEPT Uitvoeringsprogramma IBP 2025-2028
Bijlage bij Uitvoeringsprogramma IBP - Bereikbaarheidsanalyse
Raadsbrief Halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren, september 2025

10 Raadsbrief Uitvoeringsprogramma 30 km impuls

Beleidsveld: Mobiliteit
Portefeuillehouder: Senna Maatoug
Indicatieve behandeltijd: 90 minuten
Dit betreft een voorzittersagendering. De voorzitters verwachten dat er bij meerdere fracties behoefte is aan bespreking van deze raadsbrief. Inbreng in vrije volgorde.

Dossier 4901 voorblad
Uitvoeringsprogramma Versnelde aanpak 30 km
Raadsbrief Uitvoeringsprogramma 30 km impuls

11 Raadsbrief Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk
Beleidsveld: Openbare Ruimte
Portefeuillehouder: Susanne Schilderman
Indicatieve behandeltijd: 15 minuten
Geagendeerd door Anne Sasbrink (Partij voor de Dieren)
Park Transwijk is een groene long voor Kanaleneiland en Transwijk maar de druk op het park neemt toe. Er is bijvoorbeeld behoefte aan meer schaduwplekken om te verblijven en aan meer biodiversiteit.
De Partij voor de Dieren denkt dat sommige keuzes die in het uitvoeringsprogramma voor de toekomstige inrichting van het park worden gemaakt onverstandig zijn. Mogelijk is het beter hier dingen in te wijzigen of in elk geval bij de uitvoering andere aandachtspunten mee te nemen. Daarom wil ze in debat over de geplande balans tussen biodiversiteit, klimaatadaptatie, ruimte voor recreatie en verblijf voor mensen uit de wijk, en ruimte voor evenementen en sport voor mensen van buiten de wijk.
Daarbij wil ze ook ingaan op hoe in het participatieproces de belangen zijn gewogen tussen professionele vertegenwoordigers uit bijvoorbeeld de evenementen en sportsector en direct omwonenden uit de wijk.

Dossier 4900 voorblad
Samenwerkingsplan Park Transwijk (co-creatie)
Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk
Raadsbrief Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk

	Titel	Soort	Ontvangen	Beleidsterrein	Beschrijving	In commissie	Behandelduur
3.1	(Beheerde) Speeltuinen en speelplekken	Agendering	26-6-2025	Openbare Ruimte	Geagendeerd door Maartje Vermeulen (GroenLinks), Kirsten Alblas (ChristenUnie), Marijn de Pagter (VVD), Nadia Stylianou (D66) en Jantine Zwinkels (CDA) Elk kind heeft het recht om te spelen.[1] Daarnaast is spelen goed voor de ontwikkeling van kinderen en kunnen speelplekken zorgen voor ontmoeting en groen in de wijk. Gelukkig zijn er in Utrecht mooie voorbeelden van prachtige beheerde en niet beheerde speeltuinen en speelplekjes. We worden zelfs genoemd als stad met de meeste speelplekjes per m2.[2] Dat is mooi! Toch horen we over de kwaliteit van speelplekken nog wisselende signalen en denken we dat er verbetering mogelijk is. Het gaat dan o.a. om inclusief spelen, toegankelijkheid, stoerspelen, meer ruimte zelfbeheer en mogelijkheden verzelfstandigen, regeldruk beheerde speeltuinen ervaren en mogelijkheden om op schoolpleinen te spelen.	11-12-2025	60 minuten
3.2	Raadsbrief Versnellingsaanpak Groene Schaalsprong; Schriftelijke vragen Vergroening van de Amerhof	Agendering	11-9-2025 / 30-10-2026	Groen	Dit betreft een voorzittersagendering. Voorzitters verwachten dat er bij meerdere fracties behoefte is aan bespreking van deze raadsbrief. Inbreng in vrije volgorde. Op verzoek van Charlotte Passier (Volt), Julia Kleinrensink (GroenLinks), Anne Sasbrink (Partij voor de Dieren) en Ben van Impelen (LINK) wordt de beantwoording van SV 2025 nr. 140 ‘Hoe staat het met	11-12-2025	120 minuten

[1] art.31 kinderrechtenverdrag.

[2] Utrechtse kinderen hebben verreweg meeste keuze uit speeltuinen – RTV Utrecht

					de vergroening van de Amerhof?' betrokken bij de bespreking van deze raadsbrief.		
3.3	Raadsbrief 'Vernieuwd Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht 2025–2030'	Agendering	Mobiliteit	16-10-2025	Geagendeerd door David Bosch (UtrechtNu!), Marijn de Pagter (VVD), Miraç Usta (DENK), Lars van Rooij (Student & Starter), Joost Vasters (D66) en Titus Stam (PvdA) De fracties van UtrechtNu!, DENK, D66, Student & Starter en PvdA willen graag de raadsbrief 'Vernieuwd Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht 2025–2030' agenderen om te spreken over de voortzetting van de samenwerking tussen gemeente en deelautoaanbieders. We willen als fracties met elkaar van gedachten wisselen over de ambities, effecten en uitvoering van het convenant, waaronder elektrificatie, uitbreiding en gebruik van deelauto's in de stad.	11-12-2025	90 minuten
3.4	Voorhangprocedure beleidsveld Openbare Ruimte – Raadsbrief Start voorhangprocedure overdracht Merwedekanaal	Agendering	Openbare Ruimte	10-10-2025	Het college is voornemens om te starten met de uitwerking van de overdracht van het Merwedekanaal in een bestuursovereenkomst en een koopovereenkomst. Vooruitlopend hierop wordt de raad in de gelegenheid gesteld om uiterlijk op 3 november wensen en bedenkingen mee te geven. Op basis van de door het DB van de raad vastgestelde richtlijnen voor het indienen van wensen en bedenkingen het onderwerp agenderen voor de commissie MGOR van 11 december 2025. Dit onder de voorwaarde dat er daadwerkelijk wensen en/of bedenkingen worden ingediend.	11-12-2025	60 minuten

3.5	Technische sessie vanuit Programma Wervengebied	Technische Sessie	Werven	28-10-2025	We organiseren graag binnenkort vanuit het Programma Wervengebied een technische sessie om raadsleden verder te informeren en in gesprek te gaan over: • de aanpak kelderherstel in de overgang van de tijdelijke naar definitieve regeling • de implementatie van de definitieve regeling • de uitdagingen die we hierin tegenkomen We nodigen ook graag enkele keldereigenaren en/of het bestuur van Vereniging De Utrechtse Werfkelders (DUW) uit voor de sessie om hun ervaringen te delen.	Digitale sessie van 19.30-20.30 uur op de RIB-avond van 4-11-2025	60 minuten

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4899
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	3.1
Titel	(Beheerde) Speeltuinen en speelplekken
ID	5127
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Schilderman
Beleidsveld	Openbare ruimte
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	25 september 2025
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	**6 november 2025**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2025, NUMMER 28

Datum	28 maart 2025
Van	College B&W
Behandeld door	Ina Massop en Bonnie de Beer
E-mailadres	m.bos@utrecht.nl
Kenmerk	30212719
Beleidsveld	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2025 nummer 28 van Nadia Stylianou van D66 mede namens Hester van Assen van PvdA van 21 februari 2025 over Stoer spelen en Bewegen.
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Is het college bekend met het concept stoer spelen? Ziet zij hierin ook de meerwaarde voor de ontwikkeling van kinderen?
***Antwoord* 1**
Ja, wij zijn bekend met het concept ‘stoer spelen’, onder de noemer ‘risicovol spelen’. Bij risicovol spelen gaan kinderen aan de slag met spannende, uitdagende en avontuurlijke activiteiten, waarbij een risico bestaat op een (kleine) verwonding. De meerwaarde van risicovol spelen zit in het ontdekken, het opzoeken van grenzen en de opwinding, spanning en trots die dit met zich meebrengt. Door het ervaren van risicovolle situaties tijdens risicovol spelen, ontwikkelen kinderen cognitieve vaardigheden om de juiste afwegingen te maken wanneer een risicovolle situatie zich opnieuw voordoet. Dit vergroot hun onafhankelijkheid en zelfvertrouwen.

Vanaf juli 2023 zijn 9 Utrechtse beheerde speeltuinen actief bezig met ‘avontuurlijk spelen’ onder begeleiding van Martin van Rooijen, pedagoog en specialist risicovol spelen. Hij doet onderzoek naar de meerwaarde van risicovol spelen voor kinderen en de dilemma's die professionals en andere opvoeders ervaren bij het faciliteren hiervan.

Vraag 2
In hoeverre wordt er bij de inrichting van speelplekken in Utrecht rekening gehouden met het belang van uitdagend en avontuurlijk spelen?

***Antwoord* 2**
Vanuit het huidige beleid Spelen in je eigen buurt (maart 2022)' hechten we belang aan onder andere 'spelen in het groen', 'informeel spelen[1]' en 'veilig spelen'. We willen als gemeente spelen in het groen stimuleren, omdat dit uitdagend is, en de mogelijkheid biedt om risico's op te zoeken en avontuurlijke speelvormen aan te bieden.

De beheerde speeltuinen die meedoen aan het project 'avontuurlijk spelen' hebben ieder een eigen uitwerking hiervan. Zo staat er bij de ene speeltuin een container vol met materialen waar kinderen op vaste tijden onder begeleiding lekker kunnen aanrommelen, en heeft de andere speeltuin een afgeschermd gebied waar verschillende materialen liggen en waar ze bijpassend gereedschap kunnen lenen om onder toeziend oog hutten te bouwen of andere zelf bedachte knutselwerken te maken.

Vraag 3
Zijn er specifieke locaties of projecten in Utrecht waar al invulling wordt gegeven aan de principes van stoer spelen in de openbare ruimte? Zo ja, waar?
***Antwoord* 3**
Ja. Vanaf april 2023 worden in verschillende speeltuinen trajecten uitgerold met 'loose parts', losse spullen zoals autobanden, kratjes en planken, waarmee kinderen kunnen spelen en hun fantasie de vrije loop kunnen laten. Deze trajecten worden uitgevoerd door de bestuurders/vrijwilligers van de beheerde speeltuinen samen met DOCK en Martin van Rooijen, met ondersteuning van gemeente Utrecht. Tot nu toe doen de volgende speeltuinen mee: Bankaplein, Fort Luna, de Kameleon, de Boog, Voorn, de Watergeus, de Speelboom, Noordse Park en de Bloesem.

Vraag 4
In Utrecht zetten we met ons speelbeleid in op groene en natuurspeelplekken, hoe verhoudt dit zich tot het stoer spelen uit het initiatiefvoorstel? Hoe staat het met de uitvoering van die groene en natuurspeelplekken?
***Antwoord* 4**
Ons speelbeleid op groene en natuurspeelplekken kunnen uitnodigen tot risicovol spelen. Op dit moment staat er geen groene of natuurspeelplek op het uitvoeringsprogramma voor dit jaar. Momenteel wordt Park Leeuwesteyn gerealiseerd, waar het spelen in het groen is ingepast. Een paar jaar terug is het Maasplein heringericht tot een natuurlijke, groene speelomgeving.

Vraag 5
Wat zijn de huidige eisen en restricties (bijv. speelcatalogus, risico's op formele toestellen, noodzaak voor ondervloeren) omtrent het nieuw aanleggen van speeltuinen?
***Antwoord* 5**
Voor het plaatsen van (speel)toestellen geldt altijd het Warenwetbesluit Attracties en Speeltoestellen (WAS), en -ook- stoere speelplekken moeten altijd voldoen aan de veiligheidseisen. Toestellen/speelaanleidingen dienen te voldoen aan het WAS óf te zijn gecertificeerd conform NEN 1176. Het is ook mogelijk om een gehele (natuurlijke) speelplek (al op basis van ontwerp) conform de NEN 1176 te certificeren. Dit is een gebruikelijk instrument om natuurlijke speelaanleidingen (& -toestellen) te keuren & certificeren op aanvaardbaar risico. Ook is hiermee duidelijk wat de gestelde eisen zijn aan beheer en onderhoud. Het WAS geldt overigens niet per se op alle (sport-/speel) plekken; er zijn ook speelbossen/groenplekken/urban uitdagingen. Daarnaast is binnen de hekken van

[1] Formele speelruimte is openbare ruimte die als speelruimte bestempeld en aangelegd is en ook als zodanig onderhouden wordt. Informele speelruimte is openbare ruimte die als speelruimte gebruikt wordt maar hier niet specifiek voor is ingericht, zoals trottoirs, plantsoenen, slootkanten of de straat in woonerven.

een speeltuin(vereniging) vaak meer mogelijk, zoals in bouwspeeltuinen waar stoer spelen en spelen met losse materialen gestimuleerd en gefaciliteerd wordt.

Vraag 6
Is het mogelijk om bij aanbestedingen van speeltoestellen en valondergronden stoer spelen als criteriumpunt op te nemen? Of zitten hier restricties op?
***Antwoord* 6**
Een natuurlijke of stoere speelomgeving komt vaker niet dan wel uit een (speeltoestellen)catalogus.

In de aanbestedingen voor speeltoestellen en valondergronden moeten we het WAS hanteren. Wij selecteren onze leveranciers -verder- op basis van kwaliteit op verschillende vlakken. Zoals stedelijk gebruik, levertijden, verkrijgbaarheid onderdelen voor onderhoud.

Vraag 7
Welke rol speelt aansprakelijkheid van de gemeente bij het plaatsen van speeltuinen?
***Antwoord* 7**
We willen als gemeente een goede gastvrouw zijn en hebben ons aan de landelijke wetgeving te houden, om veilige speelplekken te maken. Voor formele speelplekken is het WAS van toepassing met behoorlijk strikte normen en eisen. Dit is ook de reden waarom particuliere speeltoestellen in de openbare ruimte, die niet gecertificeerd zijn of aan het WAS voldoen, niet toegestaan zijn, omdat de gemeente verantwoordelijk is voor alle objecten in de openbare ruimte.
Het is onze verantwoordelijkheid om te zorgen voor vellige speelplekken, omdat de aansprakelijkheid bij ons als gemeente ligt. Dit is dan ook een belangrijk thema bij de uitwerking van risicovol spelen.

Vraag 8
Hoe kijkt het college aan tegen het accepteren van een ‘aanvaardbaar risico’ bij speelplekken, zoals in Amsterdam is voorgesteld? Is het college bereid om risico acceptatie bij spelen onder de loep te nemen?
***Antwoord* 8**
‘Buiten spelen’ is niet voorbehouden aan een speelplek. Spelen in je eigen buurt gaat ook over lekker op straat ravotten, als kind je eigen plan (mogen) trekken, stoep op, stoep af, je fantasie te gebruiken en eigen pad te kiezen. Lekker in bomen klimmen, over een sloot springen, in struiken spelen. De informele speelruimte in de buurt moet hiertoe uitnodigen. Voor formele speelplekken geldt het WAS. Voor het groen en openbare ruimte geldt het Handboek Openbare Ruimte. Natuurlijke speelplekken in het groen en openbare ruimte vallen niet onder het WAS. In het handboek Openbare Ruimte zijn geen specifieke normen opgenomen voor natuurlijke speelplekken, behalve dat goed nagedacht moet worden over veiligheid en onderhoud. Het college is bereid om risico acceptatie bij spelen mee te nemen in de afwegingen, zie ook het antwoord op vraag 11.

Vraag 9
Is er in Utrecht ook een tweede plaatsingscheck naast een AKI goedkeuring? Zo ja, worden goedgekeurde speeltoestellen daardoor bij een tweede check nog aangepast terwijl ze wel al AKI goed gekeurd zijn? Zo ja, waar zien die aanpassingen meestal op?
***Antwoord* 9**
Het merendeel van de speeltoestellen dat geplaatst wordt, is gecertificeerd door de leverancier. Wanneer een speeltoestel geplaatst wordt zonder certificering (dit is vaak maatwerk) vindt er altijd een keuring plaats op locatie om de keuring te doen. Na realisatie van de speelplek vindt er altijd een opleverinspectie plaats van de gehele speellocatie, waarbij de speelplek pas wordt vrijgegeven als de hele locatie voldoet aan de huidige wet- en regelgeving conform het WAS.

Vraag 10
Wordt er op dit moment samengewerkt met scholen, kinderopvangen en welzijnsorganisaties om het belang van (uitdagend) buitenspelen onder de aandacht te brengen? Zo ja, hoe vindt deze samenwerking plaats?
***Antwoord* 10**
Ja. Veel samenwerking vindt plaats in specifieke projecten zoals 'Mee doen op straat' en de 'Nationale Buitenspeeldag'. Bij Mee doen op straat worden met een 'speelmeebus' wekelijks op verschillende pleinen en straten sport- en spelactiviteiten georganiseerd. De doelstelling van deze activiteiten is dat kinderen en jongvolwassenen veilig en vreedzaam op pleinen en op straat in hun omgeving kunnen spelen en sporten. Komende zomer (2025) heeft de speelmeebus in Kanaleneiland en Overvecht loose parts voor stoer spelen bij zich.
Vanaf januari heeft de avonturenclub van de brede school in Overvecht samen met een groep kinderen een aantal weken op rij avonturen beleefd rond de Stadsboerderij Gagelsteede.
Tijdens de Nationale Buitenspeeldag (dit jaar op 11 juni) worden kinderen aangemoedigd om buiten te spelen, te bewegen en de natuur te ontdekken. Op sommige plaatsen worden straten afgesloten voor verkeer zodat kinderen veilig kunnen rennen, fietsen, hinkelen en nog veel meer.

Vraag 11
Is het college bereid te onderzoeken of er bij de uitvoering van het speelbeleid voorkeur kan worden gegeven aan het bouwen van stoere speelplekken?
***Antwoord* 11**
Wij zijn bereid te onderzoeken of er bij de uitvoering van het speelbeleid voorkeur kan worden gegeven aan het bouwen van stoere speelplekken. Niet elke locatie leent zich echter voor een (voornamelijk) stoere inrichting en niet alle ouders vinden het fijn om hun kind te laten spelen op een risicovolle speelplek. Bij elke nieuwe speelplek of herinrichting van een bestaande speelplek hebben we als doel een plek te creëren met een zo hoog mogelijke speelwaarde. 'Stoer spelen' wordt daarbij - nu ook al- in de afwegingen meegenomen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen Met stoer spelen leer je vallen en opstaan

20 februari 2025

Door digitalisering en verstedelijking neemt het buitenspelen onder kinderen af. Een onwenselijke ontwikkeling, ook vanwege de toename van overgewicht, diabetes en slechtziendheid onder kinderen. Om buitenspelen meer aan te moedigen, is in Amsterdam het initiatiefvoorstel ‘Stoer spelen; het recht voor ieder kind om zich een buil te vallen’ ingediend.[2] Stoer spelen houdt in dat kinderen buitenspelen op een spannende, uitdagende en avontuurlijke manier, met een klein risico op een bult of wondje. Bijvoorbeeld spelen op hoogte, op snelheid of met water. Dit type spelen draagt bij aan de motorische ontwikkeling, sociale vaardigheden, het overwinnen van angsten en het ontwikkelen van doorzettingsvermogen bij kinderen.

Vragen:

1. Is het college bekend met het concept stoer spelen? Ziet zij hierin ook de meerwaarde voor de ontwikkeling van kinderen?
2. In hoeverre wordt er bij de inrichting van speelplekken in Utrecht rekening gehouden met het belang van uitdagend en avontuurlijk spelen?
3. Zijn er specifieke locaties of projecten in Utrecht waar al invulling wordt gegeven aan de principes van stoer spelen in de openbare ruimte? Zo ja, waar?
4. In Utrecht zetten we met ons speelbeleid in op groene en natuurspeelplekken, hoe verhoudt dit zich tot het stoer spelen uit het initiatiefvoorstel? Hoe staat het met de uitvoering van die groene en natuurspeelplekken?
5. Wat zijn de huidige eisen en restricties (bijv. speelcatalogus, risico's op formele toestellen, noodzaak voor ondervloeren) omtrent het nieuw aanleggen van speeltuinen?
6. Is het mogelijk om bij aanbestedingen van speeltoestellen en valondergronden stoer spelen als criteriumpunt op te nemen? Of zitten hier restricties op?
7. Welke rol speelt aansprakelijkheid van de gemeente bij het plaatsen van speeltuinen?
8. Hoe kijkt het college aan tegen het accepteren van een ‘aanvaardbaar risico’ bij speelplekken, zoals in Amsterdam is voorgesteld? Is het college bereid om risico acceptatie bij spelen onder de loep te nemen?
9. Is er in Utrecht ook een tweede plaatsingscheck naast een AKI goedkeuring? Zo ja, worden goedgekeurde speeltoestellen daardoor bij een tweede check nog aangepast terwijl ze wel al AKI goed gekeurd zijn? Zo ja, waar zien die aanpassingen meestal op?
10. Wordt er op dit moment samengewerkt met scholen, kinderopvangen en welzijnsorganisaties om het belang van (uitdagend) buitenspelen onder de aandacht te brengen? Zo ja, hoe vindt deze samenwerking plaats?
11. Is het college bereid te onderzoeken of er bij de uitvoering van het speelbeleid voorkeur kan worden gegeven aan het bouwen van stoere speelplekken?

[2] D66 Amsterdam — Maak buitenspeelplekken aantrekkelijk: ‘stoer spelen en ravotten is goed en leuk’

Gesteld door:

- Nadia Stylianou, D66
- Hester Assen, PvdA

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2025, NUMMER 63

Datum	20 mei 2025
Van	College B&W
Behandeld door	Ina Massop
E-mailadres	i.massop@utrecht.nl
Kenmerk	30280115
Beleidsveld	Openbare Ruimte, Vastgoed, Jeugd en Jeugdzorg

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2025 nummer 63 van Vermeulen, M.W.C. (Maartje) (GroenLinks) van 10 april 2025 over Inclusieve Speeltuinen.
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Op welke wijze is het college bezig met het inclusiever maken van speeltuinen?
Antwoord 1
De gemeente Utrecht wil dat alle kinderen in hun eigen buurt elkaar kunnen ontmoeten en samen buiten kunnen spelen. De gemeente onderschrijft volmondig het SamenSpeelAkkoord waarin staat dat samen opgroeien in de zandbak de basis is voor de inclusieve samenleving.
Utrecht beschikt over 21 beheerde speeltuinen en ruim 900 openbare speellocaties. Al deze beheerde speeltuinen zijn toegankelijk voor alle kinderen, ook voor kinderen met beperking. Speeltuin de Hoef in Leidsche Rijn is in 2017 als samenspeeltuin ingericht en voldoet aan toegankelijkheidseisen van de Gemeente Utrecht. Sinds 2020 zijn, naar aanleiding van het landelijk Samenspeelakkoord, nog vijf speeltuinen omgevormd tot samenspeeltuinen met een verhoogde speelwaarde voor zowel kinderen met als zonder beperking. Deze speeltuinen zijn in samenspraak met de doelgroep aangepast. Wij hebben hiervoor een deskundige van stichting Zet gevraagd om ons hierbij te helpen, zij heeft de nodige ervaring opgedaan bij de Speeltuinbende van Stichting Het Gehandicapte Kind.

Deze 6 speeltuinen zijn Samenspeeltuinen met een divers en uitdagend aanbod met toestellen, voorzieningen, activiteiten en andere aanpassingen waardoor álle kinderen met plezier kunnen spelen in de speeltuin. Naast de samenspeeltuinen wordt bij elke aanpassing en renovatie van een bestaande openbare speelplekken actief geparticipeerd. Hierin wordt ook aandacht geschonken aan inclusiviteit van zowel de speelplek zelf als van de toestellen en waar nodig maatwerk geleverd (wanneer uit de participatie blijkt dat op een plek een specifieke behoefte is). De uiteindelijke inrichting is afhankelijk van de wensen van omwonenden en gebruikers en beschikbaar budget.

Vraag 2
Herkent het college dat de meeste Utrechtse speeltuinen niet toegankelijk zijn voor kinderen die motorisch achterlopen of kinderen in een rolstoel? Binnen gezinnen kunnen kinderen nu vaak niet samen spelen in de speeltuin. Denk ook aan kinderen met een verstandelijke beperking waarbij rustplekken om te ontprikkelen belangrijk zijn. Wordt er ook aan kinderen gedacht die slechtzien of slecht horen met bepaalde speeltoestellen?
Antwoord 2
Het klopt inderdaad dat niet alle speeltuinen toegankelijk zijn, maar we hebben nu zes samenspeeltuinen waar kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen. Hiermee loopt de stad voorop op landelijk niveau. Deze samenspeeltuinen zijn verspreid over de stad en goed bereikbaar voor kinderen en gezinnen in Utrecht.

Bij de ontwikkeling van deze samenspeeltuinen is een deskundige adviseur op het gebied van samenspelen betrokken geweest. Zij heeft een "samenspeelscan" uitgevoerd, waarin rekening werd gehouden met alle vormen van beperkingen. Haar adviezen zijn meegenomen bij de inrichting en omvorming van de speeltuinen tot inclusieve speelplekken.

Het college is zich ervan bewust dat het realiseren van volledige inclusiviteit in alle speeltuinen een langdurig proces is dat tijd en betrokkenheid vergt, mede vanwege beperkte budgetten en het aantal medewerkers dat actief betrokken is bij de ontwikkeling en het beheer van speeltuinen.

Daarnaast willen wij benadrukken dat het niet wenselijk of haalbaar is om elke speeltuin in de stad volledig toegankelijk te maken. Het uitgangspunt is dat speeltuinen plekken blijven waar iedereen zich welkom voelt. Dit betekent dat de speelomgevingen zodanig worden ingericht dat ze inclusief zijn, zonder dat ze zodanig worden aangepast dat kinderen zonder beperkingen het gevoel krijgen dat de speeltuin niet voor hen bedoeld is.

Vraag 3
Er zijn momenteel 5 speeltuinen aangesloten bij het samenspelnetwerk. Wij ontvangen signalen dat dit aantal stagneert. Herkent het college dit?
Antwoord 3
De gemeente Utrecht ondertekende in 2020 het SamenSpeelAkkoord en heeft zich verbonden aan de ambitie om vijf speeltuinen te transformeren tot samenspeeltuinen. Daarnaast was de Natuurspeeltuin De Hoef in 2017 al aangelegd als samenspeeltuin. Daarmee telt Utrecht momenteel in totaal zes (niet 5) samenspeeltuinen. Er is geen sprake van een afname.
De gemeente heeft destijds een eenmalig budget van meer dan €300.000 beschikbaar gesteld om het samen spelen in de beheerde speeltuinen te faciliteren. De fysieke en sociale aanpassingen die nodig zijn om een speeltuin toegankelijk te maken, vergen aanzienlijke investeringen. Gezien het huidige budget voor de beheerde speeltuinen is het op dit moment niet mogelijk om meer speeltuinen te omvormen tot samenspeeltuinen. Wel wordt bij vervangingen van speeltoestellen expliciet rekening gehouden met inclusiviteit; dit wordt meegenomen als norm bij de aanschaf van nieuwe toestellen.

Vraag 4
Ook speeltuinen die genoemd worden binnen het samenspeelnetwerk zijn niet volledig inclusief, denk aan speeltoestellen, rustruimtes om te ontprikkelen, gehandicaptentoilet met liggend verschoonplekken. Is het college hiervan op de hoogte en volgen hier acties uit?
Antwoord 4
Zoals ook vermeld in de beantwoording op vraag 2, is het niet wenselijk of haalbaar om elke speeltuin in de stad volledig toegankelijk voor alle beperkingen te maken. Speeltuinen dienen een plek te zijn

voor diverse doelgroepen en moeten uitnodigend zijn voor alle kinderen, zodat zij zich welkom voelen en volop kunnen genieten van hun speelplezier.
Om de toegankelijkheid van de speeltuinen verder te verbeteren, worden speeltuinen via de gemeente en samenwerkingspartners zoals stichting DOCK en Vereniging Dwarsverband aangemoedigd gebruik te maken van beschikbare subsidiemogelijkheden voor toegankelijkheid.

Vraag 5
Wordt er bij speeltoestellen rekening gehouden met wat bredere glijbanen en grotere schommels zodat meer kinderen ze kunnen gebruiken en ouders of begeleiders samen met het kind ergens in kunnen als het kind het vanwege beperking spannend vindt of de nabijheid zoekt?
Antwoord 5
In de Ontwerpvisie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt is aangegeven dat Utrecht zich inzet voor divers ingerichte speelomgevingen en dat er prioriteit wordt gegeven aan inclusief spelen. De ambitie is om steeds meer speeltoestellen en speelplekken toegankelijk te maken voor kinderen en ouders met een beperking. Dit omvat onder andere het aanleggen van verharde paden op losse ondergrond, verlaagde stoepen, bankjes en aangepaste speeltoestellen. Bij vervangingen van speeltoestellen in de beheerde speeltuinen wordt expliciet rekening gehouden met toegankelijkheid, zodat de nieuwe toestellen ook geschikt zijn voor kinderen met een beperking.

Vraag 6
Kan het college toezeggen Jantje Beton, Stichting het Gehandicapte Kind of ervaringsdeskundigen die zich bezighouden met inclusief spelen te betrekken bij de nieuwe speeltuinvisie?
Antwoord 6
We werken niet aan een nieuwe speeltuinvisie. Ontwerpvisie Speelruimte Utrecht: Spelen in je eigen buurt is in maart 2022 vastgesteld. In deze ontwerpvisie is o.a. aandacht besteed aan de beheerde speeltuinen en inclusiviteit en toegankelijkheid. We werken wel aan een herziening van de beleidsregel voor de subsidies voor de beheerde speeltuinen. Deze herziening betreft vooral een aanpassing van de regeling om deze beter af te stemmen op de huidige regelgeving en om verschillende beleidsregels op een slimme manier te combineren.
Wij onderschrijven het belang van goede samenwerking met deskundigen om inclusieve speelomgevingen te stimuleren. In de praktijk verloopt deze samenwerking al goed, mede dankzij onze partners zoals stichting DOCK, vereniging Dwarsverband en de verzelfstandigde speeltuinen. Zij weten de weg naar organisaties als Jantje Beton, Stichting Het Gehandicapte Kind, WheelchairSkillsTeam en In Contact Bijzonder en andere organisaties goed te vinden.

Wij zetten ons in om samen spelen voor álle kinderen mogelijk te maken. Daarbij maken wij gebruik van de kennis en ervaring van organisaties en ervaringsdeskundigen die zich bezighouden met inclusiviteit in speeltuinen. Bijvoorbeeld, bij de inrichting van vijf samenspeeltuinen is samengewerkt met adviseur inclusie en samenspelen van Stichting Zet. Voor de organisatie van Samenspeeluitjes en de Samenspeelkaravaan is samengewerkt met het WheelchairSkillsTeam, In Contact Bijzonder en Stichting Het Gehandicapte Kind.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen Inclusieve speeltuinen

10 April 2025

Elk kind wil kunnen spelen. Het is zelfs een kinderrecht, verankerd in artikel 31 van het VN-Verdrag Kinderrechten. Het is daarom belangrijk dat er voldoende plekken zijn om te kunnen spelen, ook in een verdichtende stad. Gelukkig zijn er in Utrecht beheerde speeltuinen, speelplekjes en groene schoolpleinen. Daar zijn wij blij mee. Ook zijn er enkele speeltuinen die onderdeel zijn van het samenspeelnetwerk[1], onder andere speeltuin de Hoef. Toch hebben we eigenlijk te weinig buitenruimte en zijn de meeste speeltuinen niet voor ieder kind toegankelijk.[2]

Vragen:

1. Op welke wijze is het college bezig met het inclusiever maken van speeltuinen?
2. Herkent het college dat de meeste Utrechtse speeltuinen niet toegankelijk zijn voor kinderen die motorisch achterlopen of kinderen in een rolstoel? Binnen gezinnen kunnen kinderen nu vaak niet samen spelen in de speeltuin. Denk ook aan kinderen met een verstandelijke beperking waarbij rustplekken om te ontprikkelen belangrijk zijn. Wordt er ook aan kinderen gedacht die slechtzien of slecht horen met bepaalde speeltoestellen?
3. Er zijn momenteel 5 speeltuinen aangesloten bij het samenspelnetwerk. Wij ontvangen signalen dat dit aantal stagneert. Herkent het college dit?
4. Ook speeltuinen die genoemd worden binnen het samenspeelnetwerk zijn niet volledig inclusief, denk aan speeltoestellen, rustruimtes om te ontprikkelen, gehandicaptentoilet met liggend verschoonplekken. Is het college hiervan op de hoogte en volgen hier acties uit?
5. Wordt er bij speeltoestellen rekening gehouden met wat bredere glijbanen en grotere schommels zodat meer kinderen ze kunnen gebruiken en ouders of begeleiders samen met het kind ergens in kunnen als het kind het vanwege beperking spannend vindt of de nabijheid zoekt?
6. Kan het college toezeggen Jantje Beton, Stichting het Gehandicapte Kind of ervaringsdeskundigen die zich bezighouden met inclusief spelen te betrekken bij de nieuwe speeltuinvisie?

[1] SamenSpeelNetwerk | Onbeperkt spelen.
[2] SV 2024 nr. 82 Ruimte voor groen bij scholen (met antwoord) - U-reka Gemeente Utrecht; Gemeenten nemen nieuwe norm schoolpleingrootte niet mee in beleid | KRO-NCRV

Gesteld door:

- Maartje Vermeulen, GroenLinks
- Jeroen Bart, GroenLinks
- Hester Assen, PvdA
- Hans Geleijns, D66
- Charlotte Passier, Volt
- Rien van den Broek, UtrechtNU

Mondelinge vragen ‘Rijen kinderen bij rommelspeeltuin Fort Luna’

10 april 2025

Vragen:

Vorige week is de Avonturenspeeltuin weer van start gegaan.[1] Dit is een project waarbij een deel van de speeltuin extra avontuurlijk is ingericht en kinderen ook even zonder ouderlijk toezicht kunnen spelen. Er stonden rijen met kinderen.

In de gemeente Utrecht doen we al veel met avontuurlijk spelen, zoals ook terugkomt in de beantwoording van de schriftelijke vragen over ‘stoer spelen’[2]. Alleen is het onze fracties nog niet duidelijk of het stoer spelen en rommelspeeltuinen zoals bij Fort Luna worden meegenomen in de speelvisie 2025.

Juist omdat dit soort initiatieven nu tijdelijk zijn, maar we dit graag structureel zouden zien, hebben we de volgende vragen.

1. Ziet het college het belang van dergelijke speeltuinen?
2. Op welke wijze ondersteunt en stimuleert het college initiatieven zoals de rommelspeeltuin bij Fort Luna?
3. Neemt het college deze vorm van spelen mee in de speeltuinvisie 2025, waar momenteel aan gewerkt wordt.
4. Staat het college open om te verkennen hoe we alle verschillende soorten speeltuinen, waaronder rommelspeeltuinen en natuurspeeltuinen, die onze gemeente rijk is nog beter in beeld brengen, naast de algemene informatie op de website?
5. We hebben gelezen dat Utrecht in de top 3 staat van meest speelvriendelijke gemeenten van Nederland. Wat ons betreft iets om trots op te zijn en een stimulans hier verder op door te ontwikkelen. Hoe kijkt het college hiernaar?

Gesteld door:

- Maartje Vermeulen, GroenLinks
- Anne Sasbrink, Partij voor de Dieren
- Hans Geleijns, D66

[1] Avonturen Speeltuin Utrecht

[2] Schriftelijke vragen ‘Met stoer spelen leer je vallen en opstaan’ 20 februari 2025, Document Viewer - U-reka Gemeente Utrecht

mulier instituut

Uitdagende speelplekken voor kinderen

Een samenspel van factoren volgens literatuur, professionals en kinderen

Lisa Wilderink | Tessa ten Tije | Amika Singh

Mulier Instituut | 2025

Uitdagende speelplekken voor kinderen

Een samenspel van factoren volgens literatuur, professionals en kinderen

Met steun van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mulier Instituut
Lisa Wilderink
Tessa ten Tije
Amika Singh

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut
Utrecht, 18 februari 2025
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer
U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.
Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Uitdagende speelplekken voor kinderen

Samenvatting		**5**
1	**Inleiding**	**7**
1.1	Achtergrond	7
1.2	Doelstelling en vraagstelling	9
2	**Onderzoeksmethode**	**11**
2.1	Literatuuronderzoek	11
2.2	Vragenlijsten	12
2.3	Focusgroepen	14
2.4	Buurtwandeling of tafelgesprek	14
3	**Resultaten literatuuronderzoek en vragenlijsten**	**16**
3.1	Factoren uit de internationale literatuur	16
3.2	Vragenlijsten	16
4	**Resultaten focusgroepen en kinderparticipatie**	**22**
4.1	Belangrijke factoren bij de inrichting van speelplekken	22
4.2	Andere belangrijke factoren, niet over de inrichting	29
5	**Conclusies en aanbevelingen**	**32**
5.1	Conclusies	32
5.2	Aanbevelingen	35
Bronnen		**37**
Bijlage 1 – Overzicht factoren volgens professionals		**40**
Bijlage 2 – Organisaties die hebben bijgedragen		**42**

Samenvatting

Uitdagende speelplekken voor kinderen

Inleiding

Buitenspelen draagt in belangrijke mate bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen. Regelmatig buitenspelen zorgt er niet alleen voor dat kinderen bewegen, maar draagt ook bij aan de ontwikkeling van bijvoorbeeld hun motorische vaardigheden, mentale gezondheid en sociaal-emotionele ontwikkeling. Omdat buitenspelen onder druk staat, is het belangrijk om inzicht te krijgen welke factoren buitenspelen bij kinderen kunnen stimuleren.

Doelstelling

Er zijn verschillende factoren die buitenspelen beïnvloeden. Onder andere de inrichting van speelplekken kan ervoor zorgen dat kinderen (meer) buitenspelen. Maar het is onduidelijk welke elementen van speelplekken kinderen uitdagen om (meer) te gaan buitenspelen. In dit onderzoek staat daarom de volgende onderzoeksvraag centraal:

Welke factoren bij de inrichting van speelplekken in Nederland dragen bij aan het stimuleren van buitenspelen van kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar?

Methode

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden hebben we vier methodes gebruikt:

- een literatuuronderzoek van reviewstudies over buitenspelen;
- twee korte vragenlijsten onder professionals met expertise over buitenspelen;
- focusgroepen met professionals met expertise over buitenspelen;
- gesprekken met kinderen.

Conclusies

Over de inrichting van speelplekken concluderen we het volgende:

- Kinderen willen graag speelplekken die uitdagend zijn: hoge/grote speeltoestellen en losse materialen (zoals takken of stepjes) kunnen hieraan bijdragen. Maar professionals geven aan dat (ideeën over) veiligheidsnormen een belemmering vormen voor het ontwerpen van uitdagende en avontuurlijke speelplekken. Hiernaast is het belangrijk dat op speelplekken open ruimtes voor bijvoorbeeld fantasiespel, balsporten, fietsen of skaten aanwezig zijn.
- Variatie wat betreft speelmogelijkheden voor verschillende kinderen met verschillende behoeften is belangrijk: zowel op speelplekken als tussen verschillende speelplekken in de wijk/buurt.

- Grote speelplekken centraal in de wijk/buurt met veel verschillende speelmogelijkheden zijn aantrekkelijk voor kinderen. Maar kleine speelplekken zijn vaak dichter bij huis en daardoor beter bereikbaar. Buitenspelen gebeurt niet alleen op formele speelplekken, maar overal in de openbare ruimte: op straten, op pleinen en in parken. Professionals spreken de wens uit om beleid niet uitsluitend te richten op de inrichting van speelplekken, maar op het creëren van een speelvriendelijke (wijk-/buurt)omgeving.
- Speelplekken zijn sociale ontmoetingsplekken. Speelplekken zijn aantrekkelijker als er ook andere kinderen zijn om mee te spelen. Kinderen waarderen zitplekken op speelplekken, zoals (nest)schommels of bankjes, waarop ze kunnen 'chillen'. Ook voor ouders zijn voldoende zitplekken belangrijk.
- De ideale speelplek bestaat niet. Wat het ene kind leuk vindt, kan het andere kind juist niet of minder leuk vinden. Daarom is variatie op én tussen speelplekken erg belangrijk. Kinderen weten zelf het beste wat zij leuk en belangrijk vinden. Participatie in het ontwerpproces zorgt ervoor dat speelplekken beter aansluiten bij hun behoeften.

Wij hebben 199 factoren geïdentificeerd die van invloed zijn op buitenspelen. Slechts achttien hiervan hebben betrekking op de inrichting van speelplekken. Ook in de gesprekken met professionals en kinderen kwamen veel andere factoren ter sprake die buitenspelen beïnvloeden. Zo spelen ook sociale factoren een rol, zoals de aanwezigheid van andere kinderen om mee buiten te spelen en (stimulerende of beperkende) maatregelen van ouders.

Aanbevelingen

- Ontwikkel uitdagende en gevarieerde speelplekken, maar erken tegelijkertijd dat bij het stimuleren van buitenspelen nog veel meer factoren een rol spelen dan alleen de fysieke inrichting van formele speelplekken.
- Bied meer mogelijkheden voor het realiseren van uitdagende en avontuurlijke speelplekken.
- Houdt als ontwerper of ontwikkelaar rekening met variatie op en tussen speelplekken. Stuur als opdrachtgever hierop aan.
- Laat kinderen (echt) participeren bij het ontwerpen van speelplekken.

Hoofdstuk 1

Inleiding

Dit onderzoek richt zich op welke factoren bij de inrichting van speelplekken in Nederland bijdragen aan het stimuleren van buitenspelen van kinderen (leeftijd: 4 t/m 12 jaar). In dit eerste hoofdstuk beschrijven we de achtergrond en de doel- en vraagstelling van ons onderzoek.

1.1 Achtergrond

Belang van buitenspelen

Buitenspelen is een belangrijk onderdeel van een gezonde ontwikkeling van kinderen. Zo heeft buitenspelen een positief effect op de lichamelijke gezondheid, omdat kinderen tijdens het buitenspelen vaak bewegen (Bento & Dias, 2017). Kinderen die veel bewegen, zijn fitter en hebben meer energie (Aggio et al., 2017; Lee et al., 2021; Tremblay et al., 2015).

Ook heeft buitenspelen een positief effect op de motorische ontwikkeling van kinderen: veel en gevarieerd spelen bevordert de ontwikkeling van motorische vaardigheden (Palowski et al., 2023).

Naast deze fysieke voordelen heeft buitenspelen ook mentale gezondheidsvoordelen (Beyer et al., 2015; Cheng et al., 2022; Lambert et al., 2019; Spencer et al., 2021). Het is bekend dat buitenspelen stress en angst kan verminderen bij kinderen, wat zorgt voor ontspanning en bijdraagt aan hun welzijn.

De literatuur laat bovendien zien dat buitenspelen een positieve bijdrage levert aan de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Het helpt hen bijvoorbeeld risico's in te schatten, hun grenzen te verkennen en veerkracht te ontwikkelen wanneer iets niet lukt (Boxberger & Reimers, 2019; Cheng et al., 2022). Daarnaast bevordert het creativiteit en probleemoplossend vermogen door bijvoorbeeld nieuwe spelvormen te bedenken (Beyer et al., 2015).

Samen spelen met andere kinderen versterkt bovendien sociale vaardigheden zoals samenwerken, empathie tonen en conflicten oplossen – factoren die belangrijk zijn voor het functioneren in de maatschappij (Parent et al., 2020). Verder kan buitenspelen de autonomie van kinderen versterken, doordat ze zelf beslissingen mogen nemen (Remmers et al., 2014).

Buitenspelen staat onder druk

Drie belangrijke ontwikkelingen dragen eraan bij dat kinderen steeds minder buitenspelen (Singh, Veldman & De Jonge, 2023).

Ten eerste verandert de vrijetijdsbesteding van kinderen door de beweging naar een prestatiemaatschappij (Singh, Veldman & De Jonge, 2023). De nadruk op schoolprestaties leidt tot prioritering van bijvoorbeeld huiswerk. In combinatie met

nadruk op prestatiegerichte sportbeoefening blijft er minder vrije tijd over waarin kinderen kunnen buitenspelen.

Ten tweede leidt de digitalisering van onze samenleving tot meer schermtijd bij kinderen en daarmee ook tot meer zitten en minder bewegen (Singh, Veldman & De Jonge, 2023). Daardoor houden kinderen minder vrije tijd over om buiten te spelen.

Ten derde ervaren kinderen (en hun ouders), in een steeds dichter bebouwd Nederland, minder ruimte om buiten te spelen (Singh, Veldman & De Jonge, 2023). De verstedelijking en toename van de bevolkingsdichtheid hebben een negatieve invloed op de mogelijkheden van kinderen om in hun leefomgeving te bewegen. Door deze veranderingen in de inrichting van de openbare ruimte worden kinderen steeds minder uitgenodigd en gestimuleerd om te gaan buitenspelen (Bento & Dias, 2019).

De invloed van de inrichting van de openbare ruimte

De inrichting van de openbare ruimte is dus van invloed op het buitenspeelgedrag van kinderen. Tweede Kamerleden Inge Van Dijk en Mohammed Mohandis stellen dat ze, op de beperkte speelplekken die er zijn, vooral in dichtbebouwde wijken/buurten, vaak geen kinderen zien. Zij vragen zich daarom af of de inrichting van speelplekken in de openbare ruimte wel uitdagend genoeg is voor kinderen.

Uit de literatuur blijkt dat kinderen uitdaging als een belangrijk aspect beschouwen bij het buitenspelen (Morgenthaler et al., 2023; Wenger et al., 2023). Uitdagend spelen gaat over avontuurlijk spelen. Avontuurlijk spelen (*risky play* in het Engels) is 'een vorm van spelen die spannend en opwindend is en waarbij onzekerheid, onvoorspelbaarheid en verschillende mate van risico nemen een rol spelen' (Ten Tije et al., 2024).

Of kinderen een speelplek als avontuurlijk ervaren, hangt in grote mate af van de inrichting daarvan (Farmer et al, 2017). Ook speelt de autonomie die ze krijgen en hoeveel risico ze mogen nemen van ouders, verzorgers en/of professionals een belangrijke rol.

De inrichting van speelplekken is ook relevant als het gaat over de speelwaarde (*play value* in het Engels) van speelplekken voor kinderen (Woolley & Lowe, 2013). Deze speelwaarde gaat over 'hoeveel spel eruit gehaald kan worden' en in hoeverre daarmee de emotionele, sociale, fysieke en intellectuele capaciteiten van kinderen worden benut en vergroot.

Bekend is bijvoorbeeld dat de speelwaarde van speelplekken groot is als er veel zintuigelijk waar te nemen is, zoals verschillende materialen, kleuren en geuren. Ook is de speelwaarde hoog als het spelen verschillende motorische vaardigheden vergt: bijvoorbeeld balanceren, springen, klimmen en rennen.

De inrichting van speelplekken hangt via deze speelwaarde ook samen met hoelang kinderen blijven spelen op speelplekken, hoeveel plezier zij ervaren en in hoeverre hun motorische ontwikkeling wordt gestimuleerd.

Maar niet alleen de inrichting van speelplekken beïnvloedt of kinderen buitenspelen, hoeveel zij buitenspelen en wat dit ze oplevert. Dit hangt namelijk af van het samenspel tussen veel verschillende factoren. Schermtijd (digitalisering) en de focus op huiswerk (prestatiemaatschappij) hebben we al benoemd. Maar we weten ook dat individuele kenmerken (zoals leeftijd), buurtkenmerken (zoals stedelijkheid), de sociale omgeving (zoals de aanwezigheid van andere kinderen) en de perceptie van ouders over bijvoorbeeld veiligheid ook van invloed zijn (Willeboordse et al., 2022).

Deze factoren beïnvloeden niet alleen buitenspelen, maar ook elkaar. Willeboordse et al. (2022) geven hier het volgende voorbeeld voor: *'als er meer kinderen buiten spelen, zullen ouders frequent buitenspelen ervaren als een sociale norm in de wijk waar zij zich graag aan willen conformeren. Zij zullen hun kind dan meer stimuleren om buiten te spelen. Dit heeft tot gevolg dat er nog meer kinderen in de wijk buitenspelen'*.

Hoeveel en met welke opbrengsten kinderen buitenspelen is dus het gevolg van het samenspel van factoren in een complex systeem. We focussen ons in dit onderzoek op de inrichting van speelplekken, maar willen daarbij benadrukken dat factoren bij de inrichting van speelplekken onderdeel zijn van dat complexe systeem waarin veel meer factoren meespelen die invloed hebben op buitenspelen.[1]

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Doel

Tweede Kamerleden Inge Van Dijk en Mohammed Mohandis verzochten de regering in een motie om onderzoek te laten doen naar welke elementen speelplekken moeten bevatten om kinderen maximaal uit te dagen om buiten te gaan spelen. Het Mulier Instituut is gevraagd om dit onderzoek uit te voeren.

In dit onderzoek brengen we in kaart welke factoren bij de inrichting van speelplekken van invloed zijn op buitenspelen van basisschoolkinderen (leeftijd 4 tot en met 12 jaar) in Nederland. Ook beschrijven we waarom deze factoren van invloed zijn en of deze factoren invloed hebben op de volgende vier aspecten:

- hoeveel tijd kinderen op speelplekken doorbrengen;
- de motorische ontwikkeling van kinderen op speelplekken;
- het plezier dat kinderen op speelplekken ervaren;
- de uitdaging die kinderen op speelplekken ervaren.

Hoofdvraag en deelvragen

We beantwoorden de volgende onderzoeksvraag:

[1] Een ander lopend onderzoek van het Mulier Instituut focust zich op het in kaart brengen van alle factoren die van invloed zijn op buitenspelen, en hun onderlinge samenhang. Hierover publiceren we later een wetenschappelijk artikel.

Welke factoren bij de inrichting van speelplekken in Nederland dragen bij aan het stimuleren van buitenspelen van kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar?

Dit doen we aan de hand van vijf deelvragen:

1. Welke factoren bij de inrichting van speelplekken zijn volgens de bestaande literatuur van invloed op buitenspelen van kinderen (4 t/m 12 jaar)?
2. Welke (aanvullende) factoren bij de inrichting van speelplekken zijn volgens professionals van invloed op buitenspelen van kinderen (4 t/m 12 jaar) in Nederland?
3. Welke factoren bij de inrichting van speelplekken dragen bij aan hoeveel tijd kinderen doorbrengen op speelplekken, de motorische ontwikkeling van kinderen, het plezier dat kinderen op speelplekken beleven en de uitdaging die kinderen op speelplekken ervaren?
4. Hoe en waarom zijn de factoren bij de inrichting van speelplekken van invloed op buitenspelen?
5. Wat is het perspectief van kinderen op de inrichting van speelplekken in Nederland?

Hoofdstuk 2

Onderzoeksmethode

In dit hoofdstuk beschrijven we de methoden die we voor het onderzoek hebben gebruikt. We beantwoorden de onderzoeksvraag via literatuuronderzoek, vragenlijsten onder professionals, focusgroepen met professionals en gesprekken met kinderen.

2.1 Literatuuronderzoek

Scoping review

Op basis van literatuuronderzoek hebben we factoren geïdentificeerd die buitenspelen van kinderen kunnen stimuleren. We hebben daarbij ook de factoren gespecificeerd die de inrichting van de speelplekken betreffen. Dit deden we via een *scoping review* van *reviewstudies*.

Een *reviewstudie* is een vorm van wetenschappelijk onderzoek waarbij de resultaten van bestaande wetenschappelijke publicaties worden gebundeld. Een *scoping review* is een type reviewstudie dat wordt gebruikt om een breed overzicht te geven van het beschikbare bewijs over een bepaald onderwerp of onderzoeksgebied (Munn et al., 2018). Reviewstudies over welke factoren specifiek bijdragen aan buitenspelen voor kinderen met een beperking, hebben we niet meegenomen.

Data-extractie

In de data-extractiefase hebben we alle relevante bewezen gerelateerde factoren uit tien reviewstudies geëxtraheerd en samengevoegd in een overzicht. Data-extractie betekent het 'filteren' van de relevante informatie uit de gebruikte reviewstudies.

De data-extractie van de eerste drie reviewstudies voerden twee onderzoekers onafhankelijk van elkaar uit (T.t.T. en L.W.). Verschillen in data-extractie hebben ze besproken tot ze overeenstemming bereikten. Vervolgens hebben ze de overige zeven reviewstudies verdeeld, waarbij de ene onderzoeker de data-extractie uitvoerde en de andere die controleerde.

De geïdentificeerde factoren hebben we ingedeeld in vijf (sub)categorieën:

- individu-gerelateerde factoren;
- ouder-gerelateerde factoren;
- sociale factoren anders dan ouders;
- omgeving-gerelateerde factoren; en
- speelplek-gerelateerde factoren.

In deze rapportage ligt de focus op de factoren die betrekking hebben op de inrichting van speelplekken. We rapporteren daarom alleen de speelplek-gerelateerde factoren.

Datasynthese

Na de data-extractiefase hebben we de factoren samengevat en gegroepeerd (datasynthese). Hierbij hebben we dubbelingen in de verzamelde gegevens, factoren die (deels) overlappen en factoren die erg specifiek waren tot grotere concepten samengevoegd. Ter illustratie: we hebben factoren als 'variatie van speelkeuzes', 'variatie in ontworpen en niet-ontworpen speelvoorzieningen' en 'variatie voor verschillende leeftijden' samengevoegd tot de factor 'variatie op speelplekken'.

We hebben alle factoren uit de Engelstalige reviewstudies vertaald naar Nederlandse termen, zodat we de uiteindelijke lijst konden presenteren aan de Nederlandstalige respondenten die aan de vragenlijsten hebben deelgenomen.

2.2 Vragenlijsten

Deelnemers

We hebben twee korte vragenlijsten uitgezet onder onderzoekers en praktijkprofessionals met kennis/expertise over buitenspelen. In deze rapportage duiden we deze groep respondenten (de onderzoekers en praktijkprofessionals) aan als 'professionals'.

Voor de werving van deze respondenten hebben we eerst een lijst samengesteld met contactgegevens. De praktijkorganisaties benaderden we via hun algemene e-mailadres met het verzoek deel te nemen aan het onderzoek en advies te geven over wie binnen hun organisatie expertise heeft op het gebied van de inrichting van speelplekken en daardoor geschikt zou zijn om de vragenlijst in te vullen.

Daarnaast maakten we gebruik van de sneeuwbalmethode: in de eerste vragenlijst vroegen we de respondenten om namen van andere onderzoekers en praktijkprofessionals door te geven die volgens hen ook onderzoek doen naar buitenspelen of over expertise op het gebied van buitenspelen beschikken. Hierdoor hebben we 43 extra personen toegevoegd aan de oorspronkelijke lijst.

We hebben 73 mensen uitgenodigd om de vragenlijsten in te vullen: 22 onderzoekers en 51 praktijkprofessionals. Uiteindelijk hebben 58 professionals (80%) de eerste vragenlijst volledig ingevuld en 49 professionals (67%) de tweede vragenlijst. Niet alle professionals die de eerste vragenlijst invulden, vulden ook de tweede in, en vice versa. In totaal vulden 19 onderzoekers en 44 praktijkprofessionals minimaal één van de twee vragenlijsten in.

We hebben de professionals gevraagd hoeveel jaren werkervaring ze hebben op het thema buitenspelen (tabel 3.1).

Tabel 2.1
Aantal jaar werkervaring van de respondenten op het thema buitenspelen

Aantal jaar werkervaring	Onderzoekers (n=19)	Praktijkprofessionals (n=44)
Minder dan 2 jaar	3	2
2-5 jaar	7	5
6-10 jaar	4	8
Meer dan 10 jaar	5	29

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst onder professionals, 2024.

De onderzoekers hadden allemaal ervaring met onderzoek doen naar buitenspelen, vanuit bijvoorbeeld een hogeschool, universiteit of onafhankelijke onderzoeksinstelling.

De praktijkprofessionals die de vragenlijsten invulden, waren veelal werkzaam als ontwerper, stedenbouwkundige, (beleids)adviseur, medewerker van een speeltoestelaanbieder, project- of programmaleider of buurtsportcoach. Ze werkten bijvoorbeeld bij organisaties die overheidspartijen adviseren over buitenspelen, of bij organisaties die zelf buitenspeelmogelijkheden verzorgen of de inrichting van buitenspelen praktisch mogelijk maken. Ook waren er praktijkprofessionals werkzaam bij organisaties die buitenspelen willen stimuleren door projecten of programma's te initiëren.

Vragen

In de eerste vragenlijst hebben we de lijst met factoren die van invloed zijn op buitenspelen van kinderen (leeftijd: 4 t/m 12 jaar) gepresenteerd die we hebben opgesteld op basis van ons literatuuronderzoek. We vroegen de respondenten om aan te geven of de lijst compleet was en deze anders aan te vullen.

Enkele weken na het invullen van de eerste vragenlijst hebben we de tweede vragenlijst verstuurd. Op basis van de input op de eerste vragenlijst hebben we de lijst met factoren aangepast en een nieuwe clustering van deze factoren toegepast. Deze aangepaste lijst hebben we in de tweede vragenlijst gepresenteerd aan de respondenten. We vroegen de respondenten om maximaal tien clusters te selecteren die zij als meest invloedrijk beschouwen.

Daarnaast hebben we de respondenten gevraagd welke factoren bij de inrichting van speelplekken van invloed zijn op de volgende vier aspecten:

- de tijd die kinderen op speelplekken doorbrengen;
- de motorische ontwikkeling van kinderen;
- het plezier dat kinderen beleven op speelplekken; en
- de uitdaging die kinderen ervaren op speelplekken.

Analyse

We hebben de gegevens uit de vragenlijsten geanalyseerd in SPSS versie 28.0 met beschrijvende statistiek. De antwoorden op de open vragen hebben we in Excel gecodeerd en thematisch geanalyseerd.

2.3 Focusgroepen

Deelnemers

Voor dit deel van het onderzoek hebben we de 73 professionals die we hebben uitgenodigd voor deelname aan de vragenlijsten (zie paragraaf 2.2), ook uitgenodigd om deel te nemen aan een focusgroep. De werving vond plaats via e-mail. In eerste instantie namen drie onderzoekers en dertien praktijkprofessionals deel aan één van de drie focusgroepen. Elke focusgroep duurde 1,5 uur, en werd online gehouden via Microsoft Teams.

Tijdens de analyse van deze focusgroepen zagen we in dat het perspectief van speeltoestelaanbieders niet genoeg naar voren kwam in deze eerste drie focusgroepen. Daarom hebben we aanvullend nog vijf praktijkprofessionals geïnterviewd die werken bij een bedrijf in speeltoestellen.

In totaal hebben dus 21 professionals aan de focusgroepen en interviews deelgenomen. Alle deelnemers hebben vooraf via e-mail toestemming gegeven voor deelname. Een overzicht van de organisaties waar de deelnemers werkzaam zijn is te vinden in Bijlage 2.

Vragen

Aan de deelnemers hebben we gevraagd welke factoren bij de inrichting van speelplekken zij belangrijk vinden en waarom. Ook vroegen we ze wat volgens hen en volgens ouders/kinderen belangrijk is bij het ontwerpen van een speelplek.

Analyse

De focusgroepen hebben we opgenomen, getranscribeerd en uitgewerkt in een verslag. Via thematische analyse hebben we de relevante fragmenten uit de focusgroepen ingedeeld aan de hand van achttien factoren bij de inrichting van speelplekken (zie tabel 3.2).

2.4 Buurtwandeling of tafelgesprek

Deelnemers

In het kader van het project de Buitenkans (uitgevoerd door de partners van de Buitenspeelcoalitie) hebben we 89 kinderen (52 meisjes en 37 jongens) uit zes verschillende gemeenten gesproken. In elke gemeente kozen we als focus één wijk/buurt. De kinderen wonen in de gekozen wijk/buurt of spelen daar buiten. Alle kinderen waren tussen de 5 en 13 jaar oud; de meesten waren tussen de 8 en 11 jaar oud. De ouders van alle kinderen hebben vooraf toestemming gegeven om met hun kinderen in gesprek te gaan over buitenspelen in hun wijk/buurt.

Vragen

We hebben kinderen gevraagd naar belemmerende en bevorderende factoren die zij ervaren tijdens het buitenspelen. Dit deden we op twee verschillende manieren.

De eerste manier was dat we samen met de kinderen een rondje door hun wijk/buurt liepen en stopten op speelplekken om daarover een aantal vragen te stellen. We stelden de kinderen vragen over wat ze van een bepaalde speelplek vonden en waarom ze wel of niet op deze speelplek speelden. Deze wandelingen door de buurt duurden ongeveer een uur.

De tweede manier was dat we aan de hand van foto's van speelplekken uit hun wijk/buurt ongeveer 15 minuten met kinderen in gesprek gingen. Over elke speelplek stelden we een aantal vragen, dezelfde als tijdens de wandeling door de wijk/buurt.

In enkele gemeenten hebben wij ook een aantal foto's van andere speelplekken laten zien, om de kinderen voorbeelden te geven van hoe een speelplek er ook uit zou kunnen zien. Weer stelden we dan over elke speelplek dezelfde vragen.

Analyse

Tijdens de gesprekken hebben we aantekeningen gemaakt. Deze hebben we na afloop uitgewerkt. Deze gespreksverslagen hebben we thematisch geanalyseerd door de tekst te coderen aan de hand van de achttien factoren bij de inrichting van speelplekken (zie tabel 3.2) en de overige 181 factoren die niet over de inrichting van speelplekken gaan.

Hoofdstuk 3

Resultaten literatuuronderzoek en vragenlijsten

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van het literatuuronderzoek en de vragenlijsten. We beschrijven welke factoren voor de inrichting van speelplekken in de literatuur bekend zijn, welke aanvullingen professionals hebben gedaan, en de verdere resultaten van de vragenlijsten.

3.1 Factoren uit de internationale literatuur

In totaal hebben we uit de bestaande literatuur dertien factoren bij de inrichting van de speelplekken geïdentificeerd die van invloed zijn op het buitenspelen van kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar (zie tabel 3.2).

Een aantal van deze factoren betreft de materialen waaruit de speelplekken bestaan, zoals het type ondergrond (Jerebine et al., 2022; Wenger et al., 2023) en het gebruik van natuurlijke materialen om op of mee te spelen (Lee et al., 2021; Pereira et al., 2024). Ook de aanwezigheid van losse materialen, zoals gerecyclede banden, stenen of touw, is van invloed op het buitenspelen volgens de literatuur (Houser et al., 2022; Pereira et al., 2024).

Een aantal andere factoren die buitenspelen beïnvloeden, gaan over de variatie op speelplekken (Lee et al., 2021; Visser & van Aalst, 2022; Wenger et al., 2023). Dit kan gaan om de variatie tussen open ruimtes, die bijvoorbeeld geschikt zijn voor balsporten of fietsen, en speeltoestellen (Lee et al., 2023; Wenger et al., 2023; Pereira et al., 2024). Het kan ook gaan om variatie in speeltoestellen, wat mogelijkheden biedt voor verschillende spelvormen en voor verschillende leeftijden (Peiera et al., 2024; Visser en van Aalst, 2022; Wenger et al., 2023).

Tot slot heeft een aantal van de factoren die buitenspelen beïnvloeden betrekking op voorzieningen op de speelplekken anders dan de speelelementen zelf, zoals de aanwezigheid van picknickfaciliteiten of schone toiletten (Visser & van Aalst, 2022).

3.2 Vragenlijsten

Aanvullingen door professionals

Aan de hand van aanvullingen door de professionals in de eerste vragenlijst hebben we de lijst van factoren op basis van internationale literatuur aangevuld. De aanvullingen hebben we in tabel 3.2 oranje gemarkeerd.

Op basis van deze aanvullingen hebben we vijf nieuwe factoren geformuleerd die specifiek de inrichting van speelplekken betreffen:

- aanwezigheid en plaatsing van voldoende zitplekken voor ouders/verzorgers;
- aanwezigheid van attributen waarop kinderen kunnen chillen, hangen, praten, relaxen;

- aanwezigheid van zichtlijnen[2] op speelplekken;
- variatie tussen speelplekken;
- grootte van speelplekken.

Hiernaast hebben we op basis van de aanvullingen drie bestaande factoren aangepast:

- De factor 'Het gebruikte oppervlaktemateriaal op speelplekken' hebben we geherformuleerd naar 'Type ondergrond op speelplekken (zoals gras, houtsnippers of tegels)'.
- Bij de factor 'Aanwezigheid van voorzieningen op speelplekken' hebben we de voorbeelden aangepast (van picknickfaciliteiten naar (picknick)bankjes) en extra voorbeelden toegevoegd (watertappunten en prullenbakken).
- De factor 'Variatie op speelplekken' hebben we aangevuld met een extra voorbeeld ('variatie in ondergronden').

Tabel 3.1
Factoren over de inrichting van speelplekken die invloed hebben op buitenspelen van kinderen (leeftijd: 4 t/m 12 jaar) volgens de internationale literatuur, inclusief aanvullingen vanuit professionals (oranje gemarkeerd)

- Ruimtelijke indeling van speelplekken
- Type ondergrond op speelplekken (zoals gras, houtsnippers of tegels)
- Aanwezigheid van speeltoestellen op speelplekken
- Aanwezigheid van natuurlijke elementen op speelplekken
- Aanwezigheid van hoogteverschillen op speelplekken
- Aanwezigheid van omheining op speelplekken
- Aanwezigheid van open ruimte op speelplekken
- Aanwezigheid van schaduw op speelplekken
- Aanwezigheid van losse speelmaterialen/gerecyclede materialen/open materialen (zoals gerecyclede banden, stenen, touw) op speelplekken
- Aanwezigheid van voorzieningen op speelplekken (zoals picknickbankjes, schone toiletten, bankjes, watertappunten, prullenbakken)
- Dichtheid van de speelvoorzieningen op speelplekken
- Variatie op speelplekken (zoals variatie in ondergronden, in speeltoestellen, mogelijkheden voor spelvormen of voor verschillende leeftijden)
- Mogelijkheden voor sociale bijeenkomsten op speelplekken
- Aanwezigheid en plaatsing van voldoende zitplekken voor ouders/verzorgers
- Aanwezigheid van attributen waarop kinderen kunnen chillen, hangen, praten, relaxen
- Aanwezigheid van zichtlijnen op speelplekken
- Variatie tussen speelplekken
- Grootte van speelplekken

[2] Goede zichtlijnen zijn belangrijk zodat ouders vanaf een vaste plek (bijvoorbeeld een bankje) de speelplek goed kunnen overzien. Ook helpen goede zichtlijnen de kinderen om rekening te houden met elkaar.

Belangrijkste clusters van factoren

We hebben de professionals in de tweede vragenlijst gevraagd om uit de geclusterde lijst van alle factoren maximaal tien clusters van factoren te selecteren die volgens hen de meeste invloed hebben op buitenspelen in Nederland. In totaal konden ze kiezen uit veertig clusters van factoren. De achttien factoren bij de inrichting van speelplekken die van invloed zijn op het buitenspelen van kinderen, hebben we samengevoegd tot vier clusters.[3]

In de top tien is slechts één cluster van factoren over de inrichting van speelplekken te vinden (zie het kader hieronder). Dat is *'Variatie op of tussen speelplekken in bijvoorbeeld speeltoestellen, ondergronden of voor verschillende leeftijden'*, op plek acht. De andere clusters van factoren in de top tien gaan niet over de inrichting van speelplekken.

Top tien clusters van factoren

Dit is de top tien van clusters van factoren die volgens professionals de meeste invloed hebben op buitenspelen van kinderen (leeftijd: 4 t/m 12 jaar) in Nederland:

1. ***mate waarin het kind anderen heeft*** om mee buiten te spelen zoals broers/zussen of vrienden;
2. ***betrokkenheid van ouders/verzorgers*** bij buitenspelen, zoals meegaan naar speelplekken of tijd buiten doorbrengen;
3. ***hoeveelheid (vrije) tijd*** van het kind om te besteden aan buitenspelen naast bijvoorbeeld school, hobby's of huiswerkbegeleiding;
4. ***(geschikte) speelomgeving*** van kinderen, zoals beschikbaarheid, nabijheid of dichtheid;
5. ***aantrekkelijkheid van speelplekken***, zoals uitdaging, ruimte voor nemen van risico, plezier of tevredenheid;
6. ***schermgebruik*** van het kind, zoals beschikbaarheid en regels;
7. ***stimulerende of beperkende maatregelen*** rondom buitenspelen door ouders/verzorgers/professionals;
8. ***variatie op of tussen speelplekken*** in bijvoorbeeld speeltoestellen, ondergronden of voor verschillende leeftijden;
9. ***percepties van ouders/verzorgers/professionals over veiligheid/risico's*** van bijvoorbeeld speelelementen, sociale veiligheid of angst voor vreemden;
10. ***persoonlijkheid van het kind***, zoals autonomie, zelfvertrouwen of karakter, EN ***verkeersveiligheid***, zoals verkeersdrukte of veilige bereikbaarheid van speelplekken.*

* Deze clusters hebben een gedeelde tiende plek.

In tabel 3.3 is te zien hoe vaak de professionals de clusters van factoren over de inrichting van speelplekken in hun top tien hebben geselecteerd. Bijna 40 procent (n=19) selecteerde het cluster *'Variatie op of tussen speelplekken in bijvoorbeeld speeltoestellen, ondergronden of voor verschillende leeftijden'* als één van de tien clusters van factoren die volgens hen het meest van invloed zijn op buitenspelen.

[3] Zoals we in hoofdstuk 2 beschreven, hebben we ervoor gekozen de factoren in de tweede vragenlijst te clusteren om het prioriteren voor professionals makkelijker te maken.

Tabel 3.2
Overzicht van het aantal professionals dat de clusters van factoren over de inrichting van speelplekken selecteerde in de tien volgens hen meest invloedrijke clusters
(n= 49)

Cluster van factoren	Aantal professionals (percentage)
Variatie op of tussen speelplekken in bijvoorbeeld speeltoestellen, ondergronden of voor verschillende leeftijden	19 (39%)
Indeling van speelplekken, zoals ondergrond, natuurlijke elementen, omheining of speeltoestellen	9 (18%)
Hoeveelheid ruimte voor kinderen op speelplekken	3 (6%)
Sociale mogelijkheden op speelplekken, zoals de aanwezigheid van zitplekken	1 (2%)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst onder professionals, 2024.

In tabel 3.4 geven we een overzicht van de resultaten van het literatuuronderzoek en de vragenlijsten.

Tabel 3.3
Overzicht aantal factoren en clusters

Factoren			Clusters
Uit de literatuur	Aanvullingen van professionals		40 clusters samengesteld
116 factoren die van invloed zijn op buitenspelen geïdentificeerd → waarvan 13 factoren over de inrichting van speelplekken.	83 factoren die van invloed zijn op buitenspelen aangevuld → waarvan 5 factoren over de inrichting van speelplekken.	→	→ waarvan 4 clusters over de inrichting van speelplekken. → waarvan één cluster in de top tien van clusters die volgens respondenten de meeste invloed hebben op buitenspelen.

Totaal: 199 factoren, waarvan 18 over de inrichting van speelplekken

Bron: Mulier Instituut

Vier aspecten

We hebben de professionals gevraagd welke factoren bij de inrichting van speelplekken volgens hen van invloed zijn op de volgende vier aspecten:

- hoeveel tijd kinderen doorbrengen op speelplekken;
- hun motorische ontwikkeling op speelplekken;
- het plezier dat zij ervaren op speelplekken; en
- de uitdaging die zij ervaren op speelplekken.

In bijlage 1 is het overzicht te vinden van het aantal professionals dat heeft aangegeven welke van de achttien factoren over de inrichting van speelplekken van invloed zijn op deze vier aspecten.

- **Tijd**

De drie factoren die ze het vaakst selecteerden als van invloed op de hoeveelheid tijd die kinderen op speelplekken doorbrengen zijn:

1. aanwezigheid van schaduw op speelplekken;
2. aanwezigheid van attributen op speelplekken waarop kinderen kunnen chillen, hangen, praten, relaxen;
3. aanwezigheid en plaatsing van voldoende zitplekken op speelplekken voor ouders/verzorgers.

- **Motorische ontwikkeling**

De drie factoren die ze het vaakst selecteerden als van invloed op de motorische ontwikkeling van kinderen op speelplekken zijn:

1. aanwezigheid van speeltoestellen op speelplekken;
2. variatie op speelplekken (zoals variatie in speeltoestellen, mogelijkheden voor spelvormen, variatie in ondergronden of voor verschillende leeftijden);
3. aanwezigheid van hoogteverschillen op speelplekken.

- **Plezier**

De drie factoren die ze het vaakst selecteerden als van invloed op het plezier dat kinderen op speelplekken ervaren zijn:

1. aanwezigheid van hoogteverschillen op speelplekken;
2. variatie op speelplekken (zoals variatie in speeltoestellen, mogelijkheden voor spelvormen, variatie in ondergronden of voor verschillende leeftijden);
3. ruimtelijke indeling van speelplekken EN aanwezigheid van speeltoestellen op speelplekken (beide even vaak geselecteerd).

- **Uitdaging**

De drie factoren die ze het vaakst selecteerden als van invloed op de uitdaging die kinderen op speelplekken ervaren zijn:

1. variatie op speelplekken (zoals variatie in speeltoestellen, mogelijkheden voor spelvormen, variatie in ondergronden of voor verschillende leeftijden);
2. aanwezigheid van attributen op speelplekken waarop kinderen kunnen chillen, hangen, praten, relaxen;
3. aanwezigheid van losse speelmaterialen/gerecyclede materialen/open materialen (zoals gerecyclede banden, stenen, touw) op speelplekken.

- **Factoren zonder invloed?**

Een deel van de professionals geeft bij factoren die volgens de literatuur van invloed zijn op buitenspelen, aan dat deze op geen van de vier aspecten invloed hebben (zie de tabel in bijlage 1):

- Zeventien professionals geven aan dat de 'aanwezigheid van omheining op speelplekken' niet van invloed is op deze vier aspecten.
- Twaalf professionals geven aan dat de 'dichtheid van de speelvoorzieningen op speelplekken' niet van invloed is.
- Elf professionals geven aan dat de 'aanwezigheid van zichtlijnen op speelplekken' niet van invloed is.
- Tien professionals geven aan dat het 'type ondergrond op speelplekken (zoals gras, houtsnippers of tegels)' niet van invloed is op de vier aspecten.

Hoofdstuk 4

Resultaten focusgroepen en kinderparticipatie

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van de focusgroepen met professionals en de gesprekken met kinderen, als verdieping op de resultaten uit de literatuur en vragenlijsten. We beschrijven welke factoren volgens de kinderen en professionals belangrijk zijn bij de inrichting van speelplekken en waarom.

4.1 Belangrijke factoren bij de inrichting van speelplekken

We hebben de kinderen en professionals gevraagd wat volgens hen belangrijk is bij de inrichting van speelplekken.

Speeltoestellen

- **Kinderen**

De kinderen benoemen veruit het vaakst de aanwezigheid van speeltoestellen op de speelplekken. Dit kwam in elk gesprek terug. Eén van de redenen voor kinderen om naar een speelplek te gaan is omdat daar een bepaald speeltoestel aanwezig is.

Jongens en meisjes hebben andere voorkeuren voor speeltoestellen. Jongens geven vaker aan dat ze naar een speelplek gaan omdat ze daar kunnen voetballen, terwijl meisjes vaker speeltoestellen zoals schommels en klimrekken noemen. Sommige speeltoestellen, zoals een kabelbaan of skate-elementen, vinden zowel de jongens als de meisjes leuk.

- **Professionals**

Speeltoestellen bieden volgens de professionals uitdaging door onder andere hoogteverschillen en mogelijkheden om te klimmen, wat buitenspelen stimuleert. Veel speeltoestellen zijn ontworpen om de motorische ontwikkeling van kinderen te stimuleren, hoewel enkele professionals daarbij opmerken dat dit geen doel moet zijn van buitenspelen: ***'spelen is gewoon spelen en heeft geen doel'*** en ***'ik zou het zonde vinden als "speeltoestellen dragen bij aan de motorische ontwikkeling van kindereren" de boodschap wordt'***.

Spelen heeft dus volgens een deel van de professionals niet als doel om bepaalde opbrengsten te bewerkstelligen, zoals het stimuleren van de motorische ontwikkeling.

Bovendien vinden de professionals de vragen over welke factoren bijdragen aan hoeveel tijd kinderen doorbrengen op speelplekken, hoeveel plezier zij daar ervaren en hoeveel uitdaging zij ervaren, niet goed te beantwoorden. Ze geven aan dat uitdaging bijdraagt aan plezier en dat plezier bijdraagt aan hoeveel tijd kinderen

doorbrengen op een speelplek. Het is dus volgens hen niet te onderscheiden welke factoren waar specifiek aan bijdragen.

Ook geven professionals aan dat speelplekken niet vol moeten staan met speeltoestellen, omdat er dan geen zogenaamde 'open ruimte' overblijft waarin kinderen hun eigen spel kunnen creëren. Open ruimtes zijn volgens de professionals ook belangrijk omdat kinderen het leuk vinden om te fietsen, voetballen (of andere balsporten) en skaten.

We hebben niet gevraagd hoe de 'leukste' speelplek eruitziet, maar de professionals zijn het erover eens dat grote speelplekken met zowel speeltoestellen als open ruimtes de leukste plekken voor kinderen zijn.

Wel is hier 'zonering' van belang. Hiermee bedoelen de professionals dat een speelplek uit verschillende delen bestaat, met verschillende functies, en dat deze verschillende delen op een speelplek duidelijk van elkaar onderscheiden zijn. Dit kun je doen door een paadje of een bomenrij tussen verschillende delen aan te leggen. Of door een hek om een voetbalveldje te plaatsen, waardoor voor iedereen duidelijk is: hier kun je voetballen.

Uitdaging

- **Kinderen**

Speeltoestellen zijn dus belangrijk volgens de kinderen. De kinderen geven wel duidelijk aan dat ze graag zouden willen dat de speeltoestellen die nu op de speelplekken in hun wijk/buurt staan uitdagender/moeilijker/hoger/groter zijn. Ze vinden nu veel speelplekken saai of niet leuk. Zo zegt een meisje: ***'de glijbaan en de rest van het speeltoestel zijn te klein. Het zou leuker zijn als de speeltoestellen groter en moeilijker zijn'***.

De kinderen noemen ook een paar voorbeelden van speeltoestellen die ze als 'gevaarlijk' ervaren, wat het speeltoestel volgens hen juist leuk maakt: ***'Die draaimolen is oud en gevaarlijk, daar kan je makkelijk vanaf vliegen. Dat vinden wij juist leuk.'*** En: ***'Je hebt daar een draaiding waar je op kan lopen waardoor je steeds sneller en sneller kan gaan. Dat is gevaarlijk, en dat maakt het leuk.'***

- **Professionals**

Ook veel professionals noemen het belang van uitdaging op speelplekken. Uitdaging kun je volgens hen creëren door speelplekken in te richten met bijvoorbeeld hoogteverschillen, variatie in speeltoestellen of losse speelmaterialen. Volgens een professional betekent uitdaging dat kinderen hun ***'ideeën en fantasieën op een speelplek los kunnen laten'.***

Losse speelmaterialen die ongedefinieerd zijn en aangepast kunnen worden, zijn hiervoor volgens de professionals geschikt. Voorbeelden die ze noemen, zijn natuurlijke materialen als zand, takken en zwerfkeien, maar ook touw, schepjes of emmertjes.

Veel professionals benoemen dat beleidsmakers en andere professionals uitdaging op speelplekken vermijden, omdat we volgens hen in een maatschappij leven waarin veiligheid de boventoon voert en kinderen geen risico's mogen nemen:

> ***'Op een gegeven moment wordt het zo veilig gemaakt dat ze [kinderen] het niet meer leuk vinden. Dus er moeten best wel uitdagingen in speelplekken zitten, in de letterlijke vorm. Belangrijk element is dat ze grenzen moeten kunnen verleggen.'***

Een professional denkt dat het gebrek aan uitdaging een belangrijke reden is waarom speelplekken niet gebruikt worden. Deze professional geeft de voorkeur aan speelplekken die avontuurlijk zijn ingericht, met hoogteverschillen en losse speelmaterialen: ***'better a broken arm than a broken spirit'.***

De professionals, en dan vooral aanbieders van speeltoestellen, geven aan dat regelgeving en normen rondom veiligheid waaraan speelplekken moeten voldoen[4], ervoor zorgen dat uitdaging en risico stimuleren op speelplekken bijna niet mogelijk is. Maar een andere professional geeft aan dat veel speelplekontwerpers in zijn optiek te voorzichtig zijn, omdat zij bij ongelukken met kinderen op de speelplek die zij ontworpen hebben bang zijn voor claims van ouders.

Deze professional geeft aan dat er meer mogelijk is in het avontuurlijk ontwerpen van speelplekken dan vaak gedacht wordt. Het zou volgens deze professional helpen als bijvoorbeeld de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), die toezicht houdt op deze normen, duidelijk communiceert over wat er wél mogelijk is (bijvoorbeeld over toegestane materialen en hoogtes op speelplekken).

Andere professionals vullen aan dat de trend om risico-arme speelplekken voor kinderen te ontwikkelen ook te danken is aan de beperkende rol van ouders: zij willen hun kinderen beschermen tegen pijn en gevaar, maar slaan daarin volgens enkele professionals door: ***'ouders zijn [wat betreft avontuurlijk buitenspelen] de grootste beperking voor kinderen'***.

Variatie op en tussen speelplekken

- **Kinderen**

Na de aanwezigheid van speeltoestellen kwam de variatie op speelplekken (zoals variatie in speeltoestellen, mogelijkheden voor spelvormen, variatie in ondergronden of voor verschillende leeftijden) het meest terug in de gesprekken met de kinderen.

Ten eerste is variatie in speeltoestellen en mogelijkheden voor verschillende spelvormen belangrijk. Kinderen vinden speelplekken waar veel verschillende

[4] Professionals noemen bijvoorbeeld het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen 2023 (de WAS) waar de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit toezicht op houdt, en de Europese veiligheidsnorm NEN-EN 1176.

speeltoestellen aanwezig zijn of waar ze veel verschillende soorten spel kunnen doen, leuker dan speelplekken waar dit niet zo is.

Zo zegt één meisje: ***'dit is een hele leuke speelplek, is niks slechts aan. De trampoline is leuk. Het praatding is ook leuk. Je kunt er ook goed verstoppertje en buskruit spelen'***. Een andere groep meiden zegt over een speelplek: ***'wij komen hier niet omdat wij voetballen niet leuk vinden en het enigste wat je hier kunt doen is voetballen'***.

Speeltoestellen waar de kinderen verschillende dingen mee kunnen doen, vallen goed in de smaak. Zo legt een groep meiden uit dat ze de half-pipe leuk vinden omdat ze er op kunnen klimmen, erop kunnen zitten en chillen terwijl ze wat eten of op hun mobiel zitten, erop kunnen fietsen en rennen, en er spelletjes zoals 'Vies- en Lekkerland' en tikkertje op kunnen spelen.

Ten tweede is variatie op speelplekken belangrijk zodat deze geschikt zijn voor verschillende leeftijden. Zo geven de kinderen als reden waarom ze ergens niet spelen: ***'deze speelplek is saai, is meer voor wat kleine kinderen'***.

Sommige speeltoestellen zijn geschikt voor verschillende leeftijden. Zo zegt een jongen: ***'de beweegbank[5] is handig voor ouderen, maar wij spelen er zelf ook op als wij bij de BSO zijn'***.

Hiernaast geeft een groep meisjes aan dat het goed zou zijn als er ook wat beschikbaar is op de speelplek voor hun ouders. Naast bankjes zouden ze ook graag een sportplek willen op de speelplek: ***'een sportplek met het liefst allemaal verschillende sporttoestellen, bijvoorbeeld zo'n stapmachine of een staande fiets. Dit is voor onze ouders en voor onszelf leuk'***.

- **Professionals**

Variatie is ook volgens de professionals belangrijk. De ideale speelplek bestaat volgens hen niet. Daarmee bedoelen ze dat een speelplek moeilijk kan voldoen aan de behoeften van alle leeftijden, genders en typen kinderen die er zijn.

Meerdere professionals geven daarom aan dat een speelplek zou moeten voorzien in de behoeften van vier verschillende speeltypes: rauwers, douwers, bouwers en schouwers[6]. Maar ook ieder individueel kind heeft volgens de professionals behoefte aan variatie: ***'kinderen willen kunnen switchen, houden van afwisseling. Zelf heb je ook niet altijd dezelfde behoefte.'***

[5] Een beweegbank is een multifunctionele bank die ontworpen is om als zitgelegenheid én als fitnessapparaat te dienen.
[6] Dit is in (buiten)speelonderzoek een veelgebruikte indeling van verschillende speeltypen. Rauwers zijn doeners en willen actie, en hebben daardoor ook ruimte nodig. Douwers zijn vaker uitvinders en creatiever. Schouwers zijn introverter en gebruiken meer hun zintuigen, en bouwers zijn ondernemend.

Met het belang van variatie bedoelen de professionals niet alleen variatie op een speelplek, maar ook tussen verschillende speelplekken in de wijk/buurt. Ook enkele kinderen geven dit aan.

Daarom is het volgens de professionals die speelplekken ontwerpen belangrijk rekening om te houden met de samenhang tussen speelplekken in de wijk/buurt. En dus verschillende typen speelplekken aan te bieden in een wijk/buurt. Ze bedoelen daarmee niet alleen variëren in leeftijdsgroep waarvoor een speelplek geschikt is, maar ook bijvoorbeeld tussen speelplekken met veel speeltoestellen, natuurlijke materialen of juist open ruimtes voor voetballen, skaten of fietsen.

Type ondergrond

- **Kinderen**

De mening van kinderen over het type ondergrond op speelplekken verschilt. Kinderen geven aan dat je op een harde ondergrond, bijvoorbeeld van tegels of asfalt, hard kan vallen, wat pijn doet.

Over een gewoon grasveld zeggen ze dat dit erg glad, nat en modderig wordt als het geregend heeft, en dat ze hier last hebben van honden- of ganzenpoep. Ze hebben daarom liever een kunstgrasveld. Maar andere kinderen geven juist weer aan dat je op een kunstgrasveld niet goed kunt basketballen.

Zand als ondergrond vinden sommige kinderen ook niet fijn, omdat ook deze ondergrond modderig wordt als het regent. Bovendien wordt zand heel heet als de zon erop staat en wordt ermee gegooid, waardoor je het in je ogen krijgt.

Als suggestie geven deze kinderen dat ze liever houtsnippers hebben. Maar andere kinderen zeggen over houtsnippers juist weer: ***'de grond bij de glijbaan [houtsnippers] is niet fijn. Daar struikel je snel over, is onveilig, irritant want krijg je in je schoenen, kinderen gooien daarmee waardoor je het in je ogen krijgt, en als je valt is het pijnlijk'***.

- **Professionals**

Opvallend is dat de professionals het type ondergrond nauwelijks als belangrijk benoemen. Eén professional geeft aan dat hij tegen beton en kunstgras is, omdat hij vindt dat kinderen vuil moeten kunnen worden als ze buitenspelen. Een andere professional zegt over typen ondergronden: ***'dat is niet iets waar kinderen of ouders zich mee bezighouden'***.

Grootte van speelplekken

- **Kinderen**

Sommige kinderen geven aan dat ze bij een bepaalde speelplek wel buitenspelen, want ***'deze speelplek is groot en ruim'***, en bij andere speelplekken juist niet, want ***'deze speelplek is klein'***. De grote speelplekken vinden de kinderen aantrekkelijker, omdat hier veel meer ruimte is om bijvoorbeeld te voetballen of tikkertje te spelen. Ook is op deze grote speelplekken vaak meer aanwezig volgens de kinderen, waardoor ze veel meer verschillende spelletjes kunnen doen.

- **Professionals**

Ook professionals zien dat kinderen kleinere speelplekken minder vaak gebruiken, en noemen daarom de grootte van speelplekken ook als belangrijke factor. Een professional die ook in andere landen aan speelplekken werkt, geeft aan dat er in Nederland relatief veel kleine speelplekken zijn.

Op grote speelplekken is volgens de professionals vaak veel te doen: veel variatie in spel voor verschillende leeftijden en type buitenspelers, en het liefst ook zitplekken. Ook is er volgens professionals op grote speelplekken grotere kans op aanwezigheid van meer kinderen. Dit is een belangrijke factor als het gaat om het stimuleren van buitenspelen.

Iets wat samenhangt met de grootte van speelplekken, en wat de professionals enkele keren expliciet benoemen, is het belang van ruimte voor spelen in de openbare ruimte. Volgens een professional gaat het niet alleen over de grootte van een speelplek, want ***'kinderen beginnen al met spelen als ze de voordeur uit lopen'.***

Ruimte is een voorwaarde voor buitenspelen, en volgens enkele professionals geven beleidsmakers die verantwoordelijk zijn voor de openbare ruimte te weinig prioriteit aan ruimte voor buitenspelen. De nadruk ligt (ook in dit onderzoek) volgens enkele professionals te vaak op formele speelplekken, terwijl de hele openbare ruimte geschikt is voor buitenspelen en we dus ook met die blik naar de openbare ruimte moeten kijken. Een professional zegt daarover: ***'We moeten de openbare ruimte teruggeven aan de kinderen.'***

Omheining

- **Kinderen**

Water, zoals een vijver, bij speelplekken veroorzaakt soms problemen volgens de kinderen. Sommige kinderen vinden het water gevaarlijk of eng. Anderen zeggen: ***'het water is onhandig omdat de bal daar in kan komen tijdens het spelen'***.

Als oplossing dragen verschillende kinderen het plaatsen van een hek aan. Hekwerk is volgens de kinderen ook handig zodat de bal niet op de straat komt. Maar ze geven ook aan dat het hek dat er staat soms niet hoog genoeg is. Verder geven sommige kinderen aan dat omheining goed is omdat het ervoor zorgt dat ***'kleine kinderen niet kwijt kunnen raken'***.

- **Professionals**

Ook een enkele professional geeft aan dat een hekwerk bij bijvoorbeeld een voetbalveld belangrijk is om ervoor te zorgen dat de bal op het veld blijft, omdat kinderen het als een belemmering ervaren wanneer dit niet het geval is.

Aanwezigheid van zitplekken

- **Kinderen**

Sommige kinderen geven aan dat het fijn is, zowel voor henzelf als voor hun ouders, dat er (picknick)bankjes aanwezig zijn op de speelplek. Ook andere speelelementen

waar kinderen op kunnen zitten en chillen, zoals (nest)schommels, zien kinderen graag.

- **Professionals**

Ook professionals zien dat kinderen tijdens het buitenspelen graag zitten en chillen. Buitenspelen is dus niet altijd actief en kan worden onderbroken door inactieve momenten. Een professional geeft daarbij aan dat het goed werkt om zitplekken iets hoger te plaatsen, zodat kinderen kunnen kijken naar anderen.

Een andere professional geeft aan dat bankjes die sociale interactie of sociaal spel mogelijk maken wenselijk zijn. Dit zijn bijvoorbeeld bankjes of speeltoestellen waar kinderen niet alleen naast elkaar, maar ook tegenover elkaar kunnen zitten.

Zitplekken zijn ook volgens de professionals belangrijk omdat met name jonge kinderen afhankelijk zijn van hun ouders, en die ouders willen zitten. ***'Het liefst nog met koffie en wifi'***, zegt een professional. Als ouders kunnen zitten, blijven ouders en kinderen langer en is er meer kans op ontmoeting. Plekken waar ouders zitten, maken het ook sociaal veilige plekken voor kinderen om te spelen, volgens de professionals.

Natuurlijke elementen en schaduw

- **Kinderen**

Een aantal kinderen benoemt dat ze spelen met water (bijvoorbeeld een waterpomp met gootjes waar het water doorheen loopt) en zand leuk vinden. Sommige kinderen benoemen hiernaast dat ze graag groen terugzien op de speelplek. Bijvoorbeeld bosjes waar ze sluiproutes doorheen kunnen maken of een hut kunnen bouwen, bomen waar ze in kunnen klimmen, of een heuvel waar ze van af kunnen rennen of fietsen.

Een enkel kind geeft aan dat bomen schaduw creëren, wat vooral in de zomer fijn is. Een groep meisjes geeft hiernaast aan dat een overkapping over de skatebaan een goed idee is, want ***'als het geregend heeft, is de skatebaan nat en glad en dan kunnen wij er niet op klimmen, dus dan komen wij hier minder snel'***.

- **Professionals**

In de focusgroepen benoemen enkele professionals het belang van de aanwezigheid van natuurlijke elementen op speelplekken. Volgens een professional is spelen in een natuurlijke omgeving voor kinderen heel wenselijk. Een andere professional geeft aan dat je met natuur ongedefinieerde plekken kunt creëren waar kinderen zonder toestellen uitdagend kunnen spelen.

Ook erkennen de professionals de behoefte aan schaduw (waar natuurlijke elementen als bomen voor kunnen zorgen) voor kinderen: ***'de zomers in Nederland kunnen warm zijn en de zon is scherp. Kinderen vinden zon best leuk, maar niet te lang. Ze zoeken dan uit zichzelf de schaduw op.'***

Losse speelmaterialen

- **Kinderen**

Sommige kinderen geven aan behoefte te hebben aan aanbod van losse speelmaterialen, zoals een fiets, een step, houten blokken of een bal. Eén jongen zegt hierover: ***'maar voor voetballen heb je een bal nodig, en die is er niet altijd. Soms neem ik die dan van huis mee, maar dat heb ik niet altijd. Je kan hier ook vissen, dat vind ik ook leuk, maar ik heb geen hengel, dat is te duur'***.

- **Professionals**

Losse speelmaterialen – dat kunnen zowel natuurlijke als niet-natuurlijke materialen zijn – dragen volgens de professionals bij aan uitdagende en aantrekkelijke speelplekken voor kinderen. Deze losse materialen stimuleren dat kinderen hun eigen fantasie gebruiken: ***'Met losse materialen gaan kinderen hun eigen regels en spellen verzinnen.'*** Dit heeft volgens de professionals een positieve invloed op de uitdaging die kinderen op speelplekken kunnen ervaren.

Uit de focusgroepen met professionals komen ook een aantal kanttekeningen over losse speelmaterialen. Zo is een 'rommelspeeltuin', waar ook vaak losse speelmaterialen aanwezig zijn, niet iets wat aansluit bij de behoeften van ieder kind: ***'sommige kinderen raken juist helemaal van de zeik van rommelspeeltuinen'***. Variatie (tussen bijvoorbeeld losse speelmaterialen en vaste speeltoestellen) is dus wenselijk.

Ook noemen enkele professionals de praktische bezwaren van losse speelmaterialen: speeltuinbeheerders zien deze materialen volgens hen als 'gedoe'. En gemeenten willen volgens de professionals niet dat er materialen blijven liggen in de openbare ruimte: ***'ambtenaren van groenbeheer wilden de losse takken altijd opruimen'***. Bovendien is een professional van mening dat kinderen uit zichzelf minder snel geneigd zijn met losse materialen te spelen. Volgens hem is een buurtsportcoach of soortgelijke professional vaak nodig om dit aan te jagen.

4.2 Andere belangrijke factoren, niet over de inrichting

In de gesprekken met kinderen komen ook andere factoren ter sprake, die niet over de inrichting van speelplekken gaan, maar wel bepalen waarom ze ergens wel of niet buitenspelen. In het kader hieronder sommen we op welke factoren uit de literatuur ook in de gesprekken met kinderen terugkwamen. We houden hierbij de volgorde aan waarop we ze in de tweede vragenlijst gepresenteerd hebben.

Factoren uit literatuur én gesprekken met kinderen

- Eerdere ervaringen met buitenspelen op de speelplek
- Aanwezigheid van andere kinderen
- Afspraken met ouders/verzorgers
- Sfeer op de speelplek
- Toezicht op de speelplek
- Het weer
- Kennis over de aanwezigheid van de speelplek

- Veiligheid in de buurt
- Verkeersveiligheid in de buurt
- Veiligheid op de speelplek
- Speelplek veilig te bereiken
- Beschikbaarheid van speelplekken
- Het hebben van een tuin
- Aanwezigheid van groene en blauwe gebieden in de buurt
- Nabijheid van de speelplek
- Ligging van de speelplek
- Speelplek openbaar toegankelijk
- Onderhoud van de speelplek
- Kwaliteit van de speelplek
- Overlast op de speelplek
- Vervuiling op de speelplek
- Vandalisme op de speelplek
- Activiteiten georganiseerd op de speelplek

Participatie bij het ontwerp van speelplekken

We beschrijven in dit onderzoek elementen die bijdragen aan speelplekken die door veel kinderen gebruikt worden, maar volgens het merendeel van de professionals is dit niet eenduidig te bepalen. De speelplek wordt veel gebruikt als deze aansluit bij (wat er al is of wat er juist niet is in) de omgeving en de behoeften van kinderen in de wijk/buurt. Daarom vinden de professionals participatie in het ontwerptraject van groot belang.

Ondanks dat zij hier unaniem het belang van inzien, plaatsen ze wel twee kanttekeningen bij participatie.

Ten eerste geven ze aan dat bij participatie lang niet altijd de kinderen zelf worden bevraagd: ***'buurtparticipatie is vaker met ouders dan met kinderen'***. Zoals beschreven hebben ouders vaak een andere visie op buitenspelen, met meer aandacht voor veiligheid. Dit werkt volgens de professionals beperkend voor kinderen.

Ten tweede geven professionals, met name professionals die werken bij speeltoestelaanbieders, aan dat het geld dat besteed wordt aan participatietrajecten ten koste gaat van het geld dat uiteindelijk ten goede komt aan speelplekken voor kinderen. Een professionals benoemt dat veel budget voor buitenspelen gaat naar indirecte dingen zoals participatie en voldoen aan milieueisen en veiligheidsnormen.

Samen, sociaal spelen

Ondanks dat de gestelde vragen in de focusgroepen vooral over de fysieke inrichting van speelplekken gingen, benoemen veel professionals het belang van het sociale aspect. Speelplekken worden volgens hen vooral veel gebruikt als er ook andere kinderen aanwezig zijn. Dat maakt sociaal spelen mogelijk. Een professional geeft aan dat ***'plekken waar anderen zijn voor kinderen prettige plekken zijn'***.

Grote speelplekken die centraal in de wijk/buurt liggen, waar veel kinderen samenkomen, met bankjes of speeltoestellen die ontworpen zijn om ook sociale interactie of spel te stimuleren, kunnen hieraan bijdragen. Op de vraag hoe je het plezier dat kinderen ervaren op speelplekken kunt vergroten, antwoordt een professional: ***'samen spelen, plezier delen'***.

Hoofdstuk 5

Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk vatten we onze bevindingen samen: hoe kan de inrichting van speelplekken ervoor zorgen dat kinderen meer buitenspelen? Ook doen we aanbevelingen voor beleid en praktijk die meer buitenspelen kunnen stimuleren.

5.1 Conclusies

Clusterering van factoren

Op basis van een literatuuronderzoek en een vragenlijstonderzoek onder professionals hebben we in kaart gebracht welke factoren bij de inrichting van speelplekken van invloed zijn op het buitenspelen van kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 12 jaar in Nederland.

In totaal hebben we achttien factoren over de inrichting van speelplekken geïdentificeerd. Dertien daarvan zijn afkomstig uit de literatuur. Vijf factoren hebben we op basis van aanvullingen van de professionals aan deze lijst toegevoegd.

Deze achttien factoren hebben we over vier clusters verdeeld:

- de indeling van speelplekken;
- de variatie op en tussen speelplekken;
- de hoeveelheid ruimte op speelplekken; en
- de sociale mogelijkheden op speelplekken.

Visie van kinderen en professionals

In gesprekken hebben we professionals en kinderen gevraagd hoe zij aankijken tegen deze vier clusters van factoren.

- **Uitdagende combinatie van toestellen, losse materialen en open ruimtes**

De aanwezigheid van een bepaald speeltoestel trekt kinderen naar een speelplek. Kinderen hebben een voorkeur voor speelplekken waar zij zichzelf kunnen uitdagen: bijvoorbeeld door hoger te klimmen en sneller te bewegen. Maar ze geven aan dat de huidige speeltoestellen vaak niet uitdagend/moeilijk/hoog/groot genoeg en dus saai zijn.

Ook de professionals in dit onderzoek geven duidelijk aan: meer mogelijkheden voor uitdagend en avontuurlijk spelen stimuleert kinderen om meer buiten te spelen. Veel professionals zijn bezorgd dat het grote aantal veiligheidseisen vanuit bijvoorbeeld de NVWA of Europese richtlijnen en bezorgde ouders de inrichting van meer uitdagender/avontuurlijke speelplekken belemmeren.

Losse speelmaterialen (zoals takken, houten blokken of een step) dragen volgens professionals bij aan uitdagende en aantrekkelijke speelplekken voor kinderen. Sommige kinderen hebben ook behoefte aan losse speelmaterialen op speelplekken.

Maar de professionals geven aan dat losse speelmaterialen niet aansluiten bij de behoeften van ieder kind.

Verder blijkt dat open ruimtes op speelplekken belangrijk zijn, zodat er ruimte op de speelplek beschikbaar is voor kinderen om een bepaald spel uit te voeren (bijvoorbeeld fantasiespellen, voetballen, skaten of fietsen). Een duidelijke indeling of zonering op speelplekken is hierbij gewenst: bijvoorbeeld door met heggen of paden duidelijk te maken dat een bepaald stuk van de speelplek bedoeld is om te voetballen en een ander stuk voor de jongere kinderen om te schommelen. Hierdoor bied je alle kinderen ruimte op de speelplek voor hun eigen spel.

- **Variatie op en tussen speelplekken is van groot belang**

Uit ons onderzoek blijkt dat variatie op en tussen speelplekken erg belangrijk is. Enerzijds vanwege verschillen in behoeften tussen kinderen, en anderzijds omdat kinderen zelf variatie in soorten spel(ervaring) willen.

Afhankelijk van leeftijd, gender en speeltype hebben kinderen verschillende voorkeuren. Dit betekent dat er niet alleen op een speelplek zelf verschillende dingen te doen moeten zijn. Ook variatie tussen de verschillende speelplekken die in de wijk/buurt aanwezig zijn is belangrijk.

- **Ruimte om te spelen: een speelvriendelijke (wijk/buurt)omgeving**

De grootte en ligging van een speelplek beinvloedt buitenspelen. Uit ons onderzoek blijkt dat een grote speelplek centraal in de wijk/buurt met veel verschillende speelmogelijkheden aantrekkelijk is voor kinderen.

Grote speelplekken bieden vaak meer variatie in speelmogelijkheden en trekken daardoor meer kinderen met verschillende speelbehoeften aan. Kleine speelplekken beoordelen kinderen vaker als saai. Wel liggen deze vaak dichter bij huis en zijn ze daardoor vaak beter bereikbaar voor kinderen dan grote speelplekken.

Volgens professionals is het belangrijk om de grootte van de speelplek niet alleen mee te nemen als het gaat om de inrichting van formele speelplekken. Buitenspelen begint voor kinderen al op de stoep, wat betekent dat je de hele wijk/buurt als potentiële speelplek kunt zien. De professionals spreken de hoop uit dat (lokaal) beleid zich niet enkel richt op de inrichting van formele speelplekken, maar dat het doel wordt om de hele omgeving zo speelvriendelijk mogelijk in te richten.

- **Het belang van sociale mogelijkheden op speelplekken**

Zowel voor kinderen als voor ouders zijn speelplekken sociale ontmoetingsplekken. De aanwezigheid van (veel) andere kinderen op een bepaalde speelplek stimuleert kinderen om naar die speelplek te gaan om buiten te spelen.

Volgens professionals is het voor ouders belangrijk dat er voldoende zitplekken op de speelplek aanwezig zijn. Ook voor kinderen zijn zitplaatsen (niet alleen bankjes, maar ook bijvoorbeeld schommels) belangrijk, omdat ze graag ‘chillen’ tijdens het buitenspelen.

De plaatsing van deze zitplekken is belangrijk. Zo kunnen bankjes of speeltoestellen waar kinderen niet naast elkaar, maar tegenover elkaar zitten, sociaal spel stimuleren.

Kanttekeningen

- **De ideale speelplek bestaat niet**

Wat voor het ene kind leuk is, kan voor het andere juist minder leuk zijn. Daarom beschreven we eerder dat variatie op én tussen speelplekken erg belangrijk is. Hierbij speelt participatie een cruciale rol.

We hebben nu opgehaald wat volgens de literatuur, een groep professionals en een groep kinderen belangrijk is. Het is belangrijk om erbij stil te staan dat de respondenten van ons onderzoek niet kunnen spreken namens alle kinderen in Nederland.

Daarom is het van groot belang kinderen, ouders en buurtbewoners te betrekken bij het ontwerpen van speelplekken. En dat dit op verschillende momenten gebeurt (bijvoorbeeld bij het ophalen van belemmeringen en behoeften, het bedenken van oplossingen en het toetsen van het ontwerp) en dat hun input écht wordt meegenomen.

Alleen dan ontstaat een omgeving die aansluit bij de wensen en behoeften van de kinderen voor wie de speelplekken zijn bedoeld. En worden die speelplekken daardoor ook beter benut.

- **Inrichting speelplek is belangrijk, maar speelt beperkte rol**

De focus van dit onderzoek lag op de inrichting van speelplekken. Maar uit onze resultaten bleek dat slechts 18 van de 199 geïdentificeerde factoren die buitenspelen beïnvloeden, te maken hebben met de inrichting van speelplekken. Ook in de gesprekken met professionals en kinderen kwamen veel andere factoren naar voren die niet gerelateerd waren aan de inrichting van speelplekken.

Daarom concluderen we dat de inrichting van speelplekken wel belangrijk is voor kinderen om buiten te gaan spelen, maar dat ook veel andere factoren een rol spelen. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk dat er andere kinderen zijn om mee buiten te spelen, dat ouders kinderen stimuleren (of in elk geval niet beperken) en dat de wijk/buurt speelvriendelijk is, zonder bijvoorbeeld (ervaren) verkeersonveiligheid.

Zoals we ook benoemden in de inleiding van dit rapport, zijn de factoren bij de inrichting van speelplekken onderdeel van een complex systeem van veel factoren die buitenspelen en elkaar beïnvloeden (Willeboordse et al., 2022). In welke mate een factor buitenspelen kan beïnvloeden, is afhankelijk van de context.

Om buitenspelen succesvol te kunnen stimuleren is het daarom belangrijk om niet alleen op de inrichting van speelplekken te focussen, maar ook rekening te houden met andere factoren die buitenspelen beïnvloeden.

5.2 Aanbevelingen

Op basis van ons onderzoek doen we de volgende aanbevelingen voor beleid en praktijk.

Heb aandacht voor inrichting én andere factoren
Ontwikkel uitdagende en gevarieerde speelplekken, maar erken tegelijkertijd dat bij het stimuleren van buitenspelen nog veel meer factoren een rol spelen dan alleen factoren voor de fysieke inrichting van formele speelplekken. 199 factoren beïnvloeden namelijk buitenspelen, waarvan achttien over de inrichting van speelplekken gaan.

Het is daarom belangrijk dat er bij de ontwikkeling van lokaal en nationaal buitenspeelbeleid ook aandacht is voor andere factoren en een speelvriendelijke (wijk-/buurt)omgeving.

Maak avontuurlijk spel mogelijk
Bied meer mogelijkheden om uitdagende en avontuurlijke speelplekken te creëren. Kijk bijvoorbeeld als speelplek-/speeltoestelontwerpers en -ontwikkelaars samen met bijvoorbeeld je opdrachtgever of de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit naar wat er wél mogelijk is rondom het stimuleren van avontuurlijk spelen op speelplekken.

Zorg voor variatie op en tussen speelplekken
Houdt als ontwerper of ontwikkelaar van speelplekken/speeltoestellen rekening met variatie op en tussen speelplekken. Stuur als opdrachtgever, bijvoorbeeld gemeentes, deze ontwerpers en ontwikkelaars hier actief op aan. Benadruk daarbij dat het belangrijk is om op speelplekken te variëren met speelmogelijkheden voor kinderen van verschillende leeftijden, genders en speeltypes. En met verschillende natuurlijke en niet-natuurlijke materialen. Zorg er daarbij bovendien voor dat de (nieuwe) speelplek een aanvulling is op wat er al in de wijk/buurt aanwezig is.

Laat kinderen participeren bij ontwerp speelplekken
Laat kinderen (echt) participeren bij het ontwerpen van speelplekken, zodat deze aansluiten bij hun behoeften. Zorg er wel voor dat de kosten die een participatietraject met zich meebrengt, niet ten koste gaan van het budget voor de inrichting van speelplekken.

muller
instituut

Bronnen

Aggio, D., Gardner, B., Roberts, J., Johnstone, J., Stubbs, B., Williams, G., Sánchez, G. F. L., & Smith, L. (2017). Correlates of children's independent outdoor play: Cross-sectional analyses from the Millennium Cohort Study. *Preventive Medicine Reports*, *8*, 10–14. https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2017.07.007

Beyer, K., Bizub, J. M., Szabo, A., Heller, B., Kistner, A., Shawgo, E., & Zetts, C. (2015). Development and validation of the attitudes toward outdoor play scales for children. *Social Science & Medicine*, 133, 253–260. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.10.033

Cheng, T., Brussoni, M., Han, C. S., Munday, F., & Zeni, M. (2022). Perceived Challenges of early childhood educators in promoting unstructured Outdoor Play: An Ecological Systems perspective. *Early Years*, 1–17. https://doi.org/10.1080/09575146.2022.2034140

Farmer, V. L., Williams, S. M., Mann, J. I., Schofield, G., McPhee, J. C., & Taylor, R. W. (2017). The effect of increasing risk and challenge in the school playground on physical activity and weight in children: a cluster randomised controlled trial (PLAY). *International Journal of Obesity*, *41*(5), 793-800. https://doi.org/10.1038/ijo.2017.41

Houser, N. E., Roach, L., Stone, M. R., Turner, J., & Kirk, S. F. (2016). Let the children play: Scoping review on the implementation and use of loose parts for promoting physical activity participation. *AIMS public health*, *3*(4), 781. https://doi.org/10.3934/publichealth.2016.4.781

Jerebine, A., Fitton-Davies, K., Lander, N., Eyre, E. L., Duncan, M. J., & Barnett, L. M. (2022). "Children are precious cargo; we don't let them take any risks!": Hearing from adults on safety and risk in children's active play in schools: a systematic review. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, *19*(1), 111. https://doi.org/10.1186/s12966-022-01344-7

Lambert, A., Vlaar, J., Herrington, S., & Brussoni, M. (2019). What Is the Relationship between the Neighbourhood Built Environment and Time Spent in Outdoor Play? A Systematic Review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *16*(20). https://doi.org/10.3390/ijerph16203840

Lee, E. Y., Bains, A., Hunter, S., Ament, A., Brazo-Sayavera, J., Carson, V., Hakimi, S., Huang, W. Y., Janssen, I., Lee, M., Lim, H., Silva, D. a. S., & Tremblay, M. S. (2021). Systematic review of the correlates of outdoor play and time among children aged 3-12 years. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, *18*(1). https://doi.org/10.1186/s12966-021-01097-9

Morgenthaler, T., Schulze, C., Pentland, D., & Lynch, H. (2023). Environmental qualities that enhance outdoor play in community playgrounds from the perspective of children with and without disabilities: A scoping review. *International Journal of*

Environmental Research and Public Health, *20*(3), 1763. https://doi.org/10.3390/ijerph20031763

Munn, Z., Peters, M. D., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., & Aromataris, E. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC medical research methodology*, *18*, 1-7. https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-x

Pawlowski, C. S., Madsen, C. D., Toftager, M., Amholt, T. T., & Schipperijn, J. (2023). The role of playgrounds in the development of children's fundamental movement skills: A scoping review. *PLoS one*, *18*(12), e0294296. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0294296

Pereira, J. V., Vila-Nova, F., Veiga, G., Lopes, F., & Cordovil, R. (2024). Associations between outdoor play features and children's behavior and health: A systematic review. *Health & Place*, 87, 103235. https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2024.103235

Remmers, T., Broeren, S., Renders, C. M., Hirasing, R., Van Grieken, A., & Raat, H. (2014). A longitudinal study of children's outside play using family environment and perceived physical environment as predictors. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, *11*(1), 76. https://doi.org/10.1186/1479-5868-11-76

Singh, A., Veldman, S., & De Jonge, M. (2023). *Kinderen en jongeren bewegen minder en hun motoriek gaat achteruit. Kennis- en innovatiescan WP2*. Mulier Instituut.

Spencer, R., Joshi, N., Branje, K., Murray, N., Kirk, S., & Stone, M. (2021). Early Childhood Educator Perceptions of risky play in an outdoor loose parts intervention. *AIMS public health*, *8*(2), 213–228. https://doi.org/10.3934/publichealth.2021017

Ten Tije, T., Van Gorp, M., 't Lam, M., & Singh, A. (2024). *Buitenspelen onder de loep. Inzicht in de definitie van buitenspelen*. Mulier Instituut.

Tremblay, M. S., Gray, C., Babcock, S., Barnes, J. D., Bradstreet, C. C., Carr, D., Chabot, G., Choquette, L., Chorney, D., Collyer, C., Herrington, S., Janson, K., Janssen, I., Larouche, R., Pickett, W., Power, M., Sandseter, E. B. H., Simon, B., & Brussoni, M. (2015). Position Statement on Active Outdoor Play. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *12*(6), 6475–6505. https://doi.org/10.3390/ijerph120606475

Visser, K., & Van Aalst, I. (2022). Neighbourhood factors in children's outdoor play: A systematic literature review. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, *113*(1), 80-95. https://doi.org/10.1111/tesg.12505

Wenger, I., Lynch, H., Prellwitz, M., & Schulze, C. (2023). Children's experiences of playground characteristics that contribute to play value and inclusion: Insights from

a meta-ethnography. *Journal of Occupational Science*, 1-28. https://doi.org/10.1080/14427591.2023.2248135

Willeboordse, M., Slot-Heijs, J., Noordzij, M., & Singh, A. (2022). *Buitenspelen in perspectief. Inzicht in de complexiteit van buitenspeelgedrag van Nederlandse kinderen*. Mulier Instituut.

Woolley, H., & Lowe, A. (2013). Exploring the relationship between design approach and play value of outdoor play spaces. *Landscape Research*, *38*(1), 53-74. https://doi.org/10.1080/01426397.2011.640432

Bijlage 1 – Overzicht factoren volgens professionals

In tabel B1.1 geven we een overzicht van het aantal professionals dat heeft aangegeven dat een factor van invloed is op hoeveel tijd kinderen op speelplekken doorbrengen, de motorische ontwikkeling van kinderen op speelplekken, het plezier dat kinderen op speelplekken ervaren en de uitdaging die kinderen op speelplekken ervaren.

Tabel B1.1
Aantal professionals dat heeft aangegeven dat een factor van invloed is op verschillende aspecten
(n=45)

	Hoeveel tijd	Motorische ontwikkeling	Plezier	Uitdaging	De factor heeft geen invloed op deze aspecten	Weet ik niet
Ruimtelijke indeling van speelplekken	30	28	33	35	1	3
Type ondergrond op speelplekken (zoals gras, houtsnippers of tegels)	8	14	20	17	10	4
Aanwezigheid van speeltoestellen op speelplekken	27	37	34	35	1	3
Aanwezigheid van natuurlijke elementen op speelplekken	26	22	35	32	1	2
Aanwezigheid van hoogteverschillen op speelplekken	19	32	32	40	1	1
Aanwezigheid van omheining op speelplekken	14	2	11	5	17	6
Aanwezigheid van open ruimte op speelplekken	22	14	22	13	3	11
Aanwezigheid van zichtlijnen op speelplekken	16	4	11	8	11	9
Aanwezigheid van schaduw op speelplekken	37	2	20	3	1	5
Aanwezigheid van losse speelmaterialen/gerecyclede materialen/open materialen (zoals gerecyclede banden, stenen, touw) op speelplekken	26	31	36	34	3	1

Aanwezigheid van voorzieningen op speelplekken (zoals (picknick)bankjes, watertappunten, prullenbakken of schone toiletten)	36	1	20	5	1	2
Aanwezigheid van attributen op speelplekken waarop kinderen kunnen chillen, hangen, praten, relaxen	37	7	37	9	0	3
Dichtheid van de speelvoorzieningen op speelplekken	12	8	14	12	12	12
Variatie op speelplekken (zoals variatie in speeltoestellen, mogelijkheden voor spelvormen, variatie in ondergronden of voor verschillende leeftijden)	29	37	38	37	0	1
Variatie tussen speelplekken	30	30	34	33	0	3
Grootte van speelplekken	32	20	28	25	1	6
Mogelijkheden voor sociale bijeenkomsten op speelplekken	31	6	30	11	1	7
Aanwezigheid en plaatsing van voldoende zitplekken op speelplekken voor ouders/verzorgers	37	4	14	4	1	4

Bron: Mulier Instituut.

Bijlage 2 – Organisaties die hebben bijgedragen

In tabel B2.1 geven we een overzicht van de organisaties waar de deelnemers aan de focusgroepen werkzaam zijn. We danken hen, de kinderen en de andere experts die aan het onderzoek hebben deelgenomen voor hun waardevolle bijdragen.

Tabel B2.1
Organisaties die hebben bijdragen in de focusgroepen

Aeres Hogeschool
BOERplay
BSW Rotterdam
Cruyff Foundation
De Blauwe Ton
House of Esports
Inno BeweegLab
Jantje Beton
Kompan
Lappset
Nijha
Nijland Erf- en Landschap inrichting
OBB ingenieurs
Proludic
RePlay
Space for Play
Speelplan
Speeltuinwerk Limburg
Stichting Enschedese Speeltuinen
Tante Kastanje

Lisa Wilderink
l.wilderink@mulierinstituut.nl

Tessa ten Tije
t.tentije@mulierinstituut.nl

Amika Singh
a.singh@mulierinstituut.nl

Mulier Instituut | 2025

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl/speeltuinen

2017-2274.1

Speelruimte maken we samen

Beleidskader beheerde speeltuinen

Inhoudsopgave

0 Samenvatting

1 Inleiding 4

2 Doel 5

2.1 Uitgangspunten 6

3 Het veranderproces 7

3.1 Rol sociaal makelaar 2018 8
3.2 Rol sociaal makelaar vanaf 2019 9

4 Plan per speeltuin 10

4.1 Wat is tot nu toe bereikt 12
4.2 Welke mogelijkheden geeft het beleidskader speeltuinen 12

5 Kwaliteit speeltuinen 13

5.1 Het hart 13
5.2 Levendig 14
5.3 Mensen 14
5.4 Uitdagende inrichting en speelwaarde 15
5.5 Technisch beheer, onderhoud en huurovereenkomst 15
5.6 Pedagogisch klimaat 16
5.7 Bestuur en sociaal ondernemerschap 16
5.8 Ondersteuning, begeleiding en advisering speeltuinorganisaties 16

6 Financiën 18

6.1 Herverdeling middelen sociaal makelaarsorganisaties, UVO en Stadsbedrijven 18
6.2 Geldstromen 19
6.3 Huidige verdeling middelen 19
6.4 Voorstel verdeling middelen vanaf 1 januari 2018 19

Bijlage: Regelen van verantwoordelijkheid 21

Eigendom van grond en opstallen 21
Huurovereenkomst 22
Huurafhankelijk recht van opstal 22
Oplevering einde huur 22
Vergunningen 22
Aansprakelijkheid 23
Verzekeren 23

Samenvatting

Met het beleidskader 'Speelruimte maken we samen' willen wij het beheer van de Utrechtse speeltuinen een impuls geven. Dit is nodig, omdat gebruikers, bewoners en professionals een gebrek aan duidelijke sturing ervaren. Dit komt doordat het beheer van de speeltuinen op dit moment verspreid is over meerdere organisaties en gemeentelijke afdelingen. Hierdoor verliezen de speeltuinen aan betekenis als plekken die bijdragen aan een sterke sociale basis in de stad. Daar willen we iets aan doen.

Dit nieuwe beleidskader stelt voor het beheer sterk te vereenvoudigen en per speeltuin in één hand terug te brengen. Hiernaast geeft het beleidskader voor de toekomst duidelijkheid over de gewenste kwaliteitscriteria én de juridische en financiële voorwaarden die nodig zijn voor het beheer. Zo streven we naar een situatie waarin speeltuinen levendige plekken zijn, waar speeltuinorganisaties slagvaardig kunnen handelen en actieve bewoners met professionele ondersteuning activiteiten kunnen organiseren.

Dit beleidskader is in samenwerking met betrokkenen tot stand gekomen. De eerste stappen werden gezet door studenten die een oriënterend onderzoek uitvoerden. Naar aanleiding van dit onderzoek is met bewoners en gebruikers per speeltuin een plan ontwikkeld. Hieruit bleek dat iedere speeltuin een 'kloppend hart' heeft, een in het oog springend thema dat uniek is voor die ene speeltuin. Soms is dat sport of natuur, maar het kan ook draaien om spelend leren of elkaar ontmoeten. Met dit beleidskader maken we deze thema's tot het hart van het beheer.

De speeltuinen blijven een plek voor sociaal makelaars om contacten te leggen en initiatieven te ondersteunen. Hiernaast vraagt het pedagogisch klimaat op een aantal speeltuinen nog veel aandacht. In deze speeltuinen blijven de sociaal makelaarsorganisaties het sociaal beheer uitvoeren.

Omdat spelen niet zonder risico's kan, is het belangrijk dat de verantwoordelijkheden goed zijn afgesproken. Het moet voor iedereen duidelijk zijn wie verantwoordelijk en aansprakelijk is voor onderhoud en veiligheid. In dit beleidskader zijn hiervoor handvatten opgenomen.

Om de speeltuinorganisaties bij hun toekomstige beheertaak te ondersteunen, stellen we voor alle speeltuinen een basisbudget te geven, opgehoogd met middelen voor vervanging van de speeltoestellen en groot onderhoud van het speeltuingebouw. Voor enkele speeltuinen met hogere beheerlasten en/of een pedagogisch klimaat dat om extra inspanningen vraagt, kan het basisbudget worden verhoogd.

We zijn ervan overtuigd dat de speeltuinen met deze aanpak een belangrijke rol kunnen spelen in het veilig en plezierig opgroeien van kinderen in Utrecht.

1. Inleiding

De 21 beheerde speeltuinen in de gemeente zijn van belang voor kinderen als onmisbare aanvulling op alle openbare speelplekken en parken in de stad. Kinderen kunnen elkaar hier ontmoeten, veilig spelen en oefenen met de vreedzame conflicthantering die ze op school leren.

De speeltuinen zijn vaak plekken waar nieuwe buurtinitiatieven ontstaan die goed zijn voor de stad. Ook de leefbaarheid in de wijk is erbij gebaat, want kinderen hebben dan een goede speelvoorziening in de buurt. Tenslotte vormen ze vaak een magneet voor jonge gezinnen met verhuisplannen. De nota Speelruimte Utrecht 2009 benadrukte die grote betekenis al en noemde tegelijk een aantal hoofdpunten van het beleid, zoals de nadruk op kwaliteit van de speelruimte en het opstellen van tien wijkspeelruimteplannen.

Het Utrechtse speeltuinbeheer heeft altijd al een eigen karakter gehad. Elders in het land dragen zelfstandige speeltuinverenigingen of stichtingen doorgaans de verantwoordelijkheid, met een grote rol voor gebruikers en bewoners. Hier gebeurt dat van oudsher door beroepskrachten die samenwerken met ouders, kinderen en vrijwilligers. Een aanpak waar Utrecht achter staat, omdat zo de kwaliteit van de speeltuinen gewaarborgd wordt. In het verre verleden voerde een gemeentelijke dienst het beheer uit, in 1994 namen de voormalige welzijnsorganisaties die taak over. Sinds 2013 is het beheer gesplitst: de sociaal makelaarsorganisaties (SMO's) zorgen voor het sociale deel, Stadsbeheer(SB) voor het technische deel. Dit nieuwe beleidskader stelt voor het beheer sterk te vereenvoudigen en per speeltuin in één hand terug te brengen: in de speeltuin, door één organisatie, met inbreng van gebruikers en bewoners. Het beheer wordt zo helderder en wint aan kwaliteit. Deze koers is geheel in lijn met het beleidskader Vernieuwend Welzijn (2011) én het coalitieakkoord 'Utrecht maken we samen': we behouden de professionaliteit, maar geven tegelijk bewoners het vertrouwen om een rol te spelen en maken daarbij graag gebruik van hun kwaliteiten en betrokkenheid.

In dit voorstel leest u achtereenvolgens het doel, de uitgangspunten en het proces dat we voor ons zien om hier samen met onze partners in de stad te komen. Hierna gaan we in op de plannen per speeltuin en de wijze waarop we dit vertalen in gemeentelijk beleid. Tot slot gaan we in op de juridische en financiële aspecten.

2. Doel

Vaststellen van eenduidige criteria voor beheer waar iedere speeltuin aan moet voldoen. Dat willen we de komende periode voor elkaar krijgen. En voor iedere speeltuin een organisatie die wordt gedragen door de buurt. Vanuit het hart van de speeltuin stuurt deze compacte organisatie het sociaal, facilitair en technisch beheer aan. Zo zorgen we ervoor dat kinderen gratis, gezond en veilig kunnen spelen, zodat ze zich maximaal kunnen ontwikkelen en ontplooien.

Wat stellen we ons concreet voor bij dat beheer en welke resultaten verwachten wij hiervan? Hieronder een opsomming:

- Meer slagvaardigheid in beheer door de organisatie van een speeltuin in één hand te houden.
- Meer levendigheid door gevarieerde activiteiten voor jong en oud.
- Het bij elkaar brengen van sociaal, technisch en facilitair beheer.
- Intensiever en beter gebruik van de speeltuinen met ruimere openingstijden.
- Meer verantwoordelijkheid en beslissingsbevoegdheid voor gebruikers en bewoners, met ondersteuning op maat door professionals.
- Intensiever gebruik van de speeltuinen met ondersteuning op maat door professionals tijdens de ‘daluren’.
- Actieve bewoners die een rol spelen in het onderhoud, het organiseren van activiteiten, begeleiding en bestuurszaken.
- Stimulans van de wijkeconomie door lokale ondernemers te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de speeltuinen. Dit zorgt voor een vliegwielfunctie omdat ook bewoners zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het reilen en zeilen van een speeltuin.
- Sterkere sociale basis in de wijk, doordat meer ouders elkaar ontmoeten in de speeltuin.

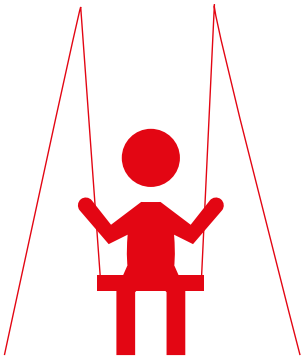
2.1 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn van belang voor de toegankelijkheid en zijn voorwaarden voor de nieuwe speeltuinorganisatie:

- De speeltuinen bieden kinderen goede speel- en ontmoetingsmogelijkheden, ze zijn een waardevolle aanvulling op de openbare speelplaatsen.
- De speeltuinen zijn onderdeel van de inclusieve stad, dus vrij toegankelijk voor iedereen, mét of zonder lichamelijke/verstandelijke beperking. Verder is de speeltuin nadrukkelijk verbonden met de wijk, bijvoorbeeld door allerlei vormen van samenwerking.
- De SMO's blijven de speeltuin benutten als werkgebied voor haar sociaal makelaars. Ook wanneer zij niet verantwoordelijk zijn voor het sociaal beheer.
- De speeltuinen zijn met name bedoeld voor kinderen in de basisschoolleeftijd, dus de openingstijden sluiten hierop aan.
- Er is begeleiding door een professional en/of een vrijwilliger die ervoor zorgt dat er een pedagogisch klimaat is, mogelijk gebaseerd op de methode 'Vreedzaam', waarin alle kinderen meetellen en zich veilig voelen.
- Per speeltuin zorgt één vitale organisatie met één aanspreekpunt voor het beheer en de exploitatie.
- Alle speeltuinen krijgen een basisbudget voor beheer, exploitatie, professionele inzet en activiteiten. Speeltuinen waar het pedagogisch klimaat extra aandacht vraagt, kunnen aanspraak maken op extra middelen. Ook krijgen speeltuinorganisaties die speeltoestellen en hoofdgebouw van de gemeente overnemen, aanvullende subsidie om de kwaliteit van onderhoud te kunnen waarborgen.
- Alle speeltuinen moeten veilig zijn op basis van de gangbare wet- en regelgeving. Ook de aansprakelijkheid moet goed geregeld zijn.
- De speeltuinen onderhouden (nog meer) onderling relaties om de professionaliteit voortdurend op peil te houden en verder te ontwikkelen.
- De overgang naar het nieuwe beheer verloopt budgetneutraal. De middelen voor de speeltuinen die nu nog verdeeld zijn onder de SMO's, Stadsbedrijven en UVO blijven bestemd voor subsidiëring van de 21 speeltuinen.

3. Het veranderproces

Studenten hebben in 2015 beheerscenario's gemaakt voor de Utrechtse speeltuinen. Door gesprekken met vertegenwoordigers van de speeltuinen kregen ze inzicht in de praktijk van het beheer, hoe het er elders aan toe gaat en welke lessen er geleerd kunnen worden. Hun analyse was voor de betrokkenen bij de speeltuinen aanleiding meer onderlinge gesprekken te voeren over de toekomst van de speeltuinen.

In de tweede fase draaide het om onderzoek naar de gewenste kwaliteit en de verwachtingen van de speeltuinen. Gebruikers (een mix van kinderen, professionals, bewoners, wijkondernemers) en overige betrokkenen (o.a. beleidsmakers) hebben zich hierover gebogen en kwamen tot één plan per speeltuin. Vervolgens zijn de 21 afzonderlijke speeltuinplannen plus het advies 'Speelruimte maken we samen' aangeboden aan wethouder Everhardt. In alle plannen is aandacht besteed aan de relatie met de huidige SMO en aan de kwaliteitscriteria uit het advies. Het gaat onder meer om het pedagogische klimaat en goed technisch beheer. Een ander belangrijk punt is de meerwaarde van de speeltuin als plek voor het leggen van waardevolle verbindingen met de wijk. Een voorbeeld uit het advies: groen dat samen met kinderen en vrijwilligers wordt onderhouden onder begeleiding van een wijkhovenier, die tegelijk dagbesteding biedt aan mensen met een verstandelijke beperking.

Sinds het hiervoor genoemde onderzoek is in veel speeltuinen een ontwikkeling ontstaan, zoals de verzelfstandiging van speeltuin Abstede en speeltuin Bankaplein en de totstandkoming van de nieuwe speeltuin Hoge Weide in Leidsche Rijn. De komende twee jaar willen we met alle betrokkenen hard werken aan een stevig fundament voor de toekomst van álle speeltuinen: speeltuinen met mensen die samen vanuit het hart werken aan een levendige plek die verbonden is met de buurt. Deze beweging is inmiddels zichtbaar ingezet bij diverse speeltuinen. De organische ontwikkeling die hiervoor noodzakelijk is, heeft nog wel tijd nodig.

Op 1 januari 2018 lopen de huidige afspraken met de SMO's af. Voor het overbruggingsjaar 2018 maken we aparte afspraken. Alle partijen hebben er belang bij om de overgang naar een nieuwe subsidiering voor de speeltuinen geleidelijk vorm te geven als een groei-, leer- en ontwikkelingsproces, met gebruik van maatwerkafspraken. In sommige speeltuinen gaat het heel hard, hier kunnen en willen groepen mensen zo snel mogelijk verzelfstandigen. Andere speeltuinen beschouwen verzelfstandigen als een stip aan de horizon en hebben meer tijd nodig. Dit beleidskader is opgesteld om in beide situaties duidelijkheid te bieden.
We omschrijven in dit kader met name het beleid voor beheerorganisaties van speeltuinen vanaf januari 2018. Het kader is tot stand gekomen in samenspraak met veel betrokkenen die het advies uit de tweede fase (onderzoek) verder hebben uitgewerkt.

3.1 Rol sociaal makelaar vanaf 2018

Voor 2017 en 2018 hebben de SMO's de taak om de huidige speeltuinplannen af te maken in samenspraak met bewoners, maatschappelijke organisaties en andere betrokkenen. Tegelijk vragen wij de organisaties een partner te zoeken die met draagvlak uit de wijk de speeltuin wil beheren, zowel sociaal als technisch. Deze partner neemt het initiatief om samen met gebruikers en bewoners een speeltuinorganisatie op te zetten. De SMO's nemen de verantwoordelijkheid om dit proces te faciliteren wanneer hieraan behoefte is. De nieuwe beheerorganisatie kan vervolgens een subsidieaanvraag indienen bij de gemeente op basis van de beleidsregel 'beheerde speeltuinen'.

Tot nu toe is gebleken dat de overgang naar verzelfstandiging in goede samenwerking met de SMO's vorm krijgt. Het gemeentelijk streven is om in het verlengingsjaar 2018 zo zorgvuldig mogelijk de rust en continuïteit te waarborgen bij de SMO's. Daarom stellen we voor de SMO's gedeeltelijk financieel tegemoet te komen in 2018. Ze krijgen namelijk minder subsidie vanwege de uitvoering van het nieuwe beleid speeltuinen en de daaruit voortkomende verzelfstandiging van de speeltuinen. De gemeente maakt met elke afzonderlijke SMO afspraken over deze overbrugging. De situatie van iedere afzonderlijke speeltuin vraagt om maatwerkoplossingen, zowel wat betreft het tempo als de personele consequenties. De gedachte is dat de gemeente eenmalig een financiële bijdrage levert en ook de SMO wordt gevraagd eenmalig een eigen bijdrage te doen.

De SMO's kunnen dit voorstel bij hun subsidieaanvraag 2018 betrekken. In de subsidiebeschikking worden de kwaliteitscriteria voor de speeltuinen opgenomen met bijhorende subsidiemiddelen voor het sociaal beheer van de speeltuinen. Hierdoor is een afzonderlijk subsidieaanvraag voor het beheer niet meer nodig. Uitgangspunt is dat in deze specifieke omstandigheden de huidige splitsing van sociaal beheer en technisch beheer in stand blijft. Dit betekent dat UVO en Stadsbedrijven hun huidige werkzaamheden voortzetten en hiervoor ook financiële middelen krijgen. De SMO's, UVO en Stadsbedrijven moeten allemaal, net als de nieuwe speeltuinorganisaties, aan de nieuwe kwaliteitscriteria voldoen.

Wanneer in 2018 een nieuw initiatief ontstaat voor het beheer, kan dit in beginsel pas vanaf 2019 starten en moet het op 1 juli 2018 (peildatum) bekend zijn. Hiervan afwijken kan alleen als de initiatiefnemer overeenstemming heeft met SMO, UVO en Stadsbedrijven over taken, verantwoordelijkheden en financiële middelen voor het lopende kalenderjaar.

3.2 Rol sociaal makelaar vanaf 2019

In de nieuwe beleidsregel voor sociaal makelaarsorganisaties (per 1 januari 2019) wordt het sociaal beheer van speeltuinen niet opgenomen als taak of verantwoordelijkheid. Naar verwachting zijn er dan nog niet overal nieuwe speeltuinorganisaties. Dit betekent dat het soms wenselijk is dat de SMO tijdelijk het sociaal beheer blijft uitvoeren.

Op basis van onze inschatting wat betreft draagvlak en draagkracht voor verzelfstandiging, zijn de speeltuinen in te delen in twee typen.

Het is belangrijk om te beseffen dat participatieprocessen om tot verzelfstandiging te komen, afhankelijk zijn van de energie onder betrokkenen en hun eigen tempo en dynamiek kennen. De indeling die hier volgt zien we daarom als een indicatie voor waar we nu staan:

1. Speeltuinen die al zijn verzelfstandigd, of die werken aan (organisatorische) randvoorwaarden om dit per 1 januari 2018 te bereiken. Draagvlak en draagkracht in de buurt worden in het participatieproces verder versterkt: De Zandloper, Sportspeeltuin Abstede, Noordsepark, Bankaplein, Hoge Weide, De Boog, Eilandsteede, Griftsteede, De Kameleon en De Bloesem.
2. Speeltuinen waar nog wordt gewerkt aan het versterken van draagvlak en draagkracht. Er is overleg met maatschappelijke organisaties en bewoners over het overnemen van verantwoordelijkheden. De intentie is om in 2017 en 2018 verdere stappen te zetten. Deze speeltuinen zijn weer in twee groepen in te delen, namelijk:

    a. Speeltuinen met een sterk pedagogisch klimaat. Bij het vasthouden van de energie onder vrijwilligers is er voldoende potentie in de wijk om het draagvlak verder te ontwikkelen. Er worden initiatiefnemers gezocht om vorm te geven aan de verzelfstandiging: De Balije, De Albatros, Voorn, De Kleine Dom, De Duizendpoot en Fort Luna.

    b. Speeltuinen waar het pedagogisch klimaat verder versterkt moet worden of waar het vasthouden van energie onder vrijwilligers blijvend aandacht vraagt. Deze speeltuinen blijven ook vanaf 2019 nog onder verantwoordelijkheid vallen van de sociaal makelaar en Stadsbedrijven. Het streven naar verzelfstandiging blijft wel staan, maar zonder druk te leggen op bewoners en gebruikers van de speeltuin: De Speelboom, Anansi, De Watergeus, Gagelsteede en De Watertoren.

Om rekening te houden met deze uiteenlopende situaties en tegelijk de SMO's duidelijkheid te geven over de hoogte van de subsidie vanaf 1 januari 2019, stellen wij het volgende voor:

- De speeltuinen onder 1 en 2a die per 1 januari 2019 nog niet zijn verzelfstandigd, met als peildatum de Voorjaarsnota 2018, blijven in de uitvraag voor de periode 2019 - 2020 in beheer van de SMO's.
- De speeltuinen onder 2b blijven tot 1 januari 2023 in beheer van de SMO's. We maken wel een voorbehoud: de datum kan veranderen omdat die is gekoppeld aan de nieuwe subsidieperiode voor het sociaal makelaarschap, die nog bepaald moet worden. Voor alle genoemde speeltuinen blijft verzelfstandiging wel de 'stip op de horizon' om naartoe te werken.

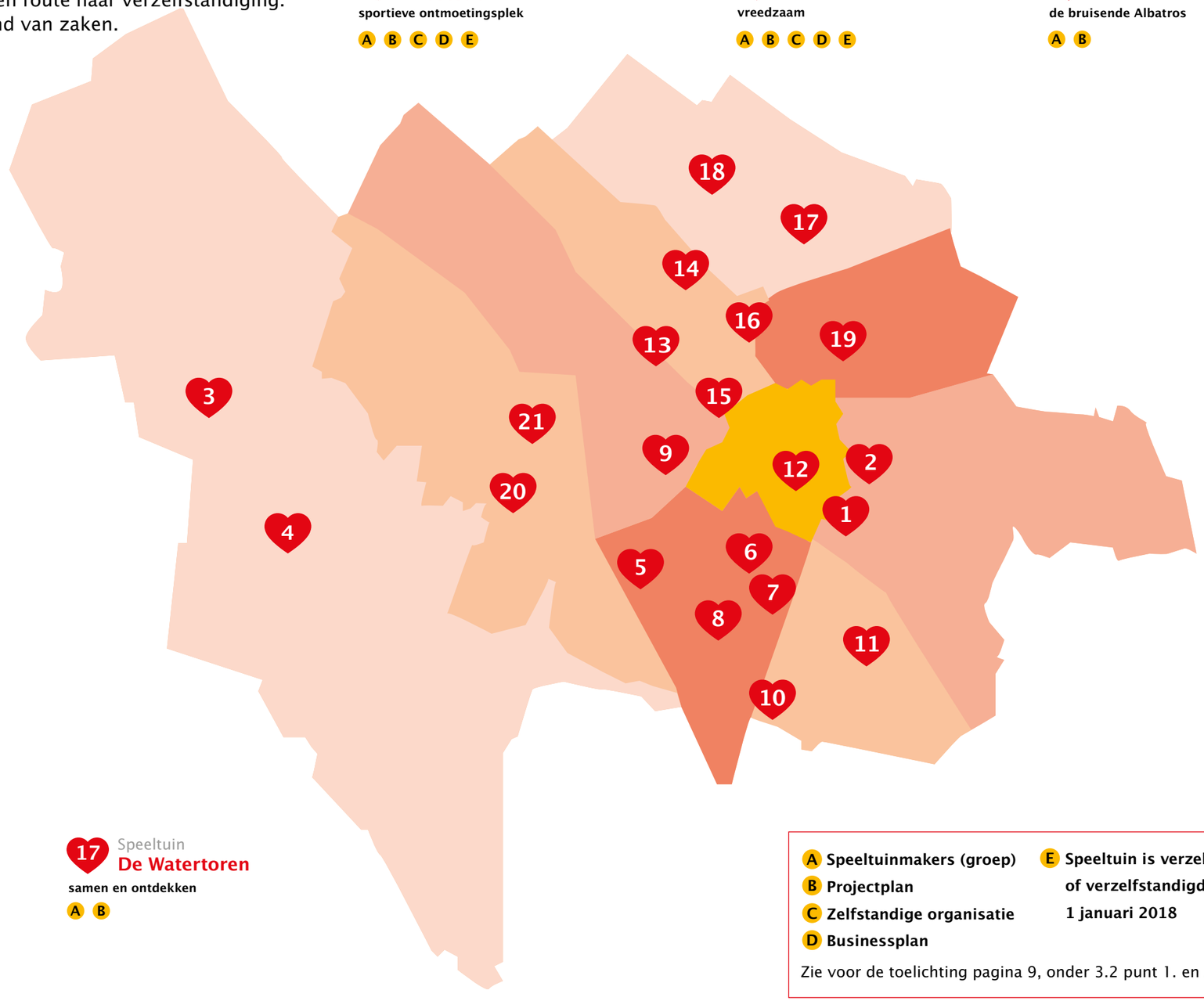
Mocht zich in de tussentijd een nieuwe speeltuinorganisatie melden, dan is afwijken van dit voorstel mogelijk. Voorwaarde is wel dat die organisatie overeenstemming heeft met de SMO, UVO en Stadsbedrijven over taken, verantwoordelijkheden en financiële middelen. Een overname moet budgetneutraal verlopen en wordt voorgelegd aan de gemeente. Gezien de ervaringen tot nu toe hebben wij er alle vertrouwen in dat betrokken partijen hier in goed overleg uitkomen.

Tot slot: de SMO kan de speeltuin benutten als werkgebied voor haar sociaal makelaars, als vindplaats voor nieuwe initiatieven of om contacten te leggen met kinderen en volwassenen.

4. Plan per speeltuin

De 21 beheerde speeltuinen hebben ieder een eigen identiteit en ze volgen allemaal een eigen route naar verzelfstandiging. Hier een overzicht van de stand van zaken.

peildatum mei 2017

1 Sportspeeltuin Abstede
sportieve ontmoetingsplek
A B C D E

2 Speeltuin De Bloesem
vreedzaam
A B C D E

3 Bouwspeeltuin De Albatros
de bruisende Albatros
A B

4 Buurtspeeltuin De Balije
bruisende ontmoetingen
A B

5 Speeltuin Anansi
vreedzame ontmoetingsplek
A B

6 Wijkspeeltuin De Boog
groene ontmoetingsplek
A B C D E

7 Buurttuin de Zandloper
wij en huiselijk
A B C D E

8 Speeltuin Eilandsteede
Doen natuurlijk!
A B C D E

9 Speeltuin Bankaplein
sporten – spelen – maken
A B C D E

10 Speeltuin De Kameleon
natuurlijk spelen en ontmoeting
A B C D E

11 Speeltuin Fort Luna
huiselijk en avontuurlijk
A B

12 Speeltuin De Kleine Dom
internationale ontmoeting
A B

13 Speeltuin De Speelboom
samen en diversiteit
A B

14 Speeltuin De Watergeus
huiskamer van de wijk
A B

15 Speeltuin De Duizendpoot
presentie
A B

16 Speeltuin Het Noordse Park
samen spelen
A B C D E

17 Speeltuin De Watertoren
samen en ontdekken
A B

18 Speeltuin Gagelsteede
samen open
A B

19 Speeltuin Griftsteede
samen griftsteede
A B C D E

20 Speeltuin Voorn
spelend leren
A B

21 Speelboerderij Hoge Weide
natuurlijk spelen
A B C D E

A **Speeltuinmakers (groep)**
B **Projectplan**
C **Zelfstandige organisatie**
D **Businessplan**
E **Speeltuin is verzelfstandigd of verzelfstandigd per 1 januari 2018**

Zie voor de toelichting pagina 9, onder 3.2 punt 1. en 2.

4.1 Wat is tot nu toe bereikt

Dit beleidskader is mede tot stand gekomen door een sterke betrokkenheid vanuit zeer diverse speeltuinen, tijdens de uiteenlopende fasen van ontwikkeling. Het beleidskader staat dan ook niet op zich, maar is sterk verbonden met de ontwikkelingen in de dagelijkse praktijk van de speeltuinen. Dit proces zelf heeft al veel energie en kennis opgeleverd bij de betrokkenen van de speeltuin en is terug te lezen op www.speeltuinen.org. In verschillende vormen werken betrokkenen aan de kwaliteitscriteria en aan praktische tools die speeltuinen helpen om deze kwaliteit te realiseren. Op dit moment organiseren diverse speeltuinen zich om tot een volledig zelfstandig beheer te komen. Enkele nieuwe speeltuinbesturen zijn met elkaar in overleg om de kwaliteit van de speeltuinen bestuurlijk te waarborgen. Ze zien de waarde in van goede professionals naast vrijwilligers die dagelijkse werkzaamheden verrichten en activiteiten ontplooien.
De afgelopen twee jaar is er een brede gemeenschap ontstaan van mensen in diverse posities rond de speeltuinen, die zich samen hard maken voor de professionaliteit, kwaliteit en speelruimte in het beleid.

4.2 Welke mogelijkheden geeft het beleidskader speeltuinen

Verzelfstandigde speeltuinen hebben een grote mate van vrijheid in het aansturen en beheren van de speeltuinen. Ze krijgen middelen voor professioneel beheer, onderhoud en activiteiten en kunnen deze middelen aanvullen via fondswerving, verhuur van ruimte en inkomsten uit een breder aanbod van activiteiten. Speeltuinorganisaties kunnen sociaal ondernemend zijn en vanuit het hart van de speeltuin een plek maken die de buurt aantrekkelijker maakt.

5. Kwaliteit speeltuinen

Iedereen onderschrijft het belang van een eenduidige, gemeenschappelijke meetlat voor het meten van de kwaliteit, met een daarbij behorende monitoring en een verantwoordingssysteem dat weinig extra tijd en rompslomp kost. Vanuit de vraag ‘Waar draait het om in de speeltuin?’ hebben we gezamenlijke kwaliteitscriteria ontwikkeld. Deze criteria benoemen de basis waaraan een speeltuin minimaal moet voldoen. Door deze criteria is het voor iedereen duidelijk wat aandacht moet krijgen, welke ambitie nodig is en of de speeltuinorganisatie voldoet aan de opdracht. Eenvoudig, voor iedereen zichtbaar en te volgen.

5.1 Het hart

De criteria zijn gericht op het borgen en ontwikkelen van het hart van de speeltuin. Het draait in de speeltuin om het belang van ieder kind; om spelen, spelend leren en ontmoeten, voor zoveel mogelijk mensen. Kinderen die naar de basisschool gaan staan centraal, maar daaromheen is er ook aandacht voor peuters, ouders, volwassenen en ouderen.

In elke speeltuin is een ‘hart’ aan te wijzen van waaruit ‘meer speeltuin’ kan ontstaan. In de ene speeltuin draait het om sport, in andere om ontspanning, vreedzaam samenspelen, natuur, presentie, spelend leren, vrijheid of buurtontmoeting. Door dit ‘kloppend hart’ in het midden van het speeltuinbeheer te plaatsen, kan het de functie van een vliegwiel krijgen:

- Vanuit het hart geselecteerde activiteiten generen toeloop en bekendheid. Vanuit deze toeloop en bekendheid wordt de speeltuin als plek van en voor buurtbewoners gepositioneerd en worden mensen verleid om te komen, te blijven komen en om actief mee te werken.
- Wanneer technische en sociale beheertaken vanuit het hart worden aangestuurd, kan veel meer sociale en economische waarde uit dezelfde euro’s worden gehaald. Een voorbeeld is het groen samen met vrijwilligers onderhouden onder begeleiding van een wijkhovenier, die tegelijk dagbesteding biedt aan mensen met een verstandelijke beperking.
- Het hart helpt ook bij het betrekken van mensen, partners en fondsen van buiten de buurt. De sportspeeltuin zorgt bijvoorbeeld via afspraken met sportopleidingen voor een continue inzet van stagiaires.

Dit beheer vanuit het hart vraagt om focus, continue aandacht en inspanning. Het is een proces dat structurele aandacht vraagt. Elke speeltuin formuleert haar hart en bijbehorende kernwaarden en maakt deze breed bekend, zowel in de speeltuin en de buurt als op de eigen de website.

5.2 Levendig

De speeltuin is zo aantrekkelijk mogelijk, zodat er het hele jaar zoveel mogelijk kinderen en andere bezoekers uit de wijk komen:

- De speeltuin hanteert ruime openingstijden, die goed zijn afgestemd op de basisschooltijden en wensen van de buurt. Elke speeltuin bepaalt haar eigen openingstijden. De speeltuinen hebben zelf aangegeven ruime openingstijden te willen hanteren. De minimale eis is dat de speeltuin gemiddeld 6 dagen gedurende 5 uur per dag geopend is. De speeltuinen hebben zelf aangegeven ruime openingstijden te willen hanteren. Deze openingstijden worden breed bekend gemaakt, zowel in de speeltuin, in de buurt, als op de website van de speeltuin.
- De speeltuin is één van de speelplekken in de wijk waar kinderen spelen en waar opvallend gedrag bij kinderen gesignaleerd kan worden.
- De speeltuin is een plek waar rookvrij spelen uitgangspunt is. De speeltuinorganisaties en/of sociaal makelaarsorganisaties gaan hierover in gesprek met de gebruikers om te komen tot goede afspraken, zodat kinderen in een gezonde en prettige omgeving kunnen spelen.
- Tijdens openingstijden is er (pedagogische) begeleiding of gastheerschap door mensen die zich structureel aan de speeltuin hebben verbonden en ervaring hebben met (deel) aspecten van het werk. De invulling van deze begeleiding kan op tal van manieren plaatsvinden: door een betaalde, professioneel opgeleide pedagogisch medewerker, door vrijwilligers uit de buurt, door sociaal ondernemers, door partners in de wijk, door mensen in een leerwerktraject of door andere omwonenden met wie structurele afspraken zijn gemaakt.
- Tijdens de openingstijden kunnen er 'kinderfeestjes' plaatsvinden in de speeltuin met een ouder/verzorgende. Hiervoor worden geen ruimtes binnen en/of buiten afgesloten. Het organiseren van besloten (kinder)feesten en -partijen is verboden.
- De speeltuin brengt een programmering (vanuit het hart) met activiteiten en festiviteiten voor en door kleine en grote bezoekers. Dit programma wordt breed bekend gemaakt, onder meer via de website, social media en via het netwerk rond de speeltuin. Rondom deze programmering biedt de speeltuin zoveel mogelijk (vrije) ruimte voor initiatieven en activiteiten.
- Het aanvullende gebruik, ook wel dubbelgebruik genoemd, moet passen binnen de doelstellingen van het Vernieuwend Welzijn, verhuurbeleid en het beleidskader speeltuinen. Daarnaast moet rekening worden gehouden met de bestemming zoals die is opgenomen in het bestemmingsplan en de wet Markt en Overheid zodat er geen oneigenlijke concurrentie ontstaat met ondernemers in de stad.

5.3 Mensen

De speeltuin wordt door veel mensen uit diverse doelgroepen gedragen, zoals kinderen, ouders, vrijwilligers bij activiteiten, sociale professionals, bestuursleden, sociale ondernemers, stagiaires, technisch vrijwilligers/betaalde krachten, mensen met dagbesteding of in een leerwerktraject en groenverzorgers. Zij maken samen de speeltuin, zorgen er samen voor dat activiteiten plaatsvinden en dat de speeltuin open, levendig, leuk, inclusief, uitdagend ingericht, goed onderhouden, veilig en vreedzaam is.

Een vaste kern van kundige mensen, de 'speeltuinmakers', vormt de basis. Zij zijn de 'vaste gezichten' die herkenbaar in de speeltuin aanwezig zijn, begeleiding bieden, de programmering maken en het onderhoud regelen. Dit team 'draait' de speeltuin en staat op de website genoemd. Dit team heeft ook de kwaliteiten die nodig zijn voor de speeltuin, dus pedagogisch én zakelijk, technisch én sociaal. Elk teamlid beschikt in ieder geval over kennis van de vreedzame methodiek en bedrijfshulpverlening.

Naast dit kernteam heeft elke speeltuin een flexibele schil van 'speeltuin-mee-makers', mensen die vaker of incidenteel iets doen, soms zelfstandig, soms met (veel) behoefte aan begeleiding. Ook over deze 'schil' wordt op de website iets verteld. Deze 'speeltuin-mee-makers' krijgen als ze dat willen, mogelijkheden om zich verder te ontwikkelen. Bijvoorbeeld door een training Vreedzaam, activiteitenbegeleiding, groenonderhoud en/of bedrijfshulpverlening.

Van alle mensen die de speeltuin 'mee-maken' wordt een intentieverklaring gevraagd waarin de basiswaarden staan van de speeltuin: 'Zo doen wij het hier'. Daarnaast moeten de vrijwilligers/beroepskrachten van het kernteam een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) hebben.

5.4 Inrichting en voldoende speelwaarde

De speeltuin is een leuke en levendige plek door de speeltoestellen, de natuurlijke speelaanleidingen, ontmoetingsplekken en spellen. Daarnaast kunnen kookvoorzieningen, de mogelijkheid voor het maken van koffie/thee en andere aanvullende horeca een belangrijke bijdrage leveren aan het kloppend hart.
Elke speeltuin zorgt zowel binnen als buiten voor een gevarieerde, uitdagende inrichting die past bij het hart en die de verschillende leeftijdsgroepen (tot 6 jaar, 6-9 jaar en 9-12 jaar) in de buurt uitnodigt tot spelen en ontmoeten. De inrichting biedt ook speelmogelijkheden aan kinderen met een lichamelijke of geestelijke beperking.

De inrichting van elke speeltuin biedt voldoende 'speelwaarde' door diversiteit in:

- spelvormen/speeltoestellen die gezamenlijk worden gebruikt;
- spelaanleidingen die de fantasie van kinderen stimuleren;
- materialen die de creativiteit van het kind stimuleren;
- spelaanleidingen die uitdagend en/of grensverleggend zijn;
- spelaanleidingen die sport- en beweging in zich hebben.

5.5 Technisch beheer, onderhoud en huurovereenkomst

De speeltuinlocatie omvat een gebouw en een buitenspeelruimte voor spelen en ontmoeten. Daarnaast zijn er speeltoestellen buiten het gebouw die dagelijks schoon, onderhouden, heel en veilig moeten zijn. Het streven is om dit gezamenlijk met gebruikers voor elkaar te krijgen, wat de betrokkenheid en het gevoel van medeverantwoordelijkheid kan versterken. Het is wel van belang dat de speeltuinorganisatie specifieke deskundigheid inhuurt, wanneer deze nog niet voorhanden is.

Wij stellen voor om de speeltuinen te verhuren aan de nieuwe speeltuinorganisaties. De gemeente blijft eigenaar van de grond. Voor zaken als gebouwtjes, speeltoestellen, hekwerken, beplantingen en verhardingen wordt een huurafhankelijk recht van opstal opgesteld. Deze overeenkomst geeft duidelijkheid over verantwoordelijkheden van de speeltuinorganisatie en de gemeente. De huurovereenkomst kan beëindigd worden wanneer de speeltuinorganisatie niet aan de voorwaarden voldoet of de speeltuinorganisatie zichzelf opheft. Voor een verdere beschrijving zie de bijlage.

De speeltuin moet voldoen aan de geldende wet- en regelgeving, waaronder de Arbeidsomstandighedenwet en het Bouwbesluit. Om hierin wegwijs te worden, kan een speeltuinorganisatie terecht bij de Utrechtse ondersteuningsstructuur voor advies (zie par. 6.8). Speeltoestellen zijn gekeurd volgens de Europese normen, zoals opgenomen in het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen. In dit besluit is opgenomen dat er, naast het plaatsen van gekeurde speeltoestellen, ook periodieke keuringen moeten plaatsvinden. De speeltuinorganisatie houdt de bevindingen van deze keuringen bij in het logboek en verantwoordt die aan de gemeente in relatie tot de subsidiebeschikking.

De Wet Hygiëne en Veiligheid Badinrichtingen en Zwemgelegenheden is op spetterbaden van toepassing. De speeltuinorganisatie geeft uitvoering aan deze wetgeving en zorgt voor voldoende kennis hierover door inhuur of door zichzelf te bekwamen. De speeltuinorganisatie draagt zorg voor goed onderhoud van de opstallen. Hierbij mag wel zichtbaar zijn dat de opstallen gebruikt worden, maar er mag geen sprake zijn van achterstallig onderhoud (NEN 2767, niveau 3).

Bezoekers kunnen melding maken van gebreken, bijv. een defect speeltoestel of een hek dat niet goed werkt. Gebreken en defecten worden gemeld en geregistreerd en binnen een redelijke termijn verholpen. De speeltuinorganisatie houdt zich daarbij aan haar zorgplicht.

5.6 Pedagogisch klimaat

De gemeente Utrecht kiest voor een samenhangende pedagogische aanpak. Alle organisaties die in de wijk met kinderen in de basisschoolleeftijd in aanraking komen, worden gestimuleerd om de vreedzame of een vergelijkbare methodiek te gebruiken. Dit doen we vanuit de overtuiging dat we kinderen en jongeren op allerlei plekken goed moeten voorbereiden op het leven in een democratische samenleving. Deze staat of valt met het vermogen om op vreedzame wijze conflicten op te lossen, om een bijdrage te leveren aan de gemeenschappen open te staan voor verschillen tussen mensen. Elke speeltuin geeft op eigen wijze een praktische invulling aan de vreedzame methodiek, op een manier die past bij de plek, de scholen in de buurt en de speeltuingemeenschap. Het vreedzaam werken in de speeltuin wordt elk jaar geëvalueerd en bijgesteld in een jaarplan.

Uit onderzoek blijkt dat zichtbaarheid van het logo van vreedzaam voor kinderen onder de 12 jaar bijzonder werkzaam is als het gaat om de overdracht van kennis van school naar andere plekken. Het is daarom wenselijk het logo van vreedzaam in elke speeltuin zichtbaar te maken.

5.7 Bestuur en sociaal ondernemerschap

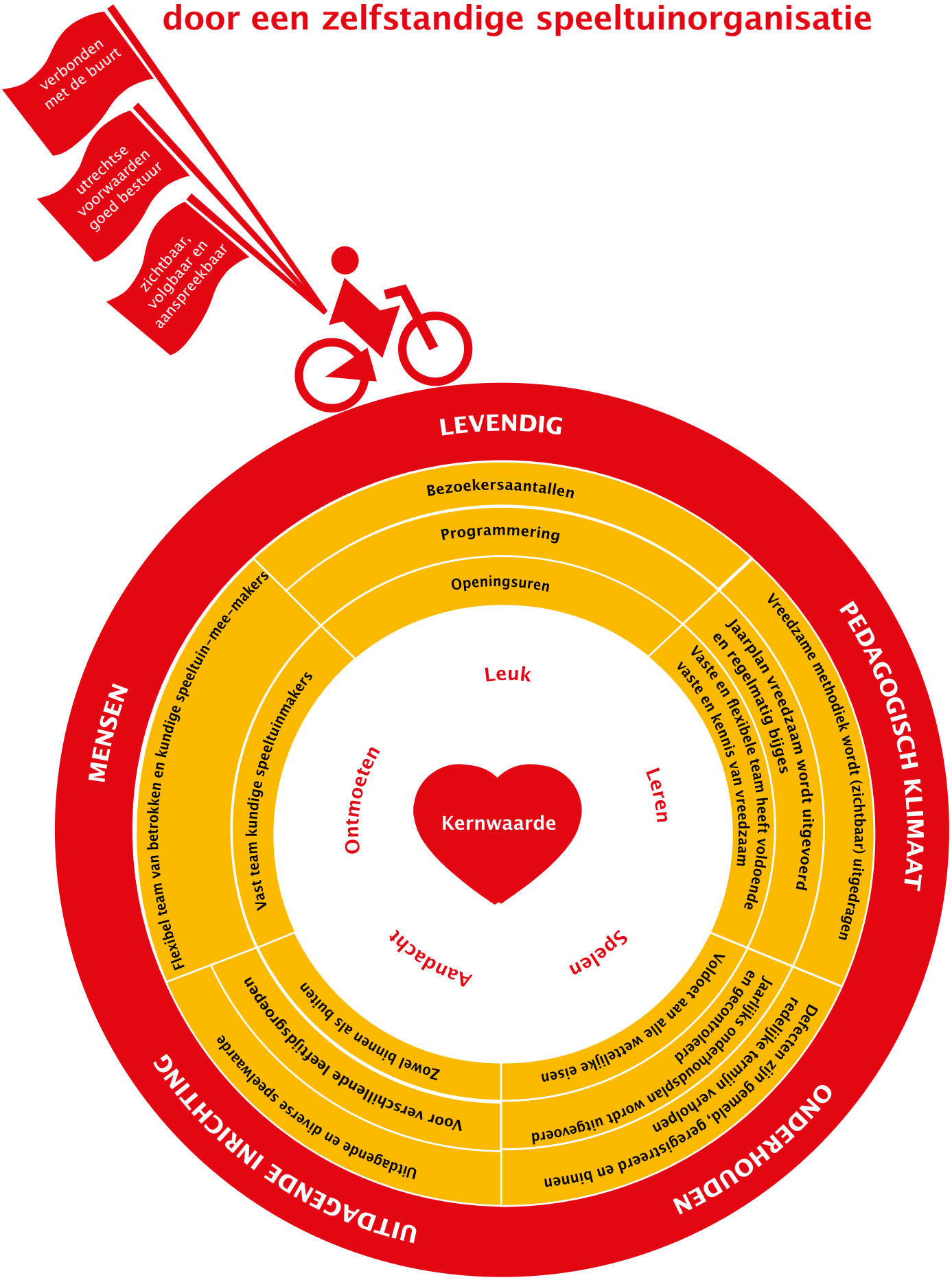
In de huidige structuur is de speeltuin ‘van niemand’. Voor de toekomst is het gewenst dat er in elke speeltuin één duidelijke partij bekend en aanspreekbaar is op het beheer. Voorwaarden voor de speeltuinorganisatie:

- Voldoet aan de Utrechtse voorwaarden voor goed bestuur.
- Is verbonden met de buurt en werkt samen met belangrijke sociale partners rondom de speeltuin: draagt zorg voor participatie van kleine en grote bezoekers in de speeltuin zelf en bij het bestuur van de speeltuin.
- Is zichtbaar, volgbaar en aanspreekbaar. Dat wil zeggen dat, bestuursleden bekend worden gemaakt op de website, inclusief de mogelijkheid om contact met hen op te nemen;
  - de speeltuin de financiële jaarcijfers publiceert (op het niveau van de individuele speeltuin) op haar website, zodat voor iedereen inzichtelijk is hoe de publieke middelen worden ingezet en (optimaal) aangevuld;
  - de speeltuin publiceert hoe zij risico’s beheerst, welke verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid (ouders van) bezoekers zelf dragen en voor welke risico’s de speeltuinorganisatie aansprakelijk en verzekerd is.
- Zorgt ervoor te voldoen aan de minimale kwaliteitscriteria en is aanspreekbaar op de kwaliteitscriteria door jonge en oudere bezoekers, omwonenden, overige inwoners van Utrecht én door de gemeente.
- Faciliteert het sociaal beheer en het team begeleiders om te kunnen voldoen aan de kwaliteitscriteria.

5.8 Ondersteuning, begeleiding en advisering speeltuinorganisaties

In beginsel sturen de speeltuinorganisaties de speeltuinen zelfstandig aan. Speeltuinorganisaties die ondersteuning vragen op juridisch, beleidsmatig en operationeel gebied worden hierin bijgestaan door deskundigen. Er is veel deskundigheid in de stad, zoals uiteraard bij de SMO’s. Maar ook ondernemers als Labyrinth, Social Firm en verschillende speeltuinondernemers staan speeltuinen met specifieke vragen bij, ieder vanuit een unieke deskundigheid. Deskundigheid die (nog) niet in de stad voorhanden is wordt elders gezocht. Zo staat het NUSO vanuit haar landelijke ervaring de nieuwe Utrechtse speeltuinbesturen bij. Tenslotte is aan de makers van de online tool voor speeltuinbesturen, de zogenoemde ‘bestuurskamer’, gevraagd om een Utrechtse variant in te richten. Mede op basis van onze eerdere ervaringen bij (netwerk) buurtcentra in zelfbeheer geeft dit ons voldoende vertrouwen om passende ondersteuning te bieden wanneer dit gewenst is.

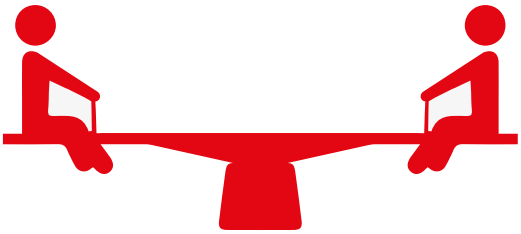
Integrale sturing en sociaal ondernemerschap door een zelfstandige speeltuinorganisatie

© Organisatiekunstenaar

6. Financiën

Wanneer de taken en verantwoordeljkheden voor de speeltuinen verschuiven, heeft dit invloed op de financiering. Dit betekent dat de gereserveerde middelen voor de speeltuinen worden herverdeeld. Speeltuinen kunnen hiernaast ook zelf voor inkomsten zorgen.

6.1 Herverdeling middelen Sociaal makelaarsorganisaties, UVO en Stadsbedrijven

In de gemeentelijke begroting is geld gereserveerd voor het beheer van de speeltuinen. De afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling onderhoudt de subsidierelatie met de SMO's die het sociaal beheer verzorgen en draagt er zorg voor dat Stadsbedrijven het facilitair en technisch beheer uitvoert en UVO het eigenaarsbeheer. Deze taken voeren zij uit vanuit een breder takenpakket. Het is hierdoor niet altijd duidelijk welk deel van het budget beschikbaar is per speeltuin. Voor de betrokkenen zelf en op de buitenwereld komt de organisatie van het beheer vrij complex over. Vanuit de gebruiker gezien is de besluitvorming over de besteding van de middelen niet of nauwelijks transparant of beïnvloedbaar. Bezoekers krijgen regelmatig een onvolledig beeld, waardoor de indruk ontstaat dat er weinig middelen zijn voor de speeltuinen. Dit geeft onvrede, vooral bij vrijwilligers en bewoners die meer invloed en betrokkenheid willen hebben bij de speeltuin.

6.2 Geldstromen

Wij stellen voor om op basis van het advies uit de tweede fase van het veranderproces ‘Speelruimte maken we samen’, iedere speeltuin met een basisbudget te subsidiëren. Dit basisbudget kan desgewenst verhoogd worden met extra middelen in verband met hogere beheerlasten en/of extra aandacht voor het pedagogische klimaat binnen de speeltuin. De subsidie is bedoeld als bijdrage aan de exploitatie- en beheerlasten en is niet bij voorbaat dekkend voor alle lasten. De subsidie wordt aangevraagd op basis van de nieuwe beleidsregel ‘Beheerde speeltuinen’ en kent meerjarige afspraken met een jaarlijkse subsidie. Speeltuinen kunnenop verschillende wijzen zelf voor inkomsten zorgen, zoals via fondsenwerving, donaties en activiteitbijdragen en verhuur met activiteiten passend binnen de context van Vernieuwend Welzijn.

6.3 Huidige verdeling middelen

€ 2.000.000	Sociaal beheer, subsidie aan SMO’s
€ 400.000	Facilitair beheer, interne opdracht Stadsbedrijven
€ 350.000	Eigenaarsonderhoud hoofdgebouw en vervanging speeltoestellen
€ 2.750.000 totaal	Beschikbaar aan middelen voor het totale beheer van speeltuinen.

6.4 Verdeling middelen vanaf 1 januari 2018

a

€ 93.500	Basisbudget technisch en sociaal beheer per speeltuin
Gebaseerd op:	
€ 60.000	Inhuur betaalde kracht(en)
€ 20.000	Voor (dagelijks) technisch onderhoud, exploitatiekosten zoals energie, belastingen, verzekeringen, schoonmaakkosten en (dagelijks) onderhoud speeltoestellen
€ 13.500	Voor onderhoud en vervanging los speelgoed voor binnen en buiten, onderhoud aan overige schuurtjes, bijgebouwtjes e.d. en bijdrage voor verbruiks materialen.
N.B	◣ Dit basisbudget wordt als geheel gesubsidieerd zonder oormerking van kosten. ◣ Basisbudget kan opgehoogd worden met onderstaande reserveringen, afhankelijk van de mate overname verantwoordelijkheden. ◣ Sociaal Makelaarorganisaties ontvangen € 60.000 voor personele lasten en een gedeelte van € 13.500. Dit laatste is afhankelijk van de tijdelijk afspraak wel/niet bijgebouwtjes te onderhouden.

b

€ 210.000	Afschrijving/vervanging speeltoestellen per speeltuin € 10.000 (gemiddelde levensduur speeltoestellen 10–15 jaar)
€ 168.000	Eigenaarslasten en bestemmingreserve hoofdgebouw per speeltuin € 8000 (groot onderhoud o.a. dak, kozijnen, riolering, elektriciteit), belastingen, schoonmaakkosten en (dagelijks) onderhoud speeltoestellen
€ 200.000	Reservering voor tijdelijk extra sociaal beheer t.b.v. ondersteuning pedagogisch klimaat, verzekeringen, schoonmaakkosten en (dagelijks) onderhoud speeltoestellen
€ 108.500	Middelen voor hogere structurele huur, beheer- en/of kapitaallasten
€ 100.000	Post onvoorzien voor o.a. ondersteuning besturen/samenwerking tussen speeltuinen, innovatie, advisering en eenmalige onvoorziene kosten

€ 2.750.000 totaal per jaar

Bijlage

Regelen van verantwoordelijkheid

Spelen is niet zonder risico en aan de inrichting en het onderhoud van een veilige speelomgeving zijn veel wettelijke verplichtingen verbonden. Het is belangrijk dat deze verantwoordelijkheden in de speeltuin goed zijn vastgelegd. Het moet voor iedereen helder zijn wie verantwoordelijk en aansprakelijk is voor onderhoud, veiligheid en eventuele ongelukken.

Eigendom van grond en opstallen

De gemeente Utrecht is eigenaar van de grond waarop zich de speeltuinen, hekwerken, speeltoestellen, beplanting en gebouwtjes bevinden. De eigenaar van de grond is automatisch juridisch eigenaar van alle onroerende goederen (natrekking). Dit kan alleen wijzigen door een recht van opstal.

- In het navolgende worden de gebouwtjes en speeltoestellen gezamenlijk aangeduid als ‘opstallen’. De speeltoestellen die als opstallen kunnen worden aangemerkt, zijn de toestellen die duurzaam met de grond zijn verenigd, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een fundering.
- De meeste speeltoestellen worden als onroerend aangemerkt, maar de toestellen die naar hun aard tijdelijk aanwezig zijn (zoals een opzetbaar zwembad in de zomer, of tijdelijke constructies boven de grond) zijn roerend.
- Voor roerende speeltoestellen geldt dat de eigenaar daarvan aansprakelijk is voor de deugdelijkheid. Dit kan een andere eigenaar zijn dan de grondeigenaar.Een recht van opstal is daarom voor roerende speeltoestellen niet nodig.
- De keuring op grond van het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen is zowel voor roerende als onroerende speeltoestellen verplicht.

Huurovereenkomst

De gemeente verwacht volledige exploitatie van de speeltuin door de speeltuinorganisatie. Dit wordt gezien als tegenprestatie in natura. Hierdoor zal er sprake zijn van een huurovereenkomst tussen gemeente en speeltuinorganisatie. Dat er geen financiële vergoeding voor de huur wordt gevraagd, doet daarbij niet ter zake. Als de grond en de opstallen gezamenlijk worden verhuurd, blijft de aansprakelijkheid voor allebei bij de gemeente rusten. Gelet op de overdracht van bevoegdheden en verantwoordelijkheden naar de speeltuin, is dat onwenselijk. Een oplossing kan gevonden worden in het overdragen van het eigendom van de opstallen; zie daarvoor de volgende paragraaf. De grond blijft eigendom van de gemeente en wordt verhuurd. De huurovereenkomst kan van jaar tot jaar worden verlengd, waarbij de opstallen telkens de huur volgen. Als de huurovereenkomst op enig moment wordt beëindigd of niet wordt verlengd, komen de opstallen vanzelf weer terug bij de gemeente. Een demarcatielijst kan als bijlage bij de huurovereenkomst; hierin kan worden opgenomen wat de taken en bevoegdheden van beide partijen zijn ter zake de grond. De taken en bevoegdheden ter zake de opstallen, kunnen worden vastgelegd in de opstalvoorwaarden die horen bij het HARVO; zie hierna.

Huurafhankelijk recht van opstal (HARVO)

Wij stellen voor om de speeltuinen te verhuren aan de nieuwe speeltuinorganisaties, waarbij in alle gevallen de gemeente eigenaar blijft van de grond. Voor de opstallen zal, in dezelfde overeenkomst, een huurafhankelijk recht van opstal worden verleend. Voor het recht van opstal moet vervolgens een notariële akte worden verleend die wordt ingeschreven in het Kadaster. Zo is duidelijk dat de speeltuinorganisatie eigenaar is van de opstallen, en is zij dus aansprakelijk als een opstal gebreken vertoont waardoor derden schade lijden. In de jaarlijkse subsidievoorwaarden en de huurovereenkomst zijn de voorwaarden voor de verhuur en een demarcatielijst opgenomen.

De werkzaamheden die hiervoor nodig zijn, worden deels gefinancierd uit de jaarlijkse subsidie, maar ook door sociaal ondernemerschap en fondsenwerving van de speeltuinorganisatie. Deze werkzaamheden worden vervolgens aangemerkt als een tegenprestatie, waardoor er sprake is van een huurovereenkomst en niet van een bruikleenovereenkomst. De huurovereenkomst eindigt in beginsel op het moment dat de subsidie wordt beëindigd. Het HARVO volgt de huurovereenkomst, en zal op hetzelfde moment eindigen als de huurovereenkomst. De opstallen komen dan weer terug bij de gemeente, waardoor zij ook weer aansprakelijk is voor eventuele gebreken daaraan.

Oplevering einde huur

Wanneer de gemeente de grond, hoofdgebouw, speeltoestellen, hekwerken en diverse opstallen e.d. door middel van een huurovereenkomst in combinatie met een HARVO ter beschikking stelt, wordt afgesproken wat de staat van onderhoud moet zijn bij teruglevering. Hierbij worden kwaliteitscriteria gehanteerd als uitdagend, speelwaarde, technisch beheer en onderhoud (zie 5.4 en 5.5). In de opstalvoorwaarden worden eveneens eisen gesteld aan het gebruik van de opstallen conform de kwaliteitscriteria (5.1 t/m 5.7).
Het is de speeltuinorganisatie toegestaan om zelf nieuwe opstallen op de grond te plaatsen, of bestaande te vervangen, mits ook deze voldoen aan de kwaliteitscriteria. Bij het einde van de huur vervallen deze zonder vergoeding aan de gemeente. Zij dienen bij teruglevering eveneens te voldoen aan de kwaliteitscriteria inrichting en onderhoud (par. 5.4 en 5.5).

Vergunningen

Voor zover voor (een deel van) de activiteiten van een huurder vergunningen nodig zijn, dient hij deze voor eigen rekening en risico aan te vragen en te verkrijgen. Het in werking treden van de overeenkomst kan daarvan afhankelijk worden gesteld. Denk aan de volgende vergunningen:

- Additionele horeca of andere vormen van horeca (hierover dient vooraf overeenstemming te zijn met de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling waarmee de subsidieovereenkomst afgesloten is).
- Evenementenvergunningen.
- Gebruiksvergunning of melding voor brandveiligheid.

Aansprakelijkheid

Indien iemand schade lijdt in de speeltuin, bijvoorbeeld door een val van een speeltoestel, kan hij of zij via verschillende wetsingangen proberen de schade te verhalen op een ander. Vanuit de eigenaarsrol is de gemeente in beginsel aansprakelijk indien een persoon schade lijdt als gevolg van gebrekkigheid van de opstallen of de speeltoestellen. Als iemand schade lijdt zonder dat er sprake is van een gebrek aan het opstal (zoals speeltoestellen, hekwerken, beplantingen en verhardingen), bestaat die aansprakelijkheid in beginsel niet. Deze aansprakelijkheid op grond van het eigendom geldt ook wanneer de gemeente het technisch- en sociaal beheer volledig uit handen geeft en geen zicht heeft op de gang van zaken. Wanneer de speeltuinorganisatie het eigendom van de gebouwen en toestellen overneemt, verkrijgt die daarmee de aansprakelijkheid voor de deugdelijkheid ervan. De aansprakelijkheid voor de roerende speeltoestellen berust, voor zover die toestellen geen eigendom zijn van de gemeente, niet bij de gemeente. Naast de aansprakelijkheid op grond van eigendom, geldt de algemene wettelijke aansprakelijkheid. Een bezoeker van een beheerde speeltuin gaat met de speeltuinorganisatie een (stilzwijgende) verbintenis aan dat er veilig gespeeld kan worden. Wanneer dit niet zo is, bijvoorbeeld omdat er structureel te weinig of onbekwaam toezicht aanwezig is, kan dit de speeltuinorganisatie worden verweten. Dit kan ook aan de orde zijn indien de opstallen op zichzelf niet gebrekkig zijn. In de huurovereenkomst moet een vrijwaring voor de gemeente worden opgenomen. De zelfstandige speeltuin vrijwaart de gemeente voor schade en kosten, claims van derden, uit welke naam of hoedanigheid ook, voortvloeiend uit het betreden of gebruik van de speeltuin. Voor de opstallen geldt al dat de speeltuinorganisatie aansprakelijk is, maar voor de grond geldt dat niet automatisch en daarom is deze vrijwaring nodig.

Verzekeren

De speeltuinorganisatie neemt dus met het beheer van de speeltuin ook verantwoordelijkheden en risico's over van de gemeente. Om deze (financiële) risico's van speeltuinorganisaties te ondervangen biedt de NUSO (een landelijk vereniging voor speeltuinen waar 550 speeltuinen bij aangesloten zijn) aanvullend op de 'Domstad-polis' (aansprakelijkheidsverzekering voor vrijwilligers die voor de gemeente Utrecht werkzaamheden verrichten) haar leden collectieve verzekeringen aan. Verzekeringen die via de NUSO kunnen worden aangeboden zijn: aansprakelijkheid, ongevallen, bestuurdersaansprakelijkheid en gebouw/opstal. De verzekeraar zal in de polis voorwaarden stellen aan de verzekeringnemer.

Colofon

Fotografie: Suzan Verdonschot
Vormgeving: Kris Kras content, context and design
UITGAVE GEMEENTE UTRECHT
Maatschappelijke Ontwikkeling
Mei 2017

Spelen in je eigen buurt

Ontwerpvisie Speelruimte Utrecht, maart 2022

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

Colofon

Projectgroep
Opgaveteam Spelen, Sporten en Bewegen.
Arienne Kuin, Sandra Hanrath, Mark Ouendag, Barbara Rijpkema,
Matei Klewer, Erik van Vliet, Jeroen Koning, Marielle Peeters

Opdrachtgever
Anouk Teuns, in gezamenlijke opdracht van Ruimte, MO
en Volksgezondheid

Extern advies
Speelplan Advies & Onderzoek

Grafische realisatie
OntwerpStudioRuimte

Versiedatum
22 maart 2022

Bestuurlijke besluitvorming
Vastgesteld 22 maart 2022

Inhoudsopgave

Colofon 2

Samenvatting 4

1. Buitenspelen is belangrijk 5
- 1.1 Waarom buitenspelen goed is voor een kind 5
- 1.2 Waarom buitenspelen goed is voor de buurt 5
- 1.3 Spelen is een Utrechtse ambitie 5
- 1.4 Spelen is leuk 6
- 1.5 Speelruimte staat onder druk 6
- 1.6 De nieuwe Utrechtse Speelvisie 7
- 1.7 Spelen in een gezonde stad 9

2. Verschillende soorten speelruimte 10
- 2.1 Inleiding 10
- 2.2 Ingerichte openbare speelruimte 10
- 2.3 Vrij bespeelbare openbare ruimte 12
- 2.4 Overige speelruimte 13

3. Speelruimtenorm 14
- 3.1 Speelbuurten 14
- 3.2 De kwantitatieve speelnorm 15
- 3.3 Buurt- en blokplekken 16
- 3.4 De norm in de praktijk 16
- 3.5 Spelen hoeft niet alleen in de speeltuin: de kwalitatieve speelnorm 18 18
- 3.6 Een goed ingerichte speelplek 18

4. Spelen in het groen en veilig spelen 20
- 4.1 Spelen in het groen 20
- 4.2 Veilig spelen in de openbare ruimte 22

5. De visie in de praktijk 23
- 5.1 De speelruimtescan 23
- 5.2 Interventies bij afwijking van de speelruimtenorm 24

6. Sturen en verantwoorden 25
- 6.1 Inleiding 25
- 6.2 Gedeelde waarden 25
- 6.3 Kaders en randvoorwaarden 25
- 6.4 Informatie en data 25
- 6.5 Leren en verbeteren 25

Bijlagen
- 1 Relaties met andere beleidsvelden 26
- 2 Verschillende soorten speelruimte ‘Achter een hek’ 29
- 3 Speelbuurten van wijk West 31
- 4 Toelichting Jantje Beton Norm en 32
- 5 Poster Utrechtse Speelnorm 33
- 6 Fotostrip kwaliteit speelbuurt en speelplek 38
- 7 Groene speelplekken 41
- 8 Uitvoeringsstrategie visie speelruimte 48

Samenvatting

Voor u ligt de nieuwe visie op spelen in Utrecht: Spelen in je eigen buurt. Deze visie vervangt de speelruimtenota uit 2009.

Per 1 januari 2020 wonen er in Utrecht 70.606 kinderen tussen de 0 en 18 jaar (20 % van het totaalaantal inwoners). Deze kinderen groeien op in een stad die de ambitie heeft om een gezonde en groene stad te zijn waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Buitenspelen is essentieel voor opgroeiende kinderen. Ze ontwikkelen hun motorische vaardigheden, leren samen te spelen en zijn in beweging in de buitenlucht. Buitenspelen draagt bij aan de minimale beweegrichtlijn van 1 uur per dag, voor kinderen van 4-18 jaar.

De komende jaren groeit Utrecht door naar ongeveer 450.000 inwoners. Om voldoende woningen te hebben voor alle (toekomstige) bewoners gaan we de komende jaren veel woningen bouwen binnen de bestaande stedelijke structuur. Daarnaast staat de openbare ruimte verder onder druk. Veel meer fietsers, sporters en auto's maar ook bomen en struiken vragen om ruimte. Deze nota geeft handvatten om bij deze ontwikkelingen te zorgen voor voldoende speelruimte van voldoende kwaliteit en daarmee bij te dragen aan een gezonde leefomgeving voor onze jongste bewoners. Hierbij gaat het zowel om (beter) bespeelbare openbare ruimte (zoals vrije stoepruimte, autovrije en -luwe straten) als om ingerichte plekken met speeltoestellen.

We streven naar een stad waarin elk kind kan spelen en bewegen, zodra hij of zij de (voor)deur uitstapt. Dit betekent dat de openbare ruimte beter bespeelbaar wordt, voor jong en oud. Onderdeel van deze visie is de Utrechtse speelruimtenorm, met de ambitie dat binnen 200 meter van iedere woning speelruimte te bereiken is. We houden daarbij rekening met het aantal kinderen dat in een buurt woont, en ook met de barrières die een kind over moet om bij een speelplek te komen. We zetten in op de grotere speelplekken, waar de hele buurt welkom is en gespeeld kan worden door jong en oud. Dit netwerk vullen we aan met kleinere plekken voor de jongste kinderen en met sportvoorzieningen voor de jeugd.

Spelen in je eigen buurt is een uitwerking van ambities die zijn uitgesproken in de Ruimtelijke Strategie 2030, de Nota Volksgezondheid en Koersdocument Leefbare Stad en Maatschappelijke voorzieningen. Met deze visie willen we de ambities voor een stad waarin ruimte is om te spelen, concreet maken. De Speelvisie sluit ook aan bij de koers uit de RSU 2040. De RSU 2040 is bij het schrijven van dit document niet in werking getreden vanwege een inleidend verzoek tot een raadgevend referendum"

1. Buitenspelen is belangrijk

1.1 Waarom buitenspelen goed is voor een kind

Spelen speelt een centrale rol in de cognitieve, sociaal-emotionele en lichamelijke ontwikkeling van kinderen. Door te spelen leren kinderen de wereld om hen heen te begrijpen, ontwikkelen ze hun motorische vaardigheden en ontdekken ze hoe ze hun fantasie kunnen gebruiken in hun spel. Door buiten te spelen komen zij in de frisse buitenlucht en vaker in het groen.

De beweegrichtlijn voor kinderen van 4-18 jaar is minimaal 1 uur per dag matig intensief bewegen. (Bron: kenniscentrumsportenbewegen.nl). Buitenspelen draagt daaraan bij. Kinderen die lichamelijk actief zijn lopen aantoonbaar minder risico op overgewicht. (Sallis et al., 2000; Jiménez-Pavón et all., 2010) Ook blijkt dat bewegen voor kinderen en jongeren een positief effect heeft op andere gezondheidsaspecten zoals botdichtheid, bloedlipiden (cholesterol) en bloeddruk (Strong et all., 2005). Ook op de lange termijn zijn er gezondheidsvoordelen, en heeft buiten spelen een preventieve werking op het ontstaan van ziektes, zoals osteoporose, hart- en vaatziekten en diabetes type 2 (Wendel-Vos et all., 2010). Daarnaast is er een positieve relatie tussen lichamelijke activiteit en psychisch welbevinden van kinderen. Zo bleek uit een onderzoek onder 10-jarigen dat kinderen die meer bewegen minder vaak een laag zelfvertrouwen hebben en minder vaak gevoelens van angst en depressie kennen dan kinderen die minder bewegen (Parfitt en Eston, 2005). Naast het positieve effect op de gezondheid leren kinderen door samen te spelen met elkaar om te gaan, rekening met elkaar te houden en hun grenzen aan te geven. Spelen stimuleert bovendien het probleemoplossend gedrag, taal- en betekenisverwerving en logisch denken. Voor kinderen is buitenspelen belangrijk voor hun sociale netwerk en het sluiten van vriendschappen. Dit is extra belangrijk voor kinderen die niet in hun eigen buurt op school zitten. Omdat ze niet via school met buurtgenootjes in contact komen is goede buitenspeelruimte, die samenspel stimuleert, heel belangrijk voor de binding met hun woonomgeving.

1.2 Waarom buitenspelen goed is voor de buurt

Een kindvriendelijke woonomgeving bindt gezinnen met kinderen aan de stad. Gezinnen spelen een belangrijke rol in de vorming van stevige sociale structuren, bijvoorbeeld via scholen en (sport)verenigingen. Die sociale verbanden versterken doordat kinderen in een buurt veel met elkaar spelen en hun ouders elkaar ontmoeten. Een goede sociale cohesie in de buurt verhoogt het woongenot en verkleint de kans op overlast en vandalisme. Bewoners die een prettige relatie hebben met de buurtkinderen, ervaren ook minder (geluids)overlast als die kinderen op straat spelen.

1.3 Spelen is een Utrechtse ambitie

In de afgelopen jaren zijn in verschillende documenten al gemeentelijke ambities op het gebied van sporten en spelen geformuleerd.
In de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2030 is de ambitie opgenomen om

meer ruimte te creëren voor ontmoeting in te zetten op een omgeving die aanzet tot bewegen. In de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 zijn sporten en spelen onderdeel van de ruimtevraag in de Utrechtse barcode. In de openbare ruimte vindt het grootste deel van het (sociaal) stedelijk leven plaats. De gemeente wil dan ook meer ruimte voor groen, spelen en verblijven in de openbare ruimte. Dit betekent dat o.a. de verkeer- en parkeerruimte de komende jaren anders ingericht gaat worden. De RSU 2040 is bij het schrijven van dit document niet in werking getreden vanwege een inleidend verzoek tot een raadgevend referendum.

Het vastgestelde Koersdocument Leefbare stad en Maatschappelijke voorzieningen stelt eveneens dat het cruciaal is dat er in de openbare ruimte van een verdichtende stad ruimte is om te kunnen spelen, sporten en bewegen. Ruimte om te spelen en sporten staat gelijk aan een brede ontplooiing van kinderen en jongeren. De ambitie is dan ook dat ieder kind, jeugdige en jongere een uitdagende en veilige plek in de buurt van de eigen woning vindt om te spelen, sporten en bewegen.

Ten slotte wordt ook in de nota Volksgezondheid “Gezondheid voor iedereen” de ambitie geformuleerd dat de leefomgeving van Utrechters zo is ingericht, dat gezond leven gemakkelijk is en daarmee de druk op de gezondheid zo laag mogelijk. Ruimte om te spelen in de directe woonomgeving hoort daarbij.
De voorliggende speelvisie en de bijbehorende Utrechtse speelnorm voor speel- en verblijfsplekken in de buurt werkt deze ambities preciezer uit. Het gaat daarbij zowel om ingerichte speel- en sport-plekken als om bespeelbare openbare ruimte. Immers, kinderen spelen overal.

Ruim vier op de tien kinderen spelen dagelijks minimaal een uur buiten
Uit de Jeugdmonitor 2017-2018 blijkt dat ruim vier op de tien kinderen (42%) uit groep 7 en 8 minimaal een uur per dag buiten spelen. In vergelijking met twee jaar geleden is dit aandeel afgenomen (2014: 49%). Jongens (51%) spelen vaker dan meisjes (34%) minimaal een uur per dag buiten. Vooral jongens met een Marokkaanse achtergrond (64%) geven aan veel buiten te spelen. Leerlingen die in Leidsche-Rijn en Vleuten-De Meern wonen (beide 34%), spelen het minst buiten. In de wijken West, Noordwest, Oost en Zuidwest wordt juist vaker dan gemiddeld (minimaal een uur per dag) buiten gespeeld.

1.4 Spelen is leuk

Ten slotte is het, los van de positieve effecten op de ontwikkeling van kinderen en de leefbaarheid van de stad, ook gewoon leuk om te spelen. Het is voor kinderen en jongeren dé manier om te recreëren, te sporten en bewegen en te ontspannen. In een gezonde stad voor iedereen hebben zij daar, net zo goed als volwassenen, recht op. Niet voor niets is het recht om te spelen vastgelegd in het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind.

1.5 Speelruimte staat onder druk

De druk op de openbare ruimte is hoog in Utrecht, en zal met de verwachte groei van de stad verder toenemen. Speel- en verblijfs-ruimte concurreert daarbij met ruimte voor o.a. woningen, winkels en parkeergelegenheid. Tegelijkertijd zien we dat het aantal kinderen dat minder dan een uur per dag buiten speelt toeneemt. Wanneer de ruimte voor spelen en verblijven in de eigen buurt afneemt, zal deze trend versneld voortzetten. Juist de mogelijkheden om laagdrempelig, dicht

bij huis te kunnen spelen zijn essentieel om dagelijks buiten spelen voor alle kinderen mogelijk te maken. Deze visie en de bijbehorende norm maken concreet hoeveel speelruimte gewenst is bij nieuwe ontwikkelingen in een woonbuurt.

De komst van corona lijkt het buitenspelen voor sommige kinderen weer een nieuwe impuls te hebben gegeven. Het is alsof bij het wegvallen van school en andere verplichtingen als sport en clubjes het buitenspelen is herontdekt. Dit geldt niet voor alle kinderen. Het Mulier Instituut (Mulier instituut 2020) geeft aan dat de verschillen tussen kinderen die wél voldoende buiten spelen en de kinderen die dat niet doen, groter zijn geworden tijdens corona (*Mulier instituut 2020*). Dus kinderen die al graag buiten speelden, doen dat tijdens corona nog meer; en kinderen die niet buiten speelden voor corona, doen dat nu ook niet. Het stimuleren en faciliteren van buiten spelen, vooral bij de groepen die dat nu niet of nauwelijks doen, blijft daarmee belangrijk.

1.6 De nieuwe Utrechtse Speelvisie

Het faciliteren van spelen in de openbare ruimte vraagt om een nauwe verbinding tussen onder andere fysieke ruimte en voorzieningen, activering en betrokkenheid van verschillende doelgroepen en technisch beheer en onderhoud. Alleen door inspanningen op die verschillende vlakken aan elkaar te verbinden kan echt een stap vooruit worden gemaakt als het gaat om spelen in de Utrechtse openbare ruimte. In de huidige situatie ontbreekt een duidelijk kader voor de ruimtelijke kant van spelen in de openbare ruimte, omdat het huidige speelruimtebeleid verouderd is.
Deze visie geeft een ruimtelijk kader voor vragen rondom fysieke speelruimte. Dit zijn vragen als: is er in deze buurt voldoende speelruimte? Bevat deze speeltuin nog de juiste inrichting? Kan er een speeltuin voor jonge kinderen worden toegevoegd in deze buurt? Wat is er nodig voor de oudere jeugd in deze buurt?

In deze speelvisie werken we vanuit vier basisprincipes, namelijk:

- **Spelen dicht bij huis**. Om de mogelijkheid om zelfstandig te kunnen spelen te kunnen waarborgen is het belangrijk dat kinderen dicht bij huis, in hun eigen buurt voldoende ruimte hebben om te spelen;
- **Vanuit het perspectief van het kind**. Bij het bepalen van de vraag of er voldoende speelruimte in de buurt is, redeneren we vanuit het perspectief van het kind. Zo nemen we bijvoorbeeld natuurlijke barrières zoals een drukke straat of een sloot mee in het bepalen van de beschikbaarheid van speelruimte in een buurt;
- **Speelwaarde centraal**. Om goed te kunnen bepalen of er voldoende speel- en sportruimte is moet breder worden gekeken dan alleen naar de kwantitatief beschikbare speel-ruimte. We hanteren daarom het begrip speelwaarde, dat iets zegt over de kwaliteit van beschikbare speelruimte. Speelwaarde zit niet alleen in reguliere speeltoestellen. Ook brede stoepen, verkeersluwe straten, pleinen en parken hebben speelwaarde;
- **Variatie in de buurt**. Kinderen kunnen in principe overal spelen. Een speeltoestel kan daarbij net zo leuk zijn als een stukje vrij bespeelbare stoep. In de combinatie van ver-schillende, zowel ingerichte als niet ingerichte bespeelbare ruimte met speelaanleidingen in een buurt ligt voor hen de waarde. Zo kun je verschillende manieren van spelen ontdekken en ontwikkelen.

Het werken volgens deze vier principes leidt tot de basisambitie dat elke jonge inwoner van deze stad binnen 200 meter van zijn/haar woning een plek van voldoende omvang heeft om te spelen, sporten en bewegen. In hoofdstuk twee beschrijven we welke verschillende soorten speelruimte we onderscheiden en in hoofdstuk 3 werken we deze ambitie uit tot de nieuwe Utrechtse norm. In hoofdstuk 4 werken we uit hoe we aankijken tegen spelen in het groen en veiligheid en in hoofdstuk 5 gaan we kort in op de uitvoering van de speelvisie.
De nieuwe norm gaat uit van de doelen van Gezond Stedelijk Leven voor Iedereen. Gezond verdichten, klimaatbestendigheid, groen tenzij en de bijdrage aan gezondheid zijn belangrijke uitgangspunten.
In de nieuwe norm is bovendien aandacht voor bespeelbare ruimte, de omvang van ingerichte speelruimte en de betekenis daarvan voor de speelwaarde van een buurt.

Deze visie is een eerste stap om te komen tot de daadwerkelijke realisatie van een stad waarbij elk kind op 200 meter afstand een fijne speelplek heeft. Van visie naar resultaat doorlopen we diverse fasen.

Visievorming

Deze visie, met daarin opgenomen de nieuwe kwantitatieve en kwalitatieve normen voor speelruimte, is het leidend ruimtelijk kader waarbinnen we vragen over, en projecten voor nieuwe speelplekken kunnen toetsen. De visie geeft handvatten voor analyse van de (speel) buurt en kan daarmee een onderbouwd antwoord op dergelijke vragen geven. Dit leidt tot een eenduidige advisering in de gehele stad.

Analysefase

In deze fase scannen we elke wijk met een speelruimtescan, om te kijken hoe we scoren op de gestelde norm. Uit deze scan volgt een lijst met knelpunten en potentiële verbeterprojecten. De scans worden idealiter elke vijf jaar herhaald, zodat de informatie aansluit bij het aantal woningen en de huidige bewoners.

Realisatiefase

Afhankelijk van het beschikbare budget worden projecten gerealiseerd. Dit kan door aan te sluiten bij lopende gebieds-ontwikkelingen, door werk met werk te maken via beheer en vervanging, of via een project uit het initiatievenfonds. Waar mogelijk worden budgetten gecombineerd. De onderzoeks- en realisatiefase worden uitgebreider beschreven in het Uitvoeringskader (bijlage 8) dat hoort bij deze visie.

1.7 Spelen in een gezonde stad

In een gezonde stad is ruimte om buiten te spelen en sporten binnen een redelijke afstand van elke woning. Daarmee is een visie op spelen een essentieel onderdeel van gezond stedelijk leven. Het thema spelen heeft diverse raakvlakken met andere beleidsvelden, zoals lucht-kwaliteit, geluid, sport, groen, toegankelijkheid en rookvrij spelen. In bijlage 1 zijn alle verbanden met ander beleid verder beschreven.

De principes en de tekst uit deze speelvisie zijn tot stand gekomen met de input van velen. Collega's van diverse disciplines hebben mee-gewerkt aan de inhoud. Na overleg met ketenpartners en bewoners is besloten dat vooral de toepassing op wijk en buurt zich goed leent voor participatie. We hebben de norm daarom op twee wijken uitgetest met wijkvertegenwoordigers en ketenpartners, waarna hij is aangescherpt.

In bijlage 8 gaan we in op de uitwerking van deze visie in de praktijk. De precieze uitvoering van de speelvisie is uitgewerkt in een uitvoeringskader, dat een bijlage vormt op deze visie. Hierin wordt beschreven welke stappen er op de korte en de langere termijn gezet kunnen worden.

Figuur 1:
Raakvlakken van het thema spelen met andere beleidsvelden

2. Verschillende soorten speelruimte

2.1 Inleiding

De gemeente Utrecht wil dat de openbare ruimte veilig en aantrekkelijk is, zodat kinderen veilig kunnen buiten spelen en dat jong en oud prettig kunnen wandelen door de buurt (*coalitieakkoord 2018, pagina 34*). Kinderen kunnen in principe overal spelen. Een brede stoep om te steppen, een grasveld of schoolplein voor een potje voetbal of een speeltuin om te klimmen en klauteren: het is allemaal speelruimte. In de speelvisie maken we onderscheid tussen ingerichte en daarmee herkenbare aangewezen speelplekken waar vaak speeltoestellen staan, en niet-ingerichte, bespeelbare openbare ruimte. Al deze plekken samen zorgen voor een compleet aanbod voor de jongste bewoners van Utrecht.

Naast spelen in de openbare ruimte, kan er ook op plekken ‘achter een hek’ worden gespeeld, vaak onder toezicht. In dit hoofdstuk worden de verschillende vormen van speelruimte toegelicht. In het kort zijn de volgende situaties te onderscheiden.

Voor de norm wordt in eerste instantie gerekend met de speelplekken die openbaar toegankelijk zijn. Deze worden beschreven in de paragrafen 2.1 en 2.2. In paragraaf 2.3 worden de speelruimten benoemd die niet altijd toegankelijk zijn, maar wel belangrijk in het leven van kinderen (zie ook bijlage 2).

2.2 Ingerichte openbare speelruimte

In de openbare ruimte zijn diverse openbare speeltuinen aangelegd. Speelgelegenheid is aangelegd in verschillende grootte: van een enkele wipkip of een duikelrek op een straathoek tot grote ingerichte speeltuinen met diverse toestellen voor verschillende leeftijden, en alles daartussen. Een overzicht van de Utrechtse speelplaatsen is te vinden op de buitenspeelkaart. Voor iedere leeftijdsfase zijn andere spelaanleidingen en -vormen van belang.

Tabel: Verdeling speelruimte per categorie

Ruimte	Ingerichte ruimte met een speelfunctie	Niet-ingerichte ruimte waar (ook) gespeeld kan worden
Openbaar – altijd fysiek bereikbaar	• Ingerichte speelplekken • Verblijfsruimte	Alle openbare ruimte: m.n. groen, verkeersluwe straten en pleintjes, brede stoepen
Niet altijd bereikbaar (openingstijden, vaak achter een hek)	• Speeltuinen • Schoolpleinen • Sportvelden • Stadsboerderijen • Binnenterreinen	• Struingroen bij woning corporaties • Volkstuinen
Particulier	Commercieel aanbod (pretpark, indoor speel-complex ed)	• Tuin • Terras • Garagepad / achterom

2.2.1 Inclusiviteit en toegankelijkheid

Utrecht streeft daarom naar divers ingerichte speelruimte waar voor verschillende leeftijden, interesses en voor kinderen met verschillende mogelijkheden en beperkingen, iets te spelen of sporten is.
Om extra gewicht te geven aan deze ambitie tekende Utrecht in 2019 het samenspeelakkoord. Dit betekent dat we meer prioriteit geven aan inclusief spelen, en dat we de ambitie hebben om steeds meer speeltoestellen en speelplekken toegankelijk te maken voor kinderen en ouders met een beperking. Hierbij kan gedacht worden aan verharde paden op losse ondergrond, verlaagde stoepen en bankjes, maar ook aan aangepaste toestellen.

Naast de fysieke aanpassingen wordt ook gekeken naar mogelijke sociale drempels waardoor kinderen en/of hun ouders minder of niet naar een speeltuin gaan. De realisatie van echte samenspeeltuinen, waarbij de hele speeltuin inclusief is, is gestart in zes beheerde speeltuinen. Bij aanpassing van een bestaande openbare speelplek wordt ook gekeken naar de toegankelijkheid, zowel van de speelplek zelf als van de toestellen. De uiteindelijke inrichting is ook afhankelijk van de wensen van omwonenden en gebruikers en beschikbaar budget.

De verlichting van speelplekken draagt ook bij aan de toegankelijkheid, zeker ’s avonds en in de herfst en winter waarin het vroeg donker wordt. Van alle Utrechtse lichtmasten staan er 339 op bestaande speelplekken. Er zijn echter ook plekken die uit ecologisch oogpunt of veiligheidsoogpunt ’s avonds onverlicht blijven. Dit betreffen meestal (delen van) de grote parken. De reden hiervoor is dat de natuur niet gebaat is bij permanente verlichting, en dat het donker zorgt voor rust. Daarnaast zorgt verlichting ook voor schijnveiligheid. Op plekken waar weinig mensen komen tijdens nachtelijke uren, is het zelfs met verlichting niet perse veilig. Door bepaalde verlichting uit te laten, worden fietsersen wandelaars verleid om de veilige route langs bebouwing of infrastructuur te kiezen. Veiligheid en inclusiviteit zijn onderdeel van de beoordeling van een speelbuurt en -plek. Daar waar verlichting of andere aanpassingen in de toegankelijkheid een passende oplossing zijn nemen we dat mee in de analyse.

2.2.2 Balsport en waterspel in de openbare ruimte

Voetbalkooien, Cruyff- en Krajicek Courts geven ruimte aan balsport in de openbare ruimte, net als trapveldjes waar losse doeltjes geplaatst zijn. Er zijn spetterbadjes waarvan het sleutelbeheer met omwonenden is geregeld; bewoners zetten op warme dagen de kraan open en laten het badje ’s avonds weer leeglopen. Een andere mogelijkheid om met water te spelen is het toepassen van bedriegertjes (vloerfonteintjes) op bijvoorbeeld pleinen. Dit maakt van zo’n plek direct een interessante speelplek zonder dat een verdere inrichting nodig is. Bovendien draagt dit bij aan de verkoeling van de stad op warme dagen. Het water wordt opgevangen en weer hergebruikt.

2.2.3 Jongerenontmoetingsplekken (JOP’s)

Jongerenontmoetingsplekken zijn locaties waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten in de openbare ruimte, zonder dat hier direct een extra functie als sport of spel aan gekoppeld is. JOP’s bestaan vaak uit een overdekte zitgelegenheid met wat afstand van direct omwonenden. Jongeren die graag van deze plekken gebruik maken hebben behoefte aan een eigen plek in de openbare ruimte waar ze elkaar kunnen treffen, kunnen kletsen of muziek luisteren.
Tegelijkertijd is het denkbaar dat hierdoor overlast wordt ervaren, bijvoorbeeld als een speelplek voor dat doel gebruikt wordt, of een bankje op een besloten binnenterrein. Jongeren worden vaak weggestuurd als ze van dit soort plekken gebruik maken. Daarom worden JOPs geplaatst op het moment dat er in een buurt vraag naar is door de jongeren zelf, door andere buurtbewoners, of door politie en handhaving en/ of Jongerenwerk. De locaties van de huidige JOP’s nemen we op, op de kaart met voorzieningen in de speelruimtescan.

Er zijn daarnaast ook plekken in de openbare ruimte waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten en waar wél een duidelijk activeringsdoel is. Dit zijn calisthenics, skatebanen, dancegrounds of plekken waar activiteiten worden georganiseerd door bijvoorbeeld Stichting JoU en SportUtrecht. Jongeren hebben soms behoefte aan een sportplek of activiteit, maar soms ook alleen aan een plek om elkaar te ontmoeten. Daarom zijn beide functies soms gewenst in een buurt.

2.3 Vrij bespeelbare openbare ruimte

Kinderen hebben niet altijd speeltoestellen nodig om lekker buiten te kunnen spelen. Een gevarieerde openbare ruimte, die is ingericht op verblijven en niet slechts op verplaatsen, noemen we vrij bespeelbare openbare ruimte. Hierbij valt te denken aan brede stoepen waarop gerolschaatst kan worden en getekend met stoepkrijt, veldjes zonder doeltjes waar met ballen of vliegers gespeeld kan worden. Of groene en meer natuurlijke plekken waar kinderen verstoppertje kunnen spelen, op ontdekkingstocht kunnen gaan door de struiken of bootjes kunnen laten varen in de sloot. Pleinen voldoen ook aan de vraag naar vrije speelruimte. Het is daarom wenselijk dat een plein niet slechts bestaat uit terras, wandel/fietspad en (fiets)parkeergelegenheid, maar ook lege ruimte heeft waar gespeeld kan worden.

Figuur 2:
Diverse soorten speelruimte, van openbaar tot privé

2.4 Overige speelruimte

Naast de openbare ruimte heeft de gemeente veel meer plekken waar kinderen kunnen spelen en sporten. Denk hierbij aan schoolpleinen die na schooltijd het hek open laten, aan de 21 beheerde speeltuinen en 2 particuliere speeltuinen die door de stad verspreid liggen, de stadsboerderijen en de sportvelden. In bijlage 2 gaan we uitgebreider in op deze overige speelruimte.

2.4.1 Beheerde speeltuinen

Gemeente Utrecht telt 21 beheerde speeltuinen en 2 particuliere speeltuinen. Deze zijn verspreid over de stad, tenminste één beheerde speeltuin per wijk. Beheerde speeltuinen zijn in beheer bij zelfstandige speeltuinorganisaties of bij welzijnsorganisaties. De speeltuinen richten zich op de basisschoolleeftijd, en de openingstijden sluiten daarom vooral aan bij de schooltijden. De beheerde speeltuinen zijn meestal ook toegankelijk op minimaal één weekenddag. (Sommige speeltuinen zijn op verzoek van de omwonenden op zondagmiddag gesloten). Beheerde speeltuinen vallen onder het beleidskader beheerde speeltuinen uit 2017. Beheerde speeltuinen tellen in eerste instantie niet mee in de norm voor speelruimte in de woonomgeving, omdat deze plekken niet altijd open zijn.

2.4.2 Schoolpleinen

Een deel van de bestaande scholen heeft een openbaar toegankelijk schoolplein, en bij de bouw van nieuwe scholen is het plein standaard onderdeel van de openbare ruimte. Toch vallen ze niet standaard onder de vrij bespeelbare openbare ruimte. Schoolpleinen zijn onder schooltijd immers niet bespeelbaar door (jongere) kinderen die niet op die school zitten.

3. Speelruimtenorm

3.1 Speelbuurten

De basis voor de speelvisie en daarmee voor de speelnorm ligt in de definitie van **speelbuurten**.

Speelbuurten zijn gebieden die worden begrensd door (harde) barrières als een drukke en/of doorgaande weg (auto en/of fiets), spoorlijn, watergang of een meer psychologische buurtgrens als een industrieterrein of juist een plein of park. De speelbuurt geeft een indruk van de bewegingsvrijheid van kinderen van **ongeveer 6 tot 12 jaar**.
Voor deze doelgroep is het belangrijk om op speelbuurtniveau goede speel- en sportruimte te realiseren op korte afstand van de woning. Voor jongere kinderen (6-) zijn de grenzen van de speelbuurt minder relevant, zij spelen immers hoofdzakelijk onder begeleiding/toezicht buiten, oudere kinderen (12+) worden niet belemmerd door de eerdergenoemde barrières.

Speelbuurten zijn vaak kleiner dan de reguliere buurtindeling die de gemeente hanteert. In bijlage 3 is een conceptkaart van de speelbuurt van Utrecht West weergegeven. Per wijk worden in een later stadium kaarten gemaakt van alle speelbuurten.

De norm schetst de kwantitatieve én de kwalitatieve kaders waar openbare speelruimte in de woongebieden van de gemeente Utrecht idealiter aan moet voldoen. De speelruimtenorm is een leidraad met ruimte voor flexibiliteit en interpretatie. Immers, we hebben in veel buurten te maken met de huidige stedenbouwkundige context.

De nieuwe norm kan ingezet worden als een **toetsingsinstrument** waarmee inzichtelijk gemaakt kan worden of er in bestaande buurten voldoende speelmogelijkheden zijn, en of er in een plan voldoende buitenspeelruimte wordt gereserveerd.

Kwantitatief kader:
De bepaling hoeveel ingerichte, openbare speel- en sportruimte per speelbuurt aanwezig moet zijn en hoe deze ruimte verdeeld moet worden. De Jantje Betonnorm uit de speel-ruimtenota 2009 (waarbij 3 % van de ruimte gereserveerd moet worden voor speelruimte - zie bijlage 4) is hierbij minimum voor speelruimte in buurten. De nieuwe ambitie is om 5 % van de buurt bespeelbaar te maken, waarbij we rekening houden met de soort bouw in de buurt.
We gaan in deze nieuwe speelruimtenorm uit van speelbuurten in plaats van de reguliere buurtindeling of per project. Daarnaast is de spreiding belangrijk: de gemeente wil dat elk kind binnen afzienbare tijd lopend een speelplek kan bereiken.

Kwalitatief kader:
Kaders voor de inrichting en variatie van de openbare speel- en sportruimte. Dit kader geldt zowel voor een hele speelbuurt als voor individuele speelplekken. Binnen deze kaders is op speelbuurtniveau aandacht voor variatie in het aanbod, bespeelbaar groen en spelen op straat. Op speelplekniveau wordt beoordeeld op ligging in de buurt, speel- en verblijfswaarde, huidige staat, klimaat-bestendigheid en toegankelijkheid.

3.2 De kwantitatieve speelnorm

Er wordt onderscheid gemaakt tussen grote (> 10 hectare) en kleine (< 10 hectare) speelbuurten. Binnen de kleinere speelbuurten wordt vervolgens nog gekeken naar het aantal inwoners. Als dit aantal hoger is dan een gemiddelde speelbuurt van 10 ha. (ca. 850 inwoners) gelden hiervoor vergelijkbare regels als de grote speelbuurt.
Op deze manier zijn er drie soorten speelbuurten te onderscheiden. Elke speelbuurt heeft een eigen kwantitatieve norm, Elk kind tot 12 jaar moet binnen 200 meter van de woning toegang hebben tot een speelruimte. Voor 12+ moet er binnen 400 meter van de woning een plek zijn.

1. Speelbuurt kleiner dan 10 ha, minder dan 850 inwoners

Er moet sprake zijn van een speelplek met de functie en omvang van een blokplek van tenminste 500 m2 groot binnen 200 meter (2,5 minuten wandelen) van elke woning. Er kunnen meerdere blokplekken per buurt nodig zijn. Een blokplek is vooral ingericht voor de direct omwonenden (het woonblok) en is vanwege zijn omvang vooral geschikt voor de jongste doelgroep die niet zelfstandig verder weg mag spelen (tot 12 jaar).

2. Speelbuurt kleiner dan 10 ha, meer dan 850 inwoners

Er moet sprake zijn van een speelplek met de functie en omvang van een buurtplek van tenminste 3.000 m2 groot binnen 400 meter (5 minuten wandelen) van elke woning. Op een buurtplek is de hele buurt welkom (jong en oud), wordt ontmoeting gestimuleerd en kun je spelen en sporten. Daarnaast is ook een aanvullend netwerk van blokplekken nodig binnen 200 meter (2,5 minuten wandelen) van elke woning. Dit netwerk van blokplekken kan bestaan uit op sport en spel ingerichte ruimte, of als vrij bespeelbare ruimte die extra ingericht wordt zodra de behoefte ontstaat.

3. Speelbuurt groter dan 10 hectare

Er moet sprake zijn van een buurtplek van tenminste 3.000 m^2 groot binnen 400 meter (5 minuten wandelen) van elke woning. Afhankelijk van de vorm en omvang van een speelbuurt kan er meer dan één buurtplek nodig zijn. Voor woningen die verder dan 200 meter van een buurtplek liggen, is daarnaast ook een aanvullend netwerk van blokplekken nodig van tenminste 500 m^2 groot en binnen 200 meter van elke woning. Ook voor dit netwerk van blokplekken geldt dat deze kan bestaan uit ingerichte ruimte of een ruimte-reservering zodat de plekken op een later tijdstip, naar behoefte, ingericht kunnen worden.

Naast de netwerken aan speelplekken in de speelbuurten, is er een aanvullend netwerk in de stad nodig waar meer specifieke (sport) functies te vinden zijn. Denk hierbij aan speciale voorzieningen als een skatepark, een freerunbaan, een Jongeren Ontmoetings Plek (JOP) of calisthenics. Dit netwerk is met name geschikt voor de groep van 12 jaar en ouder. Het thema sport en bewegen in de openbare ruimte wordt uitgewerkt in de nieuwe sportagenda.

In de nieuwe speelruimtenorm wordt ingezet op het realiseren van grotere speelplekken. De rol van de kleine speelplekken (de zogenaamde speelhoekjes) verandert daarmee. Ze zijn een aanvulling op het speelruimteaanbod voor de allerkleinste kinderen.
In dichtbebouwde buurten met weinig openbare ruimte kan het de enige mogelijkheid zijn om speelaanbod te creëren. De praktijk leert echter ook dat kleine plekken weinig speelwaarde hebben. Er wordt dan ook meer kritisch gekeken naar de noodzaak om kleine plekjes te behouden en/of te blijven inrichten met speeltoestellen.

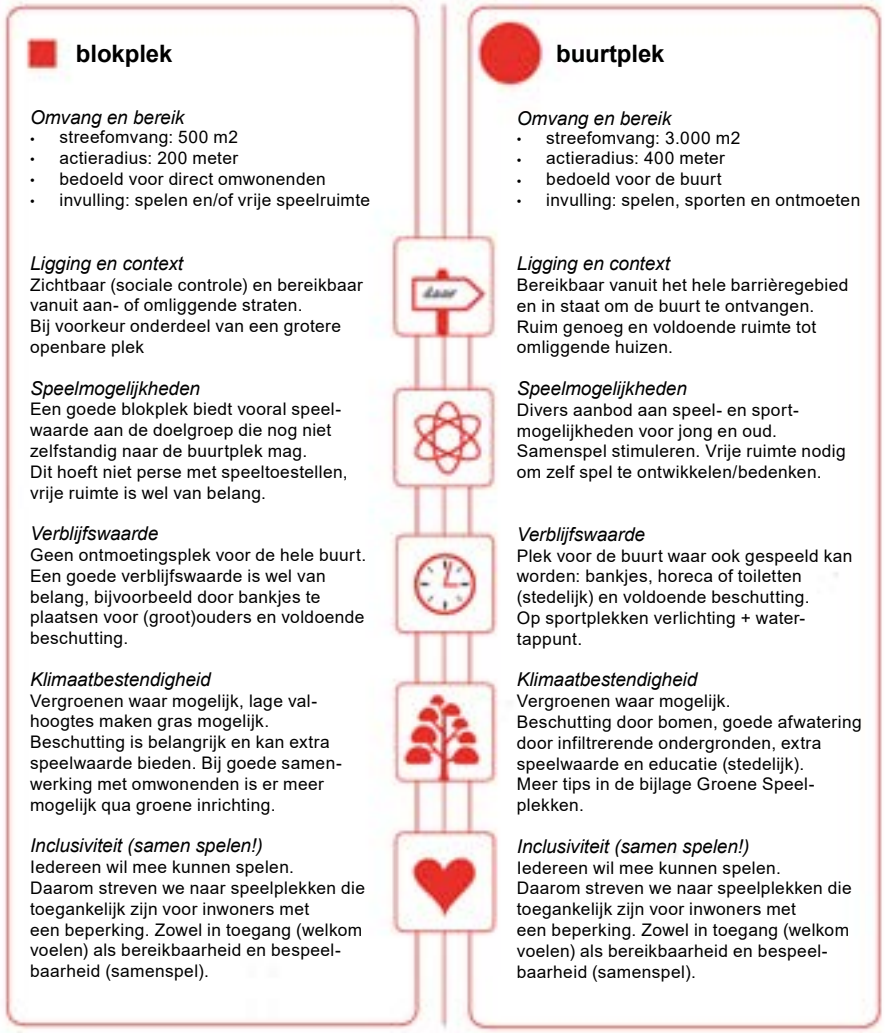
3.3 Buurt- en blokplekken

Het netwerk van grotere speelplekken is opgebouwd uit buurt- en blokplekken. Een **buurtplek** is bedoeld voor de hele speelbuurt en is ingericht voor alle leeftijden. De **blokplek** is meer ingericht op de leeftijd tot 12 jaar. Dit heeft te maken met het verschil tussen de actieradius van kinderen tot 12 jaar (speelbuurtniveau, en van 12 jaar en ouder (de hele stad, stadsdeel).
Het aanbod aan buurtplekken, aangevuld met de sportplekken, voldoet aan de behoefte aan beweeg- en sportplekken voor 12 jaar en ouder en dat is niet direct gerelateerd aan de speelbuurt. De praktijk leert echter dat ook deze doelgroep graag in de directe woonomgeving sport en ontmoet/ verblijft.

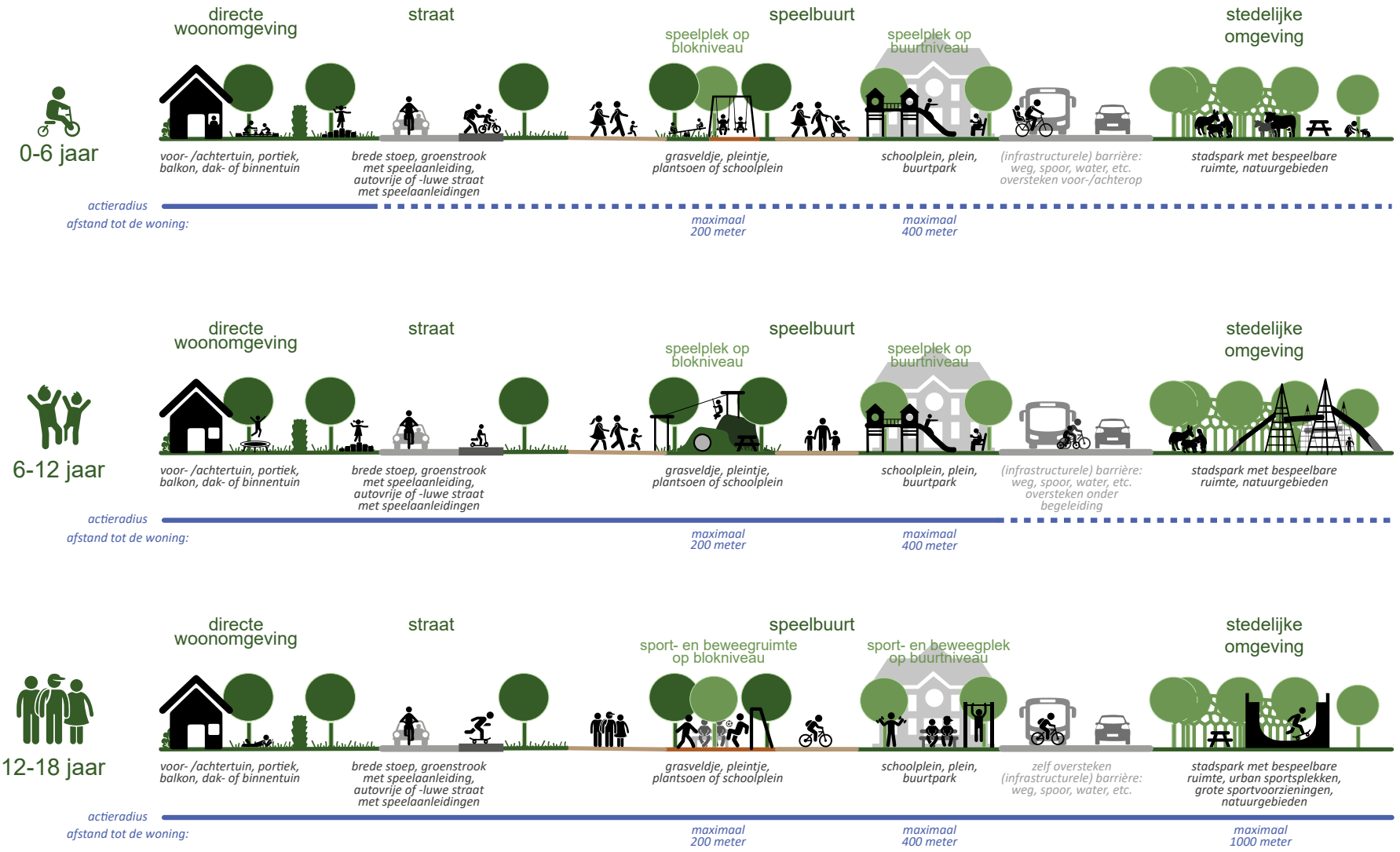
3.4 De norm in de praktijk

Om een speelbuurt te beoordelen worden verschillende stappen en criteria gebruikt. De buurt wordt kwantitatief getoetst op het aantal speelplekken en de grootte daarvan, en kwalitatief op de variatie binnen die speelplekken. De beoordeling maakt gebruik van harde, data gestuurde criteria (zoals aantal kinderen in de buurt, bebouwingstypologie, m2 speelruimte) en zachte criteria op basis van wijkkennis (huidig gebruik van de speelruimte, directe verzoeken of wensen van bewoners).

Een beoordeling van een speelbuurt gebeurt aan de hand van een stappenplan. In bijlage 5 wordt beschreven hoe dat stappenplan eruitziet. In projecten kan gebruik gemaakt worden van een uitgewerkt handboek om in meer detail een speelbuurt te beoordelen en een advies voor nieuwe speelruimte op te stellen. Hierin wordt ook aangegeven wat de rol en het belang is van kleinere speelplekken (speelhoekjes), schoolpleinen en beheerde speeltuinen in de uiteindelijke beoordeling van vraag naar en aanbod van speelruimte in een buurt.

Figuur 3:
Inforgraphic met verbeelding van de kwatitatieve speel-norm

3.5 Spelen hoeft niet alleen in de speeltuin: de kwalitatieve speelnorm

De norm rekent met ingerichte openbare speelruimte. Hoe ‘bespeelbaar’ een buurt is, is echter ook afhankelijk van andere factoren. Wordt er bijvoorbeeld een grote claim gedaan op de openbare ruimte door (geparkeerde) fietsen en auto’s? Is er open ruimte beschikbaar in de vorm van brede stoepen, pleinen en groen? Dit draagt bij aan de totale bespeelbaarheid van een buurt en daarmee aan de kwaliteit.

De volgende aspecten zijn idealiter in elke speelbuurt te vinden:

- Reguliere spel- en speeltoestellen zoals een schommel en glijbaan;
- Een sportplek of een plek die beweging stimuleert, zoals een trapveld of een sporttoestel voor jong en oud
- Groen om in te spelen, of groene aankleding van speelplekken;
- Vrije speelruimte op straat in de vorm van brede stoepen, autoluwe straten of pleintjes;
- Activiteitenaanbod in de buurt, bijvoorbeeld begeleid sporten en bewegen, of spelbegeleiding op speeltuinen.

Om de kwaliteit van de speelruimte op buurtniveau te kunnen beoordelen is een beoordelingsschema opgenomen in bijlage 6. Een vergelijkbaar schema is opgenomen om een individuele speel*plek* te kunnen beoordelen.

3.6 Een goed ingerichte speelplek

De behoefte aan buitenspeelruimte en de specifieke inrichting daarvan, verschilt sterk per leeftijdsgroep. Kleine veilige plekken vlakbij huis zijn vooral van belang voor de allerkleinsten, terwijl oudere kinderen grotere (sport)plekken bezoeken. De tabel op pagina 19 geeft de behoefte per leeftijdscategorieën van kinderen. Deze verdeling in groepen geeft een goede denkrichting (*Bron: Handreiking VNG*).

Naast de inrichting voor diverse leeftijdsgroepen, is er ook een inrichting voor verschillende soorten spelvormen. Variatie in de speelbuurt en binnen de stad is hierbij wenselijk. Soorten spelvormen zijn:

- Ontdekken en bewegingsspel (w.o. balspel);
- Constructiespel;
- Fantasiespel;
- Ontmoeten.

Bij de ontwikkeling van nieuwe speelplekken wordt ruimte geboden aan innovatie. Er ontstaan steeds nieuwe spelvormen en inrichtingsmogelijkheden, die aansluiten bij de belevingswereld van kinderen. Toestellen zijn niet altijd meer monofunctioneel (zoals een glijbaan) maar nodigen uit tot creatief spel zoals klimmen, zwaaien en verstoppen. Ook op technologisch gebied zijn er innovaties, zoals de dancegrounds die zijn aangelegd waar via een ingebouwde speaker met een smartphone muziek op straat te horen is en gedanst kan worden. Apps op smartphones zijn een aanvulling op het buitenspelen, zoals bijvoorbeeld het populaire spel Pokémon-Go .
Bij sommige toestellen zijn via een QR code informatie of filmpjes te vinden over het mogelijk gebruik. Daarnaast hebben we aandacht voor inclusief spelen, en plaatsen we toestellen die bereikbaar en bespeelbaar zijn voor kinderen met een handicap. Bij inzet van nieuwe spelvormen worden altijd de bewoners en de gebruikers betrokken.

Traditioneel is er bij het ontwikkelen van speeltoestellen door leveranciers en het plaatsen ervan in de stad vooral ingezet op stevige, robuuste toestellen die bestand zijn tegen vandalisme (hufterproof) en waarvan de veiligheid voor een lange periode kan worden gegarandeerd. Dat heeft geleid tot het type speeltoestellen dat nu veel in de gemeente staat en dat eigenlijk is gebouwd om enkele tientallen jaren goed te kunnen blijven staan. Voor de toekomst zien we meerwaarde in het kunnen verplaatsen van toestellen, op het moment dat er in de buurt behoefte is aan ander type spel. Dit leidt tot een duurzamer, circulair gebruik van speeltoestellen en inrichting van speelplekken. Deze ambitie vraagt om uitwerking op diverse vlakken. Er is coördinatie nodig van de verplaatsing van de toestellen, en mogelijk moeten toestellen tijdelijk worden opgeslagen voordat ze elders kunnen worden ingezet. Dat vraagt om interne afstemming. Daarnaast is de markt voor modulaire, maar tegelijkertijd robuuste toestellen op dit moment nog niet zo groot. De komende tijd wil de gemeente onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om deze manier van inrichten te ontwikkelen.

Tabel:
Behoefte aan speelruimte per leeftijdscategorie

Groep	Speelruimte
Tot 6 jaar	Open gebied, zand en speelwater, struiken, bloemrijk hooiland, kleine speelelementen, bankje voor de ouders, afscherming van het spel van oudere kinderen. Veiligheid is hier belangrijk, evenals toezicht.
6-12 jaar	Open gebied voor balspel en bijvoorbeeld fietscrossen, bosjes met geheime paadjes en met dood hout voor hutten, ruimte voor specifieke activiteiten zoals klimmen, glijden, met dieren omgaan, zitten en kletsen.
Vanaf 12 jaar	Een sport- en ontmoetingsplek binnen de wijk en genoeg in het zicht van woningen met gelegenheid voor skaten, balspelen en om te kletsen.

4. Spelen in het groen en veilig spelen

4.1 Spelen in het groen

De gemeente Utrecht vindt het belangrijk dat kinderen in de gelegenheid zijn om veel te bewegen en te spelen, en dit niet beperkt hoeft te blijven tot de daarvoor ingerichte speeltuinen. De kinderen die nu spelen in de natuur zijn de natuurbeschermers van de toekomst.
In Utrecht mogen kinderen daarom tussen de struiken, in de bomen en op de oevers spelen. Zolang er geen schade aan het groen wordt gedaan is dit wat we willen stimuleren in onze stad. Spelen in het groen is uitdagend, kinderen leren op deze manier seizoenen ervaren en komen in aanraking met planten en dieren. Dit is een zeer waardevolle aanvulling op het georganiseerd en ingericht spelen.

Naast het ongeorganiseerd spelen in openbaar groen, heeft de gemeente ambities om nieuwe speelplekken zo groen mogelijk in te richten en de mogelijk- heden voor vergroening expliciet met bewoners te bespreken. (Motie Nieuwe speelplekken groen (M2018/-219). Om hiervoor handvatten te geven, is de brochure Groene Speelplekken ontwikkeld. De poster is bijgevoegd als bijlage 7.

Er zijn verschillende mogelijkheden om te spelen in het groen.
De eerste is het groen aankleden van een speelplek, door bijvoorbeeld hagen te plaatsen in plaats van hekwerk, of ruimte te maken voor dieren door nectarplanten en bloemen te planten rondom een speelplek, of het plaatsen van nestkastjes, bijenhotels of insectenhotels. Deze voorzieningen kunnen ook tijdens een participatiebijeenkomst door kinderen zelf gemaakt worden, waarmee hun binding met de plek verhoogd. Een andere optie is water integreren in het ontwerp (bijvoorbeeld via bedriegertjes) of bomen te planten voor schaduw.
Dit draagt ook bij aan de doelen uit de visie klimaatadaptatie, waarbij we koele schaduwrijke plekken willen creëren binnen 200 meter van elke woning. Deze doelen kunnen elkaar goed versterken

Schaduwplekken zorgen voor een koele plek op warme dagen voor omwonenden en voor kinderen om te spelen, en de toepassing van water draagt hier ook aan bij.

Een tweede mogelijkheid is groen daadwerkelijk onderdeel te maken van de speelervaring. Hierbij valt te denken aan het plaatsen van een klimboom, stenen om op te lopen en balanceren, en het gebruik van natuurlijk materiaal om te spelen.

Het toegepaste materiaal voor de inrichting van speelplekken is bij voorkeur circulair. De afspraken hierover worden gemaakt via het inkoophoket en de raamcontracten met de leveranciers van speeltoestellen.

Hutten bouwen in het groen

Spelen in en met groen spreekt tot de verbeelding. Veel volwassenen denken hierbij terug aan hun eigen jeugd waarin ze hutten bouwden en slootje sprongen, en gunnen hun kinderen dergelijke ervaringen. De gemeente juicht het opdoen van dergelijke ervaringen toe, maar heeft tegelijkertijd een strenge wetgeving (het WAS) te volgen ten aanzien van speeltoestellen.

Zelfgemaakte hutten, die vastgemaakt worden met spijkers, touwen en andere materialen, vallen ook onder die wetgeving, en zijn daarom in de publieke ruimte niet toegestaan. Dit omdat ze niet voldoen aan de veiligheidsrichtlijnen van het WAS, en omdat deze materialen de bomen beschadigen. Bewoners zullen waar mogelijk gevraagd worden om de hutten te verwijderen, maar als de acute veiligheid dit vraagt, kan de gemeente ook direct overgaan tot verwijdering. Hutten gemaakt van rechtopstaande takken mogen tijdelijk blijven staan.

Bij de inrichting en renovatie van speelplekken is het uitgangspunt: Groen tenzij, en het toepassen van groene inrichting ten behoeve van o.a klimaat, ecologie en gezondheid. Samen met de gebruikers en omwonenden komen we uiteindelijk tot een breed gedragen ontwerp. Voor schoolpleinen heeft de gemeente een stimuleringsregeling om deze pleinen te vergroenen en als aanvulling hierop openbaar toegankelijk te maken.

In Utrecht wordt graag en veel gewandeld in de woonomgeving. Om dit te stimuleren en faciliteren zijn de afgelopen jaren diverse ommetjes in buurten aangelegd. Ook de komende jaren worden routes gemarkeerd en aangekleed met voorzieningen als bankjes en spel- en sportaanleidingen. Er ontstaan op deze manier speel- en sportroutes. Op deze manier is een rondje lopen voor jong en oud een leuke activiteit. Een voorbeeld hiervan is het Groene Lint in Overvecht en het rondje Stadseiland in Kanaleneiland.

Kunnen spelen in het groen conflicteert soms met andere gebruiksmogelijkheden. De speelbaarheid van een grasveld neemt aanzienlijk toe wanneer hier een kunststof ondergrond wordt toegepast. Met name als de speeldruk heel hoog is, of de grondwaterstand heel hoog, waardoor de speelplek permanent nat is en stukgelopen wordt, wordt hiervoor gekozen. Ook de toegankelijkheid van speelplekken is soms deels in conflict met een onverhard speeloppervlak als zand, boomschors of gras. Per locatie moet voor de uiteindelijke inrichting een afweging gemaakt worden van alle belangen.

Omdat het bouwen van constructies met natuurlijk materiaal voor veel kinderen een waardevolle beleving is, zijn er binnen de gemeente verschillende plekken waar binnen de wettelijke richtlijnen van dergelijk spel kan worden genoten. De gemeente kent een aantal bouwspeeltuinen waar met constructiemateriaal kan worden gewerkt, al dan niet seizoensgebonden. Er zijn vijf Stadsboerderijen en vier stadstuinen waar groenbeleving voorop staat, en waar gestruind kan worden over blotevoetenpaden en bloemen kunnen worden geplukt. Op de website van de gemeente is een overzicht van alle beheerde speeltuinen opgenomen. Op de website van Utrecht Natuurlijk is een overzicht van alle stadsboerderijen en stadstuinen te vinden.

4.2 Veilig spelen in de openbare ruimte

De gemeente is verantwoordelijk voor de veiligheid in de openbare ruimte. Dit betekent dat de gemeente moet zorgen voor deugdelijke, gekeurde en daarmee veilige speeltoestellen. De eisen voor speeltoestellen is geregeld in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS).

Het WAS beschrijft richtlijnen voor de productie, plaatsing en periodieke keuring van speeltoestellen. Het WAS geldt voor alle speeltoestellen in de openbare ruimte, ook als ze door particulieren of andere organisaties zijn geplaatst. De verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare ruimte is niet over te dragen aan derden.

Speeltoestellen die voor huishoudelijk gebruik geschikt zijn, vallen onder de Warenwet Speelgoed. Dit zijn bijvoorbeeld trampolines, zwembaden, luchtkussens of speelhuisjes, die particulieren in hun eigen tuin kunnen plaatsen. Plaatst een bewoner dergelijk speeltoestel in de openbare ruimte, waarbij potentieel iedereen er gebruik van kan maken, dan vallen deze toestellen onder het WAS. Omdat deze toestellen niet voldoen aan de wettelijke eisen uit het WAS, zijn ze niet permanent toegestaan in de openbare ruimte. Bij een ongeval kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld. Private speeltoestellen in de openbare ruimte zullen daarom verwijderd moeten worden.
In eerste instantie zal de gemeente de bewoner verzoeken om het toestel te verwijderen. Als dit geen gevolg heeft, dan gaat de gemeente zelf over tot verwijdering. Meer informatie hierover is te vinden op www.utrecht.nl.

5. De visie in de praktijk

5.1 De speelruimtescan

Utrecht is in verschillende fasen gebouwd, en elke buurt kent zijn eigen bouwstijl. Dat betekent ook dat er grote verschillen tussen wijken en buurten zijn in de hoeveelheid en kwaliteit van de speelruimte.
Om goed in beeld te brengen hoe het ervoor staat in de verschillende gebieden maken we gebruik van een speelruimtescan. Met deze scan kunnen we per wijk of speelbuurt in beeld brengen in hoeverre de buurten voldoen aan de speelruimtenorm en welke verbeterpunten nodig zijn. De scan laat zien of er voldoende speelruimte is en wat de kwaliteit van deze speelruimte is, welke voorzieningen er per buurt aanwezig zijn en hoe bespeelbaar de buurt is.

Daarbij kijkt de scan zowel naar de kwantitatieve als de kwalitatieve norm en wordt bovendien informele speelruimte meegenomen.

De speelruimtenorm is ook toepasbaar op een individuele speelplek. Dan wordt er vooral gekeken naar de kwaliteit en de speelwaarde van de plek. Met behulp van een scan kan zo in beeld worden gebracht of een wijk, speelbuurt of speelplek voldoet aan de norm. Deze speelruimtescans maken we met interne en externe partners, waaronder een bewonersvertegenwoordiging. Ook maken we gebruik van al aanwezige data.

5.2 Interventies bij afwijking van de speelruimtenorm

Bij beoordeling van bestaande speelbuurten en speelplekken zal blijken dat deze niet altijd voldoen. Niet elke afwijking op de speelruimtenorm vormt direct een probleem dat aangepakt moet worden.

We onderscheiden twee soorten opgaven:

- Een speelbuurt welke niet voldoet aan de norm, maar waar een alternatief beschikbaar is:
  - Een schoolplein. Als de buurt voldoet aan de norm als het schoolplein wordt meegeteld en het schoolplein is al openbaar toegankelijk dan is er geen actie nodig. Als het schoolplein nog niet openbaar toegankelijk is, dan zoekt de gemeente actief contact met het betreffende schoolbestuur om te bespreken of het schoolplein openbaar toegankelijk gemaakt kan worden. In bijlage 2, kopje Schoolpleinen wordt uitgebreider geschetst welke acties nu al genomen worden om schoolpleiner groener te maken en ze op te nemen in de openbare ruimte.
  - Een niet permanent openbaar toegankelijk alternatief zoals bijvoorbeeld een beheerde speeltuin. Deze kan in de berekening van de norm opgenomen worden om te bezien of er dan wel voldoende speelruimte beschikbaar is. Ook kan overlegd worden met de speeltuin om te zien of de openingstijden kunnen verruimen;
  - Als er informele ruimte beschikbaar is welke omgevormd kan worden tot speelruimte (plein, plantsoen) kan hier een buurt- of blokplek toegevoegd worden.
  - Huidige plekken opwaarderen, bijvoorbeeld speelhoekjes uit te breiden met een extra speelvoorzieningen of en/of zitelementen.
- Een speelbuurt welke niet voldoet, waar (nog) geen alternatief beschikbaar is:
  - De speelbuurt kan vergroot worden door barrières weg te nemen, waardoor meer speelruimte veilig bereikbaar wordt. Een onveilige kruising omvormen, een zebrapad aanleggen of de toegestane snelheid aanpassen van 50 naar 30 km per uur zijn hiertoe mogelijkheden;
  - Bespeelbaarheid van de openbare ruimte vergroten, en zo meer informele speelruimte creëren. Dit kan door straten autovrij of autoluw te maken, of groen beter toegankelijk te maken voor spelen.

In het uitvoeringskader dat als bijlage 8 bij deze visie is gevoegd wordt uitgewerkt hoe we, binnen de huidige financiële kaders, de komende periode met de toepassing van de speelvisie aan de slag gaan.

6. Sturen en verantwoorden

6.1 Inleiding

Binnen de nieuwe speelvisie en speelnorm kijken we naar de kwantiteit en kwaliteit van de speelruimte. Het stelt ons in staat om voor de verschillende wijken per speelbuurt in beeld te brengen of er sprake is van een goede afstemming tussen de (potentiele) vraag en het aanbod aan speelruimte. Hierbij toetsen we op buurtniveau de variatie in het aanbod ingerichte ruimte voor spel, sport en beweging, op vrije speelruimte (bespeelbaar groen, spelen op straat) en op het activiteitenaanbod. Per speelplek kijken we naar o.a. de ligging van de speelplekken in de buurt, de speelmogelijkheden, verblijfswaarde, klimaatbestendigheid en toegankelijkheid.

Om te monitoren of en in welke mate we aan deze ambities bijdragen zetten we het Utrechts model voor sturen en verantwoorden in.
Dit model gaat uit van gedeelde waarden als startpunt (1), heldere kaders en randvoorwaarden (2), informatie en data om de veranderruimte in beeld te brengen (3), en leren en verbeteren via interactie (4).

6.2 Gedeelde waarden

Hierop zijn er vier leidende principes uitgewerkt die wij zien als de gedeelde waarden. Dit zijn:

- spelen dicht bij huis
- vanuit het perspectief van het kind
- speelwaarde centraal
- variatie in de buurt

Deze principes zetten we in als maatstaf bij het sturen, bij de advisering, bij participatie en bij de verantwoording over de openbare speelruimte.

6.3 Kaders en randvoorwaarden

De kaders en randvoorwaarden voor de aanpassingen van de speelruimte per wijk en buurt zijn scherp geformuleerd. Deels zijn deze kaders vastgelegd in de speelruimtenorm zelf zoals de kwantitatieve norm en de kwaliteitsnormen voor de speelruimte.
De financiële kaders zijn omschreven in het uitvoeringskader dat als bijlage bij deze visie is gevoegd.

6.4 Informatie en data

Op basis van de wijkspeelruimtescans die we per wijk om de vijf jaar willen vernieuwen verzamelen we informatie over de staat van de speelruimte in de betreffende wijk. Op basis van deze stand van zaken in de wijkspeelruimtescan stellen we verbeterkaarten op die inzicht geven in de quick wins en in de meest noodzakelijke aanpassingen om de hoeveelheid en/of de kwaliteit van de speelruimte te verhogen.

6.5 Leren en verbeteren

Samen met experts binnen de gemeente, de ketenpartners in de wijken zoals de sociaal makelaars, de jongerenwerkers en de buurtsportcoaches, en met betrokken inwoners toetsen we de concept wijkspeelruimte-plannen. Met hen bespreken we de verbeteringen die door-gevoerd zouden kunnen worden en de urgentie van elk van deze voorstellen. De opbrengst van deze gesprekken verwerken we in de definitieve wijkspeelruimtescan en de verbeterkaart.
Op de lange termijn is het onze ambitie om met behulp van betekenisvol sturen en verantwoorden meer regie te voeren op de speelruimte in Utrecht. De mate waarin en het tempo waarmee dat kan hangt af van de financiële ruimte om aan die ambities te werken.

Bijlage 1 Relaties met andere beleidsvelden

Speelruimte raakt aan diverse thema's en opgaven in de openbare ruimte. In dit subhoofdstuk worden deze relaties beschreven.

Ontmoetingsplekken speciaal voor jongeren

Grotere speelplekken in de wijk hebben ook een ontmoetingsfunctie voor doelgroepen ouder dan 12 jaar, en de daarbij passende voorzieningen. Ouders van jonge kinderen ontmoeten elkaar en kunnen een praatje maken. Er staan bankjes waarop men kan zitten tijdens een ommetje en jongeren kunnen daar met vrienden afspreken. We integreren daarmee de ontmoetingsfunctie voor jong en oud in de wijkspeelvoorzieningen op de grotere speelplekken.

In verschillende wijken in Utrecht worden daarnaast aparte Jongeren Ontmoeting Plekken (JOP's) gerealiseerd, variërend van kleine bushokjes, afdakjes in het groen tot grotere buitenplekken in de buurt van buurthuizen of huiskamerprojecten. Bij JOP's staan het spelen en bewegen niet centraal, maar het ontmoeten en niet elke wijk heeft behoefte aan een dergelijke plek. Daarom zijn ze geen onderdeel van het speelruimte-beleid. Echter, de norm voor een plek voor jongeren geldt voor de hele stad. Deze plek kan een sport- of speelplek zijn, maar als daar behoefte aan is, ook een JOP. De keuze om wel of geen JOP te plaatsen is per wijk verschillend, afhankelijk van de vraag en altijd een samenwerking tussen gemeente, jongerenwerk, politie, bewoners en de jongeren zelf.

(Verkeers)veiligheid

De veiligheid van speel- en verblijfsruimte wordt bepaald door de mate van toezicht, het verkeer, aanwezigheid van water en technische eisen waaraan de speeltoestellen en inrichting moet voldoen.
Sociale veiligheid is bij het spelen belangrijk. Als deze niet aanwezig is, belemmert dit het spel en is er meer toezicht en begeleiding nodig. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de wijk Overvecht. Er is veel groen en ruimte om te spelen, maar deze wordt als onveilig ervaren omdat er weinig toezicht op straat is. Ouders houden hun kinderen dan binnen. Om speelplekken voor veel kinderen toegankelijk te maken, moeten ze daarnaast op een veilige manier bereikbaar zijn. Het speelruimtebeleid heeft daarom een relatie met het verkeersbeleid. Als er geen nieuwe speelvoorzieningen in een buurt kunnen worden gerealiseerd, kan het wegnemen van barrières door bijvoorbeeld een veilige oversteekplek mogelijk uitkomst bieden en al bestaande speelplekken beter, prettiger en verkeersveilig ontsluiten.

Bodembeleid

In 2020 is een gemeentelijk steekproefonderzoek gestart naar het loodgehalte van de bodem. Hieruit bleek dat op verschillende (speel)plaatsen in de stad de norm voor lood in de bodem te hoog is. De gemeente werkt aan een saneringsplan voor de locaties waar een mogelijk gezondheidsrisico speelt. Bewoners zullen geïnformeerd en betrokken worden als een speelplaats om deze reden moet worden gesaneerd. Bij de herinrichting biedt de speelruimtenorm handvatten voor het ontwerp. Wanneer een speelplek buiten dit onderzoek vernieuwd of gerenoveerd wordt, moet ook gekeken worden naar het loodgehalte in de bodem om de toekomstige veiligheid van spelende kinderen te waarborgen.

Sportbeleid

Het beleid op spelen, sporten en bewegen van kinderen en jongeren kent een sterke samenhang met het beleid voor sporten en bewegen van inwoners boven de 12 jaar, en deze samenhang wordt de komende jaren alleen nog maar belangrijker. De afgelopen jaren zijn steeds meer nieuwe vormen van sporten ontwikkeld, die ook allemaal ruimte vragen in de openbare ruimte. In het coalitieakkoord (*Coalitieakkoord 'Utrecht, Ruimte voor iedereen, pag 17'*) wordt aangegeven dat Gemeente Utrecht het Sportakkoord steunt, en dat we inspelen op de trend dat steeds meer Utrechters 'ongeorganiseerd' sporten in de openbare ruimte. Hierbij kan gedacht worden aan fietsen, hardlopen en skaten, maar ook bootcamp- en yogalessen zijn een steeds vertrouwder beeld in de stadsparken. Ook zijn er nieuwe sportvormen in opkomst.
Er worden regelmatig aanvragen ingediend bij het Initiatievenfonds voor de aanleg van een Calisthenicsparkje, opdruk- en klimtoestellen die vooral door jongeren en volwassen worden gebruikt voor krachttraining. Deze Calisthenics variëren van twee optrekstangen tot een Sport-contrainer, een mobiele en uitklapbare bootcampplek in de vorm van een zeecontainer.

Bovendien zijn er de afgelopen jaren freerunparcoursen aangelegd, en kent Utrecht sinds kort enkele dancegrounds waar jongeren onder begeleiding buiten kunnen dansen. Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling werkt in 2021 aan een nieuwe sportagenda, waar ook aandacht wordt gegeven aan deze nieuwe sportvormen. Deze nieuwe voorzieningen zijn een belangrijke aanvulling op het netwerk van speel- en sportplekken in de buurt.

Geluid

Spelende kinderen maken geluid, en een speelplaats tussen hoge opgaande bebouwing resoneert en versterkt dat geluid. Ook het geluid van ballen tegen een hek of muur kan flink doorklinken. Hieraan kan gerekend worden door beleidsadviseurs geluid. Bij het ontwerp van een plangebied moet altijd gekeken worden naar een evenwichtige toedeling van functies en de locaties daarvan. Hierbij moet rekening gehouden worden met bijvoorbeeld stemgeluid en het geluid van weerkaatsende ballen. Speelplekken moeten goed gepositioneerd worden en van een goede ondergrond voorzien die geluid zoveel mogelijk dempt.Zand dempt bijvoorbeeld goed geluid, en groen ook.

Rookvrij spelen

We willen dat de kinderen in onze stad rookvrij kunnen opgroeien. Daarom zorgen we ervoor dat de plaatsen waar kinderen komen, zoals speelplekken en sportclubs, rookvrij zijn. Het Nationaal Preventie-akkoord heeft zich als doel gesteld dat de (on)beheerde speelplekken in 2025 rookvrij zijn. Wij leggen de lat in Utrecht nog iets hoger: samen met partners en inwoners zetten wij ons ervoor in dat het vóór 2025 al vanzelfsprekend is dat er niet gerookt wordt op speelplekken.

In 2021 gaan we in verschillende buurten van Overvecht en Noordwest experimenteren met het rookvrij krijgen van speelplekken.
Aan de hand van de resultaten van deze pilots bepalen we de vervolgstappen om alle speelplekken in Utrecht rookvrij te krijgen. Ons tussentijds doel willen we in 2022 bereikt hebben: 2 à 3 toonaangevende rookvrije speelplekken per wijk.

Relatie groen- en klimaatbeleid

Bij de inrichting en renovatie van speelplekken is Groen tenzij, en het toepassen van groene inrichting ten behoeve van o.a klimaat, ecologie en gezondheid, het uitgangspunt. Schaduwplekken zorgen voor een koele plek op warme dagen voor omwonenden en voor kinderen om te spelen.

Spelen in een groen ingerichte speeltuin prikkelt de verbeelding en draagt tegelijkertijd ook bij aan het op vroege leeftijd in aanraking komen met natuur. Zo stimuleren we ook de kennis van kinderen over natuur, en het toekomstige zorgdragen voor de bescherming van de natuur.

Tegelijkertijd moet bij de inrichting van speelplekken rekening gehouden worden wettelijke veiligheidsnormen en de bespeelbaarheid.
De Wet Attractie – en Speeltoestellen stelt eisen aan de dempende ondergrond bij verschillende (traditionele) toestellen die niet altijd met een natuurlijke (groene) ondergrond gerealiseerd kan worden.
Ook bespeelbaarheid (geen kuilen in het voetbalveldje), hygiëne (zand niet altijd hygiënisch als ondergrond), speeldruk (een plek kan zo intensief gebruikt worden dat een kunststof ondergrond de enige mogelijkheid is om de speelwaarde te behouden) en bespeelbaar in alle jaargetijden spelen een rol in de definitieve keuze voor de ondergrond.

Luchtkwaliteit

Speellocaties vallen officieel niet onder het besluit gevoelige bestemmingen, maar gezien de verblijfstijd in relatie tot blootstelling aan fijn stof, is het wel verstandig om bij de plaatsing van (nieuwe) speellocaties rekening te houden met drukke wegen.

Toegankelijkheid

We richten speelplekken in voor iedereen en willen dat iedereen zich welkom voelt. Dat betekent dat bij de herinrichting of nieuwe aanleg van buurtplekken, blokplekken en indien gewenst ook specifieke speel-toestellen aandacht besteed wordt aan de fysieke bereikbaarheid en bespeelbaarheid.
Voor de beheerde speeltuinen geldt dat de speeltuinen onderdeel zijn van de inclusieve stad, dus vrij toegankelijk voor iedereen met of zonder lichamelijke/ verstandelijke beperking (*Bron: beleidskader beheerde speeltuinen, gemeente Utrecht, 2017*).

Bijlage 2 Verschillende soorten speelruimte ‘Achter een hek’

Beheerde speeltuinen

Gemeente Utrecht telt 21 beheerde speeltuinen en 2 particuliere speeltuinen. Deze zijn verspreid over de stad, tenminste één beheerde speeltuin per wijk. Beheerde speeltuinen zijn in beheer bij zelfstandige speeltuinorganisaties of bij welzijnsorganisaties. De speeltuinen richten zich op de basisschoolleeftijd, en de openingstijden sluiten daarom vooral aan bij de schooltijden. De beheerde speeltuinen zijn meestal ook toegankelijk op minimaal één weekenddag. (Sommige speeltuinen zijn op verzoek van de omwonenden op zondagmiddag gesloten)

In beheerde speeltuinen is toezicht, wordt het spelen zo nodig pedagogisch begeleid en er worden activiteiten aangeboden. Ook is er extra (los) spelmateriaal aanwezig zoals ballen, fietsjes en zandbakspeelgoed.

Beheerde speeltuinen vallen onder het beleidskader beheerde speeltuinen uit 2017. In dit beleidskader wordt geschetst hoe de speeltuinen toegroeien naar verzelfstandiging, waarbij de gemeente betrokken blijft via een subsidierelatie. De 21 speeltuinen bevinden zich in een verschillende fase van verzelfstandiging, en de komende jaren worden de speeltuinen die nog niet verzelfstandigd zijn nog beheerd door de Sociaal Makel Organisaties. De twee particuliere speeltuinen (De Torteltuin en De Pan) vallen onder de beleidsregel Zelfbeheer van Stadsbedrijven (nota: visie op zelfbeheer, 2014). Beheerde speeltuinen tellen in eerste instantie niet mee in de norm voor speelruimte in de woonomgeving, omdat deze plekken niet altijd open zijn.

Schoolpleinen

Schoolpleinen zijn bij uitstek een belangrijke speel- en verblijfsplek voor jonge kinderen. De pleinen zijn in juridisch eigendom van de schoolbesturen, en zij zijn verantwoordelijk voor het dagelijks onderhoud van het terrein. Dit omvangt de speeltoestellen, de omheining, de speelruimte en het (speel)groen. Voor dit onderhoud ontvangen schoolbesturen een beperkte vergoeding van het rijk.

Schoolpleinen kunnen een aanvulling zijn op de openbare ruimte door na schooltijd bespeelbaar te zijn voor buurtkinderen. In de vorige beleidsnota werd al benadrukt dat scholen verleid kunnen worden om het plein open te stellen, en zo meer spelaanbod voor de buurt te creëren. Het gemeentelijke impulsproject ‘schoolplein voor de buurt’ werd in 2015 helaas geschrapt vanwege het uitblijven van voldoende resultaten. Dit onderwerp wordt sinds de motie groene schoolpleinen (*Motie Meer groene schoolpleinen in Utrecht Motie 57/2017*) opnieuw uitgewerkt.

In de nieuwe verordening onderwijshuisvesting is een stimuleringsregeling opgenomen waarbij scholen een aanvraag voor budget kunnen doen om het plein te vergroenen. Groene schoolpleinen zijn, naast een stimulerende speelomgeving voor kinderen, ook beter voor het klimaat. In de nieuwe verordening is de regel dat schoolpleinen verhard moeten zijn, geschrapt. Voorwaarde voor investeren vanuit de gemeente in het vergroenen van het schoolplein is dat de pleinen na aanleg openbaar zullen worden na schooltijd, zodat de buurt er ook profijt van heeft. Begin 2022 is duidelijk dat de regeling goed gebruikt wordt. Er zijn al 10 scholen die gebruik hebben gemaakt van het aan te vragen budget. Als er budget overblijft zal de gemeente dit actief gaan inzetten voor vergroening op locaties waarvan wij zelf nog eigenaar zijn.

De gemeente heeft naast deze regeling ook ingezet op inspiratie voor het vergroenen van schoolpleinen. In samenwerking met Stichting Utrecht Natuurlijk worden inspiratiemomenten georganiseerd voor schoolbesturen, waarbij onder andere goede voorbeelden van groene pleinen worden bezocht en best practices worden uitgewisseld.

Door het openstellen van de hekken is een schoolgebouw niet langer beschermd na schooltijd. De gebruiksdruk van opengestelde schoolpleinen verhoogt; dit leidt tot extra slijtage en mogelijke vernieling door vandalisme, en er wordt door omwonenden soms extra (geluids)overlast ervaren. De gemeente onderzoekt of zij een rol kan spelen in .de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid voor (sociale) veiligheid en schade op schoolpleinen als zij opengesteld zijn na schooltijd.

Voor concreet advies over de mogelijkheden om meer groen toe te voegen op het schoolplein (als aankleding maar ook als spelaanleiding) kan men terecht bij Stichting Utrecht Natuurlijk. In deze nota is daarnaast een poster opgenomen voor het vergroenen van speelplekken en het stimuleren van informeel groen spelen, welke ook voor scholen beschikbaar is.

Naast het openstellen van de schoolpleinen voor spelen na schooltijd, worden schoolbesturen ook verleid om het schoolplein te vergroenen. Groene schoolpleinen zijn, naast een stimulerende speelomgeving voor kinderen, ook beter voor het klimaat. In de nieuwe verordening wordt de regel dat schoolpleinen verhard moeten zijn, geschrapt. Ook wordt onderzocht of er een stimuleringsregeling kan worden gestart waarbij scholen een aanvraag voor budget kunnen doen om het plein te vergroenen. Voorwaarde voor investeren vanuit de gemeente is dat de pleinen na aanleg openbaar zullen worden na schooltijd, zodat de buurt er ook profijt van heeft. Per school wordt maatwerk geleverd en samen met schoolbestuur, omwonenden, kinderen en ouders gekeken welke wensen er voor het betreffende plein zijn.

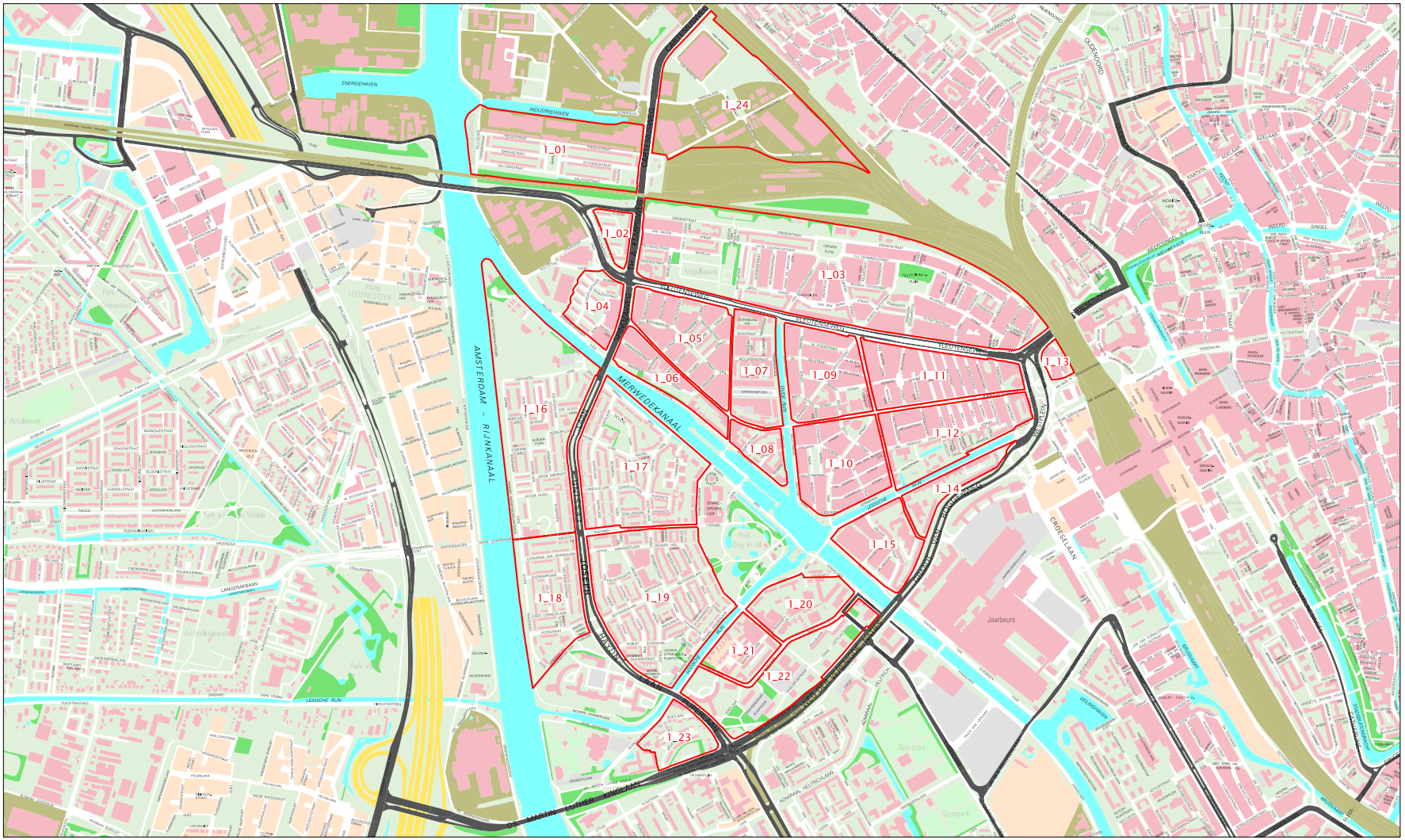
Voor concreet advies over de mogelijkheden om meer groen toe te voegen op het schoolplein (als aankleding maar ook als spelaanleiding) kan men terecht bij Stichting Utrecht Natuurlijk. In deze nota is daarnaast een poster opgenomen voor het vergroenen van speelplekken en het stimuleren van informeel groen spelen, welke ook voor scholen beschikbaar is.

Schoolpleinen worden net als beheerde speeltuinen in eerste instantie niet meegeteld in de norm voor openbare speelruimte. In een wijk met weinig speelruimte bieden schoolpleinen echter een waardevolle aanvulling op de speelruimte. Scholen in wijken met weinig openbare speelruimte worden bij voorkeur gestimuleerd om hun plein open te stellen.

Stadsboerderijen en -tuinen

Gemeente Utrecht heeft vijf stadsboerderijen of Steedes, en vier stadstuinen. Deze negen locaties worden beheerd door Stichting Utrecht Natuurlijk, een organisatie die is ontsproten uit het verzelfstandigde Natuur en Milieu Communicatie van Stadsbedrijven. Op deze Steedes kunnen kinderen spelenderwijs kennismaken met (stads)landbouw en landbouwhuisdieren. Op de meeste Steedes is ook (natuurlijke) speelgelegenheid, en op twee locaties (Grifsteede en Eilandsteede) is een beheerde speeltuin, waarbij het beheer en begeleiding door Stichting Utrecht Natuurlijk zelf wordt uitgevoerd. Op de stadstuinen zijn kinderen welkom om met hun ouders, of in ander (georganiseerd) verband te tuinieren of natuureducatieve workshops te volgen.
De locaties zijn zes dagen per week open van 10 tot 17 uur.

Bijlage 3 Speelbuurten van wijk West

Bijlage 4 Toelichting Jantje Beton Norm en de Utrechtse Speelnorm

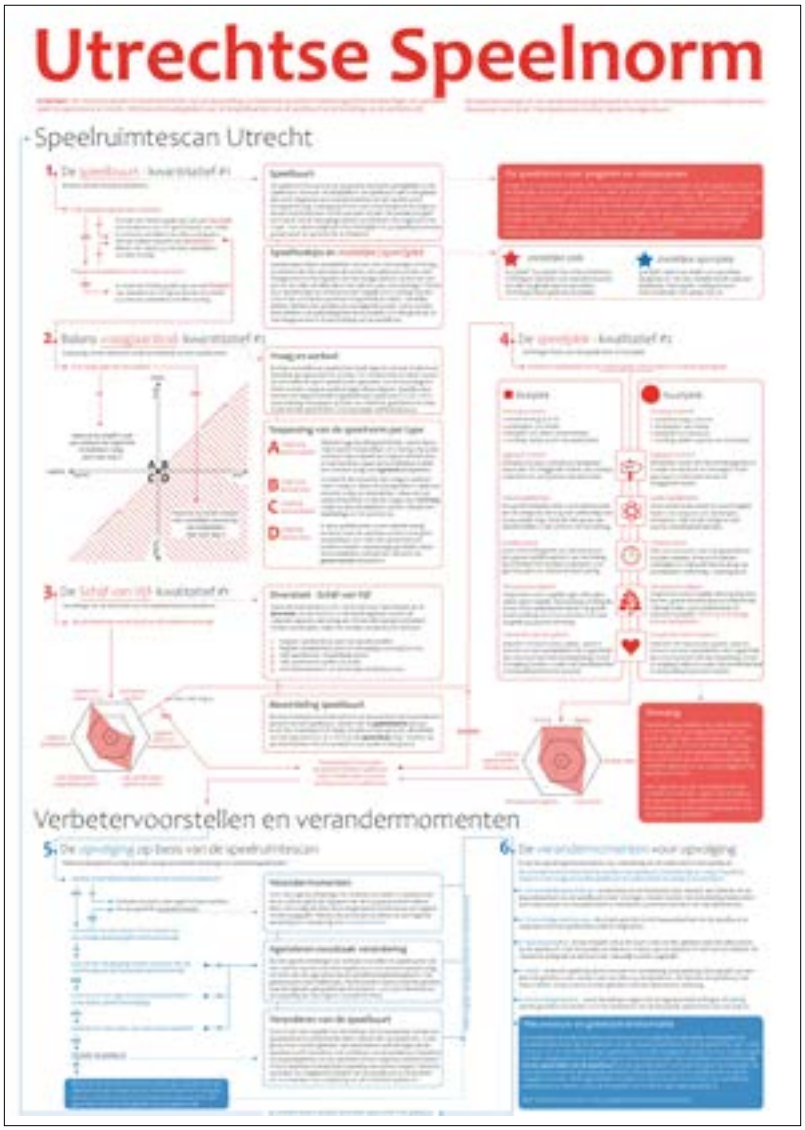
De hoeveelheid speelruimte is gebaseerd op de richtlijn voor formele speelruimte vanuit het NUSO/Jantje Beton (1999). Daarin wordt gesteld dat van alle beschikbare ruimte minimaal 3% van de beschikbare ruimte zou moeten worden gereserveerd voor speelruimte. Gemeente Utrecht heeft ervoor gekozen om ernaar te streven dat 5 % van de openbare ruimte bespeelbaar is, en de 3 % als ondergrens te hanteren. In deze nieuwe Utrechtse speelruimtenorm wordt de ‘beschikbare ruimte’ gedefinieerd als de volledige speelbuurt (bebouwd èn onbebouwd oppervlak tezamen)

Toelichting op het percentage speelruimte

- Oppervlakte van alle (binnen de speelbuurt gelegen) buurtplekken en blokplekken.
- De ingerichte speelruimte betreft de openbare speel- en sportvoorzieningen die in beheer van de gemeente zijn. Als oppervlaktemaat wordt de gehele speelplek genomen, inclusief de vrij bespeelbare aangrenzende ruimte. Het gaat hier alleen om de beschikbare ruimte, niet om de inrichting zelf.
- Te meten langs de randen van het aaneengesloten vrij bespeelbare gebied. Dus niet enkel de oppervlakte van de ondergronden. De stoep of bosjes hoeven geen grens te zijn. Grenzen zijn o.a. fietspaden, wegen, de ‘hoek’ om.
- Ruime pleinen en grasvelden kunnen ook worden meegenomen als gereserveerde speelruimte.
- Brede stoepen of kleine groenruimtes of autovrije straten worden qua vierkante meters niet meegerekend (uit praktische overweging), maar kunnen wel worden meegewogen bij de beoordeling van de totale bespeelbaarheid van een buurt.
- Bij gebiedsontwikkelingen geldt een resultaatverplichting. Bij het realiseren van een nieuwe (speel)buurt moet de speelruimtenorm worden toegepast op de nieuwe plannen en ruimtelijke mogelijkheden. Hierbij moet zo vroeg mogelijk worden meegekeken bij de planvorming en moet vanaf de start een ruimteclaim van tenminste 3% van de oppervlakte van de speelbuurt worden gereserveerd voor formele speel- en sportvoorzieningen (type speelbuurt is hier immers nog niet bekend). De ambitie voor de totale speelruimte (formeel en informeel) in de nieuwe gebiedsontwikkeling is 5 %
- Bij de hantering van de ambitie van 5 % wordt rekening gehouden met de bouwtypologie van de wijk/buurt. In bepaalde wijken is het niet haalbaar om dit percentage te halen vanwege de beperkte openbare ruimte. Daar blijft 3 % de ondergrens.

Bijlage 5 Poster Utrechtse Speelnorm

Poster Utrechste Speelnorm.

Poster Utrechtse Speelnorm

In het kort - De Utrechtse Speelnorm biedt handvatten voor de beoordeling van bestaande buurten en toekomstige (her)ontwikkelingen van openbare speel- en sportruimte in Utrecht. Hierbij wordt zowel gekeken naar de bespeelbaarheid van de speelbuurt als de inrichting van de speelplek zelf. De Speelnorm bestaat uit een speelruimtescan gekoppeld aan eventuele verbeteracties en verandermomenten.
Deze poster hoort bij de ˜Visie Speelruimte Utrecht; Spelen in je eigen buurt".

Speelruimtescan Utrecht

1. De speelbuurt - kwantitatief #1

De basis van de Utrechtse Speelnorm.

Speelbuurt

De speelnorm focust zich op de grotere openbare speelplekken in de speelbuurt; de buurt- en blokplekken. De speelbuurt zelf is het gebied dat wordt begrensd door (harde) barrières als een drukke en/of doorgaande weg, watergang of een meer psychologische buurtgrens als een industrieterrein of juist een plein of park.
De speelbuurt geeft een indruk van de bewegingsvrijheid van kinderen van ongeveer 6 tot12 jaar. Voor deze doelgroep is het belangrijk om op (speel)buurtniveau goede speel- en sportruimte te realiseren.

De speelnorm voor jongeren en volwassenen

Jongeren en volwassenen worden niet of nauwelijks beperkt door de barrières van de speelbuurt. Toch is het belangrijk dat zij ook gebruik kunnen maken van de buurtplek in hun eigen omgeving. Daarnaast leert de praktijk dat het belangrijk is om deze doelgroepen ook een plek te bieden buiten de speelbuurt(en) en/of bewust ingericht voor een specifieke groep zoals skaters of freerunners. Jongeren en volwassenen zijn vaak georganiseerd buiten de speelbuurt om

Een boot-campplek in een park tussen meerdere speelbuurten in werkt dan beter. Voor jongeren en volwassenen zijn daarom de stedelijke voorzieningen belangrijke plekken. Deze moeten op de schaal van de stad een eigen netwerk vormen waardoor inwoners van Utrecht binnen 1.000 meter een stedelijke voorziening kunnen bereiken.

Speelhoekjes en stedelijke (sport)plek
Speelhoekjes (kleine speelplekjes met een niet-volwaardige inrichting) en plekken die niet openbaar zijn (zoals schoolpleinen) worden niet meegenomen in het bepalen van het huidige aanbod. Ze kunnen wel een rol vervullen als blijkt dat er een tekort is aan voorzieningen.
Dit kan door speelhoekjes te verbeteren (als mogelijk) of in overleg met een school het schoolplein openbaar toegankelijk te maken.
Stedelijke plekken hebben een speelbuurtoverstijgende functie. Soms worden deze plekken ook gebruikt/gezien als buurtplek(+), in dat geval zijn ze wel meegenomen in de beoordeling van de speelbuurt.

Stedelijke plek
buurtplek+: buurtplek met onderscheidende inrichting en bedoeld voor meerdere buurten tot zelfs de gehele stad en bezoekers. Inrichtings-criteria gelijk aan buurtplek.

Stedelijke sportplek
sportplek: aparte sportplek voor specifiekedoelgroep en met een stedelijk bereik zoals een skatebaan, freerunpark, multisportcourt. Sluit combinatie met spelen niet uit.

2. Balans vraag/aanbod- kwantitatief #2

Toepassing van de speelnorm op de verschillende soorten speel-buurten

Vraag en aanbod
Buurten verschillen en speelruimte hoeft daarom ook niet in elke buurt hetzelfde georganiseerd te worden. Om onderscheid te maken tussen de verschillende typen speelbuurten gebruiken we de buurtdiagram. Hierin worden vraag en aanbod tegen elkaar afgezet. Speelbuurten kunnen vervolgens worden ingedeeld naar typen buurt: A, B, C of D. Deze indeling vindt plaats op basis van veldwerk, gesprekken en data (zoals bevolkingsdichtheid, woontypologie, leeftijdsopbouw).

Toepassing van de speelnorm per type

- **A: vraag hoog, aanbod beperkt**
  Relatief hoge bevolkingsdichtheid, veel kinderen maar beperkt bespeel-baar; er is weinig vrije speelruimte en bijvoorbeeld een hogere verkeers-druk of veel barrières. Naast de buurtplekken is altijd een netwerk nodig van ingerichte blokplekken.

- **B: Vraag hoog, aanbod hoog + C: Vraag laag, aanbod beperkt**
  In zowel B- als C-buurten zijn vraag en aanbod meer in balans. Naast de buurtplekken is altijd een netwerk nodig van blokplekken. Alleen als het aanbod beperkter is dan de vraag is een inrichting nodig op deze blokplekken, anders volstaat een reservering van de speelruimte.

- **D: Vraag laag, aanbod hoog**
  In deze speelbuurten wonen relatief weinig kinderen maar de open-bare ruimte is wel goed bespeelbaar, er is veel vrije speelruimte en kinderen hebben veel bewegingsvrijheid. Naast de buurtplekken volstaat een netwerk van gereserveerde blokplekken.

3. De Schijf van Vijf- kwalitatief #1
Van belang voor de diversiteit van het speelaanbod per speelbuurt

Diversiteit - Schijf van Vijf
Naast de kwantitatieve norm wordt een buurt beoordeeld op de diversiteit van het aanbod. In elk barrièregebied moeten de volgende aspecten aanwezig zijn. Dit kan allemaal gecombineerd worden op één plek, maar ook worden verspreid over de buurt.

1. Regulier speelaanbod: spel met speeltoestellen
2. Regulier speelaanbod: sport en beweging voor jong tot oud
3. Vrije speelruimte: bespeelbaar groen
4. Vrije speelruimte: spelen op straat
5. Activiteitenaanbod - en kennis daarvan bij bewoners

Beoordeling speelbuurt
Een beoordelingsroos biedt inzicht in de diversiteit en het kwantitatieve aanbod van een speelbuurt. Samen met de gebiedsteams kan per buurt het zwaartepunt of ideale situatie worden gezocht, afhankelijk van het type buurt (A, B, C of D) en de speelcultuur (bijv. inzetten op sportactiviteiten of extra aandacht voor spelen in het groen).

4. De speelplek - kwalitatief #2
Inrichtingscriteria voor een goede blok- en buurtplek

blokplek

Omvang en bereik
- streefomvang: 500 m2
- actieradius: 200 meter
- bedoeld voor direct omwonenden
- invulling: spelen en/of vrije speelruimte

Ligging en context
Zichtbaar (sociale controle) en bereikbaar vanuit aan- of omliggende straten. Bij voorkeur onderdeel van een grotere openbare plek

Speelmogelijkheden
Een goede blokplek biedt vooral speelwaarde aan de doelgroep die nog niet zelfstandig naar de buurtplek mag. Dit hoeft niet perse met speeltoestellen, vrije ruimte is wel van belang.

Verblijfswaarde
Geen ontmoetingsplek voor de hele buurt. Een goede verblijfswaarde is wel van belang, bijvoorbeeld door bankjes te plaatsen voor (groot)-ouders en voldoende beschutting.

Klimaatbestendigheid
Vergroenen waar mogelijk, lage valhoogtes maken gras mogelijk. Beschutting is belangrijk en kan extra speelwaarde bieden. Bij goede samenwerking met omwonenden is er meer mogelijk qua groene inrichting.

Inclusiviteit (samen spelen!)
Iedereen wil mee kunnen spelen. Daarom streven we naar speelplekken die toegankelijk zijn voor inwoners met een beperking. Zowel in toegang (welkom voelen) als bereikbaarheid en bespeelbaarheid (samenspel).

buurtplek

Omvang en bereik
- streefomvang: 3.000 m2
- actieradius: 400 meter
- bedoeld voor de buurt
- invulling: spelen, sporten en ontmoeten

Ligging en context
Bereikbaar vanuit het hele barrièregebied en in staat om de buurt te ontvangen. Ruim genoeg en voldoende ruimte tot omliggende huizen.

Speelmogelijkheden
Divers aanbod aan speel- en sportmogelijkheden voor jong en oud. Samenspel stimuleren. Vrije ruimte nodig om zelf spel te ontwikkelen/ bedenken.

Verblijfswaarde
Plek voor de buurt waar ook gespeeld kan worden: bankjes, horeca of toiletten (stedelijk) en voldoende beschutting. Op sportplekken verlichting + watertappunt.

Klimaatbestendigheid
Vergroenen waar mogelijk. Beschutting door bomen, goede afwatering door infiltrerende ondergronden, extra speelwaarde en educatie (stedelijk). Meer tips in de bijlage Groene Speelplekken.

Inclusiviteit (samen spelen!)
Iedereen wil mee kunnen spelen. Daarom streven we naar speelplekken die toegankelijk zijn voor inwoners met een beperking. Zowel in toegang (welkom voelen) als bereikbaarheid en bespeelbaarheid (samenspel).

Omvang
Bestaande buurtplekken zijn vaak kleiner dan 3.000 m2 terwijl sommige blokplekken juist groter zijn dan deze streefomvang. Het is dan ook belangrijk om voor de definitie en juiste beoordeling van een speelplek te kijken naar een combinatie van de inrichting (doelgroep, verblijf en gebruik) en de context (ligging in de speelbuurt of wijk).

Het vergroten van de omvang kan wel een verbetervoorstel zijn, volgend uit de analyse. Bij nieuwbouw en gebiedstransformatie is de streefwaarde een basisuitgangspunt voor aanleg van speelplekken.

5. De opvolging op basis van de speelruimtescan

Welke actie/urgentie is nodig op basis van geconstateerde afwijkingen of verbetermogelijkheden?

Verandermomenten
Voor niet-urgente afwijkingen en verbetervoorstellen in speelbuurten die al voldoen geldt dat ingrepen niet de hoogste prioriteit hebben. Het is niet nodig dat deze door de gemeente actief vanuit een regierol worden opgepakt. Hierbij is het prima aan te sluiten op een logische aanleiding tot verandering; het verandermoment.

Agenderen noodzaak verandering
Bij wel-urgente afwijkingen en verbetervoorstellen in speelbuurten die niet voldoen aan de Utrechtse Speelnorm is een actieve aanpak nodig. Dit start met het agenderen bij de betreffende gebiedsregisseur, het gebiedsteam en/of wijkbureau. Hierbij wordt in eerste instantie gekeken naar de ingrepen gekoppeld aan de acties #1, 2 en 3 en de koppeling aan een logisch verandermoment.

Veranderen van de speelbuurt
Soms is het niet mogelijk om met behulp van de bestaande ruimtes het speelaanbod te verbeteren/te laten voldoen aan de Speelnorm. In dat geval moet worden gekeken naar alternatieve verbeteringen die de speelbuurt zelf veranderen: het verkleinen van de speelbuurt (opdelen), de bespeelbaarheid van de openbare ruimte vergroten (aanbod beter) of door barrières te beslechten (speelbuurten samenvoegen). Hierdoor verandert de vraag/aanbod-balans van de speelbuurt en ook de toepassingsvoorwaarden van de Utrechtse Speelnorm.

6. De verandermomenten voor opvolging

Er zijn een aantal logische momenten voor verandering van de speelruimte in een speelbuurt.

Elk verandermoment beïnvloed de situatie in de speelbuurt (verandering van vraag of aanbod). Daarom is het nodig om bij elke speelbuurt de speelruimtescan opnieuw te doorlopen.

Herontwikkeling/verdichting
Vernieuwing van de bestaande stad. Meestal een afname van de bespeelbaarheid van de speelbuurt (meer woningen, minder ruimte). Herontwikkeling biedt echter ook volop kansen om de speelruimte te verbeteren (zowel formeel als in de vrije speelruimte).

Grootschalige wijkrenovatie
Bij uitstek geschikt om de bespeelbaarheid van de speelbuurt te vergroten en/of de speelruimte actief te vergroenen.

Bewonersinitiatief
Bij een initiatief vanuit de buurt moet worden gekeken naar het effect ervan op de speelbuurt. Gaat de speelbuurt daardoor voldoen aan de Speelnorm? Dan kan het initiatief, bij voldoende draagvlak uit de buurt zelf, natuurlijk worden opgepakt!

Klacht
Andersom geldt dat bij het verzoek tot verwijdering of aanpassing (downgrade) van eenplek ook gekeken moet worden naar het effect op de Speelnorm. Als hierdoor de speelbuurt niet meer voldoet, moet er eerst worden gekeken naar een alternatieve oplossing.

Herinrichting/inspectie
Vanuit het beheer volgen ook de reguliere herinrichtingen. Dit zijn bij uitstek geschikte momenten voor het verbeteren van de bestaande speelruimte.

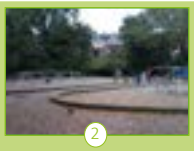
Nieuwbouw en gebiedstransformatie
Uitzonderlijke verandermomenten zijn nieuwbouw en gebiedstransformatie. Hierbij geldt een resultaatverplichting. Bij het realiseren van een nieuwe (speel)buurt moet de Speelnorm (incl. streefomvang voor de verschillende type speelplekken) worden toegepast. Hierbij moet zo vroeg mogelijk worden meegekeken bij de planvorming en moet vanaf de start een ruimteclaim van tenminste 3% van de oppervlakte van de speelbuurt worden gereserveerd voor speel- en sportvoorzieningen. Bij woonbuurten met een gemiddelde dichtheid wordt geadviseerd om de speelbuurten zo groot mogelijk te houden. Bij hoogstedelijke woning-bouw heeft het juist de voorkeur om met kleinere speelbuurten te werken omdat de actieradius van kinderen daar vaak beperkter is. Meer informatie is te vinden in het naslagwerk behorende bij deze poster.

Bijlage 6 Fotostrip kwaliteit speelbuurt en speelplek

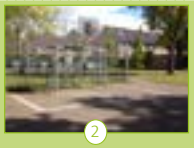
Fotostrip kwaliteit speelbuurt speelplek

Beoordelingsschema - speelbuurtniveau

SpeelPlan

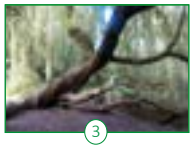

	1	2	3
Reguliere speelplekken *variatie aanbod*	• onvoldoende variatie op speelbuurtniveau en/of kwaliteit matig.	• voldoende gevarieerd aanbod op speelbuurtniveau: klimmen, glijden, schommelen, draaien en duikelen aanwezig • kwaliteit goed.	• goed gevarieerd aanbod op speelbuurtniveau: speelvormen op meerdere plekken + onderscheidend aanbod • kwaliteit goed.

	1	2	3
Reguliere sport- en beweegplekken *variatie aanbod*	• onvoldoende variatie op speelbuurtniveau (minimaal aanbod) en/of kwaliteit matig.	• voldoende sportaanbod (minstens 3 verschillende sportvormen aangeboden) • kwaliteit goed.	• goed gevarieerd aanbod op speelbuurtniveau: minstens 5 verschillende beweegvormen aangeboden • kwaliteit goed.

	1	2	3
Vrije speelruimte Bespeelbaar groen	• geen bespeelbaar groen of eenzijdig aanbod (alleen lege grasveldjes)	• bespeelbaar groen aanwezig • variatie in groenplekken	• leuk bespeelbaar groen (divers, avontuurlijk en uitnodigend) • kwaliteit goed.

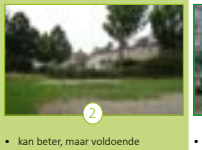

	1	2	3
Vrije speelruimte Spelen op straat	• nauwelijks mogelijk • smalle stoepen • hoge parkeerdruk van zowel auto's als fietsen	• brede stoepen • verspreid in de buurt pleintjes	• autovrije straten, parkeren buiten de buurt • brede stoep en de straat als speelplek
Activiteiten	• geen activiteitenaanbod, ook niet in aangrenzende speelbuurt	• activiteitenaanbod binnen of in aangrenzende speelbuurt	• regelmatig activiteitenaanbod op openbare speelplek in de speelbuurt

Beoordelingsschema - speelplekniveau

SpeelPlan

	1	2	3
Ligging en context*	• onveilig of onhandig	• kan beter, maar voldoende • voldoende vrije speelruimte	• goed doordachte inrichting, gerichte maatregelen genomen

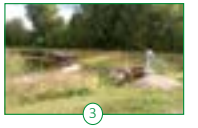
	1	2	3
Inrichting * *Speelwaarde + Verblijfswaarde*	• los toestel, weinig vrije ruimte • geen speel- en verblijfwaarde • geen of minimale variatie in speelvormen	• plek met voldoende speelwaarde voor de beoogde doelgroep en genoeg vrije ruimte • grote variatie in speelvormen	• uitdagende, diverse plek, geschikt voor meerdere doelgroepen en met grote variatie in speelvormen • hoge verblijf- en speelwaarde

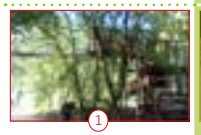
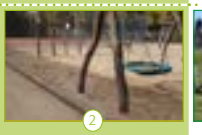

	1	2	3
Huidige staat	• onveilig en of onaantrekkelijk	• veilig, maar wel verouderd	• in prima staat

	1	2	3
Klimaatbestendigheid	• verhard, geen beschutting	• (deels) natuurlijke ondergrond, geen of beperkte beschutting • **òf** verhard, maar voldoende beschutting aangevuld met struiken en plantsoenen rondom	• (deels) natuurlijke ondergrond en goede beschutting • **òf** doelbewust ingericht als klimaatbestendige plek (wadi, waterplein, koele plek)

	1	2	3
Inclusiviteit	• niet toegankelijk (zandondergrond, omheining, geen verlaagde drempel)	• toegankelijk en bereikbaar, maar weinig mogelijkheden voor samenspel • **òf** wel bespeelbaar maar minder goed begaanbaar	• toegankelijk en inclusief! • mede ingericht voor specifieke doelgroep: ruimte, speeltoestellen, -aanleidingen afgestemd gebruikers met een beperking

*** Beoordeling afhankelijk van type locatie zie poster "Utrechtse Speelnorm"**

Criteria voor het beoordelingsschema speelbuurtniveau

Reguliere speelplekken variatie aanbod

- 1 punt: onvoldoende variatie opspeelbuurtniveau en/of de kwaliteit van de speeltoestellen is matig.
- 2 punten:voldoende gevarieerd aanbodop speelbuurtniveau: klimmen, glijden, schommelen, draaien enduikelen aanwezig. Kwaliteit van de speeltoestellen is goed.
- 3 punten: Goed gevarieerd aanbod op speelbuurtniveau: speelvormen op meerdere plekken + onderscheidend aanbod. Kwaliteit van de speeltoestellen is goed.

Reguliere sport- en beweegplekken variatie aanbod

- 1 punt: onvoldoende variatie op speelbuurtniveau (minimaalaanbod) en/of kwaliteit van de sportfaciliteiten is matig.
- 2 punten: Voldoende sportaanbod (minstens 3 verschillende sport-vormen aangeboden) Kwaliteit van de sportfaciliteiten is goed.
- 3 punten: goed gevarieerd aanbod opspeelbuurtniveau: minstens 5 verschillende beweegvormen aangeboden. Kwaliteit van de de sportfaciliteiten is goed

Vrije speelruimte: Bespeelbaar groen

- 1 punt: Geen bespeelbaar groen of eenzijdig aanbod (alleen lege grasveldjes)
- 2 punten: Bespeelbaar groen aanwezig, variatie in groenplekken
- 3 punten: Leuk bespeelbaar groen (divers,avontuurlijk en uitnodigend) Kwaliteit van het groen is goed.

Vrije speelruimte: Spelen op straat

- 1 punt nauwelijks mogelijk, smalle stoepen, hoge parkeerdruk van zowel auto’s als fietsen
- 2 punten: Brede stoepen, verspreid in de buurt pleintjes
- 3 punten: Autovrije straten, parkeren buiten de buurt. Brede stoep en de straat ingericht als speelplek

Activiteiten

- 1 punt: geen activiteitenaanbod, ook niet in aangrenzende speel-buurt
- 2 punten: activiteitenaanbod binnen of in aangrenzende speelbuurt
- 3 punten: regelmatig activiteitenaanbod op openbare speelplek in de speelbuurt

Ligging en context

- 1 punt: onveilg of onhandig zoals direct langs een verkeersweg
- 2 punten: bij voldoende vrije speelruimte
- 3 punten: goed doordachte inrichting, gerichte maatregelen genomen duidelijke vriendelijke afbakening met overig ruimte-gebruik

Inrichting Speelwaarde + Verblijfswaarde

- 1 punt: los toestel, weinig vrije ruimte, geen speel- en verblijf-waarde, geen of minimale variatie in speelvormen
- 2 punten: plek met voldoende speelwaarde voor de beoogde doelgroep en genoeg vrije ruimte, grote variatie in speelvormen
- 3 punten: uitdagende, diverse plek, geschikt voor meerdere doel-groepen en met grote variatie in speelvormen, hoge verblijf- en speelwaarde

Huidige staat:

- 1 punt: onveilig en of onaantrekkelijk
- 2 punten: veilig, maar wel verouderd
- 3 punten: in prima staat

Klimaatbestendigheid

- 1 punt: verhard, geen beschutting
- 2 punten: (deels) natuurlijke ondergrond, geen of beperkte beschutting of verhard, maar voldoende beschutting aangevuld met struiken en plantsoenen rondom
- 3 punten (deels) natuurlijke ondergrond en goede beschutting of doelbewust ingericht als klimaatbestendige plek (wadi, waterplein, koele plek)

Inclusiviteit

- 1 punt: niet toegankelijk (zandondergrond, omheining, geen verlaagde drempel)
- 2 punten: toegankelijk en bereikbaar, maar weinig mogelijkheden voor samenspel of wel bespeelbaar maar minder goed begaanbaar
- 3 punten: toegankelijk en inclusief! mede ingericht voor specifieke doelgroep: ruimte, speeltoestellen, -aanleidingen afgestemd gebruikers met een beperking

Bijlage 7 Groene speelplekken

Groene speelplekken

bijlage Utrechtse Speelnorm

Meer groen in de stad zorgt voor een beter leefklimaat voor mens en dier. Speelplekken zijn bij uitstek geschikt voor vergroening en vervullen een belangrijke rol bij de klimaatadaptatie van de openbare ruimte. Anders dan tuinen of daken heeft de gemeente hier zelf de regie over de inrichting. Bij het vergroenen van speelplekken gaan de thema's spelen, klimaat, biodiversiteit en gezondheid hand in hand.

De bijlage Groene Speelplekken is opgesteld ter aanvulling van de nieuwe Utrechtse Speelnorm 2020. Vanuit de norm wordt gestreefd naar (een zekere mate van) vergroening op elke openbare speel- en sportplek in Utrecht. In dit document worden concrete argumenten, handvatten en toepassingsmogelijkheden gegeven voor het vergroenen van de openbare speelruimte.

Een groene speelplek kent meerdere verschijningsvormen. Dit gaat van een grasveld met speeltoestellen (minimale variant) tot een natuurlijk speelterrein (ultieme variant) waarin gebruikers in en mét de natuur kunnen spelen. Dit betekent natuurlijke speelmaterialen, ondergronden en de mogelijkheid om zelf vorm te geven aan de speelruimte en zo de fantasie en exploratiedrang te prikkelen. Toestellen zijn hierbij niet uitgesloten, maar zeker niet noodzakelijk om toe te voegen.

Groen voor SPEL EN VERBLIJF

Zichtbaar groen versterkt de aantrekkingskracht van de buitenruimte bij zowel volwassenen als kinderen.
Een groene omgeving daagt kinderen uit om een eigen spel te bedenken en op avontuur te gaan.

Voordelen:

- Groene ruimtes zijn prettige verblijfsplekken tijdens warme dagen
- Goede groene speelruimte is uitdagend en stimuleert exploratief en creatief spel omdat kinderen er zelf vorm aan kunnen geven

Groen voor GEZONDHEID

Een groene omgeving heeft een positief effect op het welzijn van inwoners. Ze voelen zich gelukkiger in een groene omgeving en gaan meer naar buiten om te bewegen[1]. Spelen in het groen draagt bij aan de ontwikkeling en gezondheid van kinderen[1+2]. Daarbij biedt groen bescherming tegen de zon en kan geluidshinder dempen[2].

Voordelen:

- Bevorderen motorische en cognitieve ontwikkeling
- Vermindering blootstelling UV-straling
- Stimuleren gebruik openbare ruimte voor sport en beweging

Groen voor BIODIVERSITEIT

Meer groen op speelplekken zorgt voor nestplaatsen en schuilplaatsen voor insecten, vogels en andere dieren om zo in de stad te leven en overleven[2]. Meer biodiversiteit bevordert het ecologisch evenwicht en draagt bij aan natuureducatie (beestjes zoeken, bloemen plukken, wisseling van seizoenen etc.).

Voordelen:

- Ruimte voor flora en fauna
- Natuurlijke plaagbestrijding, bijv. processierups en muggen door vogels en gaasvliegen
- Natuureducatie en ander type spel

Groen voor KLIMAAT

Groene speel- en sportplekken kunnen een rol spelen in het hitte- en watermanagement van de stad[2]. Vergroening van speelplekken in woonwijken helpt om (lokaal) hitte tegen te gaan en water sneller af te voeren, of juist tijdelijk vast te houden. Utrecht wordt op deze manier beter bestand tegen weersextremen.

Voordelen:

- Minder wateroverlast, betere afwatering
- Meer groene speelplekken zorgen voor een verkoelend effect op de directe omgeving.

Vergroening en speelcultuur

Vergroening van speelplekken is nuttig en nodig, maar is niet overal haalbaar of gewenst (en daardoor daar ook beperkt functioneel). Daarom is het belangrijk om aan te geven dat groene speelplekken in meerdere verschijningsvormen kunnen worden toegepast. Van eenvoudige speelaanleidingen in een grasveld met bomen tot een plek met zand, water, verschillende soorten beplanting en niveauverschillen als ultieme ravotplek.

Goede groene speelplekken vragen om een andere, intensievere, vorm van onderhoud. Vergroening mag niet ten koste van de speelwaarde op een plek gaan. Dit wordt snel vertaald naar een verschraling van de openbare speelruimte. Ouders zitten er niet altijd op te wachten dat hun kinderen vies thuiskomen, of zijn bang voor de risico's van natuurlijk spelen zoals tekenbeten. Hierdoor wordt dit speelgedrag ook niet gestimuleerd. Kinderen vinden het daarom ook niet altijd even leuk om buiten te ravotten. Draagvlak en betrokkenheid vanuit de buurt is niet vanzelfsprekend. Per buurt moet daarom gekeken worden naar de meest geschikte vorm om te 'vergroenen'. Het heeft immers minder zin als kinderen er geen gebruik van (mogen) maken. Het maken van een goed ontwerp en goede afstemming met de buurt en buurtprofessionals is essentieel voor het laten slagen van een groene speelplek.

Speelplan

Groene speelplekken - Checklist

Speelgroen en speelaanleidingen

Kinderproof beplanting: niet giftig, geen stekels, robuust en snelgroeiend. Voorbeelden: laurier, haagbeuk, wilgen, kornoelje, hazelaar of hoge grassen (olifantengras en niet woekerende bamboe).

- Plant bij voorkeur in groepen om goede speelbosjes te creëren.
- Laat snoeiafval (deels) liggen zodat kinderen hier mee kunnen spelen en bouwen.

LET OP! - de locatiekeuze voor speelgroen is ontzettend belangrijk. Losse takken zijn leuk voor hutten, maar niet handig bij autostraten of plekken waar auto's langs de speelplek geparkeerd staan.

Natuurlijke speelaanleidingen: kunnen worden aangelegd om de diversiteit van het speelaanbod te vergroten. Bijvoorbeeld: heuvels/ glooiingen, stapstammen, zwerfkeien, palenbos, wilgenhutten- of tunnels. Rioolbuizen en autobanden vallen niet helemaal onder de categorie 'natuurlijk', maar worden wel vaak in combinatie met natuurlijk spelen toegepast.

- Speelaanleidingen geplaatst op officiële speelplekken moeten voldoen aan de veiligheidseisen van het WAS.
- Voor natuurlijke speelaanleidingen die extra en/of specifiek beheer vragen is bewonersparticipatie belangrijk. Bijvoorbeeld bij wilgenhutten en stapstammen van lokaal kaphout.

Eetbare beplanting: zoals appels, peren, kersen, noten, bessen, etc.

- Bramen en frambozen zijn prikkelaars en woekeraars (en geven vlekken) en moeten enigszins in toom worden gehouden om een plek bespeelbaar te houden. Regelmatig onderhoud (door bewoners) is hierbij noodzakelijk.
- Gevallen appels en peren moeten tijdig worden geraapt om overlast door wespen te voorkomen.
- Plant geen tamme kastanjes op speelplekken of tenminste een eind bij de toestellen vandaan. Ondanks de onschuldige naam en eetbare binnenkant hebben deze noten een stekelige buitenkant.

Speelbomen: zoals vleugelnoten, wilgen en beuken zijn voorbeelden van goede snelgroeiende klimbomen die weinig bevattelijk zijn voor ziektes. Ook (andere) notenbomen kunnen extra speelwaarde toevoegen door de noten in de herfst.

- Kroon speelbomen niet op.
- Plaats bomen niet te dicht bij toestellen en paden (wortelgroei)
- Plant alleen op plekken waar de bomen volop mogen groeien.

LET OP! - zoals de benoemde punten aangeven is het belangrijk dat bewoners onderdeel zijn van het beheer van een groene speelplek. Zonder draagvlak heeft (onderhoudsintensief) groen vrijwel geen kans van slagen.

Schaduw en groenbuffer

Op grote speelplekken: kunnen bomen met een grote kroonomvang worden geplant. Positioneer bomen (of de speelplek) zo dat zomers de toestellen op het heetst van de dag in de schaduw liggen.

Op kleine speelplekken/ruimtes: kunnen dak- en leibomen worden gebruikt voor het creëren van schaduw. Het voordeel is dat deze bomen minder ruimte innemen en minder hoog worden (mits regelmatig gesnoeid). Alternatieven zijn een prieel of pergola met begroeiing of een schaduwdoek (vaak bij scholen).

- Wanneer ondergrondse leidingen en kabels het planten van bomen in de vollegrond onmogelijk maken, kunnen bomen in bakken een alternatief zijn, deze hebben wel regelmatig een extra watergift nodig.
- Zorg dat (kunststof en houten) toestellen en ondergronden niet de hele dag in de schaduw liggen om groene aanslag te voorkomen.

Een goed ingerichte groenbuffer op speelplekken langs drukke wegen verbetert de beleving (optisch) en kan een positief effect hebben op de luchtkwaliteit. Ook kan groen geluidshinder dempen[2] op een speelplek.

- Het is belangrijk om met de groenbuffer een wal te creëren. Een rij opgekroonde bomen heeft bijvoorbeeld weinig effect.
- Kinderen moeten niet vanuit het groen direct op de drukke weg kunnen komen. Het is daarom belangrijk om in dat geval ook een hekwerk of andere begrenzing toe te passen.

Water en ondergronden

Wadi's en slootjes: kunnen water bergen of juist zorg dragen voor een goede afwatering naar sloten of de bodem. Gecombineerd met speelaanleidingen zoals stapstenen of touwen bieden ze extra avontuurlijke speelwaarde. Met name op drassige plekken zijn wadi's ideale oplossingen die tevens speelwaarde bieden.

- Zorg ervoor dat de staanders van toestellen tegen water kunnen. Plaats geen houten toestellen of speelaanleidingen in de wadi, of tenminste op RVS-voetjes.
- Gebruik zwerfkeien of betonnen poefs als parcours door het water, geen stapstammen van hout.

LET OP! - Wadi's kennen naast veel speelwaarde ook enkele risico's. Zorg daarom dat deze niet te diep zijn of snel het water afvoeren in de bodem (infiltratie). Water in wadi's mag niet (te lang) stilstaan om gezondheidsrisico's te beperken (algengroei).

Meer weten?

1. W. Leufgen, M. van Lier; Vrij Spel voor Natuur en Kinderen. Uitgeverij Jan van Arkel, Utrecht, 2007, p.152.
2. Groen in de stad; WUR; https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Groen-in-de-stad.htm
3. R. Louv; Het laatste kind in het bos – Hoe we onze kinderen weer in contact brengen met de natuur. Uitgeverij Jan van Arkel, Utrecht, 2007.
4. www.rivm.nl/tekenbeten-en-lyme/teek

Natuurlijke ondergronden: zoals gras, zand, hout- en schorssnippers op speel- en sportplekken zorgen voor meer verkoeling en een betere afwatering dan kunstmatige ondergronden. Daarnaast hebben natuurlijke ondergronden een (veel) lagere CO_2-impact.

- Natuurlijke ondergronden zijn goedkoper in aanschaf dan kunstmatige ondergronden. Losse ondergronden moeten sneller vervangen/verschoond worden en zijn duurder in onderhoud.
- Bewoners kunnen eerder overlast ondervinden van hondenpoep op grasvelden en kattenpoep in losse ondergronden.

LET OP! - Bij vochtige bodems worden losse ondergronden als snippers afgeraden omdat het snel verteert en daarmee zijn functie verliest.

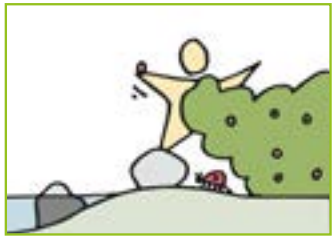
Wanneer wel een kunstondergrond of verharding: als een plek intensief wordt bespeeld waardoor een grasondergrond te snel uitslijt en niet voldoende tijd heeft voor herstel (trapveldjes bijvoorbeeld), of als ***toegankelijkheid*** voor rolstoelgebonden bewoners nodig is, kan toch (deels) een kunstmatige ondergrond of verharding (sportvelden, buurtplekken, schoolpleinen) nodig zijn.

- Halfverharding zoals grasbetontegels zijn een goed compromis tussen waterdoorlaatbaarheid en toegankelijkheid. Op sportplekken kan gewerkt worden met een waterbassin. Bij (extreme) regenval kan deze gebruikt worden als kunstmatige waterberging.
- Let op de nieuwe milieucriteria van de Rijksoverheid voor de aanschaf van nieuwe toestellen en ondergronden. Ook het vrijkomen van PAK's is aan richtlijnen gebonden (REACH richtlijn).
- Soms is het niet nodig om onder het gehele toestel een kunstondergrond te plaatsen, maar enkel de plekken waar de ondergrond het hardst slijt.
- Kies lichtere kleuren als ondergrond, die worden minder warm.
- Het (her)gebruik van betontegels op sportveldjes is een duurzaam alternatief voor kunstgras. Betontegels kunnen ook worden gebruikt als bijvoorbeeld stapstenen in het gras.

LET OP! - 'Groene speelplekken' betekent niet dat er geen sprake meer is van veiligheidseisen zoals die op andere speelplekken gebruikelijk zijn. Zeker bij gebruik met speeltoestellen geldt gewoon het Warenwetbesluit Attracties en speeltoestellen (WAS). Wel biedt een groene inrichting veel mogelijkheden om hierbinnen de acceptabele risico's op te zoeken en avontuurlijke speelvormen aan te bieden.

Blije beestjes

Diervriendelijke beplanting: komen redelijk overeen met de voor mensen eetbare beplanting, zoals kers, kornoelje en verschillende bessensoorten (uiteraard geen giftige soort toepassen als speelgroen).

- Door bijvoorbeeld pimpel- en koolmezen of boomklevers aan te trekken wordt tevens een natuurlijke vijand uitgenodigd voor plagen als de eikprocessierups.
- Groenblijvende beplanting als hulst (geen stekels), laurier en naaldbomen bieden beschutting voor dieren in de herfst/winter.
- Naaldbomen kunnen beter niet midden op, maar beter aan de randen van grotere speelplekken of parken worden geplant.
- Hoge grassen zijn ideaal als schuilplek voor veel kleine dieren, insecten en vlinders.

LET OP! - Fijne plekken voor beestjes betekent vaak ook een hoger risico op teken; een bekend bezwaar tegen groene speelplekken. De kans op een tekenbeet is ook veel groter op een groene speelplek dan op een pleintje. Hier is in de inrichting weinig aan te doen. Het RIVM adviseert om bij het buitenspelen in de bosjes je broek in je sokken te doen, shirts met lange mouwen te dragen en vooral na het buitenspelen je lichaam te (laten) controleren op eventuele teken[4].

Diervriendelijk inrichting en beheer: zorgt voor een extra stimulans voor de biodiversiteit door bijvoorbeeld snoeiafval te laten liggen of takenrillen te plaatsen.

- Laat naast snoei- ook bladafval liggen of schuif het onder struiken en bomen. Dit is waardevol voor de (bodem)biodiversiteit. Het zorgt voor voedsel en beschutting voor verschillende dieren en insecten én beschermt de bodem tegen erosie.
- Bladafval kan toestellen en ondergronden glad (en vies) maken. Hierdoor wordt de bespeelbaarheid minder en ook houten toestellen gaan minder lang mee.
- Nestkastjes, vleermuizenkasten, insectenhotels nodigen dieren uit om te nestelen op de speelplek. Dit draagt niet alleen bij aan een betere biodiversiteit maar kan ook worden gebruikt voor natuureducatie.
- Met groene verbindingen tussen speel- en sportplekken en de randen van de wijk of stad kunnen fijne routes worden aangelegd voor recreatie en sport maar worden tegelijkertijd ook (kleinschalige) ecoroutes gecreëerd.

Bloemrijke mengsels inzaaien: op grasvelden bij speelplekken ziet er fleurig uit en zijn tegelijkertijd belangrijk voedsel voor hommels, bijen en andere insecten.

- Het zaaien van bloemen en het onderhouden hiervan kan vaak prima door bewoners gebeuren. Wel is het belangrijk dat dit wordt afgestemd met het gemeentelijk maaibeleid.

LET OP! - Groene speelplekken lijken vaak minder onderhouden. Dit is meestal bewust en maken de speelplek ook interessanter. Belangrijk is wel dat hiervoor de juiste plekken worden gekozen.

Groene speelplekken bijlage Utrechtse Speelnorm

Meer groen in de stad zorgt voor een beter leefklimaat voor mens en dier. Speelplekken zijn bij uitstek geschikt voor vergroening en vervullen een belangrijke rol bij de klimaatadaptatie van de openbare ruimte. Anders dan tuinen of daken heeft de gemeente hier zelf de regie over de inrichting. Bij het vergroenen van speelplekken gaan de thema's spelen, klimaat, biodiversiteit en gezondheid hand in hand.

De bijlage Groene Speelplekken is opgesteld ter aanvulling van de nieuwe Utrechtse Speelnorm 2020. Vanuit de norm wordt gestreefd naar (een zekere mate van) vergroening op elke openbare speel- en sportplek in Utrecht. In dit document worden concrete argumenten, handvatten en toepassingsmogelijkheden gegeven voor het vergroenen van de openbare speelruimte.

Een groene speelplek kent meerdere verschijningsvormen. Dit gaat van een grasveld met speeltoestellen (minimale variant) tot een natuurlijk speelterrein (ultieme variant) waarin gebruikers in en met de natuur kunnen spelen. Dit betekent natuurlijke speelmaterialen, ondergronden en de mogelijkheid om zelf vorm te geven aan de speelruimte en zo de fantasie en exploratiedrang te prikkelen. Toestellen zijn hierbij niet uitgesloten, maar zeker niet noodzakelijk om toe te voegen.

Groen voor SPEL EN VERBLIJF

Zichtbaar groen versterkt de aantrekkingskracht van de buitenruimte bij zowel volwassenen als kinderen. Een groene omgeving daagt kinderen uit om een eigen spel te bedenken en op avontuur te gaan.

Voordelen:

- Groene ruimtes zijn prettige verblijfsplekken tijdens warme dagen
- Goede groene speelruimte is uitdagend en stimuleert exploratief en creatief spel omdat kinderen er zelf vorm aan kunnen geven

Groen voor GEZONDHEID

Een groene omgeving heeft een positief effect op het welzijn van inwoners. Ze voelen zich gelukkiger in een groene omgeving en gaan meer naar buiten om te bewegen. Spelen in het groen draagt bij aan de ontwikkeling en gezondheid van kinderen. Daarbij biedt groen bescherming tegen de zon en kan geluidshinder dempen.

Voordelen:

- Bevorderen motorische en cognitieve ontwikkeling
- Vermindering blootstelling UV-straling
- Stimuleren gebruik openbare ruimte voor sport en beweging

Groen voor BIODIVERSITEIT

Meer groen op speelplekken zorgt voor nestplaatsen en schuilplaatsen voor insecten, vogels en andere dieren om zo in de stad te leven en overleven. Meer biodiversiteit bevordert het ecologisch evenwicht en draagt bij aan natuureducatie (beestjes zoeken, bloemen plukken, wisseling van seizoenen etc.).

Voordelen:

- Ruimte voor flora en fauna
- Natuurlijke plaagbestrijding, bijv. processierups en muggen door vogels en gaasvliegen
- Natuureducatie en ander type spel

Groen voor KLIMAAT

Groene speel- en sportplekken kunnen een rol spelen in het hitte- en watermanagement van de stad. Vergroening van speelplekken in woonwijken helpt om (lokaal) hitte tegen te gaan en water sneller af te voeren, of juist tijdelijk vast te houden. Utrecht wordt op deze manier beter bestand tegen weersextremen.

Voordelen:
- Minder wateroverlast, betere afwatering
- Meer groene speelplekken zorgen voor een verkoelend effect op de directe omgeving

Vergroening en speelcultuur

Vergroening van speelplekken is nuttig en nodig, maar is niet overal haalbaar of gewenst (en daardoor daar ook beperkt functioneel). Daarom is het belangrijk om aan te geven dat groene speelplekken in meerdere verschijningsvormen kunnen worden toegepast. Van eenvoudige speelaanleidingen in een grasveld met bomen tot een plek met zand, water, verschillende soorten beplanting en niveauverschillen als ultieme ravotplek.

Goede groene speelplekken vragen om een andere, intensievere, vorm van onderhoud. Vergroening mag niet ten koste van de speelwaarde op een plek gaan. Dit wordt snel vertaald naar een verschraling van de openbare speelruimte. Ouders zitten er niet altijd op te wachten dat hun kinderen vies thuiskomen, of zijn bang voor de risico's van natuurlijk spelen zoals tekenbeten. Hierdoor wordt dit speelgedrag ook niet gestimuleerd. Kinderen vinden het daarom ook niet altijd even leuk om buiten te ravotten. Draagvlak en betrokkenheid vanuit de buurt is niet vanzelfsprekend. Per buurt moet daarom gekeken worden naar de meest geschikte vorm om te ˜vergroenen". Het heeft immers minder zin als kinderen er geen gebruik van (mogen) maken. Het maken van een goed ontwerp en goede afstemming met de buurt en buurtprofessionals is essentieel voor het laten slagen van een groene speelplek.

Groene speelplekken - Checklist

Speelgroen en speelaanleidingen

Kinderproof beplanting: niet giftig, geen stekels, robuust en snelgroeiend. Voorbeelden: laurier, haagbeuk, wilgen, kornoelje, hazelaar of hoge grassen (olifantengras en niet woekerende bamboe).
- Plant bij voorkeur in groepen om goede speelbosjes te creëren.
- Laat snoeiafval (deels) liggen zodat kinderen hier mee kunnen spelen en bouwen.

LET OP! - de locatiekeuze voor speelgroen is ontzettend belangrijk. Losse takken zijn leuk voor hutten, maar niet handig bij autostraten of plekken waar auto's langs de speelplek geparkeerd staan.

Natuurlijke speelaanleidingen:
kunnen worden aangelegd om de diversiteit van het speelaanbod te vergroten. Bijvoorbeeld: heuvels/ glooiingen, stapstammen, zwerfkeien, palenbos, wilgenhutten- of tunnels. Rioolbuizen en autobanden vallen niet helemaal onder de categorie ˜natuurlijk", maar worden wel vaak in combinatie met natuurlijk spelen toegepast.
- Speelaanleidingen geplaatst op officiële speelplekken moeten voldoen aan de veiligheidseisen van het WAS.
- Voor natuurlijke speelaanleidingen die extra en/of specifiek beheer vragen is bewonersparticipatie belangrijk. Bijvoorbeeld bij wilgenhutten en stapstammen van lokaal kaphout.

Eetbare beplanting:
zoals appels, peren, kersen, noten, bessen, etc.

- Bramen en frambozen zijn prikkelaars en woekeraars (en geven vlekken) en moeten enigszins in toom worden gehouden om een plek bespeelbaar te houden. Regelmatig onderhoud (door bewoners) is hierbij noodzakelijk.
- Gevallen appels en peren moeten tijdig worden geraapt om overlast door wespen te voorkomen. Plant geen tamme kastanjes op speelplekken of tenminste
  een eind bij de toestellen vandaan. Ondanks de onschuldige naam en eetbare binnenkant hebben deze noten een stekelige buitenkant.

Speelbomen:
zoals vleugelnoten, wilgen en beuken zijn voorbeelden van goede snelgroeiende klimbomen die weinig bevattelijk zijn voor ziektes. Ook (andere) notenbomen kunnen extra speelwaarde toevoegen door de noten in de herfst.

- Kroon speelbomen niet op.
- Plaats bomen niet te dicht bij toestellen en paden (wortelgroei)
- Plant alleen op plekken waar de bomen volop mogen groeien.

LET OP! - zoals de benoemde punten aangeven is het belangrijk dat bewoners onderdeel zijn van het beheer van een groene speelplek. Zonder draagvlak heeft (onderhoudsintensief) groen vrijwel geen kans van slagen.

Schaduw en groenbuffer

Op grote speelplekken: kunnen bomen met een grote kroonomvang worden geplant. Positioneer bomen (of de speelplek) zo dat zomers de toestellen op het heetst van de dag in de schaduw liggen.

Op kleine speelplekken/ruimtes:
kunnen dak- en leibomen worden gebruikt voor het creëren van schaduw. Het voordeel is dat deze bomen minder ruimte innemen en minder hoog worden (mits regelmatig gesnoeid). Alternatieven zijn een prieel of pergola met begroeiing of een schaduwdoek (vaak bij scholen).

- Wanneer ondergrondse leidingen en kabels het planten van bomen in de vollegrond onmogelijk maken, kunnen bomen in bakken een alternatief zijn, deze hebben wel regelmatig een extra watergift nodig.
- Zorg dat (kunststof en houten) toestellen en ondergronden niet de hele dag in de schaduw liggen om groene aanslag te voorkomen.

Een goed ingerichte groenbuffer op speelplekken langs drukke wegen verbetert de beleving (optisch) en kan een positief effect hebben op de luchtkwaliteit. Ook kan groen geluidshinder dempenop een speelplek.

- Het is belangrijk om met de groenbuffer een wal te creëren. Een rij opgekroonde bomen heeft bijvoorbeeld weinig effect.
- Kinderen moeten niet vanuit het groen direct op de drukke weg kunnen komen. Het is daarom belangrijk om in dat geval ook een hekwerk of andere begrenzing toe te passen.

Water en ondergronden

Wadi's en slootjes: kunnen water bergen of juist zorg dragen voor een goede afwatering naar sloten of de bodem. Gecombineerd met speelaanleidingen zoals stapstenen of touwen bieden ze extra avontuurlijke speelwaarde. Met name op drassige plekken zijn wadi's ideale oplossingen die tevens speelwaarde bieden.

- Zorg ervoor dat de staanders van toestellen tegen water kunnen. Plaats geen houten toestellen of speelaanleidingen in de wadi, of tenminste op RVS-voetjes.
- Gebruik zwerfkeien of betonnen poefs als parcours door het water, geen stapstammen van hout.

LET OP! - Wadi's kennen naast veel speelwaarde ook enkele risico's. Zorg daarom dat deze niet te diep zijn of snel het water afvoeren in de bodem (infiltratie). Water in wadi's mag niet (te lang) stilstaan om gezondheidsrisico's te beperken (algengroei).

Natuurlijke ondergronden:
zoals gras, zand, hout- en schorssnippers op speel- en sportplekken zorgen voor meer verkoeling en een betere afwatering dan kunstmatige ondergronden. Daarnaast hebben natuurlijke ondergronden een (veel) lagere CO2-impact.

- Natuurlijke ondergronden zijn goedkoper in aanschaf dan kunstmatige ondergronden. Losse ondergronden moeten sneller vervangen/verschoond worden en zijn duurder in onderhoud.
- Bewoners kunnen eerder overlast ondervinden van hondenpoep op grasvelden en kattenpoep in losse ondergronden.

LET OP! - Bij vochtige bodems worden losse ondergronden als snippers afgeraden omdat het snel verteert en daarmee zijn functie verliest.

Wanneer wel een kunstondergrond of verharding:
als een plek intensief wordt bespeeld waardoor een grasondergrond te snel uitslijt en niet voldoende tijd heeft voor herstel (trapveldjes bijvoorbeeld), of als toegankelijkheid voor rolstoelgebonden bewoners nodig is, kan toch (deels) een kunstmatige ondergrond of verharding (sportvelden, buurtplekken, schoolpleinen) nodig zijn.

- Halfverharding zoals grasbetontegels zijn een goed compromis tussen waterdoorlaatbaarheid en toegankelijkheid. Op sportplekken kan gewerkt worden met een waterbassin. Bij (extreme) regenval kan deze gebruikt worden als kunstmatige waterberging.
- Let op de nieuwe milieucriteria van de Rijksoverheid voor de aanschaf van nieuwe toestellen en ondergronden. Ook het vrijkomen van PAK's is aan richtlijnen gebonden (REACH richtlijn).
- Soms is het niet nodig om onder het gehele toestel een kunstondergrond te plaatsen, maar enkel de plekken waar de ondergrond het hardst slijt.
- Kies lichtere kleuren als ondergrond, die worden minder warm.
- Het (her)gebruik van betontegels op sportveldjes is een duurzaam alternatief voor kunstgras. Betontegels kunnen ook worden gebruikt als bijvoorbeeld stapstenen in het gras.

LET OP! - ˜Groene speelplekken" betekent niet dat er geen sprake meer is van veiligheidseisen zoals die op andere speelplekken gebruikelijk zijn. Zeker bij gebruik met speeltoestellen geldt gewoon het Warenwetbesluit Attracties en speeltoestellen (WAS).
Wel biedt een groene inrichting veel mogelijkheden om hierbinnen de acceptabele risico's op te zoeken en avontuurlijke speelvormen aan te bieden.

Blije beestjes

Diervriendelijke beplanting: komen redelijk overeen met de voor mensen eetbare beplanting, zoals kers, kornoelje en verschillende bessensoorten (uiteraard geen giftige soort toepassen als speelgroen).

- Door bijvoorbeeld pimpel- en koolmezen of boomklevers aan te trekken wordt tevens een natuurlijke vijand uitgenodigd voor plagen als de eikprocessierups.
- Groenblijvende beplanting als hulst (geen stekels), laurier en naaldbomen bieden beschutting voor dieren in de herfst/winter.
- Naaldbomen kunnen beter niet midden op, maar beter aan de randen van grotere speelplekken of parken worden geplant.
- Hoge grassen zijn ideaal als schuilplek voor veel kleine dieren, insecten en vlinders.

LET OP! - Fijne plekken voor beestjes betekent vaak ook een hoger risico op teken; een bekend bezwaar tegen groene speelplekken.
De kans op een tekenbeet is ook veel groter op een groene speelplek dan op een pleintje. Hier is in de inrichting weinig aan te doen.
Het RIVM adviseert om bij het buitenspelen in de bosjes je broek in je sokken te doen, shirts met lange mouwen te dragen en vooral na hetbuitenspelen je lichaam te (laten) controleren op eventuele teken.

Diervriendelijk inrichting en beheer: zorgt voor een extra stimulans voor de biodiversiteit door bijvoorbeeld snoeiafval te laten liggen of takenrillen te plaatsen.

- Laat naast snoei- ook bladafval liggen of schuif het onder struiken en bomen. Dit is waardevol voor de (bodem)biodiversiteit. Het zorgt voor voedsel en beschutting voor verschillende dieren en insecten en beschermt de bodem tegen erosie.
- Bladafval kan toestellen en ondergronden glad (en vies) maken Hierdoor wordt de bespeelbaarheid minder en ook houten toestellen gaan minder lang mee.
- Nestkastjes, vleermuizenkasten, insectenhotels nodigen dieren uit om te nestelen op de speelplek. Dit draagt niet alleen bij aan een betere biodiversiteit maar kan ook worden gebruikt voor natuureducatie.
- Met groene verbindingen tussen speel- en sportplekken en de randen van de wijk of stad kunnen fijne routes worden aangelegd voor recreatie en sport maar worden tegelijkertijd ook (kleinschalige) ecoroutes gecreëerd.

Bloemrijke mengsels inzaaien: op grasvelden bij speelplekken ziet er fleurig uit en zijn tegelijkertijd belangrijk voedsel voor hommels, bijen en andere insecten.

- Het zaaien van bloemen en het onderhouden hiervan kan vaak prima door bewoners gebeuren. Wel is het belangrijk dat dit wordt afgestemd met het gemeentelijk maaibeleid.

LET OP! - Groene speelplekken lijken vaak minder onderhouden. Dit is meestal bewust en maken de speelplek ook interessanter. Belangrijk is wel dat hiervoor de juiste plekken worden gekozen.

Meer weten?

- W. Leufgen, M. van Lier; Vrij Spel voor Natuur en Kinderen. Uitgeverij Jan van Arkel, Utrecht, 2007, p.152.
- Groen in de stad; WUR; https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Groen-in-de-stad.htm
- R. Louv; Het laatste kind in het bos “ Hoe we onze kinderen weer in contact brengen met de natuur”. Uitgeverij Jan van Arkel, Utrecht, 2007.
- www.rivm.nl/tekenbeten-en-lyme/teek

Bijlage 8 Uitvoeringsstrategie visie speelruimte

Uitvoering Visie Speelruimte

Visie Speelruimte in de organisatie

In de uitvoering van de visie Speelruimte speelt het opgaveteam Spelen, Sporten en Bewegen een belangrijke rol. In dit opgaveteam zijn de onderdelen Ruimtelijke ontwikkeling, Maatschappelijke ontwikkeling en Volksgezondheid vertegenwoordigd. Het opgaveteam coördineert de uitvoering van de speelruimtescans en adviseert bij gebiedsontwikkelingen en verandermomenten. Er wordt ook nauw samengewerkt met wijkbureaus en met Stadsbedrijven.

Uitvoering speelruimtescans

De visie Speelruimte vormt het kader om in de komende jaren verder aan de slag te gaan met spelen en speelruimte in Utrecht. In de visie wordt de ambitie uit de Utrechtse koersdocumenten om voldoende ruimte voor spelen, sporten en bewegen voor de jongste doelgroepen te organiseren nader uitgewerkt. Dit is gedaan door aan te geven welke ruimte minimaal nodig is, ook in een verdichtende stad. Daarnaast zijn er leidende principes voor spelen in de openbare ruimte geïntroduceerd. Deze zijn vertaald in een ruimtelijke speelruimtenorm. Zo ligt er een goede basis om de komende jaren te werken aan een kwantitatief en kwalitatief goed speelvoorzieningenniveau in de Utrechtse speelbuurten.

De vervolgstap is nu om de visie toe te passen in de Utrechtse praktijk. Daarbij wordt, zoals in de visie uiteengezet, gebruik gemaakt van speelruimte-scans. De komende jaren willen we jaarlijks twee wijken scannen. Zo wordt het beeld van de speelruimte in een wijk eens in de vijf jaar geactualiseerd. Met behulp van het in de Voorjaarsnota 2021 opgenomen budget kunnen we hier in 2021 en 2022 al voor de eerste wijken mee aan de slag.

Binnen de huidige financiële kaders zijn daadwerkelijke interventies vooral mogelijk bij zogenaamde natuurlijke verandermomenten (zie hoofdstuk 8.2). Ook bij deze veranderingen kan een speelruimtescan worden ingezet. Aan de hand van de scan kan worden bepaald hoe het dan beschikbare budget voor vernieuwing of ontwikkeling het best kan worden ingezet.

Op de langere termijn hebben we de ambitie om de speelruimtenorm verder toe te passen op de gehele stad, zodat kan worden bepaald of en zo ja welke interventies er nodig zijn om de speelruimte in de buurten in overeenstemming te brengen met de norm. Op die manier wordt het ook mogelijk om regie te voeren op de speelruimte-situatie in de gehele gemeente.

De huidige financiële situatie biedt ruimte om daar een begin mee te maken. In 2021 en 2022 kunnen we per jaar al twee wijken scannen. De resultaten uit deze scans gebruiken we om te leren van de werking van de methodiek en om de financiële onderbouwing voor de vervolg-ambitie aan te scherpen. De benodigde middelen om eventuele interventies die voortkomen uit de speelruimtescan te financieren, maken vervolgens onderdeel uit van een integrale afweging.

Participatie tijdens de verschillende fasen van onderzoek en uitvoering

Bewoners worden in verschillende fasen van de uitvoering van de speelruimtevisie op verschillende manieren betrokken. Bij het op-stellen van de visie is geparticipeerd in twee wijken, waarbij bewoners-vertegenwoordigers hebben meegedacht.

Bij de uitwerking van de wijkspeelruimtescans worden ook keten-partners (o.a. DOCK, JOU, Sport Utrecht) en bewoners-vertegenwoordigers betrokken om hun wijkkennis mee te geven.

Zij kunnen inzicht geven in de vraag en het (gebruik van) het actuele speelaanbod in de wijk. Op het moment dat een speelplek aan herziening toe is, of bij het inrichten van een nieuwe speelplek, worden direct omwonenden betrokken bij het inrichtingsvoorstel. We nodigen daarbij de gebruikers van de plek uit, de kinderen, ouders en andere buurtgenoten, waarmee we in gesprek willen komen.

Verandermomenten

Natuurlijke verandermomenten

Op korte termijn zetten we de speelruimtescan in wanneer zich verandermomenten voordoen om af te wegen of een aanpassing nodig is en hoe urgent de aanpassing is in relatie tot de beschikbare speelruimte in een buurt. Onder verandermomenten verstaan we:

- Grootschalige gebiedsontwikkelingen: Bij nieuwbouw kan in de planvorming volgens de nieuwe norm speelruimte worden ingepast. Hierbij kan synergie gezocht worden met andere thema's, zoals sport en groen;
- Herontwikkeling, verdichting en wijkrenovaties. Met behulp van de scan kan een inzet worden geformuleerd.
- Bewonersinitiatief. Bewoners kunnen door het initiatievenfonds aan te wenden een aanvulling vragen op de bestaande speel-voorzieningen in de buurt. Ook kunnen zij hiervoor fondsen aanschrijven; De scan kan worden gebruikt om te toetsen of een bewonersinitiatief past binnen de kaders van het speelruimte-beleid.
- Klachten. Bij onveilige situaties zal een technische keuring plaats-vinden. Bij overlast zal samen met de omgeving gezocht worden naar mogelijke aanpassingen;
- Ontwikkelend beheer. Na technische keuring kunnen toestellen afgeschreven worden en is vernieuwing noodzakelijk. Dit is het moment om de speelplek opnieuw te beoordelen, waarbij de omgeving betrokken wordt zodat de vernieuwing aansluit op de dan aanwezige speelbehoefte

Een minimum aan bespeelbare ruimte als inspannings-verplichting of uitgangspunt

De ambitie is dat er binnen 200 meter van elke woning bespeelbare openbare ruimte is, waarbij de gemeente zich inspant om minimaal 3% van de omvang van een speelbuurt te reserveren als bespeelbare openbare ruimte in een buurt. Met de uit te voeren speelruimtescans wordt onderzocht in welke mate elke buurt kan voldoen aan deze ambitie.
Mocht blijken dat een buurt niet voldoet, dan omschrijft paragraaf 5.2 van de speelvisie welk handelingsperspectief er is om dit op te lossen. Van ontwikkelaars vragen we ook om aan deze inspanning in bestaande buurten bij te dragen. Bij de bouw van nieuwe buurten, of blokken met nieuwe huizen in een bestaande buurt zal getoetst worden of er op basis van deze toevoeging nog steeds voldoende openbare speelruimte is. Als dit niet zo is, of als een bestaande speelplek verplaatst moet worden door de herontwikkeling, dan wordt binnen het project gekeken hoe dit kan worden opgelost. Als hier niet aan kan worden voldaan dan wordt dit gemotiveerd en inzichtelijk gemaakt voor de raad.

Voor grootschalige gebiedsontwikkelingen geldt de 3% als uitgangs-punt. Er worden in de speelvisie kaders gegeven voor het reserveren van speelruimte en voor het inrichten van speelplekken. Ook wanneer bij nieuwe gebiedsontwikkelingen de norm niet gehaald kan worden moet dit gemotiveerd worden. De raad krijgt dan inzicht in de keuzes die zijn gemaakt bij het afwegen van verschillende ambities binnen de gebiedsontwikkeling.

Budget voor advisering

Het toepassen van en adviseren over de nieuwe speelvisie en de bijbehorende speelruimtenorm in herontwikkelingsprojecten, gebiedsontwikkelingen, groot onderhoud, vervangingsinvesteringen of een bewonersinitiatief voor het creëren of aanpassen van speelplekken wordt gezamenlijk bekostigd vanuit de programma's Ruimtelijke Ontwikkeling, Openbare Ruimte en Groen, Maatschappelijke Ontwikkeling en Volksgezondheid. Met de beschikbare dekkingsbronnen is het mogelijk de bestaande speelruimte in stand te houden en zeer beperkt spelen in het groen te verbeteren of toestellen toe te voegen aan bestaande speelplekken. De nieuwe speelnorm kan daarbij worden gebruikt om te beoordelen of een kwalitatieve of kwantitatieve verbetering nodig is.

Voor de langere termijn hebben we de ambitie om daadwerkelijk regie te voeren op de speelruimte in de stad en interventies te kunnen doen wanneer buurten niet voldoen aan de norm uit de speelruimtevisie. Met de huidige beschikbare budgetten kunnen we de bestaande speelruimte in stand te houden en zeer beperkt speeltoestellen toevoegen of andere verbeteringen (zoals vergroening) doorvoeren aan bestaande speelplekken. Bij nieuwbouw of herontwikkeling van bestaande buurten zijn er, afhankelijk van de ontwikkeling, soms wel financiële middelen beschikbaar, om speelplekken toe te voegen of bestaande plekken te vernieuwen.

Budget voor beheer, onderhoud en vervanging

In de nota beheer openbare ruimte (januari 2021) is beschreven dat er bij de bestaande speel- (en sport) toestellen, met de bijbehorende (val) ondergronden, in de openbare ruimte geen sprake is van technisch achterstallig onderhoud. (De speeltoestellen en ondergronden worden jaarlijks vier keer gecontroleerd en voldoen aan de Warenwet Attractie en Speeltoestellen (WAS). Ze zijn veilig, heel en schoon).

Het beheer, het onderhoud en de vervanging van de bestaande speel- en sporttoestellen, en de (val)ondergronden wordt gefinancierd en uitgevoerd door Stadsbedrijven. Jaarlijks ontvangt Stadsbedrijven voor de speel- en sporttoestellen en de (val)ondergronden een bedrag aan beheergeld bij de begroting (stelpost areaalmutaties) om deze te kunnen onderhouden.

Bij het toevoegen van speel- of sporttoestellen en de bijbehorende ondergronden zal Stadsbedrijven adviseren op veiligheidsaspecten vanuit het Warenwetbesluit Attractie- en speeltoestellen (WAS).
Bij de oplevering van een nieuwe speelplek wordt deze in beheer overgedragen aan Stadsbedrijven. Zij nemen de toestellen en ondergronden in het opvolgende jaar mee in de areaalmutatie. (Dit staat toegelicht in de nota Beheer openbare ruimte (2021). Dit geldt ook voor de gerealiseerde verhardingen, straatmeubilair en groen op en rond de speelplek. De budgetten voor dagelijks beheer en vervanging van speelstellen wordt jaarlijks vastgesteld en kan variëren. Zo is er in 2021 voor het dagelijks onderhoud 420.000 euro beschikbaar.
Voor vervanging van speeltoestellen is 690.000 euro beschikbaar.

Initiatievenfonds

Bewoners die het initiatief nemen om speelruimte aan te passen of nieuwe speelruimte toe te voegen kunnen daarvoor terecht bij het Initiatievenfonds. Op basis van de wijkscan en de verbeterkaart kan beoordeeld worden of het initiatief kansrijk is. Per initiatief is vanaf 2021 vanuit het Initiatievenfonds maximaal € 20.000,- beschikbaar. Dit is voor een nieuwe speelplek onvoldoende. Voor een aanvulling of wijziging op een bestaande speelplek kan het mogelijk net voldoende zijn. Vanuit dit budget moet behalve het toestel en de valondergrond ook de projectleiding, eventuele grondvoorbereiding en de kosten voor participatie bekostigd worden.

Over de jaren 2017-2019 is gemiddeld 500.000 euro per jaar geïnvesteerd in speelruimte vanuit het initiatievenfonds. Binnen dit bedrag zaten initiatieven variërend van 10.000 – 50.000 euro. Hoeveel per jaar in speelruimte wordt geïnvesteerd vanaf 2021 zal de komende jaren blijken. (De bestedingsregels van het initiatievenfonds zijn per 1 januari 2021 verlaagd van 50.000 euro naar 20.000 euro per initiatief). Dit is afhankelijk van het aantal initiatieven dat wordt ingediend door bewoners. Voor initiatieven geldt dat er draagvlak moet zijn bij medebewoners en de praktijk leert dat met een budget van 20.000 euro slechts beperkt aanpassingen gedaan kunnen worden.

Budget bij herontwikkeling van buurten en nieuwbouw

Bij de bouw van nieuwe buurten, of blokken met nieuwe huizen in een bestaande buurt zal getoetst moeten worden of er op basis van deze toevoeging nog steeds voldoende openbare speelruimte is. Als dit niet zo is, of als een bestaande speelplek verplaatst moet worden door de herontwikkeling, dan moet binnen het project gekeken worden hoe dit kan worden opgelost.

Alternatieve financieringsbronnen

Het verbeteren van speelruimte wordt soms ook vanuit het Meerjaren Groenprogramma (MGP) medegefinancierd. De bespeelbare ruimte wordt bijvoorbeeld vergroot in combinatie met het opknappen van groen. Voorbeeld hiervan is het Niftarlakeplantsoen waar, door het samenvoegen van middelen uit het Meerjaren Groenprogramma en Initiatievenfonds, tegemoet is gekomen aan de wensen van bewoners voor natuurlijk spelen.

Binnen de verordening onderwijshuisvesting is ruimte gemaakt voor het vergroenen van schoolpleinen. Er wordt een stimuleringsregeling ingezet voor schoolbesturen om schoolpleinen te vergroenen en afspraken te maken over het openbaar toegankelijk maken van de schoolpleinen.

En op heel beperkte schaal is er de mogelijkheid om vanuit het programma Bereikbaarheid een weg veiliger te maken voor in de buurt spelende kinderen.

Bezoekadres:
Stadsplateau 1, 3533 JE Utrecht

Postadres:
Postbus 8406, 3503 RK Utrecht

Telefoon:
030 - 286 00 00

Gemeente Utrecht

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4902
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	3.2
Titel	Raadsbrief Versnellingsaanpak Groene Schaalsprong; Schriftelijke vragen Vergroening van de Amerhof
ID	5130
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Voortman
Beleidsveld	Groen
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	25 september 2025
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	**6 november 2025**

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Vera Dalm	**Datum**	11 september 2025
E-mail	vera.dalm@utrecht.nl	**Kenmerk**	30247576
Type brief	Voortgangsbrief	**Onderwerp**	Versnellingsaanpak Groene Schaalsprong
Bijlage(n)	2 (onderaan bijgevoegd)	**Beleidsveld**	Groen en Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Utrecht werkt aan een groene en klimaatbestendige stad waarin het prettig wonen, werken en leven is. Vraag Utrechters wat belangrijk is -zie de Utrecht Monitor- en klimaat en groen is bij een grote groep een van de eerste dingen die ze noemen.
Vergroening is dus essentieel voor Utrecht: voor het versterken van biodiversiteit, het tegengaan van hitte-, droogtestress en wateroverlast, en voor het bevorderen van gezondheid en leefkwaliteit. Tegelijk draagt het bij aan een aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving. Utrecht kiest voor groei in balans, zoals is vastgelegd in het Coalitieakkoord. Onderdeel daarvan is een Groene Schaalsprong. In deze raadsbrief informeren wij u hoe wij hier uitvoering aan geven**.**

Achtergrond en inleiding

De strategie voor de Groene Schaalsprong is in de raadsbrief uit 2022 toegelicht. In de raadsbrieven strategie voor groen (2023) en voortgang Groene Schaalsprong en bomen informeerden we u over de voortgang. De Rekenkamer schetste in haar rapport ‘Vergroening, van droom naar daad’ het volgende:

> ‘Wij constateren dat het de gemeente Utrecht in de periode 2017 – 2023 niet is gelukt om het openbaar groen mee te laten groeien met de ontwikkeling van de stad. Projectleiders, (groen)adviseurs, uitvoerders en gedelegeerd opdrachtgevers weten onvoldoende wat hun taak is om de gestelde doelen te realiseren. Ook blijkt de onderbouwing van de kaders voor de uitvoering – in de organisatie, het benodigde geld en de inzet van mensen – niet altijd op orde. Ruimte en Stadsbedrijven en de verschillende afdelingen daarbinnen pakken knelpunten in de organisatie vanuit hun eigen referentiekaders aan.’

Onze reactie hierop las u in november 2024 in de raadsbrief plan van aanpak, waarin wij uitspraken de vergroening van Utrecht zoveel mogelijk te versnellen. Tijdens de raadsbehandeling zegden wij een uitvoeringsprogramma Groene Schaalsprong toe.
We kiezen nu voor een versnellingsaanpak, zodat het past bij de aanbevelingen van de Rekenkamer, die vooral gericht zijn op de processen in de gemeentelijke organisatie. De versnellingsaanpak richt zich op het verbeteren van de randvoorwaarden en processen, wat zorgt voor meer groene projecten en een versnelling van de uitvoering. Welke projecten dat zijn kunt u volgen in het MeerjarenProgramma Ruimte Gemeente Utrecht en specifiek het onderdeel Meerjaren Groen Programma. In bijlage 1 van deze brief beschrijven we de relatie tussen de besluiten van de raad naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek en de versnellingsaanpak. Daaronder (bijlage 2) staan alle huidige beleidskaders kort benoemd.

Kansen en uitdagingen bij vergroening

De urgentie voor vergroening is hoog: Utrecht groeit, het wordt warmer, droger én natter, en de verschillen in leefkwaliteit tussen wijken worden zichtbaarder. De afgelopen jaren zijn goede stappen gemaakt in de uitvoering op de verschillende schaalniveaus; van groen in buurten tot recreatie om de stad. Zo is het uitvoeringsprogramma oeverpark Rondje Stadseiland vastgesteld en nam de raad de startnotitie Natuurgebied Zuilen aan. De Laan van Puntenburg vergroenden we als eerste onderdeel van de Tuinen van Moreelse. In Overvecht ontstond een groen lint en in de hele stad is veel aandacht voor buurtgerichte vergroening, met name de kwaliteit van groene plekken. Bij de buurtpuzzel in Rivierenwijk vergroenen we door het opheffen van parkeerplaatsen. Het principe ‘Groen, tenzij’ passen we in steeds meer projecten toe, zoals bij de herinrichting van de Vasco da Gamalaan, Welgelegen en Orinocodreef. Deze resultaten laten zien dat vergroening kán in Utrecht, al is het tempo nog te laag. Vier factoren spelen daarin een rol: ruimte, processen, financiering en kosten.

Ruimte
De beschikbare ruimte voor extra groen is beperkt. We hebben bovengronds ruimte nodig voor onder andere rijbanen, trafohuisjes, afvalvoorzieningen en parkeerstroken en ondergronds voor kabels en leidingen. Weerstand tegen het opheffen van parkeerplaatsen leidt tot minder ruimte voor groen. Het is bijna een onmogelijke opgave om de ruimteclaims in de afwegingen altijd dezelfde prioriteit te geven. Bij het vastgestelde ‘groen, tenzij’ blijkt het invullen van de ‘tenzij’ beperkend op de groenrealisaties te werken, zie hiervoor ook de antwoorden op de eerder gestelde schriftelijke vragen (2024/200 -Verhard Tenzij 2.0).

Processen
Woningbouw en infrastructuur zijn vaak initiatiefnemers voor ontwikkelingen en groen heeft daardoor soms onvoldoende positie aan het begin van een proces. Dit leidt tot ‘achteraf-repareren' en vertraging van de uitvoering. Het realiseren van kwalitatief goed groen in een verdichtende stad, vereist een vroegtijdige inbreng van de groenopgave en goed onderbouwde afwegingen.

Financiering
Vanuit het Coalitieakkoord 22-26 is jaarlijks (vanaf 2026) € 6,8 miljoen beschikbaar voor vergroening. Een verdubbeling ten opzichte van de vorige Collegeperiode, maar nog niet genoeg om het groen volledig te laten meegroeien. Zeker wordt ook geïnvesteerd vanuit andere opgaven; mobiliteitsprojecten, herontwikkelingen, groot onderhoud, etc. Maar andere bronnen zoals Rijk en particuliere ontwikkelaars zijn lastiger aan te boren. Groene investeringen zijn niet altijd verankerd in de bekostiging van ruimtelijke projecten. Voor volledige realisatie is structureel te weinig budget beschikbaar, zoals ook de Rekenkamer aangaf.

Kosten
De kosten voor vergroening zijn fors toegenomen, zeker in de bestaande stad. Het verleggen van kabels en leidingen voor boomgroeiplaatsen is duur. Eerder opgestelde projectramingen blijken bij de uitvoering te laag of te optimistisch, wat leidt tot minder groen. De uitkomst hiervan is dat we, zelfs met een gelijkblijvend budget, minder groen dan verwacht kunnen realiseren. Te vaak moeten we - door financiële krapte- vragen om budget voor extra vergroening met nee beantwoorden.

Kortom; de keuze voor ‘groei in balans’ mét de vele claims op de openbare ruimte maken complexe, vroegtijdige (financiële) afwegingen noodzakelijk.

Versnellingsaanpak en scope

Vergroening vraagt om een aanpak die breed door de organisatie wordt gedragen. Een intensief traject van verandering van processen en aanpassing van ingesleten werkwijzen; ook de Rekenkamer refereerde daaraan. Een aantal trajecten loopt nu, zoals de herziening van het Utrechts Planproces. De voorliggende versnellingsaanpak geldt voor de komende twee jaar onder het motto; ‘groot genoeg om ambitieus te zijn, maar klein genoeg om direct mee aan de slag te gaan’. We bouwen voort op de aanpak van de afgelopen jaren, met de visie van de RSU 2040 als richtsnoer.

We beschrijven de versnellingsaanpak voor de korte (tot zomer 2026) en middellange termijn (tot en met eind 2027). Dit vormt het vliegwiel voor een volgende fase, waarin de nadruk meer zal liggen op

de langere termijn. We nemen nu de voorbereidende stappen. Met name de mobiliteits- en energietransitie zijn op de lange termijn essentieel.

We investeren zowel op de kwantiteit aan groenareaal als op de kwaliteit daarvan. Want juist in de kwaliteit van het groen kunnen op kortere termijn grote slagen worden gemaakt. Denk aan het verhogen van de biodiversiteit, zoals in Natuurgebied Zuilen. Of aan het toegankelijk en beleefbaar maken van groen voor alle Utrechters, zoals het Groene Lint in Overvecht of het oeverpark Rondje Stadseiland. Daarbij komen verschillende beleidsdoelen samen: klimaatadaptatie, ruimte voor fiets en voetganger en recreatie. Het realiseren van extra vierkante meters vergt meer tijd en is afhankelijk van andere ontwikkelingen en ruimtelijke ingrepen, dat zijn langlopende processen. Waar we nu op voorsorteren en vanzelfsprekend geen kans op extra groen onbenut laten.

Versnellingsaanpak
We versnellen door:

A. Groen te realiseren in samenwerking met inwoners en partners in de stad en regio,
B. Een heldere financiële strategie, gericht op structurele financiering
C. Meer en beter groen te realiseren in gemeentelijke opgaven en dit te borgen in processen
D. Meer en betere groene projecten te realiseren (MGP)

A. Groen realiseren in samenwerking met inwoners en partners

Vergroening is een gezamenlijke beweging en vereist samenwerking met inwoners, scholen, woningcorporaties, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere partners. Het grote draagvlak voor groen en klimaatadaptatie (zie bijvoorbeeld Fysieke leefomgeving | Utrecht Monitor) en de vele groene activiteiten en initiatieven in de stad laten ook zien dat Utrechters meer en beter groen willen. In hun stad en óm hun stad. We hebben al vele succesvolle initiatieven, denk aan BuurtNatuur030, het Bomenbal, Waterproof030, het uitdelen van bomen met Meer Bomen Nu, Geveltuinenburendag, NK Tegelwippen en vele buurtgerichte programma's, vaak vanuit sociale initiatieven.

Korte termijn
Het is noodzakelijk om het groene netwerk van de stad goed in kaart te hebben en met elkaar goed af te spreken wie aanspreekpunt is voor welke partijen. Een proactieve houding ten opzichte van inwoners en partijen moet leiden tot het sneller faciliteren van goede ideeën. Voor inwoners zijn meerdere (subsidie)regelingen. We brengen in kaart of we voldoende aan hun behoeften tegemoetkomen, wat effectief is en waar hiaten zijn. Zo nodig doen wij een voorstel tot verbetering en herziening.
We voeren gerichte gesprekken met private partijen om mee te financieren aan projecten in de stad en zoeken structurele samenwerking met hen op. Dat lukt al, er is een overeenkomst met Trees for All en we bieden woningcorporaties, kerken en zorginstellingen aan om samen met ons bomen en zaailingen te planten op particulier en semi-openbaar terrein. Zo maken we het aantrekkelijk om bij te dragen aan meer groen. We ontwikkelen een participatieaanpak, waarin we het vergroenen van straten vastleggen, conform 'Samen Stad maken'. Bewonersbetrokkenheid zorgt immers voor draagvlak en waardevolle input voor toekomstig beleid. We nemen deel aan het leer- en onderzoeksprogramma 'Groen in en om de Stad' en werken samen met Rotterdam en Den Haag aan mogelijkheden om bedrijven mee te laten betalen aan de groenopgave.

Middellange termijn
Het effectief met elkaar verbinden van partijen en bedrijven in de stad aan projecten kan leiden tot gedeeld eigenaarschap, wederzijds vertrouwen en dus meer ruimte om zelf te vergroenen. Het vraagt van ons soms een andere rol en een andere manier van werken dan we gewend zijn in de omgang met de stad. Daarom gaan we in de vorm van pilots en kortere projecten hiermee experimenteren en de geleerde lessen weer implementeren. Hiertoe ontwikkelen we een voorstel voor de aanpak, inclusief de financiering die daarvoor nodig is.

B. Een heldere financiële strategie

Om de vergroening te versnellen moet een aantal financiële randvoorwaarden op orde zijn: goed inzicht in de benodigde investeringsbehoefte en structurele middelen voor het beheer van het groen

op langere termijn. Daarom moet vergroening een structureel onderdeel van de bredere stedelijke investeringsagenda blijven.

Het nu beschikbare geld (in 2026 6,8 miljoen per jaar) is te weinig om de opgave volledig te realiseren. Dus al groeit het groenbudget, het leidt nog niet voldoende tot meegroeien van groen. Daarom boren we naast de reeds toegekende eigen groenmiddelen (oa in MGP), meerdere bronnen aan die passen bij de groenopgave, denk aan:

- Medebekostiging vanuit andere opgaven zoals mobiliteit en energie
- Inzet van de rioolheffing voor klimaatadaptatie
- Middelen uit het Fonds Bovenwijkse Voorzieningen
- Directe financiering van projecten waarbij Rijk en/of Provincie betrokken zijn.
- Samenwerking met externe fondsen en subsidies vanuit Europa, Rijk en Provincie
- Samenwerken met partners in de stad, zoals bedrijven en projectontwikkelaars.
- Vergroening door bewoners, door bijvoorbeeld het initiatievenfonds.

Korte termijn
We verbeteren de nauwkeurigheid van de ramingen voor het hele traject van planvoorbereiding, uitvoering, aanleg én beheer en onderhoud van groen. Een overzicht van actuele en potentiële budgetten maakt dat vergroening een realistischer onderdeel van stedelijke investeringen wordt. Voor de uitvoering van de groene schaalsprong werken we de financiële strategie verder uit, met de activiteiten die nodig zijn in het structureren en prioriteren van de financiering en de kosten.

Nog in deze Collegeperiode verkennen we hoe vanuit de rioolheffing en beheergelden meer meebetaald kan worden aan de ontharding en vergroening van de stad. Zie Raadsbrief Programma Water en Riolering 2026-2030 voor een nadere toelichting. Nu al is ongeveer 3 miljoen euro per jaar uit de rioolheffing beschikbaar voor klimaatadaptatiemaatregelen (ontharding en vergroening). Dit besteden we aan de vervangingsprojecten en andere openbare ruimteprojecten, aan de groenblauwe subsidies voor particulieren, de tegelophaalservice en de geveltuinenacties. We verkennen wat we extra kunnen bekostigen vanuit de rioolheffing bij rioolvervangingen, bij niet-rioleringsprojecten in de openbare ruimte en bij maatregelen die andere eigenaren in de stad nemen. We zien mogelijkheden bij het vervangen van niet-functionele verharding door bomen en ander groen, om zo meer regenwater vast te houden. Dit werken we uit bij de herziening van de Visie Water en Riolering (start in 2026). Vooruitlopend op de herziening is voor 2026 al één miljoen euro extra voor projecten gereserveerd.
Grotere projecten zoals de aanleg van nieuwe parken, scheggen en de vergroening om de stad vragen een andere bekostiging dan de rioolheffing .

Om financiële bijdragen vanuit andere overheden te vergroten lobbyt Utrecht samen met 5 andere steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Eindhoven en Groningen) bij o.a. het Rijk voor meer en structurele financiering van groen voor de steden. De middelen uit de Bouwimpuls zijn hier een voorbeeld van, of de extra financiering van de Provincie Utrecht voor de vergroening van straten.

Middellange termijn
Om groen te kunnen blijven financieren, is het belangrijk om de maatschappelijke baten van vergroening goed in beeld te hebben, zoals de effecten op gezondheid of op het stedelijk leefklimaat. Op welke wijze kunnen we deze baten productief maken? Met andere woorden; hoe kunnen we langs die weg financiering beschikbaar krijgen. Dit vraagstuk onderzoeken we samen met het Rijk, via Europese uitwisseling en samen met andere grote steden.

C. Meer en beter groen realiseren in gemeentelijke opgaven

Hoe vergroening terugkomt in ons beleid is o.a. te zien in de Omgevingsvisie Overvecht, de Visie Stedenbouw en de Omgevingsvisie Kanaleneiland en Transwijk. Tegelijk blijkt het lastig om duidelijk de slag naar de uitvoering te maken. De versnippering over diverse thema's (vergroening, biodiversiteit, klimaatadaptatie, water, sporten en spelen en gezondheid) helpt daarbij niet. De Rekenkamer concludeerde: meer samenhang tussen de gestelde doelen is nodig zodat een eenduidige aanpak en een gedeelde verantwoordelijkheid ontstaat.

We gaan daarom de eenduidigheid versterken: heldere uitgangspunten en een duidelijke vertaling van de doelen naar de praktijk. We sturen op een effectiever en efficiënter planproces, dat doorwerkt in de uitvoering. Bij gebiedsontwikkeling, herinrichting of rioolvervanging nemen we groen samen met o.a. energie, mobiliteit of klimaatadaptatie mee. In de uitvoering ligt de focus voor de komende jaren op gebieden waar groenaanleg prioriteit heeft vanuit klimaatadaptatie en op de noodzaak om samenhangende groene netwerken te realiseren voor natuur (planten en dieren), voetganger en fietser.

Korte termijn
Vergroening vraagt als eerste helderheid in visie en beleid. We bereiden daarom een voorstel voor, voor de integratie van beleidsstukken, zodat heldere kaders leiden tot een effectievere uitvoering. Waar nodig stellen we herziening van beleid voor. Voor de implementatie van beleidsdoelen benutten we de kaders van de Omgevingswet, zoals ons voorstel om de uitwerking van 40% groen op buurtniveau vast te leggen in planregels. Ook onderzoeken we het vastleggen van boomgroeiplaatsen in omgevingsplannen.
We hebben opdracht gegeven om varianten voor een groennormering uit te werken, waarbij onder andere gekeken wordt naar de verschillende schaalniveaus. Ook is differentiatie naar verschillende typen gebieden mogelijk, bijvoorbeeld door te werken met percentages groen voor de openbare ruimte. Dit geeft duidelijkheid welk niveau van vergroening bij een project of herinrichting past en houdt tegelijk rekening met wat haalbaar is in die buurt of wijk. Om te sturen op de doelen is monitoring beschikbaar via onder andere GIS-kaarten en de Monitor Groene Leefomgeving.

We wegen vergroening eerder in het planproces mee en onderbouwen beter vanuit de gedeelde uitgangspunten. Dit vergt een verbetering van de werkwijzen tussen de verschillende beleidsvelden en de sturing door het Utrechts Planproces Gebiedsontwikkeling (UPG). De richtlijnen voor de invulling van de Nota van Uitgangspunten (NvU) scherpen we verder aan, zodat het meenemen van groen en klimaatadaptatie in een vroeg stadium expliciet onderdeel wordt van elk plan.
Voor een efficiëntere uitvoering gaan we werken met standaarden voor andere straatprofielen, zodat processen niet steeds opnieuw worden uitgedacht en de doorlooptijden verkorten. Hiermee wordt het Handboek Openbare Ruimte voortdurend aangevuld. Voor de komende jaren zijn o.a. de rioolvervanging en herinrichting van straten naar 30km/u grote ruimtelijke ingrepen waarbij groen in de realisatie wordt meegenomen, zoals de Orinocodreef en Welgelegen. Die gezamenlijke programmering van zowel vergroening als rioolvervanging als mobiliteitsprojecten is een belangrijke versneller. Want ondanks de omvang en spreiding over de stad, vragen zij grotendeels dezelfde voorbereiding en uitvoering.

Middellange termijn
Op termijn werken we de Utrechtse groene ambities in verschillende scenario's uit, waarbij gebiedsgerichte keuzes worden voorgelegd. Bij een goede integratie van de vergroeningsopgave in gebiedsontwikkelingen, ontstaat er geen spanning tussen de bouwopgave en leefkwaliteit. Dit voorkomt vertraging in planprocessen en er ontstaat een leefbare, aantrekkelijke stad.

Voor die leefbaarheid en de gezondheid van de Utrechters is niet alleen vergroening noodzakelijk, ook de mobiliteitstransitie is een bepalende factor. Deze samenhang is essentieel, denk aan het opheffen van parkeerplaatsen en het aantrekkelijk maken van actieve mobiliteit door groene routes en ommetjes. Op korte termijn kosten een mobiliteitshub XL of extra fietsparkeerplekken groene ruimte, maar op langere termijn levert deze transitie ruimte voor groen op omdat de auto de stad verlaat. Door zowel fysiek op straat als ook in de middelen hierop in te zetten ontstaat ook nieuwe ruimte voor vergroening.

Groen draagt ook bij aan de gestelde doelen op het gebied van gezondheid en het bredere sociale domein. Integratie van deze opgaven biedt kansen om meerwaarde te creëren én financiering te vinden. Om gelijke kansen te creëren zetten we nu al in op groen in wijken waar die het hardst nodig is. Zo wordt vergroening een middel tegen ruimtelijke én sociale ongelijkheid.

D. Meer en betere groene projecten realiseren (MGP)

Naast de samenwerking met andere opgaven en de integrale gebiedsontwikkelingen is er de mogelijkheid groen als aparte opgave te realiseren, vastgelegd in het Meerjaren Groen Programma

(MGP). Deze zelfstandige groene projecten bevinden zich vaak in gebieden waar geen grotere ruimtelijke opgaven spelen, maar waar wél sprake is van een duidelijke vergroeningsnoodzaak – bijvoorbeeld in groenarme wijken, gebieden met sociale problematiek of kwetsbare locaties ten aanzien van klimaatverandering. Ook dragen we vanuit het MGP bij aan projecten en ontwikkelingen waarbij zonder aparte financiering geen (extra) groen gerealiseerd kan worden.

Zo is al in verschillende wijken -Noordwest, West en Rivierenwijk- meer groen gerealiseerd op basis van wensen van bewoners. Tijdelijke groene elementen, fietsvlonders en zitplekken zijn succesvol ingezet om bewoners te betrekken en te laten ervaren wat vergroening oplevert. Ook het Groene Lint Overvecht en diverse schoolpleinen zijn vergroend en biodiverser gemaakt. Innovatieve projecten voor stadsnatuur zoals de Wilgendome en een efficiënter soortenmanagement zijn in uitvoering. Samen met bewoners en partners ontwikkelen we nieuwe parken en groene verbindingen, zoals het Singelpark, oeverpark Rondje Stadseiland, Ringpark Dichterswijk en het Hooghiemstraplein. We vergroenen onder de Daphne Schippersbrug en de aansluiting op de Socratesbrug. Met deze en andere initiatieven en kansen gaan we vanzelfsprekend door.

Korte termijn
Groene projecten realiseren is kostbaar en arbeidsintensief, ‘werk met werk maken’, is niet altijd mogelijk of wenselijk. Om het MGP-budget effectief in te zetten is prioritering dan ook noodzakelijk. Hiervoor is al een globaal afwegingskader, waarin onze doelen voor klimaatadaptatie zijn verwerkt. Voortbouwend hierop ontwikkelen wij een strategie voor het MGP die prioriteert in de vijf schaalniveaus en in de vitale stedelijke groenprojecten en -bijdragen aan- andere projecten.

De aanpak van kleine groene ingrepen, zoals het omzetten van parkeerplekken naar groen, kan soepeler en sneller door in een vroegtijdig stadium de integratie tussen beleidsterreinen op te zoeken. Al blijft het lastig om in smalle straten voldoende ruimte te vinden voor waardevol groen. Bewonersparticipatie is essentieel en daarom verbeteren we de aanpak daarvan. In het komende jaar starten we met een vervolg op de Buurtpuzzel. We werken verkorte werkprocessen en nieuwe samenwerkingsvormen uit om vaart te houden in projecten en deze kostenefficiënt te realiseren. Als deze aanpak zijn vruchten afwerpt, willen we deze verbreden naar andere typen projecten, zoals scheggen, parken en kleinere plantsoenen.

Vitale stedelijke groenprojecten voeren we verder uit. Zo bereiden we de aanleg van nieuwe parkgebieden voor; Fortlaan en Tuinen van Moreelse. Voor de groengebieden aan de randen van de stad investeren we in de samenwerking met de buurgemeenten. Voorbeelden hiervan zijn het ontwikkelperspectief voor de Hollandse IJssel, het Kromme Rijn-LinieLandschap en de gebiedssamenwerking Noorderpark, waarin meerdere partijen samenwerken aan een gedeelde vergroeningsopgave.

Middellange termijn
Om effectief te sturen op het investeringsbudget werken we aan een sterkere koppeling van de beleidscyclus, de monitoring en de ruimtelijke programmering. Er is meer inzicht nodig in waar de grootste impact te behalen is, zodat we budgetten kunnen verdelen over de verschillende schaalniveaus en tussen vitale stedelijke groenprojecten en integrale gebiedsontwikkelingen. Alleen zo kunnen we de beschikbare capaciteit en het budget gericht inzetten waar de vergroening het hardst nodig én het meest kansrijk is.

Wat kunt u nog deze Collegeperiode verwachten?
De verantwoordelijkheid om ‘groei in balans’ te realiseren wordt breed gedeeld en leidt tot mooie resultaten. Tegelijk zijn er zijn nog vele slagen te maken. Deze versnellingsaanpak biedt richting, verbindt bestaande en nieuwe initiatieven, van interne acties tot samenwerking met de partijen in de stad. ‘Groen, tenzij' blijft het uitgangspunt, de versnellingsaanpak zorgt voor verdere uitwerking en een goede borging.

De versnellingsaanpak voor de korte en middellange termijn heeft een looptijd van twee jaar. Over de voortgang houden we u in een jaarlijkse brief op de hoogte. Daarnaast kan uw raad volgen hoe deze aanpak zijn vruchten afwerpt, middels jaarstukken en het duurzaamheidsverslag. Gezien de grote urgentie van de vergroeningsopgave willen we nog deze Collegeperiode de volgende resultaten bereiken:

A. Groen realiseren in samenwerking met inwoners en partners
    a. Vanuit de werkwijze Samen Stad Maken een speciale aanpak voor vergroening.
    b. Een inventarisatie voor het verbeteren van (subsidie)regelingen voor inwoners.
    c. Het stimuleren van zelfbeheer en deelname aan o.a. Waterproof030, Buurtnatuur030 etc. We ontwikkelen een voorstel voor het intensiveren van de aanpak, inclusief de financiering die daarvoor nodig is.
B. Een heldere financiële strategie
    a. Een financiële strategie voor de vergroeningsopgave met daarin beschreven de investeringen, kosten en baten.
    b. De resultaten van de verkenning om de inzet van de rioolheffing te vergroten.
C. Meer en beter groen realiseren in gemeentelijke opgaven
    a. In de context van het Rekenkameronderzoek maken we een analyse van de doelen vanuit verschillende beleidsstukken en een voorstel voor de integratie van beleidsstukken, zodat heldere kaders leiden tot een effectievere uitvoering.
    b. Een voorstel hoe klimaatadaptatie kan worden vastgelegd in omgevingsplanregels.
    c. Het toegankelijk maken van informatie en monitoring, oa door GIS-kaarten breder te ontsluiten, waarmee we de advisering in gebieden verbeteren.
    d. Het aanvullen van het Handboek Openbare Ruimte met standaarden voor straten.
    e. Integratie van de aanpak voor groene ommetjes, fietsroutes en vergroenen straten.
D. Meer en betere groene projecten realiseren (MGP)
    a. Een afwegingskader om de programmering aan te scherpen en helder te prioriteren.
    b. Het structureren van bewonersparticipatie.

Uw raad heeft bij de behandeling van het rekenkameronderzoek, motie M176 ‘hou vast aan je groene ambities of wees er eerlijk over’ aangenomen. Wij zouden voor het zomerreces reageren op deze motie. De beschikbaarheid van data binnen de huidige planprocessen en planproducten is hier echter niet op ingericht. We hebben tijd nodig om te onderzoeken hoe we aan de strekking van de motie tegemoet kunnen komen. En ook wat dit betekent aan capaciteit en benodigde financiële middelen. We verwachten u in Q4 van dit jaar hierover nader te informeren.

Tot slot
We realiseren ons dat we voor een grote opgave staan. We zien echter vele mogelijkheden om in de verdichtende stad slimmer met groen om te gaan, extern en intern de middelen te prioriteren en beter samen te werken met de stad. Zo creëren we de versnelling: van enkele straten naar tientallen vergroende straten per jaar. Van losse projecten en pilots naar scherpere afwegingen, betere samenwerking en structurele financiering. De inzet is erop gericht om gezamenlijk te komen tot een stad waarin de vele ruimtelijke ambities elkaar vinden en versterken: een leefbare, gezonde en veerkrachtige stad voor alle Utrechters.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage 1 Relatie tussen besluiten van de raad naar aanleiding van het rekenkameronderzoek en de Versnellingsaanpak

In november 2024 heeft u onze raadsbrief plan van aanpak ontvangen. De verschillende besluiten van de raad naar aanleiding van het rekenkamerrapport worden uitgevoerd in de versnellingsaanpak. Hieronder schetsen we de samenhang tussen de besluiten van de raad en de versnellingsaanpak. In het algemeen geldt dat we zorgen dat het beleid duidelijk wordt voor alle betrokkenen in de uitvoering en dat samenhang aanwezig is. We zorgen voor voldoende (juridische) instrumentarium om aan de slag te gaan en borgen dit waar nodig. Gevolgd door monitoring om meer inzicht te krijgen in de voortgang van de vergroening, de opgave(n) beter stuurbaar maken voor het management en de informatie aan bestuur en externe partners. Bij de jaarstukken over 2025 wordt u weer nader geïnformeerd over de uitvoering van het plan van aanpak.

Besluit 1: Breng samenhang aan in de gestelde doelen voor openbaar groen. Stel als ruimte en Stadsbedrijven gezamenlijk de prioriteiten vast voor ontwikkeling, beheer en onderhoud.

We brengen samenhang aan in de doelen voor openbaar groen door deze expliciet te maken en te verbinden aan het lopende ontwikkeltraject ‘Roadmap Integraal en Stedelijk Programmeren’. Deze roadmap (intern) biedt inzicht in wat nodig is op inhoud, proces, werkwijze en financiën om tot integrale programmering in de openbare ruimte te komen. Binnen dit kader werken Ruimte en Stadsbedrijven actief samen aan het vaststellen van gezamenlijke prioriteiten voor ontwikkeling, beheer en onderhoud. Dit gebeurt op basis van een gedeelde programmering waarin beleidsdoelen, beheervraagstukken en ruimtelijke opgaven bij elkaar komen.
We zetten de stap om groen structureel onderdeel te maken van ruimtelijk projecten en beleid, zoals ook in de versnellingsaanpak staat. Dit doen we door groen te verankeren in ander thematisch beleid dan groen zelf. Dit is al gebeurd in onder meer de Stedenbouwvisie, beleidsnota ondergrond, en in omgevingsvisies (Omgevingsvisies Kanaleneiland en Transwijk, Binnenstad, USP, Overvecht. Deze lijn zetten we door in nieuw of herzien themabeleid. We zorgen ervoor dat de Motie ‘*Groen, tenzij’* actief wordt ingebracht bij andere thema’s, en dragen eraan bij de consequenties daarvan te overzien en oplossingen te implementeren. Zo ontstaat een stevige en samenhangende basis waarin strategie, beleid en uitvoering elkaar versterken.

Besluit 2: Maak een concrete vertaling van de prioriteiten naar indicatoren en activiteiten op operationeel niveau, zodat voor alle medewerkers en uitvoerders duidelijk is wat zij moeten doen om de doelen te bereiken.

Zoals we al eerder aangaven beginnen we niet vanaf nul. We zorgen dat het beleid duidelijk en compleet is en dat samenhang aanwezig is. We zorgen voor voldoende (juridische) instrumentarium om aan de slag te gaan en borgen dit waar nodig. Het groenbeleid is gebruiksvriendelijk beschikbaar voor medewerkers die met en in het groen werken.
Vanuit de versnellingsaanpak streven we ernaar om groen vanaf de ontwerpfase standaard onderdeel te maken van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarbij maken we een duidelijke vertaalslag van de gezamenlijke prioriteiten naar indicatoren en activiteiten op operationeel niveau. Per prioriteit ontwikkelen we meetbare indicatoren – bijvoorbeeld vergroening van versteende plekken, toename van boomdekking of verbeterde toegankelijkheid van groen – die we koppelen aan uitvoeringsrichtlijnen voor ontwerp, aanleg en beheer (hangt samen met besluit 3).
Deze worden verder geborgd in handzame werkdocumenten, werkwijzen en standaarden die breed beschikbaar zijn voor medewerkers in projectteams én de uitvoering. Door samenhang te organiseren van strategie tot uitvoering, ontstaat er duidelijkheid voor betrokken medewerkers over hun rol en bijdrage – op strategisch, tactisch én operationeel niveau.

Besluit 3: Zorg voor een nulmeting en monitoring van het areaal en de kwaliteit(en) van het openbaar groen die aansluit bij de doelen en de voortgang inzichtelijk maakt.

We beschikken over veel data over het thema groen. Deze zijn inzichtelijk via de Monitor Groene Leefomgeving, dat is gekoppeld aan *Utrecht in cijfers*. In de versnellingsaanpak zetten we in op een sluitende beleidscyclus (planning & control), waarbij monitoring een essentieel onderdeel is. We brengen de monitoring verder op orde. Daarbij gaan we de bestaande indicatoren aanscherpen en

brengen deze vervolgens in directe samenhang met de gestelde doelen. Denk hierbij aan indicatoren zoals boomkroonbedekking en -volume, bereikbaarheid van groen, 2021 (jaar vaststelling RSU) als nulmeting en gebruikswaarde voor bewoners.
Door deze indicatoren te verbinden aan het plan-do-check-act-principe ontstaat een lerende cyclus, waarmee we voortgang structureel kunnen meten, beoordelen en bijsturen. De samenwerking tussen de verschillende organisatieonderdelen, die met de uitvoering bezig zijn, onder meer via Beheer Openbare Ruimte (BOR), is hierin cruciaal – zowel voor de betrouwbaarheid van de data als voor de praktische vertaling naar beheer en onderhoud.

Besluit 4: Stuur in de planvorming en uitvoering van de stedelijke opgaven stevig op de ontwikkeling, het beheer en onderhoud van het openbaar groen.

In de planvorming en uitvoering van stedelijke opgaven sturen we nadrukkelijk op de ontwikkeling, het beheer en onderhoud van het openbaar groen. De versnellingsaanpak richt zich daarbij op het stroomlijnen van beleid en interne werkdocumenten, zodat alle betrokkenen- van beleidsmakers tot ontwerpers en uitvoerders – werken met dezelfde informatie. Denk aan het Handboek Openbare Ruimte, het Basisboek voor groenadviseurs en landschapsontwerpers en andere -deels interne- documenten.
Deze instrumenten helpen om vroegtijdig de juiste keuzes te maken en zorgen voor consistentie in de uitvoering. In het Utrechts Planproces Gebiedsontwikkeling en het geplande Utrechts Planproces voor de Openbare Ruimte (UPOR) stimuleren we integrale besluitvorming aan de voorkant, zodat groen volwaardig en tijdig wordt meegenomen in ontwerp en uitvoering – in plaats van als correctie achteraf. Daarnaast sturen we steviger op kosten, verdeeld over drie onderdelen: plankosten, uitvoeringskosten en de kosten in de beheerfase. Dit zorgt ervoor dat op termijn de volledige levenscyclus van openbaar groen wordt meegewogen in besluitvorming over stedelijke opgaven, en dat ambities op ontwikkeling, beheer en onderhoud ook financieel gedragen kunnen worden

Besluit 5: Breng nauwkeurig in kaart hoeveel geld en personeel er voor ontwikkeling, beheer en onderhoud van de groenopgave (tot 2040) nodig is, hoe deze kosten zullen worden gedekt en op welke wijze de personele bezetting zal worden georganiseerd en
Besluit 6: Zorg voor evenwicht tussen de doelen en de beschikbare middelen.

In het kader van de versnellingsaanpak en naar aanleiding van het raadsbesluit over het rekenkameronderzoek stellen we dit jaar een integrale financiële strategie op voor de groenopgave tot 2040. Hierin brengen we in kaart hoeveel middelen – financieel én personele inzet – nodig zijn voor de ontwikkeling, het beheer en het onderhoud van openbaar groen.
We baseren ons daarbij op de eerdere raming uit de RSU (2020), die we verder verfijnen op basis van drie kostencategorieën: realisatiekosten, beheerkosten en de kosten die de organisatie maakt voor regie, beleid, advies en uitvoering (onderhoud en beheer). Daarnaast analyseren we welke (interne) budgetten nu al bijdragen aan de groenopgave en welk groen hiermee daadwerkelijk wordt gerealiseerd. In Q2 van 2026 komen we in de jaarstukken hierop terug. Dit maakt het mogelijk om transparant inzicht te geven in zowel de huidige inzet als de toekomstige opgave. Daarmee geven we uitvoering aan de aanbeveling uit het rekenkamerrapport om de financiële onderbouwing van de groenambities te versterken.
Het doel is om te komen tot een realistisch en uitvoerbaar financieel kader dat recht doet aan de ambities én rekening houdt met wat op basis van beschikbare middelen haalbaar is. We streven daarbij naar een duurzaam evenwicht tussen de doelen die we als stad stellen en de middelen die beschikbaar zijn of beschikbaar gemaakt kunnen worden. Daarbij gaat het niet alleen om financiële middelen, maar ook om de capaciteit qua mensen. Zeker in onze uitvoeringskracht zijn tekorten en zullen we als Utrecht fors moeten inzetten op het behouden en aantrekken van de juiste mensen.

Bijlage 2 Huidige kaders

De Utrechtse visie op groen veranderde de afgelopen decennia van groen als ornament naar groen als fundament, de basis voor gezond leven in de stad. De Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU) 2040, legde dit in 2021 vast. De RSU introduceerde de ‘barcode’, richtinggevend voor ingrepen om het aantal inwoners en stenen in balans te houden met het groen en de leefbaarheid van de stad. recreatie en gezondheid. In 2022 volgde de Visie Klimaatadaptatie met de ambitie in 2050 klimaatbestendig te zijn en in elke buurt 40% groen te bereiken in het horizontale vlak, dus het maaiveld, boomkronen en daken. In het Coalitieakkoord 2022-2026 is daaraan toegevoegd dat we onder het motto ‘groen, tenzij’ willen dat de groene buitenruimte en het aantal bomen in de stad meegroei met het aantal nieuwe woningen. En om in deze Collegeperiode 45 hectare extra groen te ontwikkelen.

Ruimtelijke strategie Utrecht (RSU)
In de RSU is opgenomen dat het raamwerk van groen, water en landschap als basis dient voor een gezonde en klimaatbestendige verstedelijking en wil ‘vergroenen’ op alle schaalniveaus. Dat begint dicht bij huis, bij groen voor de deur, op daken, in de tuin en loopt via groene verbindingen (straten) naar plantsoenen en buurtgroen, stadsparken, groene scheggen naar het landschap om de stad. Dit is uitgewerkt in negen uitgangspunten en in vijf schaalniveaus. Eén van de uitgangspunten staat ook in de Visie Klimaatadaptatie.

Visie Klimaatadaptatie
De ambitie op klimaatadaptatie is dat we in 2050 klimaatbestendig willen zijn. Een van de doelstellingen die we daar voor gebruiken is, dat we in elke buurt streven naar minimaal 40% groen in het horizontale vlak, dus het maaiveld, boomkronen en daken, zowel in de openbare ruimte als particuliere terreinen.

Actualisatie Groenstructuurplan (GSP)
In het GSP uit 2017, zijn vijf pijlers opgenomen, waarbij de laatste twee zijn toegevoegd bij de actualisatie:

- Het vergroten van de ecologische, recreatieve en landschappelijke kwaliteit van het bestaande stedelijk groen van Utrecht voor mensen, planten en dieren;
- Verbeteren van de bereikbaarheid van de groengebieden rond Utrecht door recreatieve en ecologische verbindingen aan te leggen;
- Uitbreiden van groene buitenruimte door aanleg grootschalige groengebieden om de stad
- Gezonde verstedelijking;
- Klimaatadaptatie.

Gemeente Utrecht

BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE RAADSVRAGEN 2025, NUMMER 140

Datum	17 oktober 2025
Van	College B&W
Behandeld door	Jan den Boer Rinske Hordijk en Loog Landaal
E-mailadres	j.den.boer@utrecht.nl
Kenmerk	31942586
Beleidsveld	Groen, Cultuur, Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u de beantwoording van de schriftelijke raadsvragen jaargang 2025 nummer 140 van Charlotte Passier (VOLT) mede namens Julia Kleinrensink (GroenLinks), Anne Sasbrink (Partij voor de Dieren), Nadia Stylianou (D66), Joachim Cornielje – Rick van der Zweth (PvdA), Marijn de Pagter (VVD) van 2 september 2025 over “Hoe staat het met de vergroening van de Amerhof”
De gestelde vragen zijn onderaan bijgevoegd.

Vraag 1
Deelt het college onze mening dat het met het oog op de gevolgen van de klimaatverandering (warmere zomers en hevigere regenbuien) belangrijk is dat de Amerhof wordt vergroend?
Antwoord 1
Ja, vergroening van de Amerhof is belangrijk. Daarom wordt momenteel samen met de buurt en de kunstenaar gekeken naar een ontwerp dat zorgt voor vergroening en tegelijkertijd recht doet aan het kunstwerk.

Vraag 2
Klopt het dat de gemeente al 7 jaar met de bewoners in gesprek is over het vergroenen van de Amerhof?
Antwoord 2
Dat klopt. Het is een complex vraagstuk dat al veel tijd gekost heeft.

2a.
Zo ja, kan het college in vogelvlucht aangeven welke stappen de afgelopen 7 jaar zijn gezet?
Antwoord 2a
In 2017 zijn in overleg met bewoners nieuwe bomen geplant.
In maart 2020 is er op verzoek van bewoners uit Rivierenwijk een overleg geweest met bewoners, wijkadviseur, Culturele Zaken en basisschool De Wereldwijzer om mogelijkheden voor aanpassingen

voor het plein te onderzoeken (dit was tijdens Corona). Dit heeft geleid tot verder intern overleg over een integrale visie op de Amerhof en aansluiting bij het project Rivierenwijk Groen. Dit programma is in 2021 van start gegaan met als doel een aantal locaties in Rivierenwijk (waaronder de Amerhof) groener te maken. Dit alles in overleg met bewoners en andere betrokkenen.

Voor de Amerhof is in 2022 een startnotitie opgesteld met een bestuurlijke opdracht om een herontwerp voor de Amerhof te onderzoeken waarbij de randen van het plein maximaal vergroend worden met inachtneming van het kunstwerk. De Adviescommissie Beeldende Kunst en Vormgeving is betrokken om advies te geven over de cultuurhistorische waarde van het kunstwerk. Dit advies is meegenomen in de startnotitie.

In oktober 2022 zijn 2 bewonersavonden georganiseerd voor omwonenden. De bestuurlijke uitgangspunten zijn toen benoemd waaronder behoud van het mozaïek. Bij bewoners zijn ideeën en wensen opgehaald voor vergroening en het stimuleren van de leefbaarheid op het plein. Ondertussen zijn andere Rivierenwijk Groen-projecten ook opgepakt en uitgevoerd. In de tussentijd is er wel steeds overleg geweest over hoe de Amerhof aan te pakken en is er in 2023 opdracht gegeven aan kunstenaar Hans van Houwelingen om samen met de gemeente een schetsontwerp te maken binnen de gestelde randvoorwaarden. Dit ontwerp is in 2024 opgeleverd en daarna intern onderzocht op technische en financiële aspecten.

In 2024 is het schetsontwerp voor vergroening van de randen Amerhof gemaakt en doorgerekend (de scenario's die benoemd zijn bij vraag 4). De conclusie was dat er geen goede en verantwoorde invulling gegeven kon worden aan het plein binnen de randvoorwaarden van de bestuurlijk opdracht en het beschikbare budget. Voor het vervolg is voorgesteld om vanuit een bredere aanpak oplossingen te onderzoeken. En hierover het gesprek met de bewoners en de kunstenaar aan te gaan.

Vraag 3
Wat is de huidige status van de vergroeningsplannen van de Amerhof?
Antwoord 3
In augustus 2025 is in een klein team met de bewoners, de kunstenaar en een externe groenontwerper een schetsplan maakt vanuit een integrale visie, op basis van alle informatie die de afgelopen jaren opgehaald is. Daarbij wordt ook onderzocht of op korte termijn een tijdelijke invulling van het plein, op voorstel van een groep bewoners, mogelijk is. Dit wordt uitgewerkt in een vervolgopdracht, waarin de betrokkenheid van de bewoners een belangrijke rol speelt. Dit ontwerp moet meer opleveren dan voorgaande ontwerpen.

Het kunstwerk bestaat uit het gehele plein, het tapijt ofwel het mozaïek is daar een onderdeel van. Onderzocht wordt of een sterke vergroening van het niet-mozaïek gedeelte van het kunstwerk voldoende resultaat oplevert zodat het mozaïek behouden kan blijven.

Er was ook veel kritiek op het onderhoud van het plein. In week 39 is het plein volledig schoongemaakt en voortaan zal het schoongehouden worden met de hoogste schoonmaakstatus, de A status.

Op de burendag van 27 september 2025 is een klein begin gemaakt met de vergroening, het zogenaamde tegelwippen. In aanwezigheid van de kunstenaar is met bewoners gesproken over hun zorgen en wensen. Aanwezigen legden veel nadruk op het belang van de mogelijkheid om te spelen op het plein.

Vraag 4
Is het gesprek aangegaan met de kunstenaar om zijn kunstwerk te vergroenen?
Antwoord 4
Er zijn diverse gesprekken met de kunstenaar geweest en er is een ontwerpteam samengesteld waar hij deel van uitmaakte. De kunstenaar heeft hiervoor een opdracht gekregen en hij heeft in 2023/2024 samen met de gemeente aan het schetsontwerp gewerkt. De kunstenaar is echter niet betrokken geweest bij de beoordeling van de scenario's en ook niet bij de klimaatberekening van het schetsontwerp en een parkvariant.

In het huidige traject wordt samen met de kunstenaar gekeken naar een aanpak die recht doet aan het kunstwerk en die voor een aanzienlijke vergroening zal zorgen. Ook wordt onderzocht hoe deze vergroening gefinancierd kan worden met subsidies.

Vraag 5
Hoeveel varianten zijn onderzocht? En wat zijn de resultaten van de klimaatberekening?
Antwoord 5
Voor de klimaatberekening zijn drie varianten onderzocht. De huidige inrichting, een schetsontwerp dat gemaakt is met de kunstenaar en een parkvariant. De klimaatberekening heeft onder meer gekeken naar de warmste dagen. Dan leidt het behoud van het plein zonder verdere ingreep tot een hete situatie, bij het schetsontwerp is enige hitte-reductie, maar onvoldoende. Het parkmodel biedt de beste mogelijkheden, maar dat zou het opheffen van het kunstwerk betekenen.

Vraag 6
Wat is er gebeurd met de resultaten van de klimaatberekening?
Antwoord 6
De conclusie van de klimaatberekening was dat de variant met vergroening aan de randen en behoud van het mozaïek te veel hittestress opleverde. Ook waren de kosten te hoog. Op basis van deze conclusies uit de gemeentelijke technische en financiële toetsing van het schetsontwerp plus de klimaatberekeningen is besloten de vergroeningsopdracht uit de startnotitie van 25 januari 2022 te beëindigen.

Vraag 7
Zijn bewoners geraadpleegd over de resultaten van de klimaatberekening? Zo ja, wat kwam hieruit? Zo nee, waarom niet?
Antwoord 7
Uit de resultaten van de klimaatberekening, in combinatie met de hoge kosten, is geconcludeerd dat er geen haalbaar plan was, en dat er vervolgonderzoek nodig was. Er was dus geen plan dat we aan de bewoners konden voorleggen. Overleg met bewoners is pas zinvol als we een haalbaar plan, mede gebaseerd op de bij ons bekende wensen van de bewoners, kunnen voorleggen.

Vraag 8.
Is de kunstenaar geraadpleegd over de resultaten van de klimaatberekening? Zo ja, wat kwam hieruit? Zo nee, waarom niet.
Antwoord 8
De kunstenaar heeft het ontwerp gemaakt, maar is onvoldoende betrokken bij de uitwerking en de resultaten van de klimaatberekening. Achteraf gezien was betrokkenheid wel gewenst geweest. Dat overleg wordt nu alsnog met hem gevoerd. Hij geeft een aantal belangrijke kanttekeningen bij de uitwerking, bij de klimaatberekening en de financiële berekening, deze worden nu verder bestudeerd en kunnen mogelijk leiden tot een verbeterd ontwerp.

Vraag 9
Hoe weegt het college de verschillende belangen rondom kunst en vergroening bij de Amerhof en welke belangen worden daarin meegenomen?
Antwoord 9
Wij zien het belang van een goed functionerend plein midden in Rivierenwijk. Dat heeft diverse aspecten: groen, openbare ruimte, klimaatadaptatie, de cultuurwaarde van het kunstwerk, aantrekkelijkheid om te verblijven, betrokkenheid van bewoners, relatie met school de Wereldwijzer en buurthuis De Nieuwe Jutter. De belangen van de leefbaarheid in relatie tot groen en hittestress moeten voldoende opgelost worden, de andere belangen worden daar zorgvuldig in meegewogen.

Vraag 10.
Is het college het met ons eens dat het hitte-eilandeffect van de Amerhof de leefbaarheid aantast en dat de wens van bewoners tot vergroening daarom zwaar mee moet wegen?
Antwoord 10
Ja, wij zij het ermee eens dat de leefbaarheid van de Amerhof moet verbeteren en dat er tegemoet wordt gekomen aan de wens van bewoners. Behoud van het kunstwerk vinden we heel belangrijk, maar als de vergroening met behoud van het kunstwerk onvoldoende resultaat oplevert, dan wordt de mogelijkheid van verwijdering van het kunstwerk in de besluitvorming meegenomen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Schriftelijke vragen Hoe staat het met de vergroening van de Amerhof?

2 september 2025

Vragen:

Onlangs ontvingen wij van de buurtbewoners van de Amerhof een brief. Ze benaderden ons met een dringend verzoek over de vergroening van de Amerhof in Rivierenwijk. De Amerhof is in 1991 ontworpen als kunstwerk door Hans van Houwelingen. Het werk bestaat voor een groot deel uit een mozaïek van stenen in de vorm van een Perzisch tapijt. Dit tapijt staat symbool voor het verwelkomen en samenbrengen van iedereen die in Rivierenwijk woont. Een mooie gedachte, maar uit de brief van de bewoners blijkt dat het plein nauwelijks gebruikt wordt.

De bewoners vragen in hun brief aandacht voor de hoognodige vergroening van de Amerhof. Dit plein is een van de heetste plekken van Utrecht en de buurtbewoners snakken naar een groene ontmoetingsplek in de buurt zo schreven zij. Inmiddels zijn zij hier al 7 jaar over in gesprek met de gemeente, tot nu toe zonder zichtbaar resultaat.

Daarom hebben Volt, GroenLinks, Partij voor de Dieren, D66 en PvdA de volgende vragen:

1. Deelt het college onze mening dat het met het oog op de gevolgen van de klimaatverandering (warmere zomers en hevigere regenbuien) belangrijk is dat de Amerhof wordt vergroend?
2. Klopt het dat de gemeente al 7 jaar met de bewoners in gesprek is over het vergroenen van de Amerhof?
    a. Zo ja, kan het college in vogelvlucht aangeven welke stappen de afgelopen 7 jaar zijn gezet?
3. Wat is de huidige status van de vergroeningsplannen van de Amerhof?
4. Is het gesprek aangegaan met de kunstenaar om zijn kunstwerk te vergroenen?

De bewoners gaven aan dat er verschillende scenario's zijn onderzocht, waaronder twee varianten: 1) een ontwerp waarbij de randen van het plein zoveel mogelijk worden vergroend met behoud van het kunstwerk en 2) een 'parkmodel' met 77 bomen. Uit de klimaatberekening blijkt dat de vergroening van variant 1 niet voldoende toekomstbestendig en klimaatbestendig is en dat variant 2 voor

aanzienlijk meer verkoeling, schaduw en betere wateropvang zorgt. Echter vereist het verwijderen variant 2 verwijderen van het kunstwerk.

5. Hoeveel varianten zijn onderzocht? En wat zijn de resultaten van de klimaatberekening?
6. Wat is er gebeurd met de resultaten van de klimaatberekening?
7. Zijn bewoners geraadpleegd over de resultaten van de klimaatberekening? Zo ja, wat kwam hieruit? Zo nee, waarom niet?
8. Is de kunstenaar geraadpleegd over de resultaten van de klimaatberekening? Zo ja, wat kwam hieruit? Zo nee, waarom niet?

Sinds 1991 zijn zomers in Nederland aanzienlijk heter geworden, met meer hittegolven en tropische dagen dan vroeger.

9. Hoe weegt het college de verschillende belangen rondom kunst en vergroening bij de Amerhof en welke belangen worden daarin meegenomen?
10. Is het college het met ons eens dat het hitte-eilandeffect van de Amerhof de leefbaarheid aantast en dat de wens van bewoners tot vergroening daarom zwaar mee moet wegen?

Gesteld door:

- Charlotte Passier, Volt
- Julia Kleinrensink, GroenLinks
- Anne Sasbrink, Partij voor de Dieren
- Nadia Stylianou, D66
- Joachim Cornielje, PvdA
- Marijn de Pagter, VVD

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4991
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	3.3
Titel	Raadsbrief ‘Vernieuwd Convenant Samenwerking Deelauto’s Utrecht 2025-2030’
ID	5220
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Maatoug
Beleidsveld	Mobiliteit
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	6 november 2025

Voorgesteld besluit

Convenant Samenwerking Deelauto’s Utrecht 2025-2030

Utrecht, oktober 2025

Gemeente Utrecht

Ondergetekenden:

De Burgemeester en wethouders van gemeente Utrecht, op basis van de Gemeentewet ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw Senna Maatoug, in haar functie van wethouder Mobiliteit, die hierbij namens het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Utrecht besluit tot het aangaan van deze overeenkomst, hierna te noemen “de gemeente Utrecht”;

De privaatrechtelijke rechtspersoon Collect Car B.V., ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door Michiel Cuppen, in de functie van Managing Director, hierna te noemen “Greenwheels”;

De privaatrechtelijke rechtspersoon MyWheels B.V., ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door Peter van den Driest, in de functie van Head of Public Affairs A.I., hierna te noemen “MyWheels”;

De privaatrechtelijke rechtspersoon Sixt BV, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door Tom Uitendaal, in de functie van Director Digital Products and Network Development, hierna te noemen “SIXT share”;

De privaatrechtelijke rechtspersoon CarShare Ventures B.V., ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door Dirk van Gent, in de functie van Head of Sales & Partnerships, hierna te noemen “SnappCar”;

De privaatrechtelijke rechtspersoon Vloto B.V., ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door Iskander Feltmann, in de functie van General Manager, hierna te noemen “Vloto”.

Greenwheels, MyWheels, Sixt share, SnappCar en Vloto hierna gezamenlijk ook te noemen “de deelauto-aanbieders”.

Alle partijen hierna gezamenlijk ook te noemen "Partijen".

Gemeente Utrecht

Overwegende:

De gemeente Utrecht en deelauto-aanbieders sluiten samen dit vernieuwde convenant af met als doel om via samenwerking het autodelen in Utrecht verder te laten groeien op een manier passend bij Utrecht en bij de deelauto-aanbieders die actief zijn in Utrecht en deelnemen aan dit convenant.

De gemeente Utrecht en deelauto-aanbieders hebben in 2023 het eerste Convenant Samenwerking Deelauto's afgesloten. Dit convenant heeft de samenwerking tussen de gemeente en deelauto-aanbieders versterkt, maar liep in de zomer van 2025 af. Met dit nieuwe convenant zetten we de samenwerking voort.

De gemeente Utrecht heeft, net als bij het eerste Convenant, nog steeds de ambitie dat bewoners in de toekomst geen privéauto meer voor de deur hoeven te hebben, omdat ze kunnen vertrouwen op een systeem van (onder andere) deelmobiliteit. De combinatie van alternatieve vervoersmiddelen moet voor de inwoners het gemak, de betrouwbaarheid en de vrijheid van een eigen auto evenaren. Deelmobiliteit is onderdeel van een mobiliteitssysteem waar lopen, fietsen en het ov ook deel van uitmaken. Deze modaliteiten vullen elkaar aan en versterken elkaar.

Partijen delen de hierboven genoemde ambitie. Belangrijkste wens van de gemeente hierbij is dat autodelen een maatschappelijke meerwaarde biedt voor de stad en haar inwoners. Voor de deelauto-aanbieders is de belangrijkste wens dat zij door een duurzaam businessmodel de behoefte aan autodelen kunnen blijven faciliteren, waarmee de continuïteit van het aanbod geborgd blijft.

Dit Convenant staat naast de parkeervergunningen die de gemeente verleent aan de deelauto-aanbieders. De voorwaarden over het gebruik van openbare parkeerplaatsen in Utrecht zijn vastgelegd in de vergunning en in de 'Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen' (verder: Nadere regel).

Gemeente Utrecht

Actualisatie van het Convenant Samenwerking Deelauto’s

De tijden zijn veranderd sinds het afsluiten van het vorige convenant. Na jaren van groei van het aanbod en de vraag naar deelauto’s in Utrecht, is in 2024 het aantal deelauto’s voor het eerst gedaald. Dit is een landelijke trend, waarbij deelauto-aanbieders zich steeds meer inzetten op het efficiënter benutten van de bestaande deelautovloot. Verschillende kosten zijn in de afgelopen jaren steeds verder gestegen, zoals verzekeringskosten, motorrijtuigenbelasting en lease- of aanschafkosten van de auto’s. De kosten van elektrische auto's zijn daarbij nog harder gestegen dan de kosten voor auto's met een brandstofmotor. In het afgelopen jaar hebben steeds meer gemeenten zich gerealiseerd dat het essentieel is dat er deelmobiliteitsaanbod op straat blijft. Dat is minder vanzelfsprekend dan we voorheen misschien dachten, ook voor deelauto’s. De focus van het convenant is daarom nog meer komen te liggen op (groei van) een betrouwbaar en stabiel aanbod en een groeiend gebruik van deelauto’s in de stad.

Daarnaast is het nationale programma Natuurlijk!Deelmobiliteit van de grond gekomen. Er zijn diverse werkgroepen en overleggen, waardoor zowel gemeente als deelauto-aanbieders zijn betrokken bij verschillende landelijke vraagstukken. Een deel van de thema’s uit het vorige convenant heeft daar een plek gevonden, zoals inclusiviteit.

Sommige acties uit het eerste convenant hebben meer tijd gekost dan we van tevoren hadden verwacht, zoals de actie om afspraken te maken over de geautomatiseerde uitwisseling van data. Aan andere acties zijn we (nog) niet toegekomen. Een deel van deze acties komt daarom opnieuw terug in dit vernieuwde convenant.

In dit nieuwe convenant focussen we op de onderwerpen die in Utrecht spelen. We werken samen aan de groei van een betrouw en stabiel deelauto-aanbod en -gebruik in Utrecht.

Het (nieuwe) Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht kent de volgende actielijnen:

1. Processen verbeteren.
2. Elektrificatie en uitstootvrije deelauto's.
3. Randvoorwaarden en financieringsvraagstukken.
4. Opschaling en uitbreiding van het aantal deelauto’s.
5. Stimuleren van het gebruik van deelauto's.

Governance van het convenant

In dit convenant leggen partijen in het kader van bovenstaande doelen concrete afspraken schriftelijk vast. Er zijn verschillen tussen de proposities van de deelauto-aanbieders. Ondanks deze verschillen vinden partijen dat een brede samenwerking wenselijk is. De deelauto-aanbieders in dit convenant zijn reeds actief in de gemeente Utrecht of van plan om dit binnen de looptijd van het convenant te worden:

- Gemeente Utrecht
- Greenwheels
- MyWheels
- Sixt share
- SnappCar
- Vloto

Deelauto-aanbieders die gedurende de looptijd van het convenant nieuw aanbod realiseren in Utrecht kunnen gedurende de looptijd aansluiten bij het convenant.

Uitgangspunten

- Het convenant kent een looptijd van 5 jaar (2025-2030), met mogelijkheid tot verlenging.
- Gedurende de looptijd van het convenant kunnen nieuwe thema's voor samenwerking worden geagendeerd door zowel de gemeente als aanbieders.
- Alle verplichtingen van partijen in dit convenant zijn te beschouwen als inspanningsverplichtingen en zijn niet in rechte afdwingbaar. Het convenant is mede tot stand gekomen middels individuele gesprekken in het voorjaar van 2025 en plenaire sessies op 16 april en 10 juli 2025.
- Het convenant en de samenwerking wordt halverwege de looptijd (eind 2027) en aan het einde van de looptijd (eind 2029) geëvalueerd.

Overlegstructuren

- Partijen komen minimaal eenmaal per jaar bij elkaar, waarbij de gemeente Utrecht zorgt voor een bestuurlijke vertegenwoordiging.
- Gemeente en deelauto-aanbieders hebben regelmatig (bijvoorbeeld: 1 keer per 2 maanden) een individueel operationeel overleg, waarin praktische zaken worden besproken (zoals de plaatsing van nieuwe voertuigen en verplaatsing van deelauto's bij evenementen).
- Gemeente en deelauto-aanbieders hebben minimaal 1 keer per jaar een individueel strategisch overleg, waarbij we het afgelopen jaar evalueren, terugblikken op de data van het gebruik van de deelauto's en vooruitkijken naar de plannen voor het komende jaar en verder.
- Partijen kunnen daarnaast diverse overleggen organiseren over (andere) inhoudelijke onderwerpen wanneer zij dat nodig achten.

greenwheels

1. Processen verbeteren

1.1 Context

We verbeteren de communicatie en de verschillende processen voor de plaatsing van deelauto's in de stad. We hebben hierbij oog voor de verschillende vormen van autodelen en kijken zowel naar deelauto's in de openbare ruimte als deelauto's in parkeergarages. We verbeteren de afstemming tussen gemeente en aanbieders en zorgen dat we snel kunnen schakelen bij actuele thema's en belemmeringen waar aanbieders in Utrecht tegenaan lopen. Het doel is om de processen te versnellen en minder fouten te maken. Dat gaat om zowel de kant van de gemeente als van de deelauto-aanbieders.

1.2 Afspraken

1. De gemeente gaat verder met het verbeteren van het proces van aanvragen van parkeervergunningen en garageabonnementen en het beheer van beide. De gemeente zorgt ervoor dat de deelauto-aanbieders op de hoogte zijn gedurende dit proces. De gemeente onderzoekt of zij in deze processen een grotere rol in kan nemen om de deelauto-aanbieders te ontzorgen.
2. Partijen doen een proef waarbij een aantal vaste locaties voor deelauto's worden aangewezen op basis van inzichten en data. Hiermee onderzoeken partijen hoe we vraag en aanbod beter kunnen voorspellen en procedures van plaatsing kunnen versnellen en vereenvoudigen. Deze actie is eerder opgenomen in het Convenant, maar heeft vertraging opgelopen. We zien dit nog steeds als een kansrijke actie. De gemeente neemt voor deze locaties vooraf op in het aanwijzingsbesluit, zodat geïnteresseerde aanbieders direct aanbod kunnen plaatsen. Het aanvragen van een passende locatie naar keuze blijft mogelijk voor aanbieders.
    a. De gemeente onderzoekt of de werkwijze van deze proef bruikbaar is voor doorzetting op grotere schaal.
    b. De gemeente legt een link met de wijklocatieplannen voor laadpalen.
    c. Aanbieders die gebruik maken van vaste standplaatsen voor deelauto's spannen zich in om samen te werken met de gemeente in deze proef. Hiertoe zullen alle partijen een aantal criteria met elkaar bespreken die bepalen of een locatie geschikt is.
    d. Er wordt onderzocht op welke wijze omwonenden het beste geïnformeerd kunnen worden.
    e. Deelauto-aanbieders erkennen het belang van vaste plekken en respecteren ook de vaste plekken van andere aanbieders. In principe faciliteert de gemeente de mogelijkheid om vaste plekken van aanbieders desgewenst in de nabijheid van andere vaste plekken te plaatsen, tenzij hiervoor fysiek geen ruimte is, mede gelet op andere benodigde functies in de openbare ruimte.
3. Partijen hebben regelmatig overleg met elkaar over het delen van data via CDS-M werkwijze. In dit overleg wordt onder meer de interpretatie en uitleg van het met de data gegenereerde dashboard besproken en vindt besluitvorming over nieuwe *use cases* plaats. Gemeente en deelauto-aanbieders gaan op basis van de verzamelde data kijken of hier lessen uit kunnen worden getrokken of beleid kan worden aangevuld.

mywheels

2. Elektrificatie en uitstootvrije deelauto's

2.1 Context

Zero-emissie voertuigen dragen bij aan schone lucht en de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen. Daarnaast wordt ook geluidsoverlast verminderd. Een gereserveerde parkeerplek blijft in de nabije toekomst wenselijk. Laadpalen bij vaste deelautoplekken vragen daarom extra aandacht. Dit maakt parkeren en laden berekenbaar voor de gebruiker.

In de Nadere Regel is opgenomen:

1. Met ingang van januari 2025 mogen nieuw toe te voegen deelauto's geen schadelijke stoffen uitstoten (zero-emissie).
2. Met ingang van januari 2027 mag geen enkele deelauto schadelijke stoffen uitstoten (zero-emissie).
3. Er wordt ontheffing verleend van de voorwaarden over zero-emissie wanneer er onvoldoende laadinfrastructuur geplaatst kan worden door de concessiehouder voor elektrische laadpalen.

En tevens:

Wanneer de deelauto-organisatie zelf laadpalen bij de vaste standplaatsen plaatst of laat plaatsen door een andere partij dan de concessiehouder voor elektrische laadpalen, dient te worden geborgd dat:

1. Verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.
2. De laadpalen groene energie leveren. Deze stroom is te allen tijde 100% afkomstig uit zon en wind van Nederlandse bodem met garanties van oorsprong.
3. De laadpalen een bi-directioneel systeem vormen.
4. De laadpaal alleen gebruikt mag worden voor het opladen van de deelauto. Halfgebruik (1 oplaadpunt voor openbaar laden en 1 oplaadpunt voor deelauto's) is niet toegestaan.
5. Wordt voldaan aan door de gemeente Utrecht vastgelegde criteria en vormgevingseisen zoals gesteld in de 'Plaatsingsleidraad en inrichtingskader publieke laadinfrastructuur'.

2.2 Afspraken

1. De gemeente en deelauto-aanbieders blijven samenwerken aan de verplaatsing van deelauto's met vaste plekken die niet geschikt zijn voor plaatsing van laadinfrastructuur om te zorgen dat alle deelauto's kunnen voldoen aan de regelgeving om vanaf januari 2027 zero-emissie te zijn.
2. De gemeente blijft zich inspannen om laadpalen voor deelauto's op vaste plekken onderdeel te laten uitmaken van toekomstige concessies voor laadinfrastructuur.
3. Netcongestie kan in de toekomst invloed hebben op de plaatsing van laadinfrastructuur. De netbeheerder en laadpaalexploitanten kunnen maatregelen nemen om netcongestie te verminderen, zoals aanpassing van laadtarieven of zelfs het tijdelijk uitschakelen van laadpalen. Gemeente en deelauto-aanbieders blijven hierover met elkaar in gesprek en maken afspraken om deelauto's hier zo min mogelijk hinder van te laten ondervinden.
4. De gemeente en deelauto-aanbieders onderzoeken gezamenlijk hoe elektrische deelauto's een bijdrage kunnen leveren aan het verminderen van netcongestie, onder andere door middel van bidirectioneel laden.

SIXT share

3. Randvoorwaarden en financieringsvraagstukken

3.1 Context

Deelauto’s zijn belangrijke ruimtemakers in de stad. Ze zijn daarmee essentieel voor het bereiken van verschillende doelstellingen, zoals het realiseren van voldoende woningen en plek bieden voor ruimte voor groen, spelen en ontmoeten in de stad. We zetten ons in om de randvoorwaarden te verbeteren, zodat het aanbod in Utrecht kan blijven groeien.

3.2 Afspraken

1. Partijen voeren het gesprek over actuele thema's en belemmeringen waar deelauto-aanbieders in Utrecht tegenaan lopen. Gemeente Utrecht heeft oog voor deze thema’s en belemmeringen en spant zich in om drempels voor opschaling weg te nemen, bijvoorbeeld het foutparkeren bij vaste plekken.
2. Vervolgens gaat de Gemeente Utrecht onderzoeken hoe de randvoorwaarden voor deelauto’s kunnen worden verbeterd, onder andere op het gebied van tarifering van aanleg van vaste deelautoplekken en de parkeervergunning voor deelauto’s.
3. Gemeente Utrecht neemt deel aan werkgroepen van het programma Natuurlijk!Deelmobiliteit en zet zich in om de randvoorwaarden op landelijk niveau te verbeteren, onder andere door inzet rondom:
    a. Het gesprek over marktordening.
    b. Implementatie van de flexibele parkeermachtiging voor (in eerste instantie) free-floating deelauto’s.
4. De gemeente Utrecht ontwikkelt een lobbystrategie om landelijke thema’s bij het Rijk aan te kaarten, zoals verlaging van de motorrijtuigenbelasting voor (elektrische) deelauto’s en het vaststellen van een juridische definitie van deelauto's.

PL-932-S
Huur deze deelauto via de SnappCar app

4. Opschaling en uitbreiding van het aantal deelauto's

4.1 Context

Partijen hechten veel waarde aan een betrouwbaar en stabiel groeiend aanbod van deelauto's in Utrecht. Uitgangspunt daarbij is dat het mogelijk blijft om deelauto's vanaf vaste plekken in de openbare ruimte aan te bieden, mits de deelauto goed gebruikt wordt.

4.2 Afspraken

1. De gemeente en deelauto-aanbieders werken samen aan opschaling van het deelauto-aanbod wanneer zich concrete koppelkansen voordoen, zoals herinrichtingen van straten, de invoering van betaald parkeren (IBP), gebiedsontwikkelingen, de ontwikkeling van hubs en het opheffen van parkeerplekken in specifieke buurten. De gemeente brengt de deelauto-aanbieders op de hoogte van welke ontwikkelingen er in de komende tijd spelen en maakt afspraken met de deelauto-aanbieders over hoe we hier gezamenlijk op kunnen inspelen. Gemeente en deelauto-aanbieders evalueren de acties onder andere op basis van gedeelde data.
2. De deelauto-aanbieders informeren de gemeente eveneens over actuele ontwikkelingen en koppelkansen.
3. De gemeente Utrecht ontwikkelt een blik op de wijze waarop deelauto's in de toekomst een plek in de stad hebben. Daarnaast onderzoekt zij welke acties we moeten ondernemen om de ambitie van 2030 te behalen en verdere groei te realiseren. Zij betrekt de deelauto-aanbieders bij de ontwikkeling hiervan.
4. De gemeente blijft met open blik naar alle vormen van autodelen kijken. De gemeente erkent dat deze verschillende vormen allemaal hun eigen kwaliteiten hebben en dat het diverse aanbod verschillende doelgroepen aanspreekt. Zij spant zich daarom in om deze vormen (ook toekomstige) zoveel mogelijk te faciliteren of minimaal te verkennen. Op korte termijn gaat de gemeente aan de slag met de proef met free-floating deelauto's en het verder stimuleren van autodeelgroepen.

GVB-13-V

Gemeente Utrecht

5. Stimuleren van het gebruik van deelauto’s

5.1 Context

Gemeente en aanbieders werken samen aan acties om het gebruik van deelmobiliteit te stimuleren. Partijen doen hun best om elkaar aan te sluiten bij zulke acties.

5.2 Afspraken

1. De gemeente werkt samen met de deelauto-aanbieders aan het verstrekken van informatie over deelauto's aan potentiële gebruikers bij specifieke ontwikkelingen in de stad, zoals herinrichtingen van straten, de invoering van betaald parkeren (IBP), gebiedsontwikkelingen, de ontwikkeling van hubs en het opheffen van parkeerplekken in specifieke buurten. De gemeente brengt de deelauto-aanbieders op de hoogte van welke ontwikkelingen er in de komende tijd spelen en maakt afspraken met de deelauto-aanbieders over hoe we hier gezamenlijk op kunnen inspelen. Gemeente en deelauto-aanbieders evalueren de acties onder andere op basis van gedeelde data.
2. De gemeente blijft acties organiseren zoals de probeerafspraak, waarbij (potentiële) gebruikers uitleg krijgen over het gebruik van deelvervoer. De gemeente en deelauto-aanbieders vullen deze afspraak aan met actuele thema’s, zoals bijvoorbeeld het gebruiken van een elektrische deelauto.
3. Gemeente en deelauto-aanbieders werken samen om drempels te verlagen bij het gebruik van een deelauto door inwoners met een kleinere portemonnee.
4. De gemeente ontwikkelt een aanpak om het gebruik van deelauto's verder te stimuleren. De deelauto-aanbieders worden daarbij betrokken.
5. Gemeente Utrecht onderzoekt hoe het zakelijk gebruik van deelvervoer (waaronder deelauto’s) ter vervanging van bestaande ritten verder vergroot kan worden. Omdat dit thema van waarde is voor de gehele regio Utrecht, zet de gemeente hierop in middels de regiobrede Werkgeversaanpak van Goedopweg. Ook doet ze dit vanuit haar rol als werkgever (waarbij ook wordt gekeken naar eigen medewerkers) en in de Gebiedssamenwerking Stationsgebied.

Gemeente Utrecht

Aldus opgemaakt en ondertekend op 15 oktober 2025:

Burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht	Greenwheels	MyWheels
Mevrouw Senna Maatoug	Michiel Cuppen	Peter van den Driest
Wethouder	Managing Director	Head of Public Affairs A.I.
Sixt	SnappCar	Vloto
Tom Uitendaal	Dirk van Gent	Iskander Feltmann
Director Digital Products and Network Development	Head of Sales & Partnerships	General Manager

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	L.D. van Ingen	**Datum**	16 oktober 2025
E-mail	laurence.van.ingen@utrecht.nl	**Kenmerk**	30724832
Type brief	Aanbiedingsbrief	**Onderwerp**	(Vernieuwd) Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht 2025-2030
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Mobiliteit

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u dat we op 15 oktober 2025 het (vernieuwde) Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht zijn aangegaan met verschillende deelauto-aanbieders. Dit convenant heeft een looptijd tot eind 2030. Met dit convenant werken we samen met deze aanbieders aan de verdere groei van zowel het aanbod als het gebruik van deelauto's in Utrecht.

Voortzetting samenwerking tussen gemeente en deelauto-aanbieders
Deelmobiliteit draagt bij aan gezonde, duurzame en ruimte-efficiënte mobiliteit – en draagt zo bij aan gezond stedelijk leven voor iedereen. We hebben daarbij een ambitie: bewoners hoeven in de toekomst geen (privé)auto meer voor de deur te hebben, omdat ze kunnen vertrouwen op een systeem van (onder andere) deelmobiliteit. De combinatie van alternatieve vervoersmiddelen moet voor de inwoners het gemak, de betrouwbaarheid en de vrijheid van een eigen auto evenaren. Deelmobiliteit is onderdeel van een mobiliteitssysteem waar lopen, fietsen en het openbaar vervoer ook deel van uitmaken. Deze modaliteiten vullen elkaar aan en versterken elkaar.

De gemeente en betrokken deelauto-aanbieders delen de ambitie dat de deelauto normaler is dan de eigen auto. Om dat voor elkaar te krijgen is het essentieel dat de gemeente en de deelauto-aanbieders samenwerken op thema's als elektrificatie van de deelautovloot en het opschalen en uitbreiden van het aantal deelautoplekken. De samenwerking tussen de gemeente en de aanbieders werd in 2023 vastgelegd in een Convenant Samenwerking Deelauto's, met een looptijd van twee jaar. Om onze onderlinge samenwerking voort te zetten, sluiten we een vernieuwd convenant af – met als doel om het autodelen verder te laten groeien op een manier passend bij Utrecht.

Inhoud vernieuwde convenant
In dit vernieuwde convenant, met een looptijd van vijf jaar (2025-2030), werken we samen met de deelauto-aanbieders op verschillende thema's. Daarbij focussen we op de onderwerpen die in Utrecht spelen.

Het (vernieuwde) Convenant Samenwerking Deelauto's Utrecht bestaat uit de volgende actielijnen:

1. Processen verbeteren: het verbeteren en versnellen van de plaatsing van deelauto's en het verminderen van fouten die hierin optreden.
2. Elektrificatie en uitstootvrije deelauto's: het toewerken naar een volledig uitstootvrije deelauto-vloot in 2027, nieuw bij deze doelstelling is het effect van netcongestie en slim laden op deelauto's, we verkennen hoe deelauto's hier zo min mogelijk last van hebben of zelfs kunnen bijdragen aan het verminderen van netcongestie.
3. Randvoorwaarden en financieringsvraagstukken: het wegnemen van belemmeringen waar deelauto-aanbieders mee te maken hebben, aandacht hebben voor de (financiële) uitdagingen van aanbieders, en het ontwikkelen van een lobbystrategie om landelijke thema's bij het Rijk aan te kaarten.
4. Opschaling en uitbreiding van het aantal deelauto's: acties gericht op het verder uitbreiden van het aantal deelauto's in Utrecht (o.a. door koppelkansen te benutten, bijvoorbeeld bij herinrichtingen van straten, de invoering van betaald parkeren (IBP), gebiedsontwikkelingen, de ontwikkeling van hubs en het opheffen van parkeerplekken in specifieke buurten) en het onderzoeken wat er nodig is om onze ambities voor 2030 te realiseren.
5. Stimuleren van het gebruik van deelauto's: het verder stimuleren van het gebruik van deelauto's, zoals campagnes of probeertegoeden.

De actielijnen in het convenant sluiten aan bij het Plan van Aanpak Deelmobiliteit, dat we in september 2022 met u hebben gedeeld. De ambtelijke inzet en uitvoeringskosten dekken we uit de middelen van het programma Bereikbaarheid onderdeel ‘Anders Reizen’ (gekoppeld aan het Plan van Aanpak deelmobiliteit).

In vergelijking met het moment dat het eerste convenant werd afgesloten, ziet de deelauto-wereld er nu anders uit. Na jaren van groei van het aanbod en de vraag naar deelauto’s in Utrecht, is het aantal deelauto's in 2024 niet verder gegroeid. Dit is een landelijke trend, waarbij deelauto-aanbieders zich steeds meer inzetten op het efficiënter benutten van de bestaande deelautovloot. Als gemeente vinden we het essentieel dat het deelmobiliteitsaanbod op straat blijft. De focus van het convenant is daarom nog meer komen te liggen op (groei van) een betrouwbaar en stabiel aanbod en een groeiend gebruik van deelauto’s in de stad.

Terugblik eerste convenant
Twee jaar geleden hebben we een eerste Convenant Samenwerking Deelauto's afgesloten. Sindsdien hebben we succesvol concrete afspraken gemaakt met de deelauto-aanbieders over het delen van data via een landelijk gestandaardiseerde werkwijze (CDS-M werkwijze), waarbij de gemeente Utrecht een landelijke voortrekkersrol heeft. Verder hebben we het proces voor het aanvragen van vaste plekken, laadpalen, en vergunningen beter ingericht. Ook hebben we stimuleringsacties uitgezet, zoals bij invoeren betaald parkeren (IBP) en de probeerafspraak (waarmee bewoners voorlichting kunnen krijgen over het gebruik van deelvervoer).

We hebben u eerder geïnformeerd over de inhoudelijke voortgang van het convenant via de Voortgangsrapportage Mobiliteit. Voor het maken van concrete afspraken over het gestandaardiseerd delen van data (CDS-M werkwijze) hebben we u eerder geïnformeerd over de aanpassing van de Nadere regel uitgifte parkeervergunningen, en heeft u besloten tot het wijzigen van de Parkeerplaatsenverordening voor deelauto's.

Het maken van concrete afspraken over het gestandaardiseerd delen van data (de CDS-M werkwijze) heeft meer tijd gekost dan we van tevoren hadden verwacht. Daardoor zijn we niet aan alle acties uit het eerste convenant toegekomen. Een deel van deze acties – zoals een proef waarbij we een aantal vaste locaties voor deelauto’s willen aanwijzen op basis van data – komt daarom opnieuw terug in dit vernieuwde convenant. Daarnaast is het nationale programma Natuurlijk!Deelmobiliteit van de grond gekomen. In dit programma zijn zowel gemeente als deelauto-aanbieders via verschillende werkgroepen betrokken bij landelijke vraagstukken, zoals inclusieve deelmobiliteit en MaaS. Deze thema's komen daardoor niet terug in het vernieuwde convenant. Voor het onderwerp inclusieve deelmobiliteit is een subsidie aangevraagd bij het Rijk – met als doel om deelmobiliteit voor bepaalde doelgroepen toegankelijker te maken.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4992
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	3.4
Titel	Voorhangprocedure beleidsveld Openbare Ruimte - Raadsbrief Start voorhangprocedure overdracht Merwedekanaal
ID	5221
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Schilderman
Beleidsveld	Openbare ruimte
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	6 november 2025

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E.W. Rebergen	**Datum**	10 oktober 2025
E-mail	e.rebergen@utrecht.nl	**Kenmerk**	30570918
Type brief	Voortgangsbrief	**Onderwerp**	Start voorhangprocedure overdracht Merwedekanaal
Bijlage(n)	1 (onderaan)	**Beleidsveld**	Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren we u over de uitgangspunten voor de overdracht van het Merwedekanaal, waar wij met het Rijk en Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) overeenstemming over hebben. Voordat wij starten met de uitwerking in een bestuursovereenkomst en een koopovereenkomst geven we u graag de gelegenheid om u hier via een voorhangprocedure uiterlijk op 3 november aanstaande uw wensen en bedenkingen op mee te geven. In de bijlage zijn de uitgangspunten opgenomen, en in deze brief worden ze nader toegelicht. Aan het eind van de brief kunt u meer lezen hoe we de wensen en bedenkingenprocedure praktisch voor ons zien.

Belangrijke stap naar overdracht
Wij zijn verheugd u te kunnen meedelen dat we samen met het Rijk en het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) een belangrijke stap hebben gezet om te komen tot de overdracht van het Merwedekanaal en de aangrenzende eigendommen van het Rijk naar gemeente en waterschap. Naast de overdracht van het kanaal en de eigendommen is het voornemen ook de bijbehorende beheer- en onderhoudstaken over te dragen van Rijk naar gemeente en HDSR.

Voordelen overdracht
Met de overdracht krijgt de gemeente de zeggenschap over het Merwedekanaal. Dat is belangrijk omdat de stad groeit en er de komende jaren langs het Merwedekanaal veel woningen en daarmee gebruikers van oever en water bij komen. Door de overdracht wordt het eenvoudiger om het oeverpark Rondje Stadseiland en de benodigde bruggen over het kanaal te realiseren ten behoeve van alle (nieuwe) bewoners. Kansrijke bewonersinitiatieven op en langs het Merwedekanaal kan de gemeente gemakkelijker mogelijk maken. Ook wordt het gemakkelijker om de regie te voeren en regels te stellen over het gebruik op het kanaal, bijvoorbeeld voor roeien, varen, zwemmen en de winning van warmte uit het kanaal. Voor alle omwonenden en gebruikers van het kanaal worden de verantwoordelijkheden over het kanaal eenvoudiger en duidelijker. Vanuit vergunningverlening en handhaving worden processen vereenvoudigd en leidt de overdracht tot meer duidelijkheid over wie verantwoordelijk en aanspreekbaar is.

Met de overdrachtsvergoeding komen er voldoende middelen beschikbaar om de komende 30 jaar het noodzakelijke beheer en onderhoud aan het kanaal te verrichten. Tot slot kunnen we door het combineren van noodzakelijke vervangingen en groot onderhoud aan (oever-) constructies en

waterbodem de gewenste natuurvriendelijke oevers bij het oeverpark Rondje Stadseiland realiseren en de waterkwaliteit verbeteren.

Met deze nieuwe afspraken is een daadwerkelijke overdracht een stap dichterbij en kunnen we een zeer lang lopende discussie van 70 jaar afronden. Het streven van partijen is om de bestuursovereenkomst en koopovereenkomst komend jaar nader uit te werken het kanaal in 2027 daadwerkelijk over te dragen. Tot die tijd blijft Rijkswaterstaat verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en blijven zij voor woonbooteigenaren en gebruikers van het kanaal het eerste aanspreekpunt.

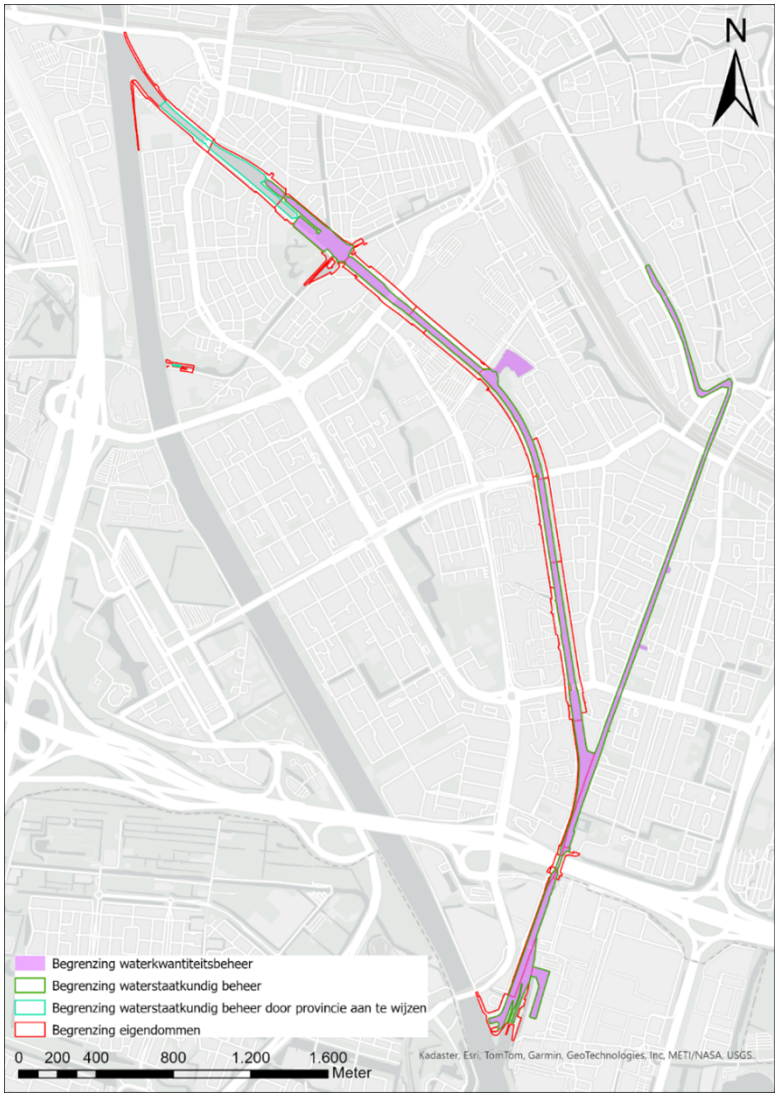
We hebben u eerder geïnformeerd over de mogelijke overdracht. De laatste Raadsbrief hierover hebben wij u in maart 2022 gestuurd. De nu geformuleerde uitgangspunten zijn een vervolg op de BO MIRT afspraken uit november 2024 zoals met u gedeeld op 12 november 2024 via de Raadsbrief uitkomsten BO Leefomgeving en BO MIRT 2024. In deze (nu voorliggende) brief gaan we in op de voordelen van de overdracht, de historie, het over te dragen areaal en de bijbehorende taken, de gemaakte afspraken over de overdrachtsvergoeding, onze overwegingen en het vervolgtraject. Hiermee geven we invulling aan de toezegging in de commissie MGOR van 17 oktober 2024, dat we u in 2025 zouden informeren over de actuele stand van zaken.

Historie
Met de opening van het Amsterdam-Rijnkanaal in 1952 verloor het Merwedekanaal haar functie als nationale route voor de beroepsvaart tussen de Rijn en Amsterdam. Daarmee verdween ook de noodzaak om het kanaal en de aangrenzende Rijkseigendommen in eigendom en beheer te houden bij het Rijk. Sinds die tijd hebben Rijk, gemeente en waterschap meerdere malen geprobeerd het kanaal en de aangrenzende Rijkseigendommen over te dragen, echter zonder resultaat. De belangrijkste discussiepunten betroffen de waarde van de over te dragen percelen en de noodzakelijke vergoeding voor beheer en onderhoud.
In 2020 startten Rijk, gemeente en HDSR nieuwe gesprekken over een mogelijke overdracht van het eigendom en beheer van het Merwedekanaal en de aangrenzende eigendommen van Rijk naar gemeente en waterschap.
In 2022 spraken we bij het bestuurlijk Rijk-regio overleg over infrastructuur (BO-MIRT) af dat we inzetten op een overdracht in de huidige staat tegen een daarvoor nog vast te stellen overdrachtsvergoeding (zie raadsbrief uitkomsten BO MIRT 2022).
In 2023 hebben we afgesproken dat we voor het bepalen van de overdrachtsvergoeding uitgaan van de landelijk vastgestelde methode bij overdracht van Rijkseigendommen, de methode Brokx (genoemd naar de voorzitter van de commissie die destijds deze methode heeft uitgewerkt). Belangrijkste kenmerk van deze methode is dat de overdrachtsvergoeding gemeente en HDSR in staat stelt om gedurende een periode van 30 jaar het noodzakelijke beheer en onderhoud uit te kunnen voeren (zie raadsbrief uitkomsten BO MIRT 2023).

De afgelopen twee jaar werkte een projectgroep met vertegenwoordigers van alle partijen en met ondersteuning van adviesbureau Haskoning aan deze overdracht. Het doel was om een gedeeld beeld te krijgen over het over te dragen areaal, de waarde van de over te dragen eigendommen, het omgaan met lopende contracten zoals met woonbootbewoners, de over te dragen beheer- en onderhoudstaken en de actuele toestand van zowel oevers als het water. Ook is er onderzoek gedaan naar de specifieke uitgangspunten voor de berekening van de overdrachtsvergoeding en de noodzakelijke maatregelen om bij overdracht ook te kunnen voldoen aan de waterkwaliteitsdoelstellingen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Dit werk heeft erin geresulteerd dat we het nu in principe eens zijn geworden over de benodigde overdrachtsvergoeding en de onderliggende voorwaarden, waarmee aan een belangrijke voorwaarde voor overdracht is voldaan.

Over te dragen areaal en taken
Het in eigendom over te dragen areaal betreft het Merwedekanaal binnen de gemeentegrenzen van Utrecht, aan de noordzijde vanaf 250 meter noordwestelijk van de Spinozabrug tot en met de Noordersluis aan de zuidzijde, inclusief alle aangrenzende Rijkseigendommen op de oevers. Zie onderstaande figuur.

Het Rijkseigendom op de oever is een strook van gemiddeld circa 25 meter breed op beide oevers. Het betreft een areaal van in totaal 43,7 hectare aan eigendommen waaronder 10,4 km oeverconstructies, 6 bruggen en 3 sluiscomplexen (Muntsluis, Noordersluis en sluis Den Hommel). Het voornemen is al het eigendom van het Rijk (ook het water) over te laten gaan naar de gemeente. Met het eigendom gaan ook de 127 contracten met woonbooteigenaren over naar de gemeente. Naast het eigendom nemen wij ook het beheer en onderhoud van de openbaar toegankelijke oevers inclusief de oeverconstructies over van het Rijk. HDSR neemt het beheer en onderhoud van het water over met uitzondering van de regulering van de scheepvaart en de ligplaatsen. Deze verantwoordelijkheid komt, zoals in de rest van de stad, over naar de gemeente. Hiermee wordt de toekomstige beheerverdeling identiek aan de rest van de grotere wateren in de stad Utrecht.
Het kwantiteitsbeheer en vaarwegbeheer van de Vaartsche Rijn en de Catharijnesingel Zuid - dat formeel ook nog bij het Rijk zit, wordt op dezelfde manier overgedragen. Het eigendom van deze watergangen ligt al bij de gemeente. Tot slot is de sluis Den Hommel onderdeel van de overdracht. Deze is gelegen in de Leidse Rijn nabij het zwembad Den Hommel, en komt uit op het Amsterdam-Rijnkanaal.

Afwaardering scheepvaartklasse
Onderdeel van de overdracht is een afspraak om de vaarklasse van het Merwedekanaal ten noorden van Liesboschbrug te verlagen van beroepsvaart klasse 1 (klasse CEMT 1) naar recreatievaart (Am) met bijbehorende dieptes en inrichting. De verlaging van de scheepvaartklasse is in lijn met het huidige gebruik van het Merwedekanaal en biedt voor gemeente en waterschap als belangrijkste voordeel een lichter onderhoudsregime. Voor de huidige gebruikers verandert er met de verlaging van

de scheepvaartklasse in de praktijk niets. Het traject Liesboschbrug – Noordersluis blijft geschikt voor scheepvaartklasse (CEMT Va) omdat de aangrenzende Liesboschhaven wordt gebruikt door beroepsvaart. Rijkswaterstaat heeft het voornemen om deze procedure voorafgaand aan de overdracht te doorlopen.

Verbetering waterkwaliteit en aanleg natuurvriendelijke oevers langs het Rondje Stadseiland
We hebben ook afspraken gemaakt over de noodzakelijke maatregelen om de ecologische waterkwaliteitsdoelen in het Merwedekanaal te halen. Uit gezamenlijk uitgevoerde onderzoeken blijkt dat deze doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) het meest doelmatig gehaald kunnen worden door een combinatie van baggeren tot onderhoudsdiepte en het verbeteren van de inrichting door de aanleg van circa 5 km aan natuurvriendelijke oevers. Door de natuurvriendelijke oevers aan de zijde van de Kanaalweg te realiseren geven we tevens invulling aan het ontwikkelkader voor het Rondje Stadseiland.
De kosten voor het baggeren zijn onderdeel van de huidige beheertaak van het Rijk en daarmee volledig voor rekening van het Rijk en onderdeel van de overdrachtsvergoeding. Dit geldt niet voor de aanleg van de natuurvriendelijke oevers. Hiervoor is landelijk afgesproken dat dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van het waterschap als waterkwaliteitsbeheerder en gemeente.

Partijen hebben afgesproken dat zowel Rijk, gemeente als het waterschap ieder een derde deel van de kosten voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers betaalt. De bijdrage van het Rijk betreft een vaste bijdrage en is onderdeel van de overdrachtsvergoeding. HDSR en gemeente maken bij de uitwerking van de maatregelen nadere afspraken over de financiering van hun deel. Ons voornemen is om de gemeentelijke bijdrage te financieren uit de rioolheffing, net zoals we nu doen met de financiering van de waterkwaliteitsmaatregelen in de kleinere wateren in Utrecht (het Programma Gezond Water).

Voor meer informatie over het onderzoek naar natuurvriendelijke oevers langs de westzijde van het Merwedekanaal als onderdeel van het Rondje Stadseiland, verwijzen we u naar de raadsbrief ‘Natuurvriendelijke oevers en biodiversiteit Rondje Stadseiland’ die binnenkort naar uw raad wordt verstuurd. Deze brief gaat ook in op het onderzoek naar biodiversiteit en natuurvriendelijke oevers dat het afgelopen jaar is uitgevoerd als antwoord op raadsmotie M255.

Overdrachtsvergoeding
Met het Rijk en waterschap hebben we een totale overdrachtsvergoeding afgesproken van 136,6 miljoen euro inclusief BTW. Hiervan is ongeveer driekwart voor de gemeente en één kwart voor HDSR. Bij de uitwerking van uitgangspunten in de bestuursovereenkomst volgt de exacte verdeling tussen partijen. De gehanteerde discontovoet is 4,5% conform de Brokx-methode zoals partijen hebben afgesproken (zie deze raadsbrief inzet BO-MIRT 2023). In deze discontovoet is de inflatie al meegenomen. Het basisjaar is gelijk aan het jaar van het prijspeil 2024. De einddatum is 2054 (verrekenperiode 30 jaar). Voor risico-opslag is een aparte risicoreservering opgenomen. De huidige overdrachtsvergoeding verandert bij ongewijzigde uitgangspunten dus niet meer tot het afsluiten van de bestuursovereenkomst.

De vergoeding voor de gemeente is voor een groot deel bedoeld voor de financiering van de noodzakelijke vervangingen en onderhoud aan oeverconstructies en sluizen en bruggen. Maar ook voor het dagelijks beheer en onderhoud, zoals het maaien van oevers en het snoeien van bomen en de bediening van de sluizen. Met name de Noordersluis wordt intensief gebruikt door de recreatievaart. Ook is een deel van het geld bedoeld voor de werkzaamheden behorend bij het contractbeheer met bijvoorbeeld woonbooteigenaren.

De vergoeding voor het waterschap is voor een groot deel bedoeld voor het noodzakelijke onderhoud aan het Merwedekanaal, de Vaartsche Rijn en de Catharijnesingel-Zuid, zoals het baggeren en het maaien van waterplanten. Een deel van de vergoeding is bedoeld voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving die is gekoppeld aan het waterkwantiteitsbeheer. De exacte verdeling van de vergoeding tussen gemeente en HDSR wordt de komende tijd nader uitgewerkt en volgt in de definitieve overeenkomst.

De vergoeding van 136,6 miljoen is hoger dan de 125 miljoen waarover we u bij het BO MIRT 2024 (zie raadsbrief uitkomsten BO MIRT 2024). Een belangrijke reden hiervoor is dat we sindsdien aanvullende afspraken hebben gemaakt over maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit en de financiering daarvan (zie de passage over verbetering waterkwaliteit).

Om een soepele overdracht van het Rijk naar de gemeente en HDSR te bewerkstelligen en een goede start van de beheerorganisatie te waarborgen, heeft de gemeente aangedrongen op extra middelen voor tijdelijke personele inzet. Hiervoor is een bedrag van circa 4,5 miljoen euro opgenomen in de overdrachtsvergoeding. Van dit bedrag zal een gedeelte, naar huidige inzicht 1,5 miljoen euro, gebruikt worden om al voorafgaand aan de overdracht de tijdelijke organisatie te kunnen opzetten. Om die reden ligt het voor de hand om deze kosten te dekken uit de nog te ontvangen overdrachtsvergoeding. Financieel technische verwerking vindt dan plaats in de 1e bestuursrapportage 2026.

Risico's en kanttekeningen bij overdracht
De overdracht van het Merwedekanaal biedt niet alleen voordelen. Zo krijgen we een kanaal waar op grote schaal onderhoud noodzakelijk is aan met name oeverconstructies en ook aan de bruggen en sluizen. Ook het dagelijks beheer en onderhoud zal een aanzienlijke personele inzet van gemeente vragen. Denk bijvoorbeeld aan de bediening van de Noordersluis en het overzetten en waar nodig aanpassen van lopende contracten voor bijvoorbeeld groenonderhoud. Hoewel we vanuit de overdrachtsvergoeding voldoende middelen krijgen het benodigde personeel aan te trekken, leert de ervaring dat het in de huidige markt niet eenvoudig is om personeel met specifieke kennis te vinden. Aan de andere kant is het vakinhoudelijk een interessante klus, waardoor we verwachten het benodigde personeel en de benodigde deskundigheid te kunnen aantrekken. Voorwaarde is wel dat we voor dit project flexibel omgegaan met het inhuurplafond en inzet van extra inzet op recruitment.

De overdrachtsvergoeding is gebaseerd op een periode van 30 jaar en een discontovoet van 4,5%. Na die periode van 30 jaar moeten we het beheer en eigendom vanuit onze eigen middelen financieren. Dit vraagt dat we borgen dat de overdrachtsmiddelen beschikbaar blijven voor deze belangrijke opgave, bijvoorbeeld door de middelen onder te brengen in een reserve en een voorziening. Dit werken we uit in de vervolgfase. Een kanttekening bij de bepaling van overdrachtsvergoeding is de gehanteerde discontovoet van 4,5%. Deze wijkt af van het financieel beleid van gemeente waar een discontovoet van 4% gangbaar is voor toekomstige kasstromen van meer dan 10 jaar. Dit leidt ertoe dat de ontvangen middelen eerder uitgeput kunnen raken dan de beoogde periode van 30 jaar. Voor het Rijk was het onbespreekbaar om af te wijken van de landelijk geldende uitgangspunt.

Tenslotte is er het risico op onvoorziene gebreken. Hoewel we uitgebreid onderzoek hebben gedaan naar de toestand van het over te dragen areaal, we risico's hebben afgeprijsd en deze onderdeel hebben gemaakt van de overdrachtsvergoeding, kan het zijn dat we op onvoorziene tegenvallers stuiten. Het huidige beeld is dan ook dat het wenselijk is om het Merwedekanaal gedurende enkele jaren na overdracht onder te brengen in de regeling risicovolle projecten. Indien dit beeld onveranderd blijft, zullen wij u hiertoe t.z.t. een voorstel toesturen.

Desalniettemin zijn we positief gestemd over het nu bereikte onderhandelingsresultaat. Want ook het niet overdragen van het kanaal en de Rijkseigendommen heeft aanzienlijke risico's voor onze stad en gemeente. Zo heeft de Rijksoverheid een aanzienlijke beheer- en onderhoudsopgave op de nationale infrastructuur. Gevolg is dat het noodzakelijke onderhoud aan het Merwedekanaal vanwege het ontbreken van de nationale functie de laagste prioriteit zal hebben. Het is daarbij denkbaar dat in de toekomst oevers en infrastructuur langdurig in de hekken komen te staan omdat bij het Rijk de capaciteit en middelen ontbreken om dit op te knappen. De situatie bij de Muntbrug en de Muntkade van vijf tot tien jaar geleden is daar een treffend voorbeeld van. Ook biedt het Rijk in deze tijden van schaarste wat ons betreft een zeer acceptabele overdrachtsvergoeding, waarvan maar de vraag is of we een dergelijk aanbod in de toekomst ooit nog zullen krijgen. Een vergoeding waarmee we zeggenschap krijgen over het Merwedekanaal, het noodzakelijk beheer en onderhoud kunnen uitvoeren en de kwaliteit van de openbare ruimte kunnen verbeteren zoals de aanleg van

natuurvriendelijke oevers bij het oeverpark Rondje Stadseiland. Tevens vervalt met de overdracht de huidige structurele afstemming tussen Rijk en gemeente over het gebruik van het kanaal en oevers. Afstemming die de komende tijd anders alleen maar intensiever wordt en meer capaciteit zou vragen vanaf het moment dat we Beurskwartier en Merwedekanaalzone ontwikkelen en de recreatieve druk op het kanaal verder toeneemt. Tot slot creëren we met de overdracht duidelijkheid voor nu en later voor alle omwonenden en gebruikers van het kanaal.

Bestuursovereenkomst, koopovereenkomst en startnotitie
Zoals eerder aangegeven moeten de uitgangspunten over de overdracht nog worden uitgewerkt in een bestuursovereenkomst die bestuurlijk wordt bekrachtigd. De gemeente is pas gebonden als zij instemt met het aangaan van deze bestuursovereenkomst waarin de uitgangspunten uit deze raadsbrief zijn uitgewerkt. Komend jaar werken partijen toe naar deze overeenkomst, waarin we definitieve afspraken maken over onder andere de over te dragen assets en Rijkseigendommen, de overdrachtsdatum, de verdeling van de overdrachtsvergoeding tussen HDSR en gemeente, het betalingsmoment na overdracht, nadere BTW afspraken en de resterende risicoverdeling rond bodemverontreiniging. De nu afgesproken overdrachtsvergoeding is daarbij het uitgangspunt.

Naast de afspraken in de bestuursovereenkomst, stellen we een koopovereenkomst op voor de juridische overdracht van eigendommen en bereiden we de aanpassingen voor van de publiekrechtelijke regelgeving waar de taakverdeling tussen overheden en de scheepvaartklasse van het kanaal is geregeld. Zo moeten onder andere de nationale en provinciale vaarregelgeving en de overeenkomst waar de taakverdeling tussen gemeente en waterschap over het oppervlaktewater in de stad is geregeld worden aangepast.

Tot slot stellen we komend jaar als gemeente een startnotitie op waarin we vastleggen hoe we het toekomstige beheer en onderhoud willen uitvoeren en hoe we de aanleg van de natuurvriendelijke oevers hierin kunnen combineren. De startnotitie beschrijft daarnaast de aanpak voor de eerste maatregelen na overdracht. Daarnaast starten we komend jaar met de opbouw van een uitvoeringsorganisatie die de noodzakelijke beheer- en onderhoudsmaatregelen prioriteert, voorbereidt en uitvoert. De gemeente bespreekt hierbij met het waterschap in hoeverre het wenselijk is een gezamenlijke uitvoeringsorganisatie op te zetten of dat het volstaat om werkzaamheden en planning goed op elkaar af te stemmen en maatregelen los van elkaar uit te voeren. Met de startnotitie geven we u inzicht in de uitvoeringsplanning, de organisatievorm, de participatieaanpak en de beheersing van de belangrijkste uitvoeringsrisico’s. Met de startnotitie kunnen we u ook verder informeren hoe we de overdrachtsvergoeding structureel gaan financieren. Indien gewenst kun u hierop nog bijsturen.

We streven ernaar om de bestuursovereenkomst, koopovereenkomst en de startnotitie in Q1 2027 af te ronden waarna we uw raad verder zullen informeren. Het halen van deze planning is mede afhankelijk van het Rijk die penvoerder is van zowel de bestuursovereenkomst als de koopovereenkomst.

Communicatie omwonenden en gebruikers
De woonbootbewoners en -eigenaren krijgen tegelijkertijd met publicatie van deze raadsbrief een gezamenlijke brief van Rijk en gemeente. In deze brief staat de stand van zaken en een uitnodiging voor een inloopmoment op het wijkbureau West. Daarnaast informeren we dit najaar vertegenwoordigers van de woonbooteigenaren, de roeiverenigingen en andere gebruikers van het Merwedekanaal tijdens het reguliere gebruikersoverleg Merwedekanaal over de gemaakte afspraken. We blijven met deze belanghebbenden in gesprek over het vervolg.

Voorhangprocedure: wensen en bedenkingen
Het college is op grond van artikel 160 lid 1d Gemeentewet bevoegd tot privaatrechtelijke rechtshandelingen te besluiten. Indien er voor de gemeente ingrijpende gevolgen zijn, wordt de raad in de gelegenheid gesteld wensen en bedenkingen kenbaar te maken alvorens het college een besluit neemt. Om die reden willen wij u overeenkomstig artikel 169 lid 4 van de gemeentewet in de gelegenheid stellen wensen en bedenkingen te uiten over de uitgangspunten voor de

bestuursovereenkomst en de koopovereenkomst voor de overdracht van het Merwedekanaal, zodat we deze wensen en bedenkingen kunnen meenemen in de nadere uitwerking.

Wij vragen u – rekening houdend met het herfstreces - eventuele wensen en bedenkingen uiterlijk op maandag 3 november kenbaar te maken aan ons college (p/a Stafbureau Gemeentesecretaris, sg@utrecht.nl). Aangezien de gemaakte afspraken met het Rijk en het waterschap in 2026 worden uitgewerkt, wordt de uitkomst van de voorhangprocedure met hen besproken. Vervolgens informeren we u begin 2026 met een brief hoe we omgaan met uw wensen en bedenkingen in de verdere uitwerking naar de bestuursovereenkomst.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlage uitgangspunten voorgenomen overdracht Merwedekanaal

De uitgangspunten bij het voornemen om het eigendom en beheer van het Merwedekanaal van het Rijk over te nemen zijn:

1. Overdracht van Rijkseigendommen aan de gemeente Utrecht in en langs het Merwedekanaal van totaal circa 43,7 hectare waaronder 10,4 km oeverconstructies, 6 bruggen en 3 sluiscomplexen van het Merwedekanaal en 127 contracten met woonbooteigenaren.
2. Overdracht van de wettelijke taken rond het waterstaatkundig beheer van Rijk naar gemeente Utrecht voor het Merwedekanaal, de Vaartsche Rijn en het zuidelijk deel van de Catharijnesingel.
3. Onderdeel van de overdracht is:
    - een nader uit te werken afspraak over de benodigde maatregelen voor de realisatie van de waterkwaliteitsdoelstellingen in het waterlichaam Merwedekanaal en de financiering daarvan.
    - de afspraak om de vaarklasse van het Merwedekanaal te verlagen van beroepsvaart klasse 1 (klasse CEMT 1) naar recreatievaart (Am) met bijbehorende dieptes en inrichting.
    - een garantstelling van het Rijk voor mogelijke bodemverontreiniging van maximaal 10 miljoen euro voor de eerste 10 jaar na overdracht.
4. Het Rijk stelt een overdrachtsvergoeding van 136,6 miljoen euro inclusief BTW beschikbaar waarvan orde grootte 75% voor gemeente Utrecht is en 25% voor HDSR ter dekking van de noodzakelijke beheer en onderhoudskosten voor de komende 30 jaar.
5. Onderdeel van de overdrachtsvergoeding is:
    - De gehanteerde discontovoet is 4,5% conform de Brokx-methode. In deze discontovoet is de inflatie al meegenomen.
    - Het basisjaar is gelijk aan het jaar van het prijspeil 2024. De einddatum is 2054 (verrekenperiode 30 jaar).
    - Voor risico opslag is een aparte risicoreservering opgenomen.
    - Een bedrag voor een tijdelijke uitvoeringsorganisatie voor de komende 10 jaar. Deze organisatie richt zicht op zowel het maken van de nadere afspraken in verschillende overeenkomsten als voor de eerste periode na overdracht.
    - De afspraak dat alle Rijkseigendommen overgaan naar gemeente.
6. Streven is een overdracht in 2027.

LIJST AANGENOMEN MOTIES COMMISSIE MOBILITEIT, GROEN EN OPENBARE RUIMTE 6 NOVEMBER 2025

Datum	Onderwerp	Indiener(s)	Mede-indieners	Beleidsveld	Deadline	Stand van zaken openbaar	Datum afdoening
17-07-2025	M487 Jaarlijkse evaluatie met omwonenden	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren) Steeg, B. van (Bert) (CDA) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Openbare ruimte	17-10-2025		
17-07-2025	M481 Een duik in de Kromme Rijn is ook fijn	Stam, T. (Titus) (PvdA)	Zwanenberg, P. (Pepijn) (groep Zwanenberg) Snijder, R.E.P.C. (Ruben) (Student & Starter) Stylianou, N. (Nadia) (D66)	Openbare ruimte	17-10-2025		
17-07-2025	M484 Eerst zwemmen, dan verder plannen	Stylianou, N. (Nadia) (D66)	Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Snijder, R.E.P.C. (Ruben) (Student & Starter)	Openbare ruimte	17-10-2025		
17-07-2025	M478 Muntsluis en Veilinghaven geen officiële zwemplek	Heijne, R. (Rachel) (GroenLinks)	Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren) Zwanenberg, P.	Openbare ruimte	17-10-2025		

			(Pepijn) (groep Zwanenberg) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)				
17-07-2025	M479 Ruimere taakstelling beveiligingsbedrijf	Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Openbare ruimte	17-10-2025		
17-07-2025	M480 Vrij en kosteloos Zwemwater	Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Stam, T. (Titus) (PvdA) Snijder, R.E.P.C. (Ruben) (Student & Starter) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Zwanenberg, P. (Pepijn) (groep Zwanenberg)	Openbare ruimte	17-10-2025		
17-07-2025	M476 Ook landschappelijke en cultuurhistorische bomen herplanten naar ecologische waarde	Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren)	Bos, C.H. (Cees) (Stadsbelang Utrecht) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Zwanenberg, P. (Pepijn) (groep	Openbare ruimte	17-10-2025		

			Zwanenberg) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)				
17-07-2025	M472 Moet alle groen langs de BInG?	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren) Stylianou, N. (Nadia) (D66) Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA) Zwanenberg, P. (Pepijn) (groep Zwanenberg)	Openbare ruimte			
17-07-2025	M427 Maak bewonersdeelinitiatieven laagdrempeliger - vanaf 3 deelnemers mogelijk	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Vasters, J. (Joost) (D66) Stam, T. (Titus) (PvdA) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Steeg, B. van (Bert) (CDA)	Mobiliteit	21-10-2025		
17-07-2025	M428 Geef ruimte voor stadsbrede	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Vasters, J. (Joost) (D66) Stam, T. (Titus)	Mobiliteit	21-10-2025	20250918: Op 18 juli heeft het college een gewijzigde Nadere regel uitgifte	18-07-2025

	bewonersdeelinitiatieven		(PvdA) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Steeg, B. van (Bert) (CDA)			parkeervergunningen en garageplaatsen vastgesteld waarin deze motie is verwerkt. Daarmee is dit afgehandeld.	
10-07-2025	M409 Doelen en ambities Utrechtse 30	Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Zwanenberg, P. (Pepijn) (groep Zwanenberg)	Groen	31-05-2026		
10-07-2025	M345 Maak inzichtelijk hoe we Utrecht leefbaar houden	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Openbare ruimte	13-05-2026		
10-07-2025	M351 Laat katten in Utrecht niet verdrinken	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1)	Dierenwelzijn	10-10-2025		

10-07-2025	M342 Ondergrondse Merwedelijn voor leefbare en toekomstbestendige stad	Vasters, J. (Joost) (D66)	Dekkers, F. (Fred) (GroenLinks) Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA) Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie) Snijder, R.E.P.C. (Ruben) (Student & Starter) Paalman, V. Victor (Horizon) Sungur, M. (Mahmut) (DENK) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Mobiliteit	31-12-2025		
12-06-2025	M306 Behoud de vergunning voor thuiszorg en mantelzorg	Pagter, M. de (Marijn) (VVD)	Maas, R.A.H.M. (Ruud) (Volt) Bosch, D. (David) (UtrechtNu!) Sungur, M. (Mahmut) (DENK) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Mobiliteit	12-09-2025	20250916: In de Raadsbrief Halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren, september 2025 van 12 september 2025 is een update gegeven over de uitvoering van deze motie. In de volgende halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren informeren wij u verder over de voortgang.	

LIJST AANGENOMEN MOTIES COMMISSIE MOBILITEIT, GROEN EN OPENBARE RUIMTE 6 NOVEMBER 2025

08-05-2025	M185 Weer fossiele reclame via de APV	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Kleinrensink, J. (Julia) (GroenLinks) Zweth, R. van der (Rick) (PvdA) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie) Snijder, R.E.P.C. (Ruben) (Student & Starter) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Paalman, V. Victor (Horizon) Zwanenberg, P. (Pepijn) (groep Zwanenberg)	Openbare ruimte			
27-03-2025	M181 Laat waterscouts niet de dupe worden van dit verbod	Pagter, M. de (Marijn) (VVD)	Talhaoui, M. (Mohamed) (PvdA) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA) Geleijns, H (Hans)	Markten en havens	27-06-2025	12/9/2025: We informeren u over de invulling van deze motie tezamen met de evaluatie van de regel m.b.t. het maximaal aantal personen per vaartuig. Deze raadsbrief sturen we naar	

			D66) Bosch, D. (David) (UtrechtNu!) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)			verwachting in Q1 2026 aan de raad.	
27-03-2025	M176 Hou vast aan je groene ambities of wees er eerlijk over	Sasbrink, A. (Anne) (Partij voor de Dieren)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Kleinrensink, J. (Julia) (GroenLinks) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Groen	27-06-2025		
23-01-2025	M33 Hondenvoorziening en naar een acceptabel niveau	Stylianou, N. (Nadia) (D66)	Bosch, D. (David) (UtrechtNu!) Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Groen	30-09-2025		
23-01-2025	M34 Hondendagopvang als waardevolle voorziening	Stylianou, N. (Nadia) (D66)	Bosch, D. (David) (UtrechtNu!) Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Groen	23-04-2025		
12-12-2024	M534 Neem het MKB mee	Al-Saqaff, M.H.J. (Mariam) (VVD)	Hessel, Y.H. (Yvonne) (Utrecht Solidair)	Mobiliteit	31-03-2025		

			Bosch, D. (David) (UtrechtNu!) Steeg, B. van (Bert) (CDA) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Stylianou, N. (Nadia) (D66) Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)				
14-11-2024	M489 Goed verantwoorden begint bij goede indicatoren	Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht)	Markten en havens	31-08-2025		
07-11-2024	M414 Verbeter de ‘parkeervergunning onderwijs’	Vasters, J. (Joost) (D66)	Assen. M.H. (Hester) (PvdA) Bode, L. (Linda) (Volt) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Mobiliteit	07-02-2025	20250916 In de Raadsbrief Halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren, september 2025 van 12 september 2025 is een update gegeven over de uitvoering van deze motie. In de volgende halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren informeren wij u verder over de voortgang.	

						20250526 In de raadsbrief stand van zaken uitvoering Parkeren van 18 april 2025 is uw raad geïnformeerd over de huidige stand van zaken rondom de uitvoering parkeren. We informeren u in het najaar in de halfjaarlijkse voortgangsbrief parkeren verder over de voortgang.	
11-07-2024	M364 Denk andersom: Denk eerst aan mensen met een beperking	Bosch, D. (David) (UtrechtNu!)	Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Hornsveld, I.S. (Ingeborg) (GroenLinks)	Openbare ruimte	11-10-2024		
25-04-2024	M170 Kom tot een oplossing met de politie	Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie)	Talhaoui, M. (Mohamed) (PvdA) Vasters, J. (Joost) (D66)	Mobiliteit	20-12-2024	20250916 In de Raadsbrief Halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren, september 2025 van 12 september 2025 is een update gegeven over de uitvoering van deze motie. In de volgende halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren informeren wij u verder	

						over de voortgang. 20250526 In de raadsbrief stand van zaken uitvoering Parkeren van 18 april 2025 is uw raad geïnformeerd over de huidige stand van zaken rondom de uitvoering parkeren. We informeren u in het najaar in de halfjaarlijkse voortgangsbrief parkeren verder over de voortgang. 240910 Wordt opgenomen in plan invoeren betaald parkeren (begin 2025).	
01-04-2024	M180 Alternatief Ring Utrecht	Dekkers, F. (Fred) (GroenLinks)	Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA) Vasters, J. (Joost) (D66) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Graaf, R. van der (Rik) (ChristenUnie) Talhaoui, M. (Mohamed) (PvdA)	Mobiliteit	01-06-2024	20250619 De raad is voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken via de raadsbrief Raad van State uitspraak over Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht van 30 april. Er volgt in het najaar weer een update over ARU/Tracébesluit.	

			Snijder, R.E.P.C. (Ruben) (Student & Starter) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1) Paalman, V. Victor (Horizon)			Aangezien de Raad van State slechts een tussenuitspraak heeft gedaan, is er momenteel nog geen duidelijkheid over het Tracébesluit. In het najaar verwachten we ook meer duidelijkheid te kunnen geven over het vervolgproces en de implicaties van de val van het Kabinet hierop. 20250526 Korte update in raadsbrief Raad van State uitspraak over Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht van 30 april. Update over ARU/ TB volgt waarschijnlijk vlak voor de zomer n.a.v. uitspraak. 20241127 update in raadsbrief weerlegging onjuistheden kamerbrief alternatief ring Utrecht van 20 november 2024	

						20240910: De Technische Briefing voor leden van de Tweede Kamer d.d. 27 maart 2024, waar we als regio het Alternatief hebben toegelicht, was een openbare aangelegenheid.	
07-12-2023	M457 Doorgaan met onderzoek zwemlocaties	Stylianou, N. (Nadia) (D66)	Oudejans, A.T. (Annemarijn) (Student&Starter) Zweth, R. van der (Rick) (PvdA) Bos, C.H. (Cees) (Stadsbelang Utrecht) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Steeg, B. van (Bert) (CDA)	Markten en havens	07-03-2024		
02-11-2023	M354 Laat de steigerdoeken een springplank zijn	Oudejans, A.T. (Annemarijn) (Student&Starter)	Zwinkels, J.M. (Jantine) (CDA)	Openbare ruimte	30-06-2024	28 maart 2025: Met het versturen van de raadsbrief Reclametoezeggingen en moties kan de motie worden afgedaan.	

LIJST AANGENOMEN MOTIES COMMISSIE MOBILITEIT, GROEN EN OPENBARE RUIMTE 6 NOVEMBER 2025

02-11-2023	M352 Vleesreclames uit de openbare ruimte	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Claasen, F. (Fred) (GroenLinks) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1) Oudejans, A.T. (Annemarijn) (Student&Starter) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Openbare ruimte	02-11-2024	28 maart 2025: Met het versturen van de raadsbrief Reclametoezeggingen en moties kan de motie worden afgedaan.	
02-11-2023	M351 Alcoholreclames uit de openbare ruimte	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren)	Alblas, K. (Kirsten) (ChristenUnie) Claasen, F. (Fred) (GroenLinks) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Oudejans, A.T. (Annemarijn) (Student&Starter) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt) Sungur, M. (Mahmut) (DENK) Zweth, R. van der (Rick) (PvdA)	Openbare ruimte	02-11-2024	28 maart 2025: Met het versturen van de raadsbrief Reclametoezeggingen en moties kan de motie worden afgedaan.	

LIJST AANGENOMEN MOTIES COMMISSIE MOBILITEIT, GROEN EN OPENBARE RUIMTE 6 NOVEMBER 2025

02-11-2023	M344 Uitfaseren lichtmastreclame	Claasen, F. (Fred) (GroenLinks)	Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1) Alblas, K. (Kirsten) (ChristenUnie) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Openbare ruimte	02-11-2024	28 maart 2025: Met het versturen van de raadsbrief Reclametoezeggingen en moties kan de motie worden afgedaan.	
02-11-2023	M353 Verban gokreclames	Zweth, R. van der (Rick) (PvdA)	Alblas, K. (Kirsten) (ChristenUnie) Claasen, F. (Fred) (GroenLinks) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Hessel, Y.H. (Yvonne) (Utrecht Solidair) Heuven, M. van (Maarten) (Partij voor de Dieren) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1) Sungur, M. (Mahmut) (DENK) Passier, C.E. (Charlotte) (Volt)	Openbare ruimte	02-11-2024	28 maart 2025: Met het versturen van de raadsbrief Reclametoezeggingen en moties kan de motie worden afgedaan.	

			Oudejans, A.T. (Annemarijn) (Student&Starter)				
13-10-2022	M284 Hengelverbod Haarrijnseplas	Snippe, L.C. (Lisanne) (Partij voor de Dieren) Bode, L. (Linda) (Volt) Chirino, C.C. (Bina) (ChristenUnie) Sungur, M. (Mahmut) (DENK) Nolten, S.J. (Stevie) (BIJ1) Bos, C.H. (Cees) (Stadsbelang Utrecht) Dijkstra, G.J. (Gert) (EenUtrecht) Hessel, Y.H. (Yvonne) (Utrecht		Dierenwelzijn	31-12-2025	20241003: De raad is geïnformeerd over de voortgang in de verzamelbrief dierenwelzijn van 28 november 2023. We gaan in de komende periode 2024/2025 verder met de gesprekken met de AUHV over de nieuwe visrechtovereenkomst. Wij streven er naar die gesprekken eind q42025 afgerond te hebben. We zijn hierover in gesprek met de AUHV. De raad wordt in Q2 2023 geïnformeerd over de voortgang.	

		Solidair) Vermeulen, M.W.C. (Maartje) (GroenLinks) Oudejans, A.T. (Annemarijn) (Student&Starter)					

LIJST TOEZEGGINGEN COMMISSIE MOBILITEIT, GROEN EN OPENBARE RUIMTE 6 NOVEMBER 2025

ID	Agendapunt	Toezegging	Beleidsveld	Deadline	Stand van zaken openbaar	Datum afdoening
1056	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 25-09-2025 10. Raadsbrief Vaststellen IPvE-FO Herinrichting Tuinwijkroute	Wethouder Maatoug zegt namens het college toe dat de raad in Q2 2026 een raadsbrief ontvangt op het moment dat het concept VO voor consultatie wordt voorgelegd aan het publiek. Met de brief wordt ook het concept VO toegezonden inclusief de overwegingen ten aanzien van van verkeersdrempels zoals door de CDA-factie naar voren gebracht.	Mobiliteit	30-06-2026		
1055	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 25-09-2025 9. Raadsbrief Voortgang Uitvoeringsprogramma Vervoersongelijkheid 2025	Wethouder Maatoug zegt namens het college toe dat de raad in Q1 2026 een raadsbrief ontvangt waarin de raad wordt geïnformeerd over de mogelijkheid van een	Mobiliteit	31-03-2026		

		onderzoek in hoeverre kinderen tussen 10 en 12 jaar een fiets beschikbaar hebben.				
1054	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 25-09-2025 8. Raadsvoorstel Vaststelling Beleidsnota Ondergrond 2025-2035	- In Q2 2026 komt er een Raadsbrief Ondergrond, waarin de uitvoering, plannen, planning verder geconcretiseerd wordt. U wordt ook geïnformeerd over: •de stavaza van publiek-private samenwerking en de frequentie van het overleg met partijen, •de eventuele mogelijkheid van leges, •kansen om kabels en leidingen in de ondergrond die niet meer in gebruik zijn her te gebruiken. -Nota bene: dit wordt géén Uitvoeringsprogramma.	Openbare ruimte	30-06-2026		

1053	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 25-09-2025 7. Raadsvoorstel IPvE/FO Natuurgebied Zuilen	In de volgende 'Stand van zaken Raadsbrief Groen & Dierenwelzijn', Q4 2025, wordt de Raad geïnformeerd over de subsidie van de provincie Utrecht.	Groen	31-12-2025		
1024	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 03-07-2025 2.a. Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Bestuursrapportage 2025	De raad ontvangt in Q4 2025 een verzamelbrief dierenwelzijn met daarin onder meer een terugkoppeling van het gesprek met dierenwelzijnorganisaties over huisdieren van ongedocumenteerden en het contact met ondernemers hierover.	Dierenwelzijn	31-12-2025		
1023	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 03-07-2025 2.a. Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Bestuursrapportage 2025	In de informatie richting de raad over de inrichting van het Janskerkhof wordt ook ingegaan op de plaatsing van bankjes.	Openbare ruimte	31-12-2025		

LIJST TOEZEGGINGEN COMMISSIE MOBILITEIT, GROEN EN OPENBARE RUIMTE 6 NOVEMBER 2025

1022	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 03-07-2025 2.a. Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Bestuursrapportage 2025	College komt in volgende bomenbrief, in najaar 2025, terug op de aanpak van essentaksterfte	Openbare ruimte	30-11-2025	Update 12/9/2025: In de voortgangsbrief Beheer van bomen geven we jaarlijks o.a. een stand van zaken van de verschillende boomziektes. De eerstvolgende brief ontvangt u in Q1 2026. In deze brief gaan we ook dieper in op de Aanpak essentaksterfte.	
1021	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 03-07-2025 2.a. Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Bestuursrapportage 2025	College komt in Q1 2026 met een raadsbrief over riolering met daarin onder meer aandacht voor de effecten van de verlengde levensduur van de riolering op onder meer projecten/maatregelen voor klimaatadaptatie en mogelijk biodiversiteit, openbare ruimte en verkeersveiligheid.	Openbare ruimte	31-03-2026		
1020	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 03-07-2025 2.a. Raadsvoorstel	College komt in september 2025 met een raadsbrief over	Openbare ruimte	30-09-2025		

	Voorjaarsnota en Bestuursrapportage 2025	alternatieven vanwege de afsluiting Loobrug				
1019	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 03-07-2025 2.a. Raadsvoorstel Voorjaarsnota en Bestuursrapportage 2025	De raad ontvangt binnen een jaar een update van het hitteplan (gedaan tijdens deel VOWE)	Openbare ruimte	01-07-2026		
1029	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 26-06-2025 7. Raadsbrief onderzoek haalbaarheid Zwemwater	College komt in Q4 2025 met een raadsbrief met een update over zwemwater. Hierin in ieder geval informatie over realisatie nieuwe plekken, ervaringen sluiten hekken, hoe was overlast in zomerperiode	Openbare ruimte	31-12-2025		
998	Commissie Veiligheid, Bestuur en Financiën 19-06-2025 2. Raadsvoorstel Jaarstukken 2024	College komt in Q1 2026 terug op de ontwikkeling van de parkeerramingen.	Mobiliteit	31-03-2026		
954	Gemeenteraad 27-03-2025 25. Raadsvoorstel Wijziging Havenverordening Utrecht, maximaal aantal personen per vaartuig	M182 Evaluatie maximaal aantal personen per vaartuig	Markten en havens	27-06-2025	12/9/2025: Naar verwachting informeren wij u in Q1 2026 d.m.v. een raadsbrief over de evaluatie.	

952	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 20-03-2025 9. Raadsbrief Meerjarenplanning werkzaamheden met verkeershinder 2025 en 2026	College komt in de volgende raadsbrief over hinderplanning (Q1 2026) terug op onder meer de werkzaamheden van de bereikbaarheidsadviseur, communicatieactiviteiten, toegankelijkheid voor mensen met een beperking bij werkzaamheden, belangen van groen, evaluatie planning werkzaamheden	Mobiliteit	31-03-2026		
951	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 20-03-2025 7. Raadsvoorstel Wijziging Havenverordening Utrecht, maximaal aantal personen per vaartuig	College komt in Q1 2026 met een raadsbrief waarin de gewijzigde havenverordening, inclusief het maatwerk dat hiermee mogelijk wordt gemaakt, wordt geëvalueerd.	Markten en havens	31-03-2026		
922	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 13-02-	Bij de volgende herziening van de parkeernormen auto	Mobiliteit	31-12-2025	20250916: In de Raadsbrief Afhandeling toezeggingen parkeren en toegankelijkheid	

	2025 8. Bereikbare en toegankelijke stad	wordt gekeken hoe de link met de algemene gehandicaptenparkeerplaatsen kan worden gelegd. Dit komt Q4 2025 richting de raad.			voor mensen met fysieke beperking is een update gegeven over deze toezegging. We streven ernaar om u in de eerste helft van 2026 opnieuw hierover te informeren.	
920	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 13-02-2025 8. Bereikbare en toegankelijke stad	Beleidsregels rondom gehandicaptenparkeerplaatsen worden in de herziening van het Handboek Openbare Ruimte opgenomen in Q2 2025 (sluit aan op bestaande toezeggingen vanuit openbare ruimte)	Mobiliteit	30-06-2025	20250916: Deze toezegging wordt meegenomen in de herziening van het Handboek Openbare Ruimte. Deze herziening kost meer tijd dan vooraf verwacht. Het streven is om de raad hierover in Q4 2025 te informeren.	
896	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 16-01-2025 7. Raadsbrief Programma van Eisen Bestemming Catharijnesingel	College komt in Q2 2025 met een brief over gehandicaptenparkeerplekken en ontheffingen op privaat terrein	Mobiliteit	30-06-2025	20250916: In de Raadsbrief Afhandeling toezeggingen parkeren en toegankelijkheid voor mensen met fysieke beperking is een update gegeven over deze toezegging. We streven ernaar om u in Q4 2025 opnieuw hierover te informeren.	
895	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 16-01-	Met CMU wordt besproken hoe de	Mobiliteit	15-04-2025	20251103 tussenbericht: gesprekken met CMU lopen.	

	2025 7. Raadsbrief Programma van Eisen Bestemming Catharijnesingel	economische effecten van de knip kunnen worden meegenomen en deze krijgen vervolgens een plek in de evaluatie.				
868	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 05-12-2024 7. Raadsvoorstel Uitgangspunten voor de samenwerking met keldereigenaren bij het herstel kelders in het wervengebied	College komt met een beleidskader voor aankoop van werfkelders uiterlijk in Q4 2025	Wervengebied	31-12-2025		
867	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 05-12-2024 7. Raadsvoorstel Uitgangspunten voor de samenwerking met keldereigenaren bij het herstel kelders in het wervengebied	In de voortgangsrapportage van april 2025 met een voortgangsrapportage is onder meer aandacht voor risico's, aantallen eigenaren die wel en niet meedoen, mogelijkheden nadeelcompensatie ondernemers en meer inzicht in hoe we het begrip "herstel" goed kunnen definiëren. Ook	Wervengebied	30-04-2025		

		wordt dan weer een technische sessie aangeboden.				
852	Gemeenteraad 14-11-2024 21. Raadsvoorstel Beleidsnota Stadswater	M485 Betrek gebruikers bij besluitvorming over openbare ruimte en waterlocaties	Openbare ruimte	14-02-2025	Update 20250616: Uitvoering van deze motie hangt samen met de ontwikkeling van nieuwe zwemlocaties. U bent op 17 april 2025 geïnformeerd over het uitgevoerde onderzoek naar de haalbaarheid van meer officieel zwemwater. Omdat er nog geen middelen beschikbaar zijn voor de ontwikkeling van nieuwe zwemlocaties, heeft hierover nog geen participatie plaatsgevonden. We betrekken recreanten actief bij besluitvorming wanneer we nieuwe locaties ontwikkelen en/of bestaande zwemlocaties en/of vaarwegen mogelijk aangepast moeten worden.	
849	Gemeenteraad 14-11-2024 7. Actuele moties	M437 Red Amelisweerd	Mobiliteit	14-02-2025	20250619 Actieve lobby loopt. De raad is voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken via de raadsbrief Raad	

					van State uitspraak over Tracébesluit A27/A12 Ring Utrecht van 30 april. Er volgt in het najaar weer een update over ARU/Tracébesluit. Aangezien de Raad van State slechts een tussenuitspraak heeft gedaan, is er momenteel nog geen duidelijkheid over het Tracébesluit. In het najaar verwachten we ook meer duidelijkheid te kunnen geven over het vervolgproces en de implicaties van de val van het Kabinet hierop.	
831	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 17-10-2024 7. Raadsvoorstel Beleidsnota Stadswater	College komt in 2025 terug op de invulling van de leges, met oordeel over wenselijkheid om te komen tot 100% dekking van leges	Markten en havens	30-06-2025	Update 12/9/2026: Deze toezegging wordt verwerkt in het raadsvoorstel Verordening Brug-, schut- en havengelden 2026 bij de programmabegroting 2026.	
807	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 19-09-2024 10. Raadsvoorstel Rekenkamerrapport:	Het college komt in de bomenbrief van Q1 2025 terug op procedures voor versnellen vellen en	Groen	31-03-2025		

	Vergroening, van droom naar daad	vervangen van bomen en de mogelijkheden voor eventueel het uitvoeren van een pilot hiervoor.				
797	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 20-06-2024 3. Raadsvoorstel Jaarstukken 2023	In de jaarstukken van 2024 komt het college terug op bankjes in de gemeente	Openbare ruimte	14-04-2025		
791	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 21-03-2024 9. Raadsbrief Alternatief tracébesluit Ring Utrecht	College werkt de impact van NRU op het aantal bomen uit en informeert de raad hierover bij de volgende stap in het kader van NRU, uiterlijk Q3 2024	Mobiliteit	01-10-2024	20250916: Via de Raadsbrief Korte-termijn maatregelen Noordelijke Randweg Utrecht van 9 september 2025 is de raad geïnformeerd over de laatste stand van zaken m.b.t. de NRU. Deze toezegging wordt meegenomen in de verdere uitpak van de lange termijn plannen.	
788	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 21-03-2024 7. Raadsvoorstel Wijziging van de Verordening Parkeerbelasting 2024	College komt in Q3 2024 met een uitvoeringsprogramma, waarin onder meer aandacht voor communicatie en gesprek met werkgevers	Mobiliteit	01-10-2024	10 februari 2025: wordt meegenomen in uitvoeringsprogramma invoeren betaald parkeren zoals vermeld in de brief over het vergunningensysteem van 8 oktober 2024	

626	Gemeenteraad 18-01-2024 23. Raadsvoorstel Ruimtelijk Toekomstperspectief Zuidpoort	M53 Verkeersveiligheid en toegankelijkheid voorop, geen shared space bij Zuidpoort	Mobiliteit	18-04-2024	120324 Tussenbericht: toezegging wordt verwerkt in het ontwerp. 100924 Gaat mee in Voorlopig Ontwerp (2025).	
628	Gemeenteraad 07-12-2023 27. Tussentijdse besluitvorming Stadswater	Wethouder Schilderman zal de raad per brief informeren over de kosten van een extra zwemlocatie, mocht er een afvallen.	Markten en havens	07-03-2024	20241127: De raad wordt naar verwachting in Q1 2025 geïnformeerd over de uitkomsten van de zwemwateronderzoeken. Daarbij zal deze motie worden meegenomen.	
600	Gemeenteraad 07-12-2023 27. Tussentijdse besluitvorming Stadswater	M460 Verlies het stadsstrand niet uit het oog	Markten en havens	07-03-2024	20241127: De raad wordt naar verwachting in Q1 2025 geïnformeerd over de uitkomsten van de zwemwateronderzoeken. Daarbij zal deze motie worden meegenomen.	
599	Gemeenteraad 07-12-2023 27. Tussentijdse besluitvorming Stadswater	M459 Richtlijnen onderzoek zwemwater	Markten en havens	07-03-2024	20241127: De raad wordt naar verwachting in Q1 2025 geïnformeerd over de uitkomsten van de zwemwateronderzoeken. Daarbij zal deze motie worden meegenomen.	

106	Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 16-12-2021 6. Raadsvoorstel vaststelling IPvE/FO Maliebaan	Niet alleen aantal auto's te monitoren maar ook wachttijd en de raad daarover te informeren (2023 jaar na nieuw ontwerp).	Mobiliteit	14-07-2023	20230905 Monitoring start niet eerder dan 2026, namelijk 1 jaar na oplevering herinrichting Maliebaan. We starten dit jaar wel nog met een nulmeting. 20240910 De nulmeting heeft plaatsgevonden. Monitoring start niet eerder dan 2026, namelijk 1 jaar na oplevering herinrichting Maliebaan.	
56	Gemeenteraad 15-07-2021 17. Raadsvoorstel Programmaplan Wervengebied	M288 Geest uit de fles - kijk wat wel kan met spook- en weeskelders	Wervengebied	16-12-2021		
55	Gemeenteraad 15-07-2021 17. Raadsvoorstel Programmaplan Wervengebied	M287 Werk wel met functies in Programmaplan Wervengebied	Wervengebied	16-12-2021		
18	Gemeenteraad 16-07-2020 12. Kaderbrief 2020	M258 Reserveren voor de toekomst van de Wal- en Kluismuren.	Wervengebied	31-05-2022		
1	Gemeenteraad 05-12-2019 17. Raadsvoorstel Nota Dierenwelzijn	M455 Verbeter Vissenwelzijn	Dierenwelzijn	31-12-2025	20231219 Een stand van zaken is op 28-10-2023 meegegaan met Verzamelbrief stand van zaken en afhandeling diverse toezeggingen en moties	

					Dierenwelzijn (Kenmerk: 11871225). 20241003 We starten gesprekken komende periode 2024/2025 met de AUHV gesprekken over de nieuwe visrechtovereenkomst. We streven er naar in q42025 dat afgerond te hebben.	

Openbare lijst van ingekomen stukken voor commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte 6 november 2025

Nummer	Ingekomen stuk	Afdoeningsvoorstel
1.	Betreft: Betaald parkeren in Oud Hoograven-Zuid	De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het agendapunt 9 Raadsvoorstel Wijziging verordening parkeerbelastingen, planning invoeren betaald parkeren gebieden in blok 2.
2.	Woonboten aan de grond bij overdracht Merwedekanaal	In handen stellen van het college.
3.	Grote parkeerproblemen	De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het agendapunt 9 Raadsvoorstel Wijziging verordening parkeerbelastingen, planning invoeren betaald parkeren gebieden in blok 2.
4.	Reactie AUHV op initiatiefvoorstel PvdD over hengelsport	De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het agendapunt 8 Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen.
5.	Manifest van de AUHV	De inhoud desgewenst betrekken bij de behandeling van het agendapunt 8 Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen.

Het ingekomen stuk staat voor leden, conform AVG, in iBabs achter een slotje.

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4954
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	7
Titel	Inwonersagendering 'Gevolgen sluiting Loobrug'
ID	5183
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Maatoug
Beleidsveld	Mobiliteit
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	6 november 2025

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Inwonersagendering Gevolgen sluiting Loobrug

Beleidsveld	Mobiliteit
Organisatieonderdeel	Ruimte
Opsteller	Imke Sierksma, namens Marc van Maris
Kenmerk	30672582
Geheim	Nee

Inwonersagendering Gevolgen sluiting Loobrug

De initiatiefnemer wil het volgende onderwerp met de gemeenteraad bespreken:

Door de afsluiting van de Loobrug in de Meern is de verkeerssituatie in Vleuten en De Meern aanzienlijk veranderd, met name op de Zandweg van nummer 199-206. Uit het aantal meldingen dat is gedaan over het kruispunt Zandweg-busbaan Veldhuizen kunt u zien dat meerdere gebruikers van dit kruispunt hebben aangegeven dat er onveilige situaties optreden. Automobilisten zoeken mogelijkheden om de Leidsche Rijn zo snel mogelijk over te steken, en vermijden de drukke route Landschapsbaan-Veldhuizerweg, vooral tijdens spitsuren.

Op melding 395452 heeft de gemeente gerespondeerd, ik citeer: “De gemeente gaat de busbaan niet openstellen voor autoverkeer. Dit gaat ten koste van de doorstroming van het openbaar vervoer, brengt risico’s voor de verkeersveiligheid met zich mee en vereist ingrijpende aanpassingen aan de infrastructuur, zoals het aanpassen van verkeersregelinstallaties en herinrichten van kruispunten.” Daarnaast erkent u de onveiligheid op de zandweg, ik citeer: “We zien dat automobilisten gebruik maken van de busbaan Veldhuizen. Dit is niet toegestaan en zorgt voor onveilige situaties.”

De gemeente is zich dus bewust van de onveiligheid op de Zandweg en het zoekgedrag van automobilisten naar een snelle oversteek van de Leidsche Rijn. Daarom willen we graag met de gemeenteraad in gesprek om mogelijke oplossingen te bespreken.

Met vriendelijke groet,

De initiatiefnemer,

Marc van Maris
Mede namens omwonenden van de Loobrug

Samenvatting

Door de afsluiting van de Loobrug voor autoverkeer is de veiligheid van fietsers en voetgangers op de zandweg, doorfietsroute Woerden-Utrecht, sterk verminderd, er zijn zeer regelmatig gevaarlijke situaties voor voetgangers, fietsers en kinderen in de straat. Uit Signalen Utrecht blijkt dat er al vaak melding van is gedaan. Als omwonenden willen we graag in gesprek met de gemeenteraad over oplossingen.

Doel

Als omwonenden en gebruikers van de Zandweg, Rijksstraatweg, de busbaan Vleuterweide-Veldhuizen en de Loobrug streven we naar een veiliger verkeerssituatie dan de door de afsluiting van de Loobrug veroorzaakte onveiligheid.

Bijlagen

- Petitie (Pas de situatie door de sluiting van de Loobrug aan - Petities.nl)

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Marlies Rotshuizen	**Datum**	24 september 2025
E-mail	marlies.rotshuizen@utrecht.nl	**Kenmerk**	32021487
Type brief	Voortgangsbrief	**Onderwerp**	Voortgang afsluiting Loobrug
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Openbare ruimte, Mobiliteit

Geachte leden van de raad,

In de commissie Mobiliteit Groen en Openbare Ruimte van 3 juli 2025 heeft u vragen gesteld over de afsluiting van de Loobrug in Vleuten De Meern en de verkeerssituatie die hiervan het gevolg was. Hierop hebben wij toegezegd u nader in te lichten over de mogelijkheden om deze verkeerssituatie te verbeteren. In deze brief informeren wij u over de stand van zaken omtrent de vervanging van de Loobrug, de overwogen maatregelen voor verbetering van de huidige verkeerssituatie, en het daaruit volgende besluit voor het aanleggen van een bussluis op de busbaan op de naastgelegen Polderlandbrug.

Afsluiting Loobrug en omleiding
Utrecht staat, net als de rest van Nederland, voor een grote renovatie- en vervangingsopgave van de infrastructuur, waaronder de civiele kunstwerken (zoals bruggen). Hierover ontving u informatie in de raadsbrief van 23 april 2025. De Loobrug stond al geprogrammeerd om te worden vervangen. Vanwege de slechte staat van de brug werd deze actief gemonitord door het continu meten van eventuele beweging zoals verschuivingen of verzakkingen. Uit metingen in april 2025 bleek dat er sprake is van ‘beweging’ in de brug. Op basis daarvan is er onder water nader onderzoek gedaan naar de fundering van het oude deel van de brug en is de slechte staat van de fundering vastgesteld. Daarop is in april de brug acuut afgesloten voor alle verkeer en voor scheepvaart onder de brug. Het verkeer wordt sindsdien omgeleid. Hierover bent u op 24 april 2025 geïnformeerd. Op 6 mei zijn schriftelijke vragen beantwoord over de toedracht voor de sluiting, de omleiding en de planning voor vervanging van de brug.

Het is vervelend dat de afsluiting zorgt voor hinder en we begrijpen de zorgen van omwonenden. Dit was deels voorzien vanwege de geplande vervanging in 2026. De verwachting was dat de tijdelijke omleidingsroute via Heldammersingel, Veldhuizerweg en de Landschapsbaan de hinder in de wijk zouden beperken. We hebben een speciale website opgezet om inwoners op de hoogte te brengen van de situatie en onze planning omtrent vervanging. Echter, in juni gaven omwonenden middels een petitie aan ontevreden te zijn met de verkeerssituatie, voornamelijk vanwege het regelmatig illegaal gebruik van de busbaan over de Polderlandbrug, en de zorgen over de verkeersveiligheid aan Zandweg (fietsweg) vanwege het toenemende autoverkeer. Zij vroegen de gemeente onder andere om andere alternatieven te overwegen. Tijdens de commissievergadering van 3 juli is ook gevraagd naar de mogelijkheden voor het openstellen van de busbaan dan wel het anderszins tegengaan van sluipverkeer.

Op 20 augustus zijn de opties en maatregelen besproken met bewoners van de Zandweg en Rijksstraatweg. De keuze voor de bussluis is nader toegelicht. De bewoners reageerden overwegend

positief op de informatie en het besluit. Er is afgesproken dat de gemeente de verkeerssituatie vanaf dat moment zal monitoren (ook na het aanbrengen van de bussluis) en regulier en met korte lijnen met bewoners zal communiceren. Ook zal een wijkbericht uitgestuurd worden in de week van 22 september, waarin omwonenden in de aangrenzende buurten informatie ontvangen over de verkeersmaateregelen. De eerdergenoemde website met actuele informatie omtrent dit onderwerp blijft beschikbaar. Indien nodig zullen wij de omwonenden opnieuw informeren middels een wijkbericht en/of een informatiebijeenkomst.

Aanvullende maatregelen
Verschillende aanvullende maatregelen zijn onderzocht. Uitgangspunten hierbij zijn: op zo kort mogelijke termijn verbetering van de verkeersveiligheid (vooral op de Zandweg omdat daar sprake is van een fietsstraat, en op de Rijksstraatweg) en het tegengaan van illegaal gebruik van de busbaan op de Polderlandbrug. Gekozen is voor de aanleg van een bussluis aan de Polderlandbrug. De opties en overwegingen worden hieronder beschreven.

Optie 1: Verkeer over de helft van de Loobrug (Negatief): eenrichtingsverkeer of beurtelings over het minst oude deel van de Loobrug laten rijden. Een verkeersomleiding zou dan niet nodig zijn. Deze optie is al snel na de sluiting van de brug onderzocht. Uit nader onderzoek en berekeningen bleek dat deze optie niet veilig en niet verantwoord is. Ook dit brugdeel voldoet constructief niet meer aan de huidige eisen. Bovendien zou eenrichtingsverkeer of beurtelings over de brug rijden tot veel verkeersproblemen en opstoppingen leiden op de toeleidende wegen. Derhalve valt deze optie af.

Optie 2: Bussluis op de Polderlandbrug (Positief): Middels de plaatsing van een ‘bussluis’ in de busbaan op de Polderlandbrug zal er minder illegaal verkeer over de brug gaan en worden de Zandweg en Rijksstraatweg minder aantrekkelijk voor sluipverkeer hetgeen de verkeersveiligheid ten goede komt. Het ontwerp van de ‘bussluis’ is zodanig dat nood- en hulpdiensten via deze busbaan moeten kunnen blijven rijden. Een nadeel hiervan is dat het niet alle auto's kan weren, zoals SUV's, en dat het beoogde effect op langere termijn kan verminderen. De maatregel is relatief snel en simpel realiseerbaar. Er zijn geen verkeersbesluiten of andere procedures nodig. Derhalve kan de maatregel op korte termijn genomen worden en is besloten om deze toe te passen. Omwonenden reageerden overwegend positief op deze maatregel tijdens een digitale informatieavond op 20 augustus, maar er is ook twijfel of de sluis alleen wel voldoende zou zijn. Men vroeg onder andere naar de optie om hier cameratoezicht bij de plaatsen en te overwegen om niet één maar twee bussluizen aan te brengen op deze brug. Dit wordt onderzocht.

Optie 3: Busbaan geheel of gedeeltelijk openstellen voor alle verkeer (Negatief):
Opties met betrekking tot openstelling van de busbaan voor alle verkeer zijn:

- Uitsluitend de busbaan op de Polderlandbrug
- De gehele busbaan inclusief Polderlandbrug.

Het voordeel hiervan is dat er geen sprake meer is van illegaal gebruik van de busbaan, want het gebruik is legaal geworden. Bovendien hoeft het verkeer dan minder ver om te rijden dan thans het geval is waardoor de verkeersdrukte op de huidige omleidingsroute afneemt. De nadelen van gehele of gedeeltelijke openstelling van de busbaan zijn dat de verkeersonveiligheid op de Zandweg en Rijksstraatweg niet verbetert, het wordt hier mogelijk zelfs drukker. De verkeersveiligheid verslechtert verder omdat er door het tijdelijke gebruik van de busbaan verwarrende verkeerssituaties ontstaan met aansluitende wegen. De infrastructuur en de verkeerslichten op de kruispunten met de busbaan moeten worden aangepast. Bovendien is een verkeersbesluit nodig met grote kans op bezwaren door bewoners, het OV-bedrijf en Provincie Utrecht (concessiehouder openbaar vervoer). Dit alles zorgt ervoor dat een dergelijke maatregel duur is, de haalbaarheid uitermate onzeker is, en het niet op korte termijn realiseerbaar is (minimaal 6 tot 9 maanden). Kortom: deze optie is onwenselijk.

Optie 4: Busbaan volledig afsluiten (Negatief): Deze optie vermindert het sluipverkeer en daarmee de verkeersdrukte in de directe omgeving van de Polderlandbrug. Echter, deze optie is zeer bezwaarlijk voor zowel de Provincie Utrecht als het OV bedrijf. De bus zal een aanzienlijk stuk moeten omrijden, via dezelfde omleidingsroute als het autoverkeer, en mogelijk zullen haltes (tijdelijk) komen te vervallen. Net zoals optie 3 (openstelling busbaan) is voor deze maatregel een verkeersbesluit nodig waarbij bezwaren te verwachten zijn, en ook moeten de infrastructuur en verkeersregelinstallaties aangepast worden. Ook bij optie 4 geldt dat de haalbaarheid van deze maatregelen uitermate onzeker is en niet op korte termijn realiseerbaar is. Deze optie is derhalve ook onwenselijk.

Datum 24 september 2025
Ons kenmerk 32021487

Vervanging Loobrug

De onverwachte sluiting van de Loobrug zorgt voor hinder in de directe en omliggende omgeving. De vervanging van de brug is dan ook prioriteit. Het proces wordt versneld waar mogelijk. Hierbij zijn wij mede afhankelijk van externe partijen zoals nutspartijen en het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden (HDSR). Er liggen namelijk belangrijke (hoge druk) transportgas-en waterleidingen door de huidige brug en een asbestcement-riooltransportleiding achterlangs de kadeconstructie. Voordat de brug gesloopt kan worden, moeten de vergunningen en de leidingwerkzaamheden gereed zijn. Dit is een complex proces waarbij ook extra inzet en capaciteit wordt gevergd van de genoemde externe partijen. De impact hiervan op ons vervangingsproces en de planning zijn nog niet geheel duidelijk. Onze verwachting is dat de brug medio 2026 weer opengesteld kan worden voor autoverkeer. Gedurende het proces informeren we bewoners en belanghebbenden regulier en transparant over de voortgang en ontwikkelingen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4813
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	8
Titel	Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen
ID	5039
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Voortman
Beleidsveld	Dierenwelzijn
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	25 september 2025
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	**6 november 2025**

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Initiatiefvoorstel Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen

Beleidsveld	Dierenwelzijn
Opsteller	Maarten van Heuven
Kenmerk	30672418
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Ja
Geheim	Ja/nee

Maarten van Heuven stelt de raad voor te besluiten:

1. Het college op te dragen om in de onderhandelingen met de Algemene Utrechtse Hengelaars Vereniging (AUHV) maximaal in te zetten op de volgende punten:

   a. Uitbreiden van het aantal hengelvrije wateren in Utrecht naar wateren in en aan parken, plantsoenen en natuurgebieden, erfgoedgebieden, nieuwe wateren, bij sluizen en gemalen, ecologische oevers, Fauna Uittreed- en uitrustplaatsen (FUP's) en vegetatie-eilanden, voor zover deze wateren gemeentelijk eigendom zijn zoals beschreven in bijlage 1.

   b. Stoppen met het gebruik van weerhaken

   c. Stoppen met het gebruik van lood bij het hengelen

   d. Stoppen met het gebruik van leefnetten, ook bij goedgekeurde wedstrijden

   e. Niet meer dan één hengel per hengelaar toe te staan

   f. Het stoppen met het uitzetten van gekweekte vissen in gemeentelijke wateren

   g. Bij een watertemperatuur van 25°C of hoger hengelaars oproepen niet te gaan hengelen en hengelen verbieden bij een watertemperatuur van 27°C of hoger

   h. Wonen in de gemeente Utrecht als voorwaarde te stellen om te mogen hengelen in gemeentelijke wateren

   i. Handhaving in de hele gemeente op het hebben van een geldige VISpas en op het achterlaten van vistuig

   j. Geen vislessen meer op scholen te verzorgen

   k. Gemeentelijke ecologen krijgen een toetsende rol bij het in het contract verplicht gestelde visplan

2. Het besluit tot wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Utrecht 2010, partiële herziening Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren vast te stellen.

3. Het college op te dragen:
    a. Te onderzoeken waar vanwege nieuwbouw en verdichting de overlast van nachthengelen richting bewoners reëel is en deze plekken uit te sluiten van nachthengelen

    b. Een publiekscampagne te starten over het dierenleed dat hengelen veroorzaakt

    c. De raad tijdig en regelmatig te informeren over de verlenging van het contract met de AUHV

Het lid van de gemeenteraad van Utrecht,

Maarten van Heuven

Samenvatting

Er wordt veel gehengeld in Utrecht, waarbij er altijd sprake is van botsende belangen. Enerzijds wordt hengelen door hengelaars ervaren als een bron van vermaak, anderzijds zorgt hengelen voor verwondingen, ernstige stress en leed bij vissen. De mate van dierenleed hangt af van de methoden die gebruikt worden tijdens het hengelen en de voorwaarden die aan het hengelen gesteld worden. Dit initiatief stelt voor om te stoppen met hengelmethoden die gepaard gaan met extra dierenleed en om voorwaarden te stellen die ten goede komen aan dierenwelzijn, ecologie en waterkwaliteit. De juridische context maakt een totaalverbod van hengelen nu nog lastig. Dit initiatief beoogt daarom om hengelen, zolang het nog toegestaan is, minder dieronvriendelijk te maken, en de rechten van hengelaars en de belangen van dieren, natuur en milieu te waarborgen.

Context

Aanleiding

De gemeente Utrecht verhuurt het visrecht in Utrechtse wateren aan de Algemene Utrechtse Hengelaars Vereniging (AUHV). Het visrecht is voor een periode van zes jaar verhuurd en het huidige contract met de AUHV loopt tot 1 januari 2028. Voorafgaand aan 2028 wordt er onderhandeld tussen de gemeente en de AUHV over de voorwaarden van een volgend contract. Hierbij is er ruimte voor de gemeenteraad om kaders mee te geven aan het college voor de onderhandelingen. Voor zover bekend vinden de onderhandelingen met de AUHV nu nog niet plaats. De gemeenteraad heeft in de Nota Dierenwelzijn vastgesteld dat hengelen ernstige pijn en stress veroorzaakt bij vissen. Daarom is er urgentie om voor aanvang van de volgende onderhandelingen tussen gemeente en AUHV nieuwe voorwaarden vast te stellen om het dierenleed te verminderen. Dit initiatiefvoorstel beoogt dan ook voorwaarden in te voeren die dierenwelzijn, de ecologie én de waterkwaliteit verbeteren. Het voorstel bevat ook maatregelen die los van de onderhandelingen ingevoerd kunnen worden.

<u>Vissen raken gewond en sterven door hengelen</u>

Bij het hengelen happen vissen in een haak die vervolgens door de lip of rondom de mond steekt. Het komt echter ook regelmatig voor dat een haak in een ander deel van het lichaam van een vis terechtkomt, of dat het dier de haak inslikt, waardoor deze in de keel of organen terechtkomt. In dat geval is de kans op bloedingen, interne verwondingen en een dodelijke afloop groter. Om dit te voorkomen raden wetenschappers aan om grotere haken te gebruiken. Deze worden namelijk minder makkelijk ingeslikt.[1] Desondanks is er onder hengelaars juist een ontwikkeling dat de gebruikte haken steeds kleiner worden.[2] Daarnaast veroorzaakt hengelen zuurstofgebrek bij vissen, omdat deze uit het water gehaald worden en daardoor niet meer kunnen ademen.

De sterftekans van vissen bij hengelen varieert tussen vissoorten en is afhankelijk van hoe vissen behandeld worden, maar het is zelden nul.[3][4] De tijdsduur dat de vis uit het water is heeft een grote invloed: hoe langer een vis uit het water is, hoe groter de kans dat deze overlijdt. Meer dan 60 seconden uit het water leidt tot meer dan 50% sterfte bij bepaalde soorten.[5] De watertemperatuur speelt hierbij ook een belangrijke rol: in warmer water zit minder zuurstof waardoor vissen sneller verstikken. Bij watertemperaturen hoger dat 25°C wordt daarom afgeraden om te gaan hengelen.[6]

Om vissterfte te compenseren worden regelmatig nieuwe vissen uitgezet die afkomstig zijn uit kweekvijvers. De afgelopen jaren zijn in Utrecht vooral brasems, zeelten en karpers uitgezet.[7]

Vissen lijden pijn

In het verleden werd over vissen gesproken alsof deze dieren geen pijn kunnen voelen. Inmiddels hebben wetenschappers vastgesteld dat dit achterhaald is. Om pijn te kunnen voelen zijn bepaalde biologische voorwaarden nodig, zoals het hebben van pijnreceptoren, zenuwen die de pijnsignalen kunnen transporteren naar de hersenen en hersengebieden die deze signalen kunnen verwerken. Voor al deze voorwaarden is overweldigend bewijs gevonden. Meer dan twintig jaar geleden liet onderzoek al zien dat vissen pijnreceptoren bezitten die geactiveerd worden bij schadelijke prikkels, zoals verwonding, stroomstoten of hoge temperaturen.[8] De reactie van de vis is meer dan een simpele reflex: blootstelling aan pijn verandert het gedrag van vissen. Zo gaan ze bijvoorbeeld anders zwemmen en blijven ze weg bij schadelijke prikkels.[9] [10] “Vissen die pijnprikkels toegediend krijgen in hun lippen wrijven met hun mond tegen de zijkant van de tank, net zoals wij onze teen wrijven nadat we die stoten,” stelt wetenschapper Lynne Sneddon op basis van onderzoek.[11]

Naast fysiologische en gedragsstudies die aantonen dat vissen pijn kunnen voelen, is er onderzoek gedaan naar het leervermogen van vissen en bewustzijn in vissen. Vissen leren pijnprikkels te vermijden en hebben een langetermijngeheugen. Ook vertonen vissen een basale vorm van empathie doordat ze het angstgedrag van soortgenoten kunnen overnemen op een vergelijkbare manier als bij zoogdieren.[12] De combinatie van langetermijngeheugen, leervermogen en het ervaren van angst en stress toont aan dat vissen alles in huis hebben om een vorm van bewustzijn te bezitten.[13] [14] Een recente samenvatting van de wetenschappelijke literatuur laat zien dat er een overvloedige hoeveelheid bewijs is dat vissen zeker in staat zijn om bewustzijn te hebben, en dat aanwijzingen hiervoor gevonden zijn in 142 verschillende vissoorten.[15]

Wetenschappelijke inzichten worden overgenomen in beleid

Het inzicht dat vissen pijn kunnen lijden wordt erkend door verschillende overheden en officiële instanties, zoals de European Union Reference Centre for Animal Welfare, die in 2024 een centrum voor het welzijn van waterdieren oprichtte.[16] Ook de Nederlandse NVWA erkent bewustzijn en het voelen van pijn bij vissen, en ziet er bij doding van palingen actief op toe dat de vissen voldoende verdoofd en bewusteloos zijn.[17]

In de Nederlandse Wet dieren artikel 1.3 wordt de intrinsieke waarde van het dier erkend als zijnde een wezen met gevoel. Ook staat in de wet een waarborg voor het voorkomen van pijn: de inbreuk op het welzijn van het dier verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen. In de Utrechtse Nota Dierenwelzijn staat dat hengelen ernstige pijn en stress veroorzaakt bij vissen.

Juridische context

Het initiatiefvoorstel zou het liefst beogen om het huidige contract met de AUHV na afloop niet te verlengen, ook niet met een andere rechtspersoon die actief gebruik wil maken van het visrecht. Landelijke wetgeving houdt eenzijdig opzeggen of het laten verlopen van hengelcontracten vooralsnog tegen. Dit blijkt ook uit een recente casus in Arnhem, waar het college van B&W van plan was om hengelen in gemeentewateren te verbieden door het aflopende visrechtcontract niet te verlengen. Een juridische basis bleek hiervoor te ontbreken, omdat de landelijke Visserijwet, die bij dit voornemen van toepassing is, het doel heeft om de visstand te beschermen. Het stoppen of niet verlengen van een vergunning kan dus alleen als de 'visstand onaanvaardbaar zou worden aangetast' door de vergunning. En dat kon vooralsnog niet worden aangetoond.

Op basis van diezelfde Visserijwet – tot stand gekomen in 1963 – verleent de gemeente Utrecht visrecht voor binnenwateren door deze te verhuren aan hengelaarsvereniging AUHV. De gemeente kan hierbij eisen stellen aan de huurder. Hoofdstuk 5 van de Visserijwet bevat bepalingen over de binnenvisserij.[18] Daarbij benoemt de wet expliciet dat deze regels rekening houden met het belang van natuurbescherming en het welzijn van vissen. De Kamer voor Binnenvisserij speelt hierbij een belangrijke rol: wanneer de gemeente en een hengelaarsvereniging het niet eens worden over de verhuur van visrechten, oordeelt de Kamer voor Binnenvisserij en brengt zij een bindend advies uit.

De Wet dieren, die sinds 2013 geldt, gaat uitsluitend over gehouden dieren. Deze wet is pas van toepassing op in de natuur voorkomende vissen wanneer deze gevangen zijn en bijvoorbeeld in een leefnet gehouden worden. Dus op het moment dat een vis opgehengeld wordt, gaat dit dier juridisch over van de Visserijwet naar de Wet dieren.

Een andere juridische context is die van de Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2000 hebben de landen van de Europese Unie maatregelen afgesproken om de waterkwaliteit te verbeteren. In 2027 moet de kwaliteit verbeterd zijn. De Utrechtse wateren voldoen nu niet, en gaan ook in 2027 niet voldoen, aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. Utrecht heeft daarmee de verplichting om de waterkwaliteit in Utrechtse wateren te vergroten. Het uitzetten van vissoorten zoals brasem en karper heeft een negatief effect op de waterkwaliteit, waardoor de doelstellingen van de KRW nog verder uit zicht raken.

Beoogd effect
Dit initiatief heeft als doel het welzijn van vissen bij het hengelen te verbeteren. Daarnaast wil het de ecologie in en om het water verbeteren, en het voorstel beoogt bij te dragen aan een betere waterkwaliteit in Utrecht. Voorgestelde verbeteringen vinden binnen de gestelde juridische context plaats.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
- Nota Dierenwelzijn
- Bespreeknota Hengelen in Utrechtse wateren
- Motie Hengelen in gemeentelijk water
- Raadsbrief Uitspraak Kamer voor de binnenvisserij
- Raadsbrief Verzamelbrief stand van zaken en afhandeling diverse toezeggingen en moties Dierenwelzijn
- Raadsbrief Beantwoording toezeggingen commissiedebat Beleidsnota Stadswater

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico’s

Beslispunt	

1	Het college op te dragen om in de onderhandelingen met de Algemene Utrechtse Hengelaars Vereniging (AUHV) maximaal in te zetten op de volgende punten: a. Uitbreiden van het aantal hengelvrije wateren in Utrecht naar wateren in en aan parken, plantsoenen en natuurgebieden, erfgoedgebieden, nieuwe wateren, bij sluizen en gemalen, ecologische oevers, Fauna Uittreed- en uitrustplaatsen (FUP's) en vegetatie-eilanden, voor zover deze wateren gemeentelijk eigendom zijn zoals beschreven in bijlage 1. b. Stoppen met het gebruik van weerhaken c. Stoppen met het gebruik van lood bij het hengelen d. Stoppen met het gebruik van leefnetten, ook bij goedgekeurde wedstrijden e. Niet meer dan één hengel per hengelaar toe te staan f. Het stoppen met het uitzetten van gekweekte vissen in gemeentelijke wateren g. Bij een watertemperatuur van 25°C of hoger hengelaars oproepen niet te gaan hengelen en hengelen verbieden bij een watertemperatuur van 27°C of hoger h. Wonen in de gemeente Utrecht als voorwaarde te stellen om te mogen hengelen in gemeentelijke wateren i. Handhaving in de hele gemeente op het hebben van een geldige VISpas en op het achterlaten van vistuig j. Geen vislessen meer op scholen te verzorgen k. Gemeentelijke ecologen krijgen een toetsende rol bij het in het contract verplicht gestelde visplan
Argumenten	
1.1	<u>Meer hengelvrije zones betekent minder dierenleed</u>
	Het uitbreiden van het aantal hengelvrije gemeentelijke wateren draagt onmiskenbaar bij aan het verbeteren van dierenwelzijn. Er zijn in Utrecht nu al hengelvrije plekken aangewezen (zie bijlage 1). Het aantal hengelvrije plekken wordt uitgebreid naar alle parken, groengebieden, erfgoedgebieden, nieuwe wateren, bij sluizen en gemalen, bij ecologische oevers, en bij Fauna Uittreed- en uitrustplaatsen (FUP’s) en planteneilandjes in en om het water. Juist op deze plekken moeten vissen zich thuis kunnen voelen, zich kunnen voortplanten, voeden en migreren zonder het risico verwond of gedood te worden.
1.2	<u>Weerhaken verwonden vissen</u>
	Bij het hengelen dient de weerhaak er vooral voor om te voorkomen dat vissen tijdens het boven water halen loskomen. Een weerhaak gaat door de lip, wang of ander lichaamsdeel van een vis en is daarmee onnodig pijnlijk. Dat erkent ook de AUHV, die op de eigen site al aandacht besteedt aan alternatieven voor het gebruik van weerhaken[19]. Er helemaal mee stoppen is een logische vervolgstap. Vanwege het vissenwelzijn heeft de gemeente Amersfoort, in overeenstemming met de Amersfoortse hengelvereniging, het gebruik van weerhaken verboden.[20]
1.3	<u>Lood is schadelijk voor mens, dier en waterkwaliteit</u>

	Vanwege de negatieve impact van lood voert Sportvisserij Nederland een bewustwordingscampagne tegen het gebruik van lood en zet zij in op maatregelen op Europees niveau, met als streven om in 2027 volledig loodvrij te zijn.[21] Dit helpt ook bij het behalen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. Ondanks deze bewustwordingscampagne heeft de afgelopen jaren minder dan een kwart van de hengelaars een loodvervanger gebruikt.[22] Aanvullende maatregelen zijn dus nodig, ook omdat Europese regelgeving vertraging opgelopen heeft.[23] Een lokale harde afspraak over het stoppen met lood is dus nodig. In onder meer Amersfoort, Zoetermeer en Deventer wordt al loodvrij gehengeld.[24]
1.4	Leefnetten dragen bij aan stress en verwondingen van vissen
	Een leefnet is een langwerpig net dat wordt gebruikt door vooral wedstrijdhengelaars om gevangen dieren tijdelijk te bewaren in het water. Een slecht leefnet of een slechte gebruikstechniek van het leefnet kan de gehouden vissen verwonden. Het gevangenhouden van een vis in een net zorgt er in elk geval voor dat deze geen natuurlijk gedrag kan vertonen, niet kan vluchten en wel stress ervaart. Sportvisserij Nederland stelt dat op een aantal plaatsen al een lokaal verbod op het gebruik van het leefnet geldt. De AUHV staat het gebruik van leefnet alleen bij goedgekeurde wedstrijden toe. Dit voorstel beoogt er helemaal mee te stoppen.
1.5	Meerdere hengels zijn niet noodzakelijk voor de recreatieve waarde
	We zien vaak dat hengelaars meerdere hengels gebruiken. In de recente publicatie "Van waarde voor de maatschappij" van Sportvisserij Nederland[25] staat niet hoe de hoeveelheid hengels bijdraagt aan de waarde van de bezigheid. Voor het behalen van de recreatieve waarde is het dan ook niet noodzakelijk om meerdere hengels te gebruiken.
1.6	Uitzetten van vissen draagt niet bij aan gezonde visstand
	Om vissterfte te compenseren worden regelmatig vissen uitgezet die afkomstig zijn uit kweekvijvers. De afgelopen jaren zijn in Utrecht vooral brasems, zeelten en karpers uitgezet.[26] Het uitzetten van gekweekte vissen zorgt voor ecologische schade. In kwekerijen komen infectieziektes en parasieten voor. Uitgezette vissen kunnen deze introduceren in Utrechtse wateren en vormen daarmee een risico voor Utrechtse vissenpopulaties en de waterkwaliteit. Tijdens het transport kunnen zuurstofgebrek, ammoniakophoping en schommelingen in de temperatuur leiden tot stress en lichamelijke klachten bij vissen. Ook het uitzetten in het nieuwe water kan zorgen voor stress en desoriëntatie bij vissen, waardoor ze makkelijker een prooi worden voor roofdieren. Daarnaast zorgen uitgezette vissoorten zoals karpers en brasems voor een slechtere waterkwaliteit.[27] Deze vissen woelen de bodem om, waardoor het water troebel wordt en er schade aan waterplanten ontstaat. Oeverplanten die juist de waterkwaliteit verbeteren gaan sterk achteruit door het uitzetten van karpers en brasems.
1.7	Meer risico op vissterfte bij hogere watertemperatuur
	Bij een hogere watertemperatuur hebben vissen meer behoefte aan zuurstof terwijl het water juist minder zuurstof bevat, dit zorgt voor een grotere kans op verstikking bij het hengelen. Om vissterfte te verminderen kunnen hengelaars worden opgeroepen om bij een watertemperatuur van 25°C of hoger niet te gaan hengelen. Bij watertemperatuur van 27°C of hoger wordt door de Vissenbescherming een strikt verbod aangeraden.
1.8	Hengeltoerisme vermeerdert leed van dieren

	Nederlandse hengelaarsverenigingen zien een grote toename in buitenlandse, vooral uit Duitsland afkomstige, leden. Zo schat Sportvisserij Nederland dat ieder jaar ruim 100.000 ‘sportvistoeristen’ naar Nederland komen om te hengelen.[28] Hengeltoeristen kunnen momenteel hengelen in Utrechtse wateren zonder lid te worden van de AUHV, omdat de AUHV hun gehuurde wateren inbrengt in de gezamenlijke lijst van Nederlandse viswateren. De komst van grote hoeveelheden hengeltoeristen zorgt voor een toename in het aantal hengelaars, daarmee voor meer gevangen vissen en aldus een toename in pijn, stress en verwondingen bij vissen, evenals irritatie bij Nederlandse hengelaars vanwege de concurrentie. Voor internationale hengeltoeristen is informatie over regels en voorschriften minder toegankelijk, met het risico dat zij bijdragen aan extra dierenleed en vervuiling van de omgeving. Door de verhuurde wateren niet meer in te brengen in de gezamenlijke lijst van Nederlandse viswateren mogen alleen AUHV leden hier hengelen waardoor er minder drukte aan kades en oevers komt en dierenleed afneemt.
1.9	Wie de rechten heeft, zorgt voor de handhaving
	In ruil voor een goedkoop contract (zie alinea financiën) kreeg de AUHV de verplichting om zelf te handhaven. De AUHV hoeft echter alleen te handhaven op die plekken waar het de visrechten heeft. Maar ook op de plekken waar hengelen niet mag, vinden overtredingen plaats en zou de AUHV moeten handhaven. De AUHV heeft een monopolie op het recht om te hengelen in bepaalde gemeentelijke wateren en met dat monopolie komt de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat hengelaars voldoen aan de regels in álle gemeentelijke wateren. Als de AUHV dat niet wil, dan zouden de kosten voor het visrecht moeten stijgen, zodat de gemeente zelf handhavers kan aanstellen.
1.10	Vislessen normeren menselijke belangen
	De AUHV bezoekt scholen om daar vislessen te geven. Als onderdeel van deze lessen worden klassen mogelijk meegenomen op hengelexcursie waar ieder kind gaat hengelen met als doel dat ieder kind een vis vangt, of zij (en/of hun ouders/verzorgers) dit nu willen of niet. Niet alle kinderen (en/of hun ouders/verzorgers) zullen dat leuk vinden, omdat zij geconfronteerd worden met dierenleed. De vislessen normaliseren het toebrengen van pijn en stress bij vissen voor eigen genot. Dit zijn niet de waarden die de gemeente Utrecht uitdraagt in de Nota Dierenwelzijn.
1.11	Stadsecologen dragen bij aan beter visplan
	In de huidige huurovereenkomst met de AUHV is al afgesproken dat de AUHV een visplan maakt met daarin de maatregelen die zij nemen voor het beheer van de visstanden. In de huidige overeenkomst staat nog niet dat dit plan ook gedeeld moet worden met de gemeente. De activiteiten van de AUHV, zoals het verwijderen van oever- en waterplanten ten behoeve van het (vergemakkelijken van het) hengelen en het uitzetten van vissen, hebben echter directe invloed op de ecologie in Utrecht. Door het visplan van de AUHV voor te leggen aan stadsecologen kunnen zij meedenken en de plannen van de AUHV toetsen aan het ecologisch beleid van de gemeente.
Kanttekeningen/ Risico’s	
1.1	Minder plekken om te hengelen

	Het uitbreiden van het aantal hengelvrije wateren in Utrecht zal leiden tot minder plekken waar gehengeld kan worden. De hengelaars zullen hier niet blij mee zijn. Er zal ook in eerste instantie mogelijk onduidelijkheid bestaan waar nog wel en waar niet meer gehengeld mag worden. De gemeentelijke site heeft een duidelijke lijst van parken, maar FUP's en vegetatie-eilanden willen nog wel eens van plek veranderen. Na afronding van de onderhandelingen kunnen gemeente en AUHV samen de kaart met de plekken waar nog wel en waar niet meer gehengeld kan worden aanpassen en een nieuwe kaart publiceren. In Bijlage 1 Lijst hengelvrije zones maken we dit in tekst inzichtelijk.
1.2	Niet verbieden, dus vragen
	De gemeente kan het gebruik van weerhaken niet eigenstandig verbieden. Daarom geven we deze maatregel mee aan de AUHV als punt in de contractonderhandelingen. Dit geldt ook voor het gebruik van lood, meerdere
1.3	Verbeteren visstand
	De AUHV mag maatregelen nemen om de visstand te verbeteren. Het uitzetten van gekweekte vissen is een maatregel die kwantitatief de visstand verbetert. Het verbieden hiervan is juridisch moeilijk. Er is wel ruimte voor de gemeente om in de onderhandelingen in te zetten op het stoppen met uitzetten van gekweekte vissen. Vissterfte moeten we namelijk niet compenseren met het uitzetten van gekweekte vissen. Beter is het voorkómen van vissterfte, bijvoorbeeld door riooloverstorten tegen te gaan, rustgebieden voor vissen te creëren door delen van het water hengelvrij te maken en de waterkwaliteit te verbeteren. Daarmee stimuleren we de verbetering van de visstand op natuurlijke wijze.
1.4	Sommige visuitzettingen zijn onderdeel van verplaatsingen
	Niet alle uitzettingen in Utrechtse wateren zijn afkomstig uit kweekvijvers. Soms worden karpers weggevangen uit wateren met een slechte waterkwaliteit (al dan niet veroorzaakt door deze karpers) en uitgezet in ‘gezondere’ wateren. Uitzettingen die onderdeel zijn van dergelijke verplaatsingen komen doorgaans ten goede van de vissen en blijven nog wel toegestaan.
1.5	Minder hengelaars, minder inkomsten
	Door alleen inwoners van de gemeente Utrecht toe te staan in gemeentelijke wateren te hengelen, kan er sprake zijn van minder inkomsten voor de AUHV. Mocht dit een dusdanig financieel probleem worden, dan kan dit punt van onderhandeling versoepeld worden door inwoners van de provincie Utrecht het hengelen in gemeentelijk water toe te staan.
1.6	Handhaving kost geld
	Bij het verkrijgen van de visrechten heeft de AUHV de plicht gekregen om regels en vereisten te handhaven. De controleurs van de AUHV kunnen vooralsnog alleen ten opzichte van leden van de AUHV optreden Meer regels en meer vereisten leiden tot meer handhaving en de AUHV is hiermee meer geld kwijt aan handhaving. De AUHV kan dit oplossen door de VISpas duurder te maken. We benadrukken hierbij dat de visrechten voor een behoorlijk lage prijs verworven zijn (zie alinea financiën). Dus als de AUHV kosten voor handhaving niet kan opbrengen, kan de gemeente dat
1.7	Meer werk voor de stadsecologen
	Het betrekken van gemeentelijke ecologen bij het visplan van de AUHV levert de ecologen meer werk op. Hoe beter het plan is dat de AUHV uiteindelijk voorlegt, hoe minder werk het de ecologen kost. Het Utrechtse waterleven wordt er sowieso beter van.

Beslispunt	
2	Het besluit tot wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Utrecht 2010, partiële herziening Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren vast te stellen.
Argumenten	
2.1	<u>Het voeren van vissen heeft meerdere negatieve gevolgen</u>
	Hengelaars gebruiken aas om vis te lokken. Ze gebruiken aas aan de haak, maar gooien ook vissenvoer of brood in het water om vissen te lokken. En met dat laatste (het gooien van voer in het water) voeren hengelaars feitelijk dus vissen. Dat is toegestaan, want hengelaars zijn uitgezonderd van het gemeentelijke voederverbod. Het voer dat hengelaars verspreiden buiten de haak om heeft echter een negatieve impact op de waterkwaliteit - want stimuleert algengroei en botulisme - en op de gezondheid van waterdieren die dit tot zich nemen. Daarnaast trekt het ratten aan. Het uitzonderen van hengelaas van het voederverbod is tegenstrijdig met de Integrated Pest Management-methodiek die Utrecht hanteert. Deze stelt preventieve maatregelen als uitgangspunt om de ervaren overlast van ratten (en muizen) te voorkomen.
Kanttekeningen/ Risico's	
2.1	<u>Het opheffen van de uitzondering op het voederverbod vereist handhaving</u>
	Hengelaars gaan net als andere particulieren vallen onder het voederverbod. Dit betekent dat zij voer niet meer als hulpmiddel mogen inzetten om vissen te lokken. Handhaving van de APV valt onder de bevoegdheid van gemeentelijke BOA's, waar capaciteit nu al beperkt is. Het is geenszins de bedoeling om in heel Utrecht actief op deze wijziging van het APV-artikel te gaan handhaven. Deze wijziging is dan ook te beschouwen als het stellen van een nieuwe vorm die de belangrijke, communicatieve werking, ook richting hengelaars, heeft dat het voeren van dieren niet gewenst is. De controleurs van de AUHV en de BOA's van de Hengelsportfederatie Midden Nederland, die in de regio actief zijn, gaan hengelaars aanspreken als zij actief voer verspreiden en hebben zo een constructieve rol bij de nieuwe norm.
Beslispunt	
3	Het college op te dragen: a. Te onderzoeken waar vanwege nieuwbouw en verdichting de overlast van nachtvissen richting bewoners reëel is en deze plekken uit te sluiten van nachtvissen b. Een publiekscampagne te starten over het dierenleed dat hengelen veroorzaakt c. De raad tijdig en regelmatig te informeren over de verlenging van het contract met de AUHV
Argumenten	
3.1	<u>Door nieuwbouw en verdichting krijgen meer inwoners te maken met overlast van nachthengelen</u>

	De gemeente Utrecht heeft nachthengelzones ingesteld. Buiten deze zones mag ‘s nachts niet gehengeld worden. ‘s Nachts hengelen kan immers voor anderen bijdragen aan nachtelijke onrust en lichtvervuiling, terwijl inwoners dan graag willen slapen. Door nieuwbouw en verdichting kan er sprake zijn van de noodzaak om de huidige nachthengelzones te beperken.
3.2	Of hengelen pijn doet? Wat denk je zelf!
	Veel mensen hebben weinig informatie over het welzijn van vissen, en wat onbekend is maakt onbemind. De gemeente Den Haag startte onder de noemer ‘Of hengelen pijn doet? Wat denk je zelf!’ een publiekscampagne om inwoners te informeren over het verantwoord omgaan met vissen.[29] Een dergelijke campagne zou in Utrecht aansluiten op de gemeentelijke campagne ‘Rat in de stad? Zo voorkom je dat!'.
3.3	Informatieplicht naar de raad
	De vorige contractonderhandeling met de AUHV vanuit de gemeente Utrecht verliep rommelig, met vertraging, een voorstel voor een eenjarig contract, een uitspraak van de Kamer voor Binnenvisserij en daarna toch een zesjarig contract. Het verlopen proces en de informatievoorziening naar de raad waren ondermaats en dat willen we nu voorkomen.
Kanttekeningen/ Risico’s	
3.1	Onderzoek kost tijd en geld
	We willen dat bij ruimtelijke ontwikkelingen gecheckt wordt of deze plaatsvinden in de buurt van een zone waar nachthengelen is toegestaan. Pas dan wordt gekeken wat de risico's van het nachthengelen op de nachtrust van nieuwe omwonenden is. Mocht dat het niveau bereiken waarop op andere plekken geen nachthengelzones zijn toegestaan, dan wordt de nachthengelzone daar opgeheven.
3.2	Heeft nog een campagne wel zin?
	De gemeente Utrecht voert vele campagnes en inwoners worden niet altijd bereikt. Het is ook maar de vraag of inwoners wel bereikt willen worden met een publiekscampagne over hengelen. Toch zou deze campagne niet misstaan in het campagneportfolio van de gemeente.

Financiën

Met de AUHV is per 2022 een zesjarige overeenkomst afgesloten, waarbij de AUHV momenteel € 1.252, - per jaar voor de huur van het visrecht betaalt. Het meenemen van punten voor de onderhandelingen heeft geen financiële gevolgen.

Hengelaas niet meer uitzonderen van het voederverbod heeft geen financiële gevolgen, omdat de wijziging niet actief gehandhaafd gaat worden, zoals dit ook het geval is bij het algehele voederverbod. Er is dus geen extra capaciteit bij gemeentelijke handhaving nodig. Ook niet omdat de controleurs van de AUHV en de BOA's van Hengelsportfederatie Midden Nederland, die respectievelijk handhavende taken hebben ten opzichte van AUHV-leden en op naleving van de Visserijwet, overtreders kunnen aanspreken op het verspreiden van voer en zo het aantal overtredingen kunnen verminderen.

Het onderzoeken van mogelijke overlast van nachthengelen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zal geld en capaciteit kosten, maar is feitelijk een kleine check in ruimtelijke plannen waarin al zoveel onderzocht en getoetst wordt. Dit vormt daarmee geen belemmering.

Het voeren van een campagne kost vanzelfsprekend geld, maar kan betaald worden uit lopende communicatiebudgetten. Het voeren van deze campagne gaat mogelijk wel ten koste van een andere campagne. Dit is hiermee kostenneutraal.

Participatie

Bij het opstellen van dit voorstel hebben we contact gezocht met dierenwelzijnsorganisaties en experts op het gebied van hengelen. Er is geen contact gezocht met de AUHV. Vissen kunnen niet op een voor mensen verstaanbare manier aangeven wat zij zelf vinden van opgehengeld worden.

Communicatie

Met de AUHV dient voorafgaand, tijdens en na de onderhandelingen gecommuniceerd te worden. Na het afsluiten van het nieuwe contract dient de AUHV te communiceren naar de achterban over nieuwe regels en vereisten. De gemeente zelf dient een publiekscampagne op te zetten en te communiceren naar de raad.

Bijlagen

Het besluit tot wijziging van de Algemene Plaatselijke Verordening Utrecht 2010, partiële herziening Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren inclusief de bijlage: Overzicht van de wijzigingen in Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening (Was/Wordt)

Bijlage 1: Lijst hengelvrije zones

---

[1] Alós, J., Cerdà, M., Deudero, S., & Grau, A. M. (2008). Influence of hook size and type on short-term mortality, hooking location and size selectivity in a Spanish recreational fishery. *Journal of Applied Ichthyology*, *24*(6), 658-663.

[2] https://www.sportvisserijnederland.nl/files/verstandig-sportvissen-brochure_14059.pdf

[3] Bartholomew, A., & Bohnsack, J. A. (2005). A review of catch-and-release angling mortality with implications for no-take reserves. *Reviews in Fish Biology and Fisheries*, *15*, 129-154.

[4] Hühn, D., & Arlinghaus, R. (2011). Determinants of hooking mortality in freshwater recreational fisheries: a quantitative meta-analysis. In *American Fisheries Society Symposium* (Vol. 75, pp. 141-170).

[5] Gingerich, Andrew J., et al. "Evaluation of the interactive effects of air exposure duration and water temperature on the condition and survival of angled and released fish." *Fisheries Research* 86.2-3 (2007): 169-178.

[6] Cooke, S. J., & Suski, C. D. (2005). Do we need species-specific guidelines for catch-and-release recreational angling to effectively conserve diverse fishery resources?. *Biodiversity & Conservation*, *14*, 1195-1209.

[7] https://auhv.mijnhengelsportvereniging.nl/files/beheerplan-viswateren-auhv-2018-2021_44035.pdf

[8] Sneddon, L. U., Braithwaite, V. A., & Gentle, M. J. (2003). Do fishes have nociceptors? Evidence for the evolution of a vertebrate sensory system. *Proceedings of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences*, *270*(1520), 1115-1121.

[9] Sneddon, L. U. (2017). Comparative physiology of nociception and pain. *Physiology*.

[10] Elwood, R. W. (2021). Potential pain in fish and decapods: Similar experimental approaches and similar results. *Frontiers in Veterinary Science*, *8*, 631151.

[11] Fish can feel pain in similar way to humans, study concludes | The Independent | The Independent

[12] Akinrinade, I., Kareklas, K., Teles, M. C., Reis, T. K., Gliksberg, M., Petri, G., ... & Oliveira, R. F. (2023). Evolutionarily conserved role of oxytocin in social fear contagion in zebrafish. *Science*, *379*(6638), 1232-1237.

[13] Proctor, H. S., Carder, G., & Cornish, A. R. (2013). Searching for animal sentience: A systematic review of the scientific literature. *Animals*, *3*(3), 882-906.

[14] Flik, G. (2020). Veertig jaar stressfysiologisch onderzoek aan vissen.

[15] Lambert, H., Cornish, A., Elwin, A., & D'Cruze, N. (2022). A kettle of fish: a review of the scientific literature for evidence of fish sentience. *Animals*, *12*(9), 1182.

[16] HEALTH AND FOOD SAFETY - Animal Welfare: New EU Reference Centre for the welfare of aquatic animals

[17] Toezicht op dierenwelzijn bij het doden van paling 2018-2020 | Visketen in beeld | NVWA
[18] wetten.nl - Regeling - Visserijwet 1963 - BWBR0002416
[19] Weerhaak of weerhaakloos? - Vissenwelzijn - Vis & water - Sportvisserij Nederland
[20] Amersfoort verbiedt als eerste gemeente vissen met een weerhaak | Binnenland | NU.nl
[21] Sportvisserij loodvrij - Vis & water - Sportvisserij Nederland
[22] Onderzoek: "Loodverlies en het gebruik van loodvervangers in de sportvisserij: Analyses van de 2017-2021 Screening Surveys (CVO, WMR, 2023)"
[23] https://uvw.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/b850edb3-1565-4c84-ad75-dcaa4f33d5b3
[24] Deventer wacht niet op Europa en voert verbod op vislood in: ‘Er zijn milieuvriendelijke alternatieven’ | Deventer | AD.nl
[25] Van waarde voor de maatschappij - Jaarverslag 2024
[26] https://auhv.mijnhengelsportvereniging.nl/files/beheerplan-viswateren-auhv-2018-2021_44035.pdf
[27] Partij voor de Dieren | Schriftelijke vragen Uitvoeringsplan Schoon Water en Kaderrichtlijn Water
[28] Sportvistoerisme naar Nederland
[29] www.denhaag.nl/pers/haagse-publiekscampagne-vraagt-aandacht-voor-dierenleed-bij-hengelen

Bijlage 1: Lijst hengelvrije zones

Huidige hengelvrije zones (bron: AUHV):

- Van de oevers van de Westelijke plas en Noordzijde oostelijke Haarrijnse plas m.u.v. stek
- Zone tussen Smalle Themaat/ Thematerweg en Haarrijnse plas, Vijver Rubenslaan
- Rondom Den Engh in Maximapark, Vikingrijn Maximapark
- Zuilense Bos
- Begraafplaats/ crematorium Daelwijk
- Watergang langs Sint Anthoniedijk Ruijgenhoek
- Watergangen in Voorveldsepolder (west- & oostzijde A27),
- De Uithof
- Watergangen in Amelisweerd (m.u.v. de Kromme Rijn)
- Parken; Maximapark, Meentpark Julianapark, de Gagel, Oog in Al, Griftpark, Wilhelminapark, Bloeijendaal,
- Volkstuinen: Ons Genot Overvecht, Flora's Hof, De Hoge Weide Papendorp, Ons Buiten Voordorp, De Pioniers Voordorp, Stadion Rijnsweerd Noord, Zuid Lunetten.

Toevoegingen initiatiefvoorstel *:

- Parken, plantoenen en natuurgebieden (zoals vermeld op de site van de gemeente)
- Erfgoedgebieden: Oudegracht, Nieuwegracht, Kromme Nieuwegracht, Singel
- Water binnen 100 meter van de sluizen: Weerdsluis, Noordersluis, Muntsluis, Vechtsluis, Klopvaart, de Hommel, schutsluis Leidsche Rijn
- Water binnen 100 meter van gemalen: Achttienhoven, Fortuin, Hoograven, Kruisvaart, Loevenhout, Noordergemaal, Overvecht Zuid, Stoomgemaal, Stoomgemaal Laagraven, Stoomgemaal Lange Vliet, Voordorp
- Water binnen 10 meter van ecologische oevers, Fauna Uittreed- en uitrustplaatsen (FUP's) en vegetatie-eilanden (vooralsnog geen nadere cartografische gegevens over beschikbaar)

*Voor zover deze wateren gemeentelijk eigendom zijn.

Besluit tot wijziging van de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren

De raad van de gemeente Utrecht
Gelezen het initiatiefvoorstel van raadslid Maarten van Heuven van 10 juli 2025.
Gelet op artikel 108 eerste lid, artikel 147a en artikel 149 Gemeentewet;
Overwegende dat personen die de sportvisserij beoefenen en in het bezit zijn van een daartoe bestemde en geldige VISpas uitgezonderd zijn van het verbod op het voeren van dieren, terwijl zij door het voeren van vissen wel bijdragen aan een slechtere waterkwaliteit, een slechtere gezondheid van waterdieren en het aantrekken van ratten;

Besluit de Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010 als volgt te wijzigen:

Artikel I

Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren komt te luiden

1. Het is verboden op een openbare plaats of openbaar water dieren te voeren.

2. Het verbod geldt niet voor:

a. personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water;

b. door het college van B&W nader aan te wijzen locaties die geschikt worden bevonden voor het recreatief voederen van dieren.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking 5 weken na bekendmaking in het gemeenteblad;

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van X-X-2025

De burgemeester	De griffier
Sharon A.M. Dijksma	Miguel Israel

Bijlage: Overzicht van de wijzigingen in Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, partiële herziening (Was/Wordt)

Bestaande tekst:	Nieuwe tekst
Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren 1. Het is verboden op een openbare plaats of openbaar water dieren te voeren. 2. Het verbod geldt niet voor: a. personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water; b. personen die de sportvisserij beoefenen en in het bezit zijn van een daartoe bestemde en geldige VISpas. c. door het college van B&W nader aan te wijzen locaties die geschikt worden bevonden voor het recreatief voederen van dieren.	Artikel 2:38b Verbod voeren van dieren 1. Het is verboden op een openbare plaats of openbaar water dieren te voeren. 2. Het verbod geldt niet voor: a. personen die dieren voeren of bijvoeren in opdracht van de beheerder van de openbare plaats of het openbaar water; b. door het college van B&W nader aan te wijzen locaties die geschikt worden bevonden voor het recreatief voederen van dieren.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	L. van Woerden/E. M. Geertsema	**Datum**	31 oktober 2025
E-mail	lisanne.van.woerden@utrecht.nl	**Kenmerk**	32830010
Type brief	Reactiebrief	**Onderwerp**	Collegereactie Initiatiefvoorstel Maatregelen om dierenleed door hengelen te verminderen
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Dierenwelzijn

Geachte leden van de raad,

Met belangstelling hebben wij het initiatiefvoorstel ‘Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen’ gelezen dat op 10 juli 2025 is aangeboden door de Partij voor de Dieren (PvdD). Wij danken de PvdD voor dit voorstel en de aandacht die zij vraagt voor dierenwelzijn.

De gemeenteraad kan, vanuit zijn kaderstellende rol, hoofdlijnen van beleid meegeven. Dit heeft uw raad bijvoorbeeld gedaan met de Nota Dierenwelzijnsbeleid. Hierin is opgenomen dat het aantal viswateren niet verder wordt uitgebreid en dat hengelsport niet wordt gestimuleerd. Met het nu voorliggende initiatiefvoorstel verzoekt de Partij voor de Dieren ons om in de aanloop naar een nieuwe overeenkomst met de Algemene Utrechtse Hengelaars Vereniging (AUHV), bij de onderhandelingen in te zetten op specifieke, hierna te bespreken punten. Alle relevante standpunten van zowel de gemeente als de PvdD zijn eerder op verschillende momenten gedeeld met de AUHV.

Wij geven met deze brief aan de gemeenteraad onze wensen en bedenkingen mee bij het initiatiefvoorstel. We onderschrijven de ambitie om dierenleed bij hengelen te beperken, maar achten het voorstel niet in zijn geheel haalbaar vanwege financiële en juridische beperkingen.

Algemene afweging hengelsport
Wij erkennen dat hengelen pijn en stress veroorzaakt bij vissen en dat het verminderen van dierenleed een belangrijk maatschappelijk doel is. Tegelijkertijd hecht het college waarde aan de recreatieve betekenis van hengelen voor ruim 11.000 Utrechters en aan een zorgvuldige afweging van belangen binnen de juridische en financiële kaders.

Juridische context
Huurovereenkomsten van visrecht worden goedgekeurd door de Kamer voor de Binnenvisserij (hierna: de Kamer). Een eenmaal gesloten huurovereenkomst wordt in principe van rechtswege telkens verlengd. De verhuurder kan voor het einde van de termijn een nieuwe huurovereenkomst voorleggen of aangeven de huurovereenkomst niet te willen voortzetten. Kan de huurder zich hiermee niet verenigen dan kan hij de Kamer verzoeken de nog lopende overeenkomst te verlengen. De Kamer beoordeelt een dergelijk verzoek naar billijkheid en weegt daarbij de belangen van beide partijen tegen elkaar af. Deze in de Visserijwet 1963 opgenomen uitgangspunten hebben invloed op de onderhandelingsruimte.

De Wet Dieren is niet op het hengelen van toepassing aangezien deze alleen gaat over ‘gehouden dieren’.

Wensen en bedenkingen
Wij hebben de volgende wensen en bedenkingen bij het initiatiefvoorstel ‘Maatregelen om het dierenleed door hengelen te verminderen’ van de Partij voor de Dieren.

Beslispunt 1 Contract AUHV
Over de punten die de PvdD in haar initiatiefvoorstel noemt als punten die bij de onderhandelingen gericht op het aangaan van een nieuwe huurovereenkomst moeten worden betrokken brengen we het volgende naar voren.

a. Uitbreiden hengelvrije wateren

In de Nota Dierenwelzijn staat alleen dat het aantal viswateren binnen de gemeente niet verder wordt uitgebreid, maar niet dat deze worden ingeperkt. Deze maatregel heeft een significante invloed heeft op de recreatieve waarde van het hengelen: het voorstel betreft de hele binnenstad, alle parken en natuurgebieden. Ook zorgt het voor meer druk op de vissen buiten deze gebieden. Er zijn overigens ook geen middelen en capaciteit beschikbaar voor handhaving.

Wij hebben inhoudelijke, financiële en organisatorische bedenkingen bij deze maatregel.

b. Stoppen met gebruik weerhaken

De wetenschappelijke consensus is dat weerhaken extra schade veroorzaken. De gemeente Amersfoort heeft in de huurovereenkomst met de Hengelsportvereninging Amersfoort afgesproken dat gebruik van weerhaken niet toegestaan is. Net als de gemeente Amersfoort kunnen wij dit meenemen in de onderhandelingen over de nieuwe overeenkomst.

Deze maatregel kunnen we betrekken bij de onderhandelingen met de AUHV

c. Stoppen met het gebruik van lood

Het beperken van het gebruik van lood in water komt de waterkwaliteit ten goede. Een Europees verbod op gebruik van vislood is momenteel in voorbereiding, als dat voorstel wordt goedgekeurd, zal het verbod vanaf 2027 van kracht kunnen worden. Vooruitlopend daarop kan de gemeente in de onderhandelingen met de AUHV inzetten op het stimuleren van loodvrij vissen en het geleidelijk uitfaseren van lood.

Deze maatregel kunnen we betrekken bij de onderhandelingen met de AUHV

d. Stoppen met gebruik van leefnetten

Het verkeerd gebruik van leefnetten zorgt voor risico’s voor vissen. In viswater van de AUHV mogen alleen leefnetten worden gebruikt bij wedstrijden waar de AUHV toestemming voor geeft. Bij wedstrijden wordt het gebruik van leefnetten gemonitord door visverenigingen, waarbij het aannemelijk is dat de leefnetten op de juiste manier worden gebruikt. Het verbieden van gebruik van leefnetten bij wedstrijden levert geen significante dierenwelzijnswinst op. In gesprekken met de AUHV zullen we het belang benadrukken om toe te zien op het juiste gebruik van leefnetten.

Wij hebben inhoudelijke bedenkingen bij deze maatregel

e. Niet meer dan één hengel per hengelaar toe te staan

Door deze maatregel worden minder vissen gevangen, wat het dierenwelzijn ten goede komt. Daarnaast heeft het gebruik van één hengel geen significante invloed op de recreatieve waarde van het hengelen.

Deze maatregel kunnen we betrekken bij de onderhandelingen met de AUHV

f. Het stoppen met het uitzetten van gekweekte vissen

Het uitzetten van gekweekte vis vindt in Nederland plaats in het kader van de sportvisserij, maar bijvoorbeeld ook voor ecologisch herstel. Het uitzetten van vis valt onder de Visserijwet 1963 en de Wet Natuurbescherming en daar zijn strikte regels aan verbonden. De gemeente toetst samen met het waterschap elk voorstel voor het uitzetten van vis.
In de Nota dierenwelzijn staat dat we de hengelsport niet willen stimuleren. Daarom willen we alleen nog kweekvis uitzetten voor ecologisch herstel.

Deze maatregel kunnen we betrekken bij de onderhandelingen met de AUHV

g. Oproep tot niet hengelen bij een watertemperatuur van 25°C of hoger en hengelen verbieden bij een watertemperatuur van 27°C of hoger

Deze maatregel heeft een zeer positief effect op dierenwelzijn. Door de hogere temperatuur bevat het water minder zuurstof en hierdoor zijn vissen al kwetsbaarder.

Deze maatregel kunnen we betrekken bij de onderhandelingen met de AUHV

h. Wonen in de gemeente Utrecht als voorwaarde te stellen om te mogen hengelen in gemeentelijke wateren

Deze maatregel zou ervoor zorgen dat minder mensen in Utrecht kunnen hengelen, wat vanzelfsprekend beter is voor vissenwelzijn in Utrecht. In de onderbouwing van het initiatiefvoorstel stelt de PvdD dat door de verhuurde wateren niet meer in te brengen in de gezamenlijke lijst van Nederlandse viswateren alleen AUHV leden hier mogen hengelen. Om lid te worden van de AUHV hoeft men echter niet in Utrecht te wonen, de AUHV is een regionale visvereniging. Deze maatregel is juridisch complex vanwege de Visserijwet en het toezicht door de Kamer voor de Binnenvisserij.

Wij hebben juridische bedenkingen bij deze maatregel

i. Handhaving in de hele gemeente door de AUHV

Het zou voor het dierenwelzijn positief zijn als in de gehele gemeente wordt gehandhaafd door de AUHV op de afspraken die gemaakt worden in de huurovereenkomst. Een aandachtspunt is de balans tussen het beschikbaar viswater en het te controleren gebied. Kanttekening hierbij is overigens dat de AUHV alleen kan optreden tegen haar leden. Indien de afspraak voor uitbreiding handhaving niet in de overeenkomst komt te staan dan zou in de huurovereenkomst de hoogte van het visrecht verhoogd moeten worden met de jaarlijkse kosten voor handhaving door de gemeente. Ook moet de kamer deze bepaling in de overeenkomst goedkeuren. Hoewel het positief zou zijn voor dierenwelzijn, lijkt het niet werkbaar om de handhaving voor de hele gemeente bij de AUHV neer te leggen of de hoge kosten van handhaving door de gemeente op te nemen in de huurovereenkomst. Een substantiële verhoging van het visrecht of de plicht tot handhaven laat zich bovendien niet goed verhouden tot een forse inperking van viswateren.

We hebben bedenkingen bij de uitvoerbaarheid van deze maatregel.

j. Geen vislessen meer op scholen te verzorgen

Zoals aangegeven in het coalitieakkoord vinden we het niet wenselijk dat de AUHV vislessen op scholen verzorgt. We vinden het daarmee wenselijk dat dit wordt opgenomen in de nieuwe overeenkomt.

Deze maatregel kunnen we betrekken bij de onderhandelingen met AUHV

k. Toetsende rol gemeentelijke ecologen bij visplan

In een visplan wordt vastgelegd hoe de visstand wordt beheerd. Het visplan wordt samen met het waterschap opgesteld. Het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit is een van de belangrijkste doelen van het waterschap. Het visplan wordt dus nu al door ecologen van het waterschap getoetst op ecologische effecten. Voor een toetsende rol door ecologen aan het beleid van de gemeente zijn ook geen middelen voor gemeentelijke capaciteit beschikbaar.

Wij hebben organisatorische en financiële bedenkingen bij deze maatregel

Beslispunt 2 Wijziging Voederverbod

Door deze wijziging mag alleen nog aas aan de hengel worden gebruikt. Van tevoren voeren om vissen te lokken wordt verboden. Voor het handhaven van het APV-voederverbod zijn echter zeer beperkte middelen beschikbaar. De inzet op het voederverbod beperkt zich tot enkele specifieke locaties in de stad, waar vooral wordt ingezet op communicatie, schoonmaak en voorlichting. Handhaving vormt de laatste stap en vindt alleen plaats op probleemlocaties waar (overmatig) voeren leidt tot ernstige overlast of het dierenwelzijn onder druk staat. Er zijn dan ook geen middelen voor uitbreiding van de handhavingscapaciteit gericht op hengelen beschikbaar.

Wij hebben organisatorische en financiële bedenkingen bij deze APV-maatregel

Beslispunt 3 Overlast, publiekscampagne en informeren raad

a. Onderzoek naar overlast nachtvissen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen is het moeilijk vooraf te bepalen of en in welke mate nachtvissen overlast veroorzaakt, omdat overlast subjectief is. In het huidige contract behoudt de gemeente het recht om nachtvissen te beperken bij herhaaldelijke klachten. Dit biedt voldoende mogelijkheden om overlast in de praktijk te beperken. Bovendien vraagt onderzoek capaciteit die niet beschikbaar is.

Wij hebben inhoudelijke, financiële en organisatorische bedenkingen bij dit beslispunt.

b. Publiekscampagne over dierenleed bij hengelen

We hebben momenteel niet de middelen om een publiekscampagne op te zetten op dit onderwerp. Er is geen apart communicatiebudget voor het beleidsveld Dierenwelzijn. We kunnen niet een campagne van een ander beleidsveld intrekken om hiermee een campagne voor dierenwelzijn te bekostigen.

Wij hebben financiële en organisatorische bedenkingen bij dit beslispunt.

c. Informeren raad over verlenging contract

Wij zullen uw raad tijdig informeren over de voortgang van de onderhandelingen met de AUHV en de eventuele verlenging van het contract.

Dit beslispunt kunnen we onverkort uitvoeren

Financiële uitvoerbaarheid

Wij onderschrijven de aandacht voor dierenwelzijn, maar achten het initiatiefvoorstel in zijn huidige vorm niet geheel uitvoerbaar binnen de geldende financiële kaders. Er is op onderdelen onvoldoende dekking beschikbaar voor de gewenste uitvoering.

Conclusie

Samenvattend onderschrijven we de ambitie om dierenleed bij hengelen te beperken, maar achten we het voorstel niet in zijn geheel haalbaar vanwege financiële en juridische beperkingen.

Wij kunnen in de onderhandelingen met de Algemene Utrechtse Hengelaars Vereniging (AUHV) inzetten op de volgende maatregelen uit het initiatiefvoorstel die het dierenwelzijn bevorderen:

- het ontmoedigen of verbieden van het gebruik van weerhaken (*beslispunt 1b*);
- het ontmoedigen of verbieden van het gebruik van vislood (*beslispunt 1c*);
- het beperken tot één hengel per hengelaar (*beslispunt 1e*);
- het stoppen met het uitzetten van gekweekte vissen voor de sportvisserij (*beslispunt 1f*);
- het oproepen tot niet-hengelen bij hoge watertemperaturen (*beslispunt 1g*);
- ;
- het niet meer verzorgen van vislessen op scholen (*beslispunt 1j).*

Deze maatregelen dragen bij aan vermindering van dierenleed zonder dat de recreatieve waarde van het hengelen verloren gaat.

Wij zullen de uitgangspunten van dierenwelzijn meenemen in de onderhandelingen met de AUHV, binnen de ruimte die de Visserijwet en bestaande jurisprudentie bieden. De belangen van zowel natuur als hengelaars worden daarbij zorgvuldig afgewogen.

Vanzelfsprekend zullen wij u ook informeren over de voortgang van de onderhandelingen met de AUHV en de eventuele verlenging van het contract.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4789
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	9
Titel	Raadsvoorstel Wijziging verordening parkeerbelastingen, planning invoeren betaald parkeren gebieden in blok 2
ID	5015
Behandelend ambtenaar	Ittersum, Wilbert van
Telefoon	0641554017
E-mail	wilbert.van.ittersum@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Geocodering	Stad Utrecht
Thema	Verkeer, vervoer en waterstaat
Portefeuillehouder	Wethouder Maatoug
Beleidsveld	Mobiliteit
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	25 september 2025
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	**6 november 2025**
Gemeenteraad	20 november 2025

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Wijziging Verordening Parkeerbelastingen, planning invoeren betaald parkeren gebieden in blok 2

Beleidsveld	Mobiliteit
Organisatieonderdeel	Ontwikkelorganisatie Ruimte
Opsteller	Wilbert van Ittersum
Kenmerk	30201328
Vergaderdatum Raad	volgt
Referendabel	Nee (artikel 1:2 lid 2 onder e Verordening raadgevend referendum)
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De wijziging van de Verordening Parkeerbelastingen vast te stellen conform bijgaand wijzigingsbesluit, waarmee:
   a. de invoering van betaald parkeren blok 2 start op 1 november 2026 in plaats van op 1 mei 2026;
   b. het half jaar uitstel ten opzichte van de oorspronkelijk voorziene planning wordt ingehaald door in de eerste drie tranches extra adressen toe te voegen;
   c. de planning voor blok 2 als volgt wordt:
      i. In 2026: Elinkwijk, Geuzenwijk-De Driehoek, Johan Uitenbogaertstraat e.o., Lunetten-Noord (+deel Zuid);
      ii. In 2027: Hoograven Zuid, Maarschalkerweerd, Mereveld, Galgenwaard, Schaakbuurt, Queeckhovenplein e.o., Pr. Bernhardplein e.o., Donaudreef-Wolgadreef e.o., Taagdreef-Rubicondreef e.o.;
      iii. In 2028: Zamenhofdreef e.o. Neckardreef e.o. Lunetten-Zuid, Leeuwensteyn;
      iv. In 2029: Hoge Weide Parkwijk-Noord Parkwijk-Zuid, Terwijde-Oost en De Wetering-Zuid, Het Zand-Oost, Rijnsweerd en Voorveldse polder;
      v. In 2030: Langerak, Het Zand-West, Bedrijvengebied Strijkviertel, Rijnvliet, Poldergebied Overvecht.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

Voorgesteld wordt om een half jaar later te starten met de verdere uitbreiding van betaald parkeren in de stad (blok 2) dan aanvankelijk was gepland om daarmee tijd te hebben om de basis op orde te brengen bij de doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem en de parkeerapp. De planning voor het invoeren van betaald parkeren in de gebieden in blok 2 (2026-2030) start daarmee niet op 1 mei 2026 maar op 1 november 2026. De planning binnen het blok 2 is hierop aangepast en gaat ervan uit dat de 'vertraging' als gevolg van het uitstel wordt ingelopen in anderhalf jaar tijd. Hiermee geeft het college uitvoering aan Motie M312 Eerst verbeteren, dan uitbreiden (aangenomen op 12 juni 2025).

Context

Aanleiding

In het raadsbesluit van 25 april 2024 'Wijziging verordening parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed' is het hele grondgebied van de gemeente aangewezen als gebied waar parkeerbelasting wordt geheven. De openbare ruimte is schaars in onze stad. Betaald parkeren zorgt voor een betere verdeling van de schaarse openbare ruimte en is daarmee een belangrijk ordeningsinstrument voor de stad. De opbrengsten van de parkeerbelasting investeert de gemeente Utrecht in de kwaliteit van de stad, in alternatieve vormen van vervoer en voorzieningen in de wijken.

De gemeente kan niet in één keer in de hele stad betaald parkeren invoeren. Daarom zijn de gebieden, waar nog geen sprake is van betaald parkeren, verdeeld in drie blokken op basis van (verwachte) parkeerdruk en geplande bouwontwikkelingen. De invoering van betaald parkeren in blok 1 wordt in 2025 afgerond; voor de planning van blok 2 wordt nu een besluit aan de raad voorgelegd.

De invoering van betaald parkeren viel gedeeltelijk samen met de overgang naar een nieuw Parkeermanagementsysteem (PMS) en de introductie van een parkeerapp. Omdat de leverancier van het vorige systeem sneller stopte dan verwacht, is bij de invoering van het nieuwe PMS gekozen voor een gefaseerde invoering. Eerst zijn de modules ingevoerd waarmee de meeste inwoners geholpen werden (meer dan 90%). Voor de overige vergunningen wordt nog gewerkt met tijdelijke oplossingen, buiten het systeem om.
Het PMS en de parkeerapp zijn dus nog niet volledig uitontwikkeld. Dit brengt risico's met zich mee voor de verdere uitbreiding van betaald parkeren omdat de basis nog niet volledig op orde is. Hierover is de raad geïnformeerd in de Raadsbrief 'stand van zaken uitvoering parkeren' van 18 april 2025.

De doorontwikkeling van het Parkeermanagementsysteem en de parkeerapp en de verschillende risico's die hieromtrent spelen, zijn voor het college en voor de raad van groot belang bij de afweging rondom de verdere uitbreiding van betaald parkeren in de stad. Om objectief te toetsen in hoeverre de risico's beheersbaar zijn, heeft het college een extern onderzoek laten uitvoeren door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., directie Digital Transformation (hierna: PwC).
Naast het onderzoek van PwC heeft het college verschillende risico's onderkend en tegen het licht gehouden vanuit de invalshoeken techniek, dienstverlening, gebiedsontwikkeling, parkeerdruk, organisatie, politiek en financiën. Daarbij is bekeken welke beheersmaatregelen al genomen zijn om die risico's te beheersen en welke maatregelen nog extra mogelijk zijn.

Hoofdconclusies Quickscan PwC

PwC concludeert dat het PMS voor de korte termijn voldoende betrouwbaar is, maar dat voor de middellange termijn sprake is van substantiële risico's voor de haalbaarheid van het beoogde PMS, als gevolg van een aantal technische en organisatorische knelpunten. Het rapport (in bijlage) geeft verschillende adviezen waarmee deze knelpunten worden weggenomen of beheersbaar zijn. De gekozen oplossing (Software as a Service, SaaS) is in de kern voldoende in volume op te schalen. PwC constateert echter dat de gemeente Utrecht in de praktijk steeds vaker naar maatwerk neigt, wat tegenstrijdig is met een keuze voor een SaaS oplossing.
Enkele maatregelen die PwC adviseert hebben betrekking op de projectstructuur en governance, op het realiseren van een integrale planning en een goede Service Level Agreement en op het aanpassen van beleid en processen aan de standaardoplossingen binnen het systeem (SaaS).

Integrale afweging

Aan de hand van drie planningsscenario's voor blok 2 zijn de consequenties voor de parkeerdruk, gebiedsontwikkeling en de parkeerexploitatie in beeld gebracht van verschillende startmomenten voor blok 2.

- Scenario 1: start invoering blok 2 in mei 2026 (basisscenario)
- Scenario 2: start invoering blok 2 in november 2026 (half jaar uitstel, met inloop in blok 2)
- Scenario 3: start invoering blok 2 in mei 2027 (1 jaar uitstel, zonder inloop)

Onderstaande tabel vat de gevolgen van de scenario's kort samen. Hiermee geeft het college tevens uitvoering aan de toezegging in de commissie MGOR van 5 juni 2025 om verschillende scenario's uit te werken voor het vervolg van invoeren betaald parkeren en de gevolgen en risico's in beeld te brengen.

	Scenario	***Parkeerdruk***	***Gevolgen voor gebiedsontwikkeling***	***Inkomstenderving parkeeropbrengsten***
1	Start blok 2 in mei 2026 (basisscenario)	Geen gevolgen	Geen gevolgen	Geen gevolgen
2	Start blok 2 in nov. 2026 (half jaar uitstel, met inloop)	Parkeeroverlast blijft half jaar langer bestaan	Geen gevolgen, mits in de planning voorrang wordt gegeven aan gebieden met bouwontwikkelingen	3 miljoen euro incidenteel
3	Start blok 2 in mei 2027 (1 jaar uitstel, zonder inloop)	Parkeeroverlast blijft jaar langer bestaan	Consequenties voor ontwikkeling Tussen de Rails (geplande oplevering woningen feb. 2027)	2,2 miljoen euro structureel (22 miljoen euro tot 2036)

Alles overwegend stelt het college voor om de start van blok 2 met een half jaar uit stellen ten opzichte van de oorspronkelijk voorziene planning. Dit betrof een ambtelijke planning, niet door het bestuur vastgesteld. Daarmee start blok 2 op 1 november 2026 in plaats van 1 mei 2026 (scenario 2). Daar waar we in het verleden te optimistisch zijn geweest over de implementatie van het parkeermanagementsysteem, nemen we nu liever het zekere voor het onzekere. De belangrijkste consequenties van uitstel liggen op het vlak van financiën (minder parkeeropbrengsten dan geraamd) en parkeerdruk (de hoge parkeerdruk blijft langer bestaan in gebieden waar betaald parkeren wordt uitgesteld). Zie verder hieronder bij argumenten en kanttekeningen.
Het half jaar uitstel wordt gedurende blok 2 ingelopen door in de eerste drie tranches extra adressen toe te voegen. Met dit voorstel geeft het college uitvoering aan Motie M312 Eerst verbeteren, dan uitbreiden (aangenomen op 12 juni 2025).

Dit heeft geleid tot de planning zoals opgenomen in het bijgevoegde Besluit Wijziging Verordening Parkeerbelastingen. In de informatieve bijlage 'Planning invoeren betaald parkeren 2026-2030" staan de precieze gebieden en aantallen adressen. Voor prioritering van gebieden binnen een blok is een afwegingskader vastgelegd in het Raadsbesluit over het stadsbreed invoeren van betaald parkeren. De planning voor de invoering van betaald parkeren in blok 2 is op basis van dit afwegingskader gemaakt. Criteria voor de volgorde van de keuze voor gebieden binnen een blok zijn: parkeerdruk, gebiedsontwikkelingen, aantal meldingen en bereikbaarheid.

Juridische context
Artikel 225 van de Gemeentewet maakt het voor een gemeente mogelijk om parkeerbelasting te heffen voor regulering van parkeren. In artikel 10 van de 'Verordening parkeerbelastingen gemeente Utrecht' is de bevoegdheid tot het aanwijzen van een betaald parkeergebied geregeld: "De aanwijzing van de plaats waar, de venstertijd en de wijze waarop tegen betaling van de belasting als bedoeld in artikel 2, eerste lid, onderdeel a, mag worden geparkeerd, geschiedt in alle gevallen door het college van burgemeester en wethouders bij openbaar te maken besluit". In het voorjaar van 2024 heeft de gemeenteraad bepaald dat Burgemeester en wethouders dit besluit kunnen nemen zonder voorafgaande draagvlakmeting. Bij dit besluit heeft de raad de voorwaarde gesteld dat de volgorde en prioritering van gebieden waar in blok 2 en 3 betaald parkeren ingevoerd wordt of het onderling wijzigen van deze blokken ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan de raad voordat in deze blokken parkeerbelasting wordt geheven. Daarbij is door de raad in 2024 een afwegingskader vastgesteld, om ervoor zorg te dragen dat de volgorde en prioritering onderbouwd en weloverwogen bepaald wordt. Met dit voorstel wordt aan die voorwaarden voldaan.

In artikel 4 lid 5 van de 'Beleidsregels parkeernormen Auto' staat dat van bovengenoemd raadsbesluit over de planning van invoering van blok 2 uitgegaan mag worden bij de onderbouwing van bouwplannen (toepassing B1 norm).

In november 2025 worden twee separate voorstellen aan de raad voorgelegd over de verordening Parkeerbelastingen. Onderhavig voorstel gaat over de planning van de invoering van betaald parkeren in blok 2. Het andere voorstel betreft de jaarlijkse reguliere actualisering van de parkeerbelasting (o.a. tarieven) die samenhangt met de Programmabegroting.

Beslistermijn
Besluitvorming over de volgorde van invoeren van betaald parkeren voor de gebieden in blok 2 moet uiterlijk in 2025 plaatsvinden. Hierdoor is er bij gebiedsontwikkelingen zekerheid over wanneer in welk gebied betaald parkeren wordt ingevoerd. Dit geeft de gemeente en ontwikkelaars de basis om afspraken te maken over het programma inclusief het daarbij benodigde aantal parkeerplaatsen. Daarnaast worden omgevingsvergunningen verleend en omgevingsplannen vastgesteld, uitgaand van dit besluit. Verder is dit van belang om de bewoners duidelijkheid te geven over wanneer hun buurt aan de beurt is. Voor ondernemers is het bovendien van groot belang om die duidelijkheid te krijgen; zij anticiperen in hun bedrijfsvoering op het wel of niet betaald parkeren in hun gebied.

Beoogd effect
Met het invoeren van betaald parkeren geeft de gemeente invulling aan het gemeentelijk en regionaal mobiliteitsbeleid waarin betaald parkeren als een belangrijk instrument wordt gezien voor een duurzaam mobiliteitssysteem. Betaald parkeren zorgt ook voor een betere verdeling van de schaarse openbare ruimte. Het is daarmee een belangrijk ordeningsinstrument voor de stad.
Met het half jaar uitstel van blok 2 wordt beoogd de basis op orde te krijgen rondom het parkeermanagementsysteem en de parkeerapp en de risico's beheersbaar te maken.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
18-4-2025 Raadsbrief Stand van zaken uitvoering parkeren
Bij deze brief zat een bijlage met alle eerdere brieven over de stand van zaken van het Parkeermanagementsysteem en de parkeerapp (tijdlijn)
25-4-2024 Wijziging verordening parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed
24-6-2024 Raadsbrief planning invoering betaald parkeren en onderwijsvergunning
24-10-2023 Invoeren betaald parkeren in 2023

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De wijziging van de Verordening Parkeerbelastingen vast te stellen conform bijgaand wijzigingsbesluit, waarmee: a. de invoering van betaald parkeren blok 2 start op 1 november 2026 in plaats van op 1 mei 2026; b. het half jaar uitstel ten opzichte van de oorspronkelijk voorziene planning wordt ingehaald door in de eerste drie tranches extra adressen toe te voegen; c. de planning voor blok 2 als volgt wordt: i. In 2026: Elinkwijk, Geuzenwijk-De Driehoek, Johan Uitenbogaertstraat e.o., Lunetten-Noord (+deel Zuid); ii. In 2027: Hoograven Zuid, Maarschalkerweerd, Mereveld, Galgenwaard, Schaakbuurt, Queeckhovenplein e.o., Pr. Bernhardplein e.o., Donaudreef-Wolgadreef e.o., Taagdreef-Rubicondreef e.o.; iii. In 2028: Zamenhofdreef e.o. Neckardreef e.o. Lunetten-Zuid, Leeuwensteyn; iv. In 2029: Hoge Weide Parkwijk-Noord Parkwijk-Zuid, Terwijde-Oost en De Wetering-Zuid, Het Zand-Oost, Rijnsweerd en Voorveldse polder; v. In 2030: Langerak, Het Zand-West, Bedrijvengebied Strijkviertel, Rijnvliet, Poldergebied Overvecht.
Argumenten	

1.1	<u>Uitstel van een half jaar geeft ruimte om opvolging te geven aan de aanbevelingen van PwC, gelijktijdig met de uitvoering van scope 1 en 2[1] en de reguliere voorbereiding van de invoermomenten van betaald parkeren in nieuwe gebieden.</u>
	Het college constateert dat in de doorontwikkeling van het PMS de basis op korte termijn op orde kan worden gebracht. Toch kan op het moment dat dit raadsvoorstel wordt ingediend niet de volledige zekerheid worden gegeven dat de basis op 1 mei 2026 op orde is, uitgaande van de onderdelen die zijn opgenomen in de Raadsbrief van 18 april 2025. PwC concludeert dat het PMS voor de korte termijn voldoende betrouwbaar is. De invoering van betaald parkeren is afgelopen mei goed verlopen en ook voor de nieuwe gebieden in november 2025 is het PMS voldoende stabiel. PwC concludeert echter ook dat voor de middellange termijn sprake is van substantiële risico's voor de haalbaarheid van het beoogde PMS als gevolg van een aantal technische en organisatorische knelpunten. Het rapport geeft verschillende adviezen waarmee deze knelpunten worden weggenomen of beheersbaar zijn. Uitstel van invoering betaald parkeren blok 2 geeft de tijd om opvolging te geven aan de conclusies en aanbevelingen van PwC. Het college en de ambtelijke organisatie gaan de komende maanden hard aan de slag met de aanbevelingen uit het rapport. Hierbij focussen we in de komende maanden op de aanbevelingen met de hoogste prioriteit. Dit zijn aanbevelingen die o.a. betrekking hebben op de planning, de governance(structuur) van het project, risicomanagement en voortgangsrapportages. In plaats van vier maanden (tot 1 mei 2026) hebben we tien maanden (tot 1 november 2026) voor de doorontwikkeling van PMS en de voorbereiding van invoeren betaald parkeren blok 2. Dit geeft het college voldoende vertrouwen dat we scope 1 volledig kunnen afronden. Parallel hieraan maken we een gedegen integrale planning voor scope 2 en 3. Na de geplande afronding van scope 1 toetsen we of het PMS functioneel stabiel blijft. Indien hier knelpunten uit naar voren komen, dan kan de extra tijd worden benut, die met een half jaar uitstel is gecreëerd, om deze op te lossen. De beschikbare tijd tot aan de start van blok 2 is ook voldoende ruim om eventuele tegenvallers in het afbouwen van de resterende tijdelijke oplossingen op te vangen.
1.2	<u>Dit geeft tijd om de implementatie van de nieuwe functionaliteit 'bezoeker betaalt' goed te begeleiden.</u>
	Een belangrijke vernieuwing in de parkeerapp is de functionaliteit 'bezoeker betaalt'. Zodra deze in oktober 2025 operationeel is, hoeven inwoners het parkeergeld voor hun bezoekers niet meer voor te schieten. De bezoeker betaalt dan zelf via de parkeerapp. Het college heeft dit Raadsvoorstel in september 2025 aan de raad gestuurd. De maand daarna is de uitrol van 'bezoeker betaalt' gepland. Bij de ontwikkeling van deze functionaliteit zijn gebruikers betrokken. De functionaliteit is uitgebreid getest en alle ontwikkelpunten uit deze feedbacksessies zijn meegenomen bij de ontwikkeling van de versie die wordt geïmplementeerd. Bovendien is een specifieke communicatie-aanpak ontwikkeld rondom het in gebruik nemen van de nieuwe functie in de parkeerapp. Mogelijk komen er na implementatie nog reacties en opmerkingen op de nieuwe functionaliteit. Uitstel van invoeren betaald parkeren geeft tijd om de functionaliteit gedegen te implementeren en door te ontwikkelen indien dat op basis van feedback verstandig wordt geacht.

[1] Om een realistische planning te maken zijn de verbeteringen in het PMS en de parkeerapp ingedeeld in drie scopes: scope 1 betreft alle eisen die gesteld zijn bij de aanbesteding van het systeem, scope 2 zijn de verbeteringen aan eerder opgeleverde functionaliteiten en scope 3 zijn nieuwe wensen, die in een later stadium zijn ontstaan.

1.3	Dit besluit geeft invulling aan het raadsbesluit voor het stadsbreed invoeren van betaald parkeren en maakt de uitvoering hiervan voor blok 2 mogelijk.
	Voor prioritering van gebieden binnen een blok is een afwegingskader vastgelegd in het Raadsbesluit 'Wijziging van de Verordening Parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed'. De planning voor de invoering van betaald parkeren in blok 2 is op basis van dit afwegingskader gemaakt. Criteria voor de volgorde van de keuze voor gebieden binnen een blok zijn: parkeerdruk, gebiedsontwikkelingen, aantal meldingen en bereikbaarheid. In het raadsbesluit is ook vastgelegd dat de prioritering van blok 2 ter goedkeuring aan de raad wordt voorgelegd. De parkeerdruk is in november 2024 in alle gebieden in blok 2 gemeten. Voor de gebieden die in de planning in 2026 en 2027 zijn ingedeeld geldt dat hier een (zeer) hoge parkeerdruk is en veelvuldig melding wordt gemaakt van parkeeroverlast. In enkele gebieden zijn (ook) bouwontwikkelingen. Vanaf 2028 zijn gebieden ingedeeld waar de parkeerdruk al hoog is en/of waar verwacht wordt dat deze zal stijgen door het waterbedeffect. Voor blok 2 is ook bereikbaarheid toegevoegd aan de criteria in het afwegingskader voor de planning. Dit naar aanleiding van amendement 39; 'Ook bereikbaarheid in het afwegingskader voor prioritering van gebieden binnen een blok'. Voor alle betreffende gebieden is de bereikbaarheid geanalyseerd. Hieruit bleek het overal op orde; het criterium heeft dus niet geleid tot aanpassingen in de planning.
1.4	Met deze planning wordt de vertraging – als gevolg van een half jaar uitstel - gedurende blok 2 ingelopen.
	Omdat de uitbreiding van betaald parkeren in blok 2 start in november 2026 zijn in de eerste drie tranches van blok 2 (1 nov 2026, 1 mei 2027 en 1 nov 2027) extra adressen opgenomen, waarmee we het half jaar uitstel kunnen inlopen. Daarmee beperken we de financiële consequenties van het uitstel.
1.5	Dit besluit heeft geen nadelige gevolgen voor lopende gebiedsontwikkelingen in blok 2 en geeft de betreffende ontwikkelaars zekerheid waar en wanneer betaald parkeren wordt ingevoerd.
	Bij gebiedsontwikkelingen moeten ontwikkelaars voldoen aan het parkeernormenbeleid. Voor gebieden waar betaald parkeren is of zal worden ingevoerd, gelden andere regels dan in gebieden zonder betaald parkeren. Wel of geen betaald parkeren heeft dus grote invloed op het ontwikkelprogramma en daarmee hun business case. Voor de gebiedsontwikkeling is het van groot belang dat de raad een besluit neemt over de invoering van betaald parkeren. Dit is nodig als onderbouwing voor de bouwplannen. Uitstel van besluitvorming over blok 2 is zeer onwenselijk. Onzekerheid over de planning van betaald parkeren in blok 2 kan tot vertraging leiden in planvorming, contractvorming, planologische procedures en realisatie van woningbouw. Voor de gebiedsontwikkelingen geldt dat uitstel met een half jaar - met inloop in blok 2 - geen nadelige gevolgen heeft, mits in de planning prioriteit wordt gegeven aan gebieden met gebiedsontwikkelingen die afhankelijk zijn van een tijdige invoering van betaald parkeren. Daar is rekening mee gehouden. Zou de invoering van betaald parkeren een geheel jaar worden uitgesteld, dan ontstaan er problemen voor de woningbouw Tussen de Rails, omdat geplande oplevering van de woningen eerder is dan de startdatum van blok 2 in dit scenario.
1.6	De planning geeft duidelijkheid aan bewoners en ondernemers en andere belanghebbenden.
	Door nu een besluit voor te leggen voor de planning van blok 2 geven we duidelijkheid aan bewoners en bezoekers, aan ondernemers, in de gebieden waar we in blok 2 betaald parkeren invoeren en aan ontwikkelaars van woningbouw in de gebieden van blok 2.

1.7	De planning is uitvoerbaar.
	De invoering van betaald parkeren in blok 2 duurt vijf jaar van 2026 t/m 2030. De gebieden die in blok 2 zijn ingedeeld omvatten in totaal 43.431 adressen. De capaciteit voor invoeren is 10.000 adressen per jaar. De planning is goed haalbaar voor de uitvoeringsorganisatie. De keuze om de vertraging in anderhalf jaar tijd in te lopen wordt mogelijk gemaakt door het uitvoerende team uit te breiden met 2 FTE voor de duur van een jaar (eind 2026 tot en met eind 2027).
Kanttekeningen/Risico's	
1.1	Ook zonder uitstel van betaald parkeren is er tijd om eventuele vertragingen in de doorontwikkeling van het PMS en de parkeerapp op te vangen en om de gewenste regelingen voor doelgroepen te realiseren.
	De eerste tranche voor invoering betaald parkeren in blok 2 zou regulier starten op 1 mei 2026. Volgens de huidige planning zullen alle functionaliteiten in scope 1 en 'Bezoeker betaalt' opgeleverd worden in het kalenderjaar 2025. Er is dus een periode van vier maanden uitlooptijd om te realiseren wat nodig is. Dit geldt ook voor de huidige tijdelijke oplossingen die stapsgewijs worden weggewerkt en vervangen door technische oplossingen binnen het PMS en de parkeerapp. Ook dit staat gepland in 2025. Uitstel van invoering betaald parkeren heeft hierop dus geen invloed. Op 1 mei 2026 zijn de onwenselijke tijdelijke oplossingen er volgens de planning niet meer. Een vergelijkbare situatie geldt voor de specifieke regelingen voor doelgroepen: • De beoogde parkeervergunning maatschappelijk is onderdeel van de vast te stellen Verordening Parkeerbelastingen. Deze vergunning vormt de structurele oplossing om korting te geven op parkeervergunningen voor medewerkers van onderwijs en de politie die zonder auto niet op hun werk kunnen komen. • Voor wat betreft mensen die thuiszorg of mantelzorg verlenen in gebieden waar betaald parkeren is ingevoerd, geldt dat momenteel sprake is van een tijdelijke regeling totdat de functionaliteit 'bezoeker betaalt' in de parkeerapp is opgenomen. In 2026 is zal sprake zijn van een overgangsperiode voor de groep zorgverleners die van deze tijdelijke regeling gebruik maakt. • Tenslotte zijn verbeteringen doorgevoerd in de communicatie over de U pas regeling, zowel in de wijkberichten als op de website. Voor deze doelgroep-gerelateerde zaken is uitstel van invoering betaald parkeren, zoals wij nu kunnen overzien, niet nodig. Omdat op dit moment niet op alle onderdelen volledige zekerheid kan worden gegeven dat de basis op 1 mei 2026 op orde is in het PMS, is in de eindafweging het zekere voor het onzekere genomen. Een half jaar uitstel geeft ruim de tijd om de basis goed op orde te brengen voordat we verder gaan met de invoering van betaald parkeren.
1.2	Door de invoering betaald parkeren uit te stellen, blijft de hoge parkeerdruk in de betreffende gebieden langer bestaan.
	Veel inwoners willen vanwege de hoge parkeerdruk in hun woonomgeving dat betaald parkeren wordt ingevoerd. Zij kunnen teleurgesteld zijn dat dit nu een half jaar wordt uitgesteld. Dit brengt extra druk met zich mee voor het team Invoeren betaald parkeren omdat hierover vragen en klachten zullen binnenkomen. Het aantal meldingen van parkeeroverlast vanuit gebieden blok 2 was in het eerste half jaar 2025 (4.813) al bijna net zo hoog als het aantal over heel 2024 (5.387). De nieuwe planning geeft wel helderheid wanneer in welk gebied betaald parkeren definitief wordt ingevoerd. De planning is gemaakt op basis van de technische mogelijkheden en de beschikbare personele capaciteit. Daarmee

	voeren we voor ongeveer 10.000 adressen per jaar betaald parkeren in. Het is daarmee niet mogelijk om, naast gebieden die vanwege bouwontwikkelingen noodzakelijk zijn, in alle gebieden met een hoge parkeerdruk (>80%) op korte termijn betaald parkeren in te voeren.
1.3	Uitstel kost geld waardoor in de parkeerreserve minder middelen zijn om schommelingen in de parkeerexploitatie op te vangen.
	Door de verdere uitrol van betaald parkeren in de stad met een half jaar uit te stellen, neemt het aanvankelijk verwachte - en op basis van die verwachting ingecalculeerde - bedrag aan parkeerinkomsten af. De vertraging in de uitrol betaald parkeren wordt binnen blok 2 ingelopen in een periode van anderhalf jaar. Hierdoor wordt de financiële consequentie beperkt tot incidenteel 3 miljoen euro (minder parkeerinkomsten). Zou de invoering van betaald parkeren een geheel jaar worden uitgesteld, dan wordt de inkomstenderving van de parkeeropbrengsten dermate groot, structureel 2,2, miljoen euro per jaar, dat dit onverantwoord wordt geacht vanuit financieel oogpunt.

Financiën
De netto-opbrengst van de uitbreiding betaald parkeren (na aftrek van de kosten invoeren betaald parkeren en de inkomstenderving uit het opheffen van parkeerplekken) is beschikbaar voor ruimtelijke investeringen zoals vastgesteld bij de RSU 2040. Het nettoresultaat van de invoering van betaald parkeren is opgenomen in de meerjarenbegroting.
Door de invoering van betaald parkeren een half jaar uit te stellen – waarbij in de planning verwerkt is om deze ‘vertraging’ in anderhalf jaar tijd in te lopen – dalen de geraamde parkeerinkomsten met circa 3 miljoen euro (incidenteel). Omdat de verwachte inkomsten al zijn verwerkt in de programma-begroting wordt deze incidentele tegenvaller gedekt conform motie 312 uit de Egalisatiereserve Parkeerexploitatie.

Het bedrag van 3 miljoen is een inschatting; volledige precisie is niet mogelijk vanwege het volgende:
- De gebiedskenmerken verklaren maar voor 85% de verwachte opbrengsten. De overige 15% blijven variabel.
- De uitkomsten worden met langjarige gemiddelden gecorrigeerd. Dit kan per invoeringsmoment variëren.
- Marco-economische factoren hebben invloed op het gehele fiscale gebied en daarmee ook op de uitbreidingsgebieden

De kosten voor de uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit (2 FTE) worden gedekt uit de incidentele middelen die bij de VJN 2025 vrij zijn gemaakt en in de egalisatiereserve parkeerexploitatie zijn gestort.

Vervolg
Het college actualiseert de planning ieder jaar. Jaarlijks wordt de raad in juli geïnformeerd over de stand van zaken invoering betaald parkeren in het Meerjaren Perspectief Ruimte (MPR). Dat is een bijlage bij de Voorjaarsnota. De raad kan desgewenst de voorgestelde actualisering amenderen.

Daarnaast gaat het college door met het schrijven van een halfjaarlijkse voortgangsbrief over de stand van zaken omtrent parkeren. Na de brieven van april 2025 en september 2025 kan de raad in het voorjaar 2026 een volgende voortgangsbrief tegemoet zien.

Samen stad maken (voorheen: Participatie)
‘Gemeente aan zet’ van toepassing, er is niet samengewerkt met Utrechters voor dit voorstel.

Communicatie
In het voorjaar van 2026 start de communicatie richting de bewoners en ondernemers in de gebieden waar op 1 november 2026 betaald parkeren wordt ingevoerd. De communicatie is feitelijk en ondersteunend. Bij het invoeren van betaald parkeren in de verschillende gebieden worden bewoners geïnformeerd over wanneer betaald parkeren wordt ingevoerd, wat dit betekent voor de bewoners,

welke parkeervergunningen er zijn, hoe een parkeervergunning kan worden aangevraagd, hoe de bezoekersregeling werkt, hoe de regeling voor U pas houders werkt, etc.
Bovendien zijn medewerkers van de gemeente Utrecht (het parkeerteam, KCC en Werk en Inkomen) in de wijken aanwezig waar betaald parkeren wordt ingevoerd om informatie te geven en bewoners te ondersteunen bij het aanvragen van hun parkeervergunning, het gebruik van de parkeerapp of tegemoetkoming in parkeerkosten.

De planning voor blok 2 wordt via internet, de digitale nieuwsbrief en een persbericht bekend gemaakt.

Niet referendabel

De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is niet van toepassing omdat dit een raadsvoorstel betreft over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en rekening, de hoogte van de gemeentelijke tarieven of belastingen, en het invoeren, wijzigen of afschaffen van gemeentelijke tarieven of belastingen (artikel 1:2 lid 2 onder e Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen

Bijlage besluitvorming:
- Besluit tot wijziging Verordening parkeerbelastingen Gemeente Utrecht

Bijlagen informatief
- Rapportage Quickscan PwC
- Planning invoeren betaald parkeren 2026-2030

Besluit tot wijziging van de Verordening Parkeerbelastingen gemeente Utrecht 2026

De raad van de gemeente Utrecht

- Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 9 september 2025;
- Gelet op de artikelen 156, eerste en tweede lid, aanhef en onderdeel h, en 225 en 228 van de Gemeentewet en de vigerende Parkeerplaatsenverordening;
- Gezien het advies van de commissie Mobiliteit, Groen en openbare Ruimte;

Overwegende dat de prioritering van gebieden in blok 2 ter goedkeuring aan de raad moet worden voorgelegd;

Besluit het volgende:

Artikel I

De Verordening parkeerbelastingen gemeente Utrecht 2026 wordt als volgt gewijzigd:

A. Tarieventabel parkeerbelastingen en behorende bij de parkeerbelasting 2026 wordt als volgt gewijzigd:

Tabel

Blok	Jaar	Gebieden
2	2026-2030	Elinkwijk
		Geuzenwijk- De Driehoek

		Johan Uitenbogaertstraat e.o.
		Hoograven Zuid
		Lunetten noord (+deel zuid)
		Maarschalkerweerd, Mereveld, Galgenwaard
		Schaakbuurt
		Queeckhovenplein e.o.
		Pr. Bernhardplein e.o.
		Donaudreef-Wolgadreef e.o.
		Taagdreef -Rubicondreef e.o.
		Leeuwensteyn

		Zamenhofdreef e.o.
		Neckardreef e.o.
		Hoge Weide
		Lunetten zuid
		Parkwijk-noord
		Parkwijk-zuid
		Terwijde Oost
		Het Zand oost
		Rijnsweerd en Voorveldse polder
		Het Zand west

		Langerak
		Bedrijvengebied Strijkviertel
		Rijnvliet
		Het Zand west
		Poldergebied Overvecht

wordt vervangen door

Blok	Jaar	Gebieden
2	2026	Elinkwijk
		Geuzenwijk- De Driehoek
		Johan Uitenbogaertstraat e.o.

		Lunetten noord (+deel zuid)
	2027	Hoograven Zuid
		Maarschalkerweerd, Mereveld, Galgenwaard
		Schaakbuurt
		Queeckhovenplein e.o.
		Pr. Bernhardplein e.o.
		Donaudreef-Wolgadreef e.o.
		Taagdreef -Rubicondreef e.o.
	2028	Zamenhofdreef e.o.
		Neckardreef e.o.

		Lunetten zuid
		Leeuwensteyn
	2029	Hoge Weide
		Parkwijk-noord
		Parkwijk-zuid
		Terwijde Oost en De Wetering Zuid
		Het Zand oost
		Rijnsweerd en Voorveldse polder
	2030	Langerak
		Het Zand west

		Bedrijvengebied Strijkviertel
		Rijnvliet
		Poldergebied Overvecht

Artikel II

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2026.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van [datum].

De burgemeester

Sharon A.M. Dijksma

De griffier,

Miguel Israel

Parkeermanagement Gemeente Utrecht

Rapportage – quickscan parkeermanagementsysteem | augustus 2025

Persoonlijk en vertrouwelijk
Gemeente Utrecht
T.a.v. Mevrouw Merel Poulisse
Postbus 16200
3500 CE Utrecht

Augustus 2025

Referentie: 30532035

Betreft: Finale rapportage Quickscan PMS

Geachte mevrouw Merel Poulisse,

Met genoegen presenteren wij u hierbij de rapportage van ons onderzoek naar de Quickscan voor Gemeente Utrecht, in overeenstemming met onze offerte Quickscan PMS van 26 juni 2025. Deze rapportage betreft een adviesrapport waarin wij onze belangrijkste observaties rapporteren in het kader van ons onderzoek. De conceptversies van dit rapport hebben wij op 11 juli 2025 (alleen observaties), 22 juli 2025, 31 juli 2025, en 12 augustus 2025 ter controle op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de gemeente Utrecht als opdrachtgever van dit onderzoek. Dit heeft geresulteerd in een lijst met opmerkingen vanuit de gemeente Utrecht. PwC heeft de ontvangen commentaren doorgenomen. Feitelijke onjuistheden hebben wij gecorrigeerd. Voor de overige ontvangen commentaren geldt dat PwC zelfstandig heeft besloten om naar aanleiding van het commentaar aanpassingen in het rapport door te voeren. Het ontvangen commentaar en de reactie van PwC hierop (aanpassing doorvoeren of niet, inclusief motivatie) zijn schriftelijk vastgelegd en met het aanbieden van een nieuwe versie van het rapport aan de opdrachtgever meegestuurd. Dit eindrapport heeft PwC op 18 augustus zelfstandig en zonder interventie door de opdrachtgever vastgesteld en is voor akkoord aan de opdrachtgever aangeboden. De doorlooptijd van het project bedroeg 7 weken, waarbij 13 personen konden worden geïnterviewd en wij 64 documenten hebben ontvangen. Wij danken alle betrokken medewerkers voor hun inzet en flexibiliteit bij de totstandkoming van dit rapport. Ondanks de lopende projectwerkzaamheden hebben zij tijd vrijgemaakt om hieraan bij te dragen — een blijk van betrokkenheid en professionaliteit die wij zeer waarderen.

Deze quickscan is door ons (PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.) opgesteld in opdracht van Gemeente Utrecht ten behoeve van onafhankelijke quickscan PMS zoals opgenomen in de overeenkomst tussen PwC en Gemeente Utrecht te 26 juni jl. en in overeenstemming met onze opdrachtvoorwaarden met Gemeente Utrecht en aanvullende instructies en verzoeken ontvangen door ons van Gemeente Utrecht gedurende startbijeenkomst van 26 juni jl., waarvan andere partijen die toegang krijgen tot deze quickscan niet op de hoogte zijn. Derhalve voldoet het niet aan de behoeften, belangen of omstandigheden van iedere andere partij dan Gemeente Utrecht. Deze quickscan mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. Op deze quicksan kan niet door andere partijen dan Gemeente Utrecht worden gesteund. PwC aanvaardt geen verantwoordelijkheid, zorgplicht of aansprakelijkheid jegens andere partijen dan Gemeente Utrecht. Eenieder waaraan deze quickscan rechtmatig is verstrekt, dient zelf te beoordelen of deze quickscan geschikt is voor enig doel waarvoor de quickscan kan worden gebruikt. We hebben onze werkzaamheden gebaseerd op de aan ons ter beschikking gestelde informatie. Wij hebben aangenomen dat deze informatie juist, volledig en niet misleidend is. Wij hebben geen accountantscontrole uitgevoerd met betrekking tot deze informatie, noch een beoordeling gericht op het vaststellen van volledigheid en juistheid daarvan conform internationale audit- of reviewstandaarden.

In het geval u een verzoek ontvangt op grond van de Wet Open Overheid (hierna: 'WOO-verzoek') ter zake van schriftelijke uitingen van PwC, zult u ons hierover onverwijld (in ieder geval voorafgaand aan de te nemen beslissing op het WOO-verzoek en derhalve voorafgaand aan eventuele openbaarmaking) schriftelijk informeren. In dat kader zult u ons alle beschikbare achtergrondinformatie met betrekking tot het WOO-verzoek verstrekken. Daarbij zult u ons in de gelegenheid stellen om onze visie te geven op het WOO-verzoek, vooruitlopend op de door u te nemen beslissing op het WOO-verzoek.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

D.F. van Norren
Director

Daniël van Norren 20 August 2025

Inhoudsopgave

1	Doelstellingen, aanpak en scope	4
2	Positieve ontwikkelingen, observaties op hoofdlijnen en handelingsperspectief	7
3	Detail observaties per gebied	16
4	Desk research	38
5	Overige observaties	40
6	Bijlagen	42

1

Doelstellingen, aanpak en scope

1. Doelstellingen, aanpak en scope

1.1 Inleiding

De gemeente Utrecht werkt aan de invoering van een nieuw parkeermanagementsysteem (PMS) en een bijbehorende parkeerapplicatie. Dit project is gestart om het huidige systeem (Key2Parkeren) te vervangen, de dienstverlening te verbeteren, en beleidsdoelen te ondersteunen, zoals de uitbreiding van betaald parkeren. De implementatie vindt plaats binnen een complexe bestuurlijke context, gekenmerkt door politieke gevoeligheden en publieke aandacht. Tegelijkertijd doen zich binnen het project diverse inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen voor die van invloed zijn op het verdere verloop en de risicobeheersing. Een voorbeeld van een inhoudelijke ontwikkeling is dat er nog verschillende scenario's worden verkend voor diverse deelprojecten zoals "garages". Op organisatorisch vlak zijn er ontwikkelingen zoals de invoering van een intakeproces voor deelprojecten.

In april 2024 heeft de gemeenteraad van Utrecht besloten betaald parkeren in te voeren in de gehele stad. Dit wordt sindsdien gefaseerd ingevoerd in verschillende delen van de stad. Tegelijkertijd is de organisatie bezig met de doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem (PMS) en de bijbehorende parkeerapplicatie. Vanwege eerdere vertragingen en zorgen over de haalbaarheid heeft de gemeente Utrecht PwC gevraagd een onafhankelijke risicoanalyse uit te voeren. Deze opdracht voor het uitvoeren van een scan van de doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem (PMS) maakt deel uit van de voorbereidingen voor de verdere uitrol van invoering van betaald parkeren in de stad vanaf 2026. Deze quickscan geeft inzicht in observaties ter verbetering (zie hoofdstuk 2.2 en 3), benoemt risico's (zie hoofdstuk 3), en biedt handelingsperspectieven voor het PMS-project (zie hoofdstuk 2.3).

1.2 Doelstelling

De gemeente Utrecht heeft PwC gevraagd voor het uitvoeren van een scan van de doorontwikkeling van het PMS van de gemeente Utrecht. Tijdens onze werkzaamheden stonden drie doelstellingen centraal:

1. Inzicht geven in de risico's die de gemeente Utrecht loopt bij de doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem en de parkeerapp;
2. Ondersteunen bij het analyseren van de betrouwbaarheid en haalbaarheid van het systeem, zodat de gemeente onderbouwde keuzes kan maken voor de invoering vanaf 2026; (*)
3. Per risicogebied concrete aanbevelingen doen ter verbetering van de observaties die tijdens onze werkzaamheden zijn opgemerkt en risicobeheersing.

**Zoals afgesproken tijdens de startbijeenkomst op 26 juni lag de nadruk op de projectorganisatie, risicobeheersing en verandermanagement. De technische analyses zijn bewust beperkt gehouden (zoals het niet uitvoeren van architectuuranalyses, backloginspecties en code reviews). De uitspraken in dit rapport zijn gebaseerd op gesprekken met ARS, Gemeente Utrecht en de beschikbare documentatie. Het onderzoek richtte zich op de haalbaarheid van de implementatie vanuit een projectmatige benadering, en niet op de technische toepasbaarheid van het systeem binnen de gemeente Utrecht.*

1.3 Scope

Binnen de scope van de opdracht vielen de volgende aspecten:

- We voeren een onafhankelijke quickscan en risicoanalyse uit van het PMS en de parkeerapp.

De focus ligt op:

- Doorontwikkeling: Welke verbeteringen zijn al doorgevoerd en wat staat nog op de planning?
- Afbouw van workarounds: Welke tijdelijke oplossingen zijn nog in gebruik en welke zijn al vervangen?
- Migratie: Hoe verloopt de overgang van het oude naar het nieuwe systeem?

Voor deze opdracht vielen de volgende aspecten buiten scope:

We hebben geen formele audit of assurance-opdracht uitgevoerd volgens controle- of beoordelings-standaarden. Ook toetsen of certificeren we het PMS of de parkeerapp niet. Daarnaast nemen we geen implementatie van technische of organisatorische maatregelen op ons, en beoordelen we geen interne IT-infrastructuur of andere gemeentelijke systemen buiten het parkeerdomein.

De werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd vormen geen zekerheid; u en wij zijn het erover eens dat wij het werk niet aangaan om een controle of beoordeling uit te voeren in overeenstemming met Nederlandse controle- en overige standaarden, met als doel het geven van een oordeel. Dienovereenkomstig geven wij geen uiting aan een dergelijk oordeel.

1. Doelstellingen, aanpak en scope

1.4 Aanpak

We pasten een pragmatische aanpak toe, waarbij we interviews afnamen en relevante documenten analyseerden. Gedurende een doorlooptijd van 7 weken, konden we 13 personen/stakeholders interviewen en 64 relevante documenten analyseren. Deze werkwijze stelde ons in staat om snel en doelgericht inzicht te verkrijgen in de belangrijkste risico's en aandachtspunten. Volgens de scope (paragraaf 1.3) voert PwC een onafhankelijke quickscan en risicoanalyse uit van het PMS, met specifieke focus op doorontwikkeling, afbouw van workarounds, en migratie. Conform de afspraken tijdens de startbijeenkomst op 26 juni jl. ligt de nadruk op de projectorganisatie, risico's en verandermanagement. De behoefte aan meer inzicht in de wijze van implementatie van PMS binnen de organisatie is daarbij duidelijk uitgesproken. Technische analyses zijn bewust beperkt gebleven, omdat hier minder behoefte aan is en dit expliciet is benoemd tijdens de startbijeenkomst.

Centraal in onze aanpak staat het Quickscan PMS Framework (zie afbeelding 1), dat zes essentiële elementen analyseert: projectorganisatie en governance, systeem gereedheid, proces-, data- en rapportagegereedheid, beveiliging en compliance vereisten, verandermanagement en gereedheid en bedrijfsvoering. Tijdens de interviews en documentanalyses zijn deze elementen geanalyseerd en geëvalueerd als onderdeel van het onderzoek. Dit model biedt inzicht in alle cruciale projectonderdelen die zorgvuldig moeten worden geëvalueerd en is afgestemd op de specifieke behoeften van de organisatie. Een toelichting van het raamwerk is opgenomen in bijlage 1. Op basis van deze analyse is deze rapportage opgesteld waarin ook de belangrijkste risico's en inzichten zijn samengevat, inclusief inzichten uit het deskresearch naar doelgroepen en technologische toepassingen bij enkele gemeenten (zie hoofdstuk 4).

Afbeelding 1: Quickscan PMS framework

2

Positieve ontwikkelingen, observaties op hoofdlijnen en handelingsperspectief

2.1 Positieve ontwikkelingen

Naast het bespreken van risico's en aandachtspunten is tijdens de interviews ook uitgebreid stilgestaan bij ervaringen die als verbeterinitiatieven en positieve ontwikkelingen worden gezien. Betrokkenen benoemden meerdere aspecten die bijdragen aan een positieve beleving van de voortgang, samenwerking en kwaliteit van het project. Hieronder volgt een overzicht van onderwerpen die in dit kader als waardevol zijn ervaren.

- **Sterke samenwerking**

Binnen de projectgroep worden de korte lijnen en de betrokkenheid van teamleden vanuit hun rol als zeer positief ervaren. Ondanks de hectiek en de politieke druk, evenals de uitdagingen binnen de teams, is er actief aandacht besteed aan het optimaliseren en herstructureren van de samenwerking tussen alle betrokkenen bij het PMS-project. Dit heeft geleid tot een versterkte betrokkenheid van de backoffice (o.a. IPM, team parkeren), wat de onderlinge afstemming verder heeft verbeterd. Ook de structurele afstemming met onder andere de interne en externe stuurgroep wordt als waardevol ervaren. Zowel medewerkers van de gemeente Utrecht als de leverancier geven aan deze verbeteringen in de samenwerking als positief te ervaren.

- **Dienstverlenende houding en teamontwikkeling**

De dynamiek binnen en buiten het project heeft geleid tot uitbreiding van het team en het bespreekbaar maken van benodigde budgetten. Deze ontwikkeling wordt als prettig ervaren en helpt om zo de kwaliteit van de projectorganisatie positief te verbeteren.

Teamleden hebben zich vanuit de lijnorganisatie doorontwikkeld naar IPM-rollen, wat zorgt voor veel inhoudelijke kennis en continuïteit binnen het projectgroep PMS. Stakeholders, zowel intern als extern, waarderen de toegenomen structuur in de projectorganisatie waarbij rollen sinds januari duidelijker zijn afgebakend en beter op elkaar afgestemd.

Ook in de samenwerking zijn positieve impulsen ontstaan door aandacht te besteden aan de waarde en meerwaarde van parkeren.

- **Innovatie en samenwerking met leverancier**

De werkwijze waarbij de leverancier (ARS) moet aantonen dat zij voldoet aan het Programma van Eisen (PvE) – de zogenoemde omgekeerde bewijslast – wordt als vernieuwend en kwaliteitsversterkend ervaren. Ook de afstemming inzake de interpretatie met het PvE wordt als constructief en prettig ervaren door door de leverancier en de leden van het PMS-project. Volgens de leverancier en de medewerkers, draagt deze samenwerking bij aan het realiseren van een PMS dat aan de verwachtingen voldoet.

- **Toekomstgerichtheid en borging**

Team Parkeren (VTH) werkt aan het verder ontwikkelen en toepassen van KPI's richting zomer 2026. Dit draagt bij aan structurele monitoring van prestaties, ook buiten het PMS-project. Daarnaast is de projectgroep zich bewust van het belang van een goed intakeproces. Voor het projectdeel "Garages" zijn inmiddels concrete stappen gezet, waaronder het starten van een intakeproces.

- **Klantgerichtheid en oplossingsvermogen**

De organisatie toont een sterke dienstverlenende houding en denkt actief in oplossingen. Deze betrokken en flexibele werkwijze wordt breed gedragen en gewaardeerd. Medewerkers zetten zich zichtbaar in om burgers en collega's adequaat te helpen. Tegelijkertijd groeit het bewustzijn dat het belangrijk is om daarbij ook oog te houden voor de uitvoerbaarheid en impact van keuzes op de interne organisatie. Deze balans tussen klantgerichtheid en uitvoerbaarheid krijgt steeds meer aandacht binnen het PMS-project.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.2 Observaties op hoofdlijnen

De volgende pagina's bevatten observaties die invloed hebben op de mate van beheersing van de implementatie. Deze zijn gebaseerd op documentanalyse en interviews. In hoofdstuk 3 volgen een nadere uitwerking per thema met gedetailleerde observaties, bijbehorende risico's en gerichte aanbevelingen.

Deze analyse is gebaseerd op interviews (zie Bijlage 4: Overzicht van geïnterviewden) en documentstudie (zie Bijlage 3: Overzicht van geraadpleegde documentatie). In de bijlagen is tevens zichtbaar hoe de interviews en documentatie zijn gekoppeld aan het Quickscan PMS-framework.

Uit de documentanalyse en interviews is gebleken dat de gemeente Utrecht het afgelopen jaar duidelijke stappen heeft gezet in de ontwikkeling van het PMS-project. Gesprekpartners ervaren verbeteringen in samenwerking, voortgang en kwaliteit. Tegelijkertijd blijven er structurele risico's bestaan die de interne beheersing onder druk zetten.

2.2.1 Projectorganisatie

De projectleiding is versterkt en de projectgroep PMS heeft structuur aangebracht via een interne en een externe stuurgroep. Zie bijlage 6 voor een overzicht van de actoren in de projectorganisatie. Tegelijkertijd zien we ruimte voor verbetering op een aantal gebieden:

- IT Domstad is tot op heden slechts incidenteel betrokken bij de uitvoering van het PMS-project. Hierdoor ontbreekt structurele borging van gemeentelijk IT-beleid en worden risico's op aanpalende systemen onvoldoende tijdig gesignaleerd. Structurele inbedding van IT Domstad in de projectorganisatie is noodzakelijk om technische afhankelijkheden vroegtijdig te onderkennen en beheersmaatregelen effectief te implementeren.

- Uit interviews (zie bijlage 4) en documentanalyse (zie bijlage 3) blijkt dat binnen het project is veel sprake van informele communicatie over de voortgang en besluitvorming, zonder dat er een gedeeld en actueel beeld bestaat van de status. Dit vergroot het risico op verwarring, misverstanden en vertragingen bij zowel interne betrokkenen die geen deel uitmaken van de stuurgroepen als binnen de stuurgroepen zelf. Dit belemmert het nemen van eigenaarschap en het afleggen van verantwoording door de juiste functionarissen.

- Ook is er directe noodzaak voor een centrale, integrale planning inclusief afhankelijkheden voor het gehele project, duidelijke escalatielijnen en een robuust scopebeheer. Binnen het project ontbreekt een integrale planning voor het project als geheel, wat vooral naar voren komt binnen Pijler 1. Hierdoor zijn tijdslijnen en afhankelijkheden binnen en tussen deelprojecten onduidelijk, wat de voorspelbaarheid van de oplevering van het project en de deelprojecten beperkt. Daarnaast is scopebeheer onvoldoende geborgd, wat risico's op ongecontroleerde uitbreiding met zich meebrengt.

- Deelprojecten binnen het PMS-project worden momenteel grotendeels sequentieel uitgevoerd. Dit vormt een potentieel risico voor de voortgang, met name binnen Pijler 1, waar tijdige oplevering urgent is. Het is van belang dat de project organisatie actief onderzoekt of parallelle uitvoering mogelijk is binnen de huidige capaciteit binnen het PMS-project. Tijdens de reviewronde is daarbij aangemerkt dat de huidige sequentiële aanpak voortkomt uit een tekort aan capaciteit binnen de projectorganisatie om parallel te kunnen werken. Hoewel er tot nu toe geen signalen uit de documenten of interviews zijn geweest dat de capaciteit tekortschiet, dient dit expliciet te worden getoetst. Indien nodig, moet tijdig uitbreiding worden besproken om vertraging te voorkomen.

- De projectgroep PMS is dit jaar begonnen met het structureel vastleggen van risico's (in document genoemd: '2025 06 20 Risicodossier Parkeren'), maar het ontbreekt aan een integrale aanpak op risicomanagement binnen deelprojecten. Deelprojecten signaleren risico's, maar het is onduidelijk hoe deze structureel worden vertaald naar een samenhangend risicobeeld in het document '2025 06 20 Risicodossier Parkeren'. De huidige documentatie van de projectgroep PMS biedt onvoldoende inzicht in hoe risico's worden ingeschat op kans en impact, en hoe deze zich verhouden tot gerelateerde systemen en processen. Hierdoor ontbreekt een basis voor sturing en prioritering.

- Rollen, verantwoordelijkheden en communicatielijnen zijn niet helder afgestemd of gedefinieerd. Escalatielijnen en beslissingsbevoegdheden zijn niet duidelijk gedefinieerd of worden gehanteerd. Dit leidt tot onduidelijkheid of ontbreken van wie welke beslissingen neemt — bijvoorbeeld doordat termen als 'projectleider' en 'programmamanager' door elkaar worden gebruikt — wat kan resulteren in capaciteitsdruk en een risico op inefficiëntie.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.2 Observaties op hoofdlijnen

2.2.2 Systeemgereedheid

Voor het parkeermanagementsysteem is gekozen voor een Software-as-a-Service (SaaS) oplossing. Dit houdt in dat één versie van de software wordt aangeboden voor alle afnemers, met één manier van werken. Bij het project PMS is echter veelal een aanpak gehanteerd die lijkt op die bij maatwerk software. Daarbij wordt geprobeerd om de functionaliteit en werkwijze van het oude systeem (Key2Parkeren) zoveel mogelijk te repliceren binnen de nieuwe omgeving. Leverancier ARS heeft zich hierin tot dusver flexibel opgesteld. Deze aanpak zorgt echter voor extra complexiteit, aangezien er veel aanpassingen en specifieke oplossingen nodig zijn, wat leidt tot verschuivende deadlines. Zonder duidelijke kaders voor standaardisatie en hergebruik dreigt het systeem zijn wendbaarheid te verliezen. Voor deelproject “Garages” is er een intakeproces geïntroduceerd waarin eerst wordt gekeken welke functionaliteit beschikbaar is en of deze werkbaar is voor de gemeente Utrecht. Deze werkwijze wordt door zowel de betrokkenen vanuit de Gemeente Utrecht als ARS als zeer positief ervaren.

Uit de quickscan analyse komen geen bevindingen naar voren op het gebied van systeemgereedheid van de infrastructuur, werkwijze en geleverde functionaliteit van het PMS en de leverancier ARS. ARS levert de SOSPES en SSP software vanuit de datacentra van Uniserver. Conform PVE zijn er koppelingen gemaakt met gerelateerde services, waaronder RDW, DigiD, en NPR. ARS werkt volgens een gestructureerde, op Agile gebaseerde methode. Hierbij worden op basis van capaciteit en interne planning tickets toegewezen aan het ontwikkelteam. Voor de planning worden de prioriteiten van alle aangesloten gemeenten overwogen. Updates vinden plaats volgens een van tevoren gecommuniceerde releaseplanning. Zo wordt verder gebruik gemaakt van een testplan inclusief testscripts voor elke functie en elke release (als onderdeel van deze quickscan hebben we niet de volledigheid en juistheid van het testplan geanalyseerd).

Tijdens het onderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden die erop duiden dat ARS niet in staat zou zijn de gemaakte afspraken na te komen. Op basis van de interviews met ARS, de medewerkers van de gemeente Utrecht en de aangeleverde documentatie is vastgesteld dat er op enkele punten ruimte is voor verbetering.

Het is van belang om de communicatie en het delen van inhoudelijke informatie tussen de leverancier ARS en de gemeente Utrecht te versterken door middel van een volledig afgeronde Service Level Agreement (SLA). Momenteel wordt er slechts gewerkt met een conceptversie van de SLA. Hierdoor bestaat een risico dat de huidige concept-SLA onvoldoende aansluit op de specifieke behoeften van Gemeente Utrecht. Door deze overeenkomst te formaliseren, krijgt de Gemeente Utrecht een meer consistent en compleet beeld van hoe het PMS functioneert en waar verbeteringen mogelijk zijn. Ook kunnen risico’s beter worden gemonitord en gemitigeerd. Daarnaast is het van belang dat tussen gemeente Utrecht en ARS duidelijke afspraken worden gemaakt over de invulling van de PvE, zodat beide partijen dezelfde verwachtingen hebben ten aanzien van de op te leveren producten. Deze afspraken dienen ook vastgelegd te worden.

Het gebruik van workarounds binnen IT-projecten, zoals het PMS-project, is niet per definitie risicovol, maar vraagt wel om goede beheersing. Workarounds bieden vaak een noodzakelijke oplossing om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. Binnen het PMS-project zijn momenteel twaalf workarounds vastgelegd in de beschikbare projectdocumentatie en interviews. Deze workarounds hebben betrekking op doelgroepen zoals gehandicapten, bedrijven, markten, garages en ontheffingen. Voor elke workaround is vastgelegd op welke doelgroep deze van toepassing is en is een inschatting gemaakt van de mogelijke tijdsbesparing. Ondanks deze inspanningen ontbreken nog enkele essentiële beheersmaatregelen in de huidige aanpak:

- Deze workarounds verschuiven de uitvoeringsdruk van het projectteam naar team backoffice vergunningen. Hoewel ze hebben bijgedragen aan het voorkomen van knelpunten, ontbreekt inzicht in de impact op andere operationele processen en het structurele FTE-beslag binnen de betrokken teams.
- Zo ontbreekt een geaggregeerde analyse van de werkbelasting. Ook ontbreekt informatie over de gezamenlijke ureninzet die workarounds vergen, de structurele personele belasting (bijvoorbeeld in fte), de risico’s voor continuïteit en kwaliteit van dienstverlening, en de prioriteit van afbouw op basis van impact of klantgerichtheid is niet beschikbaar.
- Formele besluitvormingsdocumenten, heldere exitcriteria en een structurele koppeling aan het ‘2025 06 20 Risicodossier Parkeren’ document ontbreken.

Zonder deze essentiele beheersmaatregelen bestaat het risico dat niet effectief kan worden gestuurd op de workarounds, dat deze niet adequaat kunnen worden afgebouwd en dat hun rol binnen het bredere projectkader onvoldoende wordt geduid.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.2 Observaties op hoofdlijnen

2.2.3 Proces-, data- en rapportagegereedheid

Het PvE is nog globaal geformuleerd en wordt gedurende de uitvoering verder ingevuld. Voor nog te ontwikkelen functionaliteiten uit het PvE ontbreken concrete specificaties, waardoor voortdurende afstemming tussen leverancier en gemeente nodig is. Het oorspronkelijke PvE laat dermate veel ruimte voor interpretatie over, dat om tot een oplossing te komen die overeenkomt met het beeld van de Gemeente Utrecht er samenwerking nodig is om tot verdere afstemming te komen. Een voorbeeld hiervan is de PvE-eis “In uw oplossing kunnen de volgende voorwaarden voor de afgifte van producten worden geconfigureerd: […] - automatisch verlengen”. Bij verdere uitwerking van deze eis blijkt dat het noodzakelijk is dat een product zowel per maand als per kwartaal verlengd moet kunnen worden. Bij het deelproject “Garages” is nu begonnen met een gestructureerde werkwijze waarin deze uitwerking bij de start van het deelproject iteratief plaatsvindt. Om vanuit beide partijen zeker te kunnen zijn van de planning per project, is het noodzakelijk dat deze uitwerking compleet en tijdig plaatsvindt.

- Deze afstemming verloopt parallel aan de deelprojecten, zonder heldere deadlines voor oplevering.

- Uit documentatie en interviews blijkt dat de functionaliteiten binnen de webapp en het PMS over het algemeen goed functioneren voor de modules die reeds live zijn. Binnen functioneel beheer zijn storingen en performanceproblemen geregistreerd, maar deze worden slechts beperkt ervaren door andere betrokkenen buiten het team (o.a. VTH, Ruimte). Het opstellen van de definitieve SLA kan helpen bij het monitoren en acteren op deze informatie.

2.2.4 Beveiliging en compliance vereisten

- Naleving van AVG wetgeving gebeurt momenteel handmatig in overeenstemming met de projectgroep. De invoering van de geautomatiseerde oplossing verloopt in overeenstemming met de planning voor het PMS-project.

- Binnen het PMS-project wordt actief toegezien op de naleving van het PvE door de leverancier, met een nadrukkelijke rol voor het contractmanagement.

- Binnen het PMS-project wordt er met een concept-SLA (11-02-2022) gewerkt. Bovendien is er geen formele exitstrategie of geborgde continuïteit bij uitval van de leverancier vastgesteld. De borging vindt momenteel plaats via contractafspraken.

2.2.5 Verandermanagement en gereedheid

- Er is brede waardering voor de inzet en samenwerking van alle betrokken partijen. Tegelijkertijd ervaren betrokkenen binnen het PMS-project negatieve energie rond het thema Parkeren, waarbij PMS als afgeleid onderwerp speelt. Dit komt mede door het gevoel dat afspraken niet worden nagekomen binnen het PMS-project en doordat parkeren politiek-bestuurlijk gevoelig ligt.

- Media-aandacht beïnvloedt de politieke druk, wat direct invloed heeft op de prioritering van deelprojecten binnen het PMS-project. Terwijl de impact van scopewijzigingen hiervan niet altijd vooraf wordt geanalyseerd of structureel wordt meegenomen in besluitvorming.

- Binnen de gemeente Utrecht is nadrukkelijk aandacht voor de externe communicatie, maar intern worden successen onvoldoende gedeeld en leerpunten uit afgeronde deelprojecten niet structureel geborgd. Dit belemmert kennisdeling en leidt tot een gebrek aan gezamenlijk inzicht in voortgang en verantwoordelijkheden.

2.2.6 Bedrijfsvoering voorbereid

- De trainingen en de documentatie voor externe begeleiding, zoals handleidingen, zijn zowel door de gemeente Utrecht als de leverancier met aandacht opgesteld en ingericht conform het PvE. Hoewel het PvE op hoofdlijnen is geformuleerd, biedt het op dit moment voldoende houvast voor de inrichting van de begeleiding.

- Daarnaast wordt via releasemanagement jaarlijks een releasekalender gedeeld en bij elke release een demo gegeven, indien de klant recht heeft op terugkoppeling.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.2 Observaties op hoofdlijnen

2.2.7 Terugkoppeling betrouwbaarheid en haalbaarheid PMS-project

Deze paragraaf geeft een samenvattende terugkoppeling op de betrouwbaarheid en haalbaarheid van het PMS-project van de Gemeente Utrecht, gebaseerd op onze analyse van de functionele, technische en organisatorische aspecten.

Op basis van documentanalyse en interviews met betrokkenen blijkt dat de huidige modules binnen het PMS-project van de Gemeente Utrecht functioneel stabiel zijn en dat technische incidenten tot nu toe slechts beperkte impact hebben gehad op gebruikers. De dienstverlening wordt ondersteund door workarounds waarbij ook aandacht is voor migratieplannen richting eind 2025 en 2026, wat bijdraagt aan de betrouwbaarheid op korte termijn. De infrastructuur, werkwijze en geleverde functionaliteit van leverancier ARS zijn naar verwachting. De beschikbare informatie uit de documentanalyse en interviews biedt geen indicaties dat ARS een risico vormt voor de technische betrouwbaarheid of de uitvoering van de gemaakte overeenkomsten, en suggereert dat ARS voldoende toegerust is om de afspraken na te komen, wat de huidige betrouwbaarheid onderbouwt.

Tegelijkertijd brengt een combinatie van technische en organisatorische knelpunten substantiële risico's met zich mee voor de haalbaarheid van het PMS op de middellange termijn. De gekozen SaaS-oplossing biedt in de kern voldoende schaalbaarheid. Uit de interviews en documenten blijkt dat de behoefte van de Gemeente Utrecht in de praktijk steeds vaker naar maatwerk neigt (wat tegenstrijdig is met de keuze voor een SaaS oplossing). Deze ontwikkeling verhoogt de technische complexiteit en leidt tot mogelijk oplopende kosten voor het PMS-project. Zonder duidelijke kaders voor standaardisatie (de gemeente Utrecht zal haar beleid en processen in deze moeten aanpassen naar het standaard systeem) en hergebruik dreigt het systeem zijn wendbaarheid te verliezen. Daarnaast heeft het ontbreken van specificaties voor toekomstige functionaliteiten impact op de voorspelbaarheid.

Een onvoldoende ingerichte projectstructuur belemmert het parallel schakelen van activiteiten, wat risico vormt op vertraging in de planning van Pijlers 1, 2 en 3. Bovendien ontbreekt een geaggregeerde analyse van de werkbelasting, inclusief gezamenlijke ureninzet, structurele personele belasting (in fte) en risico's voor continuïteit en kwaliteit van dienstverlening.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.3 Handelingsperspectief

De resultaten van de quickscan tonen risico's, verbeterpunten en positieve ontwikkelingen die door gesprekspartners benoemd zijn. Deze bevindingen vormen de basis voor verdere professionalisering en dragen bij aan de verankering van de interne beheersing van het PMS-project. De volgende aanbevelingen zijn afgeleid van de onafhankelijke analyse en vertalen de kernboodschappen van de rapportage naar concrete actie.

2.3.1 Gerichte uitvoering met focus op Pijler 1 en prioritaire aanbevelingen

- Geef prioriteit aan de implementatie van de hoogst geclassificeerde aanbevelingen, met nadruk op Pijler 1 (zoals "Garages" en "Bezoeker betaalt"), gezien de politieke urgentie en beschikbare capaciteit. Voer deze uit via een projectmatige aanpak met een breed samengestelde projectgroep (VTH, IPM, IT Domstad, Projectmanagement en Ruimte) en borg de continuïteit binnen bestaande structuren. Integreer IT Domstad structureel in de projectorganisatie binnen zowel de interne als externe stuurgroep om het gemeentelijk IT-beleid te borgen en risico's op aanpalende systemen tijdig te signaleren. Deze betrokkenheid ontbreekt momenteel.

- Richt de focus primair op de bevindingen en aanbevelingen binnen de subthema's die als piketpalen dienen, om zo richting te geven aan de implementatie:
  - Projectorganisatie en governance
  - Projectplanning
  - Scopebeheer
  - Projectmonitoring
  - Workarounds
  - Risicomanagement

- Breng als projectgroep gezamenlijk in kaart welke aanbevelingen opgepakt worden binnen bestaande deelprojecten en welke nog belegd moeten worden bij specifieke eigenaren — eventueel binnen of buiten de projectgroep. Maak expliciete keuzes over prioritering, leg deze vast en onderbouw ze. Informeer alle interne en externe stakeholders periodiek over voortgang, impact en gemaakte afwegingen.

- Wij stellen voor om het oppakken van de aanbevelingen gelijktijdig te laten plaatsvinden met het geleidelijk realiseren van de activiteiten onder pijler 1. Het is van belang dat de projectgroep PMS de beschikbare capaciteit en prioriteiten continu evalueert en bijstuurt, zodat de uitvoering haalbaar blijft. Zorg voor een regelmatige check van de planning, aanpassing van resources, herprioritering van taken en afstemming op de diverse afhankelijkheden.

- Het is essentieel dat de organisatie – binnen de projectstructuur – expliciet kijkt naar de beschikbare capaciteit, prioriteiten en tijdslijnen om te bepalen met welke intensiteit en in welk tempo de voorgestelde adviezen worden opgepakt. Alleen dan kunnen verbetermaatregelen effectief worden geïmplementeerd en duurzaam worden geborgd.

- Stel een actueel overzicht op van alle workarounds, met per doelgroep de impact op project, organisatie en capaciteit. Gebruik dit overzicht als basis voor het inschatten van benodigde fte's, het prioriteren van afbouw op impact en klantgerichtheid, en het nemen van besluiten over exitcriteria en risicobeheersing. Bespreek dit structureel in de interne en externe stuurgroep en de projectgroepen tot een stabiele eindsituatie is bereikt.

- Op basis van de aangeleverde documentatie is de benodigde capaciteit echter niet volledig in kaart te brengen. Een integraal overzicht van beschikbare capaciteit moet worden gecreëerd en actief bijgehouden om gerichte sturing en prioritering mogelijk te maken. Verken daarom actief of aanvullende capaciteit nodig is om de gewenste versnelling te realiseren. Indien blijkt dat de huidige capaciteit ontoereikend is, dient tijdig het gesprek over uitbreiding te worden gevoerd. Maak deze afwegingen expliciet en leg ze vast.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.3 Handelingsperspectief

2.3.2 Heldere structuur en sturing binnen het project

- Maak expliciet hoe het PMS-project is ingericht, inclusief de rolverdeling tussen projectleiders per deelproject. Binnen de organisatie worden de termen ‘programma’ en ‘project’ momenteel door elkaar gebruikt, wat verwarring veroorzaakt. Zorg voor een gedeeld beeld van structuur, rollen en verantwoordelijkheden en leg dit formeel vast.

- Herstructureer de interne en externe stuurgroepen met duidelijke mandaten, besluitvormingscriteria en vaste agendering van voortgang, risico’s en besluiten. Leg rollen en verantwoordelijkheden vast in een RACI-matrix. Ontwikkel een gestandaardiseerd escalatieproces met heldere meldprocedures en doorlooptijden.

- Wijs een onafhankelijke kwaliteitsrol aan (bijvoorbeeld vanuit IT-concern, controlafdeling of een externe partij) die periodiek rapporteert aan de stuurgroep en de deelprojectgroepen over de status van het project.

2.3.3 Parallel schakelen en verwachtingen managen

- Een onvoldoende ingerichte projectstructuur belemmert het parallel schakelen van activiteiten Dit vormt een potentieel risico voor de voortgang, met name binnen Pijler 1, waar tijdige oplevering politiek en operationeel urgent is. Tijdens de afstemming over de conceptrapportage zijn opnieuw zorgen gedeeld over de benodigde capaciteit voor parallel schakelen. Daarom is het essentieel om op korte termijn afstemming te zoeken met de projectgroep en de ambtelijk opdrachtgever over de benodigde capaciteit, met inachtneming van de planning en de diverse afhankelijkheden. Onderzoek of parallelle uitvoering haalbaar is binnen de huidige capaciteit en bespreek tijdig uitbreiding indien nodig.

- Verken vóór afronding van Pijler 1 de haalbaarheid van de planning voor Pijler 2 en 3. Breng intern de verwachtingen voor de PMS-project in kaart over het PvE en de functionele en non-functionele vereisten. Dit voorkomt vertraging en maakt een realistisch en gedeeld beeld mogelijk van benodigde producten, capaciteit en doorlooptijd.

- Stel een duidelijke einddatum en eenduidige, gedocumenteerde afrondcriteria vast voor het PMS-project. Dit maakt de verwachtingen richting interne en externe stakeholders helder en biedt concrete voorwaarden voor een verantwoorde projectafsluiting.

2.3.4 Realistische planning en strakke fasering

- Ontwikkel een integraal overzicht van het PMS-project, waarin voortgang, afhankelijkheden, risico’s en acties per deelproject zichtbaar zijn. Beperk scope-uitbreiding via een verplicht intakeproces met impactanalyse en besluitvorming op basis van projectdoelen.

- Breng benodigde capaciteit per activiteit in kaart en bepaal waar bestaande inzet volstaat en waar aanvullende capaciteit nodig is.

2.3.5 Systeemgereedheid versterken en samenwerking met leverancier aanscherpen

- Wees u als organisatie bewust dat gekozen is voor een Software-as-a-Service (SaaS)-oplossing. Dit is een standaardoplossing waarbij dezelfde functionaliteit wordt aangeboden aan alle afnemers. Binnen het PMS-project is echter vaak een aanpak gevolgd die lijkt op maatwerk, met als doel het oude systeem te repliceren. Leverancier ARS heeft zich hierin tot dusver flexibel opgesteld. Wij bevelen aan om deze aanpak te minimaliseren en in plaats daarvan de beschikbare standaardfunctionaliteiten van leverancier ARS te benutten (de Gemeent Utrecht zal haar beleid en processen moeten aanpassen op het systeem i.p.v. vasthouden aan ‘eigen processen’). De eerste gesprekken over de functionele behoefte in termen van een Programma van Eisen (PvE) zijn inmiddels gestart. Voer hierbij een duidelijk gesprek over ‘need to have’ versus ‘nice to have’, met oog voor beleid en uitvoerbaarheid. Het is op dit moment niet duidelijk of dit gesprek op die manier wordt gevoerd. Het benutten van reeds beschikbare functionaliteiten binnen ARS kan bijdragen aan het tijdig en kostenefficiënt realiseren van de doelstellingen.

- Veranker acceptatiecriteria en testresultaten in de SLA. Zorg dat de leverancier inzicht heeft in functionele en non-functionele eisen en testuitkomsten. Actualiseer het overzicht van workarounds periodiek en breng het FTE-beslag per team in kaart. Pas dit aan bij wijzigingen in belasting en bepaal waar structurele vervanging nodig is.

- Stel KPI’s op en veranker deze in de SLA. Zorg voor transparante rapportage over systeemprestaties en back-upscenario’s.

De conclusies die op deze pagina worden gepresenteerd, zijn gebaseerd op documenten in Bijlage 3 en interviews die in Bijlage 4 worden vermeld.

2.3 Handelingsperspectief

- Op basis van de huidige informatie bestaan geen bezwaren tegen voortzetting van de samenwerking met de leverancier ARS. De projectgroep en de leverancier richten hun aandacht terecht op het succesvol afronden van Pijler 1, met name de onderdelen 'bezoeker betaalt' en 'garages'. Tegelijkertijd is het belangrijk om in nauwe afstemming met de leverancier tijdig het gesprek aan te gaan over de technische mogelijkheden voor de activiteiten binnen Pijler 2 en 3. Deze verkenning is essentieel om de doelstellingen voor de verdere invoering van betaald parkeren in de overige gebieden te realiseren.

2.3.6 Versterk communicatie en borg verandering

- Zorg voor een cyclische en gestructureerde interne communicatie over voortgang, successen en leerpunten binnen de deelprojectgroepen, projectgroep en stuurgroepen.

- Maak behaalde resultaten zichtbaar en borg actief de lessen uit afgeronde deelprojecten. Betrek verandermanagers om dit proces te ondersteunen met praktische handreikingen en om de leer- en verbetercyclus te versterken.

- Gebruik dashboards en beslisnotities bij grote wijzigingen, inclusief impactanalyse en onderbouwd advies. Informeer het college per kwartaal over de voortgang van het project, zodat ook bestuurlijke betrokkenheid en transparantie geborgd blijven.

2.3.7 PMS-project in relatie tot Uitbreiding van Betaald Parkeren

In de uitvraag van deze quickscan is expliciet gevraagd: "Is het – gegeven de huidige doorontwikkeling van het PMS in Utrecht – verantwoord om het aantal gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd, uit te breiden?" Deze paragraaf beantwoordt deze vraag op basis van de inzichten uit het deze quickscan.

Op dit moment is het niet mogelijk hierover een onderbouwde uitspraak te doen op basis van de quickscan, vanwege de vele onzekerheden die nog spelen. Op basis van de verschillende doelstellingen van 'uitbreiding van betaald parkeren' en implementatie PMS, zou dit elkaar niet in de weg moeten zitten. Echter zien we dat beleidsmatige projecten (zoals uitbreiding betaald parkeren) op het gebied van parkeren in het verleden direct impact hebben gehad op de implementatie van het PMS, metname op het gebied van veranderende behoefen, gebruikerservaringen en eisen aan het PMS.

Wij adviseren daarom eerst Pijler 1 volledig af te ronden, met nadruk op deelprojecten zoals "Garages" en "Bezoeker betaalt". Deze onderdelen zijn essentieel om te toetsen of het systeem functioneel werkt, voordat een geinformeerd en onderbouwd besluit (gebaseerd op inzichten in de prestaties van het systeem, de impact op capaciteit en planning en de risico's en beheermatregelen die voortkomen uit de ervaringen in Pijler 1) over de uitbreiding kan worden genomen. Uitrol van de module "Garages" is niet randvoorwaardelijk voor de invoering van betaald parkeren op straat. Tegelijkertijd is het noodzakelijk om de projectstructuur te versterken en inzicht te verkrijgen in de impact van toekomstige pijlers op capaciteit, scope en planning.

Pas wanneer er meer grip is op deze aspecten en een projectbreed overzicht beschikbaar is van de benodigde capaciteit en risico's, kan worden verkend of uitbreiding naar nieuwe gebieden haalbaar. Daarbij is het essentieel om periodiek te toetsen of uitbreiding geen negatieve gevolgen heeft voor de uitvoering van lopende projecten. Op dit moment ontbreekt daarvoor nog voldoende informatie en onderbouwing.

2.3.8 Lessen uit andere gemeenten

Daarnaast is in de uitvraag gevraagd: "Wat is er nodig – op basis van ervaringen in andere gemeenten – om het parkeermanagementsysteem succesvol door te ontwikkelen in de komende jaren?"

Voor een succesvolle doorontwikkeling van het PMS is het essentieel dat Utrecht inzet op gebruiksvriendelijkheid, robuuste continuïteit en een multidisciplinaire samenwerking tussen beleid, IT en productontwikkeling. Deze elementen vormen de kern van de aanpak in andere grote gemeenten (zie hoofdstuk 4 voor een verkenning en ervaringen van andere gemeenten) en zijn direct toepasbaar op de context van de Gemeente Utrecht.

Het is belangrijk om te benadrukken dat de huidige uitdagingen bij de Gemeente Utrecht vooral liggen in de implementatie van het systeem en het oorspronkelijke uitgangspunt en PvE over gaan op een 'as-is' situatie (zonder rekening te houden met politieke of andere veranderende behoeften voor het PMS).

3

Detail observaties per gebied

3. Detail observaties per gebied

Toelichting

In dit hoofdstuk worden de observaties en bevindingen uit het onderzoek nader toegelicht. Op de volgende pagina's zijn de zes elementen van het Quickscan PMS Framework — projectorganisatie, systeemgereedheid, proces-, data- en rapportagegereedheid, veranderingsgereedheid, risico's, compliance en juridische vereisten, en bedrijfsvoering — gedetailleerd uitgewerkt.

Deze analyse is gebaseerd op interviews (zie Bijlage 4: Overzicht van geïnterviewden) en documentstudie (zie Bijlage 3: Overzicht van geraadpleegde documentatie).

Om de organisatie te ondersteunen bij het inschatten van de impact en urgentie van de bevindingen, is voor Pijler 1 een risicobeoordeling uitgevoerd. Hierbij is de impact van risico's ingedeeld in drie categorieën: Hoog, Midden en Laag. Daarnaast zijn aanbevelingen geformuleerd om deze risico's te mitigeren. De prioriteit van deze aanbevelingen is eveneens geclassificeerd als Hoog, Midden of Laag, zodat de organisatie gericht kan prioriteren binnen het handelingsperspectief.

Elke sectie met detailobservaties bevat:

- Risicoclassificatie: een inschatting van de impact van het risico op het PMS en de realisatie van de doelstellingen, met name binnen Pijler 1 met een oog op de toekomstige ontwikkelingen.
- Prioriteitsinschatting: een advies over de gewenste snelheid van opvolging en implementatie.

Legenda

De inschatting van de impact van risico's is gebaseerd op professioneel oordeel en op de mate waarin deze risico's de doelstellingen van het Programma Management Systeem (PMS) beïnvloeden. De classificatie is als volgt:

- Hoog: Aanzienlijke impact op het PMS en de realisatie van doelstellingen; vereist directe aandacht en actie.
- Midden: Merkbare impact; opvolging is wenselijk op korte termijn.
- Laag: Beperkte impact; opvolging kan plaatsvinden in overleg met het management.

De prioriteit voor opvolging van aanbevelingen is ingedeeld in drie categorieën:

- Hoog: Aanbevelingen dienen binnen 0–3 maanden te worden opgevolgd, voorafgaand aan de Go-live van de modules in Pijler 1.
- Midden: Opvolging binnen 3–6 maanden is gewenst.
- Laag: Opvolging kan plaatsvinden in afstemming met het management, afhankelijk van beschikbare capaciteit en strategische planning.

Deze classificaties zijn bedoeld als richtlijn om de Gemeente Utrecht te ondersteunen bij het prioriteren van aanbevelingen op basis van de tijdens het onderzoek verzamelde informatie. Het is van belang dat de projectorganisatie hierover het gesprek voert en gezamenlijk beoordeelt of de voorgestelde maatregelen toereikend zijn en passen binnen de bredere context van het project.

Tijdens het rapportageproces zijn de detailobservaties gedeeld met de gedelegeerd opdrachtgever. In samenwerking met vertegenwoordigers uit de projectorganisatie is de rapportage zorgvuldig geanalyseerd en van inhoudelijke feedback voorzien. Deze feedback is verwerkt in de definitieve versie van dit rapport, waarbij ook de afzonderlijke observaties zijn besproken en waar nodig aangescherpt.

3. Detail observaties per gebied

3.1 Project organisatie en governance

Ref.	Subthema	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbevelingen	Prioriteit
3.1.1	Project organisatie	• Er zijn twee stuurgroepen actief (intern en extern) met verschillende belanghebbenden. Hoewel agendapunten en voortgangsrapportages vooraf worden gedeeld, vindt de toelichting op de status vooral mondeling plaats en ontbreekt structurele onderbouwing. Ondanks het opstellen van notulen ervaren veel stuurgroepleden dat besluiten grotendeels mondeling worden genomen, wat wijst op een sterke afhankelijkheid van informele afspraken. • Verder is op te merken dat, hoewel go/no-go momenten unaniem in de stuurgroep worden vastgesteld, de acceptatiecriteria hierachter niet voor alle stuurgroepleden duidelijk zijn. Uit de documentatie blijkt dat de werkwijze en het bijbehorende mandaat niet eenduidig zijn vastgelegd of gecommuniceerd. Het is onduidelijk of de verantwoordelijkheid voor deze beslissingen ligt bij de projectmanager Services, de projectleider Techniek of de projectmanager. Daarnaast valt op dat de interne stuurgroep niet op de hoogte is van belangrijke informatie, zoals de go/no-go-beslissing met betrekking tot de uitrol van de gehandicaptenkaart en -parkeerplaats. • Binnen het PMS-project ontbreekt structurele betrokkenheid van IT, waaronder IT Domstad en zo ook de IT-architect. Hoewel een IT-architect betrokken was bij de initiële creatie van PvEs, het vastleggen van bedrijfsprocessen, en het kiezen van de leverancier, blijft zijn rol binnen de projectgroep onduidelijk. Opmerkelijk is dat de IT-architect niet betrokken is bij het opstellen van technologische scenario's voor projectdelen (garages) en bij het uitfaseren van Key2Parkeren.	• Het risico bestaat dat het overzicht op formele besluitvorming en actieopvolging verloren gaat, wat leidt tot gebrek aan eigenaarschap en verantwoording.	Hoog	• Wij raden aan om een gestandaardiseerde procedure voor documentatie en besluitvorming te introduceren met duidelijke mandaten en verantwoordelijkheden. Dit kan door een mandaatmatrix op te stellen waarin per rol de verantwoordelijkheden en beslissingsbevoegheden zijn vastgelegd (zie bijlage 7).	Hoog
					• Wij bevelen aan om het huidige document (“Status PMS”) te verbeteren met vaste onderdelen: Agenda met input van alle stakeholders, besluitenlog (datum, onderwerp, besluit, verantwoordelijke, deadline), actielijst met status updates, risicoregister met mitigerende maatregelen, overzicht van openstaande issues, mandaatverwijzing bij elk besluit (zie bijlage 7)	Midden
			• Het risico bestaat dat door het ontbreken van structurele betrokkenheid van IT op concernniveau technische afhankelijkheden en systeemrisico’s te laat worden gesignaleerd. Dit kan leiden tot suboptimale keuzes en verminderde samenhang in de uitvoering.	Hoog	• Implementeer een gestructureerd proces voor agendavoorbereiding met behulp van een gedeeld online hulpmiddel (bijv. Microsoft Forms), waarmee belanghebbenden vooraf agendapunten kunnen indienen.	Midden
					• Zorg voor centrale toegang voor stuurgroepen en projectgroepen tot alle relevante documenten bijvoorbeeld via SharePoint of Teams.	Hoog
					• Betrek IT Domstad structureel in de projectorganisatie om gemeentelijk IT-beleid te verankeren en technische risico’s tijdig te onderkennen.	Hoog

3. Detail observaties per gebied

3.1 Project organisatie en governance

Ref.	Subthema	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.1.2	Rollen en verantwoordelijkheden	• Hoewel rollen formeel zijn vastgelegd, blijft in overleggen regelmatig onduidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is. Daarnaast worden de termen ‘projectleider’ en ‘programmamanager’ door elkaar gebruikt, wat leidt tot verwarring over aanspreekbaarheid en eigenaarschap. • Binnen overlegstructuren zoals stuurgroepen en projectgroepen rondom PMS ontbreekt een heldere rolverdeling. De communicatie hierover verloopt voornamelijk informeel. Daarnaast is de frequentie en werkwijze van het overkoepelende projectoverleg ten opzichte van de deelprojecten niet bij iedereen bekend.	• Het risico bestaat dat onduidelijke afspraken in stuurgroepoverleggen leiden tot misinterpretaties en verminderde effectiviteit.	Midden	• Stel een formele project- en programmaorganisatie op waarin rollen, taken en bevoegdheden helder zijn vastgelegd. Dit voorkomt verwarring over aanspreekbaarheid en versterkt eigenaarschap binnen het PMS-project. • Start met het in kaart brengen van de bestaande rolverdeling en voer vervolgens een fit-gap analyse uit om deze te toetsen aan de rollen die nodig zijn voor het behalen van de projectdoelen.	Midden
			• Het risico bestaat dat onduidelijke verantwoordelijkheden zorgen voor overlappende of ontbrekende taken, met fouten en inefficiëntie als gevolg.	Midden	• Gebruik tools zoals RACI-matrix (Responsible, Accountable, Consulted, Informed) om taken en teamdynamiek helder weer te geven. Definieer ook duidelijk de besluitvormingsbevoegdheid (zie bijlage 7).	Midden
3.1.3	Escalatielijnen	• Uit documentanalyse blijkt dat het escalatieproces binnen het PMS-project niet is vastgelegd. Interviews bevestigen dit beeld: medewerkers geven aan dat problemen meestal op basis van persoonlijke inschatting worden gemeld, in plaats van volgens een gestandaardiseerd kader (de zogenoemde escalatieladder).	• Het risico bestaat dat het ontbreken van een vastgelegd escalatieproces besluitvorming vertraagt en escalaties verkeerd worden afgehandeld.	Hoog	• Zorg voor een duidelijke escalatiestructuur met vastgelegde rollen, meld- en opvolgproces (inclusief doorlooptijd), en communiceer dit breed binnen het project en het bredere kader van de invoering van betaald parkeren.	Hoog
			• Het risico bestaat dat gebrek aan zicht op doorlooptijden en issue-opvolging leidt tot projectvertraging en kwaliteitsverlies.	Midden	• Gebruik een standaardformulier voor issue- en escalatiemeldingen met velden zoals omschrijving, impact, urgentie, acties, escalatieniveau en verwachte doorlooptijd (zie bijlage 7).	Midden

3. Detail observaties per gebied

3.1 Project organisatie en governance

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.1.4	Project planning	• De projectorganisatie heeft nog geen integrale planning vastgesteld voor het gehele PMS-project. Documenten zoals het 'Dashboard Projecten PMS' en de 'Status PMS 20 juni 2025' bevatten wel deelplanningen, maar bieden geen samenhangend overzicht van tijdslijnen, afhankelijkheden en risico's op projectniveau. • Voor enkele deelprojecten, zoals garages, worden al scenario's ontwikkeld, vaak op abstract niveau en zonder duidelijke afstemming over tijdslijnen. • Voor onderdelen met heldere scope, zoals Gehandicaptenkaart en plaats, is wel een technische detailplanning opgesteld, maar deze wordt niet structureel gedeeld met de stuurgroepen. Hier is wel behoefte aan bij verschillende stuurgroepleden. • In stuurgroepen wordt planning slechts op hoofdlijnen besproken, met deadlines in maanden of kwartalen. • Projecten worden uitgevoerd in een gefaseerde implementatie. Het vorige project moet zijn afgerond voordat de scope, planning en risicobeoordeling voor de volgende projecten worden opgesteld. Hierdoor worden de impact op tijdlijnen en andere risico's die verband houden met het gehele project vaak laat geïdentificeerd. • Onvoldoende inzicht in afhankelijkheden tussen deelprojecten en de planningsaanpak per project verschilt. • Het is onduidelijk hoe de impact van tijdslijnen wordt besproken binnen de overlegstructuren.	• Het risico bestaat dat (deel)resultaten die intern en extern zijn gecommuniceerd niet tijdig worden opgeleverd door gebrek aan grip op planning. • Het risico bestaat dat het ontbreken van een centrale planning met inzicht in de afhankelijkheden van de deelprojecten en gezamenlijke risicobeoordeling leidt tot een geïsoleerde aanpak zonder inzicht in cumulatieve effecten op tijdslijnen en doelstellingen. • Het risico bestaat dat gefaseerd werken zonder integrale planning en afstemming van afhankelijkheden leidt tot onvoorspelbaarheid en vertragingen.	Hoog Hoog Hoog	• Wij raden aan om een integrale projectplanning te ontwikkelen dat deelprojecten integreert en hun onderlinge afhankelijkheden in kaart brengt. Tools zoals een Gantt-chart met mijlpalen, zoals gebruikt in het "Dashboard projecten PMS", kunnen verbeterd worden door afhankelijkheden tussen projecten te tonen en kritieke paden en toleranties te benoemen. Gebruik een afhankelijkhedenmatrix om visueel inzicht te geven in beïnvloeding tussen onderdelen (zie bijlage 7). • Implementeer een gestandaardiseerde planningsaanpak voor alle deelprojecten, ondersteund door een uniforme template met opleveringen, datums, verantwoordelijkheden, capaciteit, afhankelijkheden en risico's (zie bijlage 7). Koppel deze planning aan de integrale documenten van techniek en de planningen die in de stuurgroep worden gedeeld. Daarnast onderzoek of de huidige capaciteit genoeg is voor om te realiseere de producten in Pijler 1. • Zorg dat projectdeadlines, afhankelijkheden en scopewijzigingen tijdig en duidelijk worden gecommuniceerd naar alle interne en externe stakeholders.	Hoog Hoog Hoog

3. Detail observaties per gebied

3.1 Project organisatie en governance

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.1.5	Scope	• De projectorganisatie voegt nog steeds nieuwe wensen toe aan de scope zonder voorafgaande impactanalyse. Uit de “Status PMS 20 juni 2025” blijkt bijvoorbeeld dat ‘Bezoeker Betaalt’ is verschoven van Pijler 2 naar Pijler 1, en dat binnen Pijler 3 al onderdelen zoals vergunningen worden meegenomen zonder formele besluitvorming. • Daarbij is aangegeven dat er een risico bestaat dat er in de aankomende periode, onder politieke druk en met het oog op de gemeenteraadverkiezingen, nieuwe wensen worden ingebracht of nieuwe prioriteiten worden gesteld tijden de uitvoering van het project terwijl de impact hiervan niet altijd vooraf wordt geanalyseerd of structureel wordt meegenomen in de besluitvorming. • Tegelijkertijd een duidelijker proces voor scopebeheer wordt ontwikkeld, waarin ook aandacht is voor het intakeproces. • Uit de documentatie en interviews blijkt dat de einddatum van het PMS-project onduidelijk is. Door nieuwe wensen die aan de scope worden toegevoegd, lijkt de scope van Pijler 2 en Pijler 3 voortdurend te wijzigen.	• Het risico bestaat dat zonder impactanalyse nieuwe eisen aan de scope worden toegevoegd, wat leidt tot extra kosten en vertragingen. • Onduidelijkheid over de eindigheid van het project en voortdurende scopewijzigingen kunnen het risico op wantrouwen, verandervermoeidheid en gebrekkige communicatie richting stakeholders vergroten, wat de acceptatie en het succes van het project onder druk zet.	Hoog Hoog	• Implementeer een vast proces voor scopebeheer met verplichte impactanalyses bij wijzigingen • Stel een governancekader op waarin de structuur, besluitvorming en beheersing van het PMS-project helder zijn vastgelegd. Dit kader bevat ten minste: ◦ een formeel scopebeheerproces met verplichte impactanalyse bij wijzigingen (zie bijlage 7); ◦ een intakeproces voor nieuwe wensen met duidelijke criteria en besluitvorming; ◦ een besluitvormingsstructuur met mandaten, escalatielijnen en verantwoordingsmomenten. • Een dergelijk kader ondersteunt consistente besluitvorming, voorkomt ongecontroleerde scope-uitbreiding en versterkt de sturing op het project. • Zorg voor effectieve communicatie met bestuurders en raad via dashboards of kwartaalrapportages. Stel bij majeure wijzigingen een bestuurlijke beslisnotitie op met samenvatting, einddatum, impactanalyse, advies en alternatieven.	Hoog Midden Hoog

3. Detail observaties per gebied

3.1 Project organisatie en governance

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.1.6	Project beheersing	• Uit documentanalyse (o.a. Status PMS 20 juni 2025) en interviews blijkt dat er onduidelijkheid bestaat over de definitie van het kritieke pad*. Afspraken worden voornamelijk mondeling gemaakt en niet structureel vastgelegd. Dit werd zichtbaar bij het deelproject Gehandicapten, waar de geplande startdatum van begin juli meerdere keren werd verschoven en uiteindelijk pas op 13 juli werd gerealiseerd. Hoewel sommige activiteiten mogelijk al zijn gestart, is dit op basis van de beschikbare informatie niet aantoonbaar geborgd. • Risico's worden niet consistent geformuleerd, de impactinschatting is beperkt en verantwoordelijkheden zijn versnipperd. Beheersmaatregelen richten zich vooral op het voorkomen van oorzaken, terwijl mitigatie van risico's zelf onderbelicht blijft. Monitoring binnen overlegstructuren is onvoldoende zichtbaar geborgd. Risico's worden wel gesignaleerd binnen deelprojecten, maar het is onduidelijk hoe deze worden vertaald naar een samenhangend en organisatiebreed risicobeeld.	• Het risico bestaat dat door het ontbreken van formele vastlegging teamleden verschillende interpretaties hebben van het kritieke pad, wat leidt tot miscommunicatie over prioriteiten, inefficiënte inzet van resources en vertragingen. • Het risico bestaat dat risico's onvoldoende worden geïdentificeerd en ingeschat op basis van impact, waardoor beheersmaatregelen tekortschieten en onverwachte problemen kunnen leiden tot vertragingen, extra kosten, of zelfs projectfalen.	Hoog Hoog	• Stel een gestandaardiseerde en uniforme projectvoortgangsrapportage (voor alle deelprojecten) op voor interne en externe stakeholders en communiceer volgens een vast stramien (zie bijlage 7). Het is belangrijk om het kritieke pad expliciet in deze planningsdocumenten te definiëren. • Verfijn het risicodossier door per risico mitigerende maatregelen, een eigenaar, deadlines en opvolgstatus (bijv. open, in uitvoering, afgerond) vast te leggen, ondersteund door een scoringsmodel (kans x impact) voor prioritering. Zorg daarnaast voor een samenhangend risicobeeld door risico's uit deelprojecten structureel te beoordelen op kans en impact, en deze te relateren aan aanpalende systemen en processen, zodat sturing en prioritering op projectniveau mogelijk wordt (zie bijlage 7). • Wij raden aan om ook structureel de effectiviteit van de beheersmaatregelen toetsen en te communiceren over de voortgang van de risico's.	Hoog Hoog Midden

*Definitie: de reeks van opeenvolgende taken die de minimale projectduur bepalen, waarbij vertraging in een van deze taken tot vertraging van het gehele project leidt.

3. Detail observaties per gebied

3.1 Project organisatie en governance

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.1.7	Project monitoring	• Hoewel stuurgroeprapportages go/no-go-momenten benoemen en er een formeel technisch onderbouwd advies beschikbaar is, wordt de onderbouwende documentatie niet volledig gedeeld met de stuurgroep. De criteria zijn voornamelijk technisch van aard en houden onvoldoende rekening met bredere projectbelangen en de functionele belangen. Hierdoor is het voor betrokkenen niet altijd duidelijk op basis waarvan besluiten worden genomen en wie daarbij betrokken zijn. • Er zijn geen specifieke Key Performance Indicators (KPI's) opgesteld voor de projectbeheersing; de enige bestaande KPI's zijn slechts op hoofdlijnen opgenomen in eerdere SLA's. • Binnen het team Parkeren (VTH) is de ambitie om meer met project KPI's te gaan werken.	• Het risico bestaat dat onduidelijke of onvoldoende gedeelde go/no-go-criteria leiden tot een onjuist en niet gedragen besluit. Dit kan verwarring veroorzaken en de betrokkenheid en effectiviteit van de projectuitvoering ondermijnen.	Midden	• Stel een duidelijk kader op voor go/no-go-momenten, waarin naast technische vereisten ook input vanuit vergunningen, beleid, KPI's en escalatielijnen is opgenomen.	Midden
			• Het risico bestaat dat het ontbreken van duidelijke en meetbare KPI's resulteert in onnauwkeurige rapportages, waardoor de stuurgroep onvoldoende zicht heeft op voortgang en prestaties en effectieve monitoring en bijsturing uitblijven.	Hoog	• Communiceer deze criteria actief met alle stakeholders. Documenteer go/no-go-besluiten, inclusief onderbouwing in een centraal logboek en zorg voor transparante terugkoppeling naar alle betrokkenen (zie bijlage 7).	Midden

3. Detail observaties per gebied

3.2 Systeem gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.2.1	Systeem ontwikkeling	• Uit interviews blijkt tevredenheid over de introductie van het intakeproces binnen deelproject Garages. Deze aanpak, waarbij functionele vereisten worden getoetst met eindgebruikers, sluit goed aan bij de werkwijze van gemeente Utrecht en heeft geleid tot concrete verbeteringen, voortbouwend op ervaringen uit het deelproject Bezoeker Betaalt. De focus op eindgebruikers blijkt essentieel voor een passende gebruikerservaring. • Bij de selectie van het PMS-systeem is gekozen voor een Software-as-a Service (SaaS) oplossing. Dit houdt in dat er één softwarepakket is met één set functionele logica die wordt gebruikt voor alle afnemers. Alhoewel ARS flexibel is geweest met het inrichten en verder ontwikkelen van de oplossing is het contraproductief om te streven naar het volledig repliceren van de oude PMS oplossing met bijbehorend maatwerk. • Tegelijkertijd is onduidelijk hoe verschillende afdelingen omgaan met geconstateerde issues. Bij organisatieonderdelen, als VTH en Ruimte, ontbreekt inzicht in de opvolging daarvan.	• Wanneer bij de implementatie van de SaaS oplossing deze wordt behandeld als maatwerk bestaat het risico op frustraties tussen leverancier en opdrachtgever, extra kosten en uitlopende planning. • Het risico bestaat dat onduidelijkheid over de aanpak van issues tussen afdelingen en het ontbreken van transparantie over status en planning leidt tot miscommunicatie, vertragingen in de verbetering van de parkeerapp en verminderde functionaliteit van het PMS. Dit kan het vertrouwen en de samenwerking tussen betrokken partijen ondermijnen.	Hoog	• Overweeg zorgvuldig de bestaande functionaliteit die beschikbaar is in de PMS en of deze aan kan sluiten bij de behoeften van de gemeente Utrecht. Wanneer deze niet toereikend is kan de dialoog aangegaan worden over maatwerk. Houd rekening met de extra kosten, impact op tijdlijn en complexiteit die komt kijken bij het afwijken van de standaard. • Voer regelmatig retrospectives uit om de werkwijze binnen het project te evalueren en structurele verbeterpunten tijdig te signaleren. Gebruik deze sessies om eerder benoemde verbeterpunten te beoordelen, de voortgang van acties te monitoren én gemaakte afspraken expliciet vast te leggen.	Midden

3. Detail observaties per gebied

3.2 Systeem gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.2.2	End-to-end (keten) testen	• Uit documentatie en interviews blijkt dat ARS verschillende testtypen uitvoert, waaronder unit-, integratie-, functionele, end-to-end en systeemtesten. Aansluitend voert Gemeente Utrecht gebruikersacceptatietesten uit, wat leidt tot een uiteindelijke sign-off. • De acceptatiecriteria die door functioneel beheer, VTH en Ruimte (beleid) worden gehanteerd zijn onduidelijk. Dit leidt tot een gebrek aan inzicht bij ARS. Daarnaast heeft functioneel beheer aangegeven behoefte te hebben aan meer transparantie in de testresultaten van ARS.	• Het risico bestaat dat onduidelijkheid over acceptatiecriteria en gebrek aan volledig inzicht daarin leidt tot vertraagde implementatie en inconsistente kwaliteit. Hierdoor is het lastig vast te stellen wanneer het systeem gereed is voor gebruik en kunnen onderdelen achterblijven bij de verwachte standaarden	Hoog	• Voeg testresultaten van zowel ARS als gebruikers acceptatie testen toe aan de documentatie voor go/no-go-momenten, zodat de stuurgroep beter onderbouwde besluiten kan nemen. • Zorg daarnaast dat het nieuwe SLA aansluit op de acceptatiecriteria, inclusief rapportage over back-up- en herstelprocedures en prestatie-eisen (zie bijlage 7).	Midden Hoog

3. Detail observaties per gebied

3.2 Systeem gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.2.3	Rampen herstelplan (back-up scenario's)	• Uit navraag bij contractmanagement en documentanalyse blijkt dat er een concept-SLA (11-02-2022) bestaat die periodiek wordt beoordeeld door het IPM-team. Hoewel gewerkt wordt aan een nieuwe versie, is deze nog niet ingezien. De concept-SLA bevat eisen voor back-up en restore, maar inhoudelijke rapportage hierover ontbreekt. • De aanpak verschilt per deelproject en de scenario's worden op abstract niveau uitgewerkt, met beperkte aandacht voor impact en waarschijnlijkheid.	• Het risico bestaat dat de huidige concept-SLA onvoldoende aansluit op de specifieke behoeften van Gemeente Utrecht. Daarnaast is het onzeker of eerdere rapportages voldoende inzicht geven in die behoeften, waardoor afspraken mogelijk niet effectief bijdragen aan de gewenste dienstverlening.	Midden	• Houd bij het opstellen van de definitieve SLA rekening met beheersmaatregelen, zoals een rampenherstelplan, systeemprestaties en monitoringvereisten uit het PvE. • Leg ook KPI-definities vast. Hanteer daarnaast een standaardaanpak voor scenarioplanning, gericht op projecten met een hoog risicoprofiel (zie bijlage 7).	Midden Midden
3.2.4	Systeem prestaties en monitoring	• Uit analyse van documentatie en interviews blijkt dat er nog geen duidelijkheid is over het bestaan van Key Performance Indicators (KPI's). Daarnaast is momenteel is er alleen een concept-SLA (11-02-2022) beschikbaar, waarin prestatie-eisen zijn opgenomen. De definitieve versie van de nieuwe SLA is nog in beoordeling, onder andere bij contractmanager van de gemeente Utrecht. Inhoudelijke rapportage over systeemprestaties is niet aangetroffen.	• Het risico bestaat dat scenario's op een te abstract niveau worden uitgewerkt zonder gedetailleerde impactanalyse. Hierdoor kunnen belangrijke projectrisico's over het hoofd worden gezien, wat leidt tot inefficiëntie, extra kosten, tijdverlies en het niet behalen van deadlines en gebruikersvereisten, met als gevolg vertraging in de voortgang van het project.	Midden	• Houd bij het opstellen van de definitieve SLA rekening met systeemprestaties en monitoringvereisten uit het PvE. Leg daarbij ook de definities van KPI's vast om prestaties meetbaar en toetsbaar te maken (zie bijlage 7).	Midden

3. Detail observaties per gebied

3.2 Systeem gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.2.5	Omgevingen afstemmen	• Uit navraag met functioneel beheer en ARS blijkt dat er een ontwikkel-, test-, acceptatie- en productie- (OTAP) straat is geïmplementeerd. Het ontwikkel- en testonderdeel hiervan is enkel beschikbaar voor ARS, terwijl het acceptatie- en productieonderdeel beschikbaar is voor de gemeente Utrecht en Beheer. • Beheer geeft aan dat er onvoldoende inzicht is in de testuitslagen en dat er daarom behoefte is aan toegang tot de testomgeving. • ARS beschouwt zichzelf als verantwoordelijk voor het uitvoeren van tests binnen hun SaaS-oplossing, met uitzondering van de gebruikersacceptatietesten.	• Het risico bestaat dat beperkte toegang tot testomgevingen leidt tot onvoldoende testmogelijkheden voor het PMS-systeem, waardoor fouten of tekortkomingen te laat worden ontdekt.	Laag	• Houd bij het opstellen van de definitieve SLA rekening met het structureel en inhoudelijk rapporteren van relevante testresultaten, afgestemd op de informatiebehoefte van beheer. • Ontwikkel gezamenlijke testprocedures waarbij de input van functioneel Beheer van de gemeente Utrecht wordt meegenomen om een volledige testproces te garanderen, met instandhouding van de huidige toegang tot OTAP-straat.	Midden

3. Detail observaties per gebied

3.2 Systeem gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.2.6	Workarounds*	• Op basis van de beschikbare informatie zijn momenteel twaalf gedocumenteerde workarounds (versie van 3 juni jl.) in gebruik om tekortkomingen in de functionaliteit van het parkeerbeheersysteem (PMS) op te vangen. In dit overzicht is geen inzicht in de mate van realisatie van de workarounds. • De reden voor de gekozen workaround is dat het systeem momenteel niet volledig functioneert, wat erop wijst dat het PvE mogelijk niet voldoende nauwkeurig en gedetailleerd is uitgewerkt. • Vanuit de betrokken teams zijn geen fundamentele zorgen geuit over de voorgestelde workarounds. De primaire behoefte ligt bij het aantal workarounds zo snel mogelijk te reduceren, die momenteel noodzakelijk zijn vanwege systeembeperkingen. • Voor de workarounds is een inschatting gemaakt van de mogelijke tijdsbesparing. Voor elke workaround is vastgelegd op welke doelgroep deze van toepassing is. Er is per doelgroep informatie vastgelegd over de workarounds, maar er ontbreekt een totaaloverzicht van de gecombineerde impact op het project, de organisatie en de benodigde capaciteit.	• Het risico bestaat dat het ontbreken van een duidelijk beeld van de benodigde aantal fte's resulteert in onjuiste strategische beslissingen en inefficiënte inzet van personeel. • Het risico bestaat dat onduidelijkheid over de impact van workarounds leidt tot onverwachte verstoringen in andere operationele processen, zoals vertragingen en kwaliteitsverlies in de dienstverlening.	Hoog Hoog	• Stel een integraal overzicht op van alle workarounds waarin per doelgroep de impact op project, organisatie en benodigde capaciteit wordt geaggregeerd (zie bijlage 7). Actualiseer dit overzicht periodiek en gebruik het als basis voor: • een realistische inschatting van benodigde fte's en werkbelasting; • prioritering van afbouw op basis van impact en klantgerichtheid; • besluitvorming over exitcriteria en risicobeheersing. • Bespreek dit overzicht structureel in zowel de interne als externe stuurgroep, totdat een stabiele en beheersbare eindsituatie is bereikt.	Hoog

*Definitie: een manier om ontbrekende en soms afwijkende functionaliteit te omzeilen, zodat continuïteit in dienstverlening gewaarborgd blijft.

3. Detail observaties per gebied

3.2 Systeem gereedheid (vervolg)

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.2.6	Workarounds*	• Tegelijkertijd ontbreken formele besluitvormingsdocumenten, exitcriteria en een koppeling aan het risicodossier document. • Hoewel per workaround een inschatting is gemaakt van tijdsbesparing, ontbreekt een geaggregeerde analyse van de werkbelasting. Er is geen totaalbeeld van: • De gezamenlijke ureninzet die workarounds vergen; • De structurele personele belasting (bijv. in fte); • De gezamenlijke risico's voor continuïteit en kwaliteit van dienstverlening, • De prioriteit van afbouw op basis van impact of klantgerichtheid. • De inzet van workarounds is niet herleidbaar in planningen of documentatie, waardoor sturing en impact op deelprojecten onduidelijk blijven. Het overzicht (versie 3 juni jl.) suggereert een lage impact op de operationele uitvoering, maar dit kan niet met zekerheid worden vastgesteld.	• Het risico bestaat dat het ontbreken van een duidelijk beeld van het benodigde aantal fte's resulteert in onjuiste strategische beslissingen en inefficiënte inzet van personeel. • Het risico bestaat dat onduidelijkheid over de impact van workarounds leidt tot onverwachte verstoringen in andere operationele processen, zoals vertragingen en kwaliteitsverlies in de dienstverlening.	Hoog Hoog	• Stel een integraal overzicht op van alle workarounds waarin per doelgroep de impact op project, organisatie en benodigde capaciteit wordt geaggregeerd (zie bijlage 7). Actualiseer dit overzicht periodiek en gebruik het als basis voor: • een realistische inschatting van benodigde fte's en werkbelasting; • prioritering van afbouw op basis van impact en klantgerichtheid; • besluitvorming over exitcriteria en risicobeheersing. • Bespreek dit overzicht structureel in zowel de interne als externe stuurgroep, totdat een stabiele en beheersbare eindsituatie is bereikt.	Hoog

*Definitie: een manier om ontbrekende en soms afwijkende functionaliteit te omzeilen, zodat continuïteit in dienstverlening gewaarborgd blijft.

3. Detail observaties per gebied

3.3 Proces, data en rapportage gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.3.1	Werking van belangrijke functionaliteiten	• Uit documentatie en interviews blijkt dat de functionaliteiten binnen de webapp en het PMS over het algemeen goed functioneren voor de modules die reeds live zijn. De operationele dienstverlening wordt positief ervaren en er zijn nauwelijks klachten. De recente migratietest toont aan dat 99,66% van de gegevens met betrekking tot de gehandicaptenkaart en -plaats correct is overgezet, wat duidt op een stabiele werking. • Bij het uitwerken van belangrijke functionaliteit wordt niet altijd voldoende vanaf de start de gebruikerservaring in overweging genomen. • Echter zijn er bij functioneel beheer enkele storingen en performanceproblemen geregistreerd, die buiten functioneel beheer om beperkt zijn gedeeld (o.a. met team beleid en team parkeren). Daarnaast moeten nog functionaliteiten worden ontwikkeld zoals vastgelegd in het PvE. De specificaties hiervan zijn nog niet concreet uitgewerkt, wat leidt tot voortdurende afstemming tussen leverancier en gemeente tijdens de uitvoering. Deze afstemming verloopt parallel aan de deelprojecten, terwijl een heldere deadline voor afronding ontbreekt.	• Het risico bestaat dat bij een onvoldoende concreet uitgewerkt PvE de ontwikkelde functionaliteiten niet aansluiten bij de verwachtingen van de Gemeente Utrecht. Dat leidt tot vertragingen, verspilde ontwikkelcapaciteit en langere instandhouding van ongewenste workarounds. • Het risico bestaat dat het ontbreken van duidelijke deadlines en impactanalyses leidt tot inefficiënte inzet van tijd en middelen, met als gevolg extra afstemming, herwerk en het risico dat functionaliteiten niet aansluiten op gebruikersbehoeften.	Hoog Midden	• Momenteel wordt er gewerkt door o.a. contractmanager aan een duidelijker en uitgebreider PvE dat zowel de Gemeente Utrecht als ARS ondersteunt. Dat is een goede stap vooruit echter is dit nog niet volledig gerealiseerd voor alle functionele en non-functionele vereisten. Voor nieuwe functies is afgesproken dat gebruikers en ARS samen overleggen om tot een oplossing te komen die voor iedereen werkt. Het is belangrijk om deze manier van samenwerken vol te houden. • Daarnaast is het aan te bevelen om op tijd eindgebruikers te betrekken bij het ontwikkelen van nieuwe functionaliteiten, met name wanneer hier kwetsbare groepen gebruik van zullen maken, zoals bij "bezoeker betaalt". Het tijdig betrekken van gebruikerservaring experts kan helpen om bruikbaarheidsproblemen en negatieve feedback in een later stadium te voorkomen.	Midden Hoog

3. Detail observaties per gebied

3.3 Proces, data en rapportage gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.3.2	Aansluiting juistheid en volledigheid	Geen observatie ter verbetering geconstateerd	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

3. Detail observaties per gebied

3.4 Beveiliging en compliance vereisten

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.4.1	Gegevens bescherming vereisten gewaarborgd (AVG)	• De geautomatiseerde waarborging van gegevensbeschermingsvereisten bevindt zich nog in de ontwikkelfase. Momenteel is het nog niet mogelijk om automatische gegevens te verwijderen in het PMS. Handmatig is dit wel mogelijk. De AVG schrijft niet expliciet voor dat gegevens automatisch verwijderd dienen te worden, maar dit kan wel de risico's op overtreding beperken. De naleving van de AVG-wetgeving viel verder buiten de scope van deze opdracht. De leverancier werkt, zoals overeengekomen met gemeente Utrecht, aan de implementatie van een geautomatiseerd systeem voor dataverwijdering, dat naar verwachting eind dit jaar beschikbaar zal zijn.	• Het handmatig verwijderen van data verhoogt het risico op menselijke fouten, zoals het per ongeluk verwijderen van verkeerde gegevens of het nalaten van verouderde gegevens, wat overtredingen van de AVG kan veroorzaken. • Deze aanpak leidt niet alleen tot meer werk en verhoogde werkdruk, maar ook tot mogelijke juridische problemen en boetes voor de gemeente vanwege inconsistente naleving van de AVG. • Het ontbreken van een geautomatiseerd systeem voor dataverwijdering kan aanzienlijke gevolgen hebben voor de data-integriteit en juridische compliance, en benadrukt de urgentie van een effectieve automatisering om risico's te minimaliseren.	Hoog Hoog Hoog	• De invoer van geautomatiseerde AVG-functionaliteit is gaande in overleg tussen gemeente Utrecht en ARS en verloopt tot dusver volgens planning. Verder zijn er geen aanbevelingen.	n.v.t

3. Detail observaties per gebied

3.4 Beveiliging en compliance vereisten

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.4.2	Informatie beveiliging gewaarborgd en veilige omgevingen	• Uit de analyse van de beschikbare documentatie en interviews blijkt dat er in de concept-SLA-rapportage (11-02-2022) wordt voorgesteld dat incidentmanagement en probleemmanagement wordt gerapporteerd. Verder zijn informatie-, beveiligings- en rapportage-eisen vastgesteld in PVE. Momenteel wordt er een conceptversie gebruikt. Een definitieve versie is nodig voor een goede beheersing van het PMS. Deze definitieve versie ligt momenteel ter beoordeling bij de gemeente Utrecht.	• Het risico bestaat dat het ontbreken van een formele SLA leidt tot een grotere kans op misverstanden, onduidelijke afspraken en verminderde dienstverlening, wat kan leiden tot frustratie bij gebruikers en inefficiënt beheer.	Hoog	• Stel een volledige definitieve SLA op met duidelijke incident management en beveiligingseisen (zie bijlage 7).	Hoog
3.4.3	Toegang en autorisatie afgestemd, geconfigureerd en getest	• Uit de analyse van de beschikbare PVE blijkt dat de applicatie mogelijkheid biedt tot fijnmazige mogelijkheden om de toegang tot de applicatie te verkrijgen, door middel van rollen. • Gezien de scope van de werkzaamheden is het toegangsbeheer verder niet onderzocht. Daarnaast zijn er geen aandachtspunten of zorgen geconstateerd.	• Onvolledig toegangsbeheer kan leiden tot veiligheidsrisico's.	Midden	• N.v.t: uit navraag blijkt dat Utrecht IT de processen omtrent toegangsbeheer centraal beheert.	n.v.t

3. Detail observaties per gebied

3.4 Beveiliging en compliance vereisten

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.4.4	Leveranciers management	• Momenteel is er alleen een concept-SLA (11-02-2022) beschikbaar. De definitieve versie van de nieuwe SLA is nog in beoordeling, onder andere bij contractmanager van de gemeente Utrecht. Bovendien is er geen formele exitstrategie of geborgde continuïteit bij uitval van de leverancier vastgesteld. De borging vindt momenteel plaats via contractafspraken • Uit de interviews blijkt wel dat de SLA-rapportages periodiek door onder andere functioneel beheerders wordt beoordeeld. Deze worden echter door ARS steeds een maand later opgeleverd dan verwacht. Deze rapportages zijn niet ingezien. Daarnaast ontbreekt tot op heden bewijs van structurele vastlegging en controle op beveiligingsmaatregelen.	• Het ontbreken van een exitstrategie en beveiligingsdocumentatie vormt een risico voor de continuïteit in het geval van uitval van de leverancier.	Hoog	• Ontwikkel en formaliseer een exitstrategie en leg de getroffen beveiligingsmaatregelen gedocumenteerd vast om de continuïteit bij mogelijke leverancieruitval te waarborgen (zie bijlage 7).	Midden

3. Detail observaties per gebied

3.5 Verandermanagement en gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.5.1	Fallback scenario	• Tot op heden is er een fallbackscenario beschikbaar voor de introductie van de functionaliteit gehandicaptenparkeren. In dit scenario blijft het oude systeem tijdelijk beschikbaar in read-only modus, mocht de nieuwe functionaliteit niet direct volledig functioneren. • Voor de introductie van het garagesysteem is het fallbackscenario nog in ontwikkeling. Nadat de ontwikkeling is voltooid, wordt de planning hiervoor opgesteld. • Hoewel er een escrow is opgenomen in het PVE om continuïteit te verzekeren bij onverwachte situaties zoals een faillissement van de leverancier, zijn de gesprekken met betrokken partijen gestopt en is het niet meer als prioriteit behandeld.	• Het risico bestaat dat het ontbreken van een fallbackscenario de continuïteit van de dienstverlening in gevaar brengt bij eventuele verstoringen tijdens de livegang. • Het risico bestaat dat, zonder een actieve escrow-regeling, een onderbreking door de leverancier het herstel van de infrastructuur kan vertragen, wat kan leiden tot dataverlies, verminderde operationele capaciteit en reputatieschade.	Hoog	• Wij bevelen aan om een fallbackplan op te stellen op basis van een scenarioanalyse, waarin technische, functionele en communicatieve fallbackopties zijn uitgewerkt (zie bijlage 7).	Hoog
					• Integreer het fallbackplan in de projectplanning en statusupdate-documentatie, waarbij triggers voor activatie van het fallbackplan, verantwoordelijke rollen, tijdslijnen, herstelprocedures en communicatieprotocollen zijn opgenomen(zie bijlage 7).	Hoog
					• Herstart de gesprekken en werk samen met de escrow-partij, architect, IPB, DomstadIT en de leverancier om de escrow-regeling te reactiveren en in de praktijk te implementeren. Zorg voor heldere afspraken en regelmatige controles om te garanderen dat de infrastructuur en code veilig worden bewaard en toegankelijk zijn in geval van nood.	Hoog

3. Detail observaties per gebied

3.5 Verandermanagement en gereedheid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.5.2	Adequaat communicatie plan en training gereed	• Externe communicatie rond het PMS-project is zorgvuldig voorbereid, met een uitgebreid communicatieplan inclusief trainingen, planningen en diverse middelen zoals handleidingen, bewonerssessies en video's. • Interne communicatie blijft achter: binnen het PMS-project zijn successen en impact van deelprojecten beperkt zichtbaar, en kennisdeling gebeurt vaak informeel, wat consistentie belemmert. • Lessen uit afgeronde deelprojecten worden onvoldoende structureel geborgd, waardoor waardevolle inzichten niet breed gedeeld of benut worden voor vervolgtrajecten.	• Het risico bestaat dat gebrekkige interne communicatie leidt tot inefficiënties en misverstanden, doordat essentiële informatie de medewerkers en afdelingen niet volledig bereikt. • Het risico bestaat dat het uitblijven van zichtbaarheid van successen de motivatie van teams ondermijnt, doordat hun inzet onvoldoende wordt erkend. • Het risico bestaat dat waardevolle lessen uit afgeronde deelprojecten verloren gaan, doordat deze niet structureel worden gedeeld en geborgd, wat kan leiden tot de herhaling van fouten in toekomstige trajecten.	Midden Midden MIdden	• Stel een formeel en actueel overzicht op van interne en externe stakeholders die communicatie over het project nodig hebben. Tijdens het onderzoek is reeds een overzicht van interne stakeholders opgesteld (zie bijlage 6); dit kan als basis dienen. Leg vast wie waarvoor verantwoordelijk is, wat wanneer gecommuniceerd moet worden, en via welk kanaal (zie bijlage 7). Borg dit overzicht als vast onderdeel van de communicatieaanpak binnen de stuurgroep en projectleiding. • Voer periodiek retrospectives uit om werkwijzen te evalueren en structurele verbeteringen tijdig te signaleren. Evalueer tijdens retrospectives eerder benoemde verbeterpunten, zodat leerpunten daadwerkelijk worden opgevolgd en geborgd.	Midden Midden

3. Detail observaties per gebied

3.6 Bedrijfsvoering voorbereid

Ref.	Gebied	Observaties ter verbetering	Risico	Impact	Aanbeveling	Prioriteit
3.6.1	Ondersteuning georganiseerd	Geen observatie ter verbetering geconstateerd	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t
3.6.2	Service management en release management geborgd	Geen observatie ter verbetering geconstateerd	n.v.t	n.v.t	n.v.t	n.v.t

4

Desk Research

4. Deskresearch

4.1 Wat de Gemeente Utrecht kan leren van parkeerstrategieën en technologie in Rotterdam, Amsterdam en Den Haag

Om in te spelen op de groei van steden en de toenemende druk op mobiliteit, zetten gemeenten steeds vaker in op slimme parkeeroplossingen, zoals betaald parkeren. In deze deskresearch (hierna: het onderzoek) analyseren we de parkeerstrategieën en -diensten van Rotterdam, Amsterdam en Den Haag. Deze steden zijn geselecteerd vanwege hun vergelijkbare of grotere schaal dan van Utrecht en hun variatie in leveranciers. Bijlage 2 bevat de gedetailleerde uitwerking van de deskresearch voor deze gemeenten. Het onderzoek bracht in kaart welke parkeerdiensten deze gemeenten aanboden en hoe zij inspeelden op de behoeften van inwoners en bezoekers. Waar beschikbaar, onderzochten we ook de strategieën achter hun parkeerapps, met aandacht voor technologische samenwerkingen, gebruiksvriendelijkheid en data-gedreven keuzes.

Dit onderzoek had als doel de gemeente Utrecht te ondersteunen met inzichten in de manier waarop andere (grote) gemeenten hun parkeerdiensten ontwikkelen en organiseren. Door de aanpakken van Rotterdam, Amsterdam en Den Haag te analyseren, verkrijgt de gemeente Utrecht waardevolle informatie over doelgroepen en technologische toepassingen. De gebruikte informatie is gebaseerd op publiek beschikbare bronnen, opgenomen in bijlage 5.

4.2. Conclusie

Voor een succesvolle doorontwikkeling van het PMS is het essentieel dat Utrecht inzet op gebruiksvriendelijkheid, robuuste continuïteit en een multidisciplinaire samenwerking tussen beleid, IT en productontwikkeling. Deze elementen vormen de kern van de aanpak in andere grote gemeenten en zijn direct toepasbaar op de Utrechtse context. De uitgevoerde deskresearch biedt echter onvoldoende basis om inzichten of lessen te verschaffen betreffende de wijze waarop andere gemeenten deze implementatiefase hebben benaderd.

4.3 Kernboodschappen*

- **Gebruiksvriendelijkheid**: Parkeren en de bijbehorende systemen vormen een uitdaging voor veel gemeenten in Nederland, en de ervaringen van steden zoals Rotterdam en Amsterdam zijn illustratief. Zo heeft de innovatieve parkeerapp van Rotterdam een lage waardering van slechts 1,4 ster in de Google Play Store, terwijl de applicatie van Amsterdam met 3,4 sterren iets beter scoort. Deze cijfers suggereren ruimte voor verbetering in gebruiksvriendelijkheid en functionaliteit, wat van groot belang is gezien de hoge eisen van gebruikers en de bijbehorende verwachtingen. Rekening houden met de feedback van consumenten is belangrijk voor de gemeente Utrecht met betrekking tot het opstellen van het PvE en de scope van het PMS-project.

- **Technische uitval en continuïteit:** Een van de meest kritieke risico's is het falen van de digitale infrastructuur, waardoor burgers geen parkeersessies kunnen registreren. Den Haag heeft dit risico concreet ervaren toen een stroomstoring de parkeerapp urenlang buiten werking stelde[19]. Indien een dergelijke storing zich voordoet tijdens drukke perioden, kan dit leiden tot aanzienlijke problemen, zoals bezoekers die niet kunnen betalen of bewoners die hun gasten niet kunnen registreren en daardoor het risico lopen op boetes. Als beheersmaatregel is redundantie en het gebruik van alternatieve kanalen essentieel. Den Haag bood telefonische en web-gebaseerde alternatieven aan, terwijl Rotterdam offlinefunctionaliteit in hun app heeft geïntegreerd om tijdelijke uitval te overbruggen. Amsterdam's keuze voor een cloud gebaseerde oplossing met auto-scaling vermindert de kans op overbelasting en gerelateerde storingen. Het is raadzaam voor gemeente Utrecht om te zorgen voor een robuuste hostingomgeving voor het geval dat de app of internetdiensten niet functioneren.

- **Technologische partners en flexibiliteit:** Amsterdam heeft nauw samengewerkt met Egis en technologiepartners zoals Touchtribe, terwijl Rotterdam gebruik heeft gemaakt van hun interne Rapid Application Development (RAD) team om hun systeem up-to-date te houden. De interne multidisciplinaire teams in Amsterdam, waar productmanagement, IT en beleid samenwerken, vergelijkbaar met de aanpak van Rotterdam's RAD-team, blijken cruciale succesfactoren te zijn. Voor Utrecht is het essentieel dat beleid, IT en productmanagement nauw samenwerken om digitale parkeerdiensten succesvol te realiseren—ongeacht of dit gebeurt via interne teams (zoals in Rotterdam) of met externe partners (zoals in Amsterdam). Door technische expertise te combineren met beleidskennis, versnelt de ontwikkeling en neemt de effectiviteit toe.

*Bronnen in de tekst zijn te vinden in bijlage 5.

5

Overige observaties

5. Observaties die we graag met u willen delen

Gedurende het onderzoek zijn ons enkele aanvullende elementen opgevallen die, hoewel niet direct binnen de formele scope van de opdracht vallen, wél relevant zijn voor de bredere context van het project. We willen deze observaties en aanbevelingen graag met de gemeente Utrecht delen.

Risicomanagement binnen projecten

We constateren dat de organisatie recent is gestart met het opstellen van een risicodossier voor het PMS-project. In verschillende documenten worden risico's wel benoemd, maar vaak slechts summier uitgewerkt. Zo ontbreekt regelmatig een onderbouwde inschatting van kans en impact, en wordt niet altijd aangegeven hoe zwaar een risico weegt of hoe het zich verhoudt tot andere processen of systemen.

Hoewel er op projectniveau beleid voor risicomanagement bestaat, ontbreekt een integrale aanpak die risico's vanuit deelprojecten structureel samenbrengt tot één samenhangend risicobeeld. In de praktijk signaleren afzonderlijke deelprojecten risico's, maar het is onduidelijk hoe deze signalen worden geborgd en vertaald naar sturing op projectniveau. Hierdoor ontbreekt een stevige basis voor prioritering en besluitvorming.

Wij bevelen aan om risicomanagement explicieter en actiever te verankeren binnen projecten. Dit vraagt om het structureel betrekken van risicomanagementexpertise—zowel bij de start, tijdens als aan het einde van projecten—zodat risico's tijdig worden herkend, beoordeeld en opgevolgd met passende maatregelen.

Let op: Deze bevindingen zijn gebaseerd op documentanalyse en interviews met een beperkte groep van 13 betrokkenen binnen de gemeente Utrecht. De observaties geven daarmee een indicatief beeld van de huidige praktijk, en zijn niet bedoeld als uitputtende beoordeling van het gemeentebrede risicomanagement.

Vroegtijdige betrokkenheid van IT bij complexe projecten

Bij complexe projecten zien wij duidelijke meerwaarde in nauwe afstemming met de IT-afdeling, in dit geval Domstad IT. Tijdens de Quickscan PMS bleek in de onderzochte casussen dat IT pas in een later stadium werd betrokken, terwijl juist vroegtijdige samenwerking essentieel is om de kwaliteit, schaalbaarheid en onderhoudbaarheid van oplossingen te waarborgen.

Wij adviseren de gemeente Utrecht om structureel aandacht te besteden aan het tijdig betrekken van IT bij projecten die impact hebben op de architectuur. Dit voorkomt technische knelpunten in latere fasen en draagt bij aan duurzame en beheersbare oplossingen.

Concreet bevelen wij het volgende aan:

- Voer op korte termijn een code review en een technical debt review uit om de kwaliteit en robuustheid van de huidige oplossing te beoordelen.
- Stel een duidelijke, toekomstgerichte systeemarchitectuur op als leidraad voor verdere ontwikkeling en besluitvorming.
- Zorg dat IT domstad en architectuur structureel betrokken zijn bij alle vervolgstappen, zodat technische haalbaarheid, beheersbaarheid en duurzaamheid geborgd zijn.

Toepassing term Workaround

Binnen de organisatie zien we dat de term 'workaround' regelmatig wordt gebruikt, maar die roept vaak een negatieve associatie op. Het suggereert een tijdelijke, suboptimale of onbeheersbare oplossing buiten de reguliere processen om. Dit kan bij management en stakeholders de indruk wekken dat er sprake is van risico's of structurele tekortkomingen.

Wij stellen voor om in plaats daarvan te spreken van 'minder geautomatiseerde oplossingen'. Deze term is neutraler en beschrijft beter de situatie waarin bewust gekozen wordt voor een oplossing die past binnen de technische haalbaarheid van dat moment. Het gaat hierbij niet per definitie om tijdelijke of risicovolle maatregelen, maar om beheersbare keuzes binnen de context van het systeem.

Wij adviseren de gemeente Utrecht om dit voorstel intern te bespreken, zowel binnen projectgroepen als stuurgroepen. Het uiteindelijke doel is om binnen de organisatie een gedeelde visie te ontwikkelen over het gebruik en de duiding van 'workarounds'. Een eenduidige terminologie draagt bij aan heldere communicatie, betere besluitvorming en meer vertrouwen bij betrokken partijen. Dit stelt de gemeenteraad in staat om op basis van duidelijke informatie verantwoorde keuzes te maken over het PMS.

6

Bijlagen

6. Bijlage 1 – Toegepast raamwerk Quickscan (1/3)

In onze aanpak staat het uitvoeren van het Quickscan PMS framework centraal. Dit uitgebreide raamwerk stelt ons in staat om de bereidheid van een organisatie voor veranderingen of nieuwe implementaties grondig te analyseren op zes essentiële gebieden. Het model garandeert dat alle cruciale aspecten van een project zorgvuldig worden geëvalueerd. De subthema's zijn passend toegepast op de behoeften van de organisatie.

Projectorganisatie en governance
- Projectorganisatie
- Rollen en verantwoordelijkheden
- Escalatielijnen
- Projectplanning
- Scope
- Projectbeheersing
- Projectmonitoring

Systeem gereedheid
- Systeemontwikkeling
- End-to-end (keten) testen
- Rampenherstelplan (back-upscenario's)
- Systeemprestaties en monitoring
- Omgevingen afstemmen
- Workarounds

Proces-, data- en rapportagegereedheid
- Werking van belangrijke functionaliteiten
- Aansluiting juistheid en volledigheid

Beveiliging en compliance vereisten
- Gegevensbeschermingvereisten gewaarborgd (AVG)
- Informatiebeveiliging gewaarborgd en veilige omgevingen
- Toegang en autorisatie afgestemd, geconfigureerd en getest
- Leveranciersmanagement

Verandermanagement en gereedheid
- Fallback scenario
- Adequaat communicatieplan en training gereed

Bedrijfsvoering voorbereid
- Ondersteuning georganiseerd
- Servicemanagement en releasemanagement geborgd

6. Bijlage 1 – Toegepast raamwerk Quickscan (2/3)

In de volgende pagina's geven we een toelichting op de aspecten die tijdens de interviews en documentanalyses aandacht hebben gekregen. Hierbij richten we ons op de zes essentiële elementen van het Quickscan PMS Framework, waaronder projectorganisatie, systeem-, proces-, data-, rapportage- en veranderingsgereedheid, beveiliging en compliance vereisten, verandermanagement en gereedheid en bedrijfsvoering.

Element	Thema	Toelichting
Projectorganisatie en governance	Projectorganisatie	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op de structuur van de projectorganisatie, welke stakeholders betrokken zijn en hun mate van betrokkenheid, hoe beslissingen worden genomen en op basis van welke documentatie.
	Rollen en verantwoordelijkheden	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op of duidelijke rollen en verantwoordelijkheden zijn geïdentificeerd en bekend zijn binnen de gemeente Utrecht, evenals de beschikbare capaciteit om deze rollen te vervullen.
	Escalatielijnen	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op de aanwezigheid van escalatielijnen en het proces dat gevolgd wordt bij escalaties.
	Projectplanning	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op hoe projectplanning loopt en wat onbreekt nog.
	Scope	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op hoe de gemeente Utrecht omgaat met scopewijzigingen en welke processen hiervoor zijn ingericht.
	Projectbeheersing	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op hoe de organisatie haar projecten beheert en welke processen hiervoor zijn ingericht.
	Projectmonitoring	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op welke processen er zijn om projecten te monitoren en hoe deze worden toegepast.
Systeem gereedheid	Systeemontwikkeling	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op de huidige en toekomstige systeemontwikkelingen.
	End-to-end (keten) testen	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op welke soorten tests worden uitgevoerd en wat de acceptatiecriteria zijn voor deze tests.
	Rampenherstelplan (back-upscenario's)	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus binnen dit thema op de aanwezigheid van back-upscenario's en de processen die hieromheen zijn ingericht.
	Systeemprestaties en monitoring	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op hoe de prestaties van het systeem worden gemonitord en welke processen hiervoor zijn ingericht.

6. Bijlage 1 – Toegepast raamwerk Quickscan (3/3)

Element	Thema	Toelichting
Systeem gereedheid	Omgevingen afstemmen	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus binnen dit thema op de inrichting van de OTAP-straat.
	Workarounds	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op welke rol workarounds spelen, welke processen er rondom workarounds zijn ingericht en welke documentatie hierover beschikbaar is.
Proces-, data- en rapportagegereedheid	Werking van belangrijke functionaliteiten	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op de gereedheid van belangrijke functionaliteiten.
	Aansluiting juistheid en volledigheid	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus binnen dit thema op de processen rondom testen en migratie, en hoe deze bijdragen aan de juistheid en volledigheid van de aansluiting.
Beveiliging en compliance vereisten	Gegevensbeschermingvereisten gewaarborgd (AVG)	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus binnen dit thema op het beheer van Service Level Agreements (SLA) en hoe deze bijdragen aan het waarborgen van AVG-eisen.
	Informatiebeveiliging gewaarborgd en veilige omgevingen	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op de processen rondom incident- en probleembeheer, evenals de eisen voor beveiliging en rapportage.
	Toegang en autorisatie afgestemd, geconfigureerd en getest	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op hoe de gemeente Utrecht autorisaties heeft ingericht, welke tests zijn uitgevoerd en welke processen hieromheen bestaan.
	Leveranciersmanagement	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op op contractbeheer en SLA's in relatie tot leveranciermanagement.
Verandermanagement en gereedheid	Fallback scenario	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op welke scenario's zijn gepland voor terugval, wat deze scenario's dekken en welke processen hieromheen zijn ingericht.
	Adequaat communicatieplan en training gereed	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de aandacht op externe en interne communicatie rondom het PMS-project.
Bedrijfsvoering voorbereid	Ondersteuning georganiseerd	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus binnen dit thema op de toepassing van training en ondersteuning voor eindgebruikers.
	Servicemanagement en releasemanagement geborgd	Tijdens de interviews en documentanalyses lag de focus op hoe releasemanagement is georganiseerd en welke rol demo's spelen binnen dit proces.

6. Bijlage 2 – Deskresearch details (1/2)

Om in te spelen op de groei van steden en de toenemende druk op mobiliteit, zetten gemeenten steeds vaker in op slimme parkeeroplossingen zoals betaald parkeren. In deze deskresearch (hierna: het onderzoek) analyseren we de parkeerstrategieën en -diensten van Rotterdam, Amsterdam en Den Haag. Deze steden zijn geselecteerd vanwege hun vergelijkbare of grotere schaal ten opzichte van Utrecht en hun variatie in leveranciers. In deze bijlage vindt u de gedetailleerde uitwerking van de deskresearch voor de gemeenten.

Het onderzoek bracht in kaart welke parkeerdiensten deze gemeenten aanboden en hoe zij inspeelden op de behoeften van inwoners en bezoekers. Waar beschikbaar, onderzochten we ook de strategieën achter hun parkeerapps, met aandacht voor technologische samenwerkingen, gebruiksvriendelijkheid en datagedreven keuzes.

Dit onderzoek had als doel de gemeente Utrecht te ondersteunen met inzichten in de manier waarop andere (grote) gemeenten hun parkeerdiensten ontwikkelen en organiseren. Door de aanpakken van Rotterdam, Amsterdam en Den Haag te analyseren, verkrijgt de gemeente Utrecht waardevolle informatie over doelgroepen en de technologische toepassingen. Het is echter van essentieel belang te benadrukken dat de huidige uitdagingen bij de gemeente Utrecht vooral liggen in de implementatie van het systeem. De uitgevoerde deskresearch biedt echter geen voldoende basis om inzichten of lessen te verschaffen betreffende de wijze waarop andere gemeenten deze implementatiefase hebben benaderd.

Gemeente	Informatie over betaald parkeren	Applicatie
Den Haag	In Den Haag geldt in grote delen van de stad betaald parkeren, met tarieven tot circa €7 per uur in het centrum[13]. Betaaltijden lopen vaak door tot middernacht of zelfs 02:00 uur in het weekend. Er zijn zo'n twintig verschillende parkeerregimes met eigen regels en maximale parkeertijden[15]. Betalen gebeurt vooral elektronisch via apps, sms of telefoon, ondersteund door het landelijke SHPV-platform[13–14]. Bewoners kunnen een parkeervergunning aanvragen voor hun wijk, en bezoekers kunnen via een bezoekersvergunning met korting of gratis parkeren[16]. Uniek is het Park + Beach-initiatief: bezoekers parkeren buiten de stad en reizen met het OV naar Scheveningen[18]. De gemeente onderzoekt ook differentiatie naar voertuiggrootte, geïnspireerd door Parijs[15].	• Gemeente Den Haag werkt voor digitale parkeerdiensten samen met Brightpark B.V., een Haags softwarebedrijf opgericht in 2018[19]. De parkeerapp integreert met gemeentelijke systemen zoals kentekenregisters en handhaving. Een stroomstoring in 2021 legde de afhankelijkheid van deze backend bloot: de app werkte pas weer toen de systemen online kwamen[19]. • Gebruikers waarderen de functionaliteit, maar melden ook opstartproblemen en een minder intuïtieve interface voor ouderen. Daarom blijft aanmelden ook mogelijk via telefoon of website[13]. De app heeft een lage beoordeling (2,1/5 in de App Store), ondanks brede adoptie met meer dan 100.000 installaties via Google Play[19].

6. Bijlage 2 – Deskresearch details (2/2)

Gemeente	Informatie over betaald parkeren	Applicatie
Rotterdam	In Rotterdam is parkeren in de binnenstad altijd betaald, zowel op straat als in parkeergarages[1]. Tarieven verschillen per zone, tijdstip en dag[2], met hogere kosten in drukke gebieden en variatie tussen piek- en daluren[2]. Betalen kan via pin, creditcard, automatische incasso of parkeerapps[1]. In sommige wijken zijn parkeervergunningen verplicht voor bewoners en bedrijven, afhankelijk van de lokale regels en behoeften[3].	• Gemeente Rotterdam heeft de parkeerregistratie efficiënter gemaakt met de 'Rotterdam Bezoekersparkeren' (RBP) app, ontwikkeld op het low-code platform van Mendix[4]. • Deze app stelt gebruikers in staat om het kenteken van hun bezoeker te registreren, met functies zoals biometrische authenticatie, offlinefunctionaliteit en een interactieve native gebruikerservaring. Rotterdam biedt bepaalde ondersteunende functies die niet duidelijk voorkomen in de oplossing van gemeente Utrecht, zoals factuur- en contracthistorie, en het wijzigen van contact- en betaalgegevens. • De ontwikkeling gebeurde in sprints door het interne RAD-team, samen met Mendix-partner Mansystems, wat snelle feedback en prioritering mogelijk maakte[4]. • Later is de app in zes weken omgebouwd tot een native mobiele app met JAM-IT, wat leidde tot betere prestaties, vloeiendere interactie en offline functionaliteit[23].
Amsterdam	In Amsterdam is betaald parkeren een ingeburgerd systeem om de schaarse ruimte te beheren[5–6]. De tarieven zijn hoog, vooral in het centrum, en dalen naar ongeveer €2,50 tot €4 per uur in buitenwijken, afhankelijk van de zone[2]. Betalen kan via parkeerautomaten, apps zoals MyWay of online portalen[7–9]. Voor bewoners en bedrijven zijn er parkeervergunningen beschikbaar, gebonden aan zones en vaak beperkt door hoge vraag[10].	• Eind 2022 introduceerde Gemeente Amsterdam samen met Egis een webapplicatie waarmee bezoekers zelf parkeersessies met korting kunnen starten en afrekenen[21]. De app, ontwikkeld door Touchtribe, is gebouwd als mobile-first Single Page Application met moderne technieken zoals Next.js en serverless hosting[11]. • De applicatie biedt: (1) Prestatieoptimalisatie via SSG, SSR en client-side fetching voor snelle laadtijden; (2) Schaalbaarheid tot 17.000 gelijktijdige gebruikers, met dynamische aanpassing aan piek- en dalmomenten; (3) Complexe bedrijfsregels voor bezoekersvergunningen per stadsdeel, met ondersteuning voor negen vergunningsgebieden. • De functionaliteit werd later geïntegreerd in de algemene Amsterdam App en is sinds 1 juli 2025 live[22].

6. Bijlage 3 – Documentstudie (1/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
1	1. Presentatie HLB Parkeren	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid, Proces-, data- en rapportagegereedheid
2	2. Raadsbrief Stand van zaken uitvoering Parkeren	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
3	2.1 - Bijlage 1 Tijdlijn Parkeermanagementsysteem	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
4	2.2 - Bijlage 2 Aanpassingen parkeerapp en regelingen doelgroepen	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
5	2.3 - Bijlage 3 - Planning PMS en Parkeerapp	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
6	3. Update bijlage 3 - planning PMS en parkeerapp - tbv Raadscommissie 5 juni	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
7	4. Overzicht workarounds	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid
8	5. Overzicht migratie Key2Parkeren eind 2025	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
9	6. projectorganisatie en overlegstructuren	Projectorganisatie en governance; Verandermanagement en gereedheid

6. Bijlage 3 – Documentstudie (2/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
10	Overeenkomst Risico-analyse PMS en Parkeerapp - GU - PWC	N/A
11	20250624 Presentatie PWC	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
12	Agenda Startbijeenkomst 26 juni	Projectorganisatie en governance
13	21. 240726, Bezoeker betaalt_ doorontwikkeld	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
14	SOSPES overzichtsplaat systeemarchitectuur (2 juli 2025)	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
15	Overall Indexplaat processen SOSPES (2 juli 2025)	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
16	19. organisatiestructuur gemeente Utrecht	Projectorganisatie en governance; Verandermanagement en gereedheid
17	PvE Utrecht v07.03 functionals (2 juli 2025)	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
18	Marktconsultatie Parkeermanagementsysteem Gemeente Utrecht (1)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid

6. Bijlage 3 – Documentstudie (3/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
19	ARS Addendum	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
20	Aanmeldingsleidraad Parkeermanagement	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
21	Bijlage A - Opgave referentieopdrachten	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
22	resultaten tweede teambuilding parkeren 20250623	Projectorganisatie en governance; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
23	Overeenkomst ARS incl bijlagen getekend	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
24	Offerteaanvraag Parkeermanagement	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
25	OF2021-067 ARS - PMS Utrecht SLA V1.0	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
26	Stuurgroepen rondom ARS	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
27	status PMS 20 juni 2025	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid

6. Bijlage 3 – Documentstudie (4/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
28	Dashboard Projecten PMS	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid
29	Memo motie 306 Behoud de vergunning voor thuiszorg en mantelzorg(1)	Verandermanagement en gereedheid
30	Bijlage B - Invulformulier Selectiecriteria	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
31	PvE Utrecht v07.03 non-functionals (2 juli 2025)	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
32	2025 06 20 Risicodossier Parkeren (1)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
33	Brochure Parkeerapp - versie februari 2024_JvN (1)	Verandermanagement en gereedheid
34	Begroting PMS 2025 en 2026 (1 juli 2025)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid
35	250502, Opzet bijeenkomst 6 mei (1)	Projectorganisatie en governance; Verandermanagement en gereedheid
36	Handleiding parkeerkorting gebruiken _ gemeente Utrecht	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
37	Handleiding parkeerkorting (Turks) _ gemeente Utrecht	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid

6. Bijlage 3 – Documentstudie (5/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
38	Handleiding parkeerkorting (Arabisch) _ gemeente Utrecht	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
39	250708 Communicatie-aanpak Bezoeker betaalt	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
40	Handout wijkbureaus - versie 22 mei 2025	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
41	Handout Mijn Parkeren - versie 30 april 2025 (1)	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
42	Handout Mijn Parkeeractie - versie 2 mei 2025 (1)	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
43	Video's	Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
44	250617, Communicatieplan	Projectorganisatie en governance; Verandermanagement en gereedheid
45	Scenarios en samenhang met Gebiedsontwikkeling	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Verandermanagement en gereedheid
46	Uitrol gehandicaptenkaart en -plaats op 8 juli - Buitenhuis, René - Outlook	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
47	Acceptatie_criteria_VTH_versie_02-09-24	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten

6. Bijlage 3 – Documentstudie (6/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
48	Gehandicapten testcases	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
49	Gehandicapten kaart en plaats fase 5 juli2025	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
50	Gehandicapt Master Bevindingenlijst - Fase 2 Intake & testfase	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
51	Finale migratie controles en ondertekening	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
52	Draaiboek GPPGPK 8-7-2025. V1.0 - + update 972025	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
53	Akkoord - afgetekend finale migratiee	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
54	voorbeeld werkproces die geraakt worden door sospes (soll)	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
55	Voorbeeld - bevindingenlijst	Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten
56	Usecases gehandicapten met alleen BO beschikbaar (goedgekeurd) - kopie	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid
57	GonoGO datamigratie v1.0	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid

6. Bijlage 3 – Documentstudie (7/7)

Nummer	Naam document	Relevant element uit Quickscan PMS framework
58	2025-07-07 Overzicht capaciteit Parkeren PWC	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid
59	Parkeren actoren_	Projectorganisatie en governance
60	SLA SOSPES Permit Gemeente Utrecht v1.4	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
61	Migratieplan en runbook Utrecht Zakelijk v1.0	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
62	250227 SPP flow pincode v3	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
63	SOSPES Permit Product road map 14 juli 2025	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;
64	SOSPES Product Update - Juli 2025 - v1.0	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten;

6. Bijlage 4 – Interviews

Datum	Rol geïnterviewde	Relevant element uit Quickscan PMS framework
03-07-2025	Projectleider PMS (VTH) Informatie en procesbeheerder (VTH)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
03-07-2025	Contractmanager PMS (VTH)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
07-07-2025	Hoofd Vergunningen (VTH)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
07-07-2025	Directeur ruimtelijk beleid Programmamanager Invoeren parkeren in control	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
08-07-2025	Wethouder parkeren	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
08-07-2025	Teammanager Parkeerbeleid Beleidsmedewerker team parkeerbeleid (Ruimte)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
09-07-2025	Leverancier	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
11-07-2025	Directeur VTH	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
14-07-2025	Projectleider Techniek (VTH)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid
15-07-2025	Architect (ICT)	Projectorganisatie en governance; Systeem gereedheid; Proces-, data- en rapportagegereedheid; Beveiliging en compliance vereisten; Verandermanagement en gereedheid; Bedrijfsvoering voorbereid

6. Bijlage 5 – Referenties (1/3)

Nummer	Website	Omschrijving website
1	https://www.rotterdam.nl/betaald-parkeren	Gemeente Rotterdam – Betaald Parkeren
2	https://www.rotterdamparkeren.nl/betaald-parkeren	Betaald parkeren Rotterdam 2025 - Parkeerzones & Parkeertarieven
3	https://www.rotterdam.nl/parkeervergunning	Gemeente Rotterdam - Parkeervergunning
4	https://www.dutchitchannel.nl/news/154394/gemeente-rotterdam-versnelt-parkeerregistratie-met-mendix	Artikel over Bezoekers app van Gemeente Rotterdam
5	https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/verkeer-vervoer/volg-beleid-auto/	Gemeente Amsterdam - Volg het beleid: auto
6	https://vexpan.nl/artikelen/parkeerbeleid-en-files-in-de-stad/	Artikel over Parkeerbeleid en files in de stad
7	https://www.amsterdam.nl/parkeren/parkeerautomaat/betalen-parkeerautomaat/	Gemeente Amsterdam - Betalen bij de parkeerautomaat
8	https://parkeerkaart.amsterdam.nl/?conKey=a02So00000GsTqFIAV&contentType=link&pk_vid=afcc2430e9e627da1752239487208efa	Gemeente Amsterdam – Parkeerkaart kopen
9	https://myway.app/parkeren/amsterdam/	My way – Parkeren in Amsterdam
10	https://www.parkeren-amsterdam.com/parkeervergunning-amsterdam	Overzicht van parkeervergunning in Amsterdam

6. Bijlage 5 – Referenties – (2/3)

Nummer	Website	Omschrijving website
11	https://www.touchtribe.nl/en/cases/egis-parking-services	Artikel geschreven door de developer van Bezoekers parkeren app voor Gemeente Amsterdam
12	https://ars-traffic.com/ars-ttt-parking-enforcement-live-in-groningen/	Artikel geschreven door ARS over het gebruik van SOSPES in Groningen
13	https://www.denhaag.nl/nl/parkeren/mobiel-betalen-voor-parkeren-in-den-haag/	Gemeente Den Haag – Betaald parkeren
14	https://apps.apple.com/us/app/parkeren-den-haag/id1439502050	Mobile parkeren app Den Haag
15	https://www.mobiliteit.nl/mobiliteitsbeleid/2024/09/10/den-haag-wil-betaald-parkeren-in-de-hele-stad-invoeren/	Nieuws artikel geschreven over betaald parkeren in Den Haag
16	https://www.denhaag.nl/nl/parkeren/bezoek-voor-parkeren-aan-en-afmelden/	Gemeente Den Haag - Bezoekers parkeren
17	https://www.denhaag.nl/nl/parkeren/parkeervergunning-voor-bewoners-aanvragen/	Gemeente Den Haag – Bewoners parkeren
18	https://www.denhaag.nl/nl/stadsdelen/scheveningen/park-beach/	Gemeente Den Haag – Park+Beach
19	https://brightpark.nl/	Leverancier van Gemeente Den Haag Parkeer app
20	https://www.denhaagfm.nl/dhfm/4940193/grote-storing-op-stadhuis-duurt-tot-na-het-weekend-parkeerapp-werkt-weer	Nieuws artikel geschreven over grote storing in Den Haag

6. Bijlage 5 – Referenties – (3/3)

Nummer	Website	Omschrijving website
21	https://vexpan.nl/nieuws/eerste-stap-egis-naar-nieuw-parkeervergunningsysteem-amsterdam/	Bezoeker betaalt in Amsterdam
22	https://www.amsterdam.nl/contact/amsterdam-app/	Amsterdam App
23	https://www.mendix.com/press/municipality-of-rotterdam-speeds-up-parking-registration-for-2-5-million-visitors-annually-with-mendix-built-native-mobile-app/	Nieuws artikel over parkeer app van Gemeente Rotterdam

6. Bijlage 6 – Overzicht van actoren

Het volgende overzicht is samengesteld op basis van de documentatie die is verstrekt door de gemeente Utrecht.

Binnen gemeente Utrecht zijn de volgende vier organisatieonderdelen betrokken bij het thema 'Parkeren'

- Ontwikkelorganisatie Ruimte (Ruimte)
- Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)
- Vastgoedorganisatie Utrecht (VGU)
- Stadsbedrijven (SB)

Het project voor de ontwikkeling van het Parkeer Management Systeem (PMS) is aanvankelijk gestart als een zelfstandig initiatief binnen de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH). Dit vond plaats buiten de reguliere lijnorganisatie en voorafgaand aan de formele opdracht "Breng parkeren op orde", die gericht is op het op orde brengen van betaald parkeren.

Hoewel het PMS-project al in gang was gezet, is het inmiddels geïntegreerd in de bredere opdrachtstructuur van het programma "Breng parkeren op orde". Ondanks deze integratie is er bewust voor gekozen om het PMS-project onder de verantwoordelijkheid en aansturing van VTH te laten vallen. Deze keuze waarborgt continuïteit en inhoudelijke borging binnen de afdeling die primair verantwoordelijk is voor vergunningverlening en systeembeheer.

Om de samenwerking en afstemming tussen de verschillende opdrachtgevers te faciliteren, vindt er periodiek overleg plaats tussen:

- De opdrachtgever van "Breng parkeren op orde" (Directeur Stedelijk Beleid Ruimte),
- De opdrachtgevers van het PMS-project (Directeur VTH en Afdelingshoofd Vergunningen).

Daarnaast zijn de opdrachtnemer van het PMS-project en diverse leden van het kernteam 'Breng parkeren op order' actief betrokken bij de interne stuurgroep.

Rechts vindt u een overzicht van de actoren die betrokken zijn bij de implementatie van het PMS. Ook ziet u het overzicht van de externe en interne stuurgroep.

Overzicht actoren betrokken bij de implementatie van het PMS

Rollen	Functies
Opdrachtgever	Directeur VTH
Gedelegeerd opdrachtgever	Afdelingshoofd Vergunningen
Opdrachtnemer	Sr Projectleider PMS
Projectteam Ontwikkelen en implementeren PMS	o.a. IT (eigen en ARS medewerkers), Medewerkers van Functioneel beheer, Medewerkers van Backoffice vergunningen, contractmanagement.

Overzicht van betrokken actoren binnen de externe en interne stuurgroep van het PMS-project

Functie	Externe/ Interne stuurgroep
Afdelingshoofd Vergunningen, VTH	Beide
Directeur VTH	Beide
Programmamanager uitrol PMS	Beide
Plv teammanager backoffice Vergunningen, VTH	Beide
Informatie- en procesmanager IPM, VTH	Beide
Contractmanager, VTH	Beide
Sr. contractmanager, Ruimte	Beide
Plv teammanager backoffice Vergunningen, VTH	Intern
Teammanager Parkeren, Ruimte	Intern
Ketenmanager Parkeren, Ruimte	Intern
Bestuursondersteuner, VTH	Intern
Coördinator functioneel beheer IPM, VTH	Intern
Technisch projectmanager Parkeren	Intern
CEO ARS	Extern

6. Bijlage 7 – Samenvatting overzicht van documentatie (1/2)

Op basis van de detailobservaties en aanbevelingen in het rapport (zie hoofdstuk 3) is onderstaande lijst opgesteld met documentatie die bijdraagt aan het versterken van de interne beheersing van het PMS-project. Deze documenten ondersteunen de implementatie van de geadviseerde verbetermaatregelen.

Let op: het is aan de organisatie om te bepalen welke documenten daadwerkelijk worden opgesteld, en in welke vorm en mate van detaillering. De lijst dient als richtinggevend kader.

Topic	Documentatie	Toelichting
Project organisatie, rollen en verantwordelijkheid	Mandaat- en besluitvormingsmatrix	Voor het vastleggen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen stuurgroepen en projectgroepen.
	RACI-matrix	(Responsible, Accountable, Consulted, Informed) om taken en teamdynamiek helder weer te geven.
	Governance kader voor het PMS-project	Voor heldere structuur, rolverdeling, overlegstructuren en besluitvorming.
Escalatielijnen	Escalatieprotocol	Met meldprocedure, doorlooptijden en rollen, ondersteund door een standaard meldformulier.
Project planning	Risicodossier (projectbreed)	Voor het systematisch beoordelen van risico's op kans en impact scoringsmodel, inclusief mitigerende maatregelen, een eigenaar, deadlines, aanpalende systemen en processen en opvolgstatus (bijv. open, in uitvoering, afgerond).
	Integrale projectplanning (projectbreed)	Een centrale planning die alle deelprojecten binnen het project samenbrengt. Het document bevat mijlpalen, deadlines, afhankelijkheden, resourcecapaciteit en risico's. Door deze elementen te integreren ontstaat overzicht en grip op voortgang, knelpunten en impact van wijzigingen. De planning ondersteunt besluitvorming, bevordert samenwerking tussen teams en wordt regelmatig geactualiseerd op basis van voortgang en nieuwe inzichten.
	Gestandaardiseerde planningsaanpak (alle deelprojecten)	Een uniforme template met opleveringen, datums en deadlines, verantwoordelijkheden, capaciteit, afhankelijkheden, scenario planning en project risico's. Koppel deze planning aan de integrale documenten van techniek en de 'Status PMS' document die in de stuurgroep worden gedeeld.
	Verbeterd "Dashboard projecten PMS"	Een Gantt-diagram dat ontworpen is om projectmijlpalen visueel weer te geven, afhankelijkheden tussen verschillende projecten te illustreren, kritieke paden te identificeren en toleranties aan te geven
	Afhankelijkhedenmatrix (projectbreed en voor elk deelproject)	Om inzicht te geven in beïnvloeding tussen deelprojecten en onderdelen van een project.
Scope	Scopebeheerproces en logboek	Inclusief intakeformulier, impactanalyse en besluitvormingsstructuur (die ook terug komt in mandaat- en besluitvormingsmatrix) voor nieuwe wensen.

6. Bijlage 7 – Samenvatting overzicht van documentatie (2/2)

Op basis van de detailobservaties en aanbevelingen in het rapport (zie hoofdstuk 3) is onderstaande lijst opgesteld met documentatie die bijdraagt aan het versterken van de interne beheersing van het PMS-project. Deze documenten ondersteunen de implementatie van de geadviseerde verbetermaatregelen.

Let op: het is aan de organisatie om te bepalen welke documenten daadwerkelijk worden opgesteld, en in welke vorm en mate van detaillering. De lijst dient als richtinggevend kader.

Topic	Documentatie	Toelichting
Project monitoring	Go/no-go logboek	Voor het vastleggen van besluitmomenten, criteria en onderbouwing.
	KPI-dashboard en monitoringrapportage	Voor het meten van voortgang, prestaties en effectiviteit van beheersmaatregelen.
Workarounds	Workaround-overzicht met FTE-beslag	Een overzicht van alle workarounds waarin per doelgroep de impact op project, organisatie en benodigde capaciteit wordt geaggregeerd.
Leverancier management	Fallbackplan en escrow-regeling	Richtlijnen voor het waarborgen van continuïteit bij verstoringen of uitval van leveranciers. Het omvat de ontwikkeling en formalisering van een exitstrategie en documenteert de getroffen beveiligingsmaatregelen.
Fallbackscenarios	Scenario-planning	Gebaseerd op scenarioanalyse, waarin technische, functionele en communicatieve fallbackopties gedetailleerd zijn uitgewerkt. Het bevat duidelijkheid over de triggers voor de activatie van fallbackopties, de verantwoordelijke rollen, tijdslijnen, herstelprocedures en communicatieprotocollen.
Communicatie	Projectvoortgangsrapportage (voor alle deelprojecten)	Een gestandaardiseerde en uniforme projectvoortgangsrapportage (voor alle deelprojecten) op voor interne en externe stakeholders en communiceer volgens een vast stramien.
	Communicatieplan (intern en extern)	Beschrijft de verantwoordelijkheden en communicatiestromen binnen een organisatie. Het specificeert wie verantwoordelijk is voor bepaalde taken, wat op welk tijdstip gecommuniceerd moet worden, en via welke kanalen deze communicatie plaatsvindt. Het richt zich op structurele communicatie over voortgang, successen en leerpunten.
Informatie beveiliging gewaarborgd en veilige omgevingen	Definitieve SLA	Een formele up-to-date SLA met inzicht in o.a. prestatie-eisen, testresultaten, back-upscenario's en rapportageverplichtingen.

pwc.com

© 2025 PwC. All rights reserved. PwC refers to the PwC network and/or one or more of its member firms, each of which is a separate legal entity. Please see www.pwc.com/structure for further details.

Planning invoeren betaald parkeren blok 2 (2026-2030), met als startdatum 1 november 2026

2026				
Gebied	**parkeerdruk 2024**	**overlast-meldingen**	**aantal adressen**	**onderbouwing**
Elinkwijk	125%	132	1916	Aanwezig en verwacht waterbedeffect vanuit 1e deel Elinkwijk (2025) en Dr. Schaepmanstraat e.o.
Geuzenwijk- De Driehoek	112%	491	1802	Waterbedeffect vanuit Ondiep en Dr. Schaepmanstraat en Mariëndaal
Johan Uitenbogaertstraat e.o.	113%	273	1229	Waterbedeffect vanuit Ondiep, Dr. Schaepmanplein, Bloemenbuurt en Mariëndaal
Lunetten noord (+deel zuid)	78%	149	2305	Bouwontwikkeling Tussen de Rails en aanwezig en verwacht waterbedeffect vanuit Hoograven. Aangezien de buurtgrens vlakbij deze ontwikkeling ligt, nemen we een deel van Lunetten Zuid mee.
totaal aantal adressen			**7252**	

2027				
Gebied	**parkeerdruk 2024**	**overlast-meldingen**	**aantal adressen**	**onderbouwing**
Hoograven Zuid	105%	339	2799	Waterbedeffect vanuit Hoograven Noord en Rivierenwijk
Maarschalkerweerd, Mereveld, Galgenwaard	81%	21	568	Gebiedsontwikkeling, aanwezig en verwacht waterbedeffect vanuit Lunetten. Laatste gebieden aan de zuidoostkant van de stad
Schaakbuurt	98%	279	2083	Waterbedeffect vanuit Ondiep, Geuzenwijk-De Driehoek en Julianapark e.o.
Queeckhovenplein e.o.	93%	13	484	Waterbedeffect vanuit Schaakbuurt en Elinkwijk
Pr. Bernhardplein e.o.	112%	156	1767	Waterbedeffect vanuit Schaakbuurt en Elinkwijk
Donaudreef-Wolgadreef e.o.	98%	378	2261	Waterbedeffect vanuit Tuindorp
Taagdreef -Rubicondreef e.o.	96%	176	2027	Waterbedeffect vanuit Hoogstraat, Ondiep en Tuindorp
			11.989	

2028				
Gebied	**parkeerdruk 2024**	**overlast-meldingen**	**aantal adressen**	**onderbouwing**
Zamenhofdreef e.o.	84%	310	2767	Waterbedeffect vanuit Hoogstraat en Taagdreef-Rubicondreef
Neckardreef e.o.	87%	293	2515	Waterbedeffect vanuit Taagdreef-Rubicondreef en Donaudreef-Wolgadreef
Lunetten zuid	78%	151	3365	Verwacht waterbedeffect vanuit Lunetten Noord en Hoograven
Leeuwensteyn	84%	258	1367	Aanwezig en verwacht waterbedeffect vanuit Leidsche Rijn Centrum en Halve Maan.
totaal adressen			**10014**	

2029				
Gebied	**parkeerdruk 2024**	**overlast-meldingen**	**aantal adressen**	**onderbouwing**
Hoge Weide	83%	303	1210	Verwacht en aanwezig waterbedeffect vanuit LRC en Leeuwensteyn
Parkwijk-noord	79%	182	1225	Verwacht waterbedeffect vanuit LRC en Hoge Weide
Parkwijk-zuid	86%	195	1567	Verwacht waterbedeffect vanuit LRC en Hoge Weide
Terwijde Oost en De Wetering Zuid	73%	306	2606	Verwacht waterbedeffect vanuit LRC en Grauwaart
Het Zand oost	70%	275	1818	Verwacht waterbedeffect vanuit LRC en Terwijde
Rijnsweerd en Voorveldse polder	64%		127	Laatste gebieden oostkant stad, bouwontwikkelingen.
adressen totaal			**8553**	

2030				
Gebied	**parkeerdruk 2024**	**overlast-meldingen**	**aantal adressen**	**onderbouwing**
Langerak	67	202	1900	Verwacht waterbedeffect vanuit Parkwijk en Hoge Weide
Het Zand west	72	275	2646	Verwacht waterbedeffect vanuit LRC en Terwijde
Bedrijvengebied Strijkviertel		2	3	Verwacht waterbedeffect vanuit Langerak en Papendorp
Rijnvliet	72	228	909	Verwacht waterbedeffect vanuit Langerak en Papendorp
Poldergebied Overvecht	50		119	Verwacht waterbedefffect vanuit Overvecht-Zuid
totaal adressen			**5577**	

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Wely	**Datum**	12 september 2025
E-mail	m.van.wely@utrecht.nl	**Kenmerk**	30201328
Type brief	Voortgangsbrief	**Onderwerp**	Vervolg invoering betaald parkeren en concept Uitvoeringsprgramma
Bijlage(n)	2	**Beleidsveld**	Mobiliteit

Geachte leden van de raad,

Inleiding
In de raadsbrief Stand van zaken uitvoering parkeren van 18 april 2025 hebben wij u geïnformeerd over de stand van de uitvoering rond parkeren. In deze brief informeren wij over het vervolg van de invoering van betaald parkeren.

Wij stellen in raadsvoorstel *Wijziging Verordening Parkeerbelastingen, Planning invoeren betaald parkeren in gebieden blok 2* voor om de start van de invoering van betaald parkeren in de gebieden van blok 2 met een half jaar uit te stellen: van 1 mei 2026 naar 1 november 2026. Uit een onafhankelijke quickscan van PwC blijkt dat het parkeermanagementsysteem (hierna: PMS) op korte termijn betrouwbaar is, maar dat verbeteringen nodig zijn om risico's op langere termijn te beperken. We gebruiken het half jaar uitstel om:

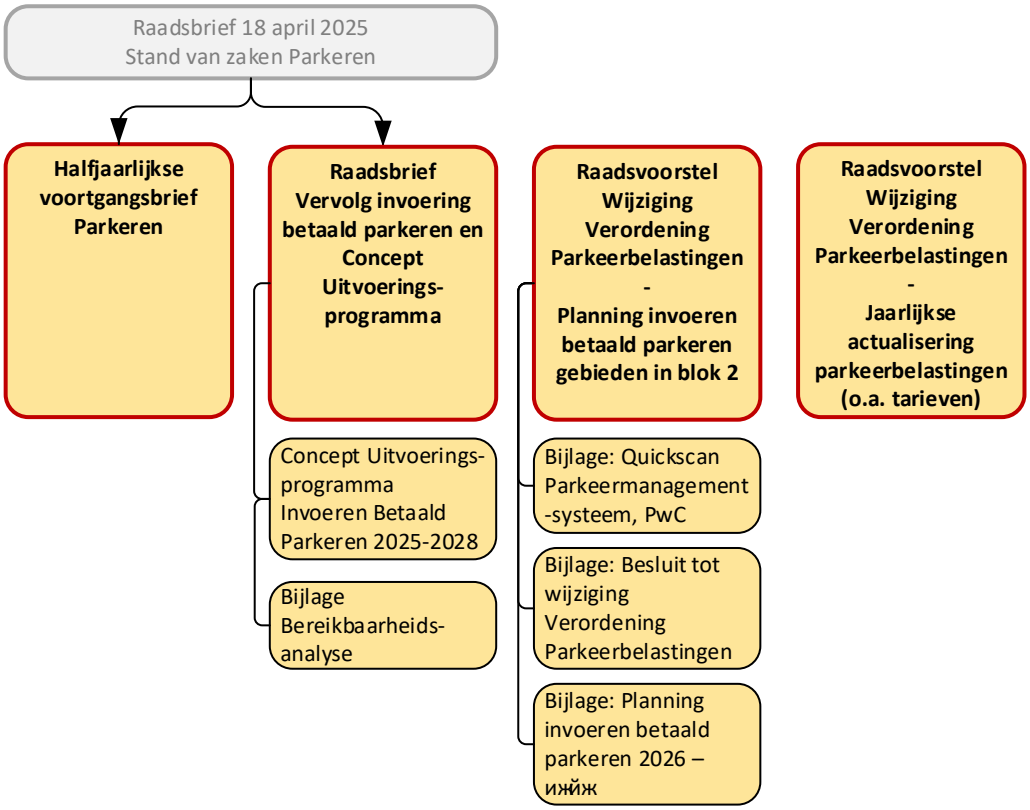
- De basis op orde te brengen: de uitrol van belangrijke functies zoals abonnementen voor garages en de invoering van Bezoeker betaalt. Het uitstel geeft ons ruimte om eventuele tegenvallers op te vangen en verbeteringen door te voeren voordat blok 2 start.
- De aanbevelingen van PwC op te volgen: voor een beheerste en toekomstbestendige doorontwikkeling van het PMS.
- Onze dienstverlening te verbeteren op basis van de lessen die we leren uit blok 1: deze nemen we direct mee naar blok 2.

De invoering van blok 1 gaat in november 2025 wél door. Daar zetten we in op extra ondersteuning: bewoners en ondernemers krijgen meer voorlichting en begeleiding, bijvoorbeeld via extra inloopbijeenkomsten en hulp bij vergunningen en de parkeerapp. Zo zorgen we dat de invoering in blok 1 zorgvuldig verloopt.

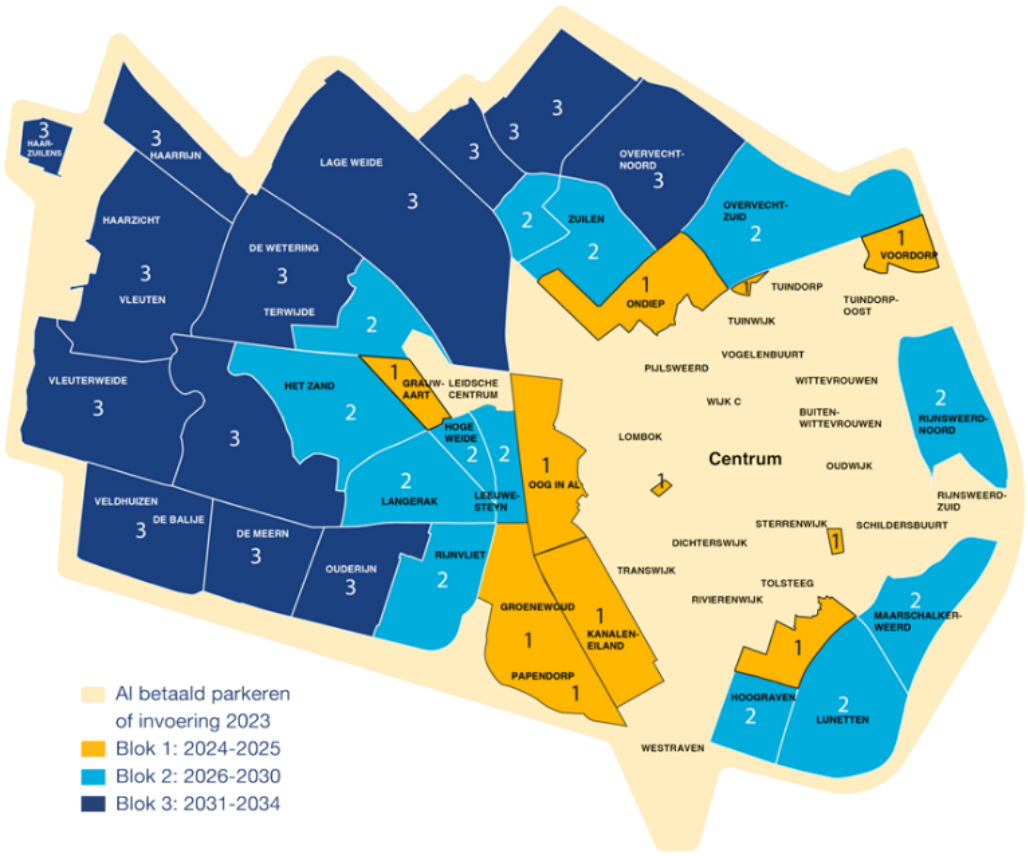
Voor sommige buurten betekent het uitstel dat de parkeerdruk iets langer aanhoudt. Dat vinden we vervelend, maar het is nodig om betaald parkeren verantwoord en met goede dienstverlening in te voeren. . De totale planning voor de invoering in de stad schuift niet op: de ontwikkeling van nieuwe gebieden en de bouw van woningen kan gewoon doorgaan. Zo brengen we stap voor stap de basis op orde en bouwen we aan een betrouwbaar en toekomstbestendig parkeermanagementsysteem voor Utrecht.

In deze brief gaan we achtereenvolgens in op:
1. Stadsbrede invoering betaald parkeren
2. De basis op orde
3. Uitvoering van motie M312 Eerst verbeteren, dan uitbreiden
4. Concept Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028

Samenhang met andere brieven en voorstellen die betrekking hebben op parkeren
Tegelijkertijd met deze brief ontvangt u van ons de halfjaarlijkse voortgangsbrief parkeren, met daarin de voortgang in de uitvoering van betaald parkeren, de implementatie en doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem en de uitvoering van overige moties en toezeggingen die betrekking hebben op parkeren. Tevens bieden wij u op hetzelfde moment het hierboven genoemde voorstel voor de verdere uitrol van betaald parkeren ter besluitvorming aan. Tot slot ontvangt u in september ook een voorstel voor de jaarlijkse actualisatie van de Verordening Parkeerbelastingen als onderdeel van de Programmabegroting. Onderstaande afbeelding geeft dit schematisch weer.

1. Stadsbrede invoering betaald parkeren
In het raadsbesluit van 25 april 2024: 'Wijziging van de Verordening Parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed' is het hele grondgebied van de gemeente aangewezen als gebied waar parkeerbelasting wordt geheven. De openbare ruimte is schaars in onze stad. Betaald parkeren zorgt voor een betere verdeling van de schaarse openbare ruimte en is daarmee een belangrijk ordeningsinstrument voor de stad. De opbrengsten van de parkeerbelasting investeren we in de kwaliteit van de stad, in alternatieve vormen van vervoer en voorzieningen in de wijken. De gemeente kan niet in één keer in de hele stad betaald parkeren invoeren, en doet dit daarom in blokken. De invoering van betaald parkeren in de gebieden van blok 1 is bijna afgerond. Op 1 november 2025 wordt in de laatste gebieden van blok 1 betaald parkeren ingevoerd.

2. De basis op orde

In de raadsbrief van 18 april 2025 hebben we aangegeven dat onze hoofdprioriteit is om de basis op orde te brengen, waarbij onze focus ligt op het afronden van scope 1 en het introduceren van de functionaliteit ‘Bezoeker betaalt’ in de webapp (onderdeel van scope 2).[1] Hierin hebben we de afgelopen maanden belangrijke stappen gezet. Zo is in juli de gehandicaptenkaart- en plaats volgens planning toegevoegd in het PMS. De tijdelijke oplossing die hiervoor gebruikt werd, is niet meer nodig. De uitrol van de overige onderdelen van scope 1, zoals garages, staat gepland in het laatste kwartaal van dit jaar.[2]

De functionaliteit ‘Bezoeker betaalt’ is inmiddels technisch opgeleverd. Het vergroten van de gebruiksvriendelijkheid stond hierbij voorop, zoals u ook opgedragen heeft in M312 Eerst verbeteren, dan uitbreiden. In de zomer is de functionaliteit voorgelegd aan inwoners tijdens feedbacksessies, waaronder bijeenkomsten via belangenorganisaties. De deelnemers reageren positief op het gebruik van de kortingscode in de parkeerapp. Tegelijkertijd benadrukken ze het belang van ondersteuning voor minder digitaalvaardigen. Medio oktober komt de functionaliteit ‘Bezoeker betaalt’ beschikbaar voor gebruikers.

Naast de uitrol van scope 1 en 'Bezoeker betaalt’ is goede (fysieke) ondersteuning bij digitale dienstverlening onderdeel van de basis op orde. In de brief van 18 april hebben we toegelicht wat we op het vlak van fysieke ondersteuning bieden, waaronder extra aanwezigheid van vergunningverleners op wijkbureau Zuidwest rondom het invoermoment van 1 mei. Naast de reguliere dienstverlening, continueren we deze extra aanwezigheid voor de gebieden waar we 1 november

[1] Om een realistische planning te maken zijn de verbeteringen in het PMS en de parkeerapp ingedeeld in drie scopes: scope 1 betreft alle eisen die gesteld zijn bij de aanbesteding van het systeem, scope 2 zijn de verbeteringen aan eerder opgeleverde functionaliteiten en scope 3 zijn nieuwe wensen, die in een later stadium zijn ontstaan.
[2] Voor een geactualiseerd overzicht van scope 1, 2, en 3 en de tijdelijke oplossingen verwijzen we naar de halfjaarlijkse voortgangsbrief parkeren.

betaald parkeren invoeren. Het bieden van laagdrempelige, fysieke ondersteuning in het gebied blijft van belang, zeker met het oog op de geplande introductie van “Bezoeker betaalt’ medio oktober.

De informatie en dienstverlening rondom de introductie van ‘Bezoeker betaalt’ heeft als doel dat zoveel mogelijk inwoners en bezoekers de parkeerapp zelfstandig kunnen gebruiken. Het is belangrijk dat Utrechters weten dat deze nieuwe functionaliteit bestaat, hoe deze werkt en waar zij terecht kunnen voor vragen en ondersteuning. Hiervoor zetten we middelen in zoals e-mails, brieven, instructiemateriaal en nieuwsbrieven van de gemeente en netwerk- en belangenorganisaties.

3. Uitvoering motie 312: Eerst verbeteren, dan uitbreiden

Op 12 juni 2025 heeft u naar aanleiding van het debat over de raadsbrief van 18 april 2025 M312 Eerst verbeteren, dan uitbreiden aangenomen. In deze motie draagt u het college op om onderzoek te doen naar de implementatie en doorontwikkeling van het parkeermanagementsysteem en in het najaar 2025 met een voorstel te komen voor de verdere uitrol van betaald parkeren. Ook draagt u het college op - als blijkt dat er grote risico’s zijn op verdere vertraging – de uitrol vanaf 2026 tijdelijk uit te stellen (bijvoorbeeld met zes maanden). In uw motie vraagt u daarnaast expliciet aandacht voor gebruiksvriendelijke oplossingen voor specifieke doelgroepen, waaronder leerkrachten.

Conform de opdracht in de motie ligt nu een voorstel bij u voor over de verdere uitrol van betaald parkeren. Dit voorstel is het resultaat van een integrale afweging waarbij we vanuit verschillende invalshoeken naar de verdere uitbreiding van betaald parkeren hebben gekeken. De haalbaarheid en risico’s van de implementatie en doorontwikkeling van het PMS, wegen zwaar mee in onze afweging. Voor voldoende stevigheid van bevindingen en om tot een gedegen afweging te komen, hebben we PricewaterhouseCoopers (hierna: PwC) gevraagd een onafhankelijke quickscan uit te voeren naar de implementatie en doorontwikkeling van het PMS. Door de quikscan van PwC hebben we de risico's bij de verdere doorontwikkeling van het PMS nog scherper in beeld (zie de volgende paragraaf). Daarnaast hebben we onder andere parkeerdruk, parkeerexploitatie, en de samenhang met gebiedsontwikkeling en woningbouw meegenomen in onze afweging.

Over een gebruiksvriendelijke oplossing voor leerkrachten kunnen wij het volgende melden. De parkeervergunning voor onderwijs is onderdeel van scope 3. De uitrol hiervan stond gepland voor het derde kwartaal 2025. Zoals vermeld in bijlage 2 van de raadsbrief van 18 april 2025, hebben we de wenselijkheid onderzocht van één parkeerproduct voor de onderwijssector en de politie. In het kader van standaardisatie en efficiëntie in de uitvoering geven we de voorkeur aan één parkeerproduct boven meerdere parkeerproducten. Dit vraagt echter wel om een besluit van de raad. U ontvangt hiervoor een separaat voorstel dat onderdeel uitmaakt van de jaarlijkse actualisatie van de Verordening Parkeerbelastingen. Het parkeerproduct voor onderwijs en politie is inmiddels technisch gereed. Zodra u heeft besloten over het voorstel, kan het parkeerproduct uitgerold worden.

Uitkomsten quickscan PwC

PwC oordeelt in de *Quickscan Parkeermanagementsysteem* positief over de betrouwbaarheid en haalbaarheid van de implementatie van PMS op de korte termijn. Hierover geeft PwC onder andere aan dat “de huidige modules binnen PMS functioneel stabiel zijn en dat technische incidenten tot nu toe slechts beperkte impact hebben gehad op de gebruikers”. Ook benoemt PwC dat “de infrastructuur, werkwijze en geleverde functionaliteit van de leverancier naar verwachting zijn” en dat de quick scan “geen indicaties biedt dat de leverancier een risico vormt voor de technische betrouwbaarheid of de uitvoering van de gemaakte overeenkomsten”.

Voor de middellange termijn ziet PwC echter substantiële risico’s voor de haalbaarheid van het beoogde PMS als gevolg van een combinatie van technische risico’s en organisatorische knelpunten. Zo biedt de gekozen Software as a Service (SaaS) oplossing van de leverancier in de kern voldoende schaalbaarheid. PwC constateert echter dat de gemeente Utrecht in de praktijk steeds vaker naar maatwerk neigt, wat tegenstrijdig is met een keuze voor een SaaS oplossing. Dit “verhoogt de technische complexiteit en leidt tot mogelijk oplopende kosten voor het PMS-project". Het rapport bevat verschillende aanbevelingen waarmee de genoemde knelpunten worden weggenomen of beheersbaar zijn.

Eerst verbeteren, dan uitbreiden
Alles overwegend stellen we voor om de start van blok 2 van de invoering betaald parkeren met een half jaar uit te stellen: van 1 mei 2026 naar 1 november 2026. We constateren dat we zicht hebben op een parkeermanagementsysteem waarvan de basis op orde is (afronding van scope 1 en ‘introductie van Bezoeker betaalt’), maar dat voor de langere termijn maatregelen nodig zijn om de risico's van de doorontwikkeling van het PMS te beheersen. Wij achten het daarom verstandig een pas op de plaats te maken. Uitstel van blok 2 heeft financiële gevolgen voor de parkeerexploitatie. Om de financiële gevolgen zo beperkt mogelijk te houden, stellen we voor om het half jaar uitstel gedurende blok 2 in te lopen door in de eerste drie tranches van blok 2 extra adressen toe te voegen. Ondanks deze inloop van het uitstel verwachten wij een incidentele daling in de parkeerinkomsten van circa 3 miljoen euro. We zijn ons ervan bewust dat dit een fors bedrag is in tijden van financiële schaarste.

Voor een nadere toelichting op de onderbouwing van dit voorstel verwijzen we u naar het raadsvoorstel *Wijziging Verordening Parkeerbelasting, planning invoeren betaald parkeren gebieden in blok 2* en het rapport *Quickscan Parkeermanagementsysteem* van PwC dat als bijlage bij het raadsvoorstel is gevoegd.

Hieronder beschrijven we hoe we het uitstel van een half jaar benutten om de basis op orde te brengen, voordat we verder gaan met de uitrol van betaald parkeren in de gebieden van blok 2.

Afronden scope 1 en introductie ‘Bezoeker betaalt’
Het afronden van scope 1 en de introductie van ‘Bezoeker betaalt’ beschouwen wij als een belangrijk onderdeel van de basis op orde. Met het uitstel van een half jaar kiezen we het zekere voor het onzekere. Er ontstaat meer ruimte in de planning voor het opvangen van eventuele vertragingen of tegenvallers in de uitvoering van scope 1 tot aan de startdatum van blok 2: in plaats van 4 maanden (tot 1 mei 2026) hebben we hier 10 maanden (tot 1 november 2026) voor. Dit geeft ons voldoende vertrouwen dat we scope 1 volledig kunnen afronden voordat we verder gaan met de invoering van betaald parkeren in de gebieden van blok 2. Parallel hieraan maken we een gedegen (technische) analyse en planning voor scope 2 en 3. Na de geplande afronding van scope 1 beoordeelt het projectteam of het PMS functioneel stabiel blijft. Indien hier knelpunten uit naar voren komen, dan benutten we de tijd die we met een half jaar uitstel creëren om deze op te lossen. De beschikbare tijd tot aan de start van blok 2 is ook voldoende ruim om eventuele tegenvallers in het afbouwen van de resterende tijdelijke oplossingen op te vangen.

Een beheerste doorontwikkeling van PMS
Uitstel van blok 2 met een half jaar maakt het mogelijk om, parallel aan de afronding van scope 1, opvolging te geven aan de aanbevelingen uit de quickscan van PwC. We zijn inmiddels voortvarend aan de slag gegaan met de aanbevelingen uit het rapport. Hierbij focussen we in de komende maanden op de aanbevelingen met de hoogste prioriteit. Deze hebben onder andere betrekking op de projectstructuur en governance, op het realiseren van een integrale planning en een geactualiseerde Service Level Agreement met de leverancier, en op het aanpassen van beleid en processen aan de standaardoplossingen binnen het systeem (SaaS). Om opvolging te kunnen geven aan de aanbevelingen vergroten we de capaciteit van de projectorganisatie op het gebied van projectbeheersing. We houden nauwlettend in de gaten dat de opvolging van de aanbevelingen niet tot vertraging leidt in uitrol van het PMS. In de volgende halfjaarlijkse voortgangsbrief parkeren informeren we u op hoofdlijnen over de opvolging van de aanbevelingen uit de quickscan.

Dienstverlening op orde
Tot slot benutten we het uitstel om onze dienstverlening verder op orde te brengen. In motie 312 vraagt u expliciet aandacht voor duidelijke en toegankelijke informatie en ondersteuning voor alle bewoners. In het concept Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028 geven we een toelichting op de informatie en ondersteuning die we bieden rondom de invoering van betaald parkeren in nieuwe gebieden (zie de bijlage en het volgende hoofdstuk). Net als bij het invoermoment van betaald parkeren op 1 mei, monitoren we de invoering van betaald parkeren op 1 november om eventuele lessen mee te nemen naar blok 2. Zo verfijnen we onze dienstverlening steeds verder. Het half jaar uitstel geeft ons voldoende tijd om deze eventuele lessen in de praktijk te brengen.

Inwoners die ondersteuning nodig hebben bij betaald parkeren of ‘Bezoeker betaalt’, kunnen hiervoor terecht bij de wijkbureaus, bibliotheken en de servicebalie op het stadskantoor. Ook kunnen zij bellen naar het klantcontactcentrum (KCC) van de gemeente Utrecht. KCC-medewerkers kunnen een kortingscode aanmaken voor bewoners. Netwerk- en belangenorganisaties, buurtcentra, en buurtwerkkamers ontvangen een toolkit met daarin instructiemateriaal over de website Mijn Parkeeractie, die zij kunnen delen met hun doelgroepen. Na de introductie van ‘Bezoeker betaalt’ beoordelen we op basis van signalen van gebruikers en belangengroepen of aanpassing van de informatie over en de (fysieke) ondersteuning bij ‘Bezoeker betaalt’ nodig is voorafgaand aan de start van blok 2. Voor een uitgebreide toelichting op de ondersteuning voor U-pashouders verwijzen we naar de halfjaarlijkse voortgangsbrief parkeren.

4. Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028

Voor het invoeren van betaald parkeren in de gebieden van blok 2 volgen we dezelfde werkwijze als voor blok 1, waarvan in november 2025 de laatste tranche wordt uitgevoerd. Deze werkwijze is vastgelegd in het concept Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028 dat wij hebben vastgesteld, ter uitvoering van het raadsbesluit van 25 april 2024: ‘Wijziging van de Verordening Parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed’.
In het concept Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028 staat hoe we de voorbereiding, uitvoering en monitoring van het invoeren van betaald parkeren de komende vier jaar aanpakken. Tijdens de behandeling van de ‘Wijziging van de Verordening Parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed’, heeft u enkele moties en amendementen aangenomen. Wij informeren u hieronder hoe amendement 39 ‘Ook bereikbaarheid in het afwegingskader voor prioritering gebieden binnen een blok’, amendement 41 'Meten is weten', en motie 166 ‘Bereikbaar Utrecht’ in het uitvoeringsprogramma zijn verwerkt of anderszins afgedaan.

Werkwijze Invoeren betaald parkeren
Aan het begin van het proces (de voorbereiding) brengen we de gebieden voor het eerstvolgende invoermoment in kaart. We verzamelen gegevens over de gebieden (parkeerdruk, autobezit, aantallen parkeerplaatsen, bijzondere voorzieningen), starten de communicatie, richten systemen in en publiceren het aanwijzingsbesluit. Daarbij inventariseren we onder andere welke bijzondere voorzieningen er zijn en hoe het staat met de alternatieven voor de (privé)auto. Op basis van de inventarisatie kijken we welke projecten op het gebied van duurzame mobiliteit kunnen worden uitgevoerd. Zoals extra fietsparkeerplaatsen of deelvervoer.

Tijden voor betaald parkeren
De dagen en tijden waarop betaald moet worden voor parkeren, noemen we venstertijden. De venstertijd van 06.00 uur – 11.00 uur op maandag tot en met vrijdag is de basis voor nieuwe gebieden zoals vastgelegd in het raadsbesluit voor stadsbreed invoeren van betaald parkeren. In woonwijken waar (dichtbij) geen gebiedsontwikkelingen gepland zijn, gaan we uit van deze venstertijd. Voor sommige gebieden kan er aanleiding zijn om af te wijken van de standaardtijd en bij invoering van betaald parkeren direct voor langere venstertijden te kiezen. We beschrijven in het uitvoeringsprogramma wat redenen hiervoor kunnen zijn en hoe en wanneer we een voorstel voor een aangepaste venstertijd ter besluitvorming voorleggen aan de raad.

Vastleggen grenzen gebieden
De grenzen van nieuw ingevoerde of uitgebreide parkeergebieden, de venstertijden, rayonnummers en eventuele locaties voor winkeltijden leggen we vast in het ‘Aanwijzingsbesluit parkeerapparatuur-plaatsen’. Dit besluit publiceren we ongeveer twee maanden voor de invoerdatum.

Communicatie
In het uitvoeringsprogramma staat hoe we de communicatie over het invoeren van betaald parkeren aanpakken. Deze is gericht op het goed en tijdig informeren van bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden in het gebied. We gaan vroegtijdig in gesprek met vertegenwoordigers van bedrijven of organisaties over wat betaald parkeren voor hen betekent. Voorbeelden van organisaties zijn zorgcentra, politie, scholen, sportcomplexen, ondernemersverenigingen e.d. We nemen de tijd om vragen te beantwoorden en (waar mogelijk) zorgen over parkeren weg te nemen.

In ieder gebied zetten we een aantal standaard middelen in, zoals wijkberichten en website. Per gebied vullen we dit aan met een buurtgerichte aanpak, waarbij we actief de wijk in gaan om toe te lichten aan bewoners en ondernemers wat betaald parkeren voor hen betekent. Voorbeelden van de buurtgerichte aanpak zijn: extra inloopmomenten, waarbij we inwoners helpen met een aanvraag, samenwerkingen met lokale belangenorganisaties, buurtcentra, studentenhuisvesting of woningcorporaties, inzet van lokale whatsappgroepen of persoonlijke afspraken met bedrijven in een gebied.

De uitvoering start vervolgens met het uitgeven van parkeervergunningen, het plaatsen van automaten en borden en vanaf de invoerdatum; de handhaving. De basis voor de uitgifte van parkeervergunningen en kortingsregelingen is de Parkeerplaatsenverordening. De voorwaarden zijn vastgelegd in de Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen.

Bereikbaarheidsanalyse
Om inzicht te geven in de bereikbaarheid van voorzieningen en werklocaties in/vanuit buurten waar betaald parkeren wordt ingevoerd is een bereikbaarheidsanalyse opgesteld (bijlage bij het uitvoeringsprogramma). Met de bereikbaarheidsanalyse geven wij uitvoering aan amendement 39 ‘Ook bereikbaarheid in het afwegingskader voor prioritering gebieden binnen een blok’ en ‘motie 166 ‘Bereikbaar Utrecht’. Het doel van de analyse is om, binnen beschikbare data en tijd, inzicht te krijgen in:

- de bereikbaarheid van voorzieningen en werklocaties met diverse vervoerswijzen (fiets, openbaar vervoer, deelmobiliteit en auto);
- de verschillen in reistijd en reiskosten per vervoersmiddel;
- de effecten daarvan voor de doelgroepen voor wie invoeren van betaald parkeren de bereikbaarheid kan belemmeren.

Dit doen we door cijfers te analyseren en het reizigersperspectief in beeld te brengen. Deze inzichten wegen we mee in de afweging over de volgorde waarin betaald parkeren wordt ingevoerd en een mogelijke aanpassing van venstertijden.

Monitoring
Met amendement 41 'Meten is weten' heeft u besloten om door middel van periodieke evaluaties te meten of de stadsbrede invoering van betaald parkeren daadwerkelijk bijdraagt aan de doelstellingen; een betere verdeling van de schaarse openbare ruimte en het stimuleren van duurzame(re), andere opties voor de (eigen) auto. Het uitvoeringsprogramma beschrijft hoe we de monitoring vormgeven. Het is daarbij belangrijk om te benadrukken dat niet alle effecten kort na het invoeren zullen optreden. Sommige effecten kunnen we pas op langere termijn meten. Een bewoner heeft tijd nodig om te wennen aan de nieuwe situatie. Een besluit om een auto weg te doen kan op een later moment worden genomen. Dit betekent dat vooral in de eerstkomende jaren de gemeten effecten beperkt kunnen zijn. Ook zijn er andere maatregelen en ontwikkelingen die invloed hebben op de mobiliteit en het parkeergedrag waardoor de gemeten effecten niet altijd één op één gerelateerd kunnen worden aan het invoeren van betaald parkeren. Bij de interpretatie van de gemeten effecten houden we hier rekening mee. We gebruiken bestaande bronnen om de effecten te laten zien. We rapporteren de resultaten van de monitoring jaarlijks in een bijlage bij de monitor mobiliteitsplan. De inzichten gebruiken we om u te adviseren over eventuele aanpassingen in de stadsbrede invoering van betaald parkeren.

Na de raadsbehandeling van het voorstel voor de planning van de invoering van betaald parkeren in de gebieden van blok 2 stellen we het Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028 definitief vast.

Vervolg besluitvorming
Zoals met u afgesproken in het debat van 16 januari 2025, nemen we u mee in de stappen die we zetten in de uitrol van betaald parkeren en de implementatie van PMS. We bieden u daarom, voorafgaand aan de introductie van ‘Bezoeker betaalt’ medio oktober, graag een bijeenkomst aan waarin we toelichten hoe we hebben gewerkt aan het vergroten van de gebruiksvriendelijkheid van ‘Bezoeker betaalt’. U ontvangt hiervoor binnenkort een uitnodiging.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen
1. Concept Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028
2. Bereikbaarheidsanalyse (bijlage bij Uitvoeringsprogramma)

CONCEPT
Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald Parkeren 2025 - 2028

September 2025

Inhoud

Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald Parkeren 2025 - 2028....1
A Samenvatting....3
Introductie....3
Resultaten....3
B Uitvoering invoeren betaald parkeren....4
Voorbereiding....4
Communicatie....5
Tijden betaald parkeren....7
Vastleggen grenzen gebied....9
Uitgifte parkeervergunningen....9
Parkeerautomaten en borden....10
Handhaving....11
Evaluatie....11
C Monitoren, sturen en verantwoorden....12
Monitoring....12
Risico's....15
Financiën....15
Voortgang en verantwoording....16
D Bijlagen....18
Bijlage 1 Volgorde van invoeren....18
Indeling in blokken....18
Bijlage 2 Proces IBP....23
Colofon....24

CONCEPT

A Samenvatting

Introductie

Dit uitvoeringsprogramma Invoering betaald parkeren is het plan van aanpak ter uitvoering van het raadsbesluit om in de hele stad parkeerbelasting te heffen. We gaan tot en met 2034 in de hele stad betaald parkeren invoeren. Zo zorgen we dat onze groeiende stad een aantrekkelijke en bereikbare plek blijft voor bewoners, ondernemers en bezoekers. We beschrijven in het uitvoeringsprogramma hoe we de voorbereiding, uitvoering en monitoring van het invoeren van betaald parkeren in de hele stad aanpakken.

Naast de werkwijze bij invoering is in bijlage 1 informatie opgenomen over de volgorde voor de invoering van betaald parkeren en hoe we die volgorde bepalen, conform het raadsvoorstel om in de hele stad parkeerbelasting te heffen. In bijlage 2 zetten we de stappen in het proces voor invoeren op een rij. In dit programma wordt ook verwezen naar de Bereikbaarheidsanalyse en het Meetplan voor monitoring. Deze documenten zijn ter informatie bijgevoegd.

Voor de volledigheid en begrijpelijkheid bevat dit uitvoeringsprogramma ook beleidsmatige uitgangspunten voor het invoeren van betaald parkeren. De documenten waarin het parkeerbeleid is vastgelegd, de Parkeervisie en bijbehorende modules, zijn vastgesteld voordat de standaard Sturen en Verantwoorden is vastgesteld. Deze voldoen dus nog niet aan de standaard. Bij de update van de Parkeervisie passen we ook dit uitvoeringsprogramma aan zodat beiden voldoen aan de standaard. Dit doen we uiterlijk in 2028. Ook werken we het uitvoeringsprogramma dan zo bij dat de looptijd verlengd wordt tot en met 2030.

Resultaten

Ons parkeerbeleid staat in de Parkeervisie. De doelen hierin zijn:

- Bereikbaarheid van en binnen de stad behouden
- Kwaliteitsslag openbare ruimte
- Stimuleren gezonde en duurzame vormen van mobiliteit
- Rechtvaardige verdeling van de schaarse parkeerruimte.

De openbare ruimte in onze stad is schaars, geparkeerde auto's nemen veel ruimte in en we vinden het dan ook redelijk dat in dit geval geldt '*De gebruiker betaalt*'. Met betaald parkeren kunnen we sturen op het aantal auto's dat in de openbare ruimte parkeert. In een groot deel van Utrecht moeten automobilisten al betalen voor het parkeren. De komende jaren voeren we stapsgewijs betaald parkeren in in het deel van de stad waar parkeren nog gratis is.

CONCEPT

B Uitvoering invoeren betaald parkeren

We starten de voorbereidingen voor het invoeren van betaald parkeren in de gebieden die voor het eerstvolgende invoermoment op de jaarplanning staan ongeveer een jaar voor de invoerdatum. Hoe de volgorde voor de invoering van betaald parkeren en daarmee de jaarplanning tot stand komt, staat in bijlage 1; Volgorde van invoeren. We werken met twee vaste invoermomenten in het voorjaar en het najaar. Bij onvoorziene omstandigheden kunnen we hiervan afwijken.

Voorbereiding

Bij de start van de voorbereidingen voor het invoeren van betaald parkeren in een bepaald gebied brengen we als eerste de volgende informatie in kaart:

- Aantal woon- en bedrijfsadressen
- Aantal openbare parkeerplaatsen
- Autobezit
- Eigen en/of gemeenschappelijke parkeermogelijkheden
- Problemen vanwege foutparkeren (indien van toepassing)
- Bijzondere functies

Deze gegevens gebruiken we in het vervolg van het proces voor de communicatie en het bepalen van vergunningenquota en eventuele uitsluitingen van vergunningen (zie Uitgifte vergunningen).

Wanneer	Wat
12-10 maanden voor invoerdatum	Start project per gebied Overleg met ambtenaren werkzaam voor/in gebied
10-3 maanden voor invoerdatum	Inventarisatie gebied Bepalen rayongrenzen
7-3 maanden voor invoerdatum	Informeren stakeholders Gesprekken met stakeholders

Bijzondere functies en doelgroepen

We brengen per gebied in kaart welke bijzondere functies er zijn. Het gaat bijvoorbeeld om:

- scholen
- locaties hulpdiensten (politiebureaus, ziekenhuizen e.d.)
- winkelcentra
- zorgcentra
- religieuze instellingen
- sportcomplexen
- bedrijventerreinen

We leggen vroegtijdig contact met vertegenwoordigers van deze bedrijven of organisaties en gaan in gesprek over wat betaald parkeren voor hen betekent. We geven informatie over mogelijkheden en denken mee over passende oplossingen. Bewoners en ondernemers kunnen, als er voldoende ruimte is in het gebied, eenmalig in aanmerking komen voor extra parkeervergunningen. Betaald parkeren is

CONCEPT

een vorm van belasting dus hier mogen we geen onderscheid maken. Daarom is er ten aanzien van de voorwaarden voor het krijgen van een vergunning en de kosten daarvan geen maatwerk mogelijk. Wel gaan we graag in gesprek over de mogelijkheden ten aanzien van parkeren op afstand, deelvervoer, fietsvoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte. We kunnen winkeliers en bedrijven bijvoorbeeld tegemoetkomen door het instellen van een winkeltijdenregime of de aanleg van (extra) laad- en losplekken. In straten met een winkeltijdenregime is het niet toegestaan om tijdens winkeluren met een parkeervergunning te parkeren. Zo blijft er meer ruimte over voor klanten die met de auto komen.

Andere mogelijkheden voor reizen

Voor het invoeren van betaald parkeren kijken we naar de aanwezigheid van andere opties voor het eigen autobezit en andere mogelijkheden om te reizen. We brengen in beeld hoe de wijken liggen ten opzichte van openbaar vervoer haltes, het fietsnetwerk en of er voldoende fietsparkeren en deelvervoer is op loopafstand. Op basis van deze analyse kijken we welke projecten in het gebied uitgevoerd kunnen worden die de openbare ruimte verbeteren en duurzame mobiliteit bevorderen. Denk daarbij aan de aanleg of verbetering van een doorfietsroute door het gebied, het toevoegen van fietsparkeerplaatsen en de verbetering van de loop- of fietsroute er naartoe. Maar ook eventueel het laten (bij)plaatsen van deelvervoer. Deze aanpak heeft twee doelen: we willen alternatieven (lopen, fiets, openbaar vervoer of deelvervoer) bieden voor het eigen autobezit en autogebruik en deze alternatieven bekend maken bij de bewoners van de wijk waar betaald parkeren wordt ingevoerd (stimuleren).

Communicatie

We vinden het belangrijk om met de bewoners en ondernemers helder te communiceren over de invoering van betaald parkeren. We leggen uit waarom we dit doen en wat dit voor hen betekent. We gaan zorgvuldig te werk als we de bewoners en ondernemers in een gebied informeren over de planning en invoering van betaald parkeren. We nemen de tijd om vragen te beantwoorden en (waar mogelijk) zorgen over parkeren weg te nemen.

Bewoners en ondernemers kunnen op onze website lezen in welk blok hun wijk of buurt is ingedeeld en in welke periode zij dus aan de beurt zijn voor betaald parkeren. We plaatsen jaarlijks een nieuwe planning voor de volgorde binnen het lopende blok op utrecht.nl en in de gemeentelijke nieuwsbrief. Hierin staat voor het aankomende jaar benoemd wanneer we in welke gebieden betaald parkeren gaan invoeren. We kondigen in alle gebieden ongeveer een half jaar van tevoren met een wijkbericht aan per welke datum betaald parkeren wordt ingevoerd.

Wanneer	Wat
7-3 maanden voor invoerdatum	Informeren stakeholders Gesprekken met stakeholders
6-5 maanden voor invoerdatum	1e wijkbericht (aankondiging) Informatie per gebied op utrecht.nl
4-3 maanden voor invoerdatum	2e wijkbericht (uitnodiging inloopbijeenkomst)

CONCEPT

	Eventueel aanwezig in buurt voor vragen.
3-2 maanden voor invoerdatum	Inloopbijeenkomst per gebied
2 maanden - 6 weken voor invoerdatum	3e wijkbericht (informatie aanvragen vergunning)
1 maand – 2 weken voor invoerdatum	Plaatsen aankondigingsborden
1 maand - invoerdatum	Aanwezig in de buurt voor hulp bij aanvragen vergunningen

Standaard communicatie aangevuld met buurtgerichte aanpak

Onze communicatie is gericht op het goed informeren van bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden in het gebied. Elk gebied informeren we met standaard communicatiemiddelen, aangevuld met een buurtgerichte aanpak. Bij het bepalen wat er nodig is voor een gebied werken we samen met ambtenaren met kennis van het gebied. Mede op welke manier we belanghebbenden informeren over betaald parkeren. Ons uitgangspunt hierbij is dat we iedereen de gelegenheid willen bieden om vragen te stellen of eventuele zorgen te uiten.

Dit betekent dat we niet alleen informatie verspreiden via wijkberichten en onze website, maar dat we ook actief de wijk in gaan om aan bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties toe te lichten wat betaald parkeren voor hen betekent. Naast algemene inloopbijeenkomsten (in de buurt en/of digitaal) bieden we ook ‘informatie op maat’ aan, bijvoorbeeld via een (online) spreekuur of op aanvraag bij bijeenkomsten van derden zoals buurtcomités.

Dienstverlening

Voor bewoners en ondernemers die daar behoefte aan hebben, organiseren we een bijeenkomst waar zij hulp kunnen krijgen bij het aanvragen van vergunningen en kortingsregelingen. Deze hulp bij aanvragen bieden we daarnaast ook op locatie in de buurt aan. Medewerkers van parkeren zijn dan op meerdere dagdelen aanwezig op (bijvoorbeeld) het wijkbureau. Bewoners kunnen ook terecht bij bibliotheek. Na invoering kunnen we belanghebbenden op individueel niveau helpen met de aanvraag van een parkeervergunning en/of andere parkeervoorzieningen.

Standaard communicatie	Opties aanvullende communicatie per gebied
Drie wijkberichten: • Aankondiging • Uitnodiging inloopmoment • Aanvragen vergunning	Flyer en poster met basisinformatie voor belanghebbenden en sleutelpersonen zoals woningcorporaties, kerken/moskeeën, zorgverleners etc.

CONCEPT

Online • Projectpagina per gebied • Informatie op wijkpagina • Bericht digitale nieuwsbrief gemeente per wijk	Inzetten communicatiemiddelen buurt; • Webpagina's • Buurtkranten • Appgroepen • Groepen op sociale media (zoals Facebook)
Direct contact met belanghebbenden (mail, telefoon of fysiek overleg)	Actief informeren belanghebbenden en contactpersonen via wijkadviseurs
• Inloopmoment in de wijk (bijeenkomst of aanwezig in de buurt/op het wijkbureau) • In de buurt aanwezig voor hulp bij aanvragen	Eerder en/of vaker in de buurt of op locatie aanwezig voor vragen en ondersteuning.
Informatie (Vraag&Antwoord) voor Klantcontactcentrum, wijkbureau, bestuurscommunicatie.	Specifieke informatie zoals kortingsregelingen en hulp bij aanvragen hiervan onder de aandacht brengen van 'betrokken ambtenaren en belanghebbenden.

Tijden betaald parkeren

De dagen en tijden waarop voor parkeren betaald moet worden, noemen we de venstertijden. Vooral voor bezoekers (van bewoners, bedrijven, winkels en andere voorzieningen) maakt het veel uit of de hele dag (en avond) betaald parkeren geldt of alleen een dagdeel. Bewoners en ondernemers die een parkeervergunning hebben, betalen daarvoor een vast bedrag en zijn dus niet meer geld kwijt bij langere venstertijden.

Huidige situatie

Utrecht is ingedeeld in parkeerzones: A1, A2 en BC. De twee A-zones hebben elk eigen venstertijden, die in de hele zone gelijk zijn. In BC-gebieden is op dit moment een mix aan venstertijden, maar komen de twee hieronder genoemde venstertijden het meest voor.

Zone	Venstertijden
A1	ma t/m za 07.00 – 01.00 uur en zo 12.00 – 18.00 uur
A2	ma t/m za 09.00 – 23.00 uur
BC (lang)	ma t/m za 09.00 – 21.00 uur
BC (kort)	ma t/m vrij 06.00 – 11.00 uur

CONCEPT

Venstertijden nieuwe gebieden

De venstertijd van 06.00 uur – 11.00 uur op maandag tot en met vrijdag is de basis voor nieuwe gebieden. Deze basisvenstertijd maakt de stap naar betaald parkeren minder groot. De tijden zijn bewezen effectief om onwenselijke effecten (zoals het parkeren door forensen of bewoners uit andere delen van de stad in woonbuurten) tegen te gaan. Tegelijkertijd blijft een groot deel van de doordeweekse dag en het weekend het parkeren gratis, zodat bijvoorbeeld mantelzorgers, oppasopa's en -oma's of winkels en sportvoorzieningen beperkt te maken krijgen met betaald parkeren.

Andere venstertijden bij invoeren

Voor sommige gebieden kan er aanleiding zijn om af te wijken van de standaardtijd en bij invoering van betaald parkeren direct voor langere venstertijden te kiezen. Redenen om dit te doen zijn:

- De raad heeft hier al eerder toe besloten.
- Er zijn veel voorzieningen in een gebied die (ook) 's middags, 's avonds en/of in het weekend verkeer aantrekken.
- De aansluiting bij een bestaand parkeerrayon waar langere tijden gelden is het meest logisch.
- Om te voorkomen dat er een eilandje ontstaat in een gebied met langere venstertijden.
- Bouwontwikkelingen in een naastgelegen gebied dit noodzakelijk maken (voorkomen parkeeroverlast).

Wanneer één (of meerdere) van deze redenen aanwezig zijn in een gebied, dan leggen we een voorstel voor een aangepaste venstertijd met onderbouwing ter instemming voor aan de raad.

Wijziging venstertijden in betaald parkeergebied

Als in een gebied overlast van parkeren ontstaat op momenten dat parkeren gratis is, dan kan dat aanleiding zijn om de venstertijden uit te breiden. Hiervoor onderzoeken we eerst waar de parkeerdruk vandaan komt. Als de parkeeroverlast een gevolg is van overloop uit een aangrenzend gebied, of ontstaat door bezoekers van voorzieningen in de omgeving, dan kunnen wij de venstertijden in het gebied uitbreiden. Om de venstertijden te kunnen aanpassen moet aan twee voorwaarden zijn voldaan:

- We krijgen signalen uit het gebied over parkeerdruk en/of parkeergedrag dat leidt tot onveilige situaties
- In de middag en/of avond is de gemiddelde parkeerdruk in het rayon hoog (80% of hoger)

Als aan deze voorwaarden is voldaan, onderzoeken we de oorza(a)k(en). Daarbij kijken we naar waar signalen vandaan komen. Zijn deze verspreid over het parkeerrayon of beperkt tot een enkele straat/straten. Als er structureel overloop is vanuit een gebied met langere venstertijden, dan kan dat aanleiding zijn naar de tijden te kijken. Is de overlast/drukte incidenteel (door evenement, bezoek kerk/moskee, etc.) of in enkele straten, dan is dat niet direct aanleiding voor het wijzigen van de tijden. Mogelijk zijn er andere maatregelen die bij kunnen dragen aan het tegengaan van overlast, zoals verkeersmaatregelen of (extra) handhaving. Wanneer uit ons onderzoek blijkt dat het aanpassen van de venstertijden in een gebied noodzakelijk is om overlast tegen te gaan, dan leggen we dit ook met onderbouwing ter instemming voor aan de raad.

Blauwe zones

Bij het invoeren van betaald parkeren heffen we de (enkele) nog bestaande blauwe zones in de stad op. Een blauwe zone gaat namelijk niet samen met betaald parkeren. In een blauwe zone kan weliswaar niet onbeperkt worden geparkeerd, maar is het parkeren wel gratis. Een parkeerduur-beperking (blauwe zone) heeft ook meer nadelen dan voordelen. Als parkeerders bijvoorbeeld ergens

CONCEPT

maximaal twee uur gratis mogen parkeren, is er meer doorloop van auto's en neemt de drukte van verkeer toe. Dat vinden we niet wenselijk.

Venstertijden voor winkelgebieden

In sommige winkelstraten wordt overdag langdurig geparkeerd door bewoners en ondernemers uit de buurt of door bedrijven die in de omgeving werkzaamheden uitvoeren. Hierdoor blijft weinig ruimte over voor winkelbezoek dat met de auto komt. Een oplossing die we nu al toepassen in een aantal winkelstraten is de beperking van de geldigheid van parkeervergunningen tijdens openingstijden. Parkeervergunninghouders moeten overdag, als de winkels open zijn, ergens anders in het parkeerrayon een plek zoeken. Voor kortparkeerders zijn er op dit moment geen beperkingen.

Ook experimenteren we met manieren om het minder aantrekkelijk te maken om langer dan een paar uur in een winkelstraat te parkeren. Dit kunnen we bijvoorbeeld doen door in bepaalde gebieden via parkeerautomaat en -app niet langer een dagkaart voor parkeren beschikbaar te stellen.

Vastleggen grenzen gebied

De grenzen van nieuw ingevoerde of uitgebreide parkeergebieden, de venstertijden, rayonnummers en eventuele locaties voor een winkeltijdenregime leggen we vast in het 'Aanwijzingsbesluit parkeerapparatuurplaatsen'. We houden zoveel mogelijk de buurtgrenzen aan. Het aanwijzingsbesluit is een collegebevoegdheid. Dit besluit publiceren we ongeveer twee maanden voor de invoerdatum.

Wanneer	Wat
2-1 maanden voor invoerdatum	Aanwijzingsbesluit gepubliceerd

Uitgifte parkeervergunningen

De basis voor de uitgifte van parkeerproducten ligt in de Parkeerplaatsenverordening en de voorwaarden zijn vastgelegd in de Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen.

Wanneer	Wat
6-2 maanden voor invoerdatum	Voorbereidingen inrichten systemen voor vergunninguitgifte en handhaving
1 maand voor invoerdatum	Start uitgifte vergunningen
1 maand – 2 weken voor invoerdatum	Aanwezig in de buurt voor hulp bij aanvragen vergunningen

CONCEPT

Uitgiftequota
In de Nadere regel staat ook wat de werkwijze van de uitgifte van vergunningen is bij invoering van betaald parkeren en hoe we het maximumaantal parkeervergunningen per gebied (parkeerrayon) bepalen. Er zijn maximale aantallen voor bewoners, zakelijke vergunningen en deelauto-organisaties. Verschillende vergunninghouders parkeren op verschillende tijden in een parkeerrayon. Bewoners parkeren in de avond en nacht, maar zijn overdag vaak met de auto weg (die ergens anders geparkeerd wordt). De parkeerplaatsen zijn dan vaak beschikbaar voor bijvoorbeeld kantoorpersoneel, winkelbezoekers en bezoek aan bewoners. Op deze manier kunnen we rekening houden met de maximum aantallen voor de uitgifte van vergunningen. Door het aantal actieve parkeervergunningen te begrenzen, zorgen we ervoor dat bewoners die een parkeervergunning hebben ook een goede kans hebben om in de buurt van hun woning een parkeerplaats te vinden.

Extra parkeervergunningen (overgangsregeling)

Bij het invoeren van betaald parkeren bieden we eenmalig de mogelijkheid om extra parkeervergunningen aan te vragen. We faciliteren met deze overgangsregeling het bestaande autobezit van bewoners en ondernemers. Deze extra vergunningen kunnen alleen worden toegekend als daarvoor voldoende ruimte is op straat. Bewoners kunnen (per adres) maximaal twee vergunningen extra aanvragen, boven op het aantal waar ze normaal gesproken recht op hebben. Bedrijven kunnen maximaal zes vergunningen extra aanvragen. In de ‘Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen’ staat wanneer we deze overgangsregeling wel of niet toepassen en aan welke voorwaarden aanvragers moeten voldoen om extra parkeervergunningen aan te kunnen vragen. Bewoners en ondernemers kunnen een extra parkeervergunning aanvragen vanaf een maand voor de datum van het invoeren van betaald parkeren tot aan de datum van invoeren.

Geen parkeervergunningen bij bouwontwikkelingen

Bij bouwontwikkelingen is het uitgangspunt dat de extra parkeerbehoefte niet mag worden afgewenteld op de openbare ruimte. Gebruikers komen daardoor in principe niet in aanmerking voor een parkeervergunning. Onder bouwontwikkelingen verstaan we naast nieuwbouw van panden (inclusief locaties waar na sloop nieuw gebouwd wordt), maar ook panden waar de functie van wijzigt. In het laatste geval gaat het bijvoorbeeld om bedrijfspanden waar woningen worden gerealiseerd (of andersom). Adressen in ontwikkelingen waarvoor na 1 april 2019 een omgevingsvergunning is verstrekt, krijgen geen vergunning, tenzij voor specifieke adressen (een deel van) de parkeereis voor bewoners in de openbare ruimte is voldaan. Dit is vastgelegd in de Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen.

In de toekomst willen we in gebieden waar (vrijwel) geen parkeerplaatsen in de openbare ruimte zijn of het parkeren voor bezoekers op eigen terrein is opgelost, adressen ook uitsluiten van de parkeerkorting voor bezoekers van bewoners. Het aanvragen van korting voor thuis, mantel of kraamzorg blijft wel mogelijk als er in het gebied parkeerplekken in de openbare ruimte zijn.

Parkeerautomaten en borden

Wanneer	Wat
Ongeveer 1 maand voor invoerdatum	Plaatsen attentieborden bij invalswegen
Vanaf 2 weken voor invoerdatum	Plaatsen automaten en bebording betaald parkeren

CONCEPT

Voor het aantal en de locatie van de te plaatsen parkeerautomaten en de bij betaald parkeren benodigde bebording gebruiken we richtlijnen en criteria. We kijken bij het plaatsen van een automaat bijvoorbeeld naar loopafstanden, een goede verdeling van automaten, goed in het zicht en of er voldoende ruimte rondom een automaat. Ongeveer 1 maand voor de invoerdatum plaatsen we gele attentieborden bij de invalswegen van een gebied waar het parkeren betaald wordt. Zo zijn ook de bezoekers en forenzen op de hoogte die we niet bereikt hebben met onze overige communicatie.

Handhaving

Wanneer	Wat
Vanaf invoerdatum	Start handhaving

De handhaving op betaald parkeren start vanaf de datum van invoering. Handhaving gebeurt met behulp van scanauto's die binnen de tijden waarop betaald parkeren geldt, regelmatig in betaald parkeren gebieden rondrijden. Wanneer geen parkeergeld is betaald volgt een boete (naheffing). Handhaving controleert ook op foutparkeren.

Evaluatie

Naast het monitoren (zie deel C) van het aantal betaalde parkeerplaatsen en de effecten van het invoeren van betaald parkeren, evalueren we na elk invoermoment ook onze werkwijze, proces en communicatie. Waar nodig of wenselijk doen we aanpassingen. Als input voor de evaluatie gebruiken we in ieder geval de ervaring en feedback van collega's die direct of indirect zijn betrokken bij invoeren betaald parkeren. Daarnaast nemen we de reacties en opmerkingen van bewoners en ondernemers mee en bevragen we hen actief over hun ervaringen.

CONCEPT

C Monitoren, sturen en verantwoorden

Monitoring

De ambitie van stadsbrede invoering is dat 100% van de openbare parkeerplaatsen op straat betaald is in het jaar 2034. Het deel van het parkeerareaal openbare parkeerplaatsen waar betaald moet worden voor parkeren groeit jaarlijks. Aan de hand van het percentage van de betaalde plaatsen op het totale areaal openbare parkeerplaatsen volgen we de voortgang van het invoeren van betaald parkeren. Voor de doelen in de monitor gaan uit van een gelijke toename per jaar, wat neerkomt op een toename van gemiddeld 6,25 procentpunt per jaar. Omdat het aantal openbare parkeerplaatsen per gebied sterk verschilt, zal de toename van het percentage betaald parkeren areaal ook variëren.

Daarnaast monitoren we wat de effecten zijn van het invoeren van betaald parkeren. De openbare ruimte in onze stad is schaars, geparkeerde auto's nemen veel ruimte in en we vinden het dan ook redelijk dat in dit geval geldt '*de gebruiker betaalt*'. Bovendien gaan we met betaald parkeren de overlast van geparkeerde auto's tegen en stimuleren we duurzame(re), andere opties voor de (eigen) auto. We streven ernaar het aantal auto's niet te laten toenemen ondanks de groei van de stad en daarmee naar een positief effect op de kwaliteit van de openbare ruimte en de bereikbaarheid van de stad. We gaan meten of het verder uitbreiden van betaald parkeren bijdraagt aan de doelstellingen: een betere verdeling van de schaarse openbare ruimte en het stimuleren van duurzame(re), andere opties voor de (eigen) auto. De resultaten gebruiken we om de raad te adviseren over eventuele aanpassingen aan het stadsbreed invoeren van betaald parkeren als realisatie van de doelen achterblijft.

Effecten

We gebruiken bestaande bronnen. Deze cijfers geven geen inzicht in beweegredenen van bewoners en ondernemers om wel of niet te kiezen voor alternatieven voor de auto, en in de ervaringen over parkeeroverlast en de kwaliteit van de openbare ruimte. Ook laat dit op het niveau van de afzonderlijke gebieden niet zien of het aantal auto's dat er rijdt afneemt en het aantal fietsers toeneemt na invoeren van betaald parkeren.

Het is daarbij belangrijk om te benadrukken dat een deel van de effecten naar verwachting pas op langere termijn op zal treden. Zo ontstaat er niet direct ruimte en bewoners zullen misschien niet meteen hun auto verkopen en meer lopen, fietsen of reizen met het openbaar vervoer. Bij het meten van de effecten houden we hier rekening mee. We meten effecten na een paar maanden en waar nodig herhalen we dit een jaar later.

Ook zijn er andere maatregelen en ontwikkelingen die invloed hebben op de mobiliteit en het parkeergedrag waardoor de gemeten effecten niet altijd één op één gerelateerd kunnen worden aan het invoeren van betaald parkeren. Zo worden het autobezit en het autogebruik door veel factoren beïnvloed waardoor de exacte invloed van de invoering van betaald parkeren niet te meten is. Bij de analyse van de resultaten en de interpretatie van de gemeten effecten houden we hier rekening mee.

Een deel van de effecten volgen we al op gemeenteniveau in de Monitor Mobiliteitsplan. In aanvulling hierop brengen we met extra indicatoren en specifiek in de gebieden waar we betaald parkeren invoeren in beeld wat de effecten van hiervan zijn.

We meten in hoeverre de volgende effecten optreden.

1) De effecten op de verdeling en de kwaliteit van de openbare ruimte. We gaan volgen:
   a) Nemen de parkeerdruk en de overlast van parkeren af na invoering van betaald parkeren?
   b) Ontstaat er meer ruimte voor bijvoorbeeld groen, ontspannen, spelen en duurzaam vervoer na invoering van betaald parkeren?

CONCEPT

c) In hoeverre ontstaat er een ‘waterbedeffect’: nemen de parkeerdruk en overlast van parkeren in omringende gebieden toe na invoering van betaald parkeren?

2) De effecten op het gebruik van duurzame andere opties voor de (eigen) auto. We gaan volgen:
   a) Neemt het autobezit af na invoering van betaald parkeren?
   b) Neemt het autogebruik af na invoering van betaald parkeren, neemt gebruik fiets, ov en deelmobiliteit toe?

Indicatoren

- We kiezen indicatoren die zoveel mogelijk de bijdrage van betaald parkeren aan bovenstaande doelen laten zien. Hierbij moet er rekening mee gehouden worden dat de exacte invloed van de invoering van betaald parkeren op deze doelen veelal niet te meten is. De effecten die we meten, zijn niet één op één het resultaat van enkel de invoering van betaald parkeren. Andere zaken hebben ook invloed. Zo worden het autobezit en het autogebruik door veel factoren beïnvloed waardoor de exacte invloed van de invoering van betaald parkeren niet te meten is. Bij de analyse van de resultaten en de interpretatie van de gemeten effecten houden we hier rekening mee.
- Niet alle effecten treden direct na de invoering van betaald parkeren op. Er ontstaat niet direct ruimte en bewoners zullen misschien niet direct hun auto verkopen en meer gaan lopen, fietsen of reizen met het openbaar vervoer. Bij het meten van de effecten houden we hier rekening mee. We meten effecten na een paar maanden en waar nodig herhalen we dit een jaar later.
- We gebruiken bestaande bronnen om de effecten te laten zien. Deze geven geen inzicht in beweegredenen van bewoners en ondernemers om wel of niet te kiezen voor alternatieven voor de auto, of in de ervaringen over parkeeroverlast en de kwaliteit van de openbare ruimte. Ook geeft dit op niveau van de afzonderlijke gebieden geen inzicht in of het aantal auto’s dat er rijdt afneemt en het aantal fietsers toeneemt na invoeren van betaald parkeren.

0. Indicator voor de voortgang van het invoeren van betaald parkeren

Indicator		Wanneer meten?	Waar meten?	Hoe meten, databron?
1	Parkeerareaal op straat waar sprake is van betaald parkeren (% van het totale aantal parkeerplaatsen op straat)	Jaarlijks (januari)	Gehele gemeente	Registratie gemeente

1. Indicatoren voor het monitoren van de effecten op verdeling en de kwaliteit van de openbare ruimte.

Indicator		Wanneer meten?	Waar meten?	Hoe meten, databron?
1	Aantal geparkeerde auto’s, absoluut en in relatie tot het aantal parkeerplekken, om te kunnen beoordelen of de parkeerdruk afneemt na invoering van betaald parkeren.	Voor en ca. half jaar na invoeren, daarna elke 2 jaar	Elk gebied dat betaald wordt	Parkeerdruk-metingen
2	Aantal meldingen over overlast van parkeren om te kunnen beoordelen of de ervaren overlast afneemt na invoering van betaald parkeren en niet toeneemt in gebieden rondom.	Voor en ca. half jaar na invoeren, daarna elk jaar	Meldingen per buurtniveau. Elk gebied dat betaald wordt	Meldingen systeem gemeente
3	Totaal aantal parkeerplaatsen op straat om te beoordelen of de hoeveelheid ruimte voor parkeren afneemt	Voor en ca. half jaar na invoeren, daarna elk jaar	Elk gebied dat betaald wordt	Parkeerdruk-metingen

CONCEPT

Indicator		Wanneer meten?	Waar meten?	Hoe meten, databron?
4	Aantal opgeheven parkeerplaatsen (incl. wat ervoor in de plek is gekomen) om te beoordelen of na invoering het aantal parkeerplaatsen afneemt.	Continu	Elk gebied dat betaald wordt	Registratie gemeente
5	Parkeerdruk in omgeving van de gebieden waar betaald parkeren is ingevoerd om te beoordelen of het waterbedeffect ontstaat (binnen de gemeente)	Afhankelijk van locatie	Selectie van gebieden waar kans is op waterbedeffect	Parkeerdruk-metingen

2. Indicatoren voor het monitoren van de effecten op het gebruik van duurzame andere opties voor de (eigen) auto.

Indicator		Wanneer meten?	Waar meten?	Hoe meten?
1	Aantal geregistreerde particuliere personenauto's, totaal en gemiddeld per adres om te beoordelen of autobezit afneemt (excl. leaseauto's).	Aantal maanden voor en aantal maanden na invoeren, daarna jaarlijks.	Elk gebied dat betaald wordt	RDW (twee keer per jaar kopen)
2	Percentage huishoudens met 0, 1, 2 en 3 of meer auto's (incl. leaseauto's). Onderscheid naar leeftijd, inkomen, achtergrond, wel/niet werkend en type werk, locatie werk/studie.	Eens per twee jaar (najaar oneven jaren	Alle subwijken	Inwonersenquête (eens per twee jaar)
3	- Aantal deelvoertuigen - Aantal ritten en gebruikers deel(bak)fiets en deelauto om te beoordelen of gebruik toeneemt na invoering betaald parkeren.	Eens per jaar	Gemeenteniveau, waar mogelijk per gebied.	Via aanbieders. Voor zover beschikbaar.
4	Aantal instappers bus en (waar relevant) tram om te beoordelen of gebruik OV toeneemt na invoering betaald parkeren	Voor en ca. jaar na invoering, jaar later opnieuw	Op haltes in/bij IBP gebied	Provincie
5	Aantal auto's dat op enkele representatieve wegen rijdt en verdeling over de dag om te beoordelen of na invoering betaald parkeren aantal rijdende auto's afneemt en of mensen hun reistijdstip aanpassen als gevolg van de venstertijden.	Voor en ca. jaar na invoering, jaar later opnieuw	Op beperkt aantal plekken op basis van bestaande telpunten, geen inzicht per gebied.	Verkeerstellingen
6	Aantal fietsers op enkele representatieve fietsroutes in/bij gebied om te beoordelen of gebruik fiets toeneemt na invoering betaald parkeren	Voor en ca. jaar na invoering, jaar later opnieuw	Op beperkt aantal plekken op basis van bestaande telpunten, geen inzicht per gebied.	Verkeerstellingen

CONCEPT

Risico's

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Implementatie nieuw vergunningensysteem	Met de nog lopende implementatie van het nieuwe Parkeer Management Systeem (PMS) is er een risico dat technische of personele knelpunten leiden tot vertraging in het invoeren van betaald parkeren.	Problemen op tijd signaleren. Voldoende personele capaciteit.
Personele capaciteit	Het invoeren van betaald parkeren vraagt veel personele inzet. De krappe arbeidsmarkt, grote ambities en aandacht voor (het invoeren van betaald) parkeren leggen druk op de organisatie.	Voldoende personele capaciteit. Keuzes maken

Er bestaat een aanzienlijk risico dat onvoldoende geschikt personeel kan worden aangetrokken of behouden. Dit wordt vooral veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt en concurrentie. De kans hierop wordt gemiddeld ingeschat.
Impact op de werkzaamheden: Mogelijk vertraging van de werkzaamheden.
Gevolgen: Verhoogde werkdruk voor huidig personeel. Mogelijk vertraging in het invoeren van betaald parkeren.
Maatregelen om dit risico te beheersen: Naast het tijdig signaleren helpt een proactieve personeelsstrategie om dit risico te beperken.

Financiën

De (structurele) baten en lasten in verband met stadsbreed invoeren betaald parkeren zijn verwerkt in de begroting. We voeren de komende jaren buurt voor buurt betaald parkeren in. Het duurt tot 2034 om in de hele stad het betaald parkeren in te voeren.

In de begroting zijn de baten en lasten van het straatparkeren opgenomen. Invoering betaald parkeren is maar een onderdeel hiervan. Hiernaast zijn onder meer ook tariefswijzigingen, opheffen parkeerplekken, de gederfde inkomsten voor de onderwijsvergunning onderdeel van deze begroting.

In onderstaande tabel is een uitsnede opgenomen welke baten en lasten zijn opgenomen in de begroting tot en met 2029 in verband met invoeren betaald parkeren in de gehele stad van 2025 tot 2029. Dit betreft de stand actualisatie voorjaarsnota 2025. Jaarlijks worden baten en lasten herijkt bij het MPR (onderdeel voorjaarsnota) en eventuele mutaties verwerkt in de begroting. De eerstvolgende actualisatie vindt plaats bij het MPR 2026.

Baten en lasten (x mln euro)	2025	2026	2027	2028
Baten uitbreiding betaald parkeren	-9,6	-15,2	-19,4	-22,5
Lasten uitbreiding betaald parkeren	4,6	7,0	7,7	9,8

CONCEPT

Hogere personeelslaten MPR 2025	0,4	0,4	0,3	0,3
Batig resultaat	**-4,6**	**-7,9**	**-11,4**	**-12,4**

Bovenstaande baten hebben betrekking op de gebiedsuitbreiding betaald parkeren (bijstellingen bij de voorjaarsnota in de baten hebben betrekking op de gehele begroting straatparkeren en kunnen daarmee ook betrekking hebben op gebieden waar betaald parkeren al was ingevoerd). De inschatting van de baten is een raming die onzekerheden kent. Bij de raming van de baten wordt rekening gehouden met

(1) gebiedskenmerken (zoals aantal woningen, aantal KVK-inschrijvingen en aantal parkeerplaatsen),
(2) kennis en inzichten over gedrag en opbrengsten in gebieden waar al eerder betaald parkeren is ingevoerd.

De lasten hebben betrekking op de personele inzet in verband met invoeren betaald parkeren, zoals communicatie, vergunningverlening, maar ook extra personele inzet, de scanauto's en personele bezetting, kosten van naheffing, onderhoudslasten en kapitaallasten van parkeerautomaten, bebording etc. De ophoging bij het MPR 2025 voor extra personele lasten is separaat weergegeven. Hierin zijn verwerkt de kosten voor amendement 39 'Ook bereikbaarheid in het afwegingskader' en het amendement 41 'Meten is weten'.

We zien op basis van de realisatiecijfers over 2024 lagere parkeerinkomsten dan begroot. We stellen de inkomsten uit de parkeerexploitatie nog niet structureel neerwaarts bij. We willen eerst beter onderzoeken welke ontwikkelingen structureel van aard zijn. Daarnaast kijken we naar bijsturingsmogelijkheden. In 2025 kunnen we een eventueel tekort dekken uit de Egalisatiereserve parkeren. Met het incidentele resultaat van 2024 heeft deze reserve een omvang van bijna 15% van de parkeerbaten waarmee dit mogelijk is. Voortgang en verantwoording

De voortgang van het invoeren van betaald parkeren volgen we via het percentage van het parkeerareaal op straat waar betaald parkeren geldt. De ambitie is stadsbrede invoering dus 100% in het jaar 2034. Deze indicator is onderdeel van de programmabegroting Duurzame Bereikbaarheid. De voortgang rapporteren we jaarlijks in de jaarstukkenen de Monitor Mobiliteitsplan.

	Nulmeting	**Realisatie**	**Doelstelling**		
Indicator	**2022**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Parkeerareaal op straat waar sprake is van betaald parkeren (% van het totale aantal parkeerplaatsen op straat)	25%	32%	44%	50%	56%
Deze indicator geeft weer hoeveel procent van de openbare autoparkeerplekken op straat in de gemeente Utrecht een betaalde parkeerplek is. Bron: Gemeente Utrecht					

CONCEPT

In 2029 leggen we de planning voor blok 3 voor aan de raad, daarbij kunnen we een advies doen over tarieven, eventueel versnellen of vertragen, aanpassing van tarieven, of eventuele benodigde (extra) maatregelen op gebied van alternatieven.

CONCEPT

D Bijlagen

Bijlage 1 Volgorde van invoeren

Bij het bepalen van de volgorde voor invoering van betaald parkeren in de hele stad, spelen twee belangrijke overwegingen mee. Aan de ene kant vinden we het belangrijk om bewoners en ondernemers in de stad duidelijkheid te bieden, zodat ze weten wanneer ze aan de beurt zijn voor betaald parkeren en zich daarop kunnen voorbereiden. Aan de andere kant hechten we er veel waarde aan om in te kunnen spelen op ontwikkelingen en veranderingen in de openbare ruimte. Hoewel we vrij goed kunnen inschatten hoe de parkeerdruk zich verplaatst als we in een deel van de stad betaald parkeren invoeren, blijkt de praktijk soms toch net even anders dan we van tevoren hadden verwacht. We willen voorkomen dat wijken waar de parkeerdruk ineens flink toeneemt nog jaren moeten wachten op betaald parkeren, maar tegelijkertijd vinden we het belangrijk dat bewoners en ondernemers in de stad weten waar ze aan toe zijn. We kiezen daarom voor een aanpak in twee stappen:

- We hebben de stad ingedeeld in drie blokken die elkaar opvolgen in de tijd.
- We hebben een afwegingskader gemaakt waarmee we binnen de blokken de volgorde voor invoeren van betaald parkeren bepalen.

De gemeenteraad stelt voor aanvang voor ieder blok vast welke buurten in het betreffende blok aan de beurt komen voor betaald parkeren. Met per gebied een inschatting van het invoermoment. Het college vernieuwt vervolgens jaarlijks de planning voor het aankomende jaar, op basis van het afwegingskader (zie verderop in deze bijlage). Zo kunnen we buurten naar voren halen in de planning, als dat op grond van de parkeerdruk in het gebied of verzoeken van bewoners en ondernemers wenselijk is. De raad informeren we jaarlijks over de (geactualiseerde) jaarplanning in de MPR.

Indeling in blokken

Bij de indeling van gebieden in blokken hebben we gekeken naar de parkeerdruk, en nieuwbouw of gebiedsontwikkelingen. In gebieden waar de parkeerdruk (zeer) hoog is (80% of hoger), ervaren bewoners en ondernemers vaak overlast van parkeren. Zij moeten lang zoeken naar een plek als ze een auto willen parkeren en hebben last van auto's die op hinderlijke of zelfs gevaarlijke plekken staan. Betaald parkeren zorgt er vrijwel altijd voor dat de parkeerdruk afneemt en dat heeft een positief effect op de kwaliteit van de openbare ruimte.

Ook hebben we gekeken naar de plekken in de stad waar binnenkort veel gebouwd wordt. Utrecht gaat de komende jaren flink groeien. Als we bij (een groot deel van) de bouwontwikkelingen kunnen uitgaan van betaald parkeren, zijn er meer mogelijkheden om de parkeereis in te vullen met alternatieven. Daar heeft de stad ook op lange termijn voordeel van, want dat betekent dat er veel minder auto's de stad in komen.

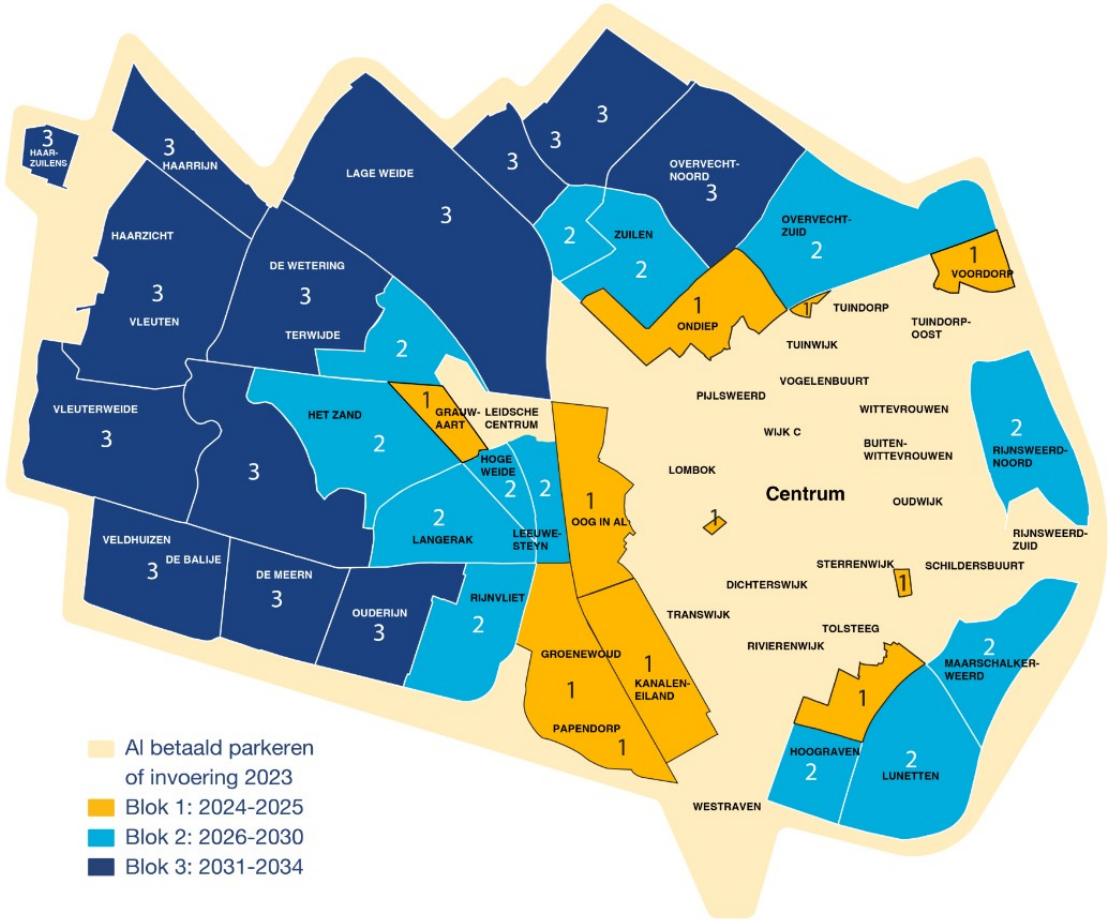
Blok 1 (2024-2025): de gebieden in blok 1 zijn de gebieden waar op korte termijn betaald parkeren nodig is. Dit zijn bijvoorbeeld gebieden waar op dit moment al een hoge parkeerdruk is, of waar binnenkort de parkeerdruk zal toenemen als gevolg van de uitbreiding van betaald parkeren en/of de oplevering van grote nieuwbouw- of gebiedsontwikkelingen. Gebieden met prioriteit 1 grenzen bijna geheel aan het bestaande betaald parkeergebied.

Blok 2 (2026-2030): de gebieden in blok 2 hadden in 2023 gemiddeld genomen nog niet te maken met een hele hoge parkeerdruk, maar zullen naar aanleiding van de uitbreidingen in blok 1 een toename in parkeerdruk zien. In deze gebieden zijn bovendien bouwontwikkelingen gepland die op iets langere termijn worden opgeleverd.

Blok 3 (2031-2034): de gebieden in blok 3 liggen voor een groot deel aan de rand van de stad. Deze gebieden hebben een relatief lage parkeerdruk, die voorlopig niet toe zal nemen. In deze gebieden

CONCEPT

staan voorlopig ook geen (grote) nieuwbouwontwikkelingen op de planning. Gezien het hoge autobezit in deze gebieden is het hier wel nodig te sturen op de bereikbaarheid.

Afwegingskader

We bepalen de precieze volgorde voor invoering van betaald parkeren binnen de blokken op basis van een afwegingskader. Dit afwegingskader is opgebouwd uit meetbare criteria, maar wanneer deze criteria onvoldoende uitsluitsel geven, beoordeelt een team van deskundigen (zoals handhavers en verkeersadviseurs) welke gebieden als eerste aan de beurt komen voor invoering van betaald parkeren.

In gebieden met grote (aantallen) bouwontwikkelingen voeren we betaald parkeren voor de eerste oplevering in. Hierbij is het uitgangspunt dat de ingangsdatum van betaald parkeren voor deze gebieden zo dicht mogelijk bij de oplevering is.

Voor overige gebieden kijken we eerst naar de parkeerdruk. Het uitgangspunt is dat het gebied met de hoogste parkeerdruk als eerste aan de beurt is.

Als het verschil in parkeerdruk tussen twee gebieden klein is wegen we de meldingen van bewoners en ondernemers mee.

We beoordelen als eerste om wat voort soort meldingen het gaat (alleen parkeerdruk, of bijvoorbeeld ook verkeersveiligheid). Als het soort meldingen in twee gebieden vergelijkbaar is, kijken we naar het aantal meldingen. Het gebied met de meeste meldingen is als eerste aan de beurt voor invoering van

betaald parkeren. We kunnen hier vanaf wijken als we aanwijzingen hebben dat een groot aantal meldingen van een beperkt aantal adressen afkomstig is (en er per persoon veel meer dan één melding is gedaan).

Als parkeerdruk en meldingen weinig verschillen, dan is de aanwezigheid van andere opties om te reizen de doorslag voor het bepalen van de volgorde voor invoering van betaald parkeren.

Bouwontwikkelingen

Bij bouwontwikkelingen weten we (ruim) van tevoren wanneer de eerste woningen of bedrijfsruimtes worden opgeleverd. Als we bij bouwontwikkelingen uitgaan van betaald parkeren en om die reden minder parkeerplaatsen aanleggen, is het noodzakelijk dat er bij oplevering ook daadwerkelijk betaald parkeren is ingevoerd. Voor gebieden met veel en/of grote nieuwbouwontwikkelingen is daarom de (eerste) opleverdatum bepalend voor het moment waarop we betaald parkeren invoeren. Bij grote ontwikkelingen, waarbij een risico is dat parkeerders uitwijken naar omliggende gebieden, voeren we in de aangrenzende gebieden tegelijkertijd betaald parkeren in. In deze wijken zijn dus niet parkeerdruk en bewonersmeldingen bepalend voor het moment van invoeren betaald parkeren, maar geven we voorrang op basis van de bouwontwikkelingen in het aangrenzende gebied. Het uitgangspunt hierbij is dat we niet willen wachten tot er overlast van parkeren ontstaat, maar parkeerdruk juist voor willen zijn.

Parkeerdruk

We meten de parkeerdruk in de gebieden die op korte termijn aan de beurt zijn voor betaald parkeren en overige gebieden waar we overlast van parkeren zien ontstaan. Ook meten we de parkeerdruk in gebieden waar kortgeleden betaald parkeren is ingevoerd. Zo kunnen we goed volgen wat de effecten zijn van de uitbreiding van betaald parkeren en andere ontwikkelingen in de stad. Voor het meten van de parkeerdruk tellen we gedurende twee weken op vaste momenten hoeveel auto's er staan geparkeerd. In gebieden met bijzondere functies, waar de parkeerdruk zich (ook) op andere momenten voordoet, kunnen we extra momenten toevoegen om te meten. Om de parkeerdruk te berekenen, zetten we het aantal geparkeerde auto's af tegen het aantal parkeerplaatsen. We berekenen voor alle momenten dat we meten (middag en nacht op verschillende dagen) de gemiddelde parkeerdruk over de twee gemeten weken. Het moment met de hoogste gemiddelde parkeerdruk in een gebied telt mee voor bepalen van de volgorde voor invoering betaald parkeren.

Moment van meten	Toelichting
De nacht van maandag op dinsdag tussen 01.00 en 04.00 uur	De meting van dinsdagnacht geeft de beste indruk van parkeeroverlast veroorzaakt door bewoners omdat dan bijna iedereen thuis is en er weinig andere parkeerders zijn.
Donderdag tussen 12.00 en 15.00 uur	De meting van donderdag overdag geeft inzicht in de parkeeroverlast veroorzaakt door forensen/werknemers.
Zaterdag tussen 12.00 en 15.00 uur	De meting op zaterdagmiddag geeft inzicht in de eventuele parkeeroverlast veroorzaakt door winkelend publiek. Over het algemeen is zaterdag de drukste dag met winkelend publiek.

Meldingen

We kunnen parkeerdruk meten door het aantal geparkeerde auto's te tellen. Dat zegt alleen niets over hoe bewoners en ondernemers de parkeerdruk ervaren. Daarom wegen we bij het bepalen van de

CONCEPT

volgorde voor invoering betaald parkeren ook de meldingen mee van bewoners en ondernemers over parkeeroverlast. Het gaat hierbij zowel om meldingen over hoge parkeerdruk (er zijn te weinig plekken beschikbaar) als om meldingen over verkeerd geparkeerde auto's en onveilige situaties vanwege parkeren.

We tellen alle meldingen mee die in het afgelopen jaar zijn gedaan. Zo kunnen ook bewoners en ondernemers die anoniem willen melden hun stem laten horen. Om te voorkomen dat één of een paar melders met een groot aantal meldingen de volgorde voor invoering van betaald parkeren kunnen invloeden, doen we wel nog een handmatige check op de ontvangen meldingen. Als we aanwijzingen hebben dat de meldingen van een beperkte groep afkomstig zijn, is het advies van deskundigen bepalend voor de volgorde voor invoering betaald parkeren.

We zetten het aantal meldingen af tegen het aantal (woon- en bedrijfs)adressen in het gebied, zodat we een goede vergelijking kunnen maken tussen grotere en kleinere gebieden. Het aantal meldingen (t.o.v. het aantal adressen in het gebied) telt mee voor het bepalen van de volgorde voor invoering betaald parkeren.

Bereikbaarheid

Om, binnen de beschikbare data en tijd, inzicht te geven in de bereikbaarheid van voorzieningen en banen vanuit buurten waar betaald parkeren wordt ingevoerd is een bereikbaarheidsanalyse ontwikkeld. Het doel is om de toegankelijkheid van diverse vervoerswijzen (fiets, openbaar vervoer, deelmobiliteit en auto) in kaart te brengen en deze inzichten mee te nemen bij het bepalen van de volgorde waarin betaald parkeren wordt ingevoerd in buurten en mogelijke aanpassing van venstertijden.

Belangrijkste elementen van de bereikbaarheidsanalyse zijn:

1. **Cijfers en analyse**: dit omvat de minimale reistijd naar de dichtstbijzijnde voorziening per vervoermiddel en het totaal aantal voorzieningen en banen waartoe toegang kan worden verkregen binnen een bepaalde reistijd per vervoermiddel.
2. **Reizigersperspectief**: inzicht in kosten en ervaren bereikbaarheid via voorbeeldreizen, feedback van inwoners op inloopbijeenkomsten en via een enquête.

Samen met de alternatieven op orde, waarin de beschikbaarheid van voetgangers- en fietsinfrastructuur en voorzieningen, openbaar vervoer en deelmobiliteit per buurt inzichtelijk wordt gemaakt geeft dit een overzicht van de beschikbaarheid van de diverse vervoerswijze op verschillende tijdstippen. Dit geeft inzicht in:

1. Verschillen in reistijd per vervoersmiddel naar voorzieningen en banen.
2. Bereikbaarheid van (benodigde) voorzieningen en banen met alle vervoerswijzen.
3. Inschatting van de reiskosten per vervoersmiddel naar voorzieningen en banen.

De resultaten worden opgenomen in kaarten en in tabellen met uitleg van de resultaten in een begeleidende tekst.

Naast dat de analyses ondersteunend zijn aan de afwegingen in het proces invoeren betaald parkeren kan de bereikbaarheidsanalyse ook bijdragen aan bredere beleidsvorming, zoals het verbeteren van het openbaar vervoer, aanbod van deelmobiliteit en fietsroutes en -voorzieningen in wijken.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de opzet en voorbeeldresultaten van de bereikbaarheidsanalyse verwijzen we graag naar de Bereikbaarheidsanalyse.

Advies van deskundigen

Het is niet altijd mogelijk om op basis van meetbare gegevens te bepalen in welk gebied de invoering van betaald parkeren het meest wenselijk en/of noodzakelijk is. Bijvoorbeeld wanneer de parkeerdruk

CONCEPT

en het aantal ontvangen meldingen in verschillende gebieden (bijna) even hoog zijn en ook de bereikbaarheid ongeveer gelijk is. In zo'n situatie geeft het advies van deskundigen de doorslag. We gebruiken de kennis van (onder andere) verkeerskundigen en handhavers om te bepalen in welk gebied betaald parkeren het meeste effect heeft op parkeerdruk en verkeersveiligheid (bijvoorbeeld het aantal foutparkeerders en toegankelijkheid van de stoep). Zo kunnen we ook zaken meewegen die niet in cijfers zijn uit te drukken, maar wel veel effect hebben op de leefbaarheid in de wijk.

Aanvullende randvoorwaarden

Op basis van ons afwegingskader bepalen we in welke volgorde we binnen de blokken betaald parkeren invoeren in de gebieden waar nu nog gratis wordt geparkeerd. Hierbij zijn er een aantal randvoorwaarden:

Voorwaarde	Uitleg
Logische grenzen	De gebieden die we toevoegen aan betaald parkeren hebben logische grenzen, bijvoorbeeld een spoorlijn, watergang of (drukke) weg. We houden hierbij zoveel mogelijk de buurtgrenzen aan. Het uitgangspunt is dat op straat volstrekt duidelijk is of op de betreffende locatie betaald parkeren geldt, en zo ja welk regime ter plaatse van kracht is.
Minimale grootte	De gebieden die we toevoegen aan betaald parkeren bestaan uit minimaal 1.000 adressen of 1.000 parkeerplaatsen. Hier kunnen we van afwijken in gebieden zonder woningen en gebieden waar toepassing van een minimale grootte een logische begrenzing onmogelijk maakt.
Geen eilandjes	We breiden betaald parkeren uit vanuit het bestaande betaald parkeergebied, om te voorkomen dat er eilandjes met gratis of betaald parkeren ontstaan. Gebieden die (nog) niet grenzen aan betaald parkeergebied moeten dus wachten. We kunnen hierop een uitzondering maken: • In gebieden met een centrumfunctie en/of groot aantal voorzieningen; • Of als betaald parkeren noodzakelijk is om te kunnen sturen op bijvoorbeeld het aantal autoritten, en/of omdat een gebied zo is ingericht op lopen, fietsen, OV en zo min mogelijk autogebruik.

Afwijken van het kader

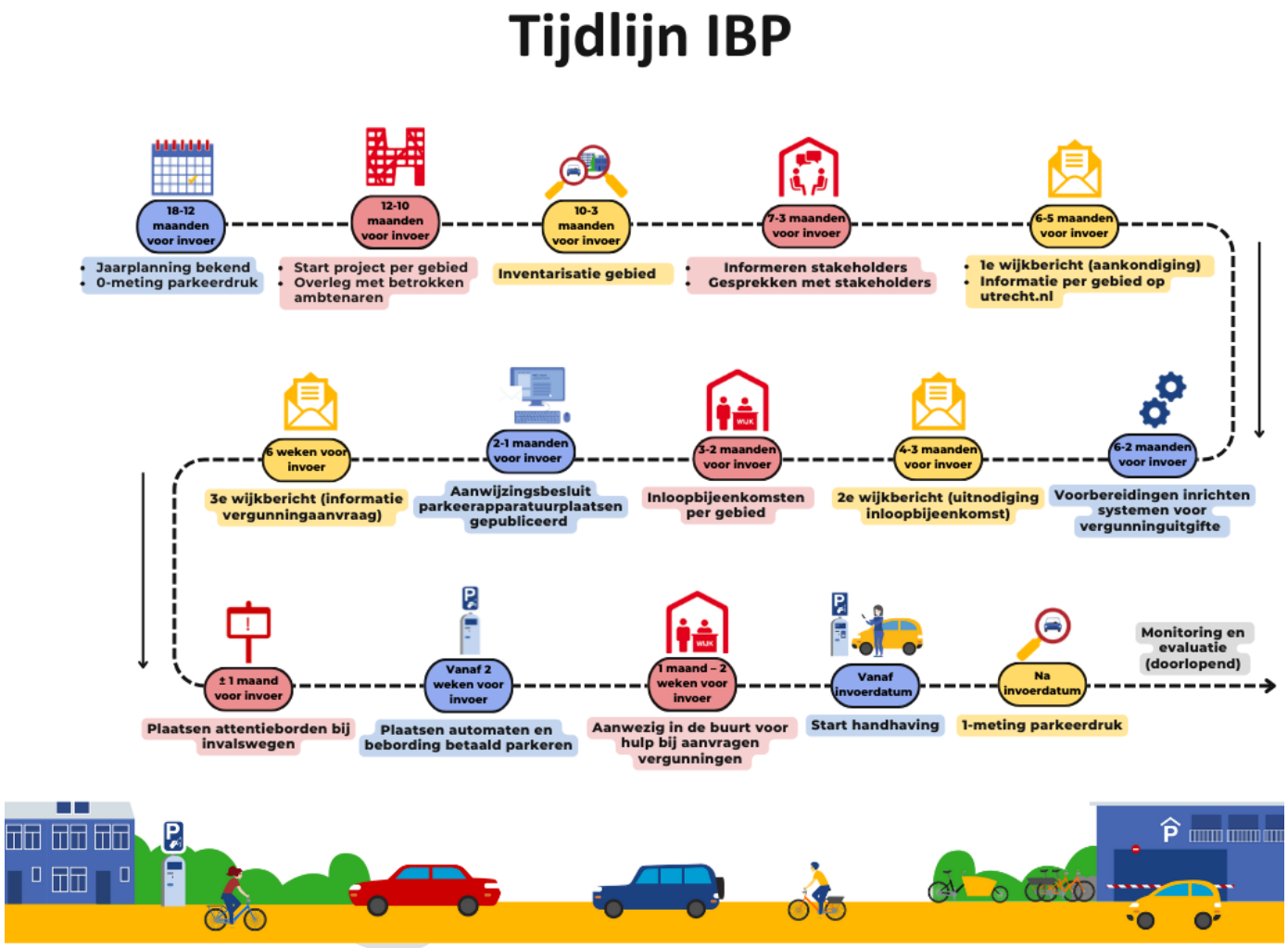
Er zijn twee situaties waarin we kunnen afwijken van de volgorde die het afwegingskader voorschrijft:

- We kunnen per invoermoment op een maximumaantal adressen betaald parkeren invoeren. Als we bij het eerstvolgende invoermoment nog ruimte hebben voor een beperkt aantal adressen en het gebied dat bovenaan staat in de volgorde is te groot, dan kunnen we een gebied dat lager op de lijst staat naar voren halen. Zo werken we zo efficiënt mogelijk.

- Als het in verband met de oplevering van nieuwbouw noodzakelijk is om in een gebied betaald parkeren in te voeren, maar het gebied grenst nog niet aan bestaand betaald parkeergebied, halen we het tussenliggende gebied naar voren in de volgorde. Zo zorgen we dat het betaald parkeergebied aaneengesloten blijft.

Bewoners en ondernemers kunnen ook zelf een draagvlakmeting aanvragen om een gebied één blok naar voren halen in de planning en dus eerder versneld in te voeren. Hierbij kijken we wel of dit mogelijk is gezien de criteria en randvoorwaarden.

Bijlage 2 Proces IBP

Colofon

Ontwikkelorganisatie Ruimte

Tekst: Afdeling Mobiliteit

Contact: parkeerprojecten@utrecht.nl

Www: utrecht.nl/betaaldparkeren

Vastgesteld door college: n.t.b.

CONCEPT

Bijlage: Bereikbaarheidsanalyse

Inhoud

1. Waarom een bereikbaarheidsanalyse
2. Opzet bereikbaarheidsanalyse
3. Bereikbaarheid: de cijfers en analyse
   3.2. De cijfers
   3.3. Andere mogelijkheden voor reizen op orde
4. Reizigersperspectief: de cijfers vanuit het reizigersperspectief gezien
   4.2. Voorbeeldreizen
   4.3. Input bewoners
5. Bereikbaarheidsanalyse breder toepasbaar

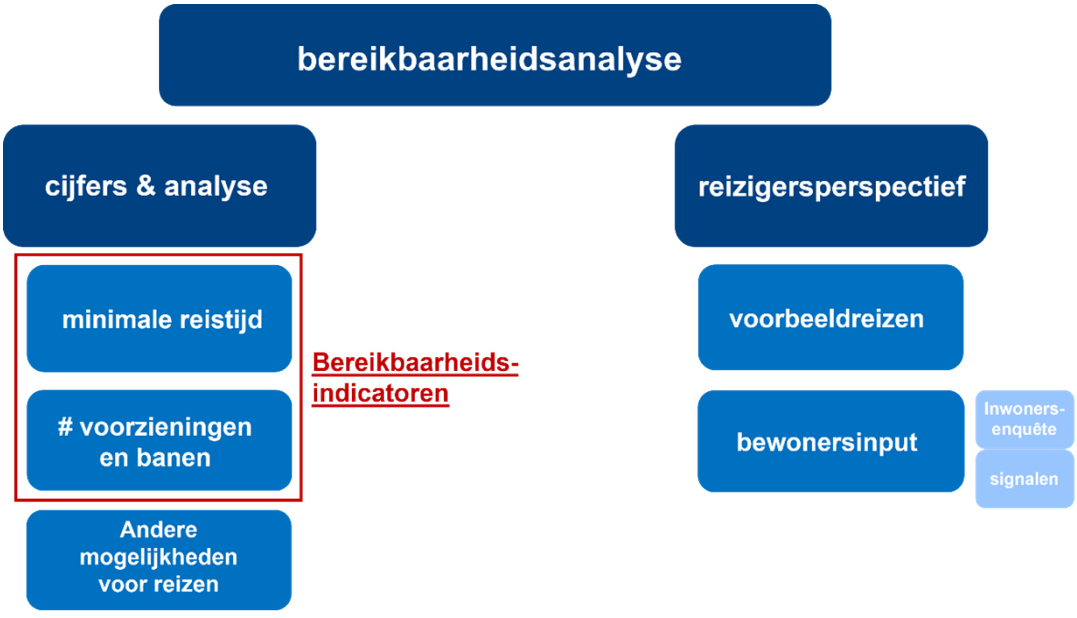
Waarom een bereikbaarheidsanalyse?

De bereikbaarheidsanalyse is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren in Utrecht. De mate van bereikbaarheid is een van de aspecten die we meewegen bij het bepalen van de prioritering van gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd vanaf blok 2. Om dit te kunnen beoordelen heeft de raad bij de vaststelling van de 'Wijziging Verordening Parkeerbelasting voor het heffen van parkeerbelasting stadsbreed' meegegeven dat de bereikbaarheidsanalyse, binnen beschikbare data en tijd, zo goed mogelijk inzicht te krijgen in de volgende elementen:

- De verschillen in reistijd per vervoersmiddel naar voorzieningen en banen;
- De verschillen in reiskosten per vervoersmiddel naar voorzieningen en banen;
- De bereikbaarheid van (benodigde) voorzieningen en banen met diverse vervoerswijzen (fiets, openbaarvervoer en auto);
- De effecten daarvan voor de doelgroepen voor wie het invoeren van betaald parkeren de bereikbaarheid kan belemmeren.

Om inzicht te krijgen in deze elementen voor de buurten in Utrecht waar betaald parkeren wordt ingevoerd stellen we een bereikbaarheidsanalyse op. De opzet van de bereikbaarheidsanalyse staat in onderstaande figuur weergegeven.

Opzet bereikbaarheidsanalyse

Figuur: opzet bereikbaarheidsanalyse

De bereikbaarheidsanalyse bestaat uit de volgende twee onderdelen:

1. Cijfers en analyse: welk beeld van bereikbaarheid geven de cijfers?
2. Reizigersperspectief: de cijfers vanuit het reizigersperspectief gezien

Hieronder staat per onderdeel een beschrijving van de uitwerking en wijze van presentatie van de resultaten.

Bereikbaarheid: de cijfers en analyse

De operationalisering van het begrip bereikbaarheid

In de literatuur zijn een aantal operationalisaties van bereikbaarheid beschikbaar, die de term meetbaar maken. Deze operationalisaties beperken zich vooralsnog tot de reisafstand of reistijd naar typen bestemmingen; kosten en moeite worden hierin vooralsnog niet meegenomen. Reistijd is daarbij een combinatie van afstand en reissnelheid. Dit wordt o.a. geconstateerd in de publicatie “Acceptabele bereikbaarheid, 2024” van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, 2024.

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft in 2022 een onderzoek gepubliceerd naar (on)bereikbaarheid van voorzieningen en banen in Nederland, genaamd “Toegang voor iedereen? In dit onderzoek is de mate van bereikbaarheid binnen Nederland onderzocht. Om de mate van bereikbaarheid te bepalen zijn de minimale reistijd per vervoermiddel naar dichtstbijzijnde voorziening en het totaal aantal voorzieningen en banen waartoe toegang kan worden verkregen binnen een bepaalde reistijd als bereikbaarheidsindicatoren gehanteerd. In de bereikbaarheidsanalyse sluiten we aan op deze algemeen geaccepteerde bereikbaarheidsindicatoren. De mate van bereikbaarheid bepalen we aan de hand van de volgende twee bereikbaarheidsindicatoren:

1. Minimale reistijd per vervoermiddel naar dichtstbijzijnde voorziening

2. Totale aantal voorzieningen en banen waartoe toegang kan worden verkregen binnen een bepaalde reistijd binnen Utrecht

Op basis van beschikbare databronnen en analysemogelijkheden maken we naast het aantal banen in Utrecht beide bereikbaarheidsindicatoren, aansluitend op de gehanteerde voorzieningen in de Mobiliteitsmonitor, inzichtelijk voor de volgende voorzieningen: supermarkten in Utrecht, basisscholen in Utrecht en ziekenhuizen.

Het totale aantal voorzieningen en banen waartoe toegang kan worden verkregen bepalen we per vervoerwijze (fietsen, openbaar vervoer en auto) voor de reistijden 15, 30, 45 en 60 minuten. Dit geeft een beeld van het totaal aantal bereikbare voorzieningen en banen per vervoerswijze per tijdsduur. Voor beide bereikbaarheidsindicatoren presenteren we de resultaten in tabellen. Dit levert inzicht op in de volgende elementen:

- De verschillen in reistijd per vervoersmiddel naar voorzieningen en banen
- De bereikbaarheid van (benodigde) voorzieningen en banen met alle vervoerswijzen.

Daarnaast maken we per vervoerswijze het bereik per tijdseenheid (15,30, 45 en 60 minuten) inzichtelijk op kaartbeeld aan de hand van reistijd isochronen. Een voorbeeld van de uitwerking en presentatie van de resultaten is opgenomen in bijlage 1.

Andere mogelijkheden voor reizen op orde

Met het oog op de bereikbaarheid van het gebied en de andere opties voor het eigen autobezit, kijken we in de voorbereiding van het invoeren naar de aanwezigheid van deze andere opties. We brengen in beeld of er voldoende van deze opties, zoals fietsinfrastructuur of deelvervoer, aanwezig zijn en of deze opties op loopafstand van de adressen te vinden zijn. Per vervoerwijze worden de volgende aspecten inzichtelijk gemaakt:

Lopen en fietsen

- Aantal fietsparkeerplekken
- Toegankelijkheid van fietsenstallingen
- Kwaliteit loop- en fietsroutes
- Veiligheid loop- en fietsroutes
- Oversteekvoorzieningen voetganger

Openbaar Vervoer

- Aanbod openbaar vervoer (station(s), bushaltes)
- Bedieningsdichtheid
- Toegankelijkheid haltes

Deelmobiliteit

- Aanbod deelmobiliteit
- Dichtheid aanbod, hoeveel mensen hebben toegang tot deelmobiliteit binnen 400 meter
- Samen met de bereikbaarheidsindicatoren vormen de andere mogelijkheden voor reizen op orde het kwantitatieve deel van de bereikbaarheidsanalyse.

De cijfers vanuit het reizigersperspectief

Om inzicht te krijgen in de kosten van reizen met verschillende vervoerswijzen naar voorzieningen en banen, de ervaren bereikbaarheid van inwoners van buurten waar betaald parkeren wordt ingevoerd en de mogelijke effecten voor verschillende doelgroepen, verrijken we de kwantitatieve resultaten met het perspectief vanuit de reiziger. Dit doen we aan de hand van enkele voorbeeldreizen en input vanuit inwoners. Hieronder staat beschreven hoe we invulling geven aan de voorbeeldreizen en input vanuit inwoners.

Voorbeeldreizen

Om inzicht te krijgen in de kosten van reizen per verschillende vervoerswijze en de mogelijke effecten voor verschillende doelgroepen werken we per buurt waar betaald parkeren wordt ingevoerd voorbeeldreizen uit. Bij het bepalen van de reizen zorgen we voor brede diversiteit aan reizen, waarbij we variëren in:

- Motief van de reis: woon-werk, recreatieve reizen, medisch, onderwijs;
- Tijdstip: daluren, spitsen, aan de rand van de dag;
- Afstand: binnen Utrecht, regionaal, landelijk

Per reis maken we, per vervoerwijze, inzichtelijk wat de duur van de reis is en een indicatie van kosten. Door de variantie maken we de reismogelijkheden en kosten voor verschillende doelgroepen inzichtelijk.

Input bewoners

Naast de voorbeeldreizen halen we actief input bij bewoners over de ervaren bereikbaarheid. Dit doen we door inwoners hierop te bevragen tijdens de inloopbijeenkomsten die georganiseerd worden als onderdeel van het invoeren van betaald parkeren in de betreffende buurt. Daarnaast worden inwoners in de periode voorafgaand aan het invoeren van betaald parkeren in de mogelijkheid gesteld om een enquête in te vullen over de parkeersituatie en de ervaren bereikbaarheid in hun buurt. De resultaten geven een inkleuring van de cijfers en analyse.

Daarnaast maken we gebruik van de resultaten uit de stadsbrede inwonersenquête en bij ons reeds bekende signalen over de ervaren bereikbaarheid en aanbod aan vervoerswijzen uit de buurt. Omdat deze informatie al eerder beschikbaar is kan deze worden meegenomen in de afweging bij de prioritering van de gebieden voor invoering betaald parkeren.

Samenvattend halen we input op bij bewoners om een beeld te vormen van het gebruikersperspectief op de volgende manieren:

- Inloopbijeenkomsten invoeren betaald parkeren;
- Enquête invoeren betaald parkeren;
- Inwonersenquête (onderdeel van de Utrecht Monitor);
- Signalen uit de buurt.

Bereikbaarheidsanalyse breder toepasbaar

Naast dat de bereikbaarheidsanalyse inzicht geeft in de bereikbaarheid van een betreffende buurt en kan worden meegenomen in het bepalen van de volgorde van buurten waar betaald parkeren wordt ingevoerd is de informatie ook bruikbaar in de beleidsvorming en uitvoering daarvan. Zo kan de bereikbaarheidsanalyse ook inzicht geven in mogelijke hiaten in het aanbod van OV, aanbod van deelmobiliteit, het fietsnetwerk in de buurten waar betaald parkeren wordt ingevoerd.

Bijlage 1: Voorbeeld resultaten

Cijfers en analyse

Hieronder is voor Nieuw Hoograven-noord de reistijd bekeken naar de dichtstbijzijnde supermarkt, basisschool en ziekenhuis. Dit is gedaan op basis van Google Maps en voor de avondspits (17.00 uur).

Daarnaast is op dezelfde wijze gekeken naar het totaal aantal banen, supermarkten, basisscholen en ziekenhuizen gekeken dat binnen 15 of 30 minuten bereikt kan worden met de fiets, ov en de auto. Hiervoor is een reistijd-isochroon gemaakt waar vervolgens op basis van de adresloctie is gekeken of dit binnen bereik ligt.

- Minimale reistijd per vervoermiddel naar dichtstbijzijnde voorziening (in minuten)

	Fiets	OV	Auto
Supermarkt in Utrecht	1	5	3
Basisscholen in Utrecht	1	3	3
Ziekenhuizen	12	30	8-12

- Totale aantal voorzieningen en banen waartoe toegang kan worden gekregen in Utrecht

15'	Fiets	OV	Auto
Supermarkt in Utrecht	40	13	69
Basisscholen in Utrecht	28	11	62
Banen in Utrecht	137.129	27.409	274.966
Ziekenhuizen	1	0	4

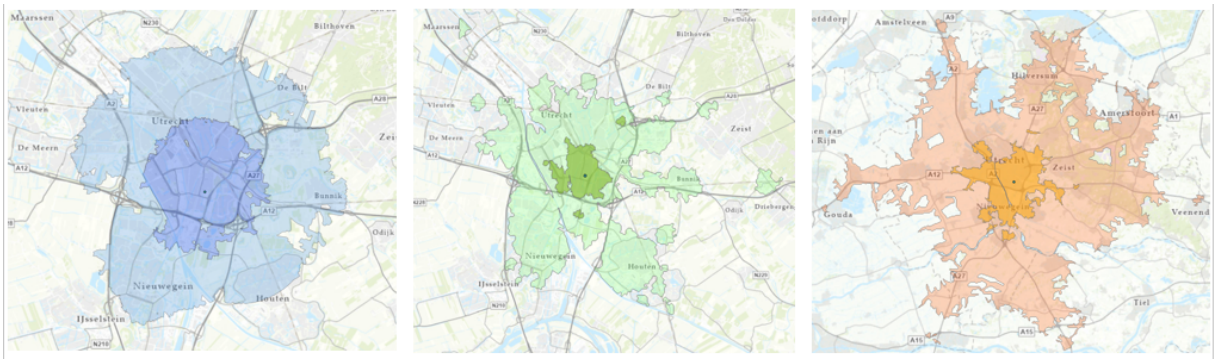
30'	Fiets	OV	Auto
Supermarkt in Utrecht	83	69	96
Basisscholen in Utrecht	75	55	93
Banen in Utrecht	275.301	240.084	317.474
Ziekenhuizen	4	3	8

Reistijd isochronen

Hieronder zijn reistijd isochronen weergegeven. Isochronen laten zien welk gebied bereikbaar is binnen een bepaalde reistijd of reisafstand. Daarvoor wordt vanuit een vertrekpunt of aankomstpunt berekend hoever je kan komen over het fietsnetwerk, het autonetwerk of met het openbaar vervoer.

Hieronder is voor Hoograven weergegeven in donkerblauw het gebied dat binnen 15 minuten fietsen kan worden bereikt, in lichtblauw in 30 minuten. Datzelfde is gedaan in groen voor het OV en in oranje voor de auto.

fiets – openbaar vervoer - auto

Voorbeeldreizen

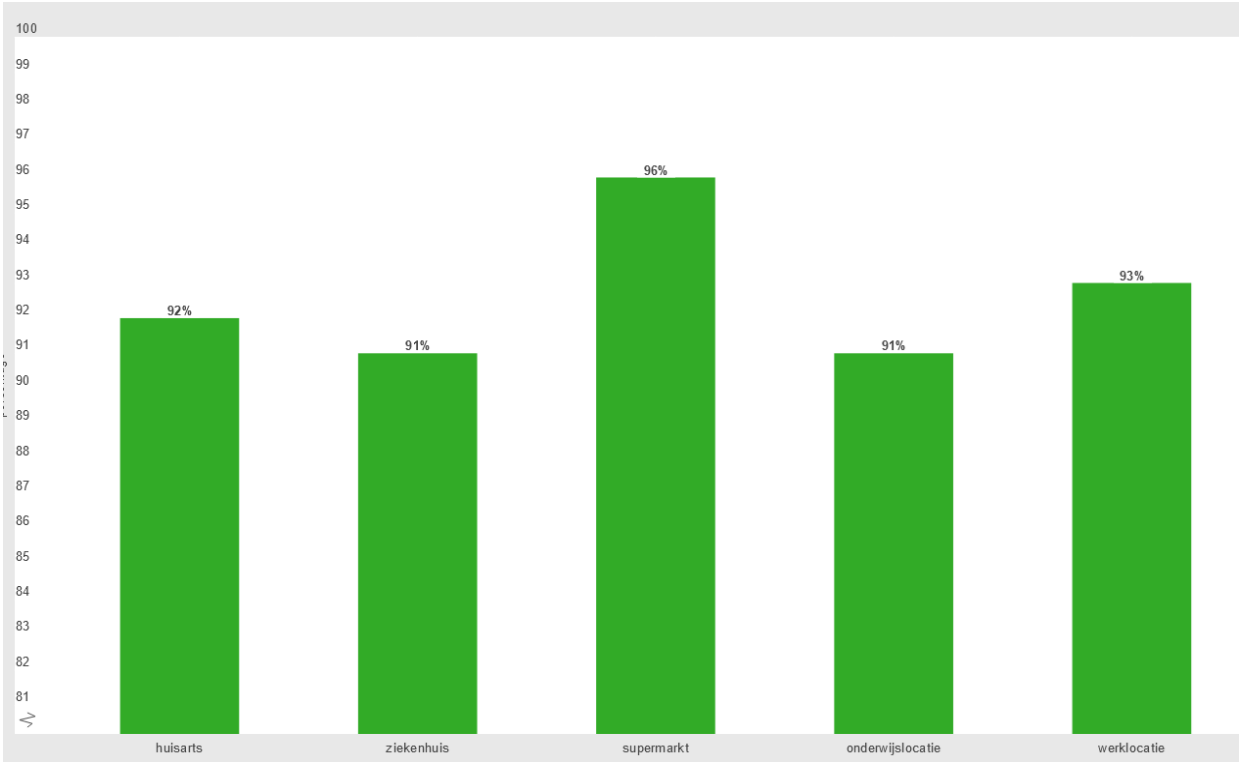
De reistijd van de voorbeeldreizen is gebaseerd op Google Maps voor de auto reistijden en 9292.nl voor de ov-reistijden en kosten. Bij het berekenen van de OV-kosten is het standaard tarief gebruikt, dus zonder mogelijk abonnementsvormen. De autokosten zijn geschat op basis van het aantal kilometers vermenigvuldigd met geschatte kosten per kilometer, op basis van het Nibud (bron: autokosten per kilometer). Hierbij is uitgegaan van een compacte auto, 9000km per jaar en worden alle kosten voor de auto meegenomen.

Van	naar	dag	tijd	OV, reistijd	OV, €	Auto, reistijd	Auto, €
Stormdijklaan 2	P1 VUmc Amsterdam	dinsdag	17 uur	60 minuten	€12,06	40 - 75 minuten	€23,43
P1 VUmc Amsterdam	Stormdijklaan 2	dinsdag	17 uur	59 minuten	€12,04	35 - 55 minuten	€23,82
Stormdijklaan 2	P1 VUmc Amsterdam	dinsdag	0 uur	108 minuten	€14,97	28 - 40 minuten	€23,43
P1 VUmc Amsterdam	Stormdijklaan 2	dinsdag	0 uur	Niet mogelijk. 23.48 uur laatste mogelijkheid, 85 minuten	€11,39	28 - 40 minuten	€23,82
Stormdijklaan 2	Stationsplein 4, Amersfoort	woensdag	8 uur	38 minuten	€7,31	22 - 30 minuten	€13,42
Stationsplein 4, Amersfoort	Stormdijklaan 2	woensdag	17 uur	37 minuten	€7,32	26 - 55 minuten	€13,92
Stormdijklaan 2	Zwembad De Kromme Rijn	donderdag	20 uur	35 minuten	€2,56	7 - 10 minuten	€2,26
Zwembad De Kromme Rijn	Stormdijklaan 2	donderdag	22 uur	32 minuten	€1,67	7 - 9 minuten	€2,15
Stormdijklaan 2	Zeist, centrum	zondag	12 uur	36 minuten	€3,65	16 - 24 minuten	€6,98
Zeist, centrum	Stormdijklaan 2	zondag	15 uur	43 minuten	€4,22	14 - 26 minuten	€8,53
Stormdijklaan 2	Lage Weide	maandag	5.30 uur	Niet mogelijk, 5.51 uur eerste mogelijkheid, 34 minuten	€2,56	12-16 minuten	€6,66
Lage Weide	Stormdijklaan 2	maandag	22.30 uur	49 minuten	€2,92	14 - 20 minuten	€7,48
Stormdijklaan 2	Basisschool Montfoort	dinsdag	7.30 uur	52 minuten	€3,97	16 - 24 minuten	€8,58
Basisschool Montfoort	Stormdijklaan 2	dinsdag	16.30 uur	56 minuten	€4,05	16 - 30 minuten	€8,36

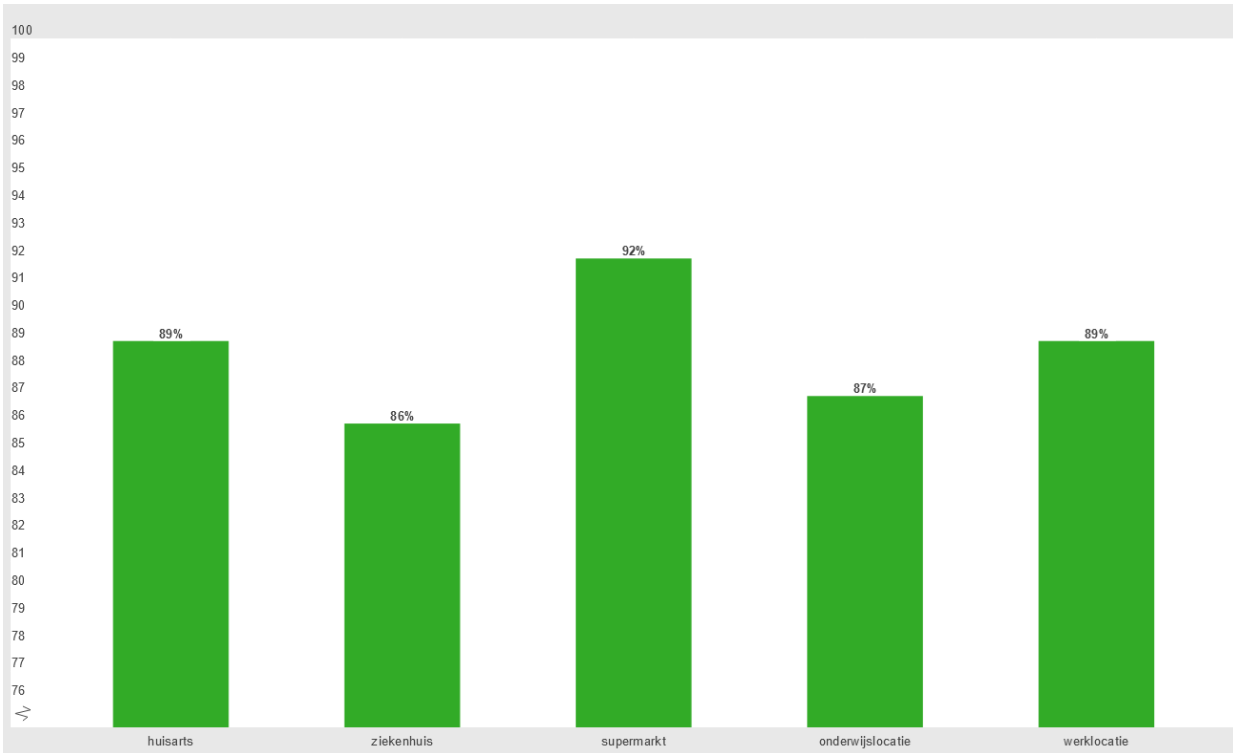
Inwonersenquête:

% inwoners dat de volgende plekken altijd/vaak kan bereiken

Wijk Zuid

Subwijk Nieuw Hoograven Bokkenbuurt

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Marijke van Wely	**Datum**	12 september 2025
E-mail	m.van.wely@utrecht.nl	**Kenmerk**	31941147
Type brief	Voortgang	**Onderwerp**	Halfjaarlijkse voortgangsbrief Parkeren, september 2025
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Mobiliteit

Geachte leden van de raad,

Inleiding

In het raadsdebat van 16 januari 2025 is toegezegd elk half jaar een voortgangsbrief te sturen over de stand van zaken van de uitvoering rond parkeren. U ontving de eerste voortgangsbrief op 18 april en daarin kondigden wij aan dat in de volgende voortgangsbrief de lopende toezeggingen worden meegenomen. Daar komen wij nu aan tegemoet met deze volgende voortgangsbrief Parkeren.

In deze brief komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan bod:

1. Invoering betaald parkeren mei en november 2025
   1.1. Evaluatie/monitoring invoering betaald parkeren op 1 mei 2025
   1.2. Geplande invoering betaald parkeren op 1 november 2025
2. Voortgang doorontwikkeling PMS en parkeerapp
3. Moties en toezeggingen over parkeren
   3.1. Motie 306 Behoud de vergunning voor thuiszorg en mantelzorg
   3.2. Parkeervergunning voor onderwijs en politie
   3.3. U Pas
   3.4. Stand van zaken van de gesprekken met U op Leeftijd over verbeteren van de dienstverlening
   3.5. Fysieke dienstverlening voor minder-digivaardige inwoners en de toepasbaarheid van de conclusies uit het onderzoek Publieksdienstverlening
4. Raadsvraag over naheffingen
   4.1. Naheffingen op de feestdagen
   4.2. Begroting en realisatie van de parkeergarages

1. Invoeren betaald parkeren in mei en november 2025

1.1. Evaluatie/monitoring invoering betaald parkeren op 1 mei 2025

Het invoeren van het betaald parkeren per 1 mei 2025 is gemonitord ten behoeve van de besluitvorming voor het invoeren van blok 2 vanaf 2026. Dit is ook aangekondigd in de raadsbrief van 18 april 2025 ‘Stand van zaken uitvoering parkeren’. Vooraf zijn geen monitoringspunten geformuleerd. Er is daarom gekeken naar de voor handen zijnde cijfers, bijzonderheden t.o.v. eerdere invoermomenten, de communicatie en bijeenkomsten en de bijdrage aan de beleidsdoelen.

Per 1 mei 2025 is betaald parkeren ingevoerd in de gebieden:
- Dr. Schaepmanstraat e.o.
- Egelantierstraat e.o.
- Kanaleneiland-Zuid
- Oog in Al
- Elinkwijk (deel)

De invoering in deze gebieden is volgens verwachting en zonder grote afwijkingen ten opzichte van eerdere invoermomenten normaal. In onze evaluatie zijn enkele bijzonderheden naar voren gekomen;
- In Kanaleneiland-Zuid is extra ingezet op informatieverstrekking en dienstverlening;
- De bemensing van de bijeenkomsten is uitgebreid, naast Parkeerbeleid, Vergunningen en Deelvervoer zijn medewerkers van KCC en U-pas aanwezig;
- In de eerste weken na de invoering van het betaald parkeren zijn relatief gezien meer overtredingen geconstateerd dan bij eerdere invoermomenten. Ongeveer een maand na invoerdatum was dit weer op het oude niveau.

Bewonersvragen
De vragen, meldingen en opmerkingen die over IBP mei werden gesteld, verschilden in soort en aantal niet wezenlijk van die bij eerdere invoermomenten. Vragen, opmerkingen en klachten over IBP komen via verschillende kanalen (telefonisch, via utrecht.nl, e-mail en via social media) bij verschillende organisatieonderdelen binnen. Via het online meldingensysteem Signalen, het KCC, wijkbureaus, bibliotheken, bij twee teams van VTH en het team Parkeren Ruimte. Waar mogelijk hebben wij in de toelichting informatie opgenomen over aantallen en soort.

De meest gestelde vragen bij elk invoermoment gaan over de volgende onderwerpen:
- Wanneer krijgt mijn buurt betaald parkeren?
- Waarom komt er betaald parkeren?
- Vergunningaanvragen/kortingsregelingen
- Eigen of gemeenschappelijk parkeervoorzieningen
- Betalingen/intrekkingen (bij start nieuw kwartaal)
- Naheffingen

Bijeenkomsten
In de buurten waar betaald parkeren wordt ingevoerd, houden we inloopbijeenkomsten voor vragen en organiseren we een bijeenkomst waar bewoners en ondernemers hulp kunnen krijgen bij het aanvragen van vergunningen en kortingsregelingen. De opkomst bij deze bijeenkomsten was in lijn met de opkomst bij eerdere invoermomenten (zie toelichting voor aantallen). In Kanaleneiland-Zuid, was de opkomst bij de informatiebijeenkomst relatief laag vergeleken met andere buurten. Naast de reguliere communicatie(middelen) is de dienstverlening als volgt uitgebreid:
- Extra aanwezigheid op wijkbureau Zuidwest voor vragen in november/december 2024;
- Extra ondersteuning bij aanvragen vergunningen en kortingsregelingen in Kanaleneiland t/m december 2025;
- Informatie en probeeraanbod deelvervoer;
- (Extra) inzet collega’s KCC en U-pas bij bijeenkomsten in de buurten.

Bijdrage aan beleidsdoelen
Een toetsing aan beleidsdoelen parkeren (stimuleren duurzaam vervoer, rechtvaardige verdeling parkeerruimte) is voor het invoermoment van mei nog niet goed te doen, omdat de effecten van invoeren pas na langere tijd zicht- en meetbaar zijn. De 1-meting voor de parkeerdruk laten we een half jaar tot een jaar na invoering doen. Voor andere effecten, zoals op het eigen autobezit, gaat er nog meer tijd overheen voordat hier trends te zien zijn die aan IBP kunnen worden gerelateerd. Met de structurele monitoring van IBP vanaf 2026 krijgen we een beter en completer beeld van de effecten van IBP (zie het Uitvoeringsprogramma IBP voor meer informatie over de opzet van de monitoring). Het aantal meldingen van parkeeroverlast zien we wel kort na invoering teruglopen (zie toelichting).

Invoering betaald parkeren per 1 mei 2025 in cijfers

Tabel 1. Toevoeging parkeerplaatsen

Aantal parkeerplaatsen toegevoegd aan areaal betaalde openbare parkeerplaatsen op straat	
Dr. Schaepmanstraat	195
Egelantierstraat	925
Kanaleneiland-Zuid	2695
Oog in Al	2419
Elinkwijk	123
Totaal	**6357**

Tabel 2. Extra aanwezigheid op wijkbureau Zuidwest voor hulp bij aanvragen vergunningen

Aantal bezoekers bijeenkomsten in de buurt			
Parkeergebied	**Aantal adressen**	**Bezoekers inloopavond** (schatting)	**Bezoekers hulpbijeenkomsten** (schatting)
Dr. Schaepmanstraat	190	15	60
Egelantierstraat	1050	(zie Schaepmanstraat)	(zie Schaepmanstraat)
Kanaleneiland-Zuid	3900	30	100
Oog in Al	2280	150	50
Elinkwijk	230	(zie Schaepmanstraat)	(zie Schaepmanstraat)
Totaal	7650	195	210

In totaal zijn er op de dagen in mei en juni 24 bezoekers langs geweest voor vragen over en hulp bij het aanvragen van vergunningen en/of kortingsregelingen. Het aantal bezoekers per dag varieerde van 0 tot 3.

Tabel 3. Aantal meldingen parkeeroverlast

Aantal meldingen parkeeroverlast uit gebieden IBP mei		
Gebied	**1 januari – 30 april 2025**	**1 mei – 21 juli 2025**
Dr. Schaepmanstraat (Julianapark e.o.)	126	170*
Egelantierstraat	184	25
Kanaleneiland-Zuid	419	150
Oog in Al	97	31
Elinkwijk	58	53**

* Het aantal overlastmeldingen is per buurt, de Dr. Schaepmanstraat is een subbuurt van Julianapark e.o. De overlast in de andere subbuurt (Joh. Uitenbogaertstraat) is toegenomen door invoering in de Schaepmanstraat en Egelantierstraat.

** Ook hier geldt dat een deel van Elinkwijk betaald parkeren is geworden. De parkeeroverlast in het overige deel van de buurt blijft bestaan.

1.2. Geplande invoering betaald parkeren op 1 november 2025

Met ingang van 1 november 2025 wordt betaald parkeren ingevoerd in:

- Grauwaart,
- Ina Boudier Bakkerlaan,
- Kanaleneiland Noord, Papendorp,
- Thomas à Kempisplantsoen-Spinozaplantsoen,
- Van Lieflandlaan e.o. en Westraven.

Dit zijn de laatste gebieden van blok 1. Voor elk van deze gebieden hebben we samen met ambtenaren werkzaam in het gebied en belanghebbenden(organisaties) bepaald wat er naast de standaard communicatie en dienstverlening wenselijk is aan buurtspecifieke communicatie en dienstverlening. Zo zijn we tot eind van het jaar regelmatig aanwezig in het wijkbureau in Kanaleneiland voor hulp bij het aanvragen van vergunningen en kortingsregelingen. Daarnaast leveren we per buurt de volgende aanvullende dienstverlening:

- We organiseren informatiebijeenkomsten in buurtcentra in Grauwaart, Kanaleneiland-Noord (2x Hart van Noord) en Spinozaplantsoen (Thomas a Kempis Leerhuis);

- We sluiten aan bij een bijeenkomst/spreekuur van Stichting Al Amal in Kanaleneiland;
- In de kleinere gebieden (Ina Boudier Bakkerlaan, Van Lieflandlaan e.o. en Westraven) krijgen bewoners en ondernemers de gelegenheid een individuele afspraak te maken (fysiek of digitaal). Voor de Ina Boudier Bakkerlaan en de Van lieflandlaan e.o. is bij SSH gepeild wat de specifieke behoeften zijn van de studenten. We maken gebruik van en sluiten waar mogelijk aan bij de communicatie(middelen) van de SSH;
- De ondernemers in Papendorp krijgen ook de gelegenheid een individuele afspraak te maken (fysiek of digitaal). We plannen deze afspraken zoveel mogelijk op locatie.

Wat wij standaard aan communicatie en dienstverlening doen bij invoering van betaald parkeren vindt u in het Uitvoeringsprogramma Invoeren betaald parkeren 2025-2028.

2. Voortgang doorontwikkeling PMS en parkeerapp

Graag informeren wij u over de voortgang van de doorontwikkeling van het Parkeermanagement-systeem en bijbehorende parkeerapp (*webapp 'mijn parkeeractie'*). Om een realistische planning te maken zijn de verbeteringen in het PMS en de parkeerapp ingedeeld in drie scopes: scope 1 betreft alle eisen die gesteld zijn bij de aanbesteding van het systeem, scope 2 zijn de verbeteringen aan eerder opgeleverde functionaliteiten en scope 3 zijn nieuwe wensen, die in een later stadium zijn ontstaan.

Zoals aangegeven in de raadsbrief van 18 april 2025 hebben we de afgelopen maanden prioriteit gegeven aan het op orde brengen van de basis van het parkeermanagementsysteem (scope 1) en de nieuwe functionaliteit 'Bezoeker betaalt' (scope 2). Hieronder lichten we de voortgang en planning toe van de belangrijkste functionaliteiten uit scope 1, 2, en 3. In onderstaande tabellen geven wij een update van wat is gemeld in bijlage 3 van Raadsbrief van 18 april 2025.

Scope 1
Sinds april hebben we voortgang geboekt in scope 1. Het gaat hierbij om de implementatie van basisfunctionaliteiten die in het contract met de leverancier overeengekomen zijn. De planning van scope 1 is niet gewijzigd ten opzichte van de planning in de raadsbrief van 18 april 2025, met uitzondering van het onderdeel wet- en regelgeving (voldoen aan o.a. de Archiefwet en Digitale toegankelijkheid). Hiervan is de geplande uitrol bijgesteld van oktober 2025 naar november 2025.

Voor het toevoegen van de functionaliteit garages, inclusief de migratie van gegevens die nu beheerd worden in een ander systeem, ligt het zwaartepunt van de implementatie in het laatste kwartaal van dit jaar. Op dit moment kunnen we vertraging in de uitrol van garages niet met zekerheid uitsluiten, bijvoorbeeld als gevolg van onverwachte tegenslagen bij de migratie van gegevens. Om dit risico te beheersen zetten we extra capaciteit in voor de migratie. Voor de volledigheid merken we op dat een latere uitrol van de functionaliteit garages geen directe gevolgen heeft voor de invoering van betaald parkeren op straat in de gebieden van blok 2, aangezien het geen betaald parkeren op straat betreft (oid). Uiteraard is de functionaliteit 'garages' wel een belangrijk onderdeel van het totale parkeermanagementsysteem. Een vertraging in de uitrol hiervan, zou betekenen dat we een aantal tijdelijke oplossingen langer in stand moeten houden.

Tabel 4: stand van zaken scope 1 – Intakes en Basisfunctionaliteiten

Categorie	Huidige planning	Planning op 18 april 2025	Stand van zaken 12 september 2025
Intakeproces Het gaat om een ketenbreed intakeproces voor het zo soepel mogelijk doorvoeren van verbeteringen en invoeren van nieuwe parkeerproducten	April 2025	April 2025	**GEREED**

Gehandicaptenkaart en -plaats De functionaliteit gehandicaptenvergunning zit al in het PMS. In de backoffice wordt voor gehandicaptenkaart en -plaats nog gebruik gemaakt van een handmatige verwerking (workaround). De benodigde functionaliteit wordt toegevoegd aan het PMS en alle relevante gegevens worden gemigreerd naar het PMS. De workaround kan dan beëindigd worden.	Juli 2025	Juli 2025	**GEREED**
Zakelijk Alle zakelijke vergunningen staan in het PMS en de bedrijven maken voor de selfservice nu gebruik van de parkeerapp. Wat zakelijke klanten nog niet kunnen is online hun facturen bekijken.	September 2025	September 2025	**Voorbereiding livegang** De leverancier heeft bestaande functionaliteit voor zakelijke klanten. Dit gaan we in september live zetten.
Wet- en regelgeving Overkoepelende eisen om aan te sluiten op wet- en regelgeving, zoals Archiefwet en Digitale toegankelijkheid (WCAG)	November 2025	Oktober 2025	**Bouw loopt** WCAG is afgerond; overige zaken staan op de roadmap en worden in november opgeleverd
Garage Functionaliteit toevoegen aan PMS en migratie van alle gegevens die beheerd worden in huidige workaround voorziening	Vierde kwartaal 2025	Vierde kwartaal 2025	**Toetsing van PMS** In september toetsen of de bestaande functionaliteit van PMS goed genoeg is om onze klanten te bedienen. Zo ja, dan kunnen we eind 2025 gebruik maken van PMS.
Verkeers- en milieu ontheffingen Functionaliteit toevoegen aan PMS en migratie van alle gegevens die beheerd worden in huidige workaround voorziening.	Vierde kwartaal 2025	Vierde kwartaal 2025	**Voorbereiding migratie** De gegevens van Key2Parkeren worden gemigreerd naar CityPermit. Het gaat om 1770 ontheffingen die gedurende 2 maanden overgezet kunnen worden (okt - nov).
Uitfaseren Key2Parkeren Momenteel wordt het oude parkeermanagementsysteem Key2Parkeren alleen nog gebruikt om oude klantdossiers en parkeerproducten te bekijken voor parkeerproducten die nog niet zijn gemigreerd naar het nieuwe PMS.	Vierde kwartaal 2025	-	**Uitfasering is gaande** De isolering van de applicatie is uitgevoerd, waardoor er minder cyberdreiging is De resterende migratie wordt voorbereid: * migratie Garages

Uit deze tabel blijkt dat de planning van 18 april jl. nagenoeg volledig gelijk is gebleven met de actuele planning. Alleen het aansluiten op specifieke wet- en regelgeving is een maand verschoven van oktober naar november 2025.

Nadere toelichting bij drie functies:

- Garages: bij uitloop naar 2026 blijven we huidige werkwijze continueren; de backoffice heeft daar al rekening mee gehouden; de gegevens van key2parkeren moeten dan op een andere plaats beheerd worden. Dit heeft geen impact op de dienstverlening, financiën of capaciteit.
  Om dit risico te voorkomen is inmiddels extra capaciteit in het projectteam opgenomen (tester, analist, product-specialisten).
- Verkeers- en Milieuontheffingen: bij uitloop naar 2026 blijven we de huidige werkwijze continueren; de backoffice heeft daar al rekening mee gehouden; de gegevens worden al buiten Key2Parkeren bewaard.
- Uitfaseren Key2Parkeren: De applicatie Key2Parkeren gaat eind december offline. Als voor de betreffende parkeerproducten de migratie naar PMS nog niet is afgerond, dan heeft dat alleen impact op garage parkeren. Gegevens worden voor eind van het jaar veiliggesteld, zodat de backoffice kan werken zonder Key2Parkeren. Er is al een back-up van de gegevens gemaakt.

Scope 2

De functionaliteit ‘Bezoeker betaalt’ is onderdeel van scope 2. Deze functionaliteit is inmiddels technisch opgeleverd. Het vergroten van de gebruiksvriendelijkheid stond hierbij voorop. In de zomer is de functionaliteit voorgelegd aan inwoners tijdens feedbacksessies, waaronder bijeenkomsten via belangenorganisaties. Inwoners reageren positief op het gebruik van de kortingscode in de parkeerapp. Tegelijkertijd benadrukken ze het belang van ondersteuning voor minder digitaal-vaardigen. In september bespreken we de functionaliteit met de signaleringsgroep, waarin diverse belangengroepen vertegenwoordigd zijn. Conform de planning van april introduceren we ‘Bezoeker betaalt’ in oktober van dit jaar.

Tabel 5: stand van zaken scope 2 – Doorontwikkeling

Categorie	Huidige planning	Planning op 18 april 2025	Stand van zaken 12 september 2025
Oplossen storingen en verbeteren gebruikerservaring	Maart 2025	Maart 2025	**GEREED**
Bezoeker betaalt Nieuwe functionaliteit in de parkeerapp, zodat de bezoeker met korting kan betalen en de bewoner niet hoeft voor te schieten	Oktober 2025	Oktober 2025	**Technisch gereed** Externe feedbacksessies zijn uitgevoerd. In september volgen nog enkele sessies. We zijn bezig met de externe communicatie over de nieuwe functionaliteit van betalen met korting.
Terugkeerpatroon zakelijke vergunningen Nieuwe functionaliteit in de parkeerapp, waarmee een vast parkeerpatroon (bijvoorbeeld elke week op maandagochtend) kan worden ingevoerd	Februari 2026	Februari 2026	**Analyse is gestart** We zijn momenteel met de leverancier in gesprek over de gewenste functionaliteit en de bouw gaat in september starten.
Kentekenwissel zakelijke vergunningen Nieuwe functionaliteit in de parkeerapp, waarmee vergunninghouders kunnen wisselen van kenteken	Q2 2026	Planning nog niet bekend (vermoedelijk Q2 2026)	Geen

Scope 3
De parkeervergunning voor onderwijs is onderdeel van scope 3. De uitrol hiervan stond gepland voor het derde kwartaal 2025. Zoals vermeld in bijlage 2 bij de Raadsbrief van 18 april 2025, hebben we de wenselijkheid onderzocht van één parkeerproduct voor de onderwijssector en de politie. In het kader van standaardisatie en efficiëntie in de uitvoering geven we de voorkeur aan één parkeerproduct boven meerdere parkeerproducten. Dit vraagt echter wel om een besluit door uw raad. U ontvangt hiervoor een separaat voorstel als onderdeel van het raadsvoorstel Verordening Parkeerbelastingen (bij de begrotingsraad). Het parkeerproduct is inmiddels technisch gereed. Zodra u heeft besloten over het voorstel, kan het parkeerproduct voor de onderwijssector en politie uitgerold worden.

Tabel 6: stand van zaken scope 3 – wensen en toezeggingen

Categorie	Huidige planning	Planning op 18 april 2025	Stand van zaken 12 september 2025
Landelijke milieuzone ontheffingen Landelijke milieuzone ontheffingen opnemen in het systeem	Vierde kwartaal 2025	Vierde kwartaal 2025	**Onderzoek bijna afgerond** We blijven in 2026 gebruik maken van CityPermit en dat is er volgens beheer al geschikt voor.
Parkeervergunning voor onderwijs Nieuw parkeerproduct voor de onderwijssector op basis van functionaliteit zakelijke vergunning	Derde kwartaal 2025	Derde kwartaal 2025	**Technisch gereed** De inrichting is technisch gereed. College wil uitrol in jan 2026.

Parkeeroplossing voor politie Afhankelijk van de beleidsmatige keuze kan een nieuw parkeerproduct voor politiemedewerkers ingericht worden op basis van functionaliteit zakelijke vergunning	Vierde kwartaal 2025	Vierde kwartaal 2025	**Technisch gereed** De inrichting (gebaseerd op onderwijsvergunning) is technisch gereed. De tarieven moeten nog vastgesteld worden. College wil uitrol in jan 2026
Parkeervergunning deelauto (vaste plek) Functionaliteit PMS uitbreiden voor deelauto's vaste plek	Nog niet bekend	Nog niet bekend	**Onderzoek loopt** Functionaliteit toevoegen aan PMS om vaste plekken te registreren. De betreffende deelauto's staan al in PMS, maar dan zonder de vaste plek
Parkeervergunning deelauto (freefloat) Ondersteuning gemeentebreed parkeren met deelauto's	Nog niet bekend	Nog niet bekend	**Pilot** Voor de freefloat-pilot maken we gedurende 3 jaar gebruik van landelijke SHPV functionaliteit en na een succesvolle pilot zal het PMS ingezet worden
Parkeervergunning zorgverlener Mogelijke uitbreiding Parkeervergunning Mantelzorg / Thuiszorg - vergunning met andere ambulante zorgverleners	Nog niet bekend	Nog niet bekend	Geen
Flexibele urenvergunning Vergunning voor bedrijven voor een flexibel aantal uren naast de reguliere zakelijke vergunning	Nog niet bekend	Nog niet bekend	**Onderzoek afgerond** er is een positief verlopen onderzoek gedaan naar de bestaande functionaliteit daarvoor in PMS (op basis van soortgelijke functionaliteit in Den Haag en Rotterdam)
Parkeervergunning huur/leenauto's aanpassen naar urenvergunning	Nog niet bekend	Nog niet bekend	Geen
Landelijke digitale Gehandicapten Parkeerkaart (GPK) in de parkeerapp Dit betreft de ParkerenPlus-voorziening van SHPV	Nog niet bekend	Nog niet bekend Streven is 2025	Dit traject zou door beleid gestart worden in juni, maar gaat vermoedelijk starten in september

Verminderen tijdelijke oplossingen
In motie 312 vraagt u aandacht voor het verminderen van tijdelijke, arbeidsintensieve oplossingen bij het onderzoeken van de haalbaarheid van de planning. Zolang bepaalde functionaliteiten nog niet geïmplementeerd zijn in PMS, zijn tijdelijke oplossingen nodig om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen. De tijdelijke oplossingen die betrekking hebben op de gehandicaptenvergunning zijn inmiddels niet meer nodig, nu alles voor deze doelgroep in het parkeermanagementsysteem is opgenomen. Het opheffen van de resterende tijdelijke oplossingen hangt samen met de uitrol van de betreffende functionaliteit, zoals hierboven beschreven. De meest arbeidsintensieve tijdelijke oplossing betreft de facturering van abonnementen voor garages. Aangezien garages onderdeel uitmaakt van scope 1, kunnen we deze tijdelijke oplossing in 2026 afbouwen. In de tabel hieronder staat het overzicht van de huidige, resterende tijdelijke oplossingen.

Doelgroepen	Huidig aantal vergunningen	Verwachte einddatum gebruik tijdelijke oplossing
Incidentele ontheffing (o.a. voor personen die werkzaamheden verrichten)	1770	Q4 2025
Langdurige ontheffing voertuigen		Q4 2025
Garages abonnement bewoner	1359	Q1 2026
Garages abonnement bedrijf		Q1 2026
Garages abonnement overige doelgroepen		Q1 2026
Deelauto's vaste plek	159	Q1 2026

3. Moties en Toezeggingen over parkeren
In de commissie MGOR van 5 juni 2025 heeft de wethouder Mobiliteit een aantal toezeggingen gedaan. In de raad van 12 juni zijn twee moties aangenomen over parkeren (de hierboven beschreven Motie 312 en Motie 306, zie hieronder). Daarnaast stond nog een aantal toezeggingen

open die op andere momenten zijn gedaan. Hieronder lichten we toe hoe we de moties en de toezeggingen hebben beantwoord en uitgewerkt, waarmee de toezegging ons inziens is nagekomen en afgedaan.

3.1. Motie 306 Behoud de vergunning voor thuiszorg en mantelzorg

Uw raad heeft verzocht om de tijdelijke regelingen voor de huidige gebruikers de komende tijd nog te behouden, naast de bestaande kortingsregelingen. Wij zijn daartoe bereid en zullen daar de volgende invulling aan geven:

1. De verwachting is dat de functionaliteit 'Bezoeker betaalt' in het najaar gereed is en dat de thuiszorgmedewerkers en mantelzorgers er vanaf dat moment, maar zeker vanaf 1 januari 2026, gebruik van kunnen maken. Hiermee is bewerkstelligd dat het niet meer nodig is dat alleen de zorgbehoevende met de webapp dient te betalen maar ook de zorgverlener dat kan. Onnodige belasting van zorgbehoevende bewoners wordt hiermee voorkomen.
2. Naast de korting waarvan de zorgverlener straks zelf gebruik kan maken, blijft ook de huidige mogelijkheid bestaan waarbij een bewoner met korting de parkeerkosten van de zorgverlener kan betalen.
3. We zijn bereid na 1 januari 2026 een overgangsperiode te hanteren van een jaar. Dit betekent dat het voor de huidige gebruikers nog tot 1 januari 2027 mogelijk blijft om naast de kortingsregeling gebruik te maken van de parkeervergunning voor artsen/verloskundigen en de terminale mantelzorgvergunning. Daarna zal deze niet meer worden verlengd.
4. We zullen de huidige vergunninghouders in het najaar op de hoogte brengen van het in werking treden van de definitieve oplossing via de 'Bezoeker betaalt-module' en toelichten dat tot 1 januari 2027 sprake is van een overgangsperiode waarbij men zowel van de kortingsregeling als van de tijdelijke vergunning gebruik kan maken.
5. Vanaf 1 januari 2026 zullen nieuwe aanvragen voor een tijdelijke vergunning voor thuiszorg of mantelzorg niet meer worden toegekend en geldt alleen de kortingsregeling.
6. Op verzoek van belangenorganisaties zullen we de huidige randvoorwaarde voor het ontvangen van de kortingsregeling voor thuiszorg en mantelzorg (brief erkende zorginstelling dat men zorg ontvangt) in de Nadere regel verruimen met het voldoen aan één van de volgende voorwaarden:
   - Wmo-beschikking (besluit/brief waarin staat dat men thuishulp krijgt bij het huishouden, persoonlijke zorg of begeleiding vanuit de Wmo);
   - Wlz-indicatie (Wet langdurige zorg);
   - Een verklaring van Mantelzorg Utrecht waaruit blijkt dat de mantelzorger daar ingeschreven staat.

Voor het verbreden van de definitie voor thuiszorg en mantelzorg is aanpassing van de Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen door het college nodig. Dit zal in het najaar 2025 plaatsvinden.

3.2. Parkeervergunning voor onderwijs en politie

In het coalitieakkoord Investeren in Utrecht - Coalitieakkoord Utrecht 2022-2026 is opgenomen dat scholen de mogelijkheid moeten krijgen om tegen gereduceerd tarief parkeervergunningen aan te vragen voor medewerkers die niet in Utrecht wonen en een lange reistijd hebben. Dit heeft geresulteerd in een parkeervergunning met een verlaagd tarief met voorwaarden zoals die zijn aangegeven in de raadsmotie M414 Verbeter de 'parkeervergunning onderwijs' - U-reka Gemeente Utrecht. Daarnaast is in maart 2024 motie (M170 Kom tot een oplossing met de politie) aangenomen over het vinden van een parkeeroplossing voor politiemedewerkers in gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd. Hieropvolgend is met vertegenwoordigers vanuit de politie afstemming gezocht over de voorwaarden die gelijk zullen zijn aan die voor het onderwijspersoneel. Dit heeft ertoe geleid dat het per 1 januari 2026 mogelijk is voor medewerkers van onderwijs en politie tegen gereduceerd tarief een parkeervergunning aan te vragen. Over het tarief van deze vergunning neemt uw raad bij het vaststellen van de parkeerbelastingverordening een besluit. Het college zal de voorwaarden voor afgifte van de vergunningen opnemen in de wijziging van de Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen. Dit zal gelijktijdig plaatsvinden met de aanpassing van de regeling voor thuis- en mantelzorg.

Vergelijking met andere gemeenten

Wat betekent het als je lagere tarieven hanteert voor bezoekers van bewoners (zoals bijv. gemeente Rotterdam en Den Haag) en wat is het effect daarvan op het systeem?

Uit onderzoek naar tariefstelsel voor bezoekers van bewoners in Utrecht, Amsterdam, Den Haag en Rotterdam blijkt dat een goede vergelijking niet mogelijk is. Er is sprake van grote verschillen waar het gaat om:

- Aantal en omvang van de tariefsgebieden;
- Aantal uren waarvoor men korting krijgt;
- Kortingspercentages;
- Vaste kosten;
- Venstertijden (dagen en uren wanneer betaald moet worden);
- Betalen op feestdagen.

Amsterdam kent bijvoorbeeld een laag tarief van € 0,10 per uur, maar dit is alleen het geval bij een specifiek sportcomplex en een begraafplaats. Rotterdam heeft gemiddeld lagere tarieven, maar er is vrijwel in de hele stad dagelijks sprake van betaald parkeren tussen 09:00-23:00 uur.

Utrecht kent, rekening houdend met de 50% korting voor bezoekers, hogere parkeertarieven dan de overige 3 steden. Daar staat tegenover dat Utrecht in een groot deel van het betaald parkeergebied veel kortere venstertijden heeft. In veel gebieden is dat van maandag t/m vrijdag van 06:00-11:00 uur in de ochtend. Dit geldt ook voor alle nog uit te breiden gebieden met betaald parkeren. Deze korte venstertijden biedt de meeste bezoekers de kans om dagelijks gratis te parkeren. De meeste bezoeken vinden na 11:00 uur in de ochtend en in het weekend plaats.

Onderstaand overzicht geeft aan wat de verhouding is tussen de totale inkomsten kortparkeren en het aandeel bezoekers van bewoners daarvan in de eerste half jaar van 2025.

Totaal:	21,8 miljoen euro (waarvan 8% bezoek bewoners), verdeeld over:
Centrum:	16% (waarvan 3% bezoek bewoners)
Schil centrum:	43% (waarvan 9% bezoek bewoners)
Buiten centrum:	41% (waarvan 8% bezoek bewoners)

Voorbeeld: In 2025 verwachten we ca 3,5 miljoen aan inkomsten uit bezoekers bewoners. Een verhoging van de bezoekerskorting van 50% naar 75% betekent - bij gelijkblijvende venstertijden - een vermindering van inkomsten van circa € 1,8 miljoen op jaarbasis.

De conclusie is dat op basis van een vergelijking met andere steden niet blijkt dat bezoekers van bewoners in Utrecht voor parkeren op straat duurder uit zijn dan in andere steden. Hoewel de uurtarieven hoger zijn, is meestal sprake van aanzienlijk kortere venstertijden. Dit betekent dat bezoekers van bewoners in Utrecht (veel) meer mogelijkheden hebben om gratis te parkeren dan in andere steden.
Het aanpassen van tarieven heeft op zowel het tarief- als het parkeermanagementsysteem nauwelijks effect. De daarvoor benodigde handelingen zijn beperkt. Het is niet in te schatten in welke mate lagere tarieven een verkeers-aantrekkende werking hebben.

3.3. U Pas

Een tegemoetkoming voor mensen met een laag inkomen was al voorzien in het coalitieakkoord en is geregeld via een tegemoetkoming van parkeerkosten via de U-pas. Dit is een oplossing buiten het parkeermanagementsysteem om omdat het koppelen van beide systemen complex is en hoge kosten met zich meebrengt. In de commissie MGOR van 5 juni 2025 is toegezegd te bezien of optimalisaties mogelijk zijn in het aanvraagproces van deze tegemoetkoming. Het aanvraagproces is al zeer laagdrempelig ingericht. Wel zagen we mogelijkheden om de communicatie over de regeling te verbeteren en dat is meteen doorgevoerd. Hieronder zetten we alles op een rij omtrent de U pas in relatie tot mobiliteit.

Mogelijkheden met de U pas voor tegemoetkomingen in mobiliteitskosten
De U pas is beschikbaar voor inwoners met een inkomen tot maximaal 125% van het wettelijk minimumloon. Volwassenen krijgen een budget van 150 euro per jaar, waarvan maximaal 105 euro ingezet mag worden voor mobiliteit. Het mobiliteitsbudget is beschikbaar voor:

- Een tegemoetkoming in de kosten voor een bewonersvergunning (parkeerplaats). Het bedrag dat de inwoner wil aanvragen is volledig vrij tot een maximum van 105 euro per jaar (en uiteraard voor zover de inwoner nog tegoed heeft op zijn/haar U pas).

- Openbaar vervoer. Op specifieke plekken kan een U pas houder het mobiliteitsbudget laden op de OV-chipkaart. Er staan 42 van deze laadpalen in de stad; de meest gebruikte laadpaal staat in de hal van het Stadskantoor.

Naast deze mogelijkheden vanuit het U pas mobiliteitsbudget, kan de U pas gebruikt worden voor het verkrijgen van korting bij het aanschaffen van een fiets of het gebruik van een deelfiets of deelauto. Dit gaat dus niet ten koste van het beschikbare U pas mobiliteitsbudget. Op vertoon van de U pas zijn de volgende kortingen beschikbaar:
- Aanschaf van een fiets voor 30 euro;
- 75% korting op gebruik van een deelfiets of een deelauto bij aanbieder Dott. Hierover is de raad geïnformeerd per brief van 11 februari 2025.

Aanvraagproces voor een tegemoetkoming in de kosten voor een bewonersvergunning
Bewoners vragen eerst hun bewonersvergunning voor een parkeerplaats aan via de parkeerapp. Omdat deze vergunning betaald moet worden via iDeal (en er geen technische koppeling is tussen de parkeerapp en de U pas regeling), is het niet mogelijk om bij de aanvraag direct de U pas tegemoetkoming te verlenen. Die tegemoetkoming kan na het verkrijgen van de parkeervergunning aangevraagd worden via de U pas regeling. Bij het aanvragen van de tegemoetkoming hoeven geen bewijsstukken te worden toegevoegd; de gemeente checkt in de backoffice of de aanvrager daadwerkelijk een parkeervergunning heeft. Indien de tegemoetkoming wordt toegekend, wordt meteen het volledige bedrag uitgekeerd (dus niet alleen voor het betreffende kwartaal, maar direct het volledige aangevraagde bedrag voor het gehele jaar).
In gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd, zijn medewerkers in het betreffende gebied aanwezig op het wijkbureau en bij organisaties in de buurt. Zo zijn (onder andere) t/m december 2025 elke eerste dinsdag van de maand extra medewerkers van VTH en WenI aanwezig op het wijkbureau. Zij kunnen inwoners helpen met het aanvragen van een parkeervergunning of het aanvragen van parkeerkorting.
Hulp voor minder-digivaardige inwoners is bovendien structureel mogelijk in het Stadskantoor, in het wijkbureau en in de bibliotheken.

Verbetering communicatie
Om de U pas regeling voor een tegemoetkoming in de mobiliteitskosten bekendheid te geven, zijn onlangs verbeteringen doorgevoerd. Zo staat de regeling nu beter op de website van U Pas, op de website van de gemeente en in de wijkberichten invoering betaald parkeren.

Gebruik van de regeling
De regeling bestaat sinds 1 april 2025 en tot 16 mei 2025 waren 333 aanvragen ingediend. Hierbij werd de vergoeding 277 keer toegekend. In vrijwel alle gevallen waarin niet is toegekend, had de betreffende inwoner geen budget meer beschikbaar op zijn of haar U pas.

3.4. Stand van zaken van de gesprekken met U op Leeftijd over verbeteren van de dienstverlening
We zijn een signaleringsgroep gestart waarin verschillende belangenorganisaties vertegenwoordigd zijn. Bijeenkomsten met de signaleringsgroep worden elke 6 tot 8 weken georganiseerd. De groep is nu eenmaal bijeen geweest, eenmaal waren er geen aanmeldingen en is de bijeenkomst geannuleerd en op 15 september a.s. is de volgende bijeenkomst.
De signaleringsgroep bespreekt signalen rondom parkeren en dienstverlening. Signalen die meerdere keren zijn genoemd: de wens om meer dienstverlening in het wijkbureau, verzoek om duidelijker voorlichtingsmateriaal (ook in andere talen) en de zorg dat mantelzorgers niet meer langskomen omdat voor parkeren betaald moet worden.
We hebben de signaleringsgroep begin juni geïnformeerd over de mogelijkheid om hulp te krijgen bij het aanvragen van vergunningen of korting op wijkbureau Kanaleneiland.

3.5. Fysieke dienstverlening voor minder-digivaardige inwoners en de toepasbaarheid van de conclusies uit het onderzoek Publieksdienstverlening
In het debat van 5 juni 2025 heeft de raad gewezen op het belang van fysieke loketten voor inwoners die moeite hebben met de digitale parkeerapp. Daar wordt veel aandacht aan besteed, waarover hieronder meer. Het is hierbij van belang te vermelden dat de recente bezuinigingen flink hebben

ingegrepen in de mogelijkheden voor fysieke dienstverlening. Zo verdwijnt in 2026 de nieuwsbrief Utrecht, bieden we geen ondersteuning meer via onze social kanalen en sluiten we de fysieke ondersteuningskanalen van het KCC op woensdag- en vrijdagmiddag. Op die middagen sluiten ook sommige Wijkbureaus.
Desalniettemin zetten we de mogelijkheden die er zijn volop in om inwoners te ondersteunen en daar is hulp bij digitale dienstverlening een belangrijk onderdeel van. Uit het recente onderzoek Publiekdienstverlening komt naar voren dat hulp bieden aan minder digitaal vaardigen niet een ‘one size fits all’ oplossing heeft. Dit is altijd maatwerk gelet op de omstandigheden. Er zijn drie relevante adviezen naar voren gekomen:

1. *Regie op informatievoorziening in de wijk.*
   Zorg dat in de wijk beter zichtbaar is waar hulp te verkrijgen is. Hier lopen in de organisatie verschillende trajecten voor (binnen Publiekszaken, Maatschappelijke Ontwikkeling, Communicatie, Wijken en Ruimte), maar hierop wordt geen regie gevoerd. Dit jaar verkent de afdeling Publieksdienstverlening of regie gaat bijdragen in het meer voorspelbaar worden in een wijk waar informatie te verkrijgen is en ervoor kan zorgen dat we een evenwichtige balans vinden in ons hulpaanbod. Het doel is niet om meer loketten te creëren maar juist om de loketten beter op elkaar af te stemmen, waardoor het voor een wijk veel voorspelbaarder wordt waar men voor hulp terecht kan.
2. *Versterken van de basis voor een consistent, inclusief en doordacht ontwerp van digitale dienstverlening.*
   Om inclusieve en gebruiksvriendelijke digitale dienstverlening te realiseren, is het essentieel om inwoners al vroeg en structureel te betrekken in het ontwerp- en uitvoeringsproces van digitale producten en diensten. In de Utrechtse uitvoeringspraktijk zien we veel goede voorbeelden waarin dit gebeurt. Zo worden in verschillende projecten de principes van Design Thinking toegepast en zien we ook dat gebruikersonderzoek steeds vaker onderdeel is van digitaliseringsprojecten. In 2026 wordt dit een standaard werkwijze bij alle digitale dienstverlening. Bij de parkeerapp is vanaf de start gebruik gemaakt van gebruikerstesten en feedbackrondes; reacties van inwoners zijn meegenomen in de uiteindelijke ontwerpen van functionaliteiten.
3. *Versterken van kennis over het betrekken van inwoners.*
   Binnen de gemeente Utrecht zien we een patroon dat bij digitaliseringsprojecten telkens opnieuw gezocht wordt naar welke inwoners betrokken moeten worden bij de ontwikkeling van nieuwe digitale diensten. Er is geen centrale kennisbank met toegankelijke en gedragen persona’s of overzicht van beschikbare focusgroepen. Dit leidt tot inefficiëntie, versnippering en het risico dat de behoeften van bepaalde (kwetsbare) groepen onvoldoende worden meegenomen. Bij de ontwikkeling van de parkeerapp is regelmatig overleg met relevante belangengroepen: U op leeftijd, Solgu en Mantelzorg Nederland.

Naast de structurele loketten in de wijken, wordt extra ondersteuning ingezet zodra in een buurt betaald parkeren wordt ingevoerd. We kijken per buurt welke fysieke ondersteuning nodig is. Hierbij maken we gebruik van onze ervaringen uit de afgelopen maanden, waarbij medewerkers van VTH en Werk en Inkomen aanwezig waren in het Wijkbureau Kanaleneiland. Het was waardevol om bezoekers direct te kunnen ondersteunen, hoewel het tegelijkertijd een forse capaciteitsinzet is voor een zeer beperkt aantal bezoekers. In de eerste 25 werkdagen vanaf de invoering betaald parkeren kwamen er 24 bezoekers, verdeeld over 13 werkdagen. Op 12 werkdagen kwamen er dus geen bezoekers. De meeste bezoekers (10) hadden algemene vragen over waarom betaald parkeren in de stad wordt ingevoerd. Acht bezoekers vroegen ondersteuning bij het gebruik van de parkeerapp en het aanvragen van een vergunning en drie bezoekers hadden een vraag over hun gehandicaptenparkeerkaart. De overige drie bezoekers hadden een vraag over de administratieve verwerking.
Eerder in deze brief – onder het kopje geplande invoering betaald parkeren per 1 november 2025 – is aangegeven op welke wijze de fysieke ondersteuning is verstevigd vanaf 1 november a.s..

4. Raadsvraag over naheffingen

Tijdens de commissievergadering over de Jaarstukken 2024 op 19 juni zijn door de VVD-fractie enkele vragen gesteld over naheffingen op de feestdagen en begroting van de parkeergarages.

4.1. Naheffingen op de feestdagen

Sinds 1 januari 2023 is in Utrecht het reguliere parkeerregime ook van toepassing op feestdagen. Dit betekent dat er, net als op reguliere dagen, handhaving plaatsvindt. In onderstaande tabel zijn de aantallen naheffingen op feestdagen in 2023 en 2024 naast elkaar weergegeven. In 2023 is besloten niet handhavend op te treden tijdens Kerst en Oud en Nieuw vanwege problemen met de destijds recentelijk gelanceerde parkeerapp. In 2024 gold op alle feestdagen, inclusief Kerst en Oud en Nieuw, het normale parkeerregime met reguliere handhaving

Feestdagen	2023 Aantal naheffingen	2024 Aantal naheffingen
Eerste Paasdag	92	105
Tweede Paasdag	866	1261
Eerste Kerstdag*	-	1669
Tweede Kerstdag	-	1248

Het aantal naheffingen op eerste paasdag in 2024 is vrijwel gelijk aan dat van 2023. Op Tweede Paasdag waren er in 2024 echter 1,5 keer zoveel naheffingen als in 2023. Dit verschil, tussen Eerste en Tweede Paasdag, komt doordat op zondag – waarop Eerste Paasdag valt – in grote delen van Utrecht geen betaald parkeren geldt. Daarnaast vergelijken we de cijfers met het gemiddelde aantal naheffingen op reguliere (werk)dagen. In 2024 vielen de Kerstdagen op een woensdag en donderdag.

	2023		2024	
Feestdagen	Aantal naheffingen	Gemiddelde naheffingen reguliere dag	Aantal naheffingen	Gemiddelde naheffingen reguliere dag
Eerste Paasdag	92	93	105	111
Tweede Paasdag	866	414	1261	536
Eerste Kerstdag*	-		1669	544
Tweede Kerstdag	-		1248	515
** 24 en 25 december 2024 vielen op woensdag en donderdag*				

In 2024 zijn er 1669 naheffingen geregistreerd op Eerste Kerstdag en 1248 op Tweede Kerstdag. Dat is respectievelijk drie keer en anderhalf keer zoveel als het gemiddelde aantal naheffingen op een doorsnee woensdag en donderdag in 2024.

4.2. Begroting en realisatie van de parkeergarages

Aan de batenkant zien we bij de openbare garages in 2024 een stijging van bijna 40% ten opzichte van de oorspronkelijke raming (van 7,3 miljoen naar 10,1 miljoen). Ook bij de belanghebbendengarages is sprake van een toename van bijna 30% (van 0,41 miljoen naar 0,53 miljoen). De verklaring voor de hogere opbrengsten is op te splitsen in twee onderdelen en hangt samen met verschillende factoren:

Hogere opbrengsten uit openbare garages

- Openbare garages hebben ongeveer 1,2 miljoen euro meer opgeleverd dan oorspronkelijk begroot. De grootste opbrengsten vielen in de maanden september, oktober en november, die traditioneel drukker zijn qua gebruik van parkeergarages. Dit komt door verschuivingseffecten doordat het aantal parkeeracties op straat in het A1/A2-tariefgebied is afgenomen en gedeeltelijk is verschoven naar de (gemeentelijke) parkeergarages in dit gebied;
- P+R-locaties hebben circa 400k euro meer opgebracht dan begroot, met ook hier de piek in september, oktober en november;
- Springweggarage heeft meer opgeleverd dan in de oorspronkelijke businesscase werd verwacht. De garage is pas vanaf september 2024 in beheer van de gemeente. Ten tijde van het opstellen van de begroting waren de exacte inkomstencijfers van deze garage nog niet bekend, waardoor de opbrengsten conservatief zijn ingeschat. Pas later in het jaar, toen de eerste volledige exploitatiecijfers beschikbaar kwamen, bleek dat de opbrengsten hoger uitvielen dan eerder begroot;
- Incidentele opbrengsten uit uitrijkaarten (2022/2023) hebben aanvullend bijgedragen aan het positieve resultaat.

Hogere opbrengsten uit belanghebbende garages
Uit vergelijking met de realisatie in voorgaande jaren blijkt dat het niveau in 2023 vergelijkbaar was. Er is in 2024 dus geen sprake van een onverwachte stijging in de inkomsten. De begroting is hier de afgelopen jaren niet structureel op aangepast en kan op termijn worden geactualiseerd om beter aan te sluiten bij de realisatie.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4901
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	10
Titel	Raadsbrief Uitvoeringsprogramma 30 km impuls
ID	5129
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Maatoug
Beleidsveld	Mobiliteit
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	25 september 2025
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	**6 november 2025**

Voorgesteld besluit

Uitvoeringprogramma 30 km impuls

Colofon

Projectgroep
Peter Riefel (beleidsadviseur verkeersveiligheid)
Nick Wilke (beleidsadviseur verkeersveiligheid)
Lucas van der End (beleidsadviseur mobiliteitsonderzoek)
Patricia Stumpel – Vos (beleidsadviseur mobiliteitsonderzoek)
Anne Jousma (beleidsadviseur mobiliteitsonderzoek)
Jeroen Smedts (adviseur verkeersontwerp)
Leo van Ettekoven (vakspecialist verkeersaanduidingen)
Dannie de Bie (vakspecialist verkeersaanduidingen)
Maureen Heijmen (communicatieadviseur mobiliteit)
Ronald van Delft (gis-specialist)
Marcel de Lange (adviseur verkeersmanagement)
Adriaan Wijnveld (technisch projectleider)
Marc van ’t Hazeveld (verkeerskundig ontwerper)
Nely van der Meer (verkeerskundig ontwerper)

Projectmanagement
Leonie Smeets (projectleider)
Danique Wiertsema (projectleider)

Opdrachtgever
Gerard Verrijn Stuart (programmamanager verkeersveiligheid)

Versiedatum
5-6-2025

Vaststelling college
24 juni 2025

Inhoudsopgave

A. Samenvatting 4

1. Introductie 4

2. Resultaten 5

B. 30 kilometer impuls 6

Utrecht naar 30 kilometer 6

Voordelen van een lagere snelheid 6

Handhaving 8

Stakeholders 9

Spoor 1: Bijdrages geprogrammeerde projecten 11

Uitvoering 12

Communicatie 13

Spoor 2: Versnelde aanpak 30 kilometer (2026) 14

Waarom versneld 30 kilometer invoeren? 14

Waar voeren we versneld 30 kilometer in? 14

Met welke maatregelen voeren we versneld 30 kilometer in? 17

Communicatieaanpak: 030 gaat voor 30 19

Uitvoering 20

Planning 21

B. Monitoren, sturen en verantwoorden 22

1. Monitoring 22

Monitoring spoor 1: Bijdrages geprogrammeerde projecten 22

Monitoring spoor 2: Versnelde aanpak 30 kilometer 22

2. Risico's 24

3. Financiën 25

4. Voortgang en verantwoording 26

Bijlage 1 – Stratenlijst spoor 1 27

Bijlage 2 – Stratenlijst wegen met vrijliggende fietspaden 28

Bijlage 3 – Stratenlijst Versnelde aanpak 30 kilometer 30

Bijlage 4 – Kernboodschap communicatieaanpak 36

A. Samenvatting

1. Introductie

Dit Uitvoeringprogramma voor het programma ‘30 km impuls’ is het plan van aanpak ter uitvoering van het raadsbesluit om in Utrecht 30 kilometer per uur in te voeren op alle straten, behalve de stedelijke verbindingswegen (Mobiliteitsplan 2040[1]). Zo zorgen we ervoor dat onze groeiende stad een verkeersveilige en bereikbare plek voor bewoners, ondernemers en bezoekers blijft.

Sinds 2019 zijn we gestart met het verlagen van de snelheid op wegen van 50 kilometer per uur naar 30 kilometer per uur. Door de invoering van 30 kilometer per uur, wordt de stad verkeersveiliger.

Zoals in het Mobiliteitsplan 2040 staat krijgen alle straten in Utrecht een snelheidslimiet van ‘30 kilometer per uur, tenzij’. De stedelijke verbindingswegen blijven 50 kilometer per uur indien dit nodig is om als snelste route naar de Ring te functioneren.

In dit Uitvoeringsprogramma beschrijven we de twee sporen die we hanteren om dit resultaat te behalen:

1. **Bijdrages geprogrammeerde projecten**
   Sinds 2019 doen we een financiële bijdrage aan lopende projecten waar straten naar 30 kilometer per uur worden gebracht met fysieke maatregelen. Het betreft herinrichtingen of projecten vanuit beheer en onderhoud waarbij snelheidsremmers worden toegevoegd.
2. **Versnelde aanpak 30 kilometer (2026)**
   In een keer 30 kilometer per uur invoeren op straten zonder vrijliggende fietspaden met beperkte maatregelen (bebording, markering en belijning) en een communicatiestrategie.

In hoofdstuk B lichten we toe waarom we 30 kilometer invoeren en hoe we omgaan met handhaving en stakeholders. Vervolgens gaan we in op de twee sporen: bijdrages geprogrammeerde projecten (spoor 1) en de Versnelde aanpak 30 kilometer (spoort 2).

In hoofdstuk C gaan we in op de monitoring, risico’s, financiën en voortgang.

Eerdere besluitvorming rond het Programma ’30 km impuls’

In februari 2018 is de raad per raadsbrief voor het eerst geïnformeerd over de 30 kilometer-opgave voor de stad met de benodigde investeringskosten.
Op 20 september 2019 is de raad met een raadsbrief geïnformeerd over de al aangepakte straten en een programmering vanuit het programma 30 km-impuls. Op 15 juli 2021 is het Mobiliteitsplan 2040 vastgesteld waarin is opgenomen welke straten naar 30 kilometer per uur gaan.

Op 27 juni 2024 is de Motie 297 Heel Utrecht 30 km/u aangenomen waarbij werd verzocht te onderzoeken of, naar Amsterdams voorbeeld, een snelheid van 30 km/u in Utrecht in één keer in plaats van gefaseerd ingevoerd kan worden.

In november 2024 heeft het college een aanvullende Versnelde aanpak 30 kilometer goedgekeurd. Hierover is de raad op 3 december 2024 geïnformeerd met de volgende raadsbrief.

[1] Mobiliteitsplan 2040 (utrecht.nl) - Blz. 102 Kop: 30 kilometer per uur als uitgangspunt voor een betere veiligheid

2. Resultaten

Ten behoeve van verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid is voor de auto 30 kilometer per uur de norm voor woonstraten. In het mobiliteitsbeleid zijn alle bestemmingen bereikbaar, maar verblijfskwaliteit en leefbaarheid wegen zwaarder dan doorstroming en het faciliteren van doorgaand autoverkeer[2].

Doelstellingen

Hoofddoelstelling

- Verbeteren van de verkeersveiligheid
  Minder doden en gewonden in het verkeer

Subdoelstellingen

- Meer ruimte voor betere leefkwaliteit in het algemeen (leefbaarheid inwoners)
- Meer ruimte voor fietser en voetganger
- Afname geluidsoverlast
- Afname hoeveelheid autoverkeer met 2-3% minder verkeer

Resultaten die bijdragen aan de doelstellingen

- Alle straten in Utrecht, behalve de meeste stedelijke verbindingswegen, krijgen een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur.

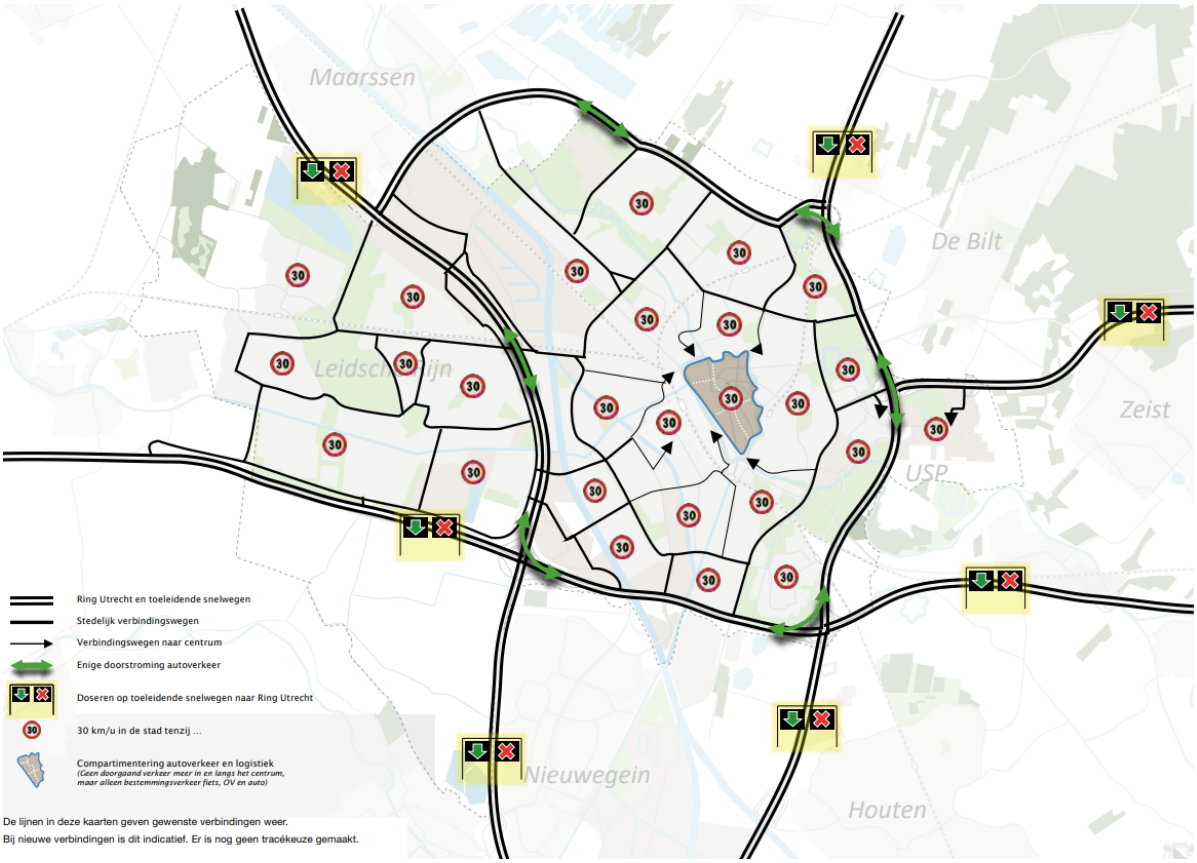
[2] Document Utrecht - Coalitieakkoord 2022 Investeren in Utrecht.pdf - iBabs Publieksportaal - Blz. 38.

B. 30 kilometer impuls

Utrecht naar 30 kilometer

Sinds 2016 hanteert Utrecht 30 kilometer per uur als norm en worden steeds meer straten van 50 naar 30 kilometer per uur gebracht. Vanaf 2019 is het programma '30 km impuls' opgezet om de overgang van 30 kilometer per uur in de stad verder uit te werken en voor te bereiden.

In het Mobiliteitsplan 2040 noemen we 30 kilometer per uur als uitgangspunt voor een betere veiligheid: "*Het veranderen van snelheidslimieten is een bijzondere vorm van beïnvloeding van reisgedrag. Alle wegen en straten krijgen in Utrecht een snelheidslimiet van '30 kilometer per uur, tenzij'. De stedelijke verbindingswegen blijven overwegend 50 kilometer per uur indien dit nodig is om als snelste route naar de Ring te functioneren*", aldus het Utrechtse Mobiliteitsplan 2040[3].

Afbeelding 1 | 30 kilometer per uur tenzij (Mobiliteitsplan 2040)

Voordelen van een lagere snelheid

Een lagere snelheid van gemotoriseerd verkeer heeft verschillende voordelen:

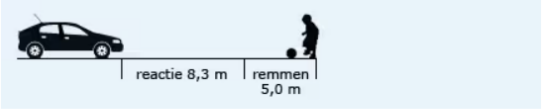
- **Verkeersveiliger**
  - Onderzoek heeft laten zien dat op straten binnen de bebouwde kom een snelheidsverlaging van ongeveer 10% zal leiden tot (bij benadering en gemiddeld genomen) 20-30% minder ernstige verkeersongevallen en 30% minder verkeersdoden[4].
  - Bestuurders hebben meer tijd om informatie te verwerken en te reageren op onverwachte situaties. Het blikveld is breder. Bovendien is de remweg een stuk korter waardoor voertuigen eerder stilstaan.

[3] Mobiliteitsplan 2040 (utrecht.nl) - Blz. 102 Kop: 30 kilometer per uur als uitgangspunt voor een betere veiligheid.
[4] FS 30 km-uur gebieden.pdf (swov.nl) - Blz. 13 Kop: Hoe kunnen 30km/uur-gebieden (nog) veiliger worden?

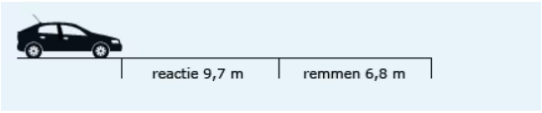
Verband tussen snelheid en verkeersveiligheid

Hoe lager de snelheid, hoe korter de remweg en hoe eerder een voertuig stil kan staan om een botsing te voorkomen. De remweg van een auto is bij 30 kilometer per uur 13,3 meter, bij 50 kilometer per uur is dit 27,7 meter[5].

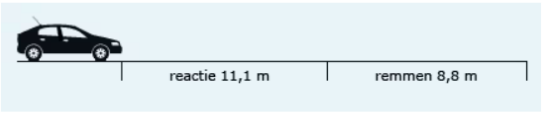
Bij een snelheid bij de botsing van lager dan 30 km/u heeft een ongeval zelden een dodelijke afloop. Dit geldt ook voor een ongeval tussen een auto en een fietser of voetganger. Wanneer een auto 30 km/u rijdt overleeft meer dan 95% van de voetgangers een eventuele aanrijding. Bij een snelheid van 50 km/u overleeft maar 85% van de voetgangers de aanrijding[6].

Bij 30 kilometer per uur totale remweg 13,3 meter

Bij 35 kilometer per uur totale remweg 16,5 meter

Bij 40 kilometer per uur totale remweg 19,9 meter

- Volgens het SWOV (Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid) moeten fietsers en voetgangers gescheiden worden met vrijliggende fietspaden en voetpaden bij een snelheid van 50 kilometer per uur. Op straten waar geen ruimte is voor een vrijliggend fietspad, is 50 kilometer per uur geen veilige snelheid.

Voorbeeld: straat (admiraal Helfrichlaan) met gescheiden verkeer d.m.v. vrijliggende fietspaden

Voorbeeld: straat (Wilhelminaparklaan) waar geen sprake is van scheiding tussen auto en fietser is

- **Geluidsreductie**
  Een lagere snelheid in de stad zorgt voor een gemiddelde afname van het geluid met 3 decibel. Verkeersgeluid is de belangrijkste bron van geluid in de stad. Na de invoering van 30 kilometer per uur werd met onderzoek een afname van de gemiddelde geluidsbelasting gevonden tussen 1,5 en 6 decibel. Meerdere onderzoeken vonden een afname van 3 decibel. Deze afname is van meerdere factoren afhankelijk: het wegdek, de aanwezigheid van snelheidsremmende maatregelen, veelvuldig optrekken en afremmen, de hoeveelheid verkeer en het aandeel elektrisch verkeer[7].

- **Trillingen**
  Een lagere snelheid heeft een gunstig effect op trillingen. Over het algemeen zijn trillingen lager bij een lagere snelheid, omdat de aanstoot (voornamelijk van zwaarder verkeer) met minder energie gebeurt. Het is lastig om een waarde te noemen. Dit komt omdat het trillingsniveau dat in woningen langs straten optreedt afhankelijk is van veel factoren. Aan de bronzijde (de weg) zijn dit onder meer het type voertuig, de snelheid van het voertuig, het type wegdekverharding, de conditie waarin de weg verkeert en de fundatie van de weg. Aan de

[5] Risico's | Kom veilig Thuis
[6] SWOV factsheet 30 km/u gebieden: FS 30 km-uur gebieden.pdf (swov.nl)
[7] Impact 30kmh in bebouwde kom (awgl.nl) – Blz. 3 Kop: Luchtkwaliteit

zijde van de woning zijn dit de eigenschappen van de fundatie, constructie en vloeren. Verder zijn ook de eigenschappen van de bodem tussen de bron en de ontvanger van belang.

Niet bewezen, wel te verwachten voordelen
Onderstaande voordelen zijn niet bewezen vanuit onderzoek, maar de verwachting is dat de invoering van 30 kilometer hier een positief effect op gaat hebben.

- **Modal shift / alternatieven vervoerswijzen**
  Overheidsinstanties veronderstellen vaak dat er een modal shift plaatsvindt naar meer actief transport (fietsen en lopen) na het verlagen van de maximum snelheid op de weg. Het bewijs hiervoor is echter schaars. Dit komt doordat onderzoek hiernaar erg complex is en het verband tot op heden nog niet uitgebreid genoeg is onderzocht[8].

  - Omdat lopen en fietsen verkeersveiliger zijn en de verwachting is dat reistijdconcurrentie ten opzichte van de auto verbeterd, verwachten we dat reizigers vaker gaan fietsen of lopen. Dit is een positief effect van de invoering van meer 30 kilometer per uur straten in de stad.
  - In 2023 heeft de Rijksoverheid zich met een campagne ingezet voor het stimuleren van het gebruik van de fiets voor korte afstanden[9]. Het invoeren van meer 30 kilometer straten kan hier extra aan bijdragen.
  - Het Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions (AMS Institute) meldt dat steden die de maximumsnelheid naar 30 kilometer verlagen, vaak een afname in autogebruik en een toename in wandelen en fietsen zien (AMS Institute).

- **Luchtkwaliteit**
  Er is veel onzekerheid over de impact van 30 kilometer per uur op de uitstoot van voertuigen en de resultaten van onderzoek hiernaar zijn inconsistent en soms tegenstrijdig. De gemiddelde concentraties stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM) veranderen waarschijnlijk niet of nauwelijks[10].

- **Gezonde leefomgeving**
  In Utrecht willen we gezond stedelijk leven voor iedereen. Naast de positieve gezondheidseffecten op het gebied van geluid, trillingen en luchtkwaliteit, kan de snelheidsverlaging meer positieve effecten hebben op gezond stedelijk leven. De snelheidsverlaging en verbeterde verkeersveiligheid dragen ook bij aan een veiligere omgeving waar met name kwetsbare doelgroepen als kinderen en ouderen meer buiten verblijven, wandelen, fietsen of op straat spelen.

Handhaving

Wij spannen ons in voor meer verkeershandhaving om de pakkans bij verkeersovertredingen en onveilig verkeersgedrag te vergroten. De capaciteit bij de politie en het aantal beschikbare flitspalen voor Utrecht vanuit CVOM (Centrale Verwerking Openbaar Ministerie) is beperkt.

Het CVOM is eigenaar van alle automatische verkeershandhavingsmiddelen (VHM). In december 2024 heeft het CVOM aangekondigd dat het voortaan mogelijk is flitspalen in te zetten op straten waar een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur geldt. Juist op deze straten, waar veel fietsers en voetgangers oversteken is een hoge snelheid (40 km/u of hoger) een risico voor de verkeersveiligheid.

Handhaving is een belangrijk onderdeel om de snelheid verder omlaag te brengen en daarmee de verkeersveiligheid te verbeteren. Wij zijn regelmatig in gesprek met politie en het CVOM over de handhavingsmogelijkheden.

Het proces van aanvragen van flitspalen werkt als volgt: de gemeente vraagt flitspalen op 30 kilometer straten aan. Het CVOM kijkt of een locatie geschikt is: rijdt er voldoende verkeer, ligt de gereden

---

[8] Impact 30kmh in bebouwde kom (awgl.nl) - Blz. 3 Kop: Modal Shift.
[9] Home | Daszogefietst
[10] Impact 30kmh in bebouwde kom (awgl.nl) - Blz. 3 Kop: Modal Shift.

snelheid hoog en is er sprake van verkeersveiligheidsrisico's. Bij de toekenning houdt het CVOM rekening met de landelijke verdeling van flitspalen.

Stakeholders

Er wordt met de nood- en hulpdiensten, het Openbaar Vervoer en verschillende belangenverenigingen gesproken over de invoering van 30 kilometer per uur in de stad.

Nood- en hulpdiensten

Er is periodiek overleg met de nood- en hulpdiensten over aanrijtijden en overige zaken die spelen in de stad. Dit doen we met de politie, de ambulance (RAVU; Regionale Ambulance Voorziening Utrecht) en de brandweer (VRU = Veiligheidsregio Utrecht). In deze overleggen kan een ieder thema's agenderen. Het Programma '30 km impuls' en de Versnelde aanpak 30 kilometer zijn hierin meerdere malen besproken en toegelicht.

In recent overleg is aangegeven dat de nood- en hulpdiensten geen probleem hebben met de invoering van 30 kilometer per uur, mits er wel voldoende mate van doorstroming is. Zij geven aan dat de invoering van 30 kilometer per uur niet de belangrijkste oorzaak is waardoor de reistijden, aanrijtijden en dekkingspercentages achteruitgaan. Het is de combinatie van allerlei maatregelen in de stad zoals het terugbrengen van de maximumsnelheid, de aanleg van drempels, versmallingen, het verminderen van doorgaande straten en wegwerkzaamheden (o.a. afzettingen) die hieraan bijdragen.

Openbaar Vervoer (OV)

Het verlagen van de maximum snelheid op busroutes heeft effect op de doorstroming van het openbaar vervoer. Gemeente en provincie Utrecht spannen zich binnen de OV-Alliantie in om elders in het netwerk maatregelen te treffen die het verlies aan rijtijd compenseren.

Binnen de OV-Alliantie is regelmatig overleg over zaken rondom Openbaar Vervoer in de stad. Binnen dit orgaan hebben we afgestemd over de impact, maatregelen en keuzes rondom de 30 kilometer aanpak en het OV.

Onderzoek impact 30 kilometer op nood- en hulpdiensten en OV

In 2023 zijn OV en de nood- en hulpdiensten betrokken bij het onderzoek 'Impact 30 km op NHD en OV'. Hierin werd aangegeven dat niemand tegen 30 kilometer per uur is, maar wel tegen stilstaan door opstoppingen en vertragingen door slechte doorstroming.

Tijdens dit onderzoek zijn ook mogelijke mitigerende maatregelen voorgesteld en besproken. Een van de belangrijkste wensen vanuit alle partijen was om 'geen snelheidsremmers' toe te passen, waardoor er vooral voor het groter vervoer nog meer vertraging ontstaat. Dit verzoek hebben we gehonoreerd binnen de Versnelde aanpak 30 kilometer.

Resultaten uit het onderzoek:

- De dekking voor de politie verandert niet.
- De dekking voor de ambulance neemt af met 0,05% naar 99,60%, maar dit blijft binnen de wettelijke dekkingsgraad.
- De dekking voor de brandweer neemt met 2,03% af naar 82,82%.
- Gemiddeld neemt per kilometer nieuwe 30 weg de reistijd voor de bus toe met 14,1 seconden. Dit brengt 11.813 extra dienstregelingsuren met zich mee en leidt tot een toename in kosten van circa € 1.063.000 tot €1.300.000 per jaar.

Het rapport en de bijhorende raadsbrief zijn hier terug te vinden: Raadsbrief Voortgang Programma Verkeersveiligheid Utrecht - iBabs Publieksportaal.

Belangenverenigingen

Er is met drie belangenverenigingen gesproken en zij geven allen aan dat ze voorstander zijn van het 30 kilometer programma voor de stad. Zij begrijpen ook allen waarom er nu naast spoor 1 ook een nieuw spoor is toegevoegd: de Versnelde aanpak 30 kilometer.

- **Veilig Verkeer Nederland (VVN)**
  VVN vindt het met name sterk dat er 30 kilometer wordt ingevoerd op straten waar fietsers op gemengd rijden met gemotoriseerd verkeer. 50 kilometer is hier geen veilige snelheid. Daarnaast wil VVN dat er sneller 30 kilometer wordt ingevoerd, om zo de verkeersveiligheid al snel te kunnen verbeteren. Zij begrijpen dat dit niet altijd met een volwaardige inrichting kan vanwege kosten en dat dit qua voorbereiding en planning langer duurt. Zij staan achter de huidige twee sporen zoals nu opgesteld voor het 'impuls 30 km' programma.

- **Fietsersbond**
  De Fietsersbond vindt het fijn dat de gemeente ook ziet dat er op dit moment onlogische overgangen van 30 kilometer naar 50 kilometer zijn, dat vinden zij ook. De straten waar de fietser op de rijbaan zit zijn ook de "ellendeplekken", dus dat de gemeente deze als prioriteit zien vinden ze erg goed.

- **ANWB**
  De ANWB heeft met hun eigen verkeerskundige dit programma doorgenomen en zij geven aan dat de gemeente terecht constateert dat het aanpassen van straten in het tempo van onderhoudswerkzaamheden niet matcht met de ambities op het gebied van verkeersveiligheid.

  Het is beter om alle beoogde 30 kilometer per uur straten in één keer aan te wijzen en dit vervolgens op zoveel mogelijk manieren duidelijk te maken aan de weggebruiker.

Spoor 1: Bijdrages geprogrammeerde projecten

Sinds vaststelling van het programma ’30 km impuls’ in 2019 is op veel straten in Utrecht al 30 kilometer ingevoerd. Het uitgangspunt was om de snelheid te verlagen in combinatie met reeds geplande projecten (herinrichtingen) en onderhoud (werk met werk kansen), waarbij de snelheid direct van 50 naar 30 kilometer werd teruggebracht met fysieke maatregelen. Vanuit het programma 30 kilometer denken we mee met maatregelen en doen we een financiële bijdrage.

Spoor 1 bestaat uit twee categorieën, namelijk:

1. **Reeds toegezegde bijdrages aan geprogrammeerde projecten**
   Dit zijn financiële bijdrages aan projecten die voor of na de Versnelde aanpak 30 kilometer (spoor 2) plaatsvinden. De bijdrages zijn reeds toegezegd aan lopende projecten.
2. **Financiële bijdrages voor straten met vrijliggende fietspaden**
   Na de Versnelde aanpak 30 kilometer (spoor 2) blijven er 50 straten met vrijliggende fietspaden over. Deze straten moeten met fysieke maatregelen binnen een herinrichting of bij gepland onderhoud naar 30 kilometer per uur gebracht worden. Van deze straten is nu niet precies bekend is wanneer er een herinrichting of gepland onderhoud plaatsvindt. De financiële bijdrages zijn daarom ook nog niet toegezegd.

Wij hebben de afgelopen vijf jaar ervaring opgedaan met spoor 1. We zagen voordelen en nadelen (zie blokken hieronder). Mede op basis van deze ervaring is besloten om het beleid aan te vullen met een Versnelde aanpak 30 kilometer (spoor 2).

Voordelen spoor 1

- Door werk-met-werk te combineren kunnen **kosten bespaard** worden. Dit kan oplopen tot 10-15%. De straat hoeft namelijk maar één keer open. Dit levert ook **minder overlast** op voor bewoners en weggebruikers.
- Er zijn meer mogelijkheden om de weg **geloofwaardig 30 kilometer** per uur in te richten. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van klinkers. De straat heeft daarna een nieuw uiterlijk. 30 kilometer per uur op die specifieke straat is na de herinrichting vaak een geloofwaardige snelheid.
- Door werkzaamheden te combineren is er ook meer kans om **andere beleidsdoelen te realiseren**. Zoals het toevoegen van meer groen en het realiseren van meer ruimte voor fietsers en voetgangers.

Nadelen spoor 1

- Het **duurt voor veel straten nog jaren** voordat hier (werk-met-werk) kansen komen om een 30 kilometer per uur inrichting te realiseren.
- Er ontstaan **onlogische overgangen** tussen 30 en 50 kilometer per uur doordat bij werk-met-werk regelmatig maar één straat (of een deel daarvan) wordt heringericht en een aansluitend wegvak niet
- Er zijn straten met vrijliggende fietspaden waar je 30 kilometer per uur mag terwijl er tegelijkertijd woonstraten zijn met een gemengd profiel en gevels dicht op de weg waar de snelheid nog 50 kilometer per uur is. Hierdoor wordt de snelheid minder geloofwaardig en is het niet duidelijk hoe hard je waar mag rijden.
- Het **budget (1 miljoen per jaar) is onvoldoende** om het gehele netwerk voor 2040 op orde te krijgen.
- Duidelijke communicatie over waar 30 km is ingevoerd (niet per straat, maar stadsbreed) is niet mogelijk omdat er geen duidelijk uitlegbaar verhaal is over waar 50 en waar 30 gereden mag worden.

Uitvoering

1. Reeds toegezegde bijdrages aan geprogrammeerde projecten

In de periode tot en met 2024 hebben we (in lijn met) spoor 1 financiële bijdrages toegezegd aan diverse projecten. Deze projecten betreffen allemaal herinrichtingen of onderhoudsprojecten waarvan de voorbereiding reeds gestart is. De projecten zijn in hun financiële dekking uitgegaan van de bijdrage uit het programma '30 km impuls'.

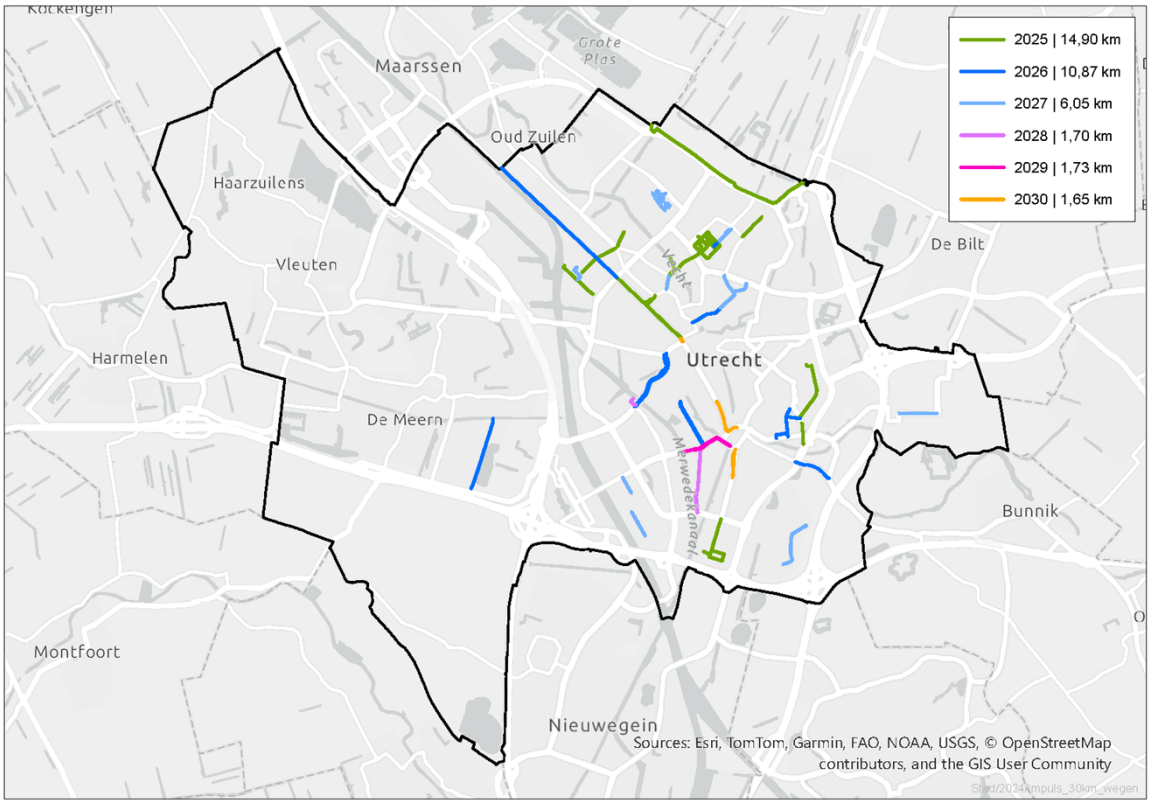
Er zijn ook straten die naar 30 kilometer per uur worden gebracht maar waar vanuit het '30 km impuls' programma geen financiële bijdrage is toegezegd. Het betreft projecten welke zonder onze bijdrage al financiële dekking hebben voor het project. Wij denken wel mee in de maatregelen die binnen het ontwerp worden genomen om een 30 kilometer inrichting te garanderen.

Voor de volledigheid hebben we een overzicht van beide geprogrammeerde projecten opgenomen in dit Uitvoeringsprogramma.

Er zijn 76 straten onderdeel van een lopend project om een 30 kilometer snelheidsregime te krijgen (zie bijlage 1 voor de stratenlijst). Het gaat om circa 36 kilometer weg.

- In 2025 staan 41 straten geprogrammeerd
- In 2026 staan 17 straten geprogrammeerd
- In 2027 staan 14 straten geprogrammeerd
- In 2028 t/m 2030 staan 4 straten geprogrammeerd

Zoals te zien in de planning, worden sommige straten pas in of na 2026 uitgevoerd. Omdat we willen dat alle straten zonder vrijliggend fietspad op 3 maart 2026 30 kilometer per uur zijn, nemen we ze ook mee in de Versnelde aanpak 30 kilometer. Aan de hand van bebording voeren we hier 30 kilometer in. Zodra het project start krijgt de straat alsnog een andere inrichting en/of snelheidsremmers.

Afbeelding 2 | Straten die reeds geprogrammeerd zijn (er kunnen geen rechten aan worden ontleend)

2. Financiële bijdrages voor straten met vrijliggende fietspaden

Na de Versnelde aanpak 30 kilometer (spoor 2) blijven er straten over welke volgens het Mobiliteitsplan 2040 een snelheidsregime van 30 kilometer per uur moeten krijgen. Deze straten hebben allemaal vrijliggende fietspaden. We koppelen de invoering van 30 kilometer per uur op deze

straten aan de onderhoudsplanning van Beheer Openbare Ruimte (BOR). We zijn op deze straten afhankelijk van een herinrichting, omdat deze straten zonder nieuwe inrichting niet geloofwaardig 30 kilometer per uur zijn. Voorbeelden van deze straten zijn de Admiraal Helfrichlaan en Balijelaan.

In bijlage 2 hebben we een inschatting per straat over de mogelijke financiële bijdrage vanuit het programma ‘30 km impuls’ opgenomen. Dit zijn bijdragen gebaseerd op vergelijkbare projecten in het verleden waarbij vanuit het programma een financiële bijdrage is gedaan.

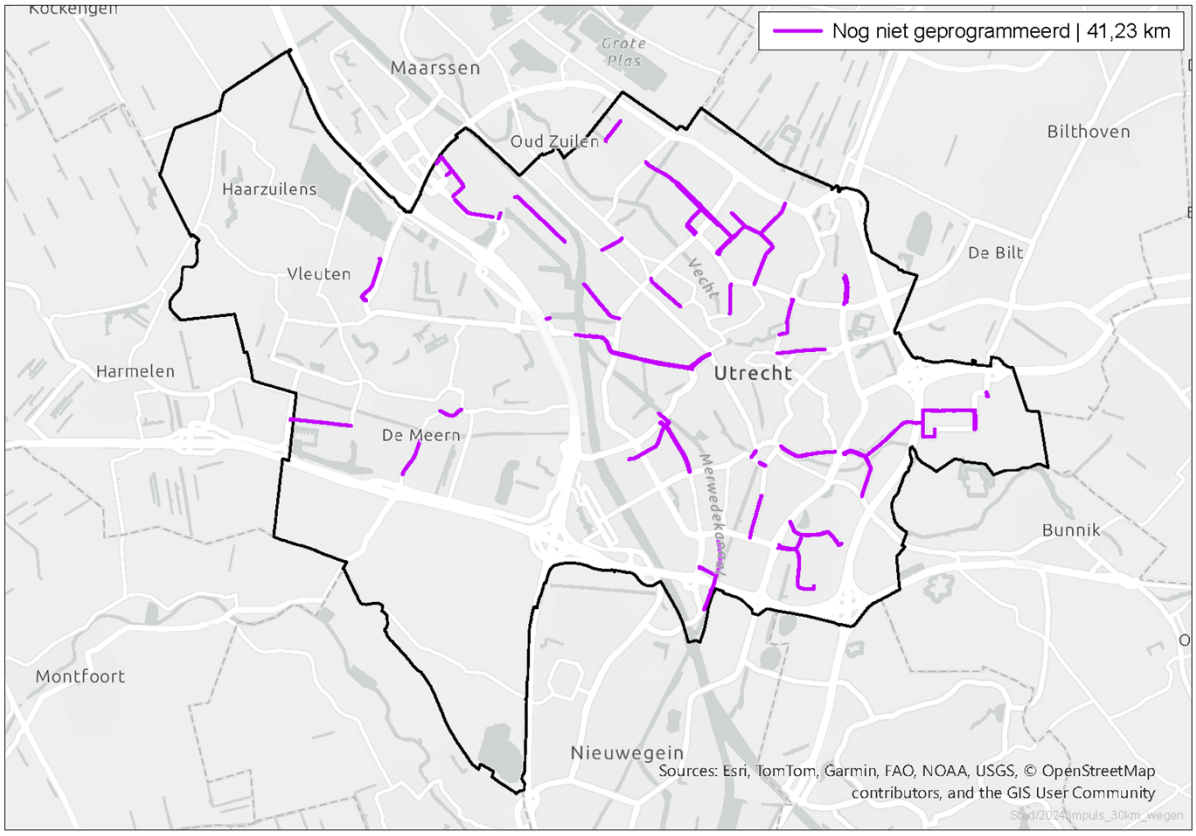

Admiraal Helfrichlaan

Balijelaan

Het gaat om 50 straten (circa 37 kilometer weg).

Afbeelding 3 | Straten met vrijliggend fietspad die nog niet geprogrammeerd zijn (er kunnen geen rechten aan worden ontleend)

Communicatie

Communicatie over de invoering van 30 kilometer vindt in spoor 1 binnen de projecten zelf plaats. Hierbij leveren we vanuit het Programma input. De betrokken communicatieadviseurs gebruiken bij herinrichtingsprojecten een kernboodschap voor invoering 30 kilometer, zodat dit bij alle communicatiemiddelen (zoals wijkberichten of webpagina's) genoemd wordt.

Spoor 2: Versnelde aanpak 30 kilometer (2026)

Sinds 2019 voeren we spoor 1 uit. Mede op basis van de ervaringen met spoor 1 is besloten om een nieuw spoor aan het 30 km impuls programma toe te voegen, de Versnelde aanpak 30 kilometer.

In december 2024 is de Versnelde aanpak 30 kilometer vastgesteld en hebben we toegezegd de aanpak verder uit te werken.

Binnen deze Versnelde aanpak 30 kilometer krijgen alle 50 kilometer per uur straten zonder vrijliggend fietspad in één keer een snelheidslimiet van 30 kilometer per uur. Op deze straten worden kleine maatregelen genomen (bebording, markering/belijning en/of poortconstructies)[11]. Daarnaast komt er een duidelijke communicatiestrategie voor heel Utrecht. Op 3 maart 2026 zijn alle straten binnen de Versnelde aanpak 30 kilometer teruggebracht naar 30 kilometer per uur.

Waarom versneld 30 kilometer invoeren?

We verbeteren de verkeersveiligheid direct door op de straten versneld 30 kilometer per uur in te voeren. Op straten waar fietsers en voetgangers gebruik maken van dezelfde ruimte als de auto is een snelheid van 50 kilometer per uur te hard. Daarnaast wordt de situatie in de hele stad duidelijker door de versnelde invoer. Gebruikers weten: op alle straten zonder apart fietspad geldt een snelheid van 30 kilometer per uur.

Met de maatregelen en stadsbrede communicatiestrategie brengen we de snelheid van het gemotoriseerde verkeer omlaag. Op veel van deze straten staat in de komende jaren geen onderhoud op de planning, waardoor deze onveilige 50 kilometer straten (want fietsers en autoverkeer op dezelfde rijbaan) volgens spoor 1 nog jaren 50 kilometer zouden blijven. We verbeteren met deze Versnelde aanpak 30 kilometer de verkeersveiligheid direct.

De verwachting is dat na het doorvoeren van deze aanpak de snelheid daalt. Belangrijk is dat elke daling van de snelheid een winst is voor de verkeersveiligheid. Een daling van de gereden snelheid van 10% leidt al tot 20-30% minder ernstige verkeersslachtoffers en 30% minder verkeersdoden, aldus SWOV onderzoek[12]. Dit houdt in dat wanneer de snelheid daalt van 50 kilometer per uur naar 45 kilometer per uur (10%) dit al 20-30% ernstige verkeersgewonden scheelt. Wanneer de snelheid nog verder daalt, verbetert de verkeersveiligheid verder.

Straten duurzaam veilig inrichten

Wij richten in Nederland straten Duurzaam Veilig in. Het basisprincipe is scheiding bij hogere snelheden (50 kilometer per uur en hoger) en menging bij lagere snelheid (30 kilometer per uur en lager). In heel Nederland kennen we nog straten waar een snelheid van 50 kilometer per uur geldt terwijl er wel sprake is van menging (fietsers op de rijbaan en/of veel oversteekbewegingen). Dit is niet gewenst en veilig vanuit verkeersveiligheid (SWOV). In het voorjaar van 2023 publiceerde het CROW de voorlopige inrichtingskenmerken voor GOW30-wegen. Hierin staat ook dat een gemengd profiel (fietsers en gemotoriseerd verkeer op één rijbaan) niet past bij een 50 kilometer per uur weg.

Deze door het CROW opgestelde richtlijnen zijn geen wetten. Wel zijn het door deskundigen opgestelde handreikingen hoe gezorgd kan worden voor een veilige weginrichting. Omdat een eventuele aanrijding met 50 kilometer per uur een veel grotere kans is op ernstig letsel of dodelijke afloop, geven we de voorkeur aan 30 km wegen, ook als deze niet volledig voldoen aan GOW30.

Waar voeren we versneld 30 kilometer in?

1. **Op alle straten zonder vrijliggend fietspad**
   Op deze straten is sprake van een gemengd profiel: er is geen vrijliggend fietspad. Soms ligt er een fietsstrook, soms is er helemaal geen fietsvoorziening. Op deze straten is een snelheid van 50 kilometer niet gewenst vanuit verkeersveiligheid (SWOV). Op alle straten zonder

[11] Wanneer deze straten in de toekomst voor onderhoud worden heringericht, zal de inrichting worden aangepast. De Versnelde aanpak 30 kilometer speelt dus vooruitlopend op herinrichtingen.

[12] FS 30 km-uur gebieden.pdf (swov.nl). - Blz. 13 Kop: Hoe kunnen 30km/uur-gebieden (nog) veiliger worden?

vrijliggend fietspad die nu een maximale snelheid van 50 kilometer per uur hebben, voeren we 30 kilometer in.

Voorbeeldstraten welke onderdeel zijn van de Versnelde aanpak 30 kilometer

Aartsbisschop Romerostraat – Fietsstroken op 2 richtingen rijbaan, zonder as-markering

Oudenoord – Fietsstroken op 1 richting met gedeeltelijk 2 rijbanen

Humberdreef – doorgetrokken fietsstrook op 2 richtingen rijbaan met as-markering

Kernweg – Fietsers op de rijbaan, 2 richtingen rijbaan zonder as-markering (bedrijventerrein)

2. Straten met vrijliggende fietspaden tussen 30 kilometer straten in

In sommige gevallen zijn er relatief korte straten met vrijliggende fietspaden terwijl de aangrenzende straten geen vrijliggend fietspad hebben. Om te voorkomen dat we na afronding van de Versnelde aanpak 30 kilomter nog steeds onlogische overgangen hebben waarbij er op een kort stukje 50 kilometer per uur geldt en daarna weer 30 kilometer per uur, wordt ook hier de snelheid 30 kilometer per uur. Dat kan hier geloofwaardig, omdat de aangrenzende wegvakken ook 30 kilometer per uur zijn en het in het net werk past. Daarom worden de volgende straten ook meegenomen in de Versnelde aanpak 30 kilometer:

- Kennedylaan
- Niels Bohrweg (viaduct)
- Oudenoord/Nijenoord
- Ledig Erf/Krommerijnbrug
- Julianalaan

3. Op de Burgemeester van Tuyllkade en Prins Bernhardlaan

Bijna alle straten in de Versnelde aanpak 30 kilometer worden volgens het Mobiliteitsplan 2040 teruggebracht naar 30 kilometer. Dit geldt alleen niet voor stedelijke verbindingswegen. De Burgemeester van Tuyllkade en de Prins Bernhardlaan staan in het Mobiliteitsplan 2040 als stedelijke verbindingswegen aangemerkt. Omdat deze straten in beide rijrichtingen geen vrijliggende fietspaden hebben, worden deze ook meegenomen in de Versnelde aanpak 30 kilometer.

Vanwege de ligging in het netwerk van autowegen in de stad verwachten we met het invoeren van 30 kilometer geen negatieve effecten qua routekeuzes van automobilisten richting andere bestemmingen in de stad of naar de ring.

4. **Op straten uit spoor 1 waarvan de uitvoering nog niet is gestart**
   Voor veel straten is er een lopend project om via een herinrichting of gepland onderhoud naar 30 kilometer te gaan. De uitvoerdata van deze projecten staan in de komende jaren gepland. In de Versnelde aanpak 30 kilometer brengen we alle straten zonder vrijliggend fietspad in één keer naar 30 kilometer per uur. Op straten die na 3 maart 2026 opnieuw ingericht worden, voeren we, vooruitlopend op de herinrichting, daarom al 30 kilometer per uur in.

Bedrijventerreinen ook 30 kilometer
Alle bedrijventerreinen vallen binnen de totale 30 kilometer opgave die in het Mobiliteitsplan 2040 benoemd staan. De straten zijn vaak breed en geasfalteerd. Er rijden veel zware voertuigen en er wordt regelmatig op de rijbaan geparkeerd. Op bedrijventerreinen verwachten weggebruikers minder snel fietsers en voetgangers, maar deze zijn er wel degelijk. Mede hierom is 50 kilometer hier geen veilige snelheid. De straten op bedrijventerreinen zonder vrijliggend fietspad worden daarom meegenomen in de Versnelde aanpak 30 kilometer.

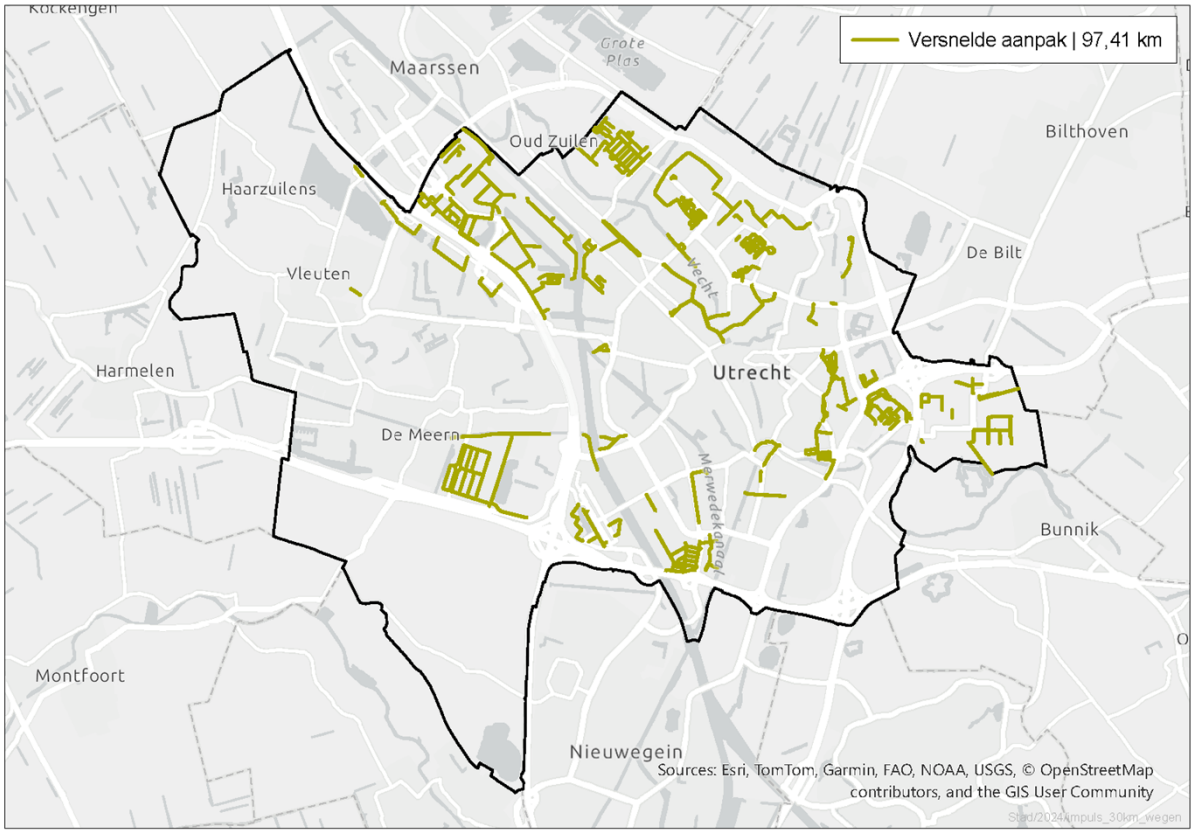
In totaal voeren we op 241 straten versneld 30 kilometer in. In tabel 1 staat het aantal straten per wijk. In bijlage 3 staat de volledige stratenlijst. In totaal gaat het om circa 97,5 kilometer weg.

Tabel 1 | Straten spoor 2 per wijk

Wijk	Aantal straten	Waarvan op bedrijventerrein
West	39	35
Noordwest	12	3
Overvecht	64	16
Noordoost	15	0
Oost	61	0
Binnenstad	6	0
Zuid	5	0
Zuidwest	19	14
Leidsche Rijn	11	10
Vleuten – De Meern	8	6
Totaal	**241**	**84**

Een deel van de straten (zie afbeelding 4) wordt ook genoemd in spoor 1. Voor deze straten geldt dat er een bijdrage is gedaan voor de herinrichting, maar dat de herinrichting pas start na 3 maart 2026. Omdat we in één keer alle straten zonder vrijliggend fietspad naar 30 kilometer brengen, voeren we ook op deze straten, vooruitlopend op de herinrichting, 30 kilometer per uur in. Het gaat hierbij om straten zoals de Adelaarstraat, Willem van Noortstraat en Marco Pololaan.

Straten met Openbaar Vervoer
Op 54 van de 241 straten rijdt Openbaar Vervoer. De vervoerder heeft niet inzichtelijk kunnen maken wat de huidige snelheid van de bussen is op deze specifieke straten. Hierdoor is het niet mogelijk om het reistijdverlies op deze straten te berekenen. In het monitoringsplan (bladzijde 22) is opgenomen dat de Provincie en vervoerder dit inzichtelijk gaan maken.

Afbeelding 4 | Straten onderdeel van de Versnelde aanpak 30 kilometer

Met welke maatregelen voeren we versneld 30 kilometer in?

We voeren 30 kilometer in aan de hand van principemaatregelen. Deze zijn gebaseerd op de CROW-inrichtingskenmerken voor een 30 kilometer uitstraling.

1. **Bebording**
   Op alle straten wordt de 50 kilometer bebording vervangen door 30 kilometer bebording.
   - Het uitgangspunt is om alle straten op te nemen in een 30 kilometer zone.
   - Op bepaalde plekken zoals op brede doorgaande straten herhalen we 30 kilometer per uur. Dit doen we met een bord of met markering. Als er een herhalingsbord staat, komt er geen herhalings-markering op de weg, en andersom. Het uitgangspunt is om markering op het wegdek toe te passen.

2. **Poortconstructies**
   Door middel van een duidelijke poortconstructie (zie afbeelding 5 voor een voorbeeld) en herhalingsmarkering/bebording herinneren we weggebruikers op bredere doorgaande straten aan de 30 kilometer snelheid.
   - De poortconstructie bestaat uit: zonebord 30 kilometer en dubbele streep en 30 markering zonder rand op het wegdek. Conform de CROW richtlijnen.
   - De poortconstructie staat bij het begin van een 30 kilometer zone op een logische plek, bijvoorbeeld direct na een kruispunt of waar de vrijliggende fietspaden verdwijnen.

3. **Herhaling 30 markering op het wegdek**
   De locaties waar 30 markering wordt toegepast zijn:
   - Op overgangen tussen twee verschillende type straten, bijvoorbeeld tussen een woonwijkstraat met klinkers naar een bredere doorgaande weg met asfalt. N.B. We passen dit niet toe na elke zijstraat, maar wel regelmatig en op logische plekken na (drukkere) kruisingen.
   - Er is nu geen criteria voor herhalingsbord of markering. Maar onze voorkeur heeft om markering te doen bij herhaling, liever niet aanvullend met borden. Markering op het wegdek zie je sneller dan borden langs de kant van de weg.

- We verwachten dat na enige tijd gewenning plaatsvindt waardoor herhalings-borden en -markering minder nodig zijn.

Afbeelding 5 | Voorbeeld poortconstructie op Prinses Irenelaan.

4. Geen as-markering

- As-markering wordt verwijderd op straten waar nu as-markering aanwezig is. As-markering werkt snelheidsverhogend en past niet bij de uitstraling van een 30 kilometer straat. Op geloofwaardige 30 km/u straten is geen as-markering aanwezig (CROW-richtlijnen).

5. Geen dichte fietsmarkeringen

- Op drie straten zijn smalle fietsstroken met dichte (doorgetrokken) markering aanwezig. Deze markering werkt snelheidsverhogend. Daarom gaan we op straten waar dit mogelijk is de markering weghalen en nieuwe ‘open’ markering terugplaatsen.
- In een aantal gevallen plaatsen we deze markering zo terug dat de fietsstrook ook breder wordt. Dit gebeurt op een beperkt aantal straten, zoals de Humberdreef. Als we dit doen, voorzien we het extra toegevoegde gedeelte van een rode coating.
- Oudwijk vormt een uitzondering. Deze eenrichtingsstraat heeft een gesloten fietsstrook aan een kant. We halen deze volledig weg en voegen geen nieuwe (open) fietsstrook toe, omdat volgens de inrichtingskenmerken dit niet nodig is.
- Wanneer de fietsstrook verbreed wordt voegen we fietssymbolen toe in de fietsstrook indien deze nog niet (voldoende) aanwezig zijn.

Abeelding 6 | Sfeerimpressie Catharijnesingel waarbij principemaatregelen 3, 4 en 5 zijn toegepast

Op straten waar een herinrichting binnen 2 jaar na de invoering van de 30 kilometer op 3 maart 2026 plaatsvindt passen we alleen de bebording aan en voeren we geen andere maatregelen uit. Dit in verband met kapitaalvernietiging en het onnodig afsluiten van straten voor bewoners en passanten.

Communicatieaanpak: 030 gaat voor 30

Het succes van de Versnelde aanpak 30 kilometer hangt niet alleen af van het invoeren zelf. Het plaatsen van borden en het aanpassen van straten moet worden ondersteund met communicatie.

Om omwonenden, weggebruikers en ondernemers uit te leggen waarom de snelheid verlaagd wordt en ook te onderstrepen dat het van belang is voor hun veiligheid en die van andere weggebruikers is het belangrijk dat we ook inzetten op communicatie. Zo kunnen we meer draagvlak creëren voor de maatregel, met natuurlijk als uiteindelijke doel dat verkeersdeelnemers zich aan de nieuwe maximum gestelde snelheid houden.

Communicatiedoelstellingen

- Omwonenden, weggebruikers en ondernemers weten op welke datum welke straten 30 km/u worden.
- Omwonenden, weggebruikers en ondernemers weten dat 30 km/u wordt ingevoerd op straten waar fietsers en gemotoriseerd verkeer samen op de rijbaan rijden. En waarom hiervoor gekozen is.
- Omwonenden, weggebruikers en ondernemers weten dat er bij een maximale snelheid van 30km/u minder (ernstige/dodelijke) verkeersslachtoffers vallen.

In de campagne houden we vast aan de kernboodschap Versnelde aanpak 30 kilometer (zie bijlage 4).

In september 2023 is het communicatieconcept en bijbehorende campagne ‘030 gaat voor 30’ gelanceerd. Dit concept hergebruiken we in 2025 en 2026. De boodschap wordt aangescherpt en toegespitst naar de Versnelde aanpak 30 kilometer. In samenwerking met een communicatie- en vormgevingsbureau ontwikkelen we een communicatiecampagne. De communicatiemiddelen die we inzetten voor deze campagne zijn nog niet definitief besloten, maar de focus ligt op communicatie in de fysieke ruimte. Dus daar waar de weggebruikers zijn. Denk aan bouwhekdoeken, tekstkarren, straatbanners en posters. Daarnaast is de campagne ook online terug te vinden, denk hierbij aan advertenties op sociale media, digitale nieuwsbrieven en natuurlijk de website van gemeente Utrecht.

Abeelding 7 | Uiting campagne ‘030 gaat voor 30’.

Uitvoering

In 2025 werken we toe naar het invoermoment op 3 maart 2026. Hiervoor zijn de onderstaande stappen nodig.

- **Ontwerpen opstellen**
  Voor het aanpassen van de bebording stellen we een bebordingsplan op.
  Voor straten waar markering of belijning wordt toegepast stellen we uitvoeringstekeningen op.
  Het bebordingsplan en de uitvoeringstekeningen worden getoetst door medewerkers vanuit verschillende gemeentelijke afdelingen voor inrichting en beheer van de openbare ruimte, bijvoorbeeld Groen, Wegbeheer, Stedenbouw, Spelen. Voor de veiligheid zitten de politie en de brandweer in de commissie. Zo komen problemen aan het licht en worden die samen besproken.

- **Verkeersbesluiten**
  Om een verkeersmaatregel uit te voeren moeten we in veel gevallen een verkeersbesluit nemen. Bijvoorbeeld voor het afsluiten van een weg of het plaatsen van verkeersborden. Dit geldt ook voor het terugbrengen van de maximumsnelheid van 50 naar 30 kilometer per uur.

- **Uitvoeren bebording, poortconstructies en 30 markering (principemaatregelen 1 t/m 3)**
  Na het verkeersbesluit brengen we de straten daadwerkelijk naar 30 kilometer door het uitbreiden van de 30 km zones. Op 3 maart 2026 is de bebording op straat uitgevoerd. Het starten van het aanbrengen van poortconstructies bij binnenkomst van de 30 zone en het plaatsen van 30 markering op specifieke straten vinden vanaf 3 maart 2026 plaats.

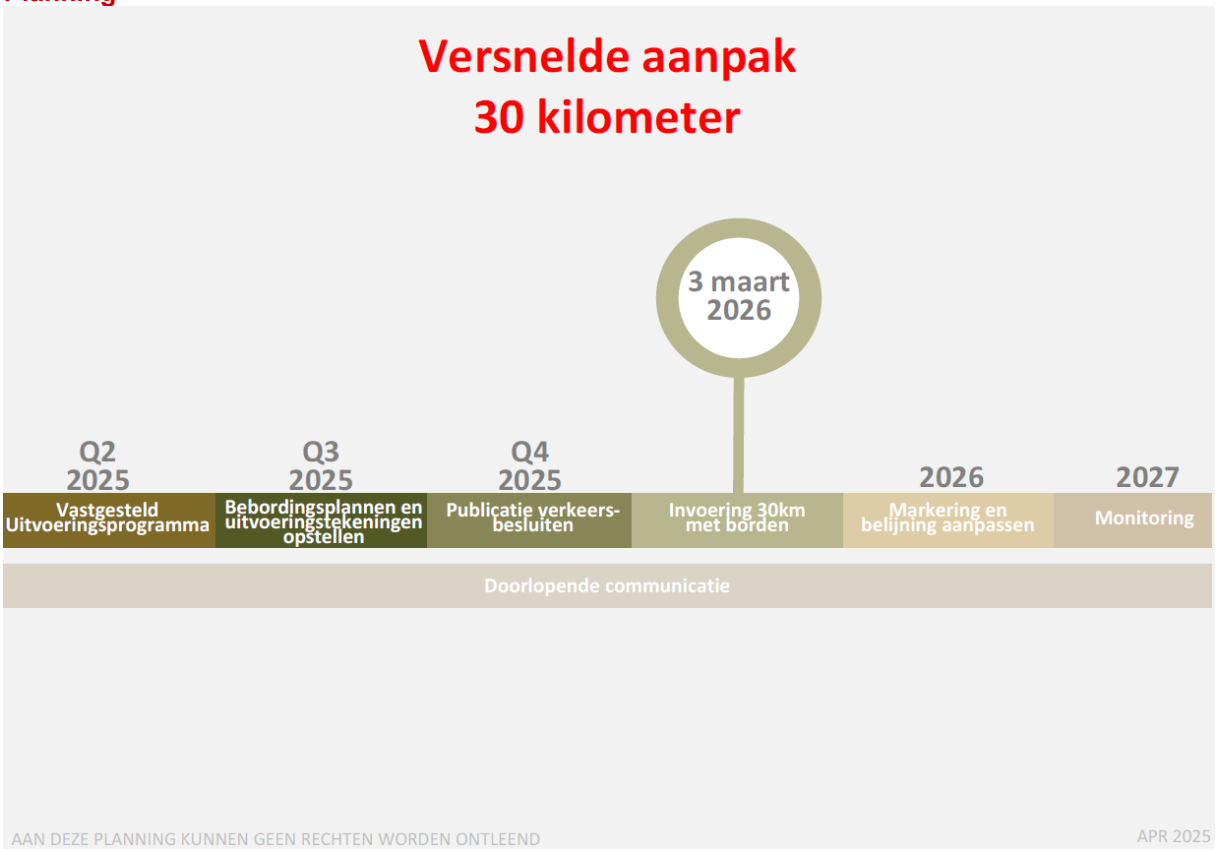
- **Aanpassen snelheid in navigatiesystemen**
  We laten de snelheid op de straten uit de Versnelde aanpak 30 kilometer in de navigatiesystemen aanpassen naar 30 kilometer per uur. Zo krijgen weggebruikers de juiste snelheidsinformatie te zien als ze door Utrecht rijden.

- **Aanpassen belijning straten (principemaatregelen 4 en 5)**
  Voor de straten die in aanmerking komen voor het aanpassen van belijning stellen we een planning op. Omdat bij de uitvoering van deze maatregelen de straten tijdelijk worden afgesloten is een logistieke planning van belang.
  Deze werkzaamheden worden zo snel mogelijk uitgevoerd na het plaatsen van de bebording. We gaan uit van de periode vanaf 3 maart t/m Q4 2026.

- **Aanpassen verkeersregelinstallaties**
  We gaan de verkeersregelinstallaties (VRI) aanpassen op kruispunten waar dat nodig is. Door het verlagen van de snelheid gelden er nieuwe ontruimingstijden. Deze moeten opnieuw berekend worden. Als de berekeningen gedaan zijn, worden de chips in de VRI-kasten (bij het verkeerslicht) vervangen. We verwachten zo'n 20-25 VRI's aan te passen.

- **Aanvragen flitspalen voor handhaving**
  Bij het CVOM vragen we op specifieke straten flitspalen aan.

Planning

Abeelding 8 | Beoogde planning Versnelde aanpak 30 kilometer

C. Monitoren, sturen en verantwoorden

1. Monitoring

Monitoring spoor 1: Bijdrages geprogrammeerde projecten

Voor de straten in spoor 1 wordt de monitoring gedaan op projectniveau. De keuze voor hoe er gemonitord wordt en op welke momenten, wordt gemaakt binnen het project. Deze is afhankelijk van de omvang van de ingreep en het belang van de straten voor bijvoorbeeld nood- en hulpdiensten en openbaar vervoer.

Monitoring spoor 2: Versnelde aanpak 30 kilometer

De Versnelde aanpak 30 kilometer is een stadsbrede aanpak, daarom hebben we hiervoor een los monitoringsplan opgesteld.

Monitoring aan de hand van thema's

We monitoren de effecten van spoor 2 aan de hand van zeven thema's:

1. aantal verkeersslachtoffers,
2. gereden snelheid,
3. verkeersintensiteiten,
4. geluid,
5. opkomsttijden brandweer,
6. rijtijd openbaar vervoer
7. ervaringen van bewoners (tabel 2)

We toetsen of de aanpak bijdraagt aan een verbetering van de (ervaren) verkeersveiligheid in de stad. Op basis van de resultaten kunnen we – als het nodig is – bijsturen.

Het belangrijkste doel van het invoeren van 30 kilometer is het verbeteren van de verkeersveiligheid op straat. Dit meten wij aan de hand van de ontwikkeling van het aantal (ernstige) verkeersslachtoffers en de gereden snelheid. Daarnaast onderzoeken we het effect op geluidshinder: die zal waarschijnlijk afnemen (zie hoofdstuk B).

Hoe monitoren we?

We monitoren voor de meeste thema's voorafgaand aan 3 maart 2026 (0-meting) en na de invoering van 30 kilometer (1-meting). Zo monitoren we zo goed mogelijk het effect van de invoering van 30 kilometer. Maar voor alle thema's geldt de kanttekening dat de effecten niet altijd 1-op-1 te koppelen zijn aan de invoering zelf. Zo worden o.a. de verkeersintensiteiten, de opkomsttijden van de brandweer en de rijtijd van openbaar vervoer ook beïnvloed door werkzaamheden of afsluitingen elders in de stad.

Wat meten we niet?

We monitoren de effecten op trillingen en uitstoot niet. Dit omdat het lastig is om de relatie tussen de invoering van 30 kilometer en de effecten op trillingen en uitstoot te meten. In algemene zin is het zo dat trillingen lager zijn bij een lagere snelheid omdat de aanstoot met minder energie gebeurt. Overlast van trillingen ontstaat echter vrijwel uitsluitend door zwaarder verkeer. Daarnaast zijn trillingen erg locatiespecifiek. Ze zijn afhankelijk van veel parameters en de overlast kan tussen twee aangrenzende huizen al erg verschillen. Om die redenen gaan we de trillingen niet monitoren in het kader van de invoering van 30 kilometer. Voor uitstoot geldt dat er in Utrecht veel maatregelen genomen worden om de uitstoot te verlagen. Het is daarom niet mogelijk om de effecten van de invoering van 30 kilometer op uitstoot te bepalen.

We monitoren de effecten op politie en ambulance niet. Onderzoeksbureau DTV concludeerde in 2023 dat een stadsbrede invoering van 30 km/u (conform Mobiliteitsplan) geen effect heeft op de dekkingsgraad van de politie en het dekkingspercentage van de ambulance zeer beperkt (0,05%) afneemt. Daarom monitoren we in overleg met politie en ambulance hun aanrijdtijden niet. Wij blijven wel met ze in gesprek.

Rapportage
We monitoren doorlopend de effecten van de invoering van 30 kilometer. Een jaar na invoering informeren we de gemeenteraad met een rapportage (midden 2027). Hierin laten we de resultaten zien en vergelijken we de 1-meting met de 0-meting. Daarnaast sturen we de gemeenteraad in het najaar van 2026 een tussentijdse update met een terugblik op de invoering van de Versnelde aanpak 30 kilometer en de eerste effecten op de gereden snelheden.

Eventuele bijsturing
Als uit de resultaten van de monitoring blijkt dat er op sommige straten toch extra maatregelen nodig zijn, gaan we daar op bijsturen. Dit doen we na afronding van de monitoring, omdat de situatie voor en na invoering dan goed in kaart is gebracht. Wat deze extra maatregelen zijn, is nog niet bekend. De keuze hiervoor wordt gemaakt op basis van de monitoringsresultaten. Voor eventuele bijsturing is een bedrag van € 500.000 gereserveerd.

Tabel 2 | Monitoringsthema's en hoe we deze monitoren

1	**Verkeersslachtoffers**
	We monitoren het totaal aantal (ernstige) verkeersslachtoffers op de straten waar de snelheid van 50 naar 30 kilometer per uur gaat (0-meting en 1-meting) en vergelijken deze met de stadsbrede cijfers. Dit doen we op basis van ambulancedata (RAVU), omdat deze de hoogste registratiegraad heeft binnen de gemeente Utrecht.
2	**Gereden snelheid**
	We monitoren de gereden snelheid op basis van snelheidsdata uit voertuigen (Floating Car Data) (0-meting en 1-meting). Dit doen we voor de straten waar 30 kilometer is ingevoerd en voor de wegvakken waar het hardst wordt gereden. Hierdoor weten we de effecten op de gemiddelde snelheden en op de pieksnelheden. Hierbij kijken we zowel naar de stadsbrede effecten, als naar de effecten op verschillende type straten.
3	**Verkeersintensiteiten**
	Door het verlagen van de snelheid bestaat de kans dat verkeer via andere straten gaat rijden. We verwachten dat dit nagenoeg niet gebeurt, maar gaan het mogelijke effect wel monitoren. Dit doen we door verkeersintensiteiten te meten met data uit verkeersregelinstallaties (VRI), door cameratellingen en door tellussen op de weg (0-meting en 1-meting). Deze metingen worden mogelijk ook beïnvloed door andere factoren, zoals bijv. werkzaamheden.
4	**Geluid**
	We berekenen de effecten op geluid aan de hand van geluidsmodellen. Dit doen we omdat het meten van geluid niet betrouwbaar is doordat factoren als wind, regen en ander geluid de metingen beïnvloeden. De berekeningen worden o.a. gemaakt op basis van snelheidsdata, zie punt 2 (0-meting en 1-meting).
5	**Opkomsttijden brandweer**
	De Veiligheidsregio Utrecht (brandweer) gaat de dekkingsgraad zowel stadsbreed als per buurt monitoren (0-meting en 1-meting). Dit doen ze op basis van de opkomsttijden van de tankautospuiten bij incidenten. De metingen per buurt zijn alleen betrouwbaar als de tankautospuit meermaals naar een specifieke buurt is uitgerukt. Voor sommige buurten zal er daarom onvoldoende data beschikbaar zijn. De Veiligheidsregio Utrecht deelt de resultaten met ons. Wij nemen de belangrijkste resultaten op in de rapportage.
6	**Rijtijd openbaar vervoer**
	In overleg met de provincie Utrecht is afgesproken dat de provincie samen met de vervoerder monitort. Zij monitoren of de afspraken die gemaakt zijn in het Vervoerplan 2026 worden gehaald en delen de resultaten met de gemeente. Wij nemen de belangrijkste resultaten op in de rapportage.
7	**Ervaringen bewoners**
	We willen weten hoe bewoners de invoering van 30 kilometer ervaren. Hiervoor zetten we na de invoering een digitale enquête op. Hierin vragen we bewoners wat zij van de communicatie rondom de invoering vinden en wat hun ervaringen zijn na invoering: welke veranderingen merken zij op en hoe ervaren zij de verkeersveiligheid? Alle bewoners die direct wonen aan een straat(deel) waar 30 kilometer ingevoerd wordt ontvangen een uitnodiging per post. Daarnaast sturen we ook brieven naar bewoners in de buurt van deze straten. Zo krijgen we een beeld van de ervaringen van aanwonenden en gebruikers van de straat.

2. Risico’s

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Door slechte weersomstandigheden bestaat de kans dat er vorst aan de grond zit, met als gevolg dat markering en belijning niet kan worden aangepast.	Dit is een belangrijk risico omdat in dit geval er geen poortconstructies en 30 markering op de weg worden aangebracht direct na het plaatsen van de 30 km. Deze maatregelen zijn belangrijk om de invoering 30 extra te verduidelijken.	We hebben opgenomen dat op 3 maart 2026 alle bebording van de nieuwe 30 km zones geplaatst zijn. Hierna kan markering worden toegepast. Afhankelijk van het weer kan de markering in maart worden geplaats. Als dit niet het geval is verschuift de uitvoering naar april of mei.
Door bezwaren op verkeersbesluiten bestaat de kans dat er vertraging plaatsvindt, met als gevolg dat de uitvoering vertraging oploopt.	Dit is een belangrijk risico omdat als de bezwaren gegrond worden bevonden en er een gerechtelijke procedure volgt, dan kan dit zorgen voor extra vertraging, waardoor de uitvoering op 3 maart verschoven moet worden.	Ruim van tevoren (6 tot 7 maanden) de verkeersbesluiten nemen. Hierin dan specifiek benoemen wanneer de uitvoering start. Op deze manier is er voldoende tijd voor het verwerken van eventuele bezwaren.
Bebording is op 3 maart niet gereed	Dit is een belangrijk risico, omdat de bebording noodzakelijk is om wettelijk daadwerkelijk de snelheid naar 30 kilometer te brengen. Na het plaatsen starten alle andere maatregelen zoals VRI’s aanpassen en belijning/markering aanpassen. De aannemer heeft op 3 maart alle bebording gereed te hebben.	Zodra het bebordingsplan gereed is wordt direct een aannemer aangesteld om mee te denken over de planning. Hierdoor is er voldoende tijd om te zorgen dat 3 maart alle bebording gereed is. Daarnaast zorgen we dat de bebording in fases wordt voorbereid, zodat niet alle druk op 3 maart zelf ligt.

3. Financiën

Bij de voorjaarsnota 2018 is een budget van 1 miljoen euro per jaar structureel toegekend voor ’30 km impuls’ binnen het programma Duurzame Bereikbaarheid (investeringsbudget MPB).

De kosten van dit uitvoeringsprogramma zijn gedekt en opgenomen in het MPB. De Versnelde aanpak leidt tot naar voren halen van budget en daarmee lagere uitgaven in de toekomst om dit naar voren gehaalde geld weer te compenseren.

	2025	**2026**	**2027**	**2028**	**structureel jaarbedrag**
Programmakosten					50
Bijdrages geprogrammeerde projecten	111	290	1.205	567	0
Bouw- en engineeringskosten (Versnelde aanpak)	384	1.527			
Bebording (Versnelde aanpak)	0	100	0	0	0
Navigatiesystemen (Versnelde aanpak)	0	17	0	0	0
Monitoring (Versnelde aanpak)	43	130	125	0	0
Communicatie (Versnelde aanpak)		143			0
Reservering extra maatregelen			500		0
Totaal benodigd budget	**529**	**2.207**	**1.830**	**567**	**50**

4. Voortgang en verantwoording

Het college wordt jaarlijks per rapportage geïnformeerd over de voortgang van het programma. Hierin beschrijven we onder andere de volgende punten:

- Effecten van invoering 30 kilometer
- Effecten Versnelde aanpak 30 kilometer
- Overzicht geprogrammeerde projecten met bijhorende kosten
- Overige zaken o.a. betreffende stakeholders, trends en ontwikkelingen

Bijlage 1 – Stratenlijst spoor 1

Hieronder een overzicht van straten t/m 2030 welke binnen een geprogrammeerd project vallen en waarbij er vanuit het 30 km impuls programma een financiële bijdrage wordt gedaan.

Straat	Financiële bijdrage	Oplevering project gepland
Hooft Graaflandstraat	€ 50.000	2025
Adriaen van Ostadelaan	€ 61.600	2025
Koningsweg	€ 190.000	2026
Croeselaan	€ 100.000	2026
Adelaarstraat	€ 119.064	2027
Kaatstraat	€ 41.198	2027
De Omloop	€ 100.000	2027
Willem van Noortstraat	€ 262.000	2027
Antonius Matthaeuslaan	€ 223.000	2027
Ingen Houszstraat	€ 52.000	2027
Juliusstraat	€ 32.000	2027
Marco Pololaan	€ 176.000	2027
Amsterdamsestraatweg (noordelijke deel)	€ 200.000	2027
Cambridgelaan	€ 192.478	2028
Columbuslaan	€ 225.000	2028
Rijnlaan Noord	€ 150.000	2028
Balijelaan	€ 429.000	2029
Vondellaan	€ 369.600	2029
Briljantlaan	€ 290.400	2030
Catharijnesingel (gedeeltelijk)	€ 298.320	2030
Totaal	**€ 3.561.660**	

Hieronder een overzicht van straten welke binnen een geprogrammeerd project vallen waarbij er vanuit het 30 km impuls programma geen financiële bijdrage (meer) wordt gedaan.

Project	Straten	Uitvoering gepland
Jan van Scorelstraat		2025
Gageldijk		2025
Taagdreef en omgeving	Taagdreef, Rhônedreef, Henriettedreef, Ebrodreef, De Charmantdreef, Dorbeendreef, Keggedreef, Sastoksdreef, Suze Noiretdreef, Rubicondreef, Teun de Jagerdreef, Van Brammendreef, Vader Rijndreef, Bruisdreef, Hildebranddreef	2026
Strijkviertel		2026
Mauritsstraat		2026
Stadhouderslaan		2026
Amazonekwartier	Rio Negrodreef, Amazonedreef, Amazonedreef, Patagoniedreef, Argentiniëdreef, Braziliëdreef, Sao Paulodreef	2027
Furkabaan		2027

Bijlage 2 – Stratenlijst straten met vrijliggende fietspaden

Hieronder een overzicht van de straten met vrijliggende fietspaden welke nog niet geprogrammeerd zijn in een project. De bedragen zijn afhankelijk van de specifieke maatregelen binnen toekomstige projecten. De genoemde bedragen zijn een maximale bijdrage, in veel gevallen is de bijdrage lager, omdat het niet altijd om een gehele herinrichting gaat, maar slechts om het toevoegen van een aantal snelheidsremmers.

Straat	Budget
Winthontlaan	€ 148.800
Lundlaan deel 1	€ 49.500
Van Heuven Goedhartlaan	€ 133.760
Meerndijk	€ 225.742
Admiraal Helfrichlaan	€ 253.440
Royaards van Den Hamkade	€ 188.496
Marnedreef	€ 100.650
Kanaalweg	€ 70.840
Meester Tripkade	€ 164.736
Zeehaenkade	€ 113.664
Zamenhofdreef	€ 308.000
Carnegiedreef	€ 573.760
Paranadreef	€ 250.800
Bolognalaan deel 1	€ 231.000
Aarhuslaan	€ 57.200
Brennerbaan	€ 290.400
De Lessepsstraat	€ 173.250
Sartreweg gedeeltelijk	€ 192.610
Simplonbaan	€ 388.080
Lunettenbaan/Lunettenbrug	€ 171.600
Stelviobaan	€ 143.000
Moezeldreef	€ 336.600
Rio Brancodreef	€ 241.010
Vicuslaan	€ 92.960
Sorbonnelaan deel 2	€ 111.628
Furkaplateau	€ 42.240
Helsinkilaan	€ 39.182
De Tol	€ 207.350
Moldaudreef	€ 222.332
Biltstraat	€ 99.488
Heldammersingel	€ 164.560
Leuvenlaan	€ 293.480
Universiteitsweg	€ 97.020
Blauwkapelseweg	€ 227.700

Kleine singel	€ 44.550
Venuslaan	€ 422.400
Talmalaan	€ 181.500
Constant Erzeijstraat	€ 99.000
Baden-Powellweg	€ 85.800
Overste Den Oudenlaan	€ 572.000
Vleutenseweg	€ 743.600
Daalsetunnel	€ 528.000
Herculeslaan	€ 264.000
Laan van Maarschalkerweerd	€ 231.000
Weg tot de Wetenschap	€ 462.000
Nijverheidsweg	€ 40.000
Maarssenbroeksedijk	€ 429.000
W.A. Vultostraat	€ 198.000
Meteorenweg	€ 44.044
Thoriumweg	€ 35.200
Totaal	**€ 10.784.972**

Bijlage 3 – Stratenlijst Versnelde aanpak 30 kilometer

Opmerkingen:

1. Een deel van de straten is al (gedeeltelijk) 30 kilometer per uur. De straat wordt hier alsnog genoemd, maar we voeren alleen 30 kilometer per uur in op het deel dat nu 50 kilometer per uur is.
2. Voor sommige straten geldt dat er maar gedeeltelijk 30 kilometer per uur wordt ingevoerd. Deze straten zijn te herkennen aan de tekst *gedeeltelijk* of *ventweg* achter de straatnaam.
    5. *Gedeeltelijk*: we voeren hier slechts gedeeltelijk 30 kilometer per uur in, omdat op het andere deel vrijliggende fietspaden aanwezig zijn.
    6. *Ventweg*: we voeren hier alleen 30 kilometer per uur in op de ventweg. Op de ventweg rijden fietsers. De hoofdrijbaan is alleen voor automobilisten (geen fietsers en voetgangers).
3. Voor inzicht in het specifieke straat(deel) dat naar 30 kilometer per uur gaat, verwijzen we naar de kaart.

Straatnaam	Wijk
2e Polderweg	Overvecht
Aartsbisschop Romerostraat	Noordoost
Abstederdijk	Binnenstad
Acaciastraat	Noordwest
Adelaarstraat	Noordoost
Ahornstraat	Noordwest
Aidadreef	Overvecht
Albatrosstraat	Zuid
Albert van Dalsumlaan	Oost
Alexander Numankade	Noordoost
Amazonedreef	Overvecht
Ambachtsweg	West
Antonius Matthaeuslaan	Noordoost
Arabelladreef	Overvecht
Argentiniëdreef	Overvecht
Arizonadreef	Overvecht
Arkansasdreef	Overvecht
Arnodreef	Overvecht
Atoomweg (ventweg)	West
Australiëlaan	Zuidwest
Bariumweg	West
Bizetlaan	West
Bleekstraat (gedeeltelijk)	Binnenstad
Bolognalaan (gedeeltelijk)	Oost
Bosboomstraat	Oost
Boylelaan	Oost
Bramerijweg	Noordwest
Braziliëdreef	Overvecht
Breitnerlaan	Oost
Briljantlaan (ventweg)	Zuid

Budapestlaan	Oost
Burgemeester Fockema Andrealaan	Oost
Burgemeester ter Pelkwijklaan	Oost
Burgemeester van Tuylkade	Noordwest
Butterflydreef	Overvecht
Caesarlaan	Oost
Californiëdreef	Overvecht
Carmendreef	Overvecht
Catharijnesingel (gedeeltelijk)	Binnenstad
Ceylonlaan	Zuidwest
Christiaan Krammlaan	Noordoost
Cicerolaan	Oost
Coloradodreef	Overvecht
Columbuslaan	Zuidwest
Computerweg	West
Damzigt	Vleuten – De Meern
David van Mollemstraat	Noordwest
Decimalaan	Zuidwest
De Lessepsstraat	Noordwest
Demkaweg	Noordwest
Draaiweg	Noordoost
Drommedarislaan	Zuidwest
Eendrachtlaan	Zuidwest
Elbedreef	Overvecht
Emmalaan	Oost
Enny Vredelaan	Oost
Euclideslaan	Oost
Europalaan Noord (ventweg)	Zuidwest
Europalaan Zuid (ventweg)	Zuidwest
Falklanddreef	Overvecht
Faustdreef	Overvecht
Fermiweg (gedeeltelijk)	West
Fideliodreef	Overvecht
Franciscusdreef (ventweg)	Overvecht
Frits Coerslaan	Noordoost
Gabriellaan	Oost
Genevelaan	Oost
Gisbert Bromlaan	Noordoost
Groenewoudsedijk (gedeeltelijk)	Leidsche Rijn
Harvardlaan	Oost
Havenweg	West
Herodotuslaan	Oost
Hindersteinlaan	Vleuten – De Meern
Hollantlaan	Zuidwest
Hoofddijk (gedeeltelijk)	Oost
Horatiuslaan	Oost
Hudsondreef	Overvecht

Humberdreef	Overvecht
Hyperonenweg	West
Ien Dalessingel	Leidsche Rijn
Ina Boudier-Bakkerlaan	Oost
Ingen Houszstraat	Noordoost
Isotopenweg	West
Israëlslaan	Oost
Jan Muschlaan	Oost
Jan van Galenstraat	Noordoost
Japuradreef	Overvecht
Jenalaan	Oost
Johan Willem Frisostraat	Oost
Julianalaan	Oost
Juliusstraat	Noordoost
Kaap de Goede Hooplaan	Zuidwest
Kaap Hoorndreef	Overvecht
Kaatstraat	Noordwest
Kanaaldijk	West
Kantonnaleweg	West
Kate ter Horstsingel	Leidsche Rijn
Kennedylaan	West
Kernkade	West
Kernweg	West
Kobaltweg	West
Kögllaan	Noordoost
Kon. Wilhelminalaan	Zuidwest
Korfoedreef	Overvecht
Krommerijnbrug	Binnenstad
Krommewetering	Leidsche Rijn
La Bohèmedreef	Overvecht
La Traviatadreef	Overvecht
Laan van Chartroise	Noordwest
Labradordreef	Overvecht
Landzigt	Vleuten – De Meern
Ledig Erf/Tolsteegsingel	Binnenstad
Limalaan	Oost
Livingstonelaan	Zuidwest
Liviuslaan	Oost
Lohengrindreef	Overvecht
Louis Bouwmeesterlaan	Oost
Louis Davidslaan	Oost
Lundlaan (gedeeltelijk)	Oost
Manitobadreef (gedeeltelijk)	Overvecht
Marburglaan	Oost
Marco Pololaan	Zuidwest
Marislaan	Oost

Martin-Ovenweg	Noordwest
Mauritsstraat	Oost
Meijewetering	Leidsche Rijn
Mesdaglaan	Oost
Mesonweg	West
Middenwetering	Leidsche Rijn
Mignondreef	Overvecht
Mississippidreef	Overvecht
Montevideodreef	Overvecht
Münsterlaan	Oost
Museumlaan (gedeeltelijk)	Oost
N. Stantsbrug	Oost
Naamrijk	Vleuten – De Meern
Nautilusweg	West
Nebraskadreef	Overvecht
Neckardreef	Overvecht
Neutronweg	West
Nevadadreef	Overvecht
Newtonlaan	Oost
Niels Bohrweg (gedeeltelijk)	West
Nieuw Amsterdamlaan	Zuidwest
Nijldreef	Overvecht
Nucleonenweg	West
Oberondreef	Overvecht
Oderdreef	Overvecht
Omloop	Noordwest
Ontariodreef	Overvecht
Oranjebrug/Diamantweg	Zuid
Oranjerivierdreef	Overvecht
Oregondreef	Overvecht
Othellodreef	Overvecht
Otto Hahnweg	West
Oude Leidseweg	West
Oudenoord	Noordwest
Oudenrijnsepad	Leidsche Rijn
Oudwijk	Oost
Overijssellaan	Zuidwest
Ovidiuslaan	Oost
Parsifaldreef	Overvecht
Patagoniëdreef	Overvecht
Positronweg	West
Pr. Marijkelaan	Oost
Princetonlaan	Oost
Prins Bernardlaan	Noordwest
Prins Hendriklaan	Oost
Prinsesselaan	Oost

Ptolemaeuslaan	Leidsche Rijn
Radonweg	West
Ramstraat	Oost
Reactorweg	West
Rembrandkade	Oost
Rigolettodreef	Overvecht
Rijksstraatweg	Vleuten – De Meern
Rijnzathe	Vleuten – De Meern
Rio Negrodreef	Overvecht
Robijnlaan	Zuid
Rubenslaan (ventweg)	Oost
Rubicondreef	Overvecht
Rutherfordweg	West
Salomedreef	Overvecht
Sao Paulodreef	Overvecht
Savannahweg	West
Schaverijstraat	West
Sint Eustatiusdreef	Overvecht
Sint Laurensdreef	Overvecht
Smaragdplein	Zuid
Snellenlaan	West
Sophialaan	West
Sophocleslaan	Oost
Sorbonnelaan (gedeeltelijk)	Oost
Stadhouderslaan	Oost
Steenovenweg	West
Sterrebaan	West
Strijkviertel	Vleuten – De Meern
Tacituslaan	Oost
Tamboersdijk	Oost
Tannhäuserdreef	Overvecht
Techniekweg	West
Tennessedreef	Overvecht
Terentiuslaan	Oost
Texasdreef	Overvecht
Theemsdreef	Overvecht
Tiberdreef (gedeeltelijk)	Overvecht
Tigrisdreef	Overvecht
Tirionlaan	Leidsche Rijn
Toscadreef	Overvecht
Tractieweg	West
Turandotdreef	Overvecht
Upssalalaan	Oost
Uraniumweg	West
Vaartscherijnbrug	Binnenstad
Van Deventerlaan	Leidsche Rijn

Van Lieflandlaan	Noordoost
Van Rensselaerlaan	Zuidwest
Varrolaan	Oost
Veldzigt	Vleuten – De Meern
Vergiliuslaan	Oost
Vlampijpstraat	West
Vleutensevaart	West
Vliegend Hertlaan	Zuidwest
Vrieslantlaan	Zuidwest
Vuurlanddreef	Overvecht
Westkanaaldijk	West
Wilhelminapark	Oost
Willem Schuylenburglaan	Noordoost
Willem van Noortstraat/plein	Noordoost
Wim Sonneveldlaan	Oost
Winterboeidreef	Overvecht
Wolgadreef	Overvecht
Woudwetering	Leidsche Rijn
Xenophonlaan	Oost
Yalelaan	Oost
Zambesidreef	Overvecht
Zandlaan	Oost
Zandpad	Overvecht
Zeelantlaan	Zuidwest
Zonnebaan	West
Zuidpooldreef	Overvecht

Bijlage 4 – Kernboodschap communicatieaanpak

Kernboodschap
We rijden in onze straten zoveel mogelijk maximaal 30 kilometer per uur. We passen in 2026 ongeveer 220 straten in één keer aan naar deze maximale snelheid. Dat is veiliger voor iedereen. Deze verandering wordt doorgevoerd op alle straten waar fietsers en auto's de rijbaan delen, en waar geen apart fietspad aanwezig is. Dit zorgt voor meer verkeersveiligheid, minder geluidsoverlast en een betere leefomgeving. De aanpassing vindt plaats met eenvoudige maatregelen, zoals het aanpassen van verkeersborden en wegmarkeringen.

Waarom doen we dit?
Een lagere snelheid is veiliger en zorgt voor minder (dodelijke) ongelukken. Bij een snelheid van 30 kilometer per uur heeft een ongeval minder ernstige gevolgen en bijna nooit een dodelijke afloop. Ook is de kans op een ongeval kleiner doordat automobilisten sneller reageren en remmen bij een lagere snelheid. Daarnaast levert een lagere snelheid andere voordelen op. Zo vermindert het verkeerslawaai, wat de leefbaarheid in de stad vergroot. Ook wordt het voor voetgangers en fietsers makkelijker om veilig over te steken.

Versnelde aanpak 30 kilometer
In plaats van te wachten op gepland onderhoud, kiezen we ervoor de invoering van 30 kilometer per uur versneld door te voeren. Op 3 maart hebben we 241 straten van 50 kilometer naar 30 kilometer per uur gebracht. Als we dat niet zouden doen, zou het nog jaren duren voordat veel straten, in combinatie met gepland onderhoud, de 30 kilometer limiet zouden krijgen.

Momenteel komt het vaak voor dat binnen één wijk de snelheden sterk verschillen. Zo kan het zijn dat je als automobilist op de ene straat 50 km/u mag rijden en op de andere straat 30 km/u. Dit is verwarrend en kan leiden tot gevaarlijke situaties. Het is gemakkelijker, veiliger en consequenter om overal in zo’n wijk de snelheid naar 30 km/u te verlagen.

Door nu sneller actie te ondernemen, zorgen we voor een consistentere snelheidslimiet die makkelijker te begrijpen en veiliger is voor iedereen. Het maakt de stad overzichtelijker en draagt bij aan de verkeersveiligheid.

Uitzonderingen
Straten met aparte fietspaden welke nog 50 kilometer per uur zijn brengen we pas later naar 30 kilometer per uur. Hier zijn grotere aanpassingen nodig om de snelheid te verlagen. Zoals het smaller maken van de rijbaan, ander materiaal op de weg of het aanleggen van drempels. Op deze straten voeren we 30 kilometer per uur in als we aan de weg gaan werken voor onderhoud.

Sommige straten blijven 50 kilometer per uur. Deze straten zijn de meeste logische en korte routes naar bestemmingen in de stad. Dit zijn bijvoorbeeld de Einsteindreef, de Beneluxlaan en de Vleutensebaan.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Smeets	**Datum**	27 juni 2025
E-mail	leonie.smeets@utrecht.nl	**Kenmerk**	30261194
Type brief	Aanbiedingsbrief	**Onderwerp**	Uitvoeringsprogramma 30 km impuls
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Mobiliteit

Geachte leden van de raad,

Met deze raadsbrief informeren wij u over het door ons vastgestelde Uitvoeringsprogramma ‘30 km impuls’.

Waarom deze aanpak?
Utrecht kiest al sinds 2016 voor 30 kilometer per uur als de norm in woonwijken en op andere geschikte wegen. Door deze lagere snelheid is de verkeersveiligheid toegenomen en is de stad leefbaarder geworden. Minder ongelukken, minder geluidsoverlast en prettiger straten voor fietsers en voetgangers: dat is wat we met deze maatregel bereiken.

Alle wegen in Utrecht krijgen daarom in principe een maximumsnelheid van 30 km/u. Alleen op stedelijke verbindingswegen blijft 50 km/u de norm.

Aanvullende versnelling
In november 2024 hebben wij een extra stap gezet: de Versnelde aanpak 30 kilometer. U bent hierover op 3 december 2024 geïnformeerd via een eerdere raadsbrief.

Wat staat er in het Uitvoeringsprogramma?
In dit programma beschrijven we hoe we de komende jaren stapsgewijs steeds meer straten veiliger maken met 30 kilometer per uur als maximumsnelheid. Dat doen we via twee ‘sporen’:

Spoor 1: Geprogrammeerde projecten
Sinds 2019 leveren we financiële bijdragen aan herinrichtingsprojecten waarbij straten fysiek worden aangepast, bijvoorbeeld met drempels of versmallingen.

Spoor 2: Versnelde aanpak 30 km (gereed in 2026)
Op 241 wegen (in totaal circa 97,5 km) verlagen we in één keer de snelheid naar 30 km/u, met relatief eenvoudige middelen zoals borden, belijning en een gerichte communicatiecampagne.

Zie de interactieve kaart voor alle straten binnen spoor 1 en spoor 2.

Al sinds 2016 hanteert Utrecht 30 kilometer per uur als norm en brengen we steeds meer straten van 50 naar 30 kilometer per uur, waardoor de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de stad is verbeterd.

Het veranderen van snelheidslimieten is een bijzondere vorm van beïnvloeding van reisgedrag. Alle wegen en straten krijgen in Utrecht een snelheidslimiet van '30 kilometer per uur, tenzij'. De stedelijke verbindingswegen blijven overwegend 50 kilometer per uur.

In november 2024 hebben wij een aanvullende Versnelde aanpak 30 kilometer goedgekeurd. Hierover bent u op 3 december 2024 geïnformeerd met de volgende raadsbrief.

Uitvoeringsprogramma '30 km impuls'
In het Uitvoeringsprogramma omschrijven we de doelstellingen en resultaten van het programma '30 km impuls' en is inzichtelijk gemaakt hoe de komende jaren alle straten, volgens het mobiliteitsplan, naar 30 kilometer per uur gebracht worden. In het Uitvoeringsprogramma zijn twee sporen omschreven om tot dit einddoel te komen.

Doelstelling:
- Verbeteren van de verkeersveiligheid met minder doden en gewonden in het verkeer.

Resultaat:
- Alle straten in Utrecht, behalve de meeste stedelijke verbindingswegen, krijgen een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur.

Beoogd effect:
Met dit Uitvoeringsprogramma brengen we de snelheid zo veel mogelijk omlaag. Belangrijk is dat elke daling van de snelheid een winst is voor de verkeersveiligheid. Een daling van de gereden snelheid van 10% leidt al tot 20-30% minder ernstige verkeersslachtoffers en 30% minder verkeersdoden, aldus SWOV-onderzoek[1]. Dit houdt in dat wanneer de snelheid daalt van 50 kilometer per uur naar 45 kilometer per uur (10%) dit al 20-30% ernstige verkeersgewonden scheelt. Wanneer de snelheid nog verder daalt, verbetert de verkeersveiligheid verder.

We blijven de weggebruiker informeren over het belang van het rijden van maximaal 30 kilometer per uur en verleiden om zich daadwerkelijk aan deze maximale snelheid te houden. Ondanks dat elke snelheidsverlaging een positief effect heeft op de verkeersveiligheid verbetert de verkeersveiligheid het meest wanneer de snelheid zo laag mogelijk is.

Het programma hanteert twee sporen om dit resultaat te behalen.
1. Bijdragen geprogrammeerde projecten
   Sinds 2019 doen we een financiële bijdrage aan lopende projecten waar straten naar 30 kilometer per uur worden gebracht met fysieke maatregelen. Het betreft herinrichtingen of projecten vanuit beheer en onderhoud waarbij snelheidsremmers worden toegevoegd.
2. Versnelde aanpak 30 kilometer (2026)
   In één keer 30 kilometer per uur invoeren op wegen zonder vrijliggende fietspaden met beperkte maatregelen (bebording, markering en belijning) en een communicatiestrategie.
   Het gaat om 241 wegen van circa 97,5 km weg.

Zie de interactieve kaart voor alle straten binnen spoor 1 en spoor 2.

Toelichting op de twee sporen
Door een extra spoor toe te voegen aan de huidige aanpak, namelijk de Versnelde aanpak 30 kilometer, is het qua kosten en planning mogelijk om meer straten vóór 2040 terug te brengen van 50 naar 30 kilometer per uur. Hierdoor verbetert de verkeersveiligheid al op korte termijn voor de 241 straten die binnen de Versnelde aanpak 30 kilometer vallen.

Met de maatregelen en communicatiestrategie proberen we de snelheid zo veel mogelijk omlaag te brengen, vooruitlopend op herinrichtingen welke soms pas over 10 jaar plaatsvinden.

Na uitvoering van de Versnelde aanpak 30 kilometer blijven er 50 straten over die nog steeds van 50 kilometer naar 30 kilometer moeten worden gebracht. Het is nog onduidelijk wanneer deze d.m.v.

[1] Blz. 13 Kop: Hoe kunnen 30km/uur-gebieden (nog) veiliger worden? FS 30 km-uur gebieden.pdf (swov.nl)

werk-met-werk kansen met een andere inrichting teruggebracht worden van 50 naar 30 kilometer per uur.

Impact Nood- en Hulpdiensten en OV
In 2023 zijn OV en de nood- en hulpdiensten betrokken geweest bij het onderzoek 'Impact 30 km op NHD en OV'. Hierin werd aangegeven dat niemand tegen 30 kilometer per uur is, maar wel tegen stilstaan door opstoppingen en vertragingen door slechte doorstroming.

Tijdens dit onderzoek zijn ook mogelijke mitigerende maatregelen voorgesteld en besproken. Een van de belangrijkste wensen vanuit alle partijen was om 'geen snelheidsremmers' toe te passen, waardoor er vooral voor het groter vervoer nog meer vertraging ontstaat. Dit verzoek hebben we gehonoreerd binnen de Versnelde aanpak 30 kilometer.

Resultaten uit het onderzoek:
- De dekking voor de politie verandert niet.
- De dekking voor de ambulance neemt af met 0,05% naar 99,60%, maar dit blijft binnen de wettelijke dekkingsgraad.
- De dekking voor de brandweer neemt met 2,03% af naar 82,82%.
- Gemiddeld neemt per kilometer nieuwe 30 weg de reistijd voor de bus toe met 14,1 seconden. Dit brengt 11.813 extra dienstregelingsuren met zich mee en leidt tot een toename in kosten van circa € 1.063.000 tot €1.300.000 per jaar.

Tijdens dit onderzoek zijn ook alle straten verwerkt die niet in de Versnelde aanpak zijn opgenomen, omdat zij vrijliggende fietspaden hebben. Deze straten zijn belangrijke wegen op de hoofdroutes voor nood- en hulpdiensten. 50 van deze wegen komen pas in aanmerking om naar 30 kilometer per uur te brengen bij onderhoud in een verdere toekomst. De mogelijke afname in de dekkingsgraad van de brandweer is dus niet 2,03% na het invoeren van de Versnelde aanpak, maar als alle straten binnen het gehele 30 km programma teruggebracht zijn naar 30 kilometer.

We blijven met de VRU in gesprek over de impact en monitoring van de Versnelde aanpak.

Het rapport en de bijhorende raadsbrief zijn hier terug te vinden: Raadsbrief Voortgang Programma Verkeersveiligheid Utrecht.

Zoals ook uit het onderzoek blijkt heeft het verlagen van de maximum snelheid op busroutes mogelijk effect op de doorstroming van het openbaar vervoer op 1 of meerdere routes. Gemeente en provincie spannen zich in om elders in het netwerk maatregelen te treffen die het verlies aan rijtijd zo nodig compenseren.

Op 54 van de 241 straten binnen de Versnelde 30 kilometer aanpak rijdt het OV. Uit de gegevens van de vervoerder is op dit moment nog niet inzichtelijk wat de huidige snelheid van de bussen is op deze 54 specifieke straten. Hierdoor is het op dit moment niet mogelijk om het mogelijke reistijdverlies op deze straten te berekenen. We stellen in samenwerking met de vervoerder en provincie een monitoringsplan op om de effecten kwantitatief te kunnen meten. Onderdeel van dit monitoringsplan is een aanpak van de beheersing van de effecten op het openbaar vervoer. Het monitoringsplan, inclusief bijbehorende aanpak is in het najaar 2025 gereed.

We zijn in gesprek met de Provincie en vervoerder om te kijken naar eventuele mogelijkheden voor specifieke mitigerende maatregelen bij buslijnen waarvan straten versneld naar 30 kilometer worden gebracht.

Principemaatregelen Versnelde aanpak
Bij de Versnelde aanpak 30 kilometer voeren we 30 kilometer in aan de hand van principemaatregelen. Deze zijn gebaseerd op de CROW- inrichtingskenmerken voor een 30 kilometer uitstraling.

1. Bebording
Op alle straten wordt de 50 kilometer bebording vervangen door 30 kilometer bebording.

- Het uitgangspunt is om alle straten op te nemen in een 30 kilometer zone.
- Op bepaalde plekken zoals op brede doorgaande straten herhalen we 30 kilometer per uur. Dit doen we met een bord of met markering. Als er een herhalingsbord staat, komt er geen herhalings-markering op de weg, en andersom. Het uitgangspunt is om markering op het wegdek toe te passen.

2. Poortconstructies

Door middel van een duidelijke poortconstructie herinneren we weggebruikers op bredere doorgaande straten aan de 30 kilometer snelheid.

- De poortconstructie bestaat uit: zonebord 30 kilometer en dubbele streep en 30 markering zonder rand op het wegdek. Conform de CROW richtlijnen.
- De poortconstructie staat bij het begin van een 30 kilometer zone op een logische plek, bijvoorbeeld direct na een kruispunt of waar de vrijliggende fietspaden verdwijnen.

Voorbeeld poortconstructie op Prinses Irenelaan

3. Herhaling 30 markering op het wegdek

De locaties waar 30 markering wordt toegepast zijn:

- Op overgangen tussen twee verschillende type straten, bijvoorbeeld tussen een woonwijkstraat met klinkers naar een bredere doorgaande weg met asfalt. N.B. We passen dit niet toe na elke zijstraat, maar wel regelmatig en op logische plekken na (drukkere) kruisingen.
- Er is nu geen criteria voor herhalingsbord of markering. Maar onze voorkeur heeft om markering te doen bij herhaling, liever niet aanvullend met borden. Markering op het wegdek zie je sneller dan borden langs de kant van de weg.
- We verwachten dat na enige tijd gewenning plaatsvindt waardoor herhalings-borden en -markering minder nodig zijn.

4. Geen as-markering

- As-markering wordt verwijderd op straten waar nu as-markering aanwezig is. As-markering werkt snelheidsverhogend en past niet bij de uitstraling van een 30 kilometer straat. Op geloofwaardige 30 km/u straten is geen as-markering aanwezig (CROW-richtlijnen).

5. Geen dichte fietsmarkeringen

- Op drie straten zijn smalle fietsstroken met dichte (doorgetrokken) markering aanwezig. Deze markering werkt snelheidsverhogend. Daarom gaan we op straten waar dit mogelijk is de markering weghalen en nieuwe ‘open’ markering terugplaatsen.
- In een aantal gevallen plaatsen we deze markering zo terug dat de fietsstrook ook breder wordt. Dit gebeurt op een beperkt aantal straten, zoals de Humberdreef. Als we dit doen, voorzien we het extra toegevoegde gedeelte van een rode coating.
- Gedeeltes van de straat Oudwijk vormen een uitzondering. Deze eenrichtingsstraat heeft een gesloten fietsstrook aan een kant. We halen deze volledig weg en voegen geen nieuwe (open) fietsstrook toe, omdat volgens de inrichtingskenmerken dit niet nodig is.
- Wanneer de fietsstrook verbreed wordt voegen we fietssymbolen toe in de fietsstrook indien deze nog niet (voldoende) aanwezig zijn.

Sfeerimpressie Catharijnesingel waarbij principemaatregelen 3, 4 en 5 zijn toegepast

Communicatie aanpak
Het succes van de Versnelde aanpak 30 kilometer hangt niet alleen af van het invoeren zelf. Het plaatsen van borden en het aanpassen van straten moet worden ondersteund met communicatie. Zo kunnen we meer draagvlak creëren voor de maatregel, met natuurlijk als uiteindelijke doel dat verkeersdeelnemers zich aan de nieuwe maximum gestelde snelheid houden.

In september 2023 is het communicatieconcept en bijbehorende campagne ‘030 gaat voor 30’ gelanceerd. Dit concept hergebruiken we in 2025 en 2026. De boodschap wordt aangescherpt en toegespitst naar de Versnelde aanpak 30 kilometer. In samenwerking met een communicatie- en vormgevingsbureau ontwikkelen we een communicatiecampagne. De communicatiemiddelen die we inzetten voor deze campagne zijn nog niet definitief besloten, maar de focus ligt op communicatie in de fysieke ruimte. Dus daar waar de weggebruikers zijn. Denk aan bouwhekdoeken, tekstkarren, straatbanners en posters. Daarnaast is de campagne ook online terug te vinden, denk hierbij aan advertenties op sociale media, digitale nieuwsbrieven en natuurlijk de website van gemeente Utrecht.

Communicatie over de invoering van 30 kilometer vindt in spoor 1 binnen de projecten zelf plaats. We gebruiken bij herinrichtingsprojecten een kernboodschap voor invoering 30 kilometer, zodat dit bij alle communicatiemiddelen (zoals wijkberichten of webpagina's) genoemd wordt.

Monitoring
Spoor 1:
Voor de straten in spoor 1 wordt de monitoring gedaan op projectniveau. De keuze voor hoe er gemonitord wordt en op welke momenten, wordt gemaakt binnen het project. Deze is afhankelijk van de omvang van de ingreep en het belang van de straten voor bijvoorbeeld nood- en hulpdiensten en openbaar vervoer.

Spoor 2:
De Versnelde aanpak 30 kilometer is een stadsbrede aanpak, daarom is hiervoor een monitoringsplan opgesteld. We monitoren de effecten van spoor 2 aan de hand van zeven thema’s:
1. aantal verkeersslachtoffers,
2. gereden snelheid,
3. verkeersintensiteiten,
4. geluid,
5. opkomsttijden brandweer,
6. rijtijd openbaar vervoer en
7. ervaringen van bewoners

We toetsen of de aanpak bijdraagt aan een verbetering van de (ervaren) verkeersveiligheid in de stad. Op basis van de resultaten kunnen we – als het nodig is – bijsturen door extra maatregelen te nemen. Hiervoor is eenmalig €500.000 gereserveerd.

Het belangrijkste doel van het invoeren van 30 kilometer is het verbeteren van de verkeersveiligheid op straat. Dit meten wij aan de hand van de ontwikkeling van het aantal (ernstige) verkeersslachtoffers en de gereden snelheid. Daarnaast onderzoeken we het effect op geluidshinder.

We monitoren doorlopend de effecten van de invoering van 30 kilometer. Een jaar na invoering informeren we de gemeenteraad met een rapportage (2e helft 2027). Daarnaast sturen we de gemeenteraad in het najaar van 2026 een tussentijdse update met een terugblik op de invoering van de Versnelde aanpak 30 kilometer en de eerste effecten op de gereden snelheden.

Handhaving
Wij spannen ons in voor meer verkeershandhaving om de pakkans bij verkeersovertredingen en onveilig verkeersgedrag te vergroten. De capaciteit bij de politie en het aantal beschikbare flitspalen voor Utrecht vanuit CVOM (Centrale Verwerking Openbaar Ministerie) is beperkt.

Het CVOM is eigenaar van alle automatische verkeershandhavingsmiddelen (VHM). In december 2024 heeft het CVOM aangekondigd dat het voortaan mogelijk is flitspalen in te zetten op straten waar een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur geldt.

We vragen flitspalen op 30 kilometer straten aan. Het CVOM kijkt vervolgens of een locatie geschikt is: rijdt er voldoende verkeer, ligt de gereden snelheid hoog en is er sprake van verkeersveiligheidsrisico's. Bij de toekenning houdt het CVOM rekening met de landelijke verdeling van flitspalen. Op dit moment is het daarom nog niet bekend waar flitspalen op 30 kilometer wegen worden geplaatst.

Handhaving is een belangrijk onderdeel om de snelheid verder omlaag te brengen en daarmee de verkeersveiligheid te verbeteren. Wij zijn regelmatig in gesprek met politie en het CVOM over de handhavingsmogelijkheden.

Kosten Uitvoeringsprogramma
Bij de voorjaarsnota 2018 is een budget van 1 miljoen euro per jaar structureel toegekend voor '30 km impuls' binnen het programma Duurzame Bereikbaarheid (investeringsbudget MPB).

De kosten van dit Uitvoeringsprogramma zijn gedekt en opgenomen in het MPB.

Door het toevoegen van de versnelde aanpak geven we in 2026 en 2027 meer geld uit dan het miljoen per jaar. Dit geld compenseren we vanaf 2029.

Planning
1. Werkbezoek raad over het Uitvoeringsprogramma 30 km op 24 juni
2. Bebordingsplan en uitvoeringstekeningen opstellen
3. Verkeersbesluiten opstellen en publiceren
4. Op 3 maart 2026 hebben alle straten binnen de Versnelde aanpak een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur.
5. Vanaf 3 maart passen we belijning aan en voegen 30 markering toe.
6. Monitoringsrapportage Versnelde aanpak (2e helft 2027)

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte

Dossiernummer	4900
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 november 2025
Agendapunt	11
Titel	Raadsbrief Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk
ID	5128
Behandelend ambtenaar	
Telefoon	
E-mail	
Datum collegebesluit	
Geocodering	
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Schilderman
Beleidsveld	Openbare ruimte
Referendabel	
Reden niet referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	
Behandelvoorstel	
Resultaat commissiebehandeling	
Resultaat raadsbehandeling	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	25 september 2025
Commissie Mobiliteit, Groen en Openbare Ruimte	**6 november 2025**

Voorgesteld besluit

Plan voor samenwerking met Utrechters

Opsteller: Marcel Haak (projectmanager kwaliteitsslag Park Transwijk)

Projectnaam: Kwaliteitsslag Park Transwijk

Korte omschrijving van het project:

Plan met maatregelen om Park Transwijk te verbeteren en in te richten op de toekomstige groei van bezoekers vanwege de woningbouwplannen in Utrecht Zuidwest (zoals Merwede, Lomanlaan en andere plekken).

Datum: 3 juni 2025 Versie: 1

Dit samenwerkingsplan is een vervolgstap in het Samen Stad Maken voor de verbeterplannen voor Park Transwijk.

In 2024 heeft het betrokken projectteam van Park Transwijk aan de hand van het Kompas voor zeggenschap, gekozen voor de samenwerkingsvorm ‘peilen’. Op verschillende manieren (via DenkMee, interviews, parkwandelingen, inloopavond, kinderateliers, wijkbericht, etc.) is de mening van omwonenden, bezoekers en gebruikers van het park gevraagd. Dit is beschreven in het Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk (hoofdstuk 2) en vastgelegd in een wegingsverslag. In dit wegingsverslag geven we aan wat we hebben opgehaald en hoe we de input van Utrechters hebben meegewogen bij de voorstellen voor maatregelen.

Het Uitvoeringsprogramma en het wegingsverslag zijn op DenkMeeUtrecht.nl/ParkTranswijk en op de projectpagina Park Transwijk op de website Utrecht.nl gepubliceerd.

Wat is de vraag of kwestie in de eerstvolgende fase?
Na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma willen we een aantal (nieuwe) maatregelen uitwerken in de vorm van co-creatie met omwonenden en stakeholders; Dit gaat over: 1. De urban sport zone (2e helft 2025) 2. Een openbare speelplek (in combinatie met kunst en verblijfsplek tijdens evenementen, (2e helft 2025) 3. Verbeteringen aan de bestaande siertuin bij de Koeriersterlaan (2e helft 2025)

4. Een nieuwe siertuin, mits we daarvoor een geschikte locatie kunnen vinden in het park. Is nog niet bekend, verkennen we in de 2e helft van 2025. Het zoekgebied is rond de Westdijklaan en de heuvel. (indien er een geschikte plek is dan starten we met co-creatie in de 1e helft 2026).

Hieronder staan de belangrijkste groepen Utrechters die een rol spelen bij de verbeterplannen voor Park Transwijk.

Urban sport zone:

- Omwonenden (zowel aan de zijde Transwijk als aan de zijde Kanaleneiland en Merwede)
- Sport Utrecht
- Afvaardiging diverse belangenverenigingen van sporten zoals skaters, etc.
- Afvaardiging grote evenementen organisaties (Bevrijdingsfestival en Central Park)
- Gemeente Utrecht afdeling MO-Sport, Gezondheid, Evenementen, BOR-spelen voor beheer en W&S (beheer) en wijkadviseur

Openbare speelplek (in combinatie met kunst en verblijfsplek tijdens evenementen) bij de heuvel:

- Direct omwonenden (zowel aan de zijde Transwijk als aan de zijde Kanaleneiland)
- Afvaardiging van de scholen in de directe omgeving
- Afvaardiging grote evenementen organisaties (Bevrijdingsfestival en Central Park)
- Afvaardiging Utrecht Natuurlijk (kennis / ervaring met bestaande speelplek)
- Gemeente Utrecht afdelingen kunst , MO-Spelen en BOR-spelen voor beheer en W&S (beheer)
- Betrokken kunstenaar (van huidig kunstobject op heuvel)

Verbeteringen aan de bestaande siertuin Koeriersterlaan:

- Direct omwonenden Kanaleneiland (nabij Vasco Da Gamalaan / Beneluxlaan)
- Afvaardiging AxionContinu
- Afvaardiging Utrecht Natuurlijk (kennis / ervaring met schooltuinen)
- Gemeente Utrecht: afdeling groen, BOR-Groen voor beheer en W&S (beheer)

Nieuwe siertuin (indien hiervoor een geschikte plek gevonden wordt):

- Direct omwonenden (zowel aan de zijde Transwijk als aan de zijde Kanaleneiland)
- Afvaardiging Utrecht Natuurlijk (kennis / ervaring met schooltuinen)
- Gemeente Utrecht: afdeling groen, erfgoed, BOR-Groen voor beheer en W&S (beheer)

Hoe betrekken we bewoners en (toekomstige gebruikers) bij de verbeterplannen voor Park Transwijk?

De gemeente is verantwoordelijk en wil met een groep betrokkenen samen deze onderdelen ‘maken’. We kijken op basis van de thema's naar de representativiteit en dat verschillende belangen worden vertegenwoordigd. We willen dat de betrokkenen (Utrechters) meedoen en samen maken, zij zijn de participerende partij. Kortom een deel van de maatregelen voor verbeteringen aan het park lenen zich goed om in co- creatie verder uit te werken. We willen graag gebruik maken van de expertise van bijvoorbeeld Sport Utrecht bij de uitwerking van de urbansportzone en daarbij rekening houden met de ruimte die de grote evenementen nodig hebben. Daarbij willen we ook de ideeën van direct omwonenden meenemen. Waar zitten de zorgen (bv lawaai van een sportzone) en hoe kunnen we daar gezamenlijk een goed plan voor maken.
Dit geldt ook voor de openbare speelplek en de siertuinen. Deze maatregelen zijn bijzondere plekken waar we goed in co-creatie een gezamenlijk ontwerp/plan kunnen maken.

Benoem kort de eerstvolgende stappen die je gaat zetten om invulling te geven aan desbetreffende samenwerkingsvorm.

In juli-september willen we een oproep doen aan omwonenden en stakeholders met de vraag of ze willen participeren in een co-creatie aanpak. Van de urban sport zone weten we al dat Sport Utrecht en een afvaardiging van diverse sporten (zoals de skaters) veel belangstelling hebben om deel te nemen.
Voor de openbare speeltuin (in combi met oa kunst) en de siertuinen verkennen we dit nog verder.

Op de volgende manieren benaderen we omwonenden/stakeholders/bezoekers park:

- Direct contact met SportUtrecht en stakeholders uit o.a. de skate community
- actief benaderen van lagere scholen in de omgeving,
- oproep via DenkMee
- flyers op aantal plekken (zoals bij de Stadsboerderij, Stadstuin Food for Good, omliggende verzorgingshuizen, wijkbureau, et cetera)
- benaderen Utrechters die al eerder interesse hebben getoond om actief mee te denken.
- Indien bovenstaande onvoldoende oplevert: brede bewonersbijeenkomst in het park om Utrechters te informeren over het Uitwerkingsprogramma en daarbij op de thema's (tafels) voor co-creatie mensen uit te nodigen om mee te gaan doen. Zo geef je terugkoppeling en neem je hen mee in de volgende stap en hoe zij daar een rol in kunnen pakken.

Insteek is dat we uiterlijk september starten met de co-creatie van de urban sport zone, de openbare speelplek en het verbeterplan voor de bestaande siertuin aan de Koeriersterlaan.

Bij het organiseren van de co-creatieprocessen verkennen we hoe 'experts' kunnen/willen bijdragen aan dit proces of dat zij misschien wel een meer leidende rol willen. Denk bijvoorbeeld aan de urban sport zone; wellicht is kunnen we het komen met een plan vragen aan SportUtrecht en als gemeente aan tafel zitten als een van de belanghebbenden.

Bij de samenwerking met de stad houden we rekening met de leidende principes voor houding en gedrag. Hoe passen we dit toe bij de eerst volgende stappen van de samenwerking (waarbij we onderdelen van het plan in co-creatie verder uitwerken)?

De leidende principes voor houding en gedrag zijn:

- We zijn open en eerlijk
- We geven vertrouwen aan Utrechters
- We tonen lef
- We zorgen dat iedereen kan meedoen
- We werken aan duurzame relaties met Utrechters
- We leren en verbeteren

Dit passen we op de volgende manier toe bij de verdere uitwerking van het Uitvoeringsprogramma Park Transwijk:
We gaan door met de aanpak die we ook bij het uitwerken van het Uitvoeringsprogramma Kwaliteitsslag Park Transwijk hebben opgepakt. Met het projectteam zijn we veel op locatie aan het werk geweest. Bijvoorbeeld werkateliers in de stadsboerderij Eilandsteede. Door veel in het park te werken krijg je steeds beter beeld van de situatie. Daarnaast hebben we op allerlei manieren contact gezocht in (en om) het park met Utrechters. Zoals interviews, parkwandelingen, kinderateliers, spreekuren bij Eilandsteede, lezingen bij de verzorgingscentra rond het park, etc. Daarnaast zetten we in op snelle verbeteringen (opknapbeurten) waarbij we laten zien dat we niet alleen een plan op papier aan het maken zijn.

Door veel in het park te zijn (en te werken) zijn we beschikbaar en bereikbaar. Hierbij zijn we open en vertellen eerlijk wat we weten en wat nog niet. Deze manier van werken willen we voortzetten bij de co-creatie voor de 4 boven benoemden maatregelen: Aanwezig zijn in het park, werksessies in het park, Utrechters ter plekke meenemen in de aanpak en ruimte geven voor ideeën en zorgen.

Kwaliteitsslag Park Transwijk

Uitvoeringsprogramma van de omgevingsvisies Merwedekanaalzone en Kanaleneiland-Transwijk

juni 2025

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl/
park-transwijk

Colofon

Eerst dank aan
Alle Utrechters die via Samen Stad Maken ons ideëen en aandachtspunten hebben meegegeven voor verbeteringen van het park.

Kernteam
Annemieke van Geelen (omgevingsmanager)
Jacqueline Verhoek (adviseur groen)
Joery Schouten (adviseur vastgoed VGU)
Kristen Papadopoulos (communicatieadviseur)
Luuk van den Berg (landschapsarchitect)
Malou Swart (adviseur mobiliteit)
Marc Boon (adviseur openbare ruimte W&S)
Martine van der Linden (projectsecretaris)

In afstemming met (intern)
Arjan Corten (adviseur water)
Boyke Westerhof (wijkadviseur Zuidwest)
Carolien de Boer (adviseur kunstzaken)
Dorien Tulp (landschapsontwerper)
Jeroen Koning (adviseur spelen en gezondheid)
Jessica Sint (asset manager bijzonder objecten BOR)
Margot Hols (sociaal architect))
Marrion Hoogenboom (adviseur beheer BOR)
Max Trienekens (adviseur evenementen)
Mohamed Bouaabaslam (wijkopzichter W&S)
Nicolette Deetman (projectmanager AxionContinu)
Pascalle Dekker (accounthouder Utrecht Natuurlijk)
Pim Leuverink (projectmanager noordelijke wandel-fietsroute)
Sebastiaan Bekker (planeconoom)
Willemijn Pas (adviseur MO sport)
Wouter Baack (asset manager groen BOR)

O.a. in afstemming met (extern)
Dick Oskam (WIJ 3.0)
Huub van de Vecht (Central Park festival)
Liselot Thijssen (stadstuin Food for Good)
Lucas Bosch (Sport Utrecht)
Manja Kersthol (Bevrijdingsfestival)
Marijke de Jong (Villa Vrede)
Rob Nillezen en Suzanne Stokvis (Utrecht Natuurlijk)

Projectmanagement
Marcel Haak (Projectmanager)

Opdrachtgever
Thomas van Elteren (afdelingshoofd Merwede-Zuidwest)

Grafische realisatie
Ruimte

Versiedatum
juni 2025

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding 4
1. 1 Introductie 4
1. 2 Leeswijzer 4

Hoofdstuk 2 Samen Stad Maken 6
2. 1 Inleiding 6
2. 2 Aanpak voor Park Transwijk 6
2. 3 Uitkomst (oogst) van Samen Stad Maken over Park Transwijk 7
2. 4 Wat gaan we ermee doen? 9
2. 5 Eigenaarschap voor het park 9

Hoofdstuk 3 Historie van het park: robuust en toekomstvast 10
3. 1 Historisch ontwerp 10
3. 2 Verval en herinrichting 12
3. 3 Toekomst Park Transwijk: beter benutten van het robuuste ontwerp 13
3. 4 Goed doordacht raamwerk 14

Hoofdstuk 4 Het uitvoeringsprogramma 16
4. 1 Uitgangspunten en concrete maatregelen 16
4. 2 Meer ruimte voor ecologie en een gevarieerd aanbod van planten en bloemen 18
4. 3 Duidelijke fiets- en wandelpaden en eenduidig parkmeubilair 20
4. 4 Verbeteren, verplaatsen of aanvullen van (recreatieve) functies 26
4. 5 Verbeteren watersysteem en waterkwaliteit 40
4. 6 Vastgoed in het park 42
4. 7 Beheerplan Park Transwijk 44

Hoofdstuk 5 Financiële uitvoerbaarheid en planning 46
5. 1 Financiële uitvoerbaarheid 46
5. 2 Planning (uitwerking en uitvoering investeringen) 47

Hoofdstuk 1 Inleiding

1. 1 Introductie

Het ‘Uitvoeringsprogramma Park Transwijk’ is de uitwerking van de doelen en ambities (zie kader op pagina 5) die zijn beschreven in de omgevingsvisies Merwedekanaalzone (raadsbesluit in 2021) en Kanaleneiland & Transwijk (raadsbesluit in 2022). In de afbeelding op de volgende pagina staan de doelen en ambities uit de beide omgevingsvisies aangegeven.

In dit Uitvoeringsprogramma staan voorstellen voor investeringen waarmee we Park Transwijk willen verbeteren. Deze voorstellen zijn gebaseerd op de wensen en ideeën van Utrechters (vanuit Samen Stad Maken) en de beleidsdoelen van de gemeente Utrecht.

Utrecht is de afgelopen 20 jaar hard gegroeid. En ook de komende jaren groeit de stad door. De verwachting is dat het aantal inwoners zal toenemen van ruim 350.000 naar ruim 455.000. Dat gaan we ook merken in en om de wijken Kanaleneiland, Transwijk en de Merwedekanaalzone. Concreet zijn in Utrecht Zuidwest rond de 20.000 – 25.000 extra woningen gepland, in aanbouw of al gerealiseerd.

Met de kwaliteitsslag willen we Park Transwijk beter laten voldoen aan een grotere gebruiksdruk en ruimtevraag vanuit de (directe) omgeving. Het park moet in de toekomst door meer mensen (recreatief) gebruikt kunnen worden en mooier en aangenamer worden om in te verblijven. Daarnaast zetten we in op versterking van het groen en verbeteringen van het watersysteem en waterkwaliteit, zodat het park in de toekomst meer klimaatadaptief wordt.

In de basis sluit het functionele ontwerp van het park uit 1960 (met verschillende gebruiksonderdelen zoals een kinderboerderij met speeltuin, een evenementenveld, schooltuinen, wandelpaden en ligweides) goed aan op het huidige en toekomstige grotere recreatieve gebruik van het park. De voorstellen voor verbeteringen aan het park zijn gebaseerd op dit oorspronkelijke ontwerp.

Daarnaast zijn de voorstellen voor verbeteringen aan het park in lijn met het (door de gemeenteraad in 2024 vastgestelde) locatieprofiel voor evenementen voor Park Transwijk.

1. 2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 leggen we (het proces van) Samen Stad Maken uit. In 2024 en begin 2025 hebben we op diverse manieren contact gelegd met de gebruikers en omwonenden van Park Transwijk. Dat heeft veel waardevolle inzichten en ideeën opgeleverd. Deze nemen we mee bij de investeringen die we voorstellen om het park te verbeteren. Na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma Park Transwijk zullen een aantal investeringsvoorstellen (zoals sportvoorzieningen en een openbare speelplek) verder worden uitgewerkt samen met omwonenden en gebruikers van het park.

In hoofdstuk 3 geven we een uitleg over het ontwerp van het park uit 1960. Hiermee laten we zien waarom we zorgvuldig met dit bijzondere park willen omgaan. We stellen maatregelen voor die passen bij het ontwerp en karakter van het park. Een van de belangrijkste uitgangspunten daarbij is het handhaven en verstevigen van het ruimtelijk raamwerk van het park.
Ook de opknapbeurt wordt in dit hoofdstuk benoemd. Dit is een middel om het ontwerp van het park weer beter zichtbaar te maken. En ook om gebruikers te laten zien dat we luisteren naar hun signalen.

In hoofdstuk 4 volgen de thema’s met uitgangspunten en voorstellen voor verbeteringen en nieuwe maatregelen. Dit gaat over het versterken van het groen, water en ecologie, vernieuwing van paden en entrees, verbeteringen aan het vastgoed, verbeteren faciliteiten voor evenementen en extra voorzieningen voor sporten en spelen. We stellen hierbij een soort zonering voor in het park met rustigere plekken (waar je kunt wandelen, rustig op een bankje kan zitten en ruimte is voor de ecologie) en plekken met meer reuring (waar bijvoorbeeld sport en spelen het beste kan worden toegevoegd).

Hoofdstuk 5 beschrijft op hoofdlijnen de financiële uitvoerbaarheid en de uitvoeringsplanning. We stellen voor de maatregelen in de periode 2026-2029 gefaseerd uit te voeren (zodat het park open blijft voor bezoekers, we rekening houden met het broedseizoen en momenten als er evenementen plaatsvinden).

Samenvatting doelen en ambities Park Transwijk uit de omgevingsvisie Merwedekanaalzone

Park Transwijk is een goed voorbeeld van een park uit de naoorlogse stedenbouw. Het is in de vijftiger jaren ontworpen als een 26 hectare groot recreatiepark voor heel Kanaleneiland. Door de slechte oversteekbaarheid van de brede wegen (Europalaan en de Beneluxlaan) langs beide zijden van het park functioneert het park nu niet goed voor het omliggende woongebied. Er is relatief veel verharding in het park en er is sprake van versnippering omdat er functies in het park zijn die maar één doel dienen en hierdoor geen meervoudig gebruik mogelijk maken. Nieuwe invullingen moeten passen bij de cultuurhistorische en ecologische waarde van het park.

Dit gaat over:

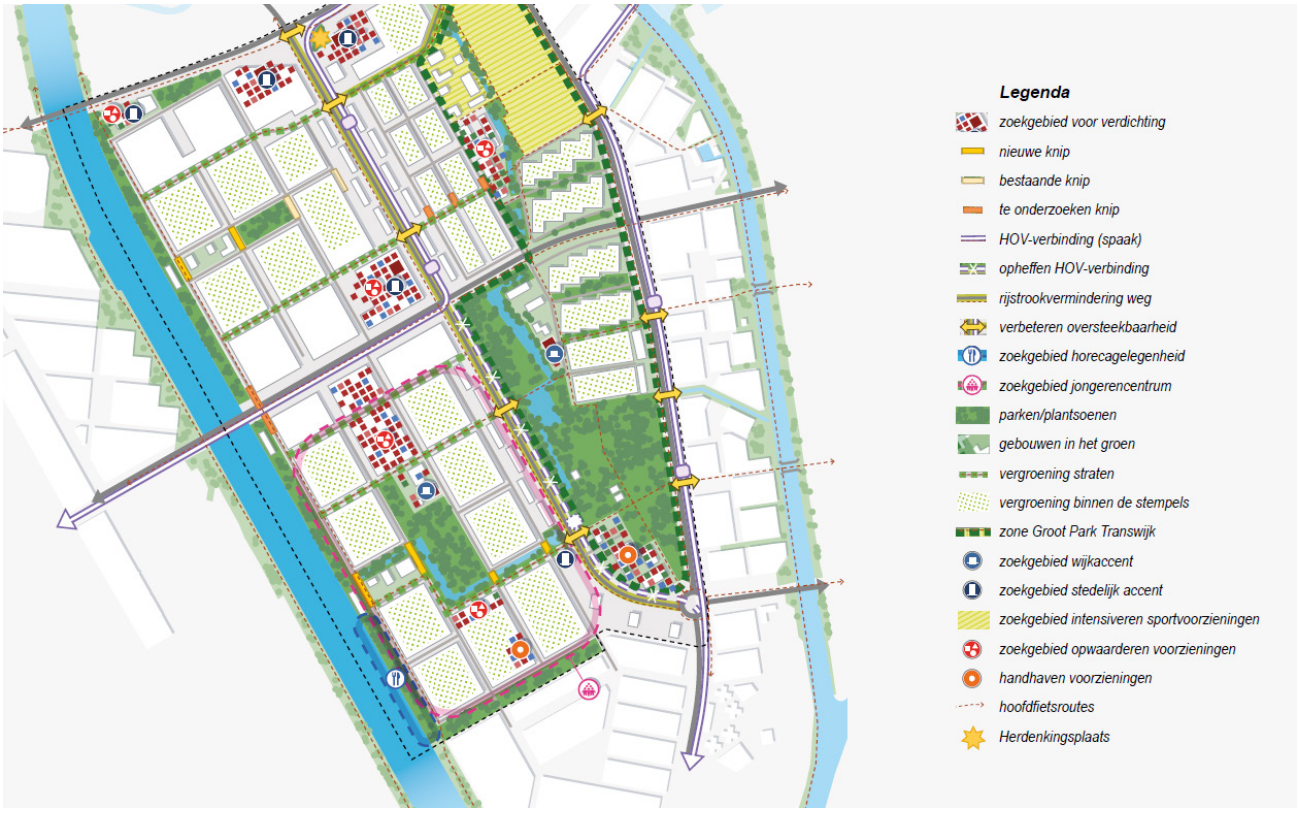
- Verbeteren wandel- en fietsverbindingen met de omliggende wijken;
- Weghalen verharding waar mogelijk;
- Versterken groen en biodiversiteit;
- Versterken meervoudig gebruik.

Samenvatting doelen en ambities Park Transwijk uit de omgevingsvisie Kanaleneiland en Transwijk

Park Transwijk krijgt een centrale positie in Zuidwest, tussen Kanaleneiland, Transwijk, Merwedekanaalzone en de nieuwe woonwijk Groenewoud in Papendorp bij de Prins Clausbrug. Het park wordt toegankelijker, want omliggende wegen worden beter oversteekbaar.

De bereikbaarheid in oostwestrichting en
de wandel- en fietsverbindingen naar het park worden beter. Een aantal opgaven zijn daarbij van belang:

- Het behouden van de cultuurhistorische waarde van het park;
- Zorgen dat meer mensen van het park gebruik kunnen maken, omdat er in de omgeving veel woningen bij komen;
- Het verbeteren van de randen en entrees van het park, achterstallig onderhoud wegwerken en opruimen;
- Zorgen dat alles wat we doen met elkaar samenhangt en functies weren die niet in het park thuis horen, zodat het niet rommelig wordt;
- Verdunnen of combineren van functies ten voordele van versterking van het groen.

Op deze afbeelding ziet u Park Transwijk als centrale groenstructuur in Kanaleneiland-Transwijk in zijn toekomstige omgeving.
Bron: omgevingsvisie Kanaleneiland en Transwijk.

Hoofdstuk 2 Samen Stad Maken

2. 1 Inleiding

De gemeente wil graag samen met Utrechters (de plannen voor) de stad maken. De belangrijkste basis voor goede samenwerking is dat je elkaar vertrouwt en elkaar kent. Dit hoorden wij van Utrechters. Daarbij is het ook nodig om duidelijk te zijn over hoeveel invloed mensen hebben. Waar gaat de gemeente over en wat mag de Utrechter zelf doen of zelf beslissen?

Samenwerken tussen de gemeente en de Utrechters kan op verschillende manieren. De gemeente heeft hiervoor een indeling gemaakt. Dit staat in het Kompas voor zeggenschap (zie onderstaand plaatje). Dit kompas is onderdeel van het gemeentelijke beleid voor ‘Samen Stad Maken’. Het geeft richting aan de gewenste manier van samenwerken.

De gemeente is voor kwaliteitsslag Park Transwijk ‘eigenaar’ en neemt het initiatief voor het maken van een plan om het park te verbeteren. In opstellen van dit plan is voor het ophalen van signalen bij gebruikers en omwonenden van het park, aan de hand van het Kompas voor zeggenschap, gekozen voor de samenwerkingsvorm ‘peilen’. Bij peilen is onderzocht welke behoeften en wensen er zijn in relatie tot het verbeteren van Park Transwijk.

Peilen betekent concreet het stellen van vragen, zowel online als offline. Dit kan bijvoorbeeld online met een DenkMee pagina, door inwoners op straat aan te spreken of door gesprekken met kleinere groepen mensen en verschillende relaties of stakeholders bij elkaar. Ook wordt informatie uit eerdere gesprekken met bewoners (van projecten rond Park Transwijk)

Peilen	
Wat is het	De gemeente is verantwoordelijk en voert brede peiling uit door middel van informatie geven (bijvoorbeeld over bestaande kaders) en vragen stellen onder gebruikers en belanghebbenden. Naast gebruikmaken van reeds bekende inwonerssignalen stellen we aanvullende vragen, zowel online als offline, bijvoorbeeld op straat of in gesprekken met kleinere groepen mensen en verschillende relaties of stakeholders bij elkaar. Op die manier horen we ook geluiden die ons niet vanzelf bereiken en stimuleren we dat Utrechters met elkaar in gesprek gaan. Op basis van deze brede inventarisatie, krijgt het college en de raad inzicht in de verschillende belangen en kan dit onderdeel zijn van een integrale afweging in een besluit.
Mate van zeggenschap voor Utrechters	Beperkt.
Wanneer is dit een geschikte vorm	Als we als gemeente verschillende of tegenstrijdige belangen, meningen en ideeën willen horen voordat we een besluit nemen, als we een vraagstuk eerst nog willen verhelderen (vaak aan het begin van een traject), als er geen bestuurlijke ruimte is om bestaand beleid ter discussie te stellen of als bestuurlijke kaders of ambities leidend zijn, als er geen representatieve groep te vormen is om het samen te maken of daar geen geld en tijd voor is.
Inhoudelijke voorbeelden	Zoekgebieden duurzame energie, omgevingsvisie, verbetering dienstverlening, ontwikkeling fietsnetwerk, Nota van Uitgangspunten Gebiedsontwikkeling (UPG), Programma van Eisen van openbare ruimte projecten, onderzoek meest geschikte warmteoplossing in een buurt.
Voorbeelden van instrumenten	Online enquête, straatinterviews, gesprekken sleutelpersonen, gesprekken met verenigingen of organisaties, panels (zoals Panel Meetellen), bijeenkomsten.

Bovenstaande toelichting op ‘peilen’ uit het kompas van zeggenschap (onderdeel beleidsnota ‘Samen Stad Maken’).

2. 2 Aanpak voor Park Transwijk

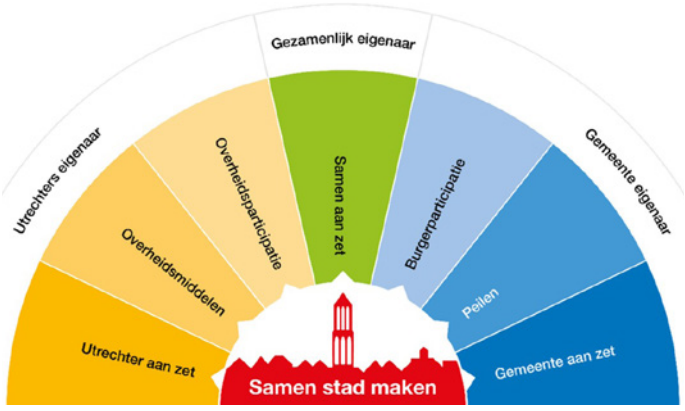
Op verschillende manieren heeft het betrokken projectteam van Park Transwijk de mening van omwonenden, bezoekers en gebruikers van het park gevraagd.

In de zomer en herfst van 2024 zijn op verschillende dagen en momenten interviews gehouden met ongeveer 60 bezoekers en passanten. Tijdens de zomervakantie organiseerde we, samen met Utrecht Natuurlijk, kinderateliers bij stadsboerderij Eilandsteede, waar kinderen hun ideale park tekenden en vertelden wat zij belangrijk vinden.

Daarnaast zijn er meerdere parkwandelingen georganiseerd waarin deelnemers uitleg kregen over het historische ontwerp en hun mening konden geven over het park. In zorgcentra zoals Vecht en IJssel, De Bijnkershoek en AxionContinu zijn gesprekken gevoerd aan de hand van een presentatie over de geschiedenis van Kanaleneiland en Park Transwijk, en de huidige verstedelijking van Utrecht. Tot slot zijn via het online platform DenkMee Utrecht / Park Transwijk meer dan 150 ideeën, zorgen en aandachtspunten verzameld.

Samen met Utrechters plannen uitwerken

Na de bestuurlijke vaststelling van dit uitvoeringsprogramma willen we een aantal maatregelen samen met omwonenden, gebruikers en andere geïnteresseerden verder uitwerken in de vorm van co-creatie. Dit betreft bijvoorbeeld het gezamenlijk ontwerpen van een sportzone en een nieuwe speelplek.

Het kompas van zeggenschap (onderdeel beleidsnota ‘Samen Stad Maken’).

2. 3 Uitkomst (oogst) van Samen Stad Maken over Park Transwijk

Om een goed beeld te krijgen van hoe omwonenden en bezoekers Park Transwijk ervaren en welke verbeterpunten zij zien, hebben we hun ideeën en aandachtspunten verzameld via het traject Samen Stad Maken. De resultaten hiervan zijn samengebracht in onderstaande woordenwolk. Hoe groter een woord in de woordenwolk, hoe vaker het door deelnemers is genoemd.

Veel bezoekers vinden Park Transwijk nu al een fijne plek. Er is waardering voor de grote bomen en het vele groen. Bezoekers komen er graag met vrienden en familie om te wandelen, picknicken, sporten en spelen. Tegelijkertijd zijn er aandachtspunten die omwonenden en gebruikers hebben benoemd. Zo is er behoefte aan beter beheer, zoals het vaker legen van prullenbakken en het schoner houden van het park, vooral na evenementen.

Daarnaast worden paden zowel door fietsers als voetgangers gebruikt, wat soms voor onduidelijkheid en irritatie zorgt, mede door het gebrek aan handhaving. Sommige delen van het park worden nauwelijks gebruikt omdat mensen zich daar onveilig voelen. Ook ervaren sommige bezoekers de ganzen als overlast. Er zijn plekken met veel (uitwerpselen) van ganzen, vooral op het plein aan de noordkant van de vijver, waardoor bepaalde plekken minder prettig zijn om te verblijven.

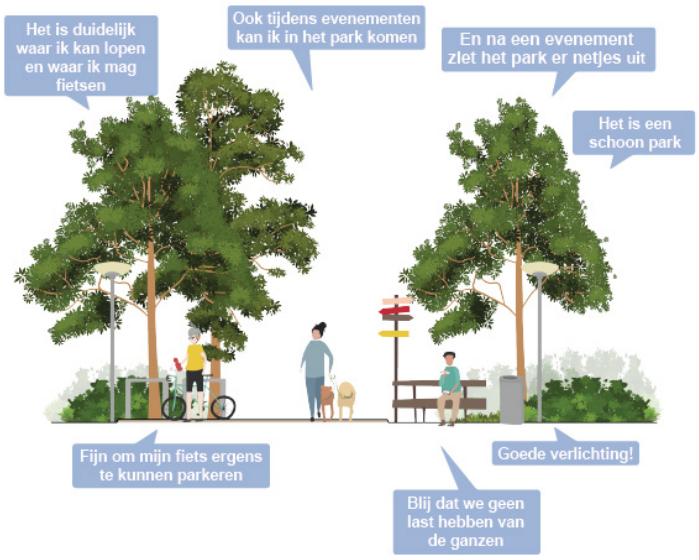
Persona's en verhaallijnen
Op basis van de resultaten van Samen Stad Maken (peilen) en de informatie die we in eerdere bijeenkomsten hebben verzameld (zoals die over omliggende projecten, bijvoorbeeld de nieuwbouw aan de Lomanlaan), hebben we acht 'persona's' ontwikkeld. Deze persona's zijn geen echte personen, maar een representatie van de diverse (potentiële) gebruikers van het park. Het doel is om de verschillende gebruikspatronen van het park in kaart te brengen en inzicht te krijgen in de richting van de verbeteringen die we kunnen doorvoeren.

Aan de hand van de persona's hebben we drie verhaallijnen geformuleerd. Deze geven een goed beeld van hoe het park gebruikt wordt, welke behoeften er bestaan en waarom mensen graag naar het park komen. De verhaallijnen helpen bij de communicatie met omwonenden en gebruikers en helpen bij de uitwerking van de plannen voor het park. We hebben de verhaallijnen voorgelegd aan bewoners tijdens een informatiebijeenkomst en online gedeeld via DenkMee, om feedback te verzamelen en (eventueel) aanvullingen te krijgen. Dit draagt bij aan een beter inzicht in zowel de huidige als de toekomstige gebruikers van het park. inzicht in zowel de huidige als de toekomstige gebruikers van het park.

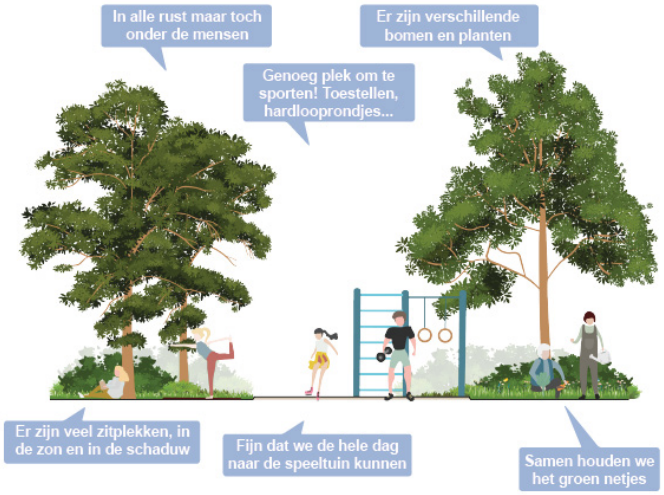

Woordenwolk: ideeën en aandachtspunten uit Samen Stad Maken.

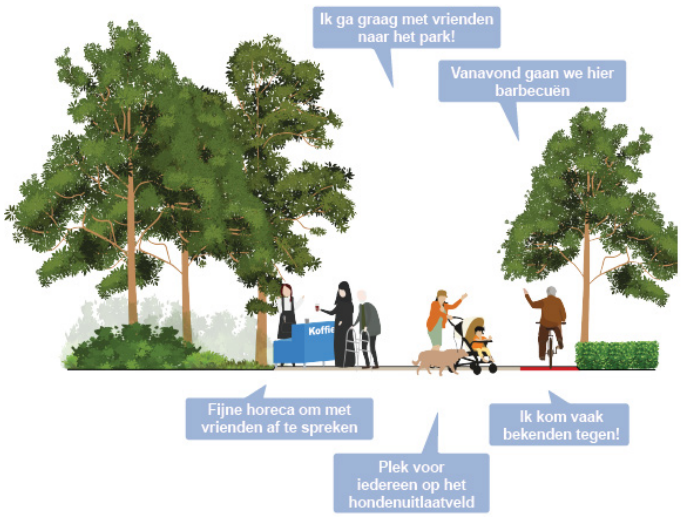
Verhaallijn 1: “een park waar iedereen graag komt”
Het is een park waar je **makkelijk terecht** kunt en je fiets op verschillende plekken kan neerzetten. Het park is overzichtelijk en heeft verschillende entrees. Het is duidelijk waar je kan fietsen en waar je wandelt. Ook tijdens festivals kan je in het park komen. Vroeg in de ochtend en begin van de avond is het park nog steeds een fijne plek om te komen. Er zijn voldoende bankjes, prullenbakken en sport/speeltoestellen om de hele dag in het park te kunnen genieten. Zo is het hele park een plek waar iedereen graag komt.

Verhaallijn 2: “een park waar je fijn kan ontspannen maar ook actief kan zijn”
Park Transwijk is vanaf de start al een mooi park vanwege de groene omgeving: de grote bomen en de vijver. Mensen gebruiken het park voor **allerlei activiteiten:** van sportlessen op het veld en met de hond wandelen tot zonnen, voetballen en een bezoek aan stadsboerderij Eilandsteede. Er komen meer sport en speelmogelijkheden, evenals plekken om in de schaduw te zijn tijdens een warme zomerdag of iets met water waar je je kan vermaken. Juist daardoor kunnen straks meer mensen gebruik maken van het park. Het groen ligt er mooi bij, mede door de inzet van omwonenden. De bloemen bloeien, er zijn fijne wandelpaadjes en beschutte plekjes om in alle rust een boek te lezen. Een plek om trots op te zijn!

Verhaallijn 3: “een park waar je je thuis voelt”
Het park is een **fijne ontmoetingsplek** waar mensen elkaar begroeten en herkennen. Bijvoorbeeld voor de hondenbezitters die elkaar elke dag zien bij het hondenuitlaatveld. Maar ook een plek waar je je vrienden mee naar toe neemt of met je familie kan barbecueën. Kinderen kunnen lekker klimmen en klauteren terwijl ouders met elkaar bijpraten op een bankje. Waar je (in de buurt) een bakkie koffie kan halen of in de middag wat kan lunchen. Ook alleen voel je je thuis. Er zijn verschillende plekken waar je tot rust kan komen.

2. 4 Wat gaan we ermee doen?

De woordenwolk en de verhaallijnen laten zien wat de (potentiële) gebruikers belangrijk vinden. Alle input uit Samen Stad Maken voor Park Transwijk hebben we meegenomen bij het opstellen van concrete verbetervoorstellen voor het park. Dit is vastgelegd in een zogenaamd wegingsverslag. In dit verslag geven we aan welke inzichten de reacties van omwonenden en gebruikers van het park de gemeente hebben opgeleverd en hoe we deze inzichten als basis gebruiken voor de verdere uitwerking van de plannen. Het verslag is online beschikbaar op DenkMee Utrecht/ Park Transwijk en wordt ook als bijlage toegevoegd aan dit uitvoeringsprogramma.

Op basis van de uitkomst van Samen Stad Maken ‘delen’ we de kwaliteitsslag op in twee stappen: de opknapbeurt (in 2025) en nieuwe investeringen (in de periode 2026 – 2029, zie hoofdstuk 4).

Opknappen en nieuwe maatregelen
Op basis van de uitkomst van Samen Stad Maken ‘delen’ we de kwaliteitsslag op in twee stappen: een opknapbeurt (in 2025) en nieuwe maatregelen.

De gebruikers van Park Transwijk vinden dat er meer aandacht naar onderhoud en beheer moet gaan. Daarom is de eerste stap een opknapbeurt (zie kader), zodat de gebruikers van het park op korte termijn zien dat er daadwerkelijk iets gebeurt met de input van het Samen Stad Maken.

De tweede stap van de kwaliteitsslag bestaat uit voorstellen voor nieuwe maatregelen (zie hoofdstuk 4) die we tussen 2026 en 2029 willen uitvoeren. Deze zijn gekoppeld aan vier speerpunten:

1. Meer ruimte voor ecologie en een gevarieerd aanbod van planten en bloemen;
2. Duidelijke fiets- en wandelpaden;
3. Verbeteren, verplaatsen of aanvullen van (recreatieve) functies;
4. Verbeteren watersysteem en waterkwaliteit.

Bij alle maatregelen die horen bij deze vier speerpunten komen de uitgangspunten uit Samen Stad Maken aan bod. Een paar voorbeelden: duidelijkheid over de padenstructuur (waar wandel je en waar mag je fietsen), meer gevarieerd groen (voor sfeer en beleving), tegen gaan kapotrijden van grasveld (tijdens evenementen), behoefte aan meer schaduw in het park, meer sport- en speelvoorzieningen.

In hoofdstuk 4 zijn de maatregelen (voor de verbeteringen) met deze uitgangspunten verder uitwerkt.

2. 5 Eigenaarschap voor het park

We willen als gemeente graag meer eigenaarschap creëren in Park Transwijk. Daarmee bedoelen we concreet dat (toekomstige) omwonenden en gebruikers van het park zich betrokken voelen en ook bereid zijn om bijvoorbeeld mee te helpen bij het beheer van het park. Op dit moment is er al de Stichting Vrienden van Park Transwijk. In deze stichting zit een groep bewoners die zich inzet voor het behoud van het park.

In dit Uitvoeringsprogramma stellen we een aantal maatregelen voor die het park een kwaliteitsslag moet geven. Zoals verbeteringen aan de siertuin aan de Koeriersterlaan, een nieuwe openbare speelplek en een nieuwe urban sport zone. Deze maatregelen moeten nog concreet gemaakt worden. Dat willen we graag doen in samenwerking met Utrechters (dit noemen we co-creatie).

Bijvoorbeeld de urban sport zone willen we samen met omwonenden en Utrechtse sportorganisaties vormgeven waarbij we ook verkennen hoe we een stukje beheer van deze sportzone met elkaar kunnen organiseren (zie hoofdstuk 4).

Opknapbeurt, 1e stap in de kwaliteitsslag van Park Transwijk
Met de opknapbeurt willen we het park weer in de basis op orde brengen. Het gaat over een groot snoeiprogramma en opknapronde om de kwaliteiten van het ontwerp van het park weer zichtbaar maken. Zoals zicht op de vijvers, meer verschillende soorten groen en bloemen en het opknappen en schoonmaken van prullenbakken, banken en lantaarnpalen.

De opknapbeurt is ook een wens van omwonenden en gebruikers van Park Transwijk. Tijdens Samen Stad Maken werd aandacht gevraagd voor beter beheer en onderhoud van het park.

De overgroeide siertuin waardoor zicht op vijver is verdwenen (foto uit 2024).

Hoofdstuk 3 Historie van het park: robuust en toekomstvast

3. 1 Historisch ontwerp

Park Transwijk is in 1960 aangelegd voor de grote nieuwbouwwijk Kanaleneiland waar duizenden Utrechters en nieuwe Utrechters kwamen wonen. Het stadspark was niet alleen bestemd voor deze wijkbewoners, maar ook voor die van de stenige Rivierenwijk.

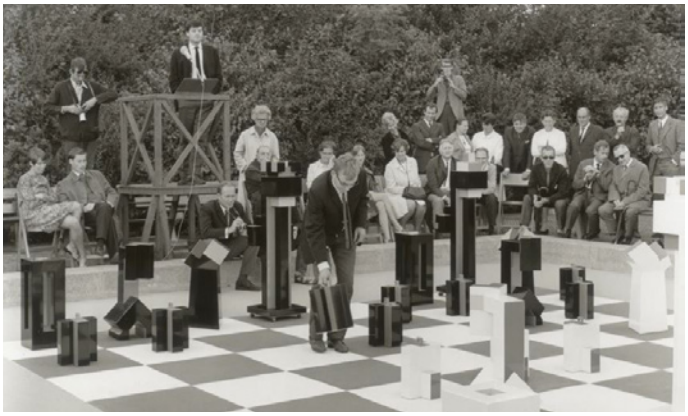
De gemeentelijke groenontwerpers Johan van Alff en Bram Galjaard legden de lat hoog. Het nieuwe stadspark moest anders worden dan de tot dan toe gebruikelijke ‘sierparken’ die vooral ontworpen waren om te wandelen en te kijken naar het groen. Het nieuwe park Transwijk was bestemd voor alle leeftijden en iedereen moest er kunnen recreëren op de manier die bij hem of haar paste. ‘Park Transwijk is een doe-park met ruimschoots ruimte voor de jeugd’ kopte het Utrechts Nieuwsblad destijds. De ontwerpers zelf spraken van een park voor ‘jong en oud, voor de hollers, de liggers, de zitters, de ballers, de trappers, de verkeersbordenlezers, de kleine en grote tuiniers, de dierenvoeders en de dierenstrelers, de huttenbouwers, de watertrappers, de ruikers, de wandelaars, de fietsers en de oubazen.’

Om het overzichtelijk en herkenbaar te houden, werden de verschillende voorzieningen per doelgroep bij elkaar in de buurt gelegd: voor de jeugd de verschillende speelplekken, de kinderboerderij en de verkeerspeeltuin bij elkaar, voor een gemengde groep gebruikers de plekken om te genieten van bloementuinen, zitplekken en recreatie en tenslotte voor iedereen een groot open veld waar je kunt doen wat je wilt, van evenementen organiseren tot gewoon lekker rondhangen.

Tegelijkertijd mocht het parkontwerp zelf ook functioneel zijn. Dat functionele hoorde ook bij de wijk en bij de jaren zestig. Dat betekende een park met strakke lijnen, lange bomenlanen - soms begeleid met heesters - en rechte paden, hoewel deze ook een lichte kromming hadden. De ontwerpers wilden vooral geen hekwerken, de paden en de beplanting vormden zowel de verbinding als ook de scheiding tussen de verschillende functies en doelgroepen. Een plek en een ruimte zou door de inrichting wel duidelijk maken waar het voor bedoeld was: hier kun je spelen, hier mag je lekker liggen of zitten, hier kun je rustig wandelen.

In een tijd waarin het beheer van groen nog niet al te duur was, kwamen er overal kleurrijke bloemen: langs het water, in het rosarium (het tweede in Utrecht) en in de diverse ‘demonstratietuinen’. Naast kleurrijk was het park, dankzij de rozen, ook geurrijk. De grote waterpartijen boden plekken om aan te zitten en met de winter kon er natuurlijk op geschaatst worden. De speciaal ontworpen bruggetjes waren extra hoog gemaakt om onder door te kunnen schaatsen. Bij sneeuw was er ook nog de heuvel, eigenlijk een ondergrondse wateropslag, maar zo ingepast dat het als uitzichts- en als sleeheuvel kon dienen.

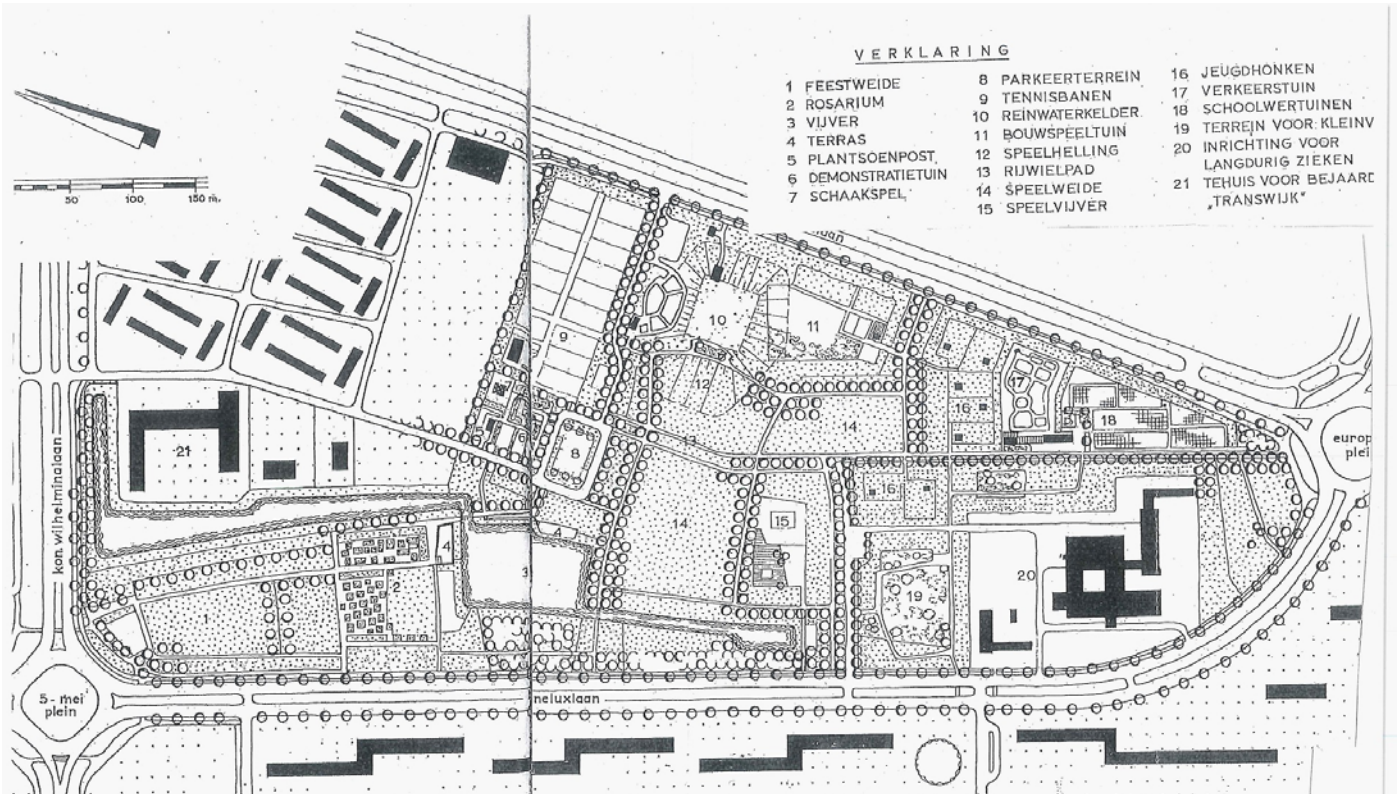
De ontwerpers benadrukten dat een park pas echt tot zijn recht komt na 25 jaar, als de bomen een behoorlijke wasdom hebben bereikt. Voor de vele bewoners van Kanaleneiland (en Rivierenwijk), was het park echter vanaf het begin een goedbezochte plek. Men moest daarvoor wel eerst de brede Beneluxlaan of Europalaan oversteken. Maar de ontwerpers zorgden ervoor dat in het park geen enkele weg liep, hooguit een fietspad. Het park moest immers één groot speel-, doe- en wandelgebied zijn waar de gebruikers alle ruimte kregen, niet gehinderd door verkeer. Als groot multifunctioneel wijkpark was Park Transwijk in zijn tijd in Nederland uniek.

Openlucht schaakspel (foto uit 1969).

Spetterbad (foto uit 1968).

Oorspronkelijk ontwerp uit 1960.

Weelderige bloemenborders langs de vijver (foto uit 1966).

Kinderboederij en speeltuin (foto uit 1972).

Speelweide en heuvel (foto uit 1974).

Rosarium (foto uit 1971).

3. 2 Verval en herinrichting

Na een periode van succes, kreeg het park vanaf de jaren tachtig te maken met verval, zeker nadat het beheer eenvoudiger moest worden. Ook het aantal bezoekers liep terug, omdat de omliggende wegen zoals de Europalaan en de Beneluxlaan drukker werden. Het park werd daardoor minder goed bereikbaar. Na een aantal jaren van verval volgde in de jaren 2003-2005 een flinke opknapbeurt. De opknapbeurt had de volgende doelstellingen:

- De aansluiting met de omringende wijken. De ingangen van het park lagen te ver verwijderd van oversteekplaatsen en bovendien vormde het tenniscomplex een barrière tussen de wijk Transwijk en het park.
- De herkenbaarheid en toegankelijkheid van de recreatievoorzieningen. Deze lagen wat “verloren” in het park, Bovendien lagen ze verscholen in het te hoog opgeschoten, verwaarloosde groen en werd de sociale controle als onvoldoende ervaren.
- Het vereenvoudigen van het beheer. De beplanting moest makkelijker en goedkoper te onderhouden zijn.
- Het inhalen van achterstallig onderhoud.

Daarnaast werden bij de herinrichting nieuwe voorzieningen toegevoegd, zoals een parkrestaurant, een skatepark en een fitnesstuin. Sommige bestaande voorzieningen kregen een andere plek, zoals de siertuin. Ook werd een aantal functies samengevoegd zoals de kinderboerderij en de grote speeltuin, en verdwenen er functies zoals het spetterbad, de bouwspeeltuin, het schaakspel, de demonstratietuin en de tennisbanen. Aan de noordkant van het park kwam woningbouw en daardoor werd het park kleiner. De nieuwe en bestaande functies werden in verband met veiligheid voorzien van een (hoog) hekwerk. Bij de herinrichting kwam er meer aandacht voor ecologie door het toevoegen van natuurvriendelijke oevers en meer natuurlijke beplanting.

Achterstallig onderhoud demonstratietuinen (foto uit 1985).

Plan uit 2003 voor de herinrichting van het park.

3. 3 Toekomst Park Transwijk: beter benutten van het robuuste ontwerp

Het park is in de basis een mooi en robuust park. De bomen langs de lanen zijn inmiddels volwassen en geven het park een karakteristieke uitstraling. Bepaalde delen van het park worden intensief gebruikt, zoals de kinderboerderij en speeltuin van Eilandsteede en de grote weide tijdens evenementen en zomerse dagen. Deze drukbezochte plekken worden over het algemeen goed onderhouden, hoewel er na evenementen met regelmaat nog onderhoud nodig is.

Op sommige plekken is de beplanting sterk doorgeschoten en overwoekerd door dominante soorten, zoals bij de siertuin, de entrees en langs de paden. Op andere plekken, zoals het rosarium en de pleintjes aan het water, is de beplanting juist grotendeels verdwenen. Daarnaast zijn een aantal plekken onvoldoende onderhouden en schoongemaakt, zoals de pleintjes aan de vijver. Hierdoor heeft Park Transwijk naast mooie delen ook plekken die minder mooi zijn.

Met de komst van de nieuwe wijk Merwede en andere nieuwbouwprojecten in Utrecht Zuidwest (met veel appartementen zonder tuin) krijgt het park een nog belangrijkere functie voor veel nieuwe bewoners. En dat is goed nieuws! Dankzij het functionele en robuuste ontwerp kan Park Transwijk prima meer bezoekers verwelkomen.

En met de kwaliteitsslag willen we dat het park voor de nieuwe en de bestaande bewoners een fijne(re) plek moet worden en blijven. Precies zoals Park Transwijk ontworpen en bedoeld is: voor de renners en de wandelaars, de sporters en de luilakken, de voetballers en de picknickers, de festivalbezoekers en de stille genieters, de natuur- en dierenliefhebbers, kortom voor iedereen! Het doel is om park een boost, een kwaliteitsslag te geven voor zowel het gebruik (functies) als het beheer en onderhoud van met name groen.

Park anno 2024.

Evenementenveld vanaf de heuvel (grotendeels intact vergeleken met oorspronkelijk ontwerp, foto uit 2024).

Het verwaarloosde rosarium (foto uit 2024).

3. 4 Goed doordacht raamwerk

Een van de belangrijkste uitgangspunten is het handhaven en verstevigen van het ruimtelijk raamwerk van het park. Uit de historische analyse en het Samen Stad Maken traject is naar voren gekomen dat Park Transwijk naast een functioneel ook een mooi en robuust park is. De robuustheid van het park is het gevolg van een goed doordacht raamwerk. Het raamwerk van het park bestaat uit verschillende onderdelen. De kern van het raamwerk wordt gevormd de diverse functies die in het park een plek hebben gekregen. Elke functie heeft een eigen ‘kamer’ of ruimte en die met groen (bomenrijen, heesters of bossingels) en ook op een aantal plekken met hekken is omzoomd. De functies zijn met elkaar verbonden door een netwerk van groene structuren (bomenlanen en bossingels) en paden. De padenstructuur volgt vaak één op één de beplantingsstructuren van het park. De groen- en padenstructuren leiden naar het landschappelijk hart van park Transwijk. Het landschappelijk hart bestaat uit een grote vijver met fontein en een speelweide, nu evenementenweide, met heuvel.

In de volgende alinea’s wordt elk onderdeel van het raamwerk nader toegelicht.

Functies in kamers: duidelijke indeling
De functies die niet in Kanaleneiland en Transwijk pasten of gewenst waren, kregen een plek in het park. Het programma voor de functies was letterlijk sturend bij de indeling en opbouw van het park en er werd een duidelijke ordening aangebracht. Ten zuiden van de grote weide bevonden zich oorspronkelijk de voorzieningen voor de jeugd: de bouwspeeltuin (nu verdwenen), spetterbad (nu verdwenen), speeltuin, de jeugdhonken (nooit gerealiseerd), de dierenweide, de verkeerstuin en de schoolwerktuinen. Ten noorden van de grote weide waren oorspronkelijk de voorzieningen voor de volwassen doelgroep gesitueerd zoals het rosarium, de terrassen aan de grote vijver, de demonstratie- en siertuinen (nu verdwenen), het openluchtschaakspel (nu verdwenen) en de tennisbanen (nu verdwenen). Al deze functies kregen een plek in een eigen kamer met beplanting.

Het middendeel van het park, gevormd door de vijver, de grote weide en de heuvel, was in feite voor iedereen en kon op meerdere manieren gebruikt worden. Dit deel vormt eveneens het landschappelijke hoogtepunt van het park – letterlijk en figuurlijk. Bij de herinrichting van 2003-2005 werd de strakke zonering per doelgroep losgelaten. De hoofdingang is verplaatst (naar Koeriersterlaan) en een nieuwe siertuin en het restaurant Zinnia staan in het ‘jeugdgedeelte’. Ook zijn er veel functies verdwenen.

De huidige functies in de kamers van park Transwijk.

Vijver en grote weide met heuvel: hart van het park
Het park heeft een duidelijk landschappelijk hart namelijk de vijver in combinatie met de grote weide (voorheen speelweide, nu evenementenweide) en de heuvel. Op deze plek komen alle routes en beplantingsstructuren in het park samen. Architectonische ingrepen zoals de bruggen, de terrassen aan het water en de verblijfsplek op de heuvel staan in dienst van het landschappelijke hart. Vanuit diverse plekken in het park zijn er zichtlijnen en doorkijkjes gecreëerd op de vijver en de grote weide.

Opvallend is dat het landschappelijke hart vanuit de omgeving bewust niet is afgeschermd met beplanting. Bijvoorbeeld vanaf de Beneluxlaan waren en zijn de vijver en de heuvel nog steeds goed zichtbaar.

Bossingels en lanen: het groene cement in het park
Bossingels en bomenlanen zijn het groene cement in het park en vormen de begrenzingen van de parkkamers. Ook benadrukken en versterken ze zichtlijnen op bijvoorbeeld de vijver. Tot slot begrensden met name bossingels ongewenste functies zoals het voormalige bedrijventerrein aan de Europalaan (waar nu de wijk Merwede wordt gebouwd). De inmiddels volwassen bomenlanen en bossingels dragen nu bij aan de ruimtelijkheid en robuustheid van het park. Beplanting zorgde voor zowel grote open ruimtes, zoals de hoofdweide, als kleinere, beschutte parkkamers met verschillende functies, wat voor contrast zorgt. Bijzonder in Park Transwijk is ook de samenhang tussen de bossingels/lanen en de paden.

De ontwerpers legden paden bewust langs de bossingels en groene lanen. Op een aantal plekken worden die paden zelfs extra benadrukt met een extra rij bomen. De paden in het park zorgen daardoor voor een afwisselende ‘groene’ wandeling die tevens als verbindingen tussen de voorzieningen fungeren.

Het hart van het park met de vijver, en de evenementen/ligweide en de heuvel.

De bossingels en de lanen die de functies omzomen.

Hoofdstuk 4 Het uitvoeringsprogramma

4. 1 Uitgangspunten en concrete maatregelen

We stellen in dit uitvoeringsprogramma een aantal concrete maatregelen voor waarmee we het park een kwaliteitsslag geven die past bij de (toekomstige) groei van het aantal gebruikers en bezoekers van het park. De maatregelen zijn voor jong en oud zodat er voor ‘iedereen’ wat te vinden en te beleven is in het park.

Voor deze concrete maatregelen in het park maken we gebruik van uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op de uitkomsten van Samen Stad Maken (de ideeën en aandachtspunten van Utrechters, zie hoofdstuk 2) en het beleid waarmee de gemeente aangeeft wat belangrijk is op het gebied van bijvoorbeeld groen, mobiliteit, sport, spel, bewegen, welzijn en evenementen.

Bij de concrete maatregelen (vanaf paragraaf 4.2) geven we aan welke uitgangspunten hierbij gebaseerd zijn op de inbreng van Utrechters en wat volgt uit gemeentelijk beleid en kennis van gemeentelijke specialisten.

De **maatregelen** in dit uitvoeringsprogramma zijn **gebundeld in vier speerpunten**. Dit zijn:
1. Meer ruimte voor ecologie en een gevarieerd aanbod van planten en bloemen;
2. Duidelijke fiets- en wandelpaden;
3. Verbeteren, verplaatsen of aanvullen van (recreatieve) functies;
4. Verbeteren watersysteem en waterkwaliteit

Deze speerpunten zijn uitgewerkt in de volgende paragrafen met daaraan gekoppeld de uitgangspunten en maatregelen. Hiermee gaan we de komende jaren aan de slag.

Bij alle maatregelen houden we rekening met het oorspronkelijke ontwerp van het park. Het robuuste raamwerk – bestaande uit groenstroken, de padenstructuur en de zogenaamde ‘kamers’ met verschillende functies – blijft behouden.
Dit voorstel is geen gedetailleerde blauwdruk. De exacte invulling wordt in latere fasen bepaald en hangt af van de planning en fasering van diverse projecten. Niet alles in het park kan tegelijk worden aangepakt.

Een belangrijk aandachtspunt bij deze kwaliteitsverbetering is het beheer en onderhoud. Het huidige beheer van Park Transwijk wordt sober uitgevoerd. Op onderdelen in het park is behoefte aan meer maatwerk en intensiever beheer. Hiervoor is een nieuw beheerplan opgesteld, waarvan de samenvatting aan het einde van hoofdstuk 4 te vinden is.

Overzichtskaart met alle voorstellen uit het uitvoeringsprogramma Park Transwijk.

4. 2 Meer ruimte voor ecologie en een gevarieerd aanbod van planten en bloemen

We maken extra ruimte voor meer divers en nieuw kwalitatief hoogwaardig groen en bomen. Dit komt ook de belevingswaarde ten goede. De volgende maatregelen stellen we voor:

- Het huidige raamwerk van lanen en groene zomen blijft gehandhaafd en wordt versterkt door de gaten in de bomen/lanenstructuur aan te vullen met nieuwe inheemse bomen.
- Op een aantal plekken voornamelijk langs de randen van het evenementenveld en rondom het rosarium, voegen we nieuwe solitaire en clusters van nieuwe bomen toe. Dit zijn voornamelijk inheemse bomen, maar er is ook ruimte voor andere soorten die ecologisch waardevol zijn en een bijdrage leveren aan de biodiversiteit. We willen met name meer bomen in de beoogde buitensportzone, zodat er voldoende schaduw is en ook op warme dagen daar gesport kan worden.
- We versterken de gelaagdheid in de groenzomen door gericht beheer en het toevoegen van nieuwe (heester)beplanting. Met kleinere en grotere planten willen we de ecologie en biodiversiteit verbeteren (zie kader ‘Basis op orde’ in hoofdstuk 2).
- We gaan de siertuin aan de Koeriersterlaan opknappen. In de opgeknapte siertuin komen veel bloemen en planten die een bijdrage leveren aan de biodiversiteit en esthetisch waardevol zijn.
- We onderzoeken of we in de buurt of langs de Westdijklaan een nieuwe siertuin kunnen realiseren. De nieuwe tuin, bijvoorbeeld in de vorm van een schaduwtuin, kan een nieuwe ontmoetingsplek in het park worden.
- Meer divers (maai) beheer. Door divers maaibeheer worden de ecologische waarde en biodiversiteit verhoogd. In een nieuw beheerplan voor het park wordt dit verder uitgewerkt. Dit beheerplan is gelijktijdig met het Uitvoeringsprogramma opgesteld door de afdelingen Ruimte, Wijkonderhoud & Service (W&S) en Beheer Openbare Ruimte (BOR). Een samenvatting van dit nieuwe beheerplan is aan het einde van dit hoofdstuk te lezen. Het volledige beheerplan is in een aparte bijlage terug te vinden.

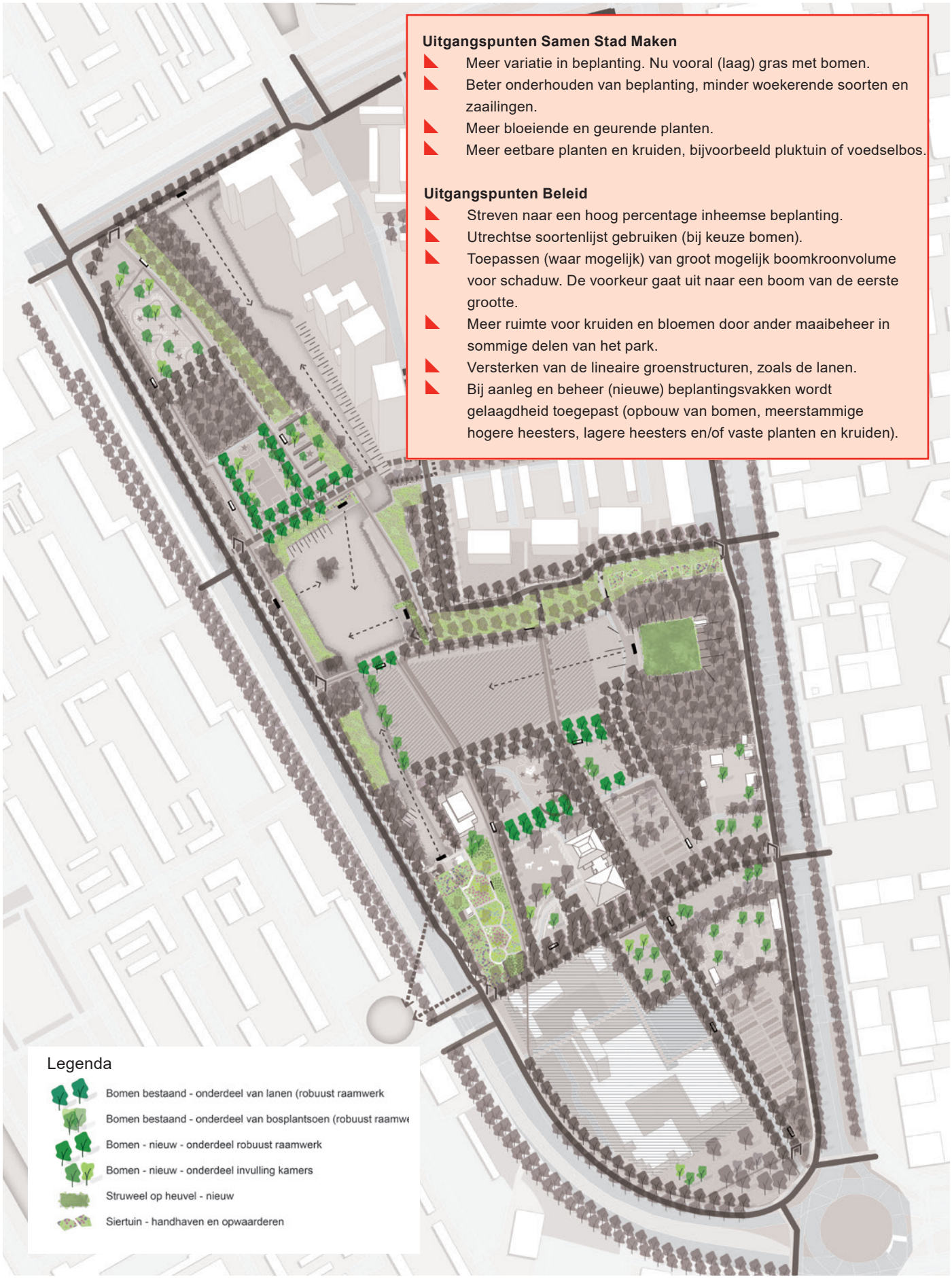

Toevoegen van bomen rondom de locatie van het huidige rosarium.

Beplantingsplan
Er wordt een apart beplantingsplan opgesteld voor het hele park. In het beplantingsplan wordt bepaald waar welke soorten bomen komen en op welke plekken nieuwe beplanting zoals sierheesters en vaste planten komen. Het beplantingsplan wordt door een landschapsarchitect, groenadviseur, groenbeheerder en een ecoloog opgesteld. De nieuwe toe te voegen beplantingen moeten een meerwaarde bieden voor de biodiversiteit en bovendien goed te beheren zijn. Voor de bestaande siertuin en de eventuele siertuin willen we samen met de buurt een beplantingsplan maken.

Heuvel met drinkwaterkelder Vitens: nieuwe groene inrichting en speelplek
Onder de heuvel in het park ligt een drinkwaterkelder van Vitens. Op de heuvel is nu een bosplantsoen. De bomen zijn volwassen geworden, waardoor ze met hun gewicht en wortels de constructie van de drinkwaterkelder kunnen beschadigen. Deze drinkwaterkelder is belangrijk voor de drinkwatervoorziening van Utrecht en de regio. Daarom verzoekt Vitens om in 2025 de bomen op de drinkwaterkelder te kappen. Deze bomen worden in het en rondom het park gecompenseerd. Op de heuvel komt nieuwe beplanting in de vorm van struiken en heesters (deze drukken met hun gewicht en wortels niet op de constructie van de drinkwaterkelder). Op de heuvel komen alleen inheemse heesters en struiken. Bomen mogen er niet meer worden aangeplant.

Tegen de rand van de heuvel zetten we in op een nieuwe openbare speelvoorziening. Verder stellen we voor om het kunstobject op de heuvel te vervangen voor een gecombineerd kunst-, speel- en zitobject voor jong en oud. In de vervolgfase van het Uitvoeringsprogramma voor de kwaliteitsslag van Park Transwijk worden deze voorstellen nader uitgewerkt.

Voorstel voor toevoegen van meer bomen, meer divers groen (siertuinen) en ander maaibeheer.

4. 3 Duidelijke fiets- en wandelpaden en eenduidig parkmeubilair

We maken de padenstructuur in het park herkenbaar en overzichtelijk, zodat duidelijk is waar je kunt fietsen, wandelen of hardlopen.

- In het park krijgt de voetganger voorrang. Er is een aantal uitzonderingen: de twee nieuwe doorgaande oost-west wandel- en fietsroutes (met een gecombineerd wegprofiel voor fietsen en wandelen), het bestaande fietspad aan Westdijklaan (waar we parallel een nieuw wandelpad voorstellen richting Europalaan) en de Vreugdenhillaan (met een gecombineerd profiel voor wandelen en fietsen). Ook de fietsparkeerplekken worden straks geclusterd aan één van de doorgaande fietsroutes.
- De nieuwe noordelijke doorgaande oost-west wandel- en fietsverbinding via de Lomanlaan-park – Beneluxlaan wordt als zelfstandig project uitgevoerd (zie ook het aparte tekstkader). De zuidelijke doorgaande oost-west wandel- en fietsverbinding via de Koeriersterlaan is onderdeel van dit Uitvoeringsprogramma.
- De nieuwe oost-west wandel- en fietsverbindingen krijgen een uitstraling die past bij het park, zodat de fietsroutes opgaan in het park. De fietser is te gast en houdt rekening met andere parkgebruikers. De voorkeur gaat uit naar hetzelfde materiaal en kleur als de overige (fiets)paden in het park.
- Het fietspad aan de Westdijklaan blijft bestaan, zodat fietsers langs het park kunnen blijven fietsen. Bij de knik ter hoogte van de Lomanlaan ligt al een stoeprand, waardoor fietsers niet het park in kunnen fietsen. Parallel, op enige afstand van het fietspad komt een nieuw wandelpad, zodat bezoekers vanuit de Europalaan direct het park kunnen inlopen. Dit pad is op aanraden van de fietsersbond in de plannen toegevoegd. Nu is er geen voetgangersingang ter hoogte van de Westdijklaan.
- Er ligt een ‘informele’ noord-zuid fietsroute door het park (geen onderdeel hoofdnetfietswerk in mobiliteitsplan). We stellen voor deze samen te voegen met het wandelpad dat er apart naast ligt. Nu leiden beide paden vaak tot verwarring waar je wel/niet mag fietsen of wandelen. Dit betekent dat na de aanpassing zowel wandelaars als fietsers gebruik maken van deze bredere noord-zuid route. Het te verwijderen pad krijgt een groene inrichting die aansluit op de directe omgeving van het park.
- Toevoegen van een aantal nieuwe wandelpaden voor, met name aan de oostkant, zodat het park vanuit de nieuwe wijk Merwede en via de nieuwe wandel- en fietsbruggen met Rivierenwijk beter ontsloten wordt. De nieuwe paden krijgen net zoals de bestaande paden verharding van asfalt, zodat de eenheid in de padenstructuur blijft gehandhaafd.
- We onderzoeken of we op een aantal plekken meer slingerpaadjes kunnen maken, bijvoorbeeld bij de mogelijke nieuwe siertuin.
- We stellen voor om onderscheid te maken tussen brede wandelpaden en smalle wandelpaden. Brede wandelpaden zijn 3 tot 4 meter breed, smalle wandelpaden maximaal 2,2m De brede wandelpaden kunnen gebruikt worden voor het maken van diverse rondjes door het park. De smalle wandelpaden zijn doorsteekjes van de hoofdwandelpaden. Alle paden bestaan uit asfalt.
- We verkennen of we rondom het evenementenveld een breed 4-5 m breed asfaltpad met afgeronde hoeken/bochten. Hierdoor is er straks een duidelijke route voor toeleveranciers. Bovendien zorgt een nieuwe route met afgeronde bochten dat het gras minder snel en minder vaak wordt kapotgereden.
- We stellen voor om het parkeren op de Koeriersterlaan en het parkeerterreintje bij Villa Vrede gefaseerd weg te halen. De kunnen we doen, omdat de parkeerdruk hier laag is. We vervangen de parkeerplekken voor groen. Op termijn blijven er alleen enkele parkeerplekken over, vooral voor mindervaliden.
- Per saldo halen we straks meer verharding weg dan dat we toevoegen. In onze voorstellen willen we ongeveer twee voetbalvelden aan verharding weghalen. In de vervolgfases wordt precies bepaald welke verharding weggaat en wat de exacte oppervlaktes zijn. Door het weghalen verharding ontstaat er meer ruimte voor groen.

Nieuwe doorgaande wandel- en fietsverbindingen door Park Transwijk

Bij de vaststelling van de Omgevingsvisie Merwedekanaalzone deel 2 is afgesproken dat er 2 nieuwe oost-west wandel- en fietsverbindingen komen tussen de Rivierenwijk- Merwede- Park Transwijk en Kanaleneiland. Met de routes worden de wijken in Utrecht Zuidwest ook meer met elkaar in verbinding gebracht. De noordelijke oost-west route loopt in Transwijk via de Lanslaan, Lomanlaan en (via een nieuwe brug) door het park richting de Beneluxlaan.

Deze route wordt als apart project uitgevoerd. Het ontwerp van de brug en wandel- en fietsverbindingen door het park is afgestemd met maatregelen aan de paden en het groen in het park. De zuidelijke oost-west verbinding in het park bestaat feitelijk al via de bestaande Koeriersterlaan.

De Koeriersterlaan is onderdeel van dit uitvoeringsprogramma en wordt aangepast met dezelfde ontwerpuitgangspunten als de noordelijke oost-west wandel- en fietsverbinding.

Voorstel aanpassing padennetwerk in Park Transwijk.

Huidig beeld pleintje aan de vijver (2024)

Mogelijk toekomstbeeld pleintje aan de vijver en nieuw wandel- en fietsverbinding (2030)

Artist impression,
Uitwerking en detaillering vindt plaats in vervolgfase.

De volgende maatregelen zijn in beeld gebracht:

- Aantrekkelijke gecombineerde verbinding voor fietsers en voetgangers door het park (wel visueel gescheiden door strook granieten keitjes, i.v.m. veiligheid en herkenbaarheid van de verbinding).
- Nieuwe fiets- en wandelbrug zorgt voor betere verbinding tussen park en omliggende wijken. (Brug is al onderdeel van de plannen voor de nieuwe wandel- en fietsverbinding).
- Pleintje aan vijver herstellen met harde oever (minder toegankelijk voor ganzen, zodat overlast op die plek minder wordt). Aan de rand van het pleintje komen en een mix van vaste planten en lage sierheesters.
- Hoge oeverbeplanting uitdunnen om zicht op vijver te herstellen.
- Meer divers en bloeiend groen. Bijvoorbeeld bloemenweide en/of vaste planten sierheersters ten behoeve van het verhogen van de biodiversiteit.

Huidig beeld Koeriersterlaan (2024)

Mogelijk toekomstbeeld Koeriersterlaan met nieuwe wandel- en fietsverbinding (2030)

Artist impression,
Uitwerking en detaillering vindt plaats in vervolgfase.

De volgende maatregelen zijn in beeld gebracht:

- Aantrekkelijke verbinding voor fietsers en voetgangers door het park (wel visueel gescheiden i.v.m. veiligheid en herkenbaarheid.
- Meer groen door combineren paden en opheffen parkeerplekken.
- Bestaand groen kan zich beter ontwikkelen en krijgt meer ruimte.
- Functies meer zichtbaar te maken (beter beheer groen en verwijderen/maskeren hekwerken).
- Eilandsteede meer zichtbaar maken, eventueel met nieuwe entree aan Koeriersterlaan.

Parkmeubilair

- Als voorstel willen we gefaseerd de bestaande banken in het park vervangen door nieuwe banken. De nieuwe banken hebben een vriendelijkere uitstraling en bieden bovendien meer zitcomfort dan de besta|voren gekomen dat de gebruikers de huidige banken in de winters te koud vinden en in de zomer te warm, aangezien deze volledig bestaan uit metaal. De banken worden gefaseerd vervangen. Ze worden vervangen als het gebied waar ze staan wordt heringericht bijvoorbeeld de pleintjes aan het water, als ze kapot zijn of als ze aan einde levensduur zijn. Gekozen is voor bank Montseny van Samson. Deze staat in het Handboek Openbare Ruimte (HOR) wat de gemeente gebruikt. Van dit type worden in het park zowel de enkele bank van 1,50 meter als de dubbele uitvoering van 3 meter breed toegepast. Op een aantal plekken bijvoorbeeld bij de opgeknapte en de eventuele nieuwe siertuin worden een aantal losse stoelen geplaatst.
- Op een aantal plekken aan de rand van het evenementenveld komen picknickbanken. Deze picknickbanken dienen demontabel te zijn, aangezien deze verwijderd moeten voor een evenementen. De picknickbanken komen deels in de zon en deels in de schaduw te staan.
- In het kader van circulariteit handhaven we de meerderheid van de bestaande prullenbakken. Afwijkende prullenbakken, in type en kleur die nog her en der in het park staan, worden op den duur vervangen voor het type WTL-Buizerd in groene kleur. Deze prullenbakken staan al op de meeste plekken in het park.
- De bestaande verlichtingsmasten zijn nog van goede kwaliteit en kunnen nog jaren mee. We handhaven deze en op plekken waar extra masten nodig zijn, bijvoorbeeld langs de nieuwe fietsroute door het noordelijk deel van het park plaatsen we dezelfde verlichtingsmasten. Alle verlichtingsmasten hebben speciale vleermuisvriendelijke verlichting.
- We willen de entrees van het park markeren met een zuil of een poort, eventueel in combinatie met de naam Park Transwijk. Ook het markeren van de entrees met een kunstwerk behoort tot de mogelijkheden. De precieze uitwerking van de entrees is een ontwerpopgave op zichzelf en wordt in vervolgfase opgepakt.

Dit type banken (Montseny van Samson) vervangt op den duur de bestaande banken in het park.

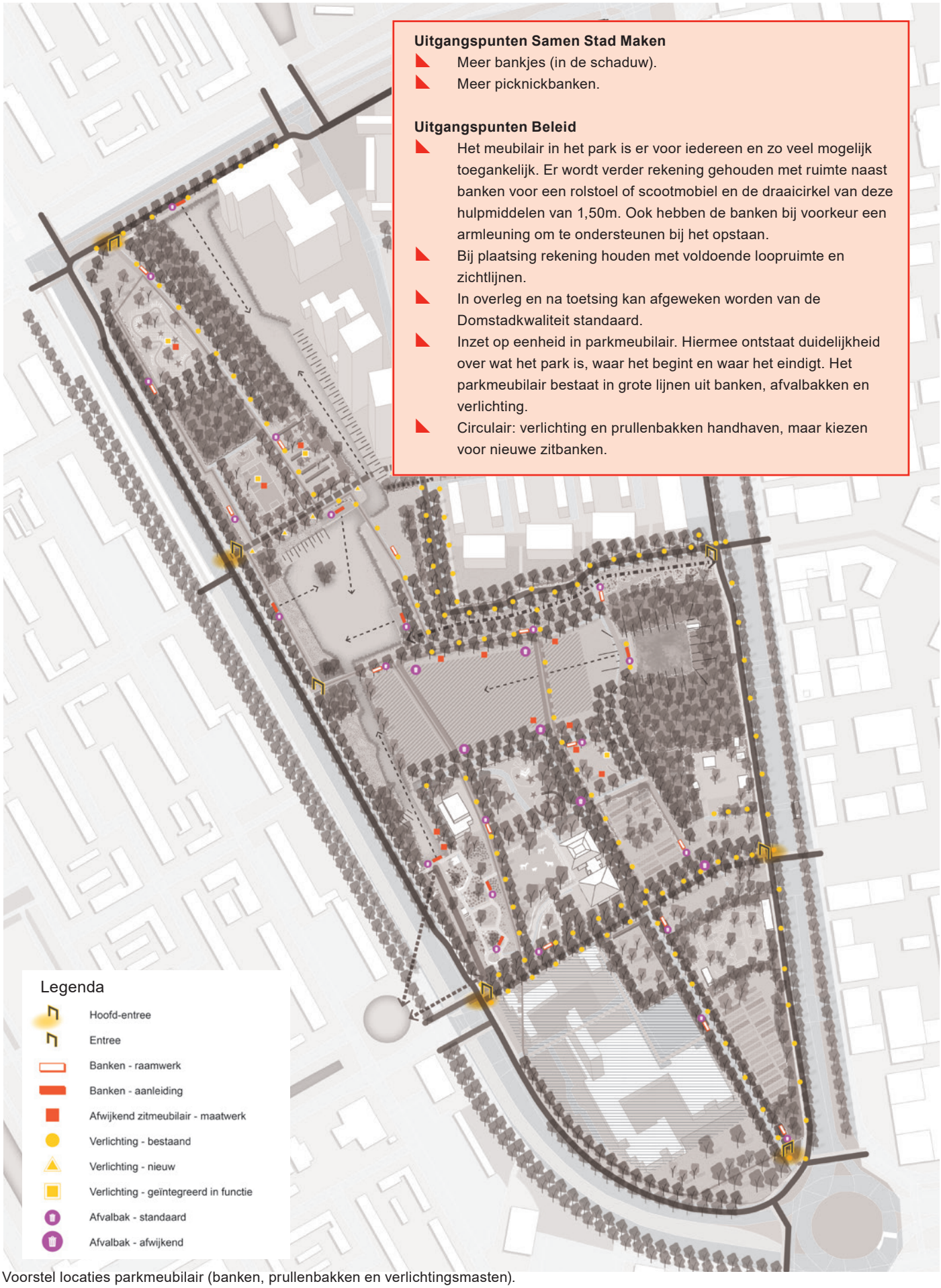
Beoogde nieuwe picknickbanken rondom het evenementenveld. De nieuwe picknickbanken moeten wel demontabel zijn i.v.m. evenementen. In de vervolgfase wordt het type bank en de bijbehorende leverancier bepaald.

Eén type afvalbak voor het park. Andere bakken worden op den duur vervangen voor Falcon afvalbak in de kleur groen.

Eén type verlichtsmast voor het park. Andere masten worden vervangen voor dit type.

Voorstel locaties parkmeubilair (banken, prullenbakken en verlichtingsmasten).

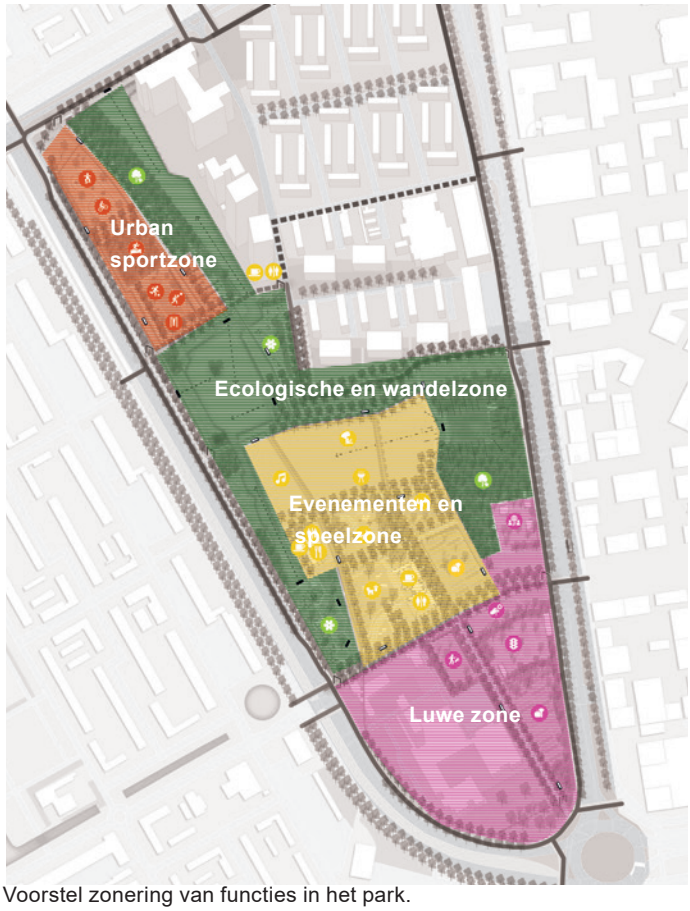
4. 4 Verbeteren, verplaatsen of aanvullen van (recreatieve) functies

In het originele ontwerp uit 1960 had het park een strakke zonering van functies die op basis van leeftijdsgroepen zoals jeugd en volwassenen is bedacht. Deze zonering is in de loop van de decennia losgelaten en zeker na de herinrichting van 2003-2005 minder herkenbaar geworden. Tegenwoordig zijn veel uiteenlopende functies geclusterd rondom de Koeriersterlaan, waardoor je niet meer het gevoel hebt dat je je nog in Park Transwijk bevindt.

In dit Uitvoeringsprogramma willen we niet de strakke zonering van de jaren' 60 terugbrengen, maar willen we wel weer een zonering op hoofdlijnen in het park terugbrengen. Deze nieuwe zonering is niet meer gebaseerd op leeftijdsgroepen. We houden rekening met de behoeften van mensen uit de drie verhaallijnen die volgen uit het Samen Stad Maken (zie hoofdstuk 2).

Op basis hiervan stellen we de volgende zonering in Park Transwijk voor:
- De urbansportzone (reuring)
- De ecologische- en wandelzone (rust)
- De evenementen/recreatie- en speelzone (reuring)
- De luwe zone (rust)

In de volgende paragrafen is per zonering uiteengezet wat de maatregelen zijn.

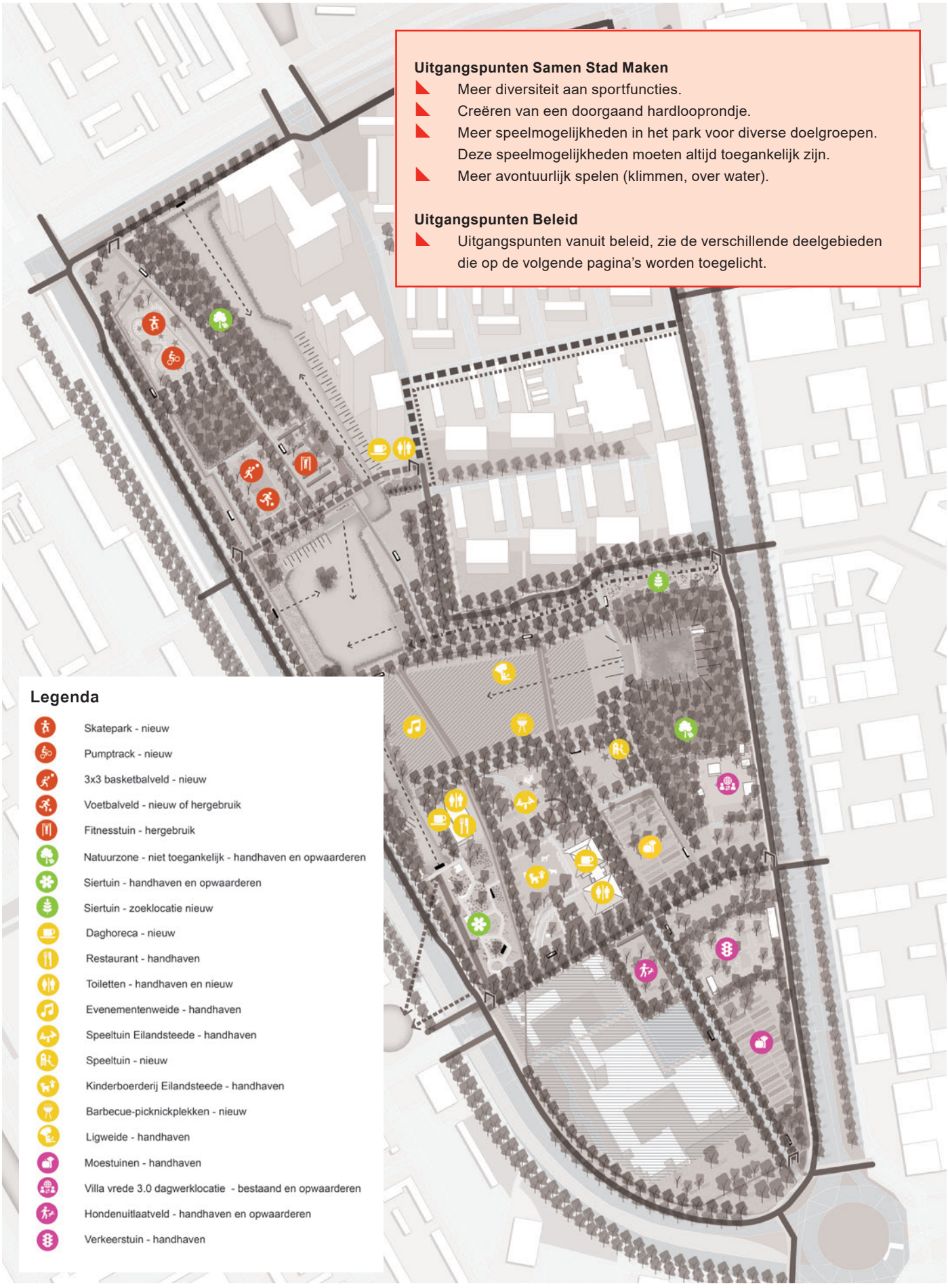
Voorstel zonering van functies in het park.

De beoogde buitensportzone met o.a. een skatepark (referentie skatepark Willem-Alexanderpark van leverancier SkateOn).

De vijver als hart van het park en de ecologische zone.

De recreatie- en speelzone met daarin de kinderboerdij Eilandsteede.

Handhaven en verbeteren hondenveld als onderdeel van de luwe zone.

Voorstel functies (bestaand, opwaarderen en nieuw) voor Park Transwijk

De urbansportzone
In het park is op dit moment al een aantal buitensportactiviteiten aanwezig, maar die liggen verspreid en zijn niet allemaal meer up-to-date. We stellen voor om het noordwestelijk deel van het park in te richten als zogenaamde ‘urbansportzone’. Hier is grote behoefte aan in Utrecht. Deze locatie is gekozen omdat het vlakbij een tramhalte ligt, nabij de kruising van wandel- en fietspaden en nabij winkelcentrum NOVA. Nu wordt een deel ook al intensief gebruikt voor sporten (bij het voetbal-trapveld). Bovenal ligt de beoogde locatie voor de urbansportzone naast de geluidsintensieve weg en tramlijn (de Beneluxlaan), waardoor er al veel reuring op deze plek in het park aanwezig is. We stellen voor om de volgende functies in de urbansportzone te combineren:

- Een nieuw skatepark, eventueel in combinatie met een ‘snakerun’ (klein fietsparcours) of ‘pumptrack’ (groot fietsparcours) aan te leggen. De beoogde locatie hiervoor is het huidige voetbalveldje. Geadviseerd wordt om het park te ontwerpen met bekende leveranciers. Zij betrekken de ‘skate-community’ actief bij het opstellen van het ontwerp.
- Verplaatsen huidig voetbalveld naar de locatie ten zuiden van het rosarium. Wanneer verplaatsen niet mogelijk verkennen we een nieuw multifunctioneel veld. Dit multifunctionele veld kan worden gebruikt voor diverse soorten sporten (voetballen, vechtsporten, breakdancen) en andere ‘streetculture’ activiteiten.
- Aanleg van een professioneel basketbalveld (3x3) op de locatie van het huidige rosarium.
- Het rosarium halen we hiervoor weg en vervangen we voor 1 of 2 bijzondere siertuinen op andere plekken in het park. Het rosarium in huidige vorm is niet meer van deze tijd en vraagt daarnaast om veel beheer & onderhoud.
- De fitnesstoestellen die nu bij Eilandsteede staan te verplaatsen naar de locatie waar nu de grasvelden met bestaande hagen liggen. Hierdoor ontstaat er een fitnessparcours tussen de hagen. Bij de fitnesstoestellen worden ook een aantal bomen geplant zodat er in de schaduw gesport kan worden.

Deze voorstellen voor een urbansportzone willen we na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma verder in co-creatie uitwerken met omwonenden en stakeholders uit de Utrechtse sportwereld (zoals Sport Utrecht en deelnemers uit de skate-community). Met deze clustering van al deze buitensportactiviteiten willen we meer interactie laten ontstaan tussen de verschillende sportactiviteiten. Hiermee willen we meer eigenaarschap, zelfbeheer en sociale controle creëren. Bovendien is het idee dat de gehele urbansportzone een trekker voor de wijk en de stad wordt.

Nieuw skatepark op locatie van het huidige voetbalveld. Referentie van skatepark Vathorst (ontworpen door de bekende leverancier Nineyards).

Nieuw professioneel basketbalveld (3x3) op plek van het huidige rosarium.

Verplaatsen van de fitnesstoestellen naar de veldjes tussen de hagen.

Verplaatsen van het voetbalveld naar de locatie van het huidige rosarium.

Voorstel functies in de buitensportzone.

Huidige beeld Rosarium (2024)

Mogelijk toekomstbeeld Rosarium (lange termijn 2030)

Artist impression
Uitwerking en detaillering vindt plaats in vervolgfase

De volgende maatregelen zijn in beeld gebracht:

- Rosarium vervangen door nieuwe sportfuncties: voetbalveld, pannakooi, basketbalkooi, maar ook eventueel plek voor een fitnesstuin.
- Toevoegen van meer bomen tussen de sportvoorzieningen om schaduw te creëren
- Bestaande hagen handhaven: zorgen voor een visuele afscheiding tussen het sportgedeelte en het overige deel van het park.

Huidig beeld noordelijk deel Park (2024)

Mogelijk toekomstbeeld duidelijke noordelijke entree Park en locatie skatepark (2030)

Artist impression.
Uitwerking en detaillering vindt plaats in vervolgfase

De volgende maatregelen zijn in beeld gebracht:

- Entree verbeteren: bijvoorbeeld door de bestaande letters van het park beter zichtbaar te maken.
- Nieuwe locatie voor het skatepark: de huidige locatie biedt weinig mogelijkheden voor uitbreiding.
- Meer zit- en verblijfsplekken creëren: vooral in de schaduw.
- Toevoegen van meer inheemse bomen en bloeiende onderbeplanting voor het verhogen van de biodiversiteit.

De ecologische- en wandelzone

In de ecologische- en wandelzone krijgen ecologie en biodiversiteit extra aandacht. In deze zone komen geen nieuwe intensieve functies en alleen rustige functies zoals zitbankjes zijn toegestaan. Om deze zone te versterken stellen we de volgende maatregelen voor.

- Langs de vijver komen meer ecologische oevers door de beschoeiing weg te halen en de oevers nog meer te verflauwen. Om te voorkomen dat alle ecologische oevers volgroeien met riet, passen we per ecologische oever een ander maaibeheer toe. Alleen ter hoogte van de pleintjes aan het water passen we geen ecologische oevers toe in verband met de ganzenoverlast (zie kader).
- Boven op de heuvel (de drinkwaterlocatie van Vitens) komen nieuwe inheemse struiken en heesters (zie kader heuvel met drinkwaterkelder Vitens, paragraaf 4.2).
- Het bosplantsoen met volwassen bomen rondom de heuvel blijft gehandhaafd.
- De bestaande siertuin maken we meer ecologisch door bij de renovatie meer inheemse heesters en vaste planten toe te voegen (zie ook paragraaf 4.2)
- We verkennen of we een nieuwe siertuin kunnen toevoegen aan de oostkant van het park (nabij de Westdijklaan) (zie ook paragraaf 4.2)
- In het algemeen wordt meer gelaagdheid in beplantingen toegepast door het toevoegen van nieuwe beplantingen. De nieuwe beplantingen gaan bestaan uiteen variatie van inheemse en/of ecologisch waardevolle soorten. De toegepaste soorten hebben veel belevingswaarde door bladkleur en bloeiwijze.

Ganzen in het park

De afgelopen jaren lijkt de ganzenpopulatie in Park Transwijk toe te nemen. Sommige bezoekers ervaren hiervan overlast (geluidsoverlast, overlast door uitwerpselen, angst voor ‘brutale’ ganzen, onveilige verkeerssituaties, onbruikbare recreatieplekken zoals het pleintje aan het water).

In het Uitvoeringsprogramma Park Transwijk stellen we een paar maatregelen voor waarmee we de overlast van ganzen proberen te beperken:

- Hogere oever bij het plein aan de noordzijde van de vijver. Hiermee ontmoedigen we dat de ganzen hier de oever op komen;
- Gedeeltelijke afrastering (takkenrillen of hekwerken) langs de vijver (die parallel aan de Lomanlaan ligt) zodat ganzen op die plekken niet op de oever komen;
- Diervriendelijke oevers bij andere delen van de vijvers (om daarmee de ganzen te verleiden daar naar toe te gaan).

Daarnaast gaat de gemeente de ganzenpopulatie in de wijk Transwijk en Park Transwijk monitoren. Daarmee brengen we in kaart hoe de populatie er op dit moment uit ziet en wat de prognose is voor komend jaar. Dit kan in de toekomst bijdragen aan inzicht in de populatie, meten van de effecten van maatregelen in de openbare ruimte, beter beheer van de populatie en het minimaliseren van negatieve gevolgen.

Creëren van meer natuurvriendelijke oevers langs de vijver.

Handhaven van de natuurlijke delen langs de vijver.

Opknappen van de siertuin door het verwijderen van zaailingen en het toevoegen van meer (inheemse) vaste planten en lage sierheesters.

Door rillen te plaatsen langs de oevers van de vijvers is het voor ganzen moeilijker om uit het water te komen.

Voorstel functies in de ecologische zone van Park Transwijk.

Huidig beeld vijver bij Zinnia (2024)

Mogelijk toekomstbeeld vijver bij Zinnia (2030)

De volgende maatregelen zijn in beeld gebracht:

- Parkpaviljoen en terras meer oriënteren op het water.
- Parkpaviljoen ook inzetten voor daghoreca.
- Herstellen zichtlijnen door beter structuureel beheer en onderhoud oevers en beplantingen.
- Langs het water ruimte voor zit- en verblijfsmogelijkheden en speelaanleidingen.
- Vlonder herstellen eventueel in combinatie met trap aan het water.

Huidig beeld evemenentenweide en heuvel (2024)

Mogelijk toekomstbeeld evementenweide en heuvel (2030)

De volgende maatregelen zijn in beeld gebracht:

- Evenementenveld robuuster maken zodat deze minder gevoelig is voor beschadigingen tijdens evenementen.
- Betere drainage op en rondom het evenementenveld
- Eén breed pad toegankelijk voor voetgangers en fietsers (fietsers zijn te gast).
- Creëren meer zit- en verblijfsplekken (in de schaduw).
- Activeren en inzetten randen van de helling heuvel voor speelaanleidingen/toestellen eventueel in combinatie met de realisatie van een natuurlijke speeltuin.

De evemenenten/recreatie- en speelzone

De evenementen/recreatie- en speelzone omvatten de grote weide en de stadsboerderij/speeltuin Eilandsteede in het park. We laten dit deel van het park grotendeels intact en alleen op een aantal plekken versterken we deze zone. De volgende maatregelen stellen we voor:

- Rondom de grote weide voegen we op verschillende plekken (picknick)banken toe, zowel in de zon als in de schaduw. Ook planten we aan de randen een aantal nieuwe inheemse bomen. Op het evenementenveld planten we geen extra bomen, omdat bomen de bedrijfsvoering van de evenementen in de weg staan.
- Minder zichtbaar maken van de hekken rondom de functies in het park. Het liefst zouden we de hekken weghalen, maar dat blijkt in de praktijk lastig (veel vernieling en ontvreemding spullen). Op een aantal plekken willen we de hekken daarom maskeren met inheemse sierheesters en hagen, zodat de hekwerken in het park minder dominant worden. We schermen niet overal de hekken af, zodat er een zichtrelatie blijft tussen de paden en de functies binnen de hekwerken. Langs het pad tussen Eilandsteede en restaurant Zinnia verkennen we of het hek 1,5 meter naar binnen kan worden verplaatst zodat er een bredere groenstrook langs het pad ontstaat.
- We creëren een nieuwe speelvoorziening die ook toegankelijk is buiten de openingstijden van Eilandsteede. De enige speeltuin in het park bevindt zich namelijk binnen de hekwerken van Eilandsteede. Aan de rand van de heuvel, onder de grote platanen, is het zoekgebied voor de realisatie van een avontuurlijke speeltuin met veel houten elementen en speelkeien. In de vervolgfase wordt nader uitgezocht waar precies de speeltuin komt te liggen en hoe die eruit komt te zien.
- We stellen voor om het kunstobject op de heuvel te vervangen voor een gecombineerd kunst-, speel- en zitobject. Dit object kan gebruikt worden als openbare speelplek voor kinderen en verblijfsplek voor (volwassen) bezoekers. Het bestaande kunstobject is versleten en aan vervanging toe. Bij de vernieuwing wordt de huidige kunstenaar betrokken.

Nieuwe speeltuin met natuurlijke materialen aan de rand van het bos.

Avonturenpad in het bos, als onderdeel van de nieuwe speeltuin.

Uitgangspunten Samen Stad Maken m.b.t evenementen

- Park of delen van het park zo lang mogelijk open houden tijdens de opbouw van evenementen.
- Wens om ook een deel van het park te gebruiken tijdens evenementen, bijvoorbeeld zuidelijk, noordelijk of westelijk deel.

Uitgangspunten organisatoren evenementen

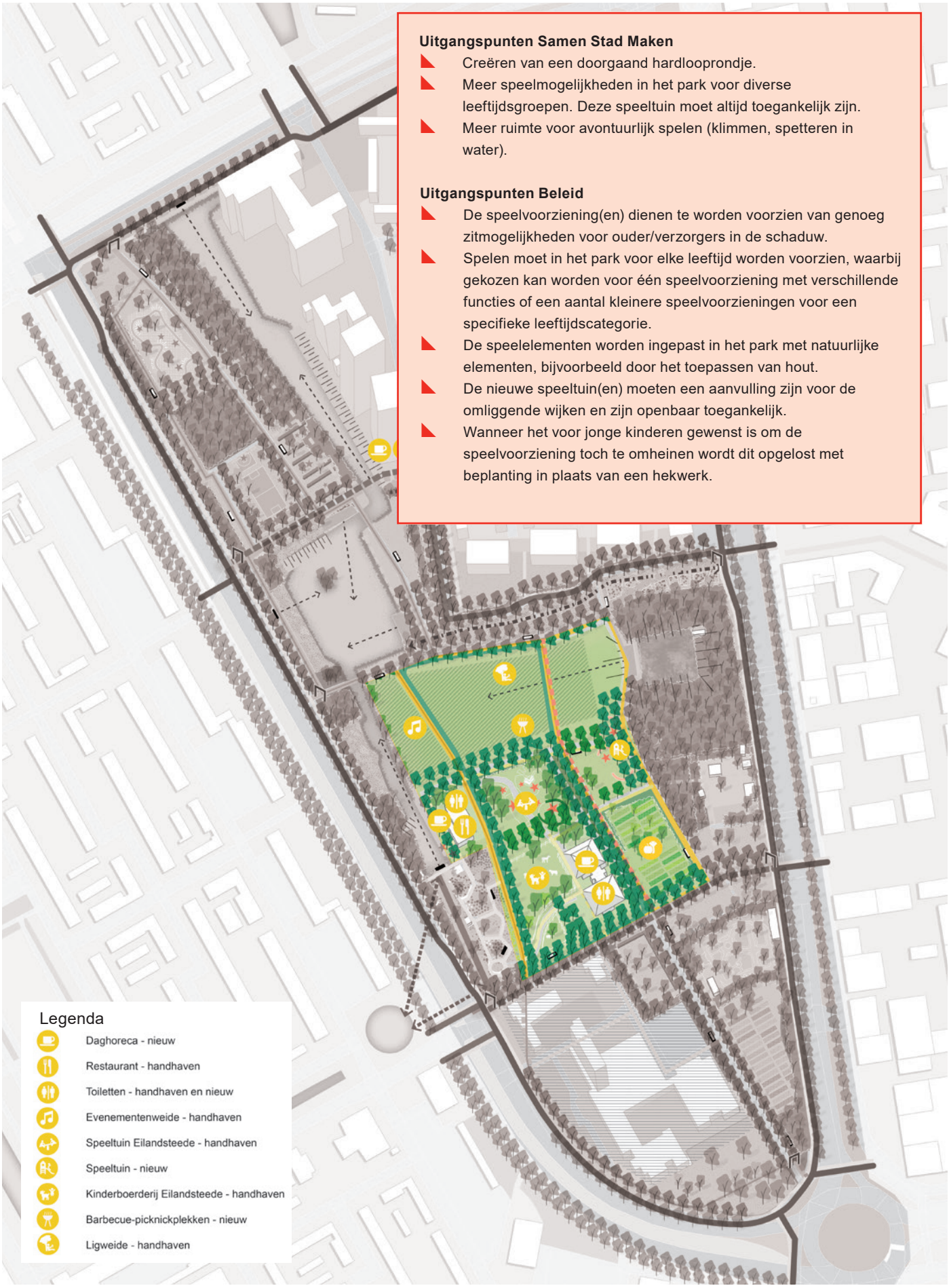
- Creëren duidelijke routing voor leveranciers tijdens opbouw.
- Breed pad rondom het evenementenveld zodat er minder met rijplaten tijdens de opbouw gewerkt hoeft te worden.
- Geen extra bomen langs het hoofdveld, omdat dit veld afgehekt moeten worden. Ook kunnen nieuwe bomen zicht op het hoofdpodium belemmeren.
- Geen extra vaste objecten zoals banken en speeltoestellen rondom het evenementenveld.
- Betere drainage aan de randen van het evenementenveld.
- Betere fietsparkeerplekken bij de ingang(en) van de evenementen. Nu zijn die vooral langs de ontsluitingswegen Europalaan en Beneluxlaan gesitueerd.

Uitgangspunten Samen Stad Maken

- Creëren van een doorgaand hardlooprondje.
- Meer speelmogelijkheden in het park voor diverse leeftijdsgroepen. Deze speeltuin moet altijd toegankelijk zijn.
- Meer ruimte voor avontuurlijk spelen (klimmen, spetteren in water).

Uitgangspunten Beleid

- De speelvoorziening(en) dienen te worden voorzien van genoeg zitmogelijkheden voor ouder/verzorgers in de schaduw.
- Spelen moet in het park voor elke leeftijd worden voorzien, waarbij gekozen kan worden voor één speelvoorziening met verschillende functies of een aantal kleinere speelvoorzieningen voor een specifieke leeftijdscategorie.
- De speelelementen worden ingepast in het park met natuurlijke elementen, bijvoorbeeld door het toepassen van hout.
- De nieuwe speeltuin(en) moeten een aanvulling zijn voor de omliggende wijken en zijn openbaar toegankelijk.
- Wanneer het voor jonge kinderen gewenst is om de speelvoorziening toch te omheinen wordt dit opgelost met beplanting in plaats van een hekwerk.

Voorstel recreatieve functies in de recreatieve zone van Park Transwijk

De luwe zone

In de luwe zone bevinden zich het Zorgcentrum AxionContinu, de Verkeerstuin Utrecht en de moestuinen van Stadstuin Food for Good. Dit deel van het park willen we rustig houden, omdat gebruikers van Food for Good en AxionContinu gebaat zijn bij een rustige, prikkelarme omgeving. AxionContinu werkt aan een plan voor grootschalige transformatie van hun terrein (sloop/ nieuwbouw). Dit biedt kansen om het park en de locatie van AxionContinu meer op elkaar aan te sluiten. De volgende maatregelen worden voorgesteld:

- Weghalen hekwerk langs de oostrand van het park;
- Meer doorzichten c reëren in het bestaande groen;
- Groene inrichting van het park doortrekken op het terrein van AxionContinu;
- Groen doortrekken tot aan de gevels van de bestaande en nieuwe gebouwen;
- Geen zicht meer op parkeren vanuit Park Transwijk;
- Creëren van een doorgaand pad langs de westzijde van het terrein van AxionContinu, zodat er een rondje gemaakt kan worden in het zuidelijk deel van het park.

Handhaven van de verkeerstuin (zie ook paragraaf 4.5).

Nieuw breed pad rondom AxionContinu, als onderdeel van hoofdwandelpad en sportrondje door het park.

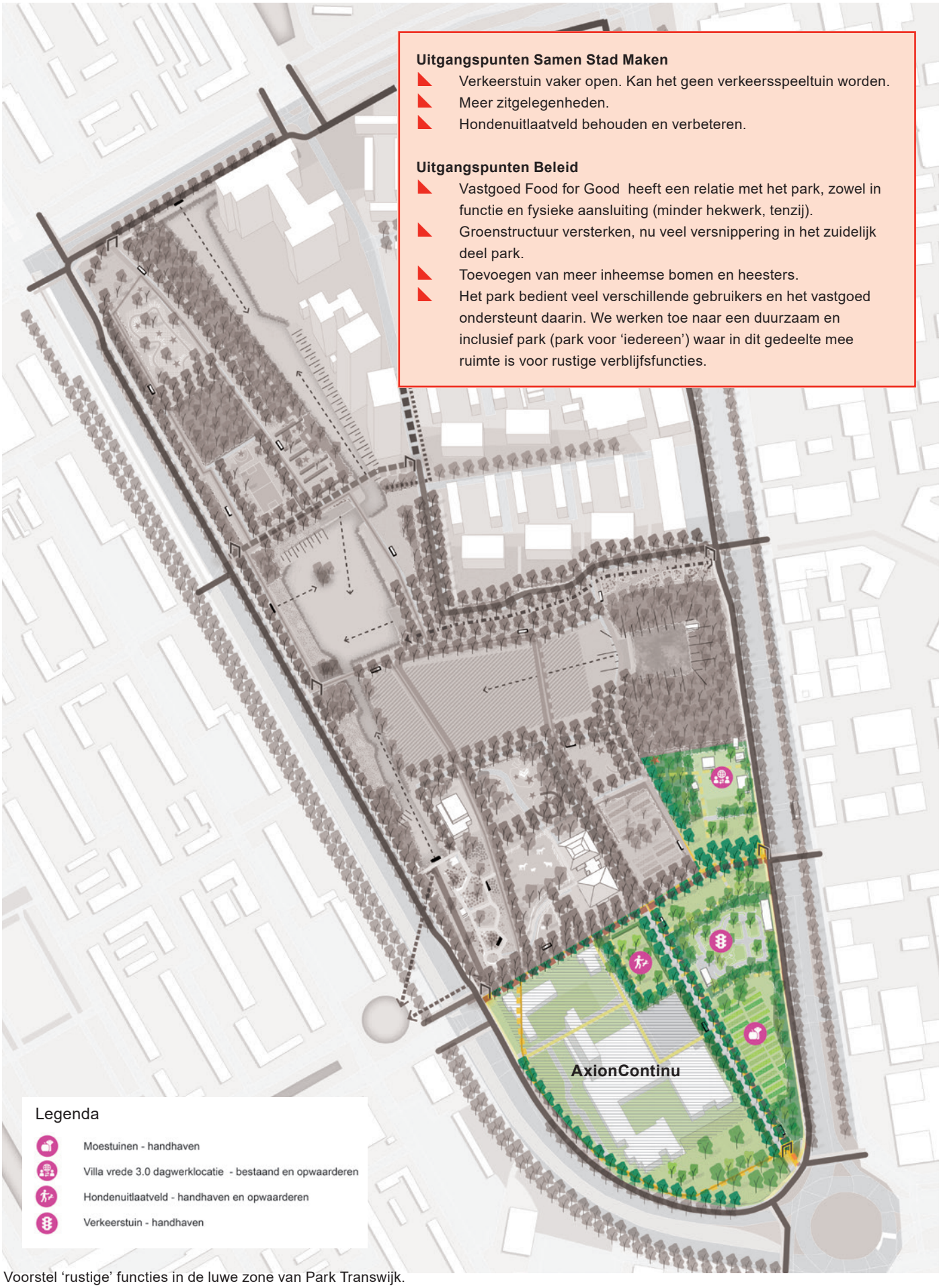
Terrein AxionContinu meer aansluiten op het park zodat het onderdeel van ParkTranswijk wordt.

Weghalen hekken en meer banken toevoegen langs de Vreugdenhillaan.

Food for Good handhaven en opwaarderen (zie ook paragraaf 4.5).

Voorstel 'rustige' functies in de luwe zone van Park Transwijk.

4. 5 Verbeteren watersysteem en waterkwaliteit

In het park willen we de kwaliteit van het water verbeteren en waar mogelijk extra ruimte maken voor water, zodat ook het park in de toekomst klimaatadaptiever wordt. We stellen de volgende maatregelen voor:

- Realisatie van natuurvriendelijke oevers. Een groot deel van de oevers is al tijdens de renovatie van 2003 al natuurvriendelijker gemaakt. Bij een aantal oevers moet dat nog gebeuren, zodat in 2030 alle oevers van de vijver in Park Transwijk natuurvriendelijker zijn gemaakt (op een paar uitzonderingen na, zoals het plein aan de noordzijde vijver waar we een hoge oever voorstellen, passend bij het ontwerp van het park uit de jaren ’60 en om de ganzen te weren op dit plein);
- Realisatie van een waterverbinding tussen de vijver en de duiker onder de Europalaan richting de waterloop in Merwede. Dit zorgt voor een betere doorstroming van het watersysteem waardoor de waterkwaliteit zowel voor de vijver als de watergang in Merwede wordt verbeterd. Een waterverbinding met flauwe oevers is in het park niet mogelijk, wegens het evenementenveld en de vele grote bomen die in het tracé tussen de vijver en de duiker van de Europalaan staan. We onderzoeken in een vervolgfase op welke manier de verbinding het beste wordt vormgegeven. Dit kan een ondergrondse buis zijn of een (deels) open goot;
- Op termijn: doortrekken watergang naast de zuidelijke siertuin. De bestaande duiker tussen de vijver en de waterpartij langs de Vasco de Gamalaan dient te worden vervangen na 2040. De wens vanuit de gemeente is om bij de vervanging de nieuwe duiker korter te maken en tevens ook te vergroten. Om dit mogelijk te maken dient de watergang naar het zuiden te worden doorgetrokken. Idee is om de nieuwe watergang te combineren met een nieuwe siertuin aan het water. Bij de aanpak van de huidige siertuin zetten we daarom in op sobere verbeteringen (geen aanpassing tuinstructuur, wel meer diverse soorten planten en bloemen). De doortrekking van de watergang wordt pas gerealiseerd na 2040;
- Verbetering drainagesysteem. In de tweede helft van 2025 onderzoeken we of het drainagesysteem onder het evenementenveld nog voldoende functioneert en wat er eventueel aan verbeteringen mogelijk zijn.

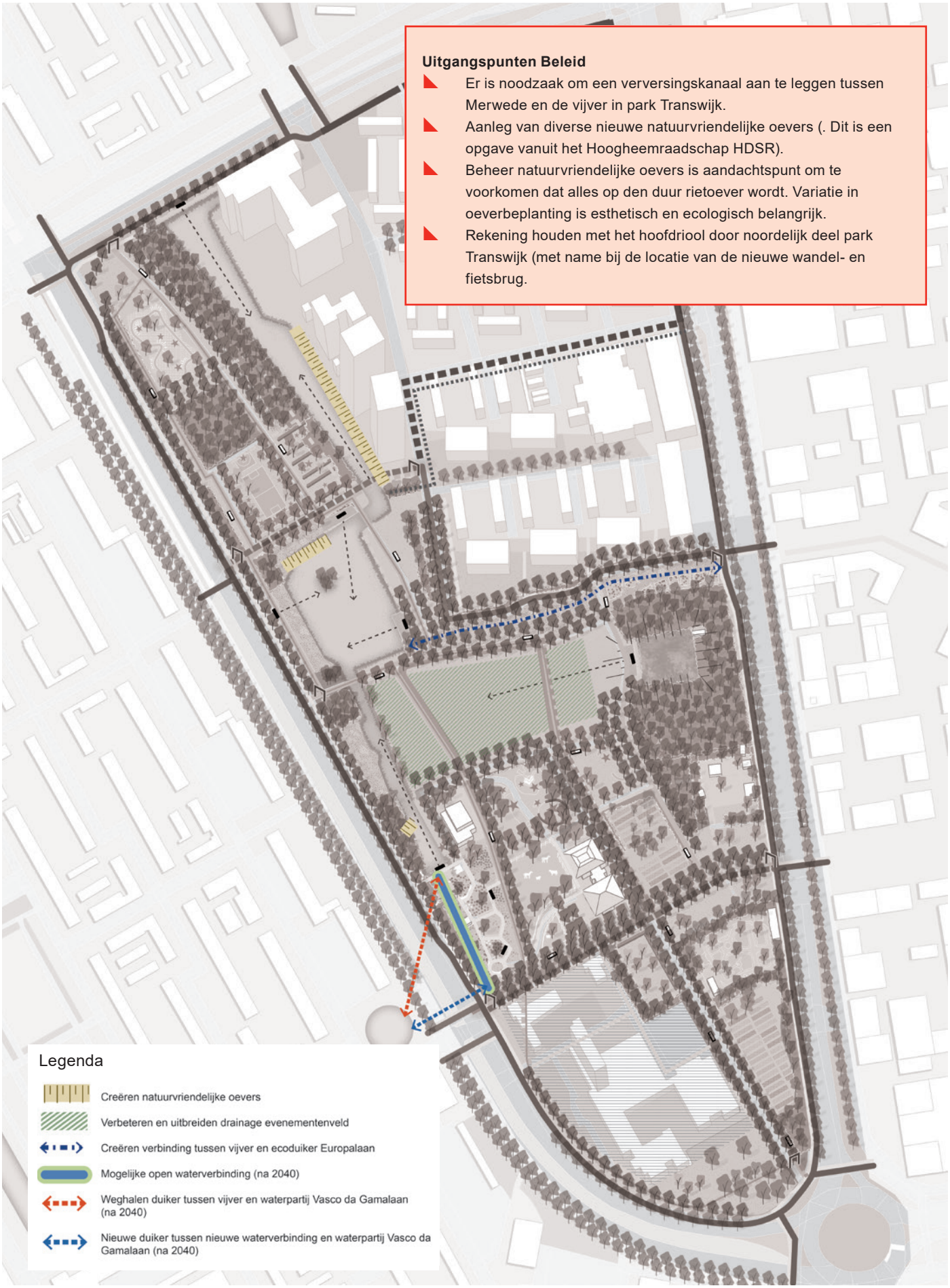
Realiseren van natuurvriendelijke oevers.

Verbeteren drainage op en rondom het evenementenveld.

Doortrekken van deze uitloper van de vijver naar het zuiden

Voorstel voor nieuwe waterverbindingen, betere drainage en aanleg natuurvriendelijke oevers.

4. 6 Vastgoed in het park

In het park zijn een aantal vastgoedlocaties. Deze staan hieronder beschreven.

Stadsboerderij Eilandsteede
Bij de renovatie van Park Transwijk in 2003 is de stadsboerderij Eilandsteede gebouwd. Dit gebouw en directe omgeving wordt geëxploiteerd door stichting Utrecht Natuurlijk. Er is een dierenweide, een speeltuin en een schooltuin. In het gebouw is ondersteunende horeca en er worden natuureducatie lessen gegeven en allerlei activiteiten georganiseerd gericht op de (stads) natuur.
Het gebouw is in goede conditie. Dagelijks onderhoud wordt verzorgd door Utrecht Natuurlijk. Groot onderhoud is de verantwoordelijkheid van de eigenaar van het gebouw: de vastgoed organisatie van de gemeente Utrecht (VGU).

Voor de komende jaren wordt er vanuit de kwaliteitsslag Park Transwijk ingezet op het verbeteren van de zichtbaarheid en toegankelijkheid van het gebouw en het erf. Aan het gebouw zelf wordt niets veranderd de komende jaren. We onderzoeken hoe we de hoofdentree van Eilandsteede herkenbaarder kunnen maken en bijvoorbeeld de entree op de hoek van de Koeriersterlaan en het pad naar Zinnia.

Stadstuin Food for Good
In 2012 is de ‘sociale stadstuin’ Food for good opgericht. Stichting de Wending was hier nauw bij betrokken en heeft de tuin doorontwikkeld naar een erkende sociale voorziening en buurttuin in de stad. Hier kunnen mensen elkaar ontmoeten en wordt er ingezet op arbeidsmatige activering (vanuit het Wmo-aanbod). Sinds 2021 is de tuin onderdeel van Utrecht Natuurlijk. Op vaste dagen is er een vakkundige tuinder aanwezig die het werk begeleidt en een trajectbegeleider die zorg draagt voor passende begeleiding voor een aantal doelgroepen.

Het vastgoed op het terrein van de stadstuin bestaat uit een kas en diverse gebouwtjes en schuurtjes (eigendom van Utrecht Natuurlijk). Het geheel is door de jaren organisch gegroeid. Voor de huur van de grond is er een huurovereenkomst met de afdeling Stadsbedrijven van de gemeente Utrecht. Voor het vastgoed zijn diverse tijdelijke vergunningen afgegeven.

Het vastgoed van de stadstuin is langzamerhand toe aan vernieuwing en verduurzaming. Deze vernieuwing sluit goed aan bij de kwaliteitsslag van het park. Het is daarom wenselijk om met de betrokken en verantwoordelijke partijen (Utrecht Natuurlijk, Stadsbedrijven en VGU) te verkennen wat de mogelijkheden zijn voor vernieuwing en of dit op een duurzame en circulaire manier kan, bijvoorbeeld met de aanschaf van tweedehands gebouwtjes.

Locatie Europalaan 55
Op de locatie Europalaan 55 hebben de afgelopen decennia verschillende maatschappelijke organisaties een plek gehad. Zoals de scouting en jongeren opbouwwerk van Stichting Doenja en DOCK (voor sport- en speluitleen). Eind 2022 werd de locatie Europalaan 55 verlaten en stond het terrein leeg.

De huidige huurder is nu WIJ 3.0 (organisatie voor maatschappelijk werk). Deze partij heeft een deel onderverhuurd aan de Stichting Villa Vrede. Deze stichting verzorgt dagbesteding aan ongedocumenteerden.

De gemeente is in overleg met deze partijen hoe we de samenwerking in het park kunnen versterken.

Verkeerstuin Utrecht
De Verkeerstuin in Park Transwijk is in 1963 aangelegd aan de zuidzijde van het park. Het ligt tussen de Europalaan en Vreugdenhillaan. De ingang is aan het park. In de verkeerstuin kunnen kinderen en volwassenen in een beschermde omgeving ervaring opdoen met diverse verkeerssituaties. Ze leren over verkeersborden en -regels, en kunnen dit meteen oefenen op het parcours. Op een speelse manier leren ze zo op jonge leeftijd, met een trapauto, fiets of lopend, meer over verkeer. De verkeerstuin in Park Transwijk is een van de laatste verkeerstuinen in Nederland. In 2024 heeft een meerderheid van de gemeenteraad van Utrecht zich uitgesproken voor het behoud van de Verkeerstuin in Park Transwijk. Ook de Fietsersbond spreekt zich daarvoor uit. De stichting verkeerstuin Utrecht probeert met de hulp van sponsoren de verkeerstuin open te houden. Voor de bereikbaarheid van de verkeerstuin is de Koeriersterlaan essentieel. Hier parkeren (school)bussen die de kinderen naar de tuin brengen.

Bij de kwaliteitsslag willen we de Koeriersterlaan vergroenen door minder asfalt en opheffen (deel) parkeerplaatsen. Hierover stemt de gemeente af met de stichting Verkeerstuin Utrecht.

Restaurant Zinnia
Dit restaurant ligt aan de zuidwestzijde van het park. Ten zuiden van de grote weide en tussen de Beneluxlaan en de stadsboerderij Eilandsteede. Het gebouw is 2008 na de grote renovatie van het park (2003) gerealiseerd. Bezoekers van het restaurant – die met de auto komen – maken gebruik van de parkeerplaatsen aan de Koeriersterlaan.

Bij de kwaliteitsslag willen we de Koeriersterlaan vergroenen door minder asfalt en opheffen van (een deel) van de parkeerplaatsen. Hierover stemt de gemeente af met Zinnia.

Bestaand vastgoed in Park Transwijk.

4. 7 Beheerplan Park Transwijk

Het laatste beheerplan voor Park Transwijk dateert van 2006 en had een looptijd van 10 jaar. Deze is opgesteld na de herinrichting van 2003-2005. Dit beheerplan is bij de uitwerking van het Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk geactualiseerd.

Het doel van het beheerplan is om het park na de opknapronde in 2025 op het gestelde beheerniveau te beheren. Het beheer- en onderhoudsniveau voor het park is nu op niveau B . Onderhoudsniveau B betekent een gemiddeld beheerniveau. Concreet houdt dit in dar er een bepaalde mate van onkruid en zwerfafval is toegestaan in het openbaar gebied. Er zijn in totaal vijf niveaus (A+ tot en met D) die door het landelijke kennisplatform CROW zijn opgesteld. Niveau A+ heeft geen onkruid en zwerfafval en niveau D veel onkruid en zwerfafval.

Ook in de toekomst blijft het beheer- en onderhoudsniveau B. Met extra beheerinspanningen door bewoners(groepen) en/of stichtingen kan het onderhoudsniveau worden verhoogd. Met name bij de intensieve beheergroepen zoals vaste planten en lage sierheesters is extra beheer door bewoners gewenst. Hierdoor gaan deze beheergroepen er kwalitatief beter uitzien, wat de belevingswaarde van het park ten goede komt.

Het nieuwe beheerplan, een separaat document dat door BOR wordt opgesteld, wordt geen uitgebreid document maar een compact stuk, zodat het makkelijk voor en door de beheerders te gebruiken is.

Hieronder staan samenvattend de belangrijkste beheercategorieën die in het aparte beheerplan nader worden toegelicht:

- Bomen: naast de bestaande boomsoorten worden ook nieuwe (voornamelijk inheemse) boomsoorten geplant. Deze nieuwe bomen, die vooral aan de randen van de evenementenweide en rondom het rosarium komen, mogen vrij groeien. Op een aantal drukke plekken en langs paden worden de nieuwe en bestaande bomen voldoende opgekroond i.v.m. gebruik en sociale veiligheid.
- Parkbos: dit bos ligt op en rondom de heuvel is een gevarieerd bos dat bestaat uit open (de top van de heuvel) en dichte plekken (rondom de heuvel). Langs de randen is een geleidelijke ‘gelaagde’, opbouw van een kruidenzoom naar heesters en bomen.
- Bossingels: deze bestaan voornamelijk uit heesters (inheems) en zijn vooral te vinden aan de randen en langs het water van het park. De vakken bestaan zoveel mogelijk uit gesloten beplanting, behalve ter hoogte van zichtlijnen (zie kaart), nabij entrees en langs paden.
- Struweel: bestaat uit een mix van inheems heestersoorten die niet heel hoog worden (max. 10m). In een onderhoudscyclus van 5-7 jaar bloksgewijs teruggezet zodat het struweel niet te hoog wordt.
- Heestervakken/botanische rozen: deze bevinden zich in het park voornamelijk langs de westzijde van het park, rondom de vijver en rondom de diverse functies zoals de schoolwerktuinen. De beplanting van heesters/botanische rozen heeft vooral een begeleidende functie van paden en hebben geen doorzicht.
- Vaste planten: op een aantal plekken zoals in de siertuin, het rosarium en rondom de pleinen aan het water liggen bestaande vaste planten vakken en zijn er vakken met nieuwe vaste planten toegevoegd. De nieuwe vaste planten zijn robuust en groeien snel dicht.
- Grasvelden: liggen verspreid in het hele park. Met als grootste grasveld de evenementenweide in het midden van het park. Grasvelden bestaan uit een grazige vegetatie in volledige sluiting, onkruiden komen sporadisch voor. Aan de hand van maaibeheer wordt variatie in de grasvelden gecreëerd.
- Rietoevers: een groot deel van de oevers van de vijver bestaat uit rietoevers of een riethooilandoever. Riet wordt over het algemeen blokgewijs eens in de drie jaar verwijderd, zodat het riet niet te dominant wordt in de oevervegetatie. Op een aantal plekken bijvoorbeeld in zichtlijnen wordt het riet meer malen per jaar verwijderd. Dit houdt het riet in toom, waardoor de zichtlijnen op de vijver niet worden geblokkeerd.
- Invasieve soorten. Op een aantal plekken in het park komen invasieve soorten voor zoals de Japanse Duizendknoop, en de Dijkviltbraam. Per soort is een apart beheerregime opgesteld om de invasieve soorten te verwijderen en intoom te houden.
- Meubilair: In het park staat nu nog meubilair dat speciaal voor het park is gemaakt. Het nieuwe meubilair is geselecteerd uit het Handboek Openbare Ruimte (HOR). Banken, prullenbakken, bebording en fietsenrekken, hekwerken moeten veilig zijn, goed functioneren en een goede onderhoudsstaat. Alleen de hoofd fietsroutes en de weg naar restaurant Zinnia is verlicht met verlichtingsmasten.
- Verharding: de meeste paden in het park zijn van asfalt en hebben een verschillende breedte. De paden zijn rechtlijnig of licht krommend. Op een aantal plekken komt ander materiaal voor zoals betontegels (pleintje aan het water, rosarium), klinkerverharding (siertuin en entree Eilandsteede).

Kaart uit het beheerplan met daarop de toekomstige beheercategoriën groen en oevers.

Hoofdstuk 5 Financiële uitvoerbaarheid en planning

5. 1 Financiële uitvoerbaarheid

Inleiding financiële scope
De aanpak van Park Transwijk is gericht op maatregelen in de openbare ruimte (zoals aanpassingen padenstructuur, verbeteren recreatieve faciliteiten en meer diversiteit in het groen). Verbeteringen aan gemeentelijk vastgoed (zoals stadsboerderij Eilandsteede) zijn geen onderdeel van de scope van dit Uitvoeringsprogramma. De komende paragrafen over de kostenraming en dekking hebben betrekking op de beoogde maatregelen in de openbare ruimte.

Kostenraming en plankosten
Voor de beoogde maatregelen in de openbare ruimte (beschreven in hoofdstuk 4) is een globale kostenraming gemaakt (SSK raming). De verwachte investeringskosten bedragen ca. 6 miljoen euro. Dit betreffen de planontwikkelings-, de planvoorbereidings- en uitvoeringskosten (inclusief opslagen voor onvoorzien en indexering).
Voor een deel richten de plankosten zich op het technisch uitwerken van investeringen (zoals verbeteringen aan de paden en de groenstructuur). Voor een ander deel gaat het over plankosten bij de verdere uitwerking in de vorm van co-creatie met omwonenden en stakeholders (zoals het samen ontwerpen van een ‘urban sport zone’ en een speelplaats voor kinderen). In de volgende fase (zie 5.2 planning) worden de maatregelen en bijbehorende kostenramingen verder uitgewerkt.

Dekking
De dekking is tevens ca. 6 miljoen euro en bestaat (vooralsnog) uit 3 dekkingsbronnen:

- Rijkssubsidie voor Groot Merwede (tijdelijke regeling specifieke uitkering gebiedsbudget ten behoeve van woningbouw) (ca. 4 miljoen euro).
- Financieel kader Merwedekanaalzone (investeringen bovenwijks 2e fase deelgebied 5 Merwede, ca. 2 miljoen euro)
- ‘Playground’ budget vanuit het programma sport voor de aanpak van het ‘urban sport zone’ (240.000 euro).

Vanuit het Rijk is budget beschikbaar voor Park Transwijk vanuit het gebiedsbudget ‘Groot Merwede’ (regeling specifieke uitkering Gebiedsbudget). Dit gebiedsbudget gaat over randvoorwaardelijke investeringen voor de realisatie van woningen in Utrecht Zuidwest (zoals investeringen in een kwaliteitsslag van Park Transwijk). Op 5 december 2023 zijn deze middelen bij beschikking toegekend aan de gemeente. Daarnaast heeft de raad bij de besluitvorming over de omgevingsvisie Merwedekanaalzone deel 2 en het Stedenbouwkundige Plan Merwede in 2021 besloten over het Financieel Kader Merwedekanaalzone. Hierin is dekking opgenomen voor bovenwijkse maatregelen waaronder de kwaliteitsverbeteringen in Park Transwijk. Het beschikbaar komen van deze middelen is gekoppeld aan de besluitvorming over het omgevingsplan Merwede fase 2. Indien de vaststelling van het omgevingsplan vertraagt, komen de middelen ook later beschikbaar en zal de uitvoering van een deel van de maatregelen ter verbetering van het park later worden uitgevoerd.
Voor verbeteringen van de sportvoorzieningen is er beperkte aanvullende dekking vanuit het ‘Playground’ budget vanuit het programma sport voor de realisatie van de ‘urban sport zone’.

Er is geen dekking voor verbeteringen aan het gemeentelijk vastgoed (zoals stadsboerderij Eilandsteede) in het park. Deze onderdelen blijven buiten de (financiële) scope van het Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk. Verbeteringen en groot onderhoud aan gemeentelijk vastgoed moeten passen binnen het vastgestelde gemeentelijk budgetten (voor onder andere de ‘Steedes’ in de stad Utrecht).

In het Uitvoeringsprogramma wordt wel rekening gehouden met verbeteringen aan de entree(s) naar het erf van Eilandsteede. Verbeteringen aan de opstallen bij de Stadstuin Food for Good en de opstallen aan de Europalaan 55 zullen in een apart traject worden verkend. Insteek is om in de 2e helft van 2025 met de verantwoordelijke afdeling(en) en de stakeholders op de betreffende locaties een 1e verkenning uit te voeren voor een duurzame en toekomstige invulling.

Aandachtspunten en risico’s
De investeringen zijn globaal geraamd. In de volgende fase wordt per maatregel verder ingezoomd op de kosten, fasering en beheersing van maatregelen. Dit kan ertoe leiden dat het budget alsnog ontoereikend is. Dit is te beheersen door investeringen te versoberen, in te zetten op aanvullende middelen (bijvoorbeeld aanvullende subsidie) of in tijd te verschuiven. Als ultieme beheersmaatregel kan het betekenen dat bepaalde maatregelen niet worden uitgevoerd.

Naast de maatregelen in dit Uitvoeringsprogramma is er een apart plan- en uitvoeringsproces voor de noordelijke wandel- en fietsroute via de Lomanlaan door het park naar de Beneluxlaan. De realisatie van deze route moet passen binnen (het eindbeeld van) de integrale kwaliteitsslag van het park. Hier zorgen we voor door in de planvoorbereidingsfase beide onderdelen zoveel mogelijk gezamenlijk op te laten lopen.

Financiële rapportages
De projectmanager van de kwaliteitsslag van Park Transwijk stemt af met de betrokken planeconoom en businesscontrol van gebiedsteam Utrecht Zuidwest over de inkomsten en uitgaven en rapporteert hierover naar het afdelingshoofd Merwede - Zuidwest.

Beheer en onderhoud in park Transwijk (foto van Norbert Waalboer Fotografie - UW groen).

5. 2 Planning (uitwerking en uitvoering investeringen)

Uitwerken investeringsvoorstellen
Na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma in het College van B&W (zomer 2025) zal worden gestart met de verdere uitwerking van de voorgestelde investeringen in het park.

Voor een deel gaat dit over het technisch uitwerken (ondergrond, materiaal, afmetingen, cetera) van investeringen zoals verbeteringen aan de paden, het meubilair en de groenstructuur. Voor een ander deel gaat het over het uitwerken van investeringsvoorstellen in de vorm van co-creatie met omwonenden en stakeholders (zoals het samen ontwerpen van een urbansportzone en een speelplaats voor kinderen). Hiervoor wordt het nieuwe Utrechtse planproces voor de openbare ruimte (UPOR) toegepast, om het ontwerpproces te versnellen.

Daarnaast willen we blijven inzetten op quick-wins:
- weghalen hekwerk aan de Europalaan (met uitzonder van de locaties Europalaan 55, verkeerstuin en stadstuin Food for Good);
- weghalen parkeerplaatsen en vergroenen Koeriersterlaan;
- vergroenen van het hondenuitlaatveld (nieuwe haag);
- vergroenen pleintjes ten zuiden van restaurant Zinnia (tegelwippen).
- Verbeteringen ingangen Stadsboerderij Eilandsteede. Medio 2026.

Gefaseerde uitvoering investeringen in de periode 2026 – 2029

Bij de verdeling van de werkzaamheden / investeringen in de periode 2026 – 2029 stellen we ook voor om een aantal bijzondere plekken in het park zoveel mogelijk als eerste aan te pakken. We denken hierbij aan:
- het plein aan de noordzijde van de grote vijver (investeren in hoge oever en nieuw groen);
- het plein aan de oostzijde van de vijver (investeren in nieuwe verharding);
- nieuwe beplanting in de siertuin aan de Koeriersterlaan en verbeteren (en eventuele uitbreiding) huidige vlonder;
- vervangen parkmeubilair zoals banken, prullenbakken en plaatsing extra (verwijderbare) picknicktafels.

Naast de focus op snelle verbeteringen op een aantal bijzondere plekken in het park stellen we de volgende fasering voor op hoofdlijnen:

Groeninvesteringen
Daar waar geen afhankelijkheden zijn met andere investeringen die nog verder moeten worden uitgewerkt (zoals de urbansportzone en de noordelijke wandel- en fietsroute) gaan we in de winter van 2025 / 2026 al extra groen toevoegen (zowel bomen als planten).

Wandel- en fietspaden en pleinen
Hieronder staan de investeringen in volgorde van uitvoering:

- aanleg noordelijke wandel- en fietsroute medio 2027, (na oplevering nieuwbouw Lomanlaan);
- optimaliseren parcours voor zwaar verkeer evenementen. Uitvoering in 2026;
- doortrekken van vlonder nabij siertuin en realisatie van zitelement tussen de vijver en Zinnia. Uitvoering in 2027
- samenvoegen separate noord-zuid wandel- en fietsroute (Vreugdenhillaan). Uitvoering in 2027;
- nieuwe wandelroute van Vreugdenhillaan richting Europalaan/Westdijklaan in 2028;
- herinrichting Koeriersterlaan. Uitvoering in 2029.

Verbeteren, verplaatsen of aanvullen (recreatieve) functies
Voor een aantal nieuwe onderdelen kiezen we voor co-creatie om de investeringsvoorstellen samen met Utrechters verder uit te werken. Dit gaat over:

- ontwerpen urbansportzone. Ontwerpfase na zomerreces in 2025. Start uitvoering op z'n vroegst 2e helft 2026;
- ontwerpen openbare kinderspeelplek in combinatie met kunst. Ontwerpfase 1e helft 2026 (dan zijn werkzaamheden aan heuvel/ waterreservoir Vitens uitgevoerd). Start uitvoering 1e helft 2027;
- tweede siertuin (ter vervanging rosarium) in de nabijheid van de Westdijklaan/Europalaan. Betrekken bestaande inwoners Transwijk en nieuwe bewoners Merwede). Medio 2028.

Verbeteringen watersysteem en waterkwaliteit

- Aanleg extra ecologische oevers langs waterpartijen in park (afspraak met Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden): medio 2026.
- Verbeteren ecologische oevers grote vijver (ook als verblijfsplaats voor de ganzen) (medio 2026).
- Verkenning waterverbinding (verversingskanaal, afspraak met Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden) tussen de waterloop van Merwede en vijvers Park Transwijk. Ontwerpfase vanaf tweede helft 2025, uitvoering vanaf medio 2027.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Marcel Haak	**Datum**	16 juli 2023
E-mail	m.haak@utrecht.nl	**Kenmerk**	30644092
Type brief	voortgangsbrief	**Onderwerp**	Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk
Bijlage(n)	2	**Beleidsveld**	Openbare Ruimte, Groen

Geachte leden van de raad,

Park Transwijk, het grootste stadspark in Utrecht Zuidwest, staat aan de vooravond van een ambitieuze vernieuwing. Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Kwaliteitsslag Park Transwijk op 8 juli vastgesteld, dat het park de komende jaren transformeert tot een toekomstbestendige en aantrekkelijke plek voor Utrechters. Park Transwijk wordt de komende jaren beter ingericht, met meer ruimte voor spelen, sporten en recreatie. Er komt nieuw parkmeubilair en meer herkenbare en toegankelijke wandel- en fietspaden. Daarnaast wordt het park verrijkt met een grotere diversiteit aan kleurrijk groen en bomen. Ongeveer twee voetbalvelden aan verharding maken plaats voor groen, waarbij we rekening houden met biodiversiteit en inheemse boomsoorten.

Het Uitvoeringsprogramma Kwaliteitsslag Park Transwijk heeft als basis de vastgestelde omgevingsvisie Kanaleneiland en Transwijk en is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met bewoners, betrokken organisaties in en rond het park (via Samen Stad Maken). In 2024 heeft het projectteam op diverse manieren, via DenkMee, interviews, parkwandelingen, een inloopavond, kinderateliers en wijkberichten, de mening en ideeën opgehaald van omwonenden, bezoekers en gebruikers van het park. Dankzij deze gezamenlijke inspanning groeit Park Transwijk uit tot een levendig en uitnodigend stadspark waar iedereen zich welkom voelt om te ontspannen, te bewegen en elkaar te ontmoeten. Met de toevoeging van meer groen en verbeteringen aan het watersysteem wordt bovendien ingezet op een klimaat adaptieve inrichting, zodat het park ook in de toekomst een fijne en duurzame plek blijft.

Voorstellen maatregelen: in lijn met functioneel en historisch ontwerp park
Park Transwijk werd in 1960 ontworpen in de karakteristieke stijl van die tijd: functioneel, overzichtelijk en afgestemd op specifieke gebruiksfuncties zoals schooltuinen, een kinderboerderij, sportvoorzieningen, wandelpaden en ligweides. Het park is 1 van de 3 grote wederopbouwparken van Nederland, uniek in zijn soort. Om recht te doen aan de historische waarde en de herkenbare structuur van het park, vormt dit oorspronkelijke ontwerp het vertrekpunt voor de nieuwe plannen. Uit gesprekken met buurtbewoners blijkt bovendien dat deze functionele opzet nog altijd goed aansluit bij het huidige én toekomstige, intensievere

recreatieve gebruik van het park. Binnen het oorspronkelijke ontwerp stellen we een aantal maatregelen voor die gaan over meer en diverser groen. Daarnaast willen we de padenstructuur voor wandelaars en fietsers herkenbaarder maken. En we zetten in op meer sport- en speelvoorzieningen en meer zitbanken en picknickplekken.

De grootste aanpassing is de toevoeging van een urban sport zone. Uit onder andere Samen Stad Maken en gesprekken met SportUtrecht kwam deze behoefte duidelijk naar voren. Deze urban sport zone omvat het noordelijke deel van het park. Het voormalige rosarium zal plaatsmaken voor diverse sporten (3x3 basketbal, calisthenics, pumptrack en een urban skatepark) en meer groen en bomen. Deze zone wordt een van de grotere urban sport zones van de stad en daarmee een belangrijke stedelijke voorziening in Utrecht Zuidwest.

Aanpak Park Transwijk in 2 stappen: eerst opknappen, daarna investeren
De eerste verbeteringen in Park Transwijk zijn al zichtbaar. Tijdens het opstellen van het Uitvoeringsprogramma, zijn we gestart met het verbeteren van Park Transwijk, een belangrijke wens vanuit Samen Stad Maken. Hierbij is onder andere gesnoeid en is het parkmeubilair, zoals banken en afvalbakken, grondig schoongemaakt. Ook kregen de bruggen in het park een frisse verflaag. In het najaar en begin volgend jaar volgt een volgende opknapbeurt, waarmee we de kwaliteit van het park verder versterken en voorbereiden op de grotere transformatie van het Uitvoeringsprogramma.

Aanleiding: groei Utrecht Zuidwest
Utrecht groeit de komende jaren flink: de verwachting is van ca. 375.000 inwoners op dit moment naar ca. 460.000 inwoners in 2040. Dat gaan we ook merken in en om de wijken Kanaleneiland, Transwijk en de Merwedekanaalzone. Concreet zijn in Utrecht Zuidwest rond de 20.000 - 25.000 extra woningen gepland, in aanbouw of al gerealiseerd. Dit jaar is onder andere Merwede gestart met bouwen. Veelal zijn dit appartementen zonder tuin. Park Transwijk zal naar verwachting door veel (nieuwe) Utrechters in Zuidwest ervaren worden als hun achtertuin.

Met de kwaliteitsslag willen we Park Transwijk beter laten voldoen aan een grotere gebruiksdruk en ruimtevraag vanuit de (directe) omgeving van het park: het park moet in de toekomst door meer mensen (recreatief) gebruikt kunnen worden en mooier en aangenamer worden om in te verblijven, te spelen en te sporten. Daarnaast zetten we in op versterking van het groen en verbeteringen van de watersysteem en waterkwaliteit, zodat het park in de toekomst meer klimaat adaptief wordt.

Locatieprofiel Evenementen: zoeken naar een evenwicht met andere belangen
Grote evenementen in het park zijn bijvoorbeeld het Bevrijdingsfestival en Central Park. Deze evenementen voegen levendigheid toe aan de stad, maar niet iedereen vindt het verenigbaar dat er grote evenementen plaatsvinden in een park. Tijdens Samen Stad Maken kwam dit regelmatig als zorg van bewoners naar voren.

In het Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk staan maatregelen die de schade in het park beperken. Zoals bredere paden rond het evenementenveld die ook geschikt zijn voor zwaar verkeer. Deze paden zijn op andere momenten zonder evenementen goed te gebruiken voor hardlopers en skeelers. Daarnaast zijn de nieuwe maatregelen zoals een urban sport zone en een openbare speelplek afgestemd op het ruimte gebruik van de grote evenementen die plaatsvinden in het park. Hiermee voorkomen we dat er veel extra maatregelen moeten worden getroffen om de sport en speelplek te beschermen tijdens een evenement.

Financiële uitvoerbaarheid
De verwachte investeringskosten (inclusief planvoorbereiding) van ca. 6 miljoen euro (. worden gedekt uit de Rijkssubsidie voor Groot Merwede (ca. 4 miljoen euro), het programma Ontwikkelen en Wonen voor Iedereen (financieel kader Merwedekanaalzone, ca. 2 miljoen euro) en het programma Spelen, Sporten en Bewegen in de openbare ruimte (opgave Gezond Leefklimaat) voor de aanpak van de 'urban sport zone' (240.000 euro).

Het beschikbaar komen van de middelen uit het financieel kader Merwede zijn gekoppeld aan de besluitvorming over het omgevingsplan Merwede fase 2. Indien de vaststelling van het omgevingsplan vertraagt, komen de middelen later beschikbaar en zal de uitvoering van een deel van de maatregelen ter verbetering van het park later worden uitgevoerd. In het geval dat dit zich voordoet zullen wij u hier over informeren met een bijgestelde programmering en planning.

Vervolg
Na vaststelling door het college van burgemeester en wethouders van het Uitvoeringsprogramma kwaliteitsslag Park Transwijk gaan we aan de slag met de verdere uitwerking van de voorgestelde maatregelen in het park.
Voor een deel gaat dit over het technisch uitwerken (ondergrond, materiaal, afmetingen, etc.) van investeringen zoals verbeteringen aan de paden, het meubilair en de groenstructuur.
Voor een ander deel gaat het over het verder uitwerken van voorgestelde maatregelen in de vorm van co-creatie met omwonenden en stakeholders (zoals het samen ontwerpen van een urban sport zone en een speelplaats voor kinderen). Hiervoor is een samenwerkingsplan opgesteld, conform de aanpak Samen Stad Maken.

Daarnaast willen we blijven inzetten op snelle verbeteringen die met de opknapbeurt zijn gestart. Dit gaat onder andere over het verder snoeien van dominante plantensoorten (die andere planten wegdrukken), het weghalen van delen van het hekwerk aan de Europalaan zodat deze kant van het park een opener en vriendelijkere uitstraling krijgt.

Gefaseerde uitvoering in 2026-2029
In de periode 2026 tot 2029 willen we de verschillende maatregelen gefaseerd uitvoeren. We kiezen voor deze fasering om verschillende redenen:

- we willen dat het park toegankelijk blijft tijdens de werkzaamheden
- we houden rekening met het broedseizoen
- we houden rekening met een aantal grote jaarlijkse evenementen in het park
- sommige investeringen kosten meer tijd in de voorbereiding of afstemming met andere ontwikkelingen (zoals de herinrichting Koeriersterlaan).

We staan achter deze aanpak en hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,